

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين

مسنون به

معروف به

فارسی پاره عم

بفرمائش حاجی محمد قاسم محمد باشم تاجران کتب تندھار (افغانستان)

در افغانستان کل کل کل شد

با هنر ارجمند صبح الدین حامی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حمد را با تو نسبت داشت و درست پی برده ب هر که رفت بر درست پی پاس فقہ اس اساس جمیع السخنه را حج بدرگاه داشت
و تائیش میرا ز آلا پیش در بحیج از صنه سفر ادار بارگاه او جواح حکم فرمیده راچی بارگاه آفرینیده را در خور کبر بایی اوستایانه
بیت از داشت وزبانیکه برآیده که زهد و شکر ش برآیده و نمده هزارگناه شرمنده راچه بر دست که در حکم کوئی
ایزوپاک را بجز نام قبول و صوت نلے اصول خود سراخجام دهد و بیت زین رشتہ شدم که میست امید با خاک
چه کند پاس خوشیده و در و نامعد و دازانزل تا باید مدد و شمار ذات عالمی صفات آن متمم مکالم اخلاق و بگزیده
النفس و آفاق اشرف افرا و عالم و فضل جمیع بنی آدم بیت خاکی در بادج عرض منزل پی امی رکنا بخانه در ول
چاکب قد مهیط افلاک پی والا گهری محیط الولک پی آدم سرعنی کاپ و گل داشت که حکم چاکب جان و دل داشت
که منہ کان نلت بیت پرستی و سفر قان در بایی بدستی را بتو شمع برداشت از گلها ی دغواست برآورده راه مستقیم فرمود
وابولب نور و سرور در ایصال بمقام قرب و حضور بر دی آنها کشود هزار آفرین انزال تا باید برو و آل داشتند از
باو اما بعد این بعض الذات بعض الفکر احون الباطن چون چون ترجیم سقط و مانند الف دصل لذام معراج از شعور و
تیزی سے بعید العزیز غفرانی دنیو پی و ستر عیوب که اگر نظر ب اتصال صوری در مقام تعلف نسب نو و بگویدیست متواء
محفت که ابن سان العرفان ترجمان القرآن خاتمه المحدثین ولدث علوم سید المرسلین حکیم است مصطفی عزیز
از میزرات نبوی حضرت شتا و ولی اللہ و ملہومی و ابن الابن صاحب الحالات السنتیة و المقامت العلیتیة و تدویه
ابل سلوک و عرفان جامیع جذب و احسان حضرت شیخ عبد الرحیم دہلویست اعلیٰ اللہ و رحمه تعالیٰ علی علی علی علی علی علی علی
و حشر بھافی زهرة الشہداء والصلیقین امانظر ب فقدان ثبت مخصوصی میسر که چون دو عار انش و چون کرم تنگ آب

مکروہ و مورنگ بکنہ راز و دو صد و هشت از ہجت مقدسہ بنویہ علی صاحبہا الف الف صلواۃ و الف الف تھجیہ بحاجۃ بحق و حجۃ
عزم براور و یعنی جو ہر مسجد حق گز نہی سالک راہ ضاد جوئی ملازم ملکیہ صدق کوئی مقبول جناب عالی قبایل خلائق آپ
سر لا اما و بفضل لوزان افخر الملائیہ والدین محمد قدس المسیرہ الامحمد شیخ مصدق الدین عبید اللہ و فقہ
الله لما یحییہ و یرضیه و عاملہ باللطف والاحسان فی او لاد راسی الیضاح معانی سورہ فاتحہ الکتاب
در ورسی پارہ آخرین از حضرت قران مجید لغعنی العمد نایاۃ فی الدنیا و الآخرۃ کہ اکثر مسلمین در صلوات خمسہ و چھوٹی جماعت
و حکایت از رواج مقدسہ انبیاء و اوصیاء و زیارت قبور صلحاء و عرفاء بتلاوت این سورہ با تشریف و استحسان میں مانند و مطلع
بپڑیافت مضافین آنہا بہم میرسانند و ثانیا باستیناف از سورہ بتمہ کہ بحکم سے شریعت احتج کاست
بعد کاسیں ۶ فنا فیل الشراب و کار و دیست ۷ فرمید رغبت بجل خایق و دوقایق کلامم الہی قرار داده اندا
تفسیر طبقت سلیمان فارسی بحسب روزمرہ متحارف این دیار و استعمال تمثیلات راجح این روزگار و حذف
قطعیلات لامال ال عربیت و استعاظۃ وجہیات بعیج و تسبیہ برداشیت نے وثاق اهل مندو و آن براور و یعنی
بمعنی اور اور سلک تحریر کر شیوه نے اگر راجحت کتابے پا تو سیدی و انتخابی در میان باشد ہر چند استعداد
بل و فطرت از جهنم و قدرت نے آفرینی و قوت خیال گز نہی در بیان بسیار فیاض و ولی بقواعد تصفیہ
متراض و جمیعت طاہر و طہانیت خاطر کہ شرایط معتبرہ این شغل اند کیفلم معموق و بود و انواع توزع خاطر و اصناف
اشتت بالمن و ملارست امراض و مفاسد آلام و ضعف دل و دماغ و سنکنی طرف و تنگی ایامی کہ موائع
قویہ این عمل اند یہہ بوفور موجود اما بعد از اتمام دیدند کہ چون کچکول در یوزہ گران بہر زنو الہا کو گوناگون
ست و مانند مرقع و برویشان بہیت اجتماعیہ قلعات بوللمون چشم و اشت از عاصب لظران بلند فکر و ارباب
ستود او رحمہند فطرت انکہ چون بین بیور غانہ گدا سی دست یا بند ہر لقہ کہ بنداق شان گوارا آید نوشیان فرمایند
و ہر نوال کہ بکام شان لذت بجشن تداول نمایند و کام و زبان رکار فرمودہ زکات و مزان اور اک وہند و
یا بسح اور اراق رہیں اس فرمیہ مرتبا نہند کہ اسما انا فاسسم و اند بعیظی و تفسیر کلامم اللہ کہ مانند ذات پاک مشکل جامع
شیون لاما نہ است بیک ممنظمه اسند و فیض الہی را اور کیک طور خاص منحصرہ الگاند و اگر باطن عرفان بولمن ایشان
قرین احطا نہاد سرت کر دار جناب حضرت غوث سوال نمایند و اما ایضا اسل من فضلہ ان یونقی لا تمامہ
کا و قصی الختامہ و هو الذی بعراته و جعله تصریحیت و علیہ المعلول فی جمیع الحالات
و رسی اللہ تعالیٰ علیت بیان و مولانا محمد بن النبی الامی والہ و اصحابہ و دارزو احتججه و
ذمہ ریا تھے و اتباعہ و خدامہ لسم اللہ الرحمن الرحيم بنام خدا نے بہت شایدہ مہر بان و رسیان
سے اسم را اختیار فرمودہ اند در شروع پر کار استوانات بین رسمہ اسم ماصل شود و در جمہ اختیار این سے اسم آئت کہ

ہر کار ان کار ہے دینوںے واخزوںے بر سر چیز موقوف است اول فرامیم آدن ہبباب آن کار روان از تصریف است
 ہسم اثمرت کرد لالہت بر جمیع صفات می فرماید دوم بقاءے آن ہبباب از ابتدای کارت انتہایی آن این
 متفقناً ہے صفت حملہ ہے و بقاءے عالم بآن منوط است سوم ترتیب ثرات آن کار جصول شایخ آن داین متفقاً
 صفت حجی سرت کے سے بندگان را اسکان نہی فرمایشان نزول سورہ فاتحہ نہست که مولانا یعقوب پور
 از حضرت امیر المؤمنین علی کرم اشتر وجهہ و عبد الشہبن عباس رضی اشتر تعالیٰ عنہما روایت کرد کہ این سورہ در کم
 مازل شده ہے و کیفیت واقعہ اُنکہ رسول مقبول صدی اشتر طلبیہ الہ وسلم فرمودند کہ چون بصیراتی رفتہم او ازے
 می شنیدم کہ یا محمد شخص ہے ثورانی می دیدم پر تختے از زر و میان آسان و زمین معلق ایضاً مادہ من اذان آؤ
 ترس خورده می گریختم چون این حادثہ مکر شد باور قہ بن نوبل کہ برا در عزم زادہ حضرت بی بی خدیجہ رضی اشتر تعالیٰ
 عنہما بوداں واقعہ بان کردم و امر دنالہم بر دپورت دا بھیل و از طلاقے نصاری ملک بیمار فراگفت اول گفت کچون
 آواز بشنوی مگر زد گوشدار تاچہ می گوید ہمچین کردم چون بازا و از آمد یا یا یا یا گفتتم لیتیات گفت ان لجه بیشیل و انت نہی
 هدنه الاصمہ باز گفت گرو امشہد ان لا الہ الا الله و استشهد ان محمد اعبدہ و رسولہ باز گفت بگو
 اللہم لله تا آخر سورہ الحجۃ و دَرَبَ الْعَلِیَّاتِ لَكَ ہے ستایش و ثنا بر لے خدہ است کہ پروردگار عالمہ است
 این سورہ بر زمان بندگان نزول یا فتنہ یعنی بندہ را باید کہ در حالت مناجات و دعا ای نظر بگوید و صفت العالیین
 بر لے آن آور دعوی ستایش و ثنا سے خاص بیک ذات بار تعالیٰ گردو زیرا کہ این صفت در عیزاد تعالیٰ
 موجود نیست تفصیل این اجمال اُنکہ رو بیت بمعنی پروردش کردن است یعنی چیزے را بستیر بح جحد کمال
 اور سائین میں باعثان کے تحسیم در زمین می کار دو چون ہنال شود بآبہ ادن و شاخ بریدن و عین فر لک
 تربیت آن می کندا بحمد کمال خود رسید بگ دبا آردو سمجھنیں پروراد در حق فرزند و این رو بیت گاہے سے خاص
 سے باشد بیک شخص یا چند شخص مثل پدر و مادر کے در حق ذر زمان خود این عمل سے نایند یا باعثان ک
 در حق یک باغ یا دو باغ این عمل سے کندا پادشاه و امیر در حق متولان و شکریان خود این فتحم رو بیت خاص
 یعنی کس از سو حدد و مشکر قابل عبادت می داند و گاہی رو بیت مام می باشد کہ یک فرع یا دفع یا چند فرع را
 شاہی سے باشد مثل رو بیت آفتاب و ماہتاب یا رو بیت عناصر یعنی روحانیات متعلقہ با ان عناصر مثل جو الک
 متعلق ہاشم ہے و بہرین کے متعلق بآبہ است و این قسم رو بیت مامہ امشہد کمین بیانیت عبادت می داند
 و عبادت می کنند چاچہ در ذہب ہشتاقین ارباب ازارع می گویند و در ذہب فلاسفہ ارواح و نقوص نیخوا
 در صہ طلاح اہل دعوت موکلات می نامند لیکن این رو بیت حاصل مخفی در بیک عالم از عوالم است مثلاً رو بیت
 آفتاب در عالم حرارت دیوبست ہے و رو بیت ماہتاب در عالم پودت و رطوبت دیے ہے اما القیاس فچون این

شان نزول

ربوبیات ہم خاص شد قابل عبادت ولائی شاوستا ایش نام ذریکر خاص کو منسخہ آنہا دیگر کے سمت کو حقیقتی
قابل عبادت ولائی شاوستا ایش ایش تعالیٰ شانہ غلط برہان و آن رب العالمین ہست کو درجیع عوالم ربوبیت
او داریو سارست ولہذا چون فسر عنون از حضرت موسیٰ علیہ السلام سوال کر کے مارت العالمین ایشان
در جواب فرمودند که رتبۃ السموات والارض و ما بینہما فرعون را ازین سعے تعجب حاصل شد حضرت
موسیٰ علیہ السلام بار دیگر فرمودند که دیکھو و دبت ایا شکو الا قلین ہا اول عوام ربوبیت در کانات بانی موند
و پار دوم عوام ربوبیت در از منہ ارشاد کر دند فرعون چون این سعے رسید بعد داشت کہ کیم ذات واحد در امکن
مشکد وہ در زمانہ ایسے متناظر چشم ربوبیت تو اندر کرد و حق حضرت موسیٰ علیہ السلام اعتقاد جنون پیدا کر و
حضرت موسیٰ علیہ السلام با رسوم ارشاد فرمودند که رتبۃ المشرق والمغارب و ما بینہما یعنی چنانچہ ربوبیت او عالم
در امکنہ و از منہ چنان مام ست در اوضاع غیر متناہی پس معلوم شد کہ قابل عبادت ولائی شاوستا ایش ہاں
ذات ہست کہ ہر چیز با دمحاج سست در ربوبیت او مقید چیزی دو سی دشخیزی سیت و غرضے و عورضے در ربوبیت او
منظوریت دریچا یا پیدا نہست کہ ہر چند ربوبیات غیر ادعی تعالیٰ بظاہر ربوبیات اندر لیکن درحقیقت ربوبیت خاص مام
بہم مختص میں ایت ادعی تعالیٰ سست ذریکر که حقیقت ربوبیت بدون پیدا کردن شی از عدم حض و پیدا کردن ہبایب
انتخاب و پروفسن اور قدرت دادن براستفایع ورفع موائع انتقام متصوریت و این سعے درغیرات ادعی
نمایت نہست ذریکر ارباب دیگر خلوقات ادعی تعالیٰ سادر ربوبیت خود بکار می بند و قدرت برفع موائع و تحصیل شرائط
فارمذ غایتی این الباب ایک آن ارباب خود نیز از جملہ شرائط پروفسن اندر لہذا حضرت ابراہیم خبل نہ
صلوات اللہ علی بنی اسرائیل میں خیپیزہ رام طلاقاً از تظر ساقط فرمودند ولست چنینی اختیار کر دند چنانچہ
در قرآن مجید از ایشان منقوصت ایت و بجهت و بجهت و بجهت اللہ تعالیٰ فطر الشیوه و الارض چنینیقاً و ماماً

و عن اللہ شرک کرن و حق تعالیٰ این اعتقاد ایشان پسندید و ایشان را امام مل گردانید الی چھر الرؤوف

باید دلہست کہ از لوازم پروفسن دو قسم رحمت سہت ستم اول رحمت کے درین پروفسن می باشد و آن رحمت
اگر نباشد پروفسن متصور نشو و حقیقت آن رحمت توجیہ نام بدفع حاجات پروفسن خود و تعهد ضروریات اور در
هر وقت و لفقد بایست زنا بایست اور هر آن سست و ازین رحمت بہم رحمان تبیر فرمودہ اندر ستم دو م
از رحمت لہت که بعد معاشر پروفسن بحصول کمال ثمرات مکان کمال رامتر بفرمایند و آن کمال را ایگان نہانہ
و لا ازال ہو جیسے بیش نباشد مثلاً شخصی محبت تمام نہال را بارور کر دوازان بار دوشابی و سرکرد و مرہبی و آچاری
و رامنند ذلک درست ناخت تا خواص آن علی مرالد ہوستمی ماند و حق آن بار این رحمت لشدا زدا زین رحمت
تبیر فرمودہ اندر بحیم پس آورد دن این دو ہم دین مقام اشارت بآشت که پروفسن ایہی در حق جمیع عوالم ممدو

و در حال قیام بیان عالم است و ہم در حال انفکاک بیانیہ آن عالم و ہمین سنت معنی معاش و معاشر اگر عاقلے تاں کنند و رہبر فدره از ذرات عالم معاشی و معاوی ہست مثلاً طعام کہ انسان بخورد از این بدنے کے شتن جبوب بجایت بہم رسیدن کیلوس معاش طعام است و بعد ازان معاواد است کہ پاره ازان خون شدہ جزو بدن می شود و پاره اضلاط و دیگر کہ بہم بکار می اے ضروری صرف میشوند و پاره فصلہ شده از راه بول و براز بر می آید و پاره آب بینی و آب و ہن و چرک چشم و موی بدن غیر زک شدہ بیرون دلی نہ القياس در جمیع چیزیں معاش و معاواد تحقیق ہست و انتظام معاش ہر چیز در ہر عالم وابستہ بصفت رحمت سنت و حسن معاواد ہر چیز در ہر عالم با مقتضای صفت حیی است مثلاً کیمی یوم الدین خاوند روز جزا و در بعضی فرائت ملک یوم الدین نیز آمده است و منتهی آن بار شاه روز جزا و رنجبا باید و لست کہ ملک جمیع اشیاء در ہر وقت علی الحقيقة نیز از ذات ادعائے نیت چه خالق بہم اشیا است پس ملک بہم او باشد بمحبین ملک باشد علی الحقيقة نیز خالص است در ہر وقت امار روز جزا ملک و ملک او و نظر خاص و عام تحقیق و مجاز نہ ہو خواهد فرسود و وراث فا دیگر حکمت او تلقاضاً فرسوده است کہ دیگر از نیز نیز بہرہ از ملک ملک باشد تا کارخانہ عکل درست افتد تفصیل از چنان ملک آدمی متعه تکلیف و قبول احکام آئی است بحسب جیلت خود و آنہا اور با برای ہمین کارآفریدہ اند پس از بعضی شاید ملک او باشد در بعضی دیگر از بینی نوع خود حکم ارجمندی نگردد اعمال صالح و صالح از دیگر قسم صورت مبدود علی الخصوص آن اعمال کے تعلق بمال و فوج حیوانات و اعطای صدقات و ادائی نعمات و ارادت و ہمین آن اعمال کے تعلق بہ سبات رعاست و محاکمه با مالکیت داری پر موقن حکمرانی او صورت نیز گیر نہ پس بنابر مقتضای حکمت تکلیف درین دار و نیز ملک با و نیز عطا فرمودہ اذن تاریخ روز جزا عذر بی ملکی و بی حکمی در سیان نیار و وجہت او با کلمہ زائل شود والاز روز جزا پس وقت پاداش آن اعمال است در ان وقت جمیع تصرف از ملک ملک بہ کے نہادند الامعنی جزا تحقیق نشووند و رکن ہمین سر و صراحتاً یوم الدین مذکور فرسود نہ که مجنون یوم المجزات نہ یوم القیامت و نہ یومبعث والنشود غیر زک شن اسلام یوم القیامت نہ اشارہ باشد بوجه اختصاص ملک ملک بذات پاک و آن روز و وجہ عدم اختصاص ملک و ملک آن ذاتات و رغیر آن روز دیگر باید و لست کہ حضرت حق تعالیٰ حد را اول باسم ذات متعلق فرسود و بعد ازان سادھت آور داول صفت بلویت و دو صفت دیخت سوم صفت جزا در آوردن این سه صفت نکتہ بیست و قین میان نہست کہ در عالم ہر کرتا ایش و شتا کس کے میکنداز چیزیں در ہر زمان نمیباشد بلکہ در زمان سابق پر در وہ کس دشمول نہست او بورہ است گو جالا از دی لشی ندارد و نہ آیندہ تو قیع فائیح و یا آنکہ بالفعل از دے اتفاق دارد گو در زمان سابق نہ است و نہ آیندہ متوقع است بلکہ تو قیع نفعی انا نکس دار و گو در زمان سابق و مال باد منتفع نہ شد و است و این ہر چیز در عالم دنیا زری و دینداری بہ تحریر بہرہ چنانچہ بہرہ شیوه بیست

پس در آوردن این صفت اشاره آن است که اگر بندگان راه مردم روند و محمد خدا می خود را بخلاف نعمت‌ها نمایند
 سابقه نمایند نیز جای آن دارد که مراسفت را بست ثابت است از ساقی نعمت‌ها می بشمار برایشان دارم
 و اگر نظر نعمت‌ها می عامل نمایند آن نیز نقد وقت است که حسن و حیم احمد و اگر آخرینی دور از دشی پیش گیرند
 نیز شایان آنست که کار خانه خواه او بسته نمایند وقت بازگشت نقیر قطیعی بوسی من پس به صورت مستوجب چهار
 شنا امام ایاک نعبد نمایند وقت که بندگ مشغول به شنا و صفت او بود و از می غائب بود چه نظر او بسوی نعمت‌ها می
 او و بسوی خود و گیر عالم که سور و نعمت‌ها می او نیند متوجه بود و حالاً نکه صفات او را بخوبی ملاحظه نمود و از شب
 بحضور آمد و متوجه دیباچ بحسب خشت گشت در تبریخ خطاب یافت ناچار بمعنی ایاک نعبد تکلم کرد یعنی خاص ترا
 بندگی سکنی و حقیقت عبادت آنست که اقصی مراتب تعلیم مجاہر و آن در شرعاً شرف متفق است با قاسمی
 بعضی بظاهر تعلق دارد و بعضی بباطن اما آنچه بظاهر تعلق دارد پس یاد کردن است بزبان و تلاوت قران و
 تسبیح و تهلیل و دیگر ادعیه خواندن و دعا کردن و آنچه تعلق بخشش دارد ویدن شاهد خیر مشتل کعبہ شریفه و
 قران مجید و ویدن بزرگان مثل انبیاء و اوصیاء و زیارت قبور شهداء و صالحان که جان خود را در راه او باخته
 اند ذاته افات غیر خود را در بیان او گذرانیده و ویدن مخلوقات ادراز فلک و ستاره و در بیان و شیوه وغیره ذلک تا دلیل
 بر قدرت و حکمت او تو اند بود و گلوش شنیدن قران مجید و شنیدن ذکر و سماع آنچه محبت او تعالیٰ را در این
 افراد و شوق طاقت او برگزیند و بست و پاژ شتن قران و نوشت اسلام او و فتن بمسجد و بسجده و بسجده و بسجده و بسجده و
 سلاح و برق ایاد اسکو او و بکار روانی بندگان بحیله او و آنچه تعلق بباطن دارد پس فکر است در آیات او
 دور معنی قران دور حکم شریعت داین بهمه عبادت تعلق است و آیات عبادت نفس پس صبر کردن است بر ترک مالولات
 برای او افضل بقدر واعظات و صبر کردن بر مصائب و ترک جزع و فزع و صبر کردن از محنت و معاویه اما عبادت
 قلب پس محبت است بجهابن لوحیش و آتش بجهوضان او و امید و شتن از ثواب او و رسیدن از عذاب او
 و اما عبادت روح پس مبنی کردن است در شاهده او و انس لذت یافتن از ماقبه او و اما عبادت سر پس
 مستنق بودن در عرفت او و آنچه تعلق باش دارد پس بکاه و صدقه و خیرات و علیه القياس و از نجاح معلوم شد که عبادت
 در حقیقت مشغول کردن است تمام اعضا و قوای ظاهر و باطن را در راه انجام پذیریت ایاک نستعین یعنی
 از تو هر دنیا همین نقطه برای آن اور وہ شدت آن را نسبت عبادات بخوبی عجیب در دل پیدا شود پس گویا می گوید
 که عبادت تو بدون طلب مد از تو صورت نمی پنده و نیز در عالم سکنه طائفه اند جهیزیان میگویند که شیخ اختیار نداشتم
 و مانند نگ و چوبی اختیار از ما حرکات صریح میگویند که اختیار تمام دایم و حرکات و افعال می باشد
 ایجاد و ایجاد و میگرد و این هر دو طائفه مرد و بطریقی نامحدود اند چه طائفه اول ابطال شرائع و تحکیمات

می کند و طائفه دوم دعوے شرکت در کارخانه حالتیست می نمایند پس این دلوفظ پر لئے رو عقیدہ آن ہر دعا فرماد
او رده اندازیاں لغبہ در عقیدہ جبرت دایا کل شتعین در عقیدہ قدر در راه رہت لصیب بلطفہ سوسمت
کرسنیان باشندہ می گویند کہ بندگی می کنیم و توفیق از ذمی جو نیم و بعضی اہل معرفت گفتہ اند کہ هستعات در جی
طلب عون نیست بلکہ طلب صین و معاویة است یعنی عبادت از طرف ناست و مرتبہ معاویة دادن ولبعین
لتعین سانیدن کا رشت شیخ سینان ثوری رحمتہ اللہ علیہ روزے دن نماز شام اماست می کر دچون ایاک
لغبہ دایا کل شتعین گفت بیوش افاد چون بخود آمد گفتند لے شیخ تراچہ شده بود گفت چون ایا کل شتعین
گفتہ تسبید کہ صراحتگوی نیز کہ اسے دروغ گوچہ از طبیب ارومی خواهی داشا پیر وزی داشنا پشاہ یاری نجیبی
ولہذا اپنے بعضی اذ علماً گفتہ اند کہ مرد را باید کہ شرم کند اذ انکہ ہر دو دشہ پیش از این پشاہ یاری نجیبی
کشفہ ناشد لیکن در بیچ باید فہمید کہ هستعات از غیر وجہی کہ اعتماد بران غیر ملزمه داد را منظر عون الہی مداند
حرام است و اگر اتفاقات مخصوص بجانب حق است دا درایکی از منظاہرون دلنشتہ و تظریخ کارخانہ هنجاب و حکمت او
تعالی در آن منودہ لغبیہ هستعات ظاہر نماید و در از هر فان خواهد بود و در شرع نیز خائز درست است دنیا اولیا
این نوع هستعات بغیر کردہ اند و در حقیقت این نوع هستعات بغیر نیست بلکہ هستعات بحضرت حق است
لاغیر اهذی نا القیر اطالمیتیم کاما رارا ه رہت باید دنست کہ ہر چندی شخصی در بعضی امور بر راه رہت باشد
لیکن اور از طلب اه رہت چاره نیست زیرا کہ بعد از ہر مرتبہ کمال مرتبہ دیگر رہت بالازمان پس صاحبی تھے
ضلالی طالب اه رہت مرتبہ فرقانی است و یکذالی غیر النہایہ و هستعاست راه درستی آن چینہ جو تو اندر بی
اول قرب راه زیرا کہ راه تزوییک است ترمی باشد بیشیت راه در دو دم بصفای مسافت و بودن سنگ و گل
و خاک و امثال ذلک و بھیں صفحے گفتہ است آنکہ گفت + ۹ + در رہت بردار چید درست
سوسم امن از قاطعان طرق و سپارع در نہ دنایافت آب و دانہ و دیگر موذیات و ہر معنی استعاست راه
شرط وصول بطلب است و اگر کسے بر راه رہت باشد بیک معنی اور الازم است کہ راتی پر و معنی دیگر نیز طلب نماید
این اجمال آنکہ راه توجہ بوجہ خاص افشاء نہ کرو و تفرق از مشاهدہ اقرب است از راه عبادت و فکر
و رأیات مبسوٹہ در لفظ و آفاق در راه اتباع شریعت اموں ترست از محض توجہ بوجہ خاص و راه متنک
و رخصت و انتقال تیزیات شرعی صاف ترست از راه رہبا نیت و تشد و نیز استعاست بر سرستم است انتقال
اوائل و استعاست افعال و استعاست احوال و صاحب یک تھاست را طلب و استعاست بیک ضرور است
پس از طلب اه رہت ہیجکس از بندگان و مسنهیان و متوسطان مستغنى نیست ولہذا این دعا در وقت مناجات
اختیار فرموده بندگان را تعیین منوده اند و هستعاست بمعنی تو سط و مقدم فسرا طلاق فسر ربط دهد ہر راب محدود است

متلاود عقائد ہر کوہ سباق و شیوه میکن و محبود خود را در نگہ مخلوقات دیگر می پندارو کوہ در رکانے یاد رکھتے
مفسیر است محتاج بباب نزہب او باطل است و اور انقرطیم پیرو وہ است و سر کوہ در تشریف سباق وہ می کند
و محبود خود را محظل می اگوارد اور اہ افراط پیرو وہ علیہ القیاس در عقائد دیگر و تو سلط در اخلاق لست
کو قوت نفعیہ را از افراط او کوہ جربہ است نگاه دار و از انقرطیم کوہ غبادت و بلادت است احترام کاید و محبتین
قوت شہویہ را فوجور که افراط او است دان خبود که انقرطیم او است نگاہدار و دمحجین قوت غضبیہ را از تجوہ
و حبیں مخنوٹ دار و تاجر تپہ او سلطکہ شجاعت است حاصل آیہ در اعمال نیز است مقامت و تو سلط طلب
است زیلک کہ تکثیر اعمال بسبب تزویر روح و لطفائفت او است داین تأشیر بدیون مد اوت حاصل نہیو
و مد او است بدیون تو سلط مکمن غیت دچون سندہ را تعلیم فرمودند کہ ہابت برآہ راست طلب ناید لازم
آن ذکر کی کہ بجا سلطہ آنہاراہ راست بہ بندگان رسیدہ ہست و بیدین اعمال و شنیدن اتوال آنہاراہ راست
ان غیر راہ راست تمیز شده والا ہر کے از ایں نہایہ مختلف دعوی میکند کہ من برآہ رکشم پس جماعت را
تعین پاید کو در فریہن خود کہ بیان کنتہ راہ راست باشد و لمبنا بیان راہ راست باین ٹکری تعلیم
فرمودند صراط الذین اعمیت علیہم یعنی راہ کافی کہ انعام کر وہ بر ایشان و این لفظ را در
جاوی دیگر ان قرآن مجید تفسیر فرمودہ اند بچہار فرقہ کہ انبیاء و صدیقان و شہید او صالحان باشند پس حملہ
کر راہ راست راہ این چمار فرقہ است در وقت مناجات با پروردگار میکند را پیسا یہ کہ این ہر جماہ فرقہ را محو خل
نظام جمالی ساز و در راہ آنہا طلب کند خانجہ در قرآن مجید در سورہ نکاح میفرمایند و من بیطع الله والرسول فا ایشان
مع الذین اعمیم الله علیہم من النبیین والصدیقین والشہید او الصالحین وحسن
او لئک رفیقا یعنی ہر کوہ املاحت خداور رسول خدا بجا اور وہ گفتہ آن ہر و عمل کند پس اور راہ ہمراه
کافی میرو کہ انعام کر وہ است الس تعالی بر آنہا و آنہا چمار فرقہ اند انبیاء و صدیقان و شہید ان و
صالحان و این گروہ نیک رفیق اند پس در آهد نا الصراط المستقیم جسٹن راہ حق است
و در صراط الذین اعمیت علیہم طلب رفیق است الرفیق شم الطریق در ایجا پاید و ا
کہ حملہ مومنین را رفاقت صالحان طلب پاید کو در صالحان را رفاقت شہیدان و شہید ان را رفاقت
صلیقان و صدیقانہ رفاقت انبیاء و اکر کے از عوام مومنین خواہ کہ رفاقت انبیاء ناید اور را از رفاقت
این سرگرد و در جمیع جمیع رفاقت چنانچہ اکر کے رفاقت با و شاه خواہ بدیون رفاقت جماعہ دارے
کو در رفاقت رسالہ داری و اور در رفاقت اسیری از امری کیا رہا شد مکمن غیت و لمبنا دخول در طرقی
اہل اللہ و کوسل باکنہا جستن محبود اہل اسلام شدہ و نیز پایدہ ہست کہ چون اہل راہ از عالم غیب بحضور ات

ابنیا علیهم فرموده اند از ایشان بعد ملیقان دار نصہ لیقان بشهید بعاصمین رسیده لازم آمد که
اول سرفت انبیا حاصل شود و بعد از آن سرفت این رسیده کرده و گیرنده تطلب فاخت آنها میگرد و میتوانست
که او انسانی است و بر انسان را در وقت قوت نظر پر که آن داشت اشیای تو اند کرده و قوت عملیه که باش کرد از ای
نیک و بد از و صادر میگرد و این انسان راحق تعالی بلاد اسطه تربیت بشری کامل میفرماید با نیاطریق که تاثیر نور القدس
در قوت نظر پر اد بوجسم واقع میشود که خلطه اشتباه و معلومات اور اهنجویا بد در قوت عملیه اد مکرر میگردد که بسب
اعمال صالحی بحال رغبت صادر میگردد و از اعمال بحال نفت مخنوطاً میماند و چون توکی یعنی او بخدمت کمال میرسند
تحمل تجربی نیز با همها میرسد اور ابراهیم کمبل خلق میتواند بازی میجزات تصدیق او میفرمایند و میخره کامی از این
اقوال میباشد مثل قرآن مجید دگا ہے از جنس افعال شل جاری کردن آب از انگشتان و همراه میجزات آیات عقلیه
پس از اراده میگرد که هر جنوب ایمان خواص مردم میگرد و چنانچه میجزات موجب ایمان عوام میشود و آن آیات عقلیه
قسم میباشد از انجمل است اخلاق کریمه از انجمل است علم صادقه و از انجمل است بیان شافی درجت واضح و از انجمل است
انوار صحبت و چون فاصلان هست لال میجزات میگنند کاملاً بحالات میگنند شخص چون معالجه امراض و رفاقت
و تکمیل نفس ناقصه و فیضان اشو اخوار بر سر چشم حیان از ایشان مشاهده میشود لقین جانش بجهوت ایشان حاصل میگرد
و اینجا عین اتفاقات چیزی بیان میگنند که عقل نیز از اباد میگنند چنانچه وجود حضرت مختار تعالی و صفات و کمال او و بعضی اوقات
چیزی را بیان میگنند که عقل بالاستقلال در نماید چنانچه اینکام مرزو زده بازی تعالی در حق بندگان و بیان تفصیلات ثواب
و عذاب بر اعمال صالحه اعمال فاسد و بیان حال افعال که کامی میگردند میشود و گاهی میپس اگر تقدیم میجزات و آیات خلیلیه
ابنیا بناش عقل شخص خصوصاً در عوامین آنها بادرنگند و فائدہ بخش تحقیق نگردد و چون معنویتی بقدر ضروری داشته
حالاً منتهی صدیق باید شناخت صدیق آنست که قوه نظر پر امثل قوه نظر پر انبیا کامل باشد و از ایند ای عصر
دروغ غلقت درخن دور رویا اور دن شایان او نباشد و در مقدمات وینی اخلاص تمام از وحی سر بر زندگ که اصل اسناد
خطه نفس در دیگر نباشد و اعلامات صدق آنست که در غضم خود ترد ذکر نمیگرد و در نماز ہر حنپ خادمه صعبه میش از چیزی
راست التفات نگنند و سرو علامیه او برابر باشد و کسے را عن بنماید و علم تعبیر روزی ای خوب تر و اند و شهید آنست که تطلب
او بمنابعه تحقیق بلند و اسچه انبیا باور سایده اند همچو ملب و آنرا قبول کند که کویا میگنند ولهمه اداون جان و رام
وین نزد او سهل کاری باشد کو حسب ظاهر قبول نشده باشد و قوت عملیه اور کمال قریب بعقوت انبیاء است و صالح
آنکه هر دوقوت او از مرتبه کمال انبیا پست ترا فتا و لیکن بیب کمال تابعیت ظاهر خود را از عاصی پاک کرده باشد و بیان
خود را از اعتصماوات فاسد و اخلاقی و میهیه و در داشته از یار حق انقدر پر کرده باشد که گنجایش حسین و میر دیگر و زان نماند
و نام ولی ہر سپند شامل این ہر سه گرده است لیکن بیشترین لفظ بر صاحبان اخلاق کرده میشود و چیزی که

شامل این چهار فرقہ ہست یعنی اپنیا صدقیان و شہید او صاحبین از علمات آنست کہ حضرت حق ایشان را
دوست میدارو و تحفیل رزق ایشان میفرماید بنجے کہ متاز از سائر ناس باشد و از اعدائی خود ایشان را
محفوظ میدارو امیں ایشان میباشد در غربت و در فتوس ایشان غزل میدمکہ بسب آن حضرت بنحدت
ملک دامر اراضی نمیشوند و ہبہ ایشان از الجند میفرماید پس رضی نمیشوند بالکل بتعاد و در ایت دنیا آلوہ گردند و
وہیاے ایشان از امنور سے سازد پس ایشان از اچیز نامعلوم نمیشود کہ غیر ایشان از ارباب نظر ذکر یا ان نہ صند
گمز بحمدہ شدید و عمر طولی و سینہ نامی ایشان را کشاده میسازد پس محتتها کو دنیا و صیبت نامی ان و مردان
آوارب و دیگر تکلیفات و مدداد متنگذل نمیشوند و نیز بر امی ایشان میبینی میدار کہ در قلوب سرکنان جباران
نمایمیر میکند و برکت در کلام و در افعال و در مکانات ایشان در سمع صحبتان ایشان در روا و را
و سل ایشان در زیارت کشندگان ایشان پے در پے ظاہر میگرداند و نزد خود ایشان احبابی و مرتبہ میجنہد ک
و عالمی ایشان ستجاب نمیشود بلکہ ہر کہ در حاجتے باشان تو سل نمایم حاجت اور دمیگرد و خصوصیات و ملائے
کہ ایشان را در عالمہ بزرخ و موافق قیامت در عالمہ ملکوت میدمند لان قبیل نیت کہ عوام مونین بان
است لال تو اندک در الاعداد مشاهدہ آن عوالمہ در نجاشیہ طاری نمیشود کہ بسب آن شبہ صراحت استقیم
یا غیر استقیم شبہ میگرد و تمیز حاصل نمیشود تفصیلش انکہ بعض فرقہ ناخود را بیکے این ہر جبار کردہ کہ
صاحب طریق استقیم اند منسوب میکند و خود را مستحب آن بزرگ می انگارند حالانکہ آن طریق را گذاشتہ
در طریق شیطانی منہک گشته اند پس بسب این نسبت طریق کج آہنا در نظر مردم طریق استقیم مینپرس مینما یا د
حقیقت ہرہ از طریق استقیم ندارو مثل یہود و نصاری کہ خود را از اتباع حضرت موسے و حضرت یعیے
علیہما السلام می انگاشند و از راه آن در بزرگ بعد المشتملین در افتاده در ایت ما فرقہ شیعہ خود را
بائمه اہل بیت نسبت میکند و بوکی از عقائد و اعمال و اخلاق آن بزرگان در خود ندارند و ہمچنین مدحیہ
وجلا یہ و دیگر عقیداں و ملحداں کہ خود را سہروردی و قادری و حشمتی میگوند و در اعمال و اشتغال
اصلام ای انسنت بار باب این طریق ندارند پس برای دفع این مظلمه عبارت دیگر اور ده فسر موده اند
عَنِّيْرُ الْمُغْصُوبُ عَلَيْهِ رَبُّهُمْ وَلَا الْضَّالُّ لَنَّنَّ. یعنی نہ آن کہ خشم الہی بر ایشان شده است
و نہ مکران گویا تعالیم فرمودہ اند کہ در طلب راه استقیم احتباط باید کرد و راه گمراہان و مغضوبان را گو خود را
بار باب طریق استقیمه از انبیاء او لیا نسبت کشند راه استقیم میاید دانست بلکہ در طلب احتراز ازان راه
فاسد شده مستقرور باید را شست و غصب بسب آدمی کینتیست کہ بسب آن خون دل جوش میکند و درج
حیوانی برای دفع کروہ و قہرست او بوکی خارج بدن متوجه میگرد و داین یعنی در حق ذات پاک

تعالی از حوالات است و حقیقت غضب آله‌ی آنست که اسباب حکمت را در حق مغضوب قاصرگردانند تا بغايت خود نرسد و مبدل خضب کفران بمحبت است و اثرا و لعن و ندامت و مقابله او رضاست که حقیقتش رساید
اسباب حکمت است تا بغايت آن و مبدل ما دشکست و اثرا و ثنا و عطاست و فضال اختیار راهی است که بطلب نزسانند و این به اختیار گذاشته بحسب خفعت میباشد مثل اشاره‌های جمیع بدلات روحانیه و لاهیان زرطهی بازی از سلطنت همیست و گاهی بحسب سکون نفس نیوی خواهش خود است بحسب مشهود و غلط فرض که اور اپیش می‌آید مثل آنچه کویند لقدر همیزی است و دنیا نقد است و آخرت نسیه حال آنکه این غلط است زیرا که وہ روپی نسیه بیشتر از پیغمبر و پیغمبر نقد است چون این نسیه میتوان باشد و آخرت نزد انبیا و اولیا و علماء متفق است و اگر فاصلان گویند که نزد متفق نیست گوییم که بر شناس الزم است لغایتی انبیا و اولیا که دن آن شمار از این شک باشد زیرا که مریضن به نجی دوالیم مسیدار و در شفاشک میکند اما بر وے لغایتی دلیل و احتجاب است و گاهی بحسب غلبه خواهش نفس برعکس میباشد و آن غلبه سجدی میرسد که تنگی میشود اعمال خیر و نشرح میشود خاطر او و عمل بد و این بغض اسباب مخوف است زیرا که بعد از استمرار سجد رین میرساند که اشارات باز بختمن باز تقبیل میرسد باز مرتبه موت قلب است که بعد از آن لا ينفع الآيات والمنذرة و دعکس این اگر با وجود کشش نفس معتبر بحثات تناشد مورث الشراع صدر میگردد و باز حد امتحان قلب للتفوی ماحصل میشود باز مرتبه نزول سکنیست است و چون این مرتبه بنهایت رسعد عصمت ماحصل گرد و این در لقطه را برای آن آوردند که عدوی از طرق متفقی مدون نوع میباشد نوع اول راموحب غضب گردانیده اند خواه نوزت بحمد کفر رسید یا زرسد و نوع دوم را بالفضال حکم فرموده خواه بحمد کفر رسید یا زرسد لیکن غضب علیه کے است که محاandise در کفر باشد و دیده در نسیه الشکار احکام الهی نماید را بتمهار شکار معاصی کند چنانچه در حق یهودان نذکور الذین آتیشهم اللئیب یعرفونه که ایعریون ابناء هم طان فلهم یا منہم لیکن میتوان الحق و هم تعلیم و تیز فروزه اند ولقد علموا المیں اشتراهم ماله فی الاخوات من مخلوق و نیز فرموده اند ولالمیتوان الحق با لباطل و تکتموا الحق و انشتم تعلیم و مصال کسیست که در کفر و اقتصاد و بقلیل ایا و بزرگان خود یا سبب تفسیر و نذکر و فهم چنانچه در حق نصاری فرموده اند اصل و اکثیر اوضاع و احتجاج سیول السیل یا کیکه در حکای واقع شو و بسبب اعتماد بر کرم الهی و حضور تعالی یا بسبب قدردن طاقت در غیر آن محل یاد قفت که برای آن طافت مقررات مثل شراب خوارندان کسی را که بسبب خواری تاب و بیقرار است و علیه پذراقبا این طافت چون از تفسیر سوره فاتحه فارغ شدیم لازم آمد که پیزی از لطالع ذکرات که متعلق بازین سوره است مذکور

شود پایروالنست که علم لطائف ذکرات قرآن حلیست که نهایت ندارد و هر روز در تزاید و ترقی است
زیرا که هر صاحب فن تقدیر حوصله واستعداد خود آنچه متعلق بفن خود است ازین کلام مجید برخے آرد
پس استینفانسے این علم در دنیا ممکن نیست ولهمنا اندکر این علم درین تفسیر سکوت کرده شد
گردنیں سوره بطریق نمونه چیزی رکن کردند میان آنچه مذکور شد که ذکرات و لطائف این سوره دو قسم
اول آنچه بآیات او فرادی فرادی متعلق وارد روم آنچه به مجموع سوره تعلق دارد پس از قسم اول
آنچه متعلق به سیمه است این است که جمیع علوم در چهار کتاب الہی مندرج است و قرآن مجید حاوی آن جمیع علوم
و علوم قرآن در سوره فاتحه و علوم سوره فاتحه در بسم اللہ الرحمن الرحيم و علوم مبینہ اللہ در حرف بالہ فتح
این ابهام آنکه مقصود از جمیع علوم وصول مسندہ بجناب حضرت حق است و بیب انکه مسندہ در کمال ذات
و مطلعه به نجاست طبعیہ واقع است و اکنالیے در کمال تراست قدس پس طریق وصول نیست البتک
اسما کا او حسپیدن بنام باک او و استراق در بیاد او سجدی که ذکر و ذکر و مذکور شکیه گرد و دوئے از
سیان برخیزد و خیر کیه دلالت برین حسپیدن میکند حرف باست که موضوع برای الصاق و چیزیان
ست و نترابتدا از تعلیم اطفال بحرف الف میکند و ابتدائی کتاب اللہ بحروف باواقع شد زیرا که الف بیب
طائل و ترفع محل نظر حمت الہی نشد و حرف بالبیب انکسار و افتادگی مقبول جناب کبریائی امکن
تواضع لله رفعه الله و نیز عادت است که پادشاهان چون متاجعے را برای خود می خوردند برآن مهر می
نهند تا زوان در آن طمع نکنند و جانوران را چون در اصطبل خاص پادشاهی داشتند واغر بنیها
می نهند تا سراق و قطاع الطريق وست تعمی و غارت را زانهایا کوتاه دارند پس مسنده چون در عسل و
طاعت شروع کر دیے باید که آزادی زیر مهر خدای داخل کند و دلاغ او برآن نهند که مضمون بسم اللہ الرحمن الرحيم
ست گویند که حضرت فرج علی بنینا و علیہ السلام چون برگشتی سوار شد از خوف غرق هر اسان بود برای
نجات از غرق بسم الله بحر بیعا و مر سه گفت کشته او از خرق سالم ماند پس بخصت این کلمه چن
حصول نجات و احتشاده باشد کسے که تمام این کلم را طول عمر در ابتداء ای هر کار مواظبت نماید چشم
محروم از نجات خواهد ماند گویند عارف فی بسم اللہ الرحمن الرحيم را نویسیده و صیت فرمود که در گزین
من چندارید هر دم از وجہ آن پرسیزند گفت شنیده ام که گذاشے بر در وانه کلان بلند ایستاد
و سوال کنید چیزی اندک با در واد غرفت و پیشنه آورد و در وانه را مسکر دن آعن زنها و صاحب خان
برآمد و گفت که چیزی که کنی گفت که بادر وانه بالای خوشش خود کن یا خوشش خود را بالای در وان
چون باین آیه در وانه کتاب او سمعت روز قیامت حرا دست او نیزی است محکم که ازو محالمه

حست را در خواست همایم گفتند بسم اللہ الرحمن الرحيم نوزده حرف است و مکان دو نفع نیز نوزده کسر اند
بهر حرف بلایی یکی از آنها در فتح میتواند شد و نیز گفته اند که رو ز و شب هشت و چهار ساعت است پرما
ینج ساعت و نیج نماز مقرر فرمودند و برای نوزده باقی این نوزده حرف داده اند تا در هشت شصت و بیست
و حرکت سکون آن نوزده ساعت را بند کردند که درین نوزده حرف است مستغرق سازد و نیز گفته اند
که سوره برات را که شش تا بیست و بیکم قتل کفار است از بسم اللہ الرحمن الرحيم خالی داشته اند و در
ذنج نیز مقرر فرموده اند که بسم اللہ الرحمن الرحيم بکری مکونید و بسم اللہ الرحمن الرحيم نکونید نیز را که صورت فیج صورت
قبر است و حست انتقام آن نے کند پس هر که این کلمه حست را هر وقت و هرگز مراودت کند و لاقل
در هر روز چند بار در نماز فرض البته بزبان خود جاری نمایم تا چین است که از غصب و غداب بخوبی و به
رحمت و تواب بخلوظ گرد و از خواص این آیت آنست که اخضرت فرموده است که چون آدمی بپارے خانه
رود باید که بسم اللہ بکری تا حاجانے واقع شود در میان شرگاه او و نظر جنیان و چون این کلمه در میان
شخص در میان دشمنان دنیوی ادحباب شد در میان شخص در میان عذاب عقبی البته حباب خواهد شد و اینچه
متعلق بالحمد است ایست که در آنجا سه اخضرت حمد و منح و شکر پس منح زنده و غیر زنده را میباشد چنانچه
در حباغ و بوستان و شهر و جواہر و دیگر جمادات را نج و مشهور است و محمد حب خواهد زنده را میباشد و نیز منح کا در
قبل از احسان میباشد و گا ہے بعد از احسان و حمد نیست مگر بعد از احسان و نیز منح گا ہے منوع میباشد ولی
اخضرت فرموده اند احشو التراب فی وجوه الملاجئ در وطن منح کشند گان
حمد و هنیشہ جائز ملکه سخب است چنانچه اخضرت فرموده اند من لَهُمْ يَحْمِلُ النَّاسُ لَهُمْ يَحْمِلُ اللَّهُ يَعْلَمْ که
مردم را ستایش نکند خدا را هم ستایش نخواهد کرد و شکر نے باشد مگر یعنی که از کسے رسیده است و حمد نیست
رسیده ذمار رسیده ملکه بکمال ذاتی شخص نیز میشود پس باین جهات حمد را بر منح و شکر اختیار فرموده اند و نیز مقام
تفتنی آن بود که از زبان بینه احمد الله یعنی حمد میکنند خدا را بفرمایند لیکن از بکه آدمی عاجز است از آنکه
سبحان الله یعنی تو اند رسیده پس مناسب نشده که اور افق الطاقه تخلیف و سند ملکه باین عبارت فرمودند که
الحمد لله یعنی کمال حمدی و ملک اول است خواه بینه فاقد برآد اسی آن شود یا نشود گویند که حضرت وادعه
علی بنینا و علیه الرضوانه و السلام در جناب پاری تعالیٰ عرض کردند که یارب کیف اشکر ک من چه شما از عینه
تو تو انهم را امداد نیز را که شکر من نیز توفیق و تعلیم نیست و این انعام دیگر شد بران شکر یعنی دیگر می باشد پس لیل لازم
حضرت حق فرمود اسی دار و چون خود را از شکر من عاجز داشتی اداری شکر من کردی و نیز احمد اللہ می
گفتند دلالت میکرد بران که این گوینده حق تعالیٰ نه را احمد میکند حال آنکه اوقاعی قبل از احمد هر چند که باشد

محبود است و لميذه افرسوند که الحمد لله یعنی حمد و شکرانیق اوست از ازال تابا به کو گوینده موجود باشد یا نباشد و آنچه مردم پندارند که هر صاحب نعمت مسخی حمد میشود آن افسوس که بر و نعمت کرده است شناس پیر زمره داوستاد از شاگرد و بادشاہ عادل از عزیت دلار و پدر از فرزند پسر تمام حمد پیغمبر حق و ملک اول تعالی شدیں جو این ائمته که منعم و حقیقت در پرده این صورها اول تعالی است ذیرا که در دل هر صاحب نعمت اراده العامر را پیدا کردن و آن نعمت را باد و اول داور ابر آن نعمت سلطک دان که بر و گیری بخشد و کسے را که نعمت باور نماید است آن نعمت منفع ساختن و از خوف فوایت و القطاع لامون داشتن کارا و تعالی است و لميذه افرسوند اند که وما بکم من نعمه فصن الله پس در گران و حقیقت مثل خود گزاران و حمالان اند که بحکم الک خواهی باید طعام بکمی بے رسانند نعمت آنها مسوب نیست و نیزه مخلوقی که سمجھنی خود را نمیست میرساند لا بد عرضی ازان نعمت طلب دارد یا تواب یا شناسنیک با تحصیل طبق سخاوت یاد فرع بخل یاد فرع رفت جنبیت از خود و پر که طالب عرض شد خود نمایند و در حقیقت مسخی حمد فیت دا و تعالی که کامل لذاته است بهیچوجه طلب کمال و در فرع لقصمان از خود شناختور ندارد زیرا که تحصیل کامل محال است پس العامر و خود عرض مست و مسخی حمد غیر از ذات اول تعالی بی دیگر که نیست در پیغام شب وارد میشود که در هر جای بیچوی مقدم و تحریمی است و لميذه اگفته میشود سبحان الله و الحمد لله در پیغام زیرا تحریمی امقدام فرموده اند جو البش ائمته که تقدیم تسبیح بر تحریم و قتی است که هر دو در کلام اند که در شوند و درین سوره حضرت تحریم کورد تسبیح مذکور نمیست آرزو اکتفا بر تحریم را بجهه میسے باید و آن ائمته که مضمون تسبیح در مضمون تحریم داخل است زیرا که مضمون تسبیح آئمته که ذات اول تعالی و صفات او و جمیع نعمتهای سبک و پاک است و مضمون تحریم اند که هر کمال و نعمت که دشمن و خیال نشرست بهمه از انجناب است و چون جمیع کمالات و نعمتهای امداد اعقاد کر و لازم آمد که جمیع لقصمان در و نیاشد لگفته اند که لفظ الحمد بعد هشت حرف است بعد در واژه های هشت و حمد را بد و پذیر تعلق است اول بعاصی که شکر نعمتها کی سابقه از گفتن آن او امیشود دو میم قبل که این کلمه شکر است و شکر تفاصل اسکر میگفتند بحکم لائی شکر تم کار زید نکنم پس بوجی تعلق اول دعا زاید و فتح از و کی حمد کنند و مدد و مدد زیرا که مو اخذ و دعایت بسبب ادا کی شکر نمایند و بوجی تعلق دو میم کشادن در واژه های هشت گرد و عقلانگفته اند که الحمد بعد کلمه ایت بزرگ لیکن حی باید که در موضع لائی گفته شود تاثیره آن بوجی اسکر میگردد و از حضرت سری سقطی قدس السرر العز منقول است که میفرمود که من بکیبار الحمد بعد گفته ام و از ای بازسی سال است که استخفاف میکنند سبیش اند که بکیبار در بعد اد اتش گرفت و مازار کی که و در کان من در کان بود که بسوخت کسے نزد من آمد و گفت که بهمه دو کاهنها بسوخت در در کان تو محفوظ ماند گفتم الحمد بعد باز جون تامل کردم شناختم که این کلمه از من مخالف حق دین مردت واقع شد که بمعیت سلمان و درستاد از اند و هنگ کشتم

ومنفعت قليله خود خوشی کردم امید اور استغفار مشغولم دنایا بین گفتہ اند که محمد بن نعیمها کی دین پیشترست از حمد بر نعیمها کی دنیا و حمد بر حالات محبوبه ول پیشترست لحمد بر اعمال حسنہ بن و حمد بر نعیمها ازین چیزیست که عطا یا بر محبوب حقیقی اند پیشترست از حمد بر آن نعیمها از انجیبت که لذت اند خوش آینده نفس اند اسپس این مقامات را در عینتن این کلمه رعایت باید کرد تا در مقام لائق واقع شود و متفوک است که هنوز روح حضرت آدم علیہ السلام تابعیت رسیده بود که لشیان ز عطه آمد الحمد لله رب العالمین فرسوده در قرآن مجید است که آخر کلام ایل جنت نیز الحمد لله رب العالمین است فاعلی عالم انسانی بینی بر حمد آمد و خاتمه آن عالم نیز بینی بر حمد شد بینه ما میباشد که اول اعمال و آخر اعمال خود را مقرن بجمله حمد ساند و درینجا باید و انتست که نزول ایشوره برای تعلیم بیندگان است تا در مقام مناجات الہی این فتحم گویند پس میباشد که میفرمود و قولوا الحمد لله لیکن قولوا اتفهم و اشتند و صریح نفرمودند برای نکشید و آن آنست که اگر صریح میفرمودند و مردم در امثال امر صریح قصوری در زید نذر از اعتاب شدید گشته باشد اب آنکه پدر آن پسر خود را بگوید که فلان کار میکن و پسر امثال آن تماجید و ادع حقوق برخود نهاد بخلاف آنکه فلان چیز خوبست ۷۰ یا کوئی نیست در نیصورت در عدم امثال حقوق صریح نمیشود پس رحمت کامله الہی لعاصیان فرمود که بطریق تلقین بحضور ایشان ستایش خود بیان فرمودند تا بحکم بندگی بآن عمل نمایند و آنچه متعلق بر رب العالمین است این است که هر چه پد عالم دیده و شنیده در ریاضت میشود از دو حال ببرون نیست یا واجب نداشت سیم عین موجود کی وجود موجود باشد و بیودش محال و آن ذات او تعالی است فقط و یا ممکن نداشت که هر دو طرف وجود و عدم او برابرست و باسیجاد کردن او تعالی موجود نمیشود پس آنچه لذین فتحم موجود شده است بالوجود خواهد شد از عالم گویند و عالم شرق از علامت است و این فتحم را از انجیبت عالم نماید که علامت اسماء صفات الہی است زیرا که هر فرد از افراد عالم مظہر اسمی و صفتی است و اجتناس و اذرع آن مظاهر است که صفات الملاقيه اند و حون هر فرد از افراد عالم مظہر اسمی خاص است از اسماء او تعلیم پس عالم ازین جب ت غیر متباہی اند اما اصول کلیات عالم پس موافق آنچه در شرائع مقرر است بیان کرده میشود تفصیلش آنکه آنچه در عالم موجود است یاد است پا صفات ذات آنست که در وجود خود مخلج بچیز و بکربلاشد مثل آسمان و زمین و صفت آنچه در وجود خود مخلج بچیز و بکربلاشد مثل زنگ و بودجه و غیر ذلک ذات را در عرف معقولیان چو هر گویند و صفت را عرض نماید و ذات نیز و قسم است جسم و روح جسم آنست که مقدار کوئی دشکلی نمیعنی دارد و آن مقادیر و شکل را نمیگذارد و روح آنچه مقدار و شکل نمیعنی دارد و با کمال مختلفه و مقادیر متفاوت خواهد بود و جسم نیز و قسم است علوی و سفلی علوی نیز اقسام بیاردار و عورش است و کسی است و سرمه ایشتر و روح و فلم و معدن بیشتر و معدن نوعی و سار از توابت و سیاره و آس اهنا که هفتگانه و سفلی و قسم است بیطیچون عنصر از بعد که نیز و آب و هوا و آتش

ست و مركب و آن نیز دو قسم است زیرا که از جمیع خواص مركب است یا لاعرض آن اول را تمام دنیا را فهم
کنید و مركب نه خود را سه عالم معاون پر طالع نبات و عالم حیوان هر کیم این هر شتملت برخواهی بسیار
لتفصیل آن تطبیقی بخواهد و مركب نافض نیز قسم است بخار یعنی آب و هوای خبار یعنی خاک دهوا و دخان یعنی
آتش دهوا و ازین هر سه عالم بسیار پیدا میشود ای اغبار محض کور باشد ای برخیزد مختلف الالوان و گرد و باز و
پیدا میشود و از بخار باران سے باز دچون بخار میند تردد در مقام سردی رو و منجر شده شاهد و برف
پیدا میشود و از دخان برق و صاعقه و شوپ و ستارهای دم دار در صور تباہی پیدا میگردد دچون بخار و
دخان منعکس شده در زمین محبوس میشوند زیرین کور باشد بر می خیزد و آرازاز لگه کویند دچون بخار زیر زمین رفته
خشش میشود و بقوت چوابیرون محبر آید فرشتهای احباری سیگردد و اگر بخار طیف در میان آسمان زمین پیدا
سردی شب انجاد میزید و باز بزرگ این محابفند آنرا بشنیم میگویند و اگر منجر شده در میان آسمان زمین پیدا
نمایند از اصیق نامند و در لغت پهندی کمی نامند و دل عین بلواد و شهر با همین بخارات طیفه فلکیه منجر شده بزیگ
شکر سفید و سترخ بزرگ این محاب و آنرا منجیین و خشک آنگیین و من و مشیخت گویند غیبت اقسام مركب با تفصیل
در میان عادت و گاهی بطری خرق عادت چیزی ای عجیب بگویاگون پیداگرد و در میان آسمان زمین میعنی
تاده ماند و گاهی بسطح زمین فروافت و تفصیل این در مقام خود نماید که درست در کتب عجائب کائنات الجو
سلکور در روح یانکیک محفوظ است و آنرا فرشته گویند با محض و آنها را شیاطین نامند با مخلوط از نیک و بد و آنها
دو قسم اند جن وار و ایج ای آدم و فرشتهای پیر که قسم آن اول فرشتهای سیک متعلق با جسم اند خواه با جسم علومی تعلق
فرشته باشند مثل حاملان حرش و خاندان کرسی و دار و خیابانی هست و عرض و ساکنان سده لنهای و مجاوران
میتوانند میگان سtarهای دمکران سیارات و در بانان آنها خواه با جسم غلیقی علیق داشته باشند مانند فرشته
که بابر و با در بودند و همراه هر قطه نزول میکنند و برویاد کوه دندخان مولک و بخطاب نبی آدم فرشتن
حال ایشان و امداد و احانت ایشان هماره الله و خوبیت خواندن ارتباط دارند و قوم فرشتهای سیک در عبارت
شنترف و خدمت ایشان یاد کردن خادم خود است و اینها در گشت بر تربه میشند که اصطلاح آن ممکن غیبت
شناخچه در حدیث شرف واقع شده است که در آسمانها جاسویک باشد نیست بلکه در ایشان فرشته است مشغول
پیشادت ایشانه یاد رکوع یاد رسجد و سووم ملائکه مقرن کرام خدام در عالم پیدا بیاریشان و تو سلط ایشان صوت
شکر و مثل انتقال وحی و شریعت والیصال زنق و دولت و امداد و نصرت و بجزردن دولتها و ملکها و قبیض
الراج نبی آدم و ملائکه ارجیعیت جبریل و سکایل و اسرافیل و عزیل و جنود و احوال ایشان و سین قسم
در خل اند و در حال فرشتهای مختلف ایشان گشت ایشان حق تعالی فرموده است که و ما یعلم حبیص

د بیک اکا اهو و صفت پنیر عالم با بسیار دار و مثل مکان و زمان و کیفیت و وضع و نسبت و حیثیت و آشیانهای این
حوالم در کتب مفصله نمکت است با جمله هر کرا احاطه باحوال موجودات و فوایل آنها بیشتر باشد بر قریب
نهایت العمالین از یاده تردیق یابد و در بجا دفعه سخا طلب میسر کد چون نزول انسیونه برای انت که بندگان مغلوم
مناجات پروردگار باین نوع شکر فضای ای او تعالی بجا آرنی پس ذکر تربیت هر عالم در بجا چه منابت دارد
باشت که تربیت عالم انسانی فقط در بجا نمکو میفرمودند جای باین دفعه انت که روبیت آله هی هر عالم را
بعلم و گیر لیطی داده است که با پیم محتاج کیم و گراندی پس روبیت عالم انسانی بدون دریافت روبیت جمیع
حوالم نمکن نمیست که متصور شود و چون بندگان بندگان بدانند که تمام عالم را در تربیت امکن و معرفت داشته است و نیز
او تعالی سے دراز مان ایشان غلطی پیدا کنند و طبق آن عجز از شکر او تعالی جای گرد و انکسار نفس در جنب
العام من خی که بشکر و خلاصه حمده است حاصل شود و تفصیل این جمال طول طول میخواهند ابراهیم نبویه قدر کزان
سیان گردد می آمد مشکل تربیت آله که در حق آدمی ظهور فرموده است ایند ای ای از وجود او است و انتہا ان حاصل
سعادت ابیت و سعادت ابدیه را چون برشگان فقیم سه چیز میخواهد اعتقد حق و عمل صالح و خلق نیک و هر چیز پر
چهار چیز بمنی تمام نمیشود صحت و قوت و جمال و طول عمر و این چهار موقوف بر چهار چیز دیگر است مال و اهل و صاحه
و قبیل که همه معاون باشند و فضائل بمنی را ای طبق با فضائل نفسی که اجزای سعادت ابدیه متصور نمیشود و گیره حق چیز که
که اول آنها بایت است یعنی شناختن طبق خبر و شرعاً عقل و شرع دو مرثه مجاهدات یعنی لمعان نهاده که کان
عالیه نبوت و عالم ولایت بیان کمال مجاهده ظهور میکند سوم مرشد یعنی چیز که بایث باشد بر توجه بجهت سعادت
چهارم توفیق و تائید یعنی آسان شدن حرکت بصوب صواب و صول بطلب در اسرع اوقات یعنی
نماید اسباب سنجی استقامت یعنی بقاء سعیم تویی با آخر امر و الفتح بسیرت و کار پس این هم
شانزده چیز است که تربیت آدمی برآنها موقوف است و این ترین این همه امتحن است و صحت را ایشان
ست که تفصیل آن در کتب طب موجود است و این ترین آن اسباب خود را نهاده که قدرت
اختیاری است محتاج بجسمی بایت که در وی قدرت دارد و علم در کار است و هر چند در نیات که قدرت
ولیاده و علم ندارند تیر قوت جذب غذا بر عرق داده اند و همین جهت نبات را از جاد کامل شرک و اینده اند
لیکن نبات از طلب غذا میجذب عاجز است زیرا که ندارد امکن این شدیکه بعید و نه اوقوت است
دارد پس جوان را حواس خسرا داده اند که یکی از اینها قوت لامسه است تا ایشان احساس کند گرمه ای ای
و سروی منج دیرین شمشیر را پس بگزیند و محفوظ نمایند لیکن چون این که او را همین یک قوت است ولی مثل
ویدان عاجز میباشد از آنکه از دشمن بعید بگزیند یا مخوب بعید را طلب نماید پس برای دریافت هشیار گردید

وئی دیگر عطا فرمود که آنرا شامه گویند تا ادرارک را که نماید و چون بادرارک را که تجهیز مطلوب و مر جزو کما
بستی در بیانات نہیشود قوتے دیگر دادند که آنرا با صوره گویند و سبب آن ادرارک جست اشاره مطلوب به مر جزو
بیندازند شد لیکن این قوت هم محظوظ را ادرارک نمی تواند ذکر دلیل طلب و هر بتصویر تحویل داشد مگر بعد از قرب
آن پس برای ادرارک محظوظات قوتے دیگر داده اند که آنرا سمع گویند داگر شخص را غبت بخواهد که بعد از قرب
ز خواسته او غائب است برای طلب کرو آن از بینی نوع خود کلامی دادند منطقه از حروف تا فرمایش کنند
که فلان چیزی فلان چیزی زبان را برای طلب کرد و درست سازید باز چون نهاد بهم سید برای دریافت لذت او قوت ذلفه
بخدمتند تا بسبب لذت اقبال طبیعت بران خذا بسیار شود و جذب او طبیعت را سهل گردان باز حسر مشترک
قوت خیال نیز بخدمتند تا جمیع حسوسات را در خیال نگهدازد و وقت رغبت خواهش کند مثل انسنج را شنید
وزرد خوشبو غوطه سه حاسه دریافت صورت هر کیه آنرا در خیال داشت تا وقت حاجت طلب نماید باز قوت
شبوانیه که محکم مطلوب باشد وقت کارهه که موجب گنیز از ضد مطلوب شود وقت غصب برای خذفع
شخصی که قدرای حاصل کرده را غصب نماید تا برای آن دادند تا آله طلب و هر ب شود و وست برآ
گرفتن و بدان رسانیدن و دمان برای رسانیدن طعام معده و هر دجیین و دندانها برای محن کردن
طعام تا استلال آن آسان شود و زبان برای خرک طعام در دهن و برای خپشیدن فرو و برای می یاد کردن نام
عند طلب و لعاب برای عجن کردن و مری و خوجه برای دفع طعام سوکی معده و معده را برای آنکه کشاده شود و
طعم را در خود بگیرد باز نطبیق شود تا طعام در آن مرتے بگاند و طبخ پذیر و دست ابه الاجرامش آش جو گردید برای طبخ و
پختن طعام در معده خراحت کبد طحال و شرب ضروری شد این اعضاء را نیز باز عنایت کردند و نیز برای
که طعام بعد طبخ کیلوس شده از محابری عرق در کبد رسید و در انجام طبخ دیگر خورد و خون گرد و دلیب
خرارت طبخ پاره اهان سود اشود مثل دردی و آنرا طحال جذب کند و پاره صفر اشود و مثل کفت و آنرا طبخ
خوار جذب نماید و هنوز در خون که زیادت وقت در طهوت باقیست محتاج بان است که باز تصفیه آن نموده
شود پس برای اینکار گلخیزین دادند تا جذب مایت نماید و چون خون تسدیع نموده شد لاید از القیسم بتایام مین باید نمود
برای اینکار عرق عنايت فرمودند از عرق عظام گرفته نامشتریات باز چون فضله طبخ ادل که اگر در معده
نمایند موجب مرضی ای مصعب بگشت با معادفع شده لاید مراره را قوتے دادند درا یعنی کشادند که پاره از صفا
لایمیافستند و آن صفت ایصال انجار و تا حاجت دفع فضلہ بهم رسید و چون بدین دامن از تحمل است لاید چنین که
از سود و اکر طحال آنرا ایزب کرده بود و دا ان حضنی رفیعه بهم سیده باز دیگر از انجاع بقیمه معده رسانیدند
لایقت شبوانیه بجزت آید و طبیعت طلب عندا نماید و اسچه کلیه از مایت جذب کرده بود و پقدیر خدا ای

خود گرفته باقی را بستانه انداز و تادر راه بازیک که منتهی باطیل است منفع گردید بازآمدی را از جنس خود فرمایا چنین
بسیار دکار است که تحفم آن را مخنو طدار در صورت تلف تحفم نا آدمی گر سنه میماند پس لابدا و احترفته و گر غیره
گرند که بسبب آن انما سر تحفم حاصل گردد و آن حرفت حرف فلاح است در آن هسته رکن است اول
فاک که تحفم را در آن بگذراند و دو مرد سوم آب و هو آما آن تحفم مستفتح شده شلخ و بگ برآید و هوار الابد است از
تحریک بعفونت آن قوی کند در زمین و دهد اجزای احتفم در آید و از دواجی در میان هرسه واقع شود با وصف این هم
از گرمی بهار و تابستان نیز ناگزیر است زیرا که بدون گرمی چو اثبات اجزای احتفم نمی تواند کرد و حپه خاک است
که چو ای سر و جوب جمود میشود نه موجب میجان باز آب را نمی میند رسانیدن محبت ایج گذشتن هر دو
جاری کردن چشمها و درست کردن سواقی و الات سقی از چاه است و زینهای بند که آب انهار و عيون
و آب ابر بانها نمی تواند رسیده برا که آنها ابرها پیدا اگر ده اند و با این ابران ابرهای سلط ساخته شده تا هر طرف رانده
با برند و چون آب با این در هر وقت میسر نیست که هشتان را خزانه آب بازان را خشند تا از آنها نهر را و
و چشمها بینهای شو و جلاد و شهر را اخون نکند و برا گرمی آفتاب را در وقت حاجت سخنگردند تا زریک
بر سر و از گرمی او در چو اید و شود در چون نبات از زمین بند شده و صلابت و انعقاد ران پیدا آید و رطوبت آب بجا
بان کنسر پرسد و منوز رطوبت اسیار دکار است برای این رطوبت ما را سخنگردند و چنین بین نیز هر ستاره را
که در آسمان است در این زراعت فائد است که عنده تقییش معلوم میشود و تسلیم شمس و قمر و گر ستاره ای
آسمانی بدون حرکات افلاک متصور نیست و حرکات افلاک فرشتگان سراسجام میباشد و بعضی از فرشتگان
برای تمیشیت امر غذا در بدن آدمی نیز سکل اند زیرا که فائد غذا آنست که جزوی از لعاظم قائم مقام
جزوی از بدن که بسبب حرکات متخلص شده است گردد لیکن لابد فرشته میباشد که غذار بسوی گوش
و استخوان کشیده برد زیرا که خدا جسم نعمی است بالطبع حرکت به پائین دارد نه بچواب و گر فرشته
و گر میباشد که آن غذار اور عضویگاه بدار و فرشته سوم نیز میباشد تا صورت خون را ازان غذا خلخ کند و پاهم
نیز تا صورت گوشت داشتگان بپوشاند و پنج نیز تارفع فصله نماید و ششم نیز تا جنس را با جنس چپا نماید
یکسان نماید و هفتم نیز تا مراجعت مقدار نماید و پنجمی در صورت عضو پیدا نشود لیکن این هفت
فرشته را ای غذا که هر عضو در کار نمود بعضی اجزای بدن مثل چشم و دل زیاده از صد فرشته را محتاج اند و هر کدام
فرشته های ارضی را مد و از ملائکه آسمانی است و آنها را از جمله العرش لیکن یک شعبه البیت از شعبه های
ترمیت الهی که بصورت خود فرموده و خود رون یکی بسبی است از اسماه صحت و محبت اولی
چیزیست که غایبت تربیت بر آن موقوف است و هر که مجموع اسباب صحت را ایجع مایوقن علیه الرزق

راینیظر تفصیلے منامہ نامہ بالیقین حازم شود کہ حقیقت تربیت بدون ربط ہر عالم بحالہم دیگر متصور غیبت لہذا در مقام امتیاز بیعت الہی لفظ رب العالمین آور وہ اند نا اسراہ مانشہ کہ تربیت ہمہ عالم در تربیت ہر فرد اعلیٰ سبب در حقیقت تربیت تمام عالم تربیت اوست ولنہما قابل قطعہ ابر و باود و مه و خورشید و نک و کارند و تائونا نے بکف اری و بغلت خوری و ہمہ از بہر تو سکھتہ و فرمابن بردار و شرط النھاف نہ شد کہ تو فرمابن برے ہے باید وانت کہ لفظ رب را در لغت عربی چند مخفی آمده است و ہمہ آن معانی در بخاطر این اس بیعت وار دلپس مخفی مالک است و الکیت اول تعالیٰ ہمہ عالم را پڑھا ہرست زیرا کہ ہر چیز چون مختلف اوست ملک او بیز باشد و ملک آدمی اول مطلق غیبت دوسم بخاریت است از مالک حقیقی و مخفی دوسم موجودست یعنی حقیقت حالی و باین مخفی تیر مناسب مقام حمدست بلکہ عالیت مستلزم اتم محامد است کہ بغایتہ ای اقبال از استحقاق بخلوقات رسیده است و میرسد مخفی سوم سیدست یعنی سردار فرقہ وہمین مخفی رب النوع گفتے کہ شو و حقیقت انہیں علورتبہ است و آن نیز مسند عی اعلیٰ محامد است و مخفی چهارم مرليست یعنی اصلاح امور کہندہ و رساندہ ہر چیز پا علیے مرائب او مثلًا نطفہ را باخون محلوظ فرمودہ علقوہ ساخت و علقوہ را بسجد کر وہ مخفی ساخت و مخفی را اعضاء مختلفہ و ای باز افاضہ روح فرمود وہ عضور اقوتے کہ لا یق بآن عضوست بخشید پا بروح را بشیریت و طاقت و حقیقت کمل نموده پس ستحتی اکمل محامد شد و زیر باید وانت کہ تربیت دو قسم است قسم اول کہ شخصے چیز برابر با ہی مشفعت خود پر درش کند ما آن چیز بکار او بباید و این قسم تربیت شان محلوقات است کہ پا بند اخراض و حاجات خود اند و قسم دوسم از تربیت نہست کہ برائے خامدہ آن چیز اور اپریدش نہاید وہمین دست شان خالق سبحانہ ولعالي زیرا کہ صریحہ اوان ان بلند ترست کہ محلوقات خود است کمال فرماید و لہمہ اور حق اور تعالیٰ در حدیت مشریف وارد است کہ ان الله تعالیٰ یحب الملیکین ای الدعا و ویزروا و دست کہ من لم بیل الله یخسب علیہ دا زہمین هفت دام دانستہ شد کہ رب العالمین کامل صفات اوست جل شانہ زیرا کہ ازا بتداء بے ظہور نور وجود تا انتہا بے دصول ہر کس بسعاد خود در حیثیت ایں اسم خطرت و ہر تسبیت و علاقہ کہ در عالم دیدہ و مشینہ بیشود پر نوے ازانوار این اسم مبارک است و لہمہ بعد از اسم مبارک السدا این اسم دوسر مقام حمد اور وہ اند زیرا کہ ایسہم اللہ و لالہ بکمال و یکندہ و این ایسہم پر فوق التمام و الکمال و تہجیہ متعلق پر الرحمن الرحیم است ایست کہ حقیقت رست در حق باری تعالیٰ ایصال خیر و فرع شر است در حست اول تعالیٰ دو قسم است ذاتی و صفاتی نہادی تیز و قسم است عام و خاص علی افاضہ وجود است کہ سر موجود اذان نصیبے دار دو حناص است قادر اقرب الی اللہ و بخشنیدن است کہ بعضے بندگان خود را بآن مخصوص داشته است و صفا فی قبر دو قسم است

عام وخاص عالم بخیلان آنچه لائق است بہر موجود از صفات داعراً ض وخاص هر موجود را چیز
دادن که مان غربت و فضیلت بر دیگران حاصل نمایند کرد پس ازینجا معلوم شد که باز آردن رحمان
در جسم درین سوره با وجود انکه در تسمیه نیز این دو اسم مذکور شده تکرار نیست زیرا که رجتی که در تسمیه مذکور است
 ذاتی است و رحمتی که در سچانگو است صفاتی است و چون ذاتی در تسمیت عام وخاص برای دلالت برلن
دو قسم دو اسم رحمان و رحیم در تسمیه مذکور فرمودند و چون صفاتی نیز در تسمیت عام وخاص برای دلالت برلن
قسم نیز در دو اسم آورند رحمان و رحیم و بعضی گفته اند که ذکر رحمان در تسمیه برای کمیکین هستی است که از ذکر اسم
الله برخیزد و دل را مدوسش میکند و در سچانگو برای امید و لر ساختن بندگان است تاز خوف مالک یوم
الدین بنتیاب نشوند و چون در کلام آمینه مذکور عبادت است و عبادت فعلیست نهایت شاق لاید است که
قائد رجا و ساق خوف بهزاد داده شود و در هر مقام دو قسم آوردن برای آنست که یکی دلالت بر
کمیکین هستیت عوام کند و عوام را میبد و ارسانند و دو قسم برای خاص و نیز گفته اند که ابتدا نهیور عالم
بر رحمتی است عام وخاص دامنه اسرائیل نیز بر جتی است عام وخاص پس در تسمیه اشارت بر رحمتی ای ابتدایی
است و در سچانگو اشارت بر رحمتی ای اینها ای دنیز مسجد رحمان رحمتی ای عالم وخاص است عالم در نظر عام وخاص و نظر خاص
پس میباید که هنرها ای رحمتی در قسم رحمت باشد چهیں تفصیل دنیز اشاره باشست که بہر خانه حمد کامل و تام شد
لیکن مكافات لعنه ای سابقه اول تعالی خواه عالم باشند خواه خاص نمیتوانند کرد چه جای ای ایکه رحمت
محب بجزای فرد تو ای دستگرد بازگرد دو قسم رحمت دیگر ما این حمد منضم شوند و موجب جزا مزید گردند
عام برای مزید عالم وخاص برای مزید خاص دنیز اشارت بازگرد خناکی رحمت دنیاد و قسمت عالم که ایجاد است
و خاص که تفضیل است همچیں رحمت آخزت دو قسم است عام که سبب نجات است و خاص که سبب
قریب است پا اشارت باشست که رحمت اول تعالی سبب حماد است بلاد اسطه خاص و اسطه حمد خاص است
و خاص سبب حمد عالم و نیز سهان رحمت موجب عبادت است بواسطه ملاحظه مضمون مالک یوم الدین
علمه برای عبادت کماله و خاصه برای عبادت خاصه پس حمد را بد و جیت ضرور باید و ای دل آنکه
مقتضای رحمت است دو قسم آنکه مقصود از عبادت است و عبادت مقصود است از این ان و خان
نهان مقصود است از این عالم فائدہ دیگر بعضی گفته اند که رحمان و رحیم و لطف اند یک نمیشند مثل ندان
نهان پس جمع کوئن درین دو لطف ایضاً برای کمیت مثل آنکه گونه فلاٹی تیز و شد است و بعضی گفته اند که
نهان بخیست از رحیم زیرا که زیادت لطف دلالت بر زیادت معنی میکند و رحمان بخی حرفی است و رحیم
چهار حرفی است ملنه ای رحمان آمیخت مخصوص بذات پاک حضرت حق و بطریق خلیج حکم علم پیدا کرده پس هر که

خیر او تعالیٰ را رحمن گوید کافر گرد و مبالغه که در رحمن سنت بسب طرقی تو ان فہمید اول کثرت افراد حست ایجاد
و در هم کثرت افراد مرحومین را این پرورد نوع از تسبیل زیادت در کمیت سنت سوم زیادت در گنیفیت که اسم
حست خاص است بر جنایاتی بزرگ دائم دانمچه بعضی گفتہ اند که در حبیث الدینیا و رحیم الدینیا
اشارة بیکے ازین وجوه نلاشه مبالغه است و بعضی گفتہ اند که رحمن للدینیا و رحیم الآخرة از بجهت
کویند که در حست دنیا یا هام سنت مومن و کافر و نیک و بد و دشمن شرک اند بخلاف رحست آخرت و نیز گفتہ اند
که رحمن در لفظ خاص است و در مخنویاً صار زیر اکه غیر از ذات باک بار میعده لے را بآی و صفت کنند پس لفظ او نیا
پاشد و لذبکه خالقیت در ارتیت و منافع دادن شامل جمیع موجودات است معنے او عام باشد و رحیم در
لفظ عام است و در میئے خاص زیر اکه مخلوقات را نیز کان و صفت کنند گویند فلانے رحیم است و لطف کو
تفصیل که مدلول این اسم سنت مخصوص مهمنیں است منحاک گفتہ است که رحمن اشارت بظهور حست اوست
بر این آسمانها و رحیم اشاره بجز از حست اوست بر این زمین این مبارک گفتہ است که رحمن کے سه که
چون از وسوآل کنند مدهد و رحیم کے سه که چون از وچیزی سخا نشانیم آید و بعضی گفتہ اند که نعمت‌ها کے گونا
کون و دنیا و آخرت از آثار حست رحمانی است و درفع بلایات و آفات دارین بمقتضیانه رحست رنجی است و
پھر قدر بر اگر رحمن ابلغ از رحیم است پس در تزیب ذکر اسد باز رحمن باز رحیم مناسب تشرییعی است که او
ذکر اسم ذات فرمودند باز ذکر لست از اسامی صفات که مانند اسم ذات است در اختصار این باز نذکر اسکے و گیر
از اسامی صفات که عام است لیکن در خیا شبیه وار و میشود که چون لفظ رحمن مذکور شد با صفت دلالت بر کلمه
رحمت باز حاجت ذکر لفظ رحیم چه بود جواب شنست که ذکر رحیم از تسبیل ارادت و تحریم است زیر اکه لفظ
رحمن نعمت‌ها کے برگ و کلبات دا صول منافع را در گرفت و لفظ رحیم نعمت‌ها کے خبر و جزئیات و نزاع عل
شامل گشت و این تحریم بایمی آنست که نابنده را در طلب حاجات حقیر و مثل نمک و پاپوش و خلف خانواده از
اسنجب شرم و اسنگیز نشود و فی محال ازان جناب سکت نایب کو یا سیف را پنداش که اگر خود را رحمن سے گفتیم از
ما احتشام میکردمی و سوال پیش را سهیل از مایی اولی میدانستی حالا که خود را رحمن در رحیم گفتیم این اعانت
و پر و انگلی داریم تا هر امر عظیم و هر اصرح حقیر از ما بخواه و این تفضیل است بر خلاف عادت باوشا مان و ولیمیان و
جباران زمین و درگستانے و پر و شد و که شخص در مقده سهیله عرضی بحضور باوشا گذر ایند باوشا
غیر صورتی اوز ایادی پنداشند که مقدمات سهیل را از مردم سهیل با پیش طلب کرد در خجا کمال رحست ہی
کھو میفرا پنداش که بندہ را با نیم تربه دلیل میکنند و بعضی گفتہ اند که رحمن دلالت میکنند پر نعمت‌ها کے که وصول آنها
از بجهت بندگان مستصور نیت مثل زندگی دادن و قوت شناوی و بینائی عطا کروں و غرز ندادن

در جسم و لالت سیکنڈ برآن نمی‌شنا که در گان مردم از مردم نیز تو ان حاصل کرد مثل تشخیص مرض و معالجه برو
و تعیین روزینه روایت و اعانت و دامور معاشر و معادس پس گویا سیفر مانید که من رحایم نلطفه گندہ را مین حواله
کنی من اوز امر دخوش قاست نیک تنظر کر و هم مسید بهم و تختم خشک بوسیده را مین می‌پاری من اور او درخت با
شاخ دبرگ بارور کرد و بنو عطا سیکنڈ و طاغی ناقص برآسی من بدل میکنی و من اور او کو شکے بلند شنبلجور
قصود و اشجار و انبصار کرد و بتوحاله می‌نمایم و هم من حسین که انجه پدر و مادر تو دخاوند و مالک تو داستاد و پیر
تو طبیب و عطار و آقاد منی تو بتو میتوانند نمود از من تو قع دار دله ز اگفته اند شعر کل شئی اذ
فاده حوضی و لیس نده ان فا رافت من حوض در بینجا شبیه الیت لبر مشکل و آن آنست که اما
حسن در جسم است پس چرا شر در وقایع را افریده و افعال مخصوصه و اخلاق رویه و غنوم و هموم و اونکار و حاجا
را بماراه داواین کدام مقتضای رحمت است جواب ابن شبه آنست که در حقیقت کوثر نظری ماست که این چه
را اخلاق رحمت بداینکم اگر پر شفیق پسر آنادیب نکن البتہ بر مقتضای رحمت ترقیه باشد حال آنکه صوره
نادیب صورت خدا بست از لطف باشد پر سید که هرگاه بمحی بر خیر داور اکشیده از اهل و مانوسات خود برآور
بمکتب برند که معلم کریه المنتظر تازیانه در دست و چین بر جین گرفته نشسته است و اور از صفت نمیدید که لمحة
کند یا است راحت نماید باز چون روز جمعه ازین مکمله طلاصی یادی به جام می‌سازد تا اخون اهر اگیر و موی سر بر این
باز چون در خانه بسیاری اور آباب گرم غسل و نینه و چرک را زدن او بمالیدن گذیره در نمایند و اگر احیاناً اور اخیر
سوره هنی بهم رسدا آپ و طعام از وین نمایند تمام خانه را می‌بینید که اطمینه طبیعت و اشریعه لذتیزه می‌خورد و می‌گذرد
و این برای کب لقمه و کب جرمه محتاج محظی و هر چند فرماده میکند که گوش برآن نمی‌نہد پس این صورت
کمال خذاب است در حقیقت عین رحمت است من لم یو ذبه لا بو ان ادبیه الملوان هر چند نافعه
هر گز نمی‌فهمد که این همه در حق او رحمت است پس هر چند فرماده میکند که گوش برآن نمی‌نہد پس این صورت
ست حسی ان تکر هو استاد هو خیر لكم و حسی ان تکبوا استاد و هو ستر لکم و اللہ لعیا
و آنتم لا علمون قصه حضرت مولی و خضر علیها السلام بری می‌بینیم که این اتفاق کافی و ثانی است چنانکه این
پیغمبر او لو الغرم را اسرار بعضی افعال آنها را ضعی نشد و بر حضرت خضر علیه السلام در ان افعان
پیش آمد و یگرانز که می‌نویز کشف خلو اسر عالم می‌سینیت حکمتها سے او تعالیٰ را دریافت نمی‌کاند بلی ملکه
آنکه اندار حسیم مطلق در حسن برحق اتفاقاً کند و خود را مثل طفل ناقص العقل باعاقت بین مشنا نمایند که بر خدا
طفل جید سیکنڈ هر گز بچه بچه تعلیم و تاریخ الدین نمایند و در بینجا باید و ایست که خیر را سیکد و در دنیا و آن
بر خلق میرسد چهار قسم است قسم اول آنست که هم نافع باشد و هم ضرر می‌شود مثل شخص در دنیا که اگر کب لحظه دم

شود شخص مبین و مثل معرفت الہی در آخرت که اگر کب خطای از دل زائل گردسته جب عذاب ابد شود سب
د و سب اپنے نافع است و ضروری نیست مثل مال و دنیا و کثرت علوم و معارف و کثرت نوافل و طاعات و
آخرت قسم سوم آنچه ضروری است و نافع نیست مثل آفات و امراض در دنیا و این قسم را در آخرت نظر
نیست قسم چهارم آنچه نه نافع است و نه ضروری مثل فقر در دنیا و عذاب در آخرت پس آنچه نافع است
خواه در دنیا خواه در آخرت مقتضای رحمت خاص است و آنچه ضروری است خواه در دنیا خواه در آخرت
مقتضای رحمت عام است که نسبت بکل عالم تعلق گرفته است و آنچه نه نافع است و نه ضروری هم در
دنیا و هم در آخرت مقتضای رحمت اضافی است تفصیلش اینکه اگر در دنیا فقر نباشد خوار لوازم غذا از باشاده
و امازت صورت نہ بندوزیر یا کوچکساز باجکس احتیاج نباشد چرا که سرانجام کار آئی او خود را ذلیل سازد و
او قات خود را در طاعت او اصرف نماید پس اینچه مناسب بر هم شوند و انتظام از سیخ بر کنده
نشود بلکه تمدن و جماعت بی آدم و تعاون و تناصر همچه کیفیتم راه عدم کیم و خلقت انسانی مثل خلقت جانوران را کنده
و بی سرباشند پس رحمت اضافی لوتعالی که نسبت به شخص و هر مرغ و هر پرنده و هر صنعت تعلق گرفته است مقتضی
فقر و احتیاج و حقوق امراض و مصائب اتفاقات گردیده فرض باید کرد که اگر در عالم دزد نباشد پاسان جهود کرد
و اگر فرض نباشد طبیب و عطار و جراح و سالوری بطل خواهد باند اگر فقر و احتیاج نباشد با و شاه نے شکر
و اینیز نیز خوشگار و ماجری نے گماشته و مقصده نے پیشکارچه خواهد باند از زنجا حقیقت رحمت الہی افتخ
شکر و بجز بیاد آفت کمکون و خنثی است و معنی آن افات و بلا بارا بوجه دائر در تمام اهل عالم پر اگرندہ ساخته باند
بس اپدشاد ذری الاقتدار که در امراض گرفتار آند و محتاج باطنیا و عطاران و دواسان و بیان فقیران
که از همچکس خوف ندارند و با من تمام میگذرند حاجت شکر و پاسان ندازند و با و شاهان و امیران و
اغنیا رشک بحال شان ببرند پس فرض با و شاه رحمتی است هنگام در حق طبیان و فقر و احتیاج طبیان
رحمت در حق با و شاهان بین قیاس باید کرد جمیع بلیات و آفات را که بجا هر خلاف رحمت بینایند از ای
کسی را نمخلوقات جمیع نوع رحمت ندارد و الافسا ذکار مطام ظاهر گرد و صفت قهر و غصب نیز نظر ندارد و در بخش
اگر که ایت رسیت طبیع که حضرت مرحوم را رحمتی دارد که سبب بخات ایت امان از طعن کفار فجیع اگر وید جنایت در قرآن مجید
فرموده اند و لخ عمله آیه للناس در حمایت هندا و جمیع امت مصطفی را رحمتی عده نزاعیت فرموده اند
قال اللہ تعالیٰ و مَا أَمْرَسْنَاكَ هَلَا رَحْمَةُ الْعَلَمِينَ پس چنانچه ایت که بسبب این رحمت از عذاب ذری
غلاض شوند و آنچه متعلق بالک یوم الدین است ایت که مقتضای عدالت فرق است و میان محسن و بکار
بر طبع و عاصی و موافق و مخالف مانند فرق کما همیشود الا در ورز جزا زیر که اگر در دنیا نیک کار نعمت دو دلت

و عاقبت و پنهان را فرود بدان در حالت خانه نمایند مردم بالطبع راه بکی گیرند و از بدی پر برخیزند
بطبع حصول دولت و عاقبت و محبت و جمیت این دو سیاست بنشانند کسی امر تکمیل برهم شود راین کار نمایند نیک
با ضطرار و نیز اختیار از مردم نظیر آیدن سچکم آنها و لبندار در جرار از زور عملی جدا و ممتاز گردانند و همان‌گفت
تکمیل و محاصله استخان به متحقق نواند شد باشد و اینست که درینجا در قرار است متواتر و صحیح است مالک و ملک
طبری و طبق خواندن این نقطه درست است لیکن علماء در ترجیح یکی از این دو قرائت متوافق و صحیح است مالک و ملک
کس نیکه قرائت مالک میخواهد میگویند که این قرائت ارجح است بچند وجہ اول آنکه بالکت عام است بجز و ملک و
غیر مردم نیز متعلق بشود بخلاف ملک و با دشایست که فاصل بجز مردم است دو مردم آنکه مالک را مرملوک کمال فدرست
اگر خواهد ملک خود را بفروشد یا بجذبه بخلاف باادشاه که این قدرت بر عیت ندارد و صوص آنکه نسبت بالکیست
قوی تراز نسبت باادشاه است زیرا که ملک را از ملک مالک برآمدن ممکن نیست در عیت را ممکن است که از عیت
گزی باادشاه خود را باختیا خود برآزد چهار مردم علوم رتبه مالک بر مرتبه ملک افزون ترست از علوم رتبه باادشاه بر عیت
زیرا که ملک در حالت او دون پیش ترست از عیت پس همیلا و قهر و زالکیت میسر باشد از باادشاه است پس
عبدالخدمت سید و اجبست و عیت را خدمت باادشاه و اجب فیت ششم عیب پنجم اذن حنا و نجیح نیتیو
کر و بخلاف عیت پرون پردازی باادشاه هفتم بنده را طبع از خاوند لازم است و باادشاه را بخس در عیت طبری
پیشنهاد نهایت آنچه از باادشاه متوقع است عدل و انصاف است و نسبت و سیاست و عهد را از مولا عی خود طلب
خردک و پوشانک در تریت در آفت و حمت بیشتر متوقع است پس قرائت مالک اقرب باشد است و ادبی
احتیاج لعفو و تربیت در افت و حمت بیشتر است نرا احتیاج همیست و سیاست و عدل و انصاف چنانچه در حد است
و اقتضیت یا عبادی کلکم جائع الامن اطمینانه فاسط عموی اطعکم یا عبادی کلکم عک
الامن کسوته فاستکسویی اسکلم یعنی اسکلم گان من بهمه شما گرسنه اید مگر کس که او را من خوا
پس طلب علم کنید از من تا معلم و سرم شمارا را بندگان من بهمه شما پنهانه آید الا کیک من بیشتر نام او را طبری
پوشش کنید از من تا بیشتر نام شما آنهم باادشاه چون موجودات شکر خود می‌بیند چیزی خصیف را نشکنند حال
و مریض و عاجز را تظری میکنند و مالک چون تقدیم غلامان خود میکند بمنیان دمنیان فیضان زیاده
رحمت میفرماید و بمعا الجبه و اعانت می‌پردازد پس مرتبه مالک پهناز مرتبه باادشاه است و هم مالک بمحوت ز
دار و از ملک پس ثواب او بیشتر باشد یا نزد هم در قیامت باادشا نان بسیار باشند و بهمه بحال خود گرفت
و مالک غیر از خدا نباشد و از مردم بنده را با خاوند خود اتصال نهایت است قوی تراز اتصال رعیت پیاده
زیرا که در فقه بیان کرده مشور که خاوند غلامی نیست سفیر که و بایت اقامت خود غلام در اختیار مسافر و مسیر

میگردد سخاف و بیت دکانیکه فقط ملک میخواسته بیویند که بر باشاده مالک است و هر مالک با بشاده میست پس
و صن پادشاهی بپسرار و صفت الکبست دیزیر حکم پادشاه بر مالک نافذ است و حکم مالک بر بشاده نافذ
نمیست دیزیر سیاست پادشاه اقوی و اتمم و شامل واعم است هر بر مالک بر اینکه بشاده نمیتواند شد و مالک کان
بسار در شهر موجود باشد و پادشاه غیر از کیک ذات نمیباشد و لفظ طرب العالمین دلالت بر مالک است میکند
پس اگر در بجا هم لفظ مالک خوانده شود مکار لازم آید و دیزیر لفظ ملک در نور و نه نام حسنی واقع است و مالک
در اینجا نیست از مالک الملک واقع است که بعینه ملک است دیزیر لفظ ملک در آخر قران ذکور است ملک
انسان و خصم کلام ریچرا اشرف میشود پس افتتاح کلام نزیر جهان چیز ناسب بینا مید و طاعت پادشاه میگردد
واجبست و محبذا پادشاه است عام حضرت پیمان مه راحصال بود و دیزیر پادشاه است هم بوجه عموم است زیرا که
پادشاه را استبداد و تصرف بر احصار و عبید حاصل میشود و استبداد بر احصار ائم است و عیت را که خروج از فلات است
مکن است و رانصهور است که دلایت او عام نباشد و در بجا چون اضافت بیوم الدین واقع شد عموم دلایت
مغهوم کشت و غلام کافر حربی را جائز است که بدار اسلام کریم کشته بیا بد و از ملک مالک خود برآید ملکه او را شرعا
جاز است که مولای خود را مجبور نمود و استراق کند و چنانچه غلام را خدمت آقامی خود واجب است همچنان عرب
راز ما نبرداری حکم پادشاه واجب است و این هم نمیست از خدمت و غلام را کاهی است استقلال و ماست باز
مولو حابل میشود چنانچه در بحث عبید مادران از کتب فقه ذکور است و عیت را از خدمت حقوق و خراسی صدر و
وقعده اس میگویند از نیز پادشاه متصور نمیست و خادم داری هر خندق طبع در ای غلام فیضت اما در خدمت عنلام و
منافع دیگر مهیشه طاسع پیباشد و دیزیر او را بر غلام خود میبیند و سیاست پیباشد و خود را فوت و در
در بحث در فرع احادی عیت از پادشاه نزیر متوجه زیرا که بر فرضه پادشاه واجب است که ضعف اطعم کشوت و دیگر
چنانچه فردیه از ای صفات بر سازد و محبذا در باب تدان و جماع احتیاج میبیند و سیاست پیشتر پیباشد
و محبذا پادشاه در عیت را از دشمنان محظوظ میدارد و این پیشمن ازواج تربیت و رعایت است و کثرت ثواب
کثرت حروف در وقتیست که هر دو در ثواب بر اینکه بشند لذا اگر کلمه قلیل الحروف اشرف و افضل باشد از کلمه کثیر الحروف
پس توقع ثواب بالعكس است چنانچه در سوره اخلاص نسبت بسیاره ناید و میگرد و محبذا میتوان گفت که لفظ ملک کوتاه تر
از لفظ مالک است پس پیشرا شنید که از خواندن فقط مالک تطهیل اهل لازم میگردد و جائز است آنچه در وجوده ترجیح فرامیگیرد ای
ملک تمام مفاسد و ائم این ممکن نشود و ای انت آنچه در وجوده ترجیح فرامیگیرد ای مالک ای بخشیده ای ترکان گفت

اما چنگو که در وجوده ترجیح قرأت ملک است آنست که پادشاه است بمالکیت مالک در الفضیلت عامر
بیباشد که مالک را اضافت بکل موجود نمایند و چون مالک را در سنجاق بیوم الدین کنطرف محیط است اضافت فرمودند و عدهم
مالک برابر باشد و حکم مالک که در پادشاه ناوفذ نیست از اینجنبت است که پادشاه در ملک داخل نیست و در سنجاق ذکر
مالکی است که مالکیت او شامل صبح طوک در عالم است و سیاست مالک چون تادان ندارد او تویی هست و مالک که
متقاد است پادشاه نمیتواند کرد همان مالک است که مالکیت او عالم نیست و اینچه چفتة اند که در شهر مالکان بپیار دشنه
د پادشاه خبر یکی کس نمیباشد انهم در همان مالک است که ملک شامل او نباشد و در سنجاق ذکر مالک علی الاطلاق است
که غیر از نکایات نخواسته تواند بود و ذکر مالک بیوم الدین بجادازرب العالمین از قبلی ذکر خاص بعد از عام است که نکار نیست
دلار می نیست که پیر حبیب در نو و نه نام ذکر باشد افضل و اعلی از غیر آن باشد چنانچه ظاهر است و چون مالک للملک
در نو و نه نامه ذکر نشده نزد که ذکر مفید استلزم ذکر مطلق است در متن من آن متفقید و ذکر ملک در آخر فقره آن مجید
وقتی مفید شرف و فضیلت میگیرد و که در شخصیں آن در آن مقام فائدہ دیگر منظور نباشد و در اینجا فائدہ دیگر منظور است
چنانچه باید لذت العبد تعالیٰ بپر حال وجوده ترجیح از پر حبیب موجود است و تو اتر در هر طرف متحقق می شود ولی کلام
در سنجاق خضر فضولی هست ناجا تحقیق دیگر برداریم بلاید و ایست که بوم در عرف از ابتدائی طلوع آفتاب تاغدوب
آن گپرند و در شرع شریف از طلوع صبح حداق تاغدوب اثبات و کاہی معنی مطلق وقتی و آیند خواه روز باشد
خواه شب خواه سال باشد خواه ماه چنانچه کویند روز یکیه فلاوی بیاید چنین خواهد شد لعنتی و قتبکه فلاوی بیاید و نیز
گویند که روز صافی چنین و چنان وقایع و اغتشد و روز خندق چنین الفاق افتاد حالانکه این مرتبه ای ماه ناد
روز نابودیس در سنجاق چون بدین اضافت فرمودند معلوم شد که هر امطلق وقت است و حد آن وقت از ابتدائی تغییر نمایی
است و انتهای آن تا آنکه اهل بیشتر و اهل فخر در فرض مستقر شوند و هر چند درین میان وقایع بسیار و حلالت
بیشمار واقع خواهد شد لیکن چون مقصود از همه آن وقایع جاست آزو ز را اضافت بدین فرمودند که مخفی جز است
هر چند صورت جنسیزاد بعض اوقات در دنیا نیز واقع میشود اما حقیقت جز اک انعام صرف و انتقام صرف است
در دنیا انتقام نیست زیرا که هر انعام که در دنیا است مزدوج جنسی از انتقام است و هر انتقامیکه در دنیا است مخفی
و ملفوظ در وجود انعام است با قیامده آنکه حمد ابرین مالکیت چرا متعلق فرمودند در جهاد استحقاق حمد ابرین مالکیت
چیست جواب آنست که در آن روز بزرگی تعفضل و احسان خلق تعلی بکمال هر سیه طهور خواهد فرمود که بپیک مکله و بپیک
عمل کیک سمعت ثواب غیر تناهی ابدی عیایت خواهد فرمود دنیز کمال عمل افظعه خواهد فرمود که پادجو و اسما
غضب و نهایت قدرت بانتقام و بر زار حسنه مناس افعال و اعتقادات تجاوز خواهد شد و نیز حکمت اد
تعالی طهور خواهد فرمود که تفرقه درین ایان نیکو کار و بکار رفته بعنای کمال ملکت است و پیز جزا فی المعرفه نمیست

عده که اصلاح ظاهر و باطن می نماید و حجب ظلمانیه را که از متابعت شهوت و غضب تراکم مینمایند و فرع می سازد و اصرهای راجحه عماں صورت میگیرد و نیز ماکب یوم الدین صفتیست که بر رحمه و رحیم مترتب است زیرا که رحیت خاص در حقیقت سعادت ابدی است که طهور آن یوم الدین خواهد بود و نیز بر ربویت تفرع دارد زیرا که منتهی است ربویت اصلاح ظاهر و باطن انسان است تا منفیت سعادت ابدی گردید و در ربویت متفضاً است الوهیت است پس هر صفت را بر صفت مافق خود ترتیب و تفرع است حالاً باید دانست که درین حکم متفضاً است اول حمد و شناکه از زبان بنده در خناب الهی معروض میشود و درم خواسته هطلب که بعد از ایفاء و مضمون است اول حمد و شناکه از زبان بنده در خناب الهی مذکور فرموده اند العدد رب رحمه رحیم ماکب یوم الدین که مراد فرماین است این پنج نام از نامهای سے الهی مذکور فرموده اند العدد رب رحمه رحیم ماکب یوم الدین اولی او قلی است که مفاد لفظ ایه است بعد ازان باعتبار افاضه وجود و توالي وجود که مفاد ایسم رب است بعد ازان ذانی او قلی است که مفاد لفظ ایه است بعد ازان باعتبار افاضه وجود و توالي وجود که مفاد ایسم رب است بعد ازان باعتبار از نعمت عبادت بمحاسن و بقدار دنیا که از لفظ رحمه و فهم میگرد و بعد ازان باعتبار نعمت اصلاح حما که مقدم رحیم است بعد ازان برینت جزا که مترتب است بر کمال حمد و شکر یا احتمال آنها و اینچه سوال آن متفضاً است چند پیشتر اول عبادت و آن متفضاً است الوهیت است دوام استعانت و آن متفضاً است ربویت است شفطه است چند پیشتر اول عبادت و آن متفضاً است الوهیت است چهارم استعانت راه و آن متفضاً است رحیم العام و آن سهم طلب یاریت و آن متفضاً است رحمانیت است چهارم استعانت راه و آن متفضاً است رحیم العام و آن متفضاً است ملکیت است مازدیک استعانت چنانچه غضب نیز متفضاً است ملکیت است در صورت عدم استعانت است نیز در وجه تحسیس این پنج ایمه متعلق حمد پن کفته اند که حمد و ستایش در میان مردمان برای یکی از چهار و چهاردها اول کمال ذاتی محمد گر صاحب اسار، بناشد و دوام وصول احسان آن شخص بجام سوم طبع و ترقی احسان از وسیع چهارم خوف و ترس، اغضب او پس کمال ذاتی را با اسم ذاتی نیز لفظ مبارک الله که دلالت بر استجایع کمالات دارد بیان فرمودند و وصول احسان را باضافة وجود و توالي میگذرد لفظ رب العالمین ایشاد میزند و اصلاح سعادش و معاوکه از خناب الهی بنده را متوجه است بد لفظ رحمه و رحیم و ایضیح ماضیه رخون رتیک از روز جزا ماکب یوم الدین دلالت میزند پس گرایانمیں ایشاد که اگر بندگان تنظیم من بجهت کمال ذاتی من نمایند پس لایق دسترا و آن نیز بر اینکه نام من ایه است داگر نظر و رسول احسان تکمیم من نمایند نیز ثاییان آنهم که رب العالمین صفت من است و اگر بجهت ترقی احسان و ایهام در ونیا و آخرت مستایش من کفتند نیز صادر که رحمه و رحیم ایم داگر بل اخطه خوف خناب شناجمه کنند نیز است که ماکب روز خبر ایشان را باعی من بندگیت بجانیار حکیمی، احسان ترا که نیز بار مر حکیمی، خوبیست ترا و حمدا و میزند قدره، حیثیم که وجود از قدر ایم حکیمی، و نیز گفت اند که تخصیص این پنج ایسم برای آنست که

لهمتہا سی عمدہ بکاوی اثراں بنی خج اسم است زیرا کہ اول اور از نہان شخا نہ عدم مخصوصی اور بہت بخلو نہ بخوار و نہ باز بانواع نعمت مخصوصی ری بیت پر درش کر فدر بار غصیان و عسیب اور اور دنیا مستور و اشتفند و فیضیت فرمودند و این مخصوصی سے صفت حمایت است باز گنجائیش نوب دادند و اگر تو بہ کند جوں فرمودند و افرزش کردند و این مخصوصی سے صفت رحیمی است باز موافق اعمال اوجسرا دارند و این صفوون مالکیت یارم الدین است و اینچہ متعلق بامک نوبت است که تقدیر مفعول نزد اہل عربت صفت اخصاص است یعنی بیکپس ماسوہ تعلق داشت که تقدیر مفعول نزد اہل عربت صفت اخصاص مفہوم منے شود وجہ اخصاص عبارت باز ذات پاک آنست کہ حقیقت عبادت نہایت تذلل است برایے ہبایت تعظیم غیر خود چون با خسارت صادر شود پس تذلل تحریری و تفسیری و تغطیه کرنا ز نہایت آن عبادت نہیں شود و ہمچنین چون تذلل با ضطراب ایجاد نہیں کر رہا عبادت محسوب نہیں و حقیقت عبادت بالبماہیہ لیاقت آن ندارد کہ برایے کسے کر دو و شود الابراہی کے لئے انوکھی نہایت العامم باز کسی سیدہ باشد و آن ذات غیبت مگر ذات اوتھا لے و تھیش آنکہ بندہ در حال است ماضی و طائف و مستقبل اما ماضی پس بندہ در ان معدود ممحض بود اور اکثر تم عدم یہ تشریف وجود پس ختنند و قد خلقتك من قبیل ولیم لک شیا۔ باز در حالت ظرفی مردہ بود اور از بندگردن و کندھ اصواتاً فلحيماً لص باز جاں بود اور اسیلیم فرمودند و اسباب علم کہ جو اس و عقل است باز خشیده اخر جگہ من بطون امہاتکم لا تعلمون اسیاً و جعل لكم السمع والبصر والافعدة و اما حاضر پس حاجات او از حد شمار افزون است از اول عمر تا آخر آن وجہ احتیاج او را قیاسیں بازیکر کر چہ مبلغ میشود و بار بار جو احوال نفعیت ذما فرمانیہ کم و صبد مم از دم صاد و میشود در رفع حاجات اولفضل و اسان منقطع نیگردد و اما مستقبل پس ابتدائی موت تا مصلول بجهت وجہ العامم و تقطیع از فتوں عذاب پس عقاب محض ازانجباب متوقع است پس بندہ را در صحیح حالت از احوال مل جاؤ پناہ غیر از ذات او غیبت پس عبادت بندہ رانیز ستحق ہاں ذات است لاخیر و هر صہ در عالم ویدہ و شنیدہ میشود پاچھر یہیت کہ انتقام ایاں تقد و قت است نہ قبیل از دخود و در نہ بعد از موت خواہش دلشیل آفتاب و هناب و در باری اور زمین و کروما قصی ایلان ورزمان ماضی رسیدہ منقطع گردیدہ مثل آبا و اجداد و شیرودہ و مانند آنہا یا توقع لفظ ایلان و زمان آئندہ است مثل امداد احوال طبیبہ و کیکہ لفظ او ہر سلسلہ طال بندہ را محیط شده باشد غیر از ذات او تعالیٰ نہیت و نیز آنچہ ماسوا کرا دنیا لی است مکنن و فقیر لیئے محتاج بجانب او است و ہر محتاج بجاجت لفظ خود گرفتار است پس اولاً فائدہ بغیر ساییدن نہیے امداد غنی مطلق نہیں کیا نہ شد و غنی مطلق کہ رافع حاجات ہر مخلوق است ہاں ذات مقدس است پس استحقاق عبادت مخصوص در ذات او است و لہذا فرموده اند و قضاۓ را بک اک

تعدد و آنکہ آئیں بہانے بعضے ملاحدہ بطريق شبهہ میگویند کہ چون اتوالی غنی مطلق سنت پر وہ
عبارت مانہ اور دل پس مارا چہ ضرورت کے تحمل مشقت نے فائدہ منایمہ و سرور ایجاد عبادت برایمی او
تعالیٰ کہ متفق علیہ صحیح او یا نست پیش جواہش اُنکہ اتوالیے بجهت کمال ذات و صفات و افعال
خود تفااضنا میغواہ کہ ہر کہ خالی از نقصان نباشد برسے اوزدل کند و نہایت تعظیم اور نہایت برایمی
حکم کہ وضع کلی شئی فی حمو ضعفہ پس ایجاد عبادت متفضام حکمت سنت نہ باہر انتفاع و حاجت
ذلی ہست کہ ہر کمال تفااضنا میکنید کہ در مقابلہ آن صاحب نقصان ذلی و پستی نماید والابسامات نقصان
و کمال لازم ابید و آن خلاف حکمت سنت و از این سنت کہ در دنیا ہر صاحب کمالے برای رباب مراث
و دون مغلظہ و مکرم سیدارند ذیز حون العام اتوالیے در دنیا بر نواع انسان خاصتہ نہایت رسیدہ است کہ
بالآخر از آن متصویر ہست زیرا کہ اور امتحنے کے از ذفتر حضرت الوہیت ساختہ اند و از صفات کاملہ خود کہ
رجو و حبیت و علم و ارادہ و قدرت و سمع و بصر و کلام سنت پر تو ہی بر و کو اند اختہ و عالمہ راجہ مامہ و
وی و دیعت نہادہ چنانچہ شمشہ ازان ساقی مکور شد پس لازم امکہ آدمی نعمتہا کو اتوالی را بامصر و
ساز و براہی چیز سے کہ آن نعمتہا مخلوق شدہ ہست بذل نماید پس عقل برائی معرفت دادہ اند و الات جنمائے
برائی اُنکہ جو اس حراکمیفت کند بہیت عبادت و عبادت رانجہیان معرفت ساختہ اند اگر عبادت نباشد
تخدم معرفت مخنوٹ نہاد بلکہ اگر کمال کردہ شود راس المال آدمی معرفت سنت و عبادت طریق تمہیر و تھہیہ
آن سنت برائی اُنکہ ملک حضور و توجہ کامل ترمیث و خون اعمال مدن اعمال قلب راساعدت میکنند زیرا کہ ارتقا
فوی باہم و اقتتہ ہر عمل قلبی راتماشیر سے سنت و عمل بدنی وہ عمل بد فی راتماشیر سنت و عمل قلبی پس انسان کی
مخلوق برائی معرفت و عبادت سنت اگر این دو چیز را مخل ساز و ازان نہایت از بی مسلووم شد کہ عبادت
چنانچہ متفضام حکمت کل سنت نعمتی کے صورت نوعیہ انسان نیز ہست و اگر کے از ملاحدہ بگوید کہ حاجت شرع
پیش و معرفت و عبادت تحصل کفایت میکنند کوچم عقل را بطور خود و اگر اشتھہ اند بلکہ دہم و خیال اضال
آن گرفته در مقام معادضہ و مزارعہ میباشد اگر تائید شرع نباشد تحصل از اور اک اکثر امور متعلقہ معرفت و عبادت
عاجز آید پس عقل بنیزل رہارت سنت و شرع بتزلہ شعاع آفتاب کہ بہول آن دین ان اشیا کما پنځے
مکن نیست ذیز ادی در زندگانی خود تخارج په معاذمات و معاملات سنت در زندگانی اوچون زندگانی جانوران
نیست کہ تنهانے مومنی نوع خود قیام میتوانند نو و رہند اور امدادی الطبع گویند و امر مددن و
جماع و معاملات و معاذمات کے فیما بین مردم جاری میشود پاکدار و استوار نے مانہ الابا جراۓ قواعد عدل و
العاق صحیح مردم بر قواعد عدل ہی نیز ایت الاقول آن قواعد از جانب خدا باشد مردم بد انند کہ این حکم خد ہست

ازان بر نباید گشت و این معنی تمام نمی شود الا یا مید تواب و خوف عقاب و امید و یکم کسے در دل پائدا نمی شود
 الاجتن صفات آنکس را بگارد و دو ام بر دل گذازند و گر قلبے کامل نمی شود و صوت استمار و دفام نمی شود و
 مگر حنفی افعال جوارح نیز با مساعدت نمایند و سین سنت عبادت و نیز کمال انسانی نفت که این دل او صفا
 و انجلا پذیر و محاذی نظر حق واقع شود و بحمد صفاتی دلها که مالکه متعین گرد و الازم کم بر آن آئینه دمیده
 است ابع شهوت مظلمه ترا کم گرفته بسرحد های خواهد رسانید و انجلا و صفائی آئینه لعل صل نمی شود مگر بجا هده حقیقت
 مجاہدہ قبح و قطع نار یکی باشد و روحانی است که امراض طب اند و روح را نزدیک مغافلت از بعد از کم شدید می باشد
 و این قطع و قبح مبدون عبادت مقصود نیست دوام عبادت است که قلب را بثابره نورانی می فرماید زبان را
 بذكر صرف می سازد و اعضا و جوارح را بخدمت فرزانگان می کند پس عبادت هر چند و ظاهر تزلی است لیکن درین
 کمال لغز و تجملت و مجهود اصر که در عبادت مشغول می شود لذت دنبیخته ای داعل شکر در بیان نمی آید خنکی
 چشم و نور است دل و بجهت مددح همچو دران موجود است و هر که اینکار را لذت عبادت کند بشهادت عینی است بکله لذت
 جماع را ناشناخته انگل کار نینایم برای این شاهد کود ما در زاد که لذت البصار را منکر میگرد و حقیقت عبادت انتقال است
 از عالم خود را عالم سرور و سفر است از طلاق کمکه ملن بحضور نور حق و مستا به و جمال از لی است بلکه اثبات نیست
 امکان است و از سین است که موجب الشراح صدور میگرد و چنانچه در قرآن مجید اشاره باش فرموده اند که
 ولقد علم انکه بیضیق صدر را که بما یقولون فسیر بحمد ربک و کن من السجدة و اعبد ربک
 حقیقی یا نیک البقین با تجاذبه آنکه لقط ایا ک نبادر ابا امکاک يوم الدین چه مناسبت دارد با این است که عقب
 آن آورده اند جواہر شیخی است که عبادت را سه درجه است اول آنکه ربک را بعثت در تواب واقع شود از حور و قصور و
 و اینهار و این در حقیقت معامله و مبارکه است زیرا که چون عاقل یقین بداند که دنیا از اند و امتحنه آن بجهد فانی است
 و مکمل بالا امام و مشوب بمحصانات و جهانی و گیر اشرف این و باقی زمیش آمنی است اوقات عزیز خود را ازین
 فانی مصروف داشته و تحصیل آن باقی بدل کنید و شره این عبادت ماضی نخواهد شد مگر بر دو جهت از پر
 جمیع اتسامه تواب و رہمان روز رسیدی است دو م آنکه ربک را بعثت خوف از عقاب باشد زیرا ک انبلیا رقا طبیعت آمد
 ترسانیده اند که اگر بندگان عبادت نکنند مسو جب عقاب گردند و جبریک کس چون صادر و این باشد
 مفید یقین میگرد و چه جای خبریک لک دلیت و چهار بزرگ کس که پیغمبر ام صادوقان در است گریان بودند
 پس این عبادت مثل طاعت غلام و گنیزک است که از ترس ضرب و شلاق چار ناچار در خدمت خادم خود
 قصور نمی تواند کرد و ظهور شره این عبادت که حنلا صی و نجات از وجود عتاب و عقاب است پیر متعلق بر در
 جراحت سوم آنکه برای شاهده حق واقع شود و این اعلی در جات است دلهمدار نیست نماز های علیکم شده است

کرا اصلی لله و لشوا بـ اللـه و لـ لـ حـ لـ حـ صـ من عـذـابـ اللـه تـعـیـمـ لـ شـدـهـ هـستـ و لـ حـقـیـقـتـ رـابـطـهـ کـهـ و لـ بـیـانـ خـداـ و لـ شـدـهـ و لـ غـصـتـ باـ قـطـعـ لـ ظـرـانـ ثـوـابـ و لـ عـنـاـبـ لـ قـاـضـاـیـ عـبـادـتـ مـیـنـاـیدـ حـچـهـ الـسـیـتـ مـوـحـبـ غـزـتـ و لـ بـیـتـ هـستـ و لـ عـبـودـیـتـ مـیـتـفـیـ خـصـورـعـ دـذـلـتـ و لـ طـاـہـرـتـ کـهـ مـشـاـہـدـهـ حـقـ شـلـمـ خـواـہـدـشـدـ مـگـرـ وـ رـانـ رـوـزـتـ اـہـدـهـ وـ نـیـارـاـ آـنـ مـشـاـہـدـهـ حـیـحـ نـیـتـ فـیـتـ اـگـرـ حـچـهـ وـ الـهـانـ درـ حـالـتـ سـکـرـ بـ خـلـافـ اـبـنـ دـامـ زـدـهـ باـشـنـدـ چـنـاـخـچـهـ کـوـ بـیـنـدـهـ لـ فـیـتـ هـستـ بـیـتـ اـمـرـ وـ رـجـوـنـ بـیـالـ توـیـیـےـ پـرـدـهـ عـلـاـہـرـتـ وـ درـ حـیـرـتـ کـهـ وـ عـدـهـ فـرـ وـ اـبـرـامـیـ حـیـبـتـ پـیـسـ عـبـادـتـ رـاـوـ مـہـرـسـهـ درـ حـیـرـتـ تـعـلـقـ بـرـفـدـ خـرـاـتـ وـ لـعـنـاـیـاـکـ نـیـمـدـ رـاعـتـرـبـ بـیـلـاـکـ یـوـمـ الدـینـ سـاـخـتـنـدـ وـ وـکـرـ سـعـبـوـدـ رـاـمـقـدـمـ فـرـمـوـنـدـ تـاـمـوـحـبـ خـیـثـتـ وـ اـجـلـالـ گـرـوـدـ وـ وـرـ عـبـادـتـ التـفـانـیـ چـبـ وـ رـاـسـتـ نـمـانـدـ حـیـنـاـخـچـهـ مـشـهـوـرـتـ کـهـ شـخـخـتـ اـزـ هـپـلـوـاـنـ نـامـیـ بـلـیـکـےـ اـزـ فـرـمـمـ دـونـ کـشـتـیـ گـرـفـتـ وـ درـ عـلـیـنـ کـشـتـیـ گـرـفـتـنـ مـرـمـ مـانـ دـونـ گـفـتـنـدـ کـهـ هـیـحـ مـیـدـانـیـ کـهـ اـبـنـ کـیـتـ فـلـانـ هـپـلـوـاـنـ وـ اـسـتـادـتـ بـھـرـ وـ اـبـنـ گـفـتـنـ بـیـقـیـادـ وـ مـخـلـوبـ بـشـدـ وـ جـوـنـ نـامـ مـسـتـادـ هـپـلـوـاـنـ بـاـیـنـ فـرـیـبـهـ مـوـحـبـ خـیـثـتـ وـ اـجـلـالـ گـرـدـهـ باـشـنـدـ نـامـ قـوـیـ مـتـیـنـ چـهـ قـدـرـ مـوـحـبـ خـیـثـتـ وـ اـجـلـالـ خـوـاـہـبـ وـ وـیـرـلـفـتـ دـیـمـ دـکـرـ وـ تـعـاـلـیـ بـرـاـمـیـ اـنـتـ مـاـبـدـهـ رـاقـوـتـیـ حـاـصـلـ شـوـوـکـهـ کـهـ لـبـیـبـ آـنـ قـوـتـ لـفـلـ عـبـودـیـتـ آـسـانـ گـرـدـ چـاـنـخـچـهـ کـےـ کـهـ کـارـ پـرـزـوـ مـیـخـاـہـ کـهـ سـنـ اـنـجـامـ دـہـ پـیـشـ اـرـانـ یـاـقـوـنـیـ یـاـعـدـاـمـوـیـ شـنـاـولـ مـیـنـاـیدـ تـاـ اـعـاـنـتـ بـرـانـ کـاـلـقـیـلـ بـھـرـسـدـ وـ نـیـرـ جـوـنـ نـامـ اوـ تـعـاـلـیـ کـےـ قـبـلـ اـزـ عـبـادـتـ پـاـدـ کـرـ وـ حـضـوـرـ مـحـنـوـیـ مـجـتـ حـاـلـشـدـ وـ عـاـشـقـ رـاـجـعـوـرـ مـحـبـ خـوـدـ هـیـچـ کـلـفـتـ مـدـکـ وـ مـحـسـوـسـ بـمـیـگـرـدـ وـ پـیـسـ بـنـدـهـ بـجـضـوـرـ مـحـبـ خـوـدـ هـیـچـ کـلـفـتـ رـیـلـلـ درـ عـبـادـتـ بـھـمـ نـرـسـانـدـ وـ بـشـوـقـ وـ ذـوقـ اوـ اـنـمـاـیدـ وـ نـیـرـ خـاـصـیـتـ وـ کـرـ الـهـیـ سـتـوـکـهـ مـشـیـطـاـنـ رـاـ اـزـ دـلـ مـیـ کـرـ مـیـزـانـدـ قـالـ اللـهـ لـعـنـاـیـ لـاـنـ الـذـینـ اـقـوـاـ اـذـ أـمـسـ مـحـمـطـاـیـفـ قـتـ مـسـدـ کـلـوـ وـ اـنـ کـاـذـاـهـمـ مـصـصـرـ وـ کـنـ کـنـ پـیـسـ بـنـدـهـ رـاـمـیـاـیدـ قـبـلـ اـزـ عـبـادـتـ وـ کـرـ سـعـبـوـدـ بـجـاـ آـرـدـ تـاـشـیـطـاـنـ کـهـ وـرـدـ عـبـادـتـ بـکـلـعـ مـعـلـمـتـ نـعـصـانـ نـکـنـ وـ عـبـادـتـ اوـ مـغـوـظـ بـانـدـ وـ نـیـرـ بـاـیـدـ وـ اـنـتـ کـهـ عـبـادـتـ کـنـنـدـهـ کـیـکـ کـسـ سـتـ وـ صـیـغـهـ بـعـیدـ بـرـلـیـ سـےـ حـجـجـ اـسـتـ بـلـیـعـنـ عـبـادـتـ مـیـکـنـمـ مـاـبـمـهـ وـ رـاـمـیـتـارـ اـبـنـ صـیـغـهـ چـہـ نـکـنـهـ اـسـتـ نـکـنـهـ آـنـتـ کـهـ بـنـدـهـ عـبـادـتـ وـ اـنـھـ خـوـدـ اوـ عـبـادـتـ کـاـمـلـهـ جـمـیـعـ عـاـبـدـاـنـ مـخـلوـطـ کـرـدـهـ بـجـضـوـرـ اـقـدـسـ حـرـضـ مـیـنـاـیدـ تـاـمـوـحـبـ کـرـ مـتـیـزـ وـ عـبـادـتـ کـلـشـدـ وـ روـکـلـ بـرـاـسـےـ نـعـصـانـ لـعـبـنـ لـفـرـانـدـ وـ سـمـرـاـهـ عـبـادـتـ اـبـیـاـزوـ اوـلـیـاـرـ مـلـکـهـ مـلـاـنـکـهـ مـوـفـرـبـیـنـ نـیـرـ اـبـنـ عـبـادـتـ اـنـھـ مـیـقـبـولـ اـنـتـ چـاـنـخـچـهـ دـرـ فـقـهـ مـیـنـوـیـنـدـ کـهـ اـگـرـ خـصـخـےـ دـوـ چـیـزـیـکـ قـیـمـتـ بـفـرـوـشـ وـ بـعـضـےـ آـنـ چـیـزـ مـاـنـاـقـصـ وـ بـعـضـیـ جـیـدـ بـاـشـنـدـ خـرـیـارـاـنـیـرـسـدـ کـهـ جـیـدـ مـیـگـیرـدـ وـ نـاـقـصـ رـاـوـ اـپـیـسـ دـہـ مـلـکـهـ بـاـبـمـهـ رـاـفـبـولـ کـنـدـ بـاـبـمـهـ رـاـوـ نـہـ وـ جـوـنـ مـعـالـمـهـ بـاـکـرـمـ الـاـکـرـمـ مـیـنـ سـتـ وـ مـسـعـدـ فـیـسـتـ لـاـ جـمـ جـمـ مـیـتـبـولـ خـواـہـدـشـدـ لـنـیـمـ مـاـقـیـلـ شـوـعـےـ وـ جـوـنـ مـیـنـدـ لـاـرـ بـلـفـیـلـ شـکـانـ وـ رـشـتـهـ وـ اـپـیـسـ نـدـ بـہـ ہـرـ کـهـ کـمـرـیـکـیـرـدـ وـ وـیـرـ وـ رـاـوـ دـلـ مـبـجـمـ جـمـعـ اـشـارتـ

بـ فضیلت جماعت و نماز گویا مقام عبادت مقام جماع است و بـ دن اجتماع عبادت ناقص شود و نیز در
تلقین صیغه جمع تشریف است از جایت آنچه را که با چنین فرموده اند که چون عبودیت خود را می‌دان
درست ساختی و از بندگی من ننگ نکردی ترا در حکم که هست گرفته ام تلقین نفع جمع نمود پیر قال اللہ تعالیٰ
ان لعذ اهیم کان امَّهَ دنبر اگر ایاک احبد میگفت مضمونش که آن می‌شود که من بندگی من نبده تو ام و چون
ایاک نجده گفت مضمونش چنین شد که من بک بندگی ام از بندگان تو داین مضمون خیلی مناسب مقام
ادب و تواضع است و آنچه تعلق به ایاک تلیف دارد این است که حقیقت استعانت طلب یونس است
و حوت بر کار چهار قسم است اول آنچه قدرت بر کار نداشت و دوم آنچه آن که در آن نمایید سوم آنچه بآن کار
نژد کار کنند چهارم آنچه بر آن کار برانگیزد و در غبت دید مشاهده عقل و مشور درست و پاچشیدن برای عبادت از
قسم اول است در فرع موافع داشتی دفرانع خاطر دلوں از قسم ثانی است و داعیه آن در دل اندیختن و حکم
آن زاده نظر عقل جلوه داران ولذت عبادت را و از شرایح خاطر را افزودن از قسم سوم است و همکار را
از اندیاد او باید اساساً ضمیم نماید و بپند ذهنیت تحریج و تأکید بر عبادت نمایید از قسم چهارم است
و تقدیم ایاک تلیفیں نیز در سنجاق مفید حصر و اختصاص است یعنی از خبر تو استعانت ندارید و این استعانت
یا خاص است برای عبادت باحال است در جمیع امور دنیا و دین اگر غاص است لیس صرداً استعانت آنست که
عبادت هر چند که بعمل نبده است بلکن عمل نبده بسبب خواطر انسانی است که قبل از نوع آن نبده را شور آن
نمایید و شدید پنجه است گردد میداردن خداوند نیز علیم لغز در ضرر عبادت باز آن علم را از دل جادا دن و رکنخ کردن این
جهه پیدا کرده خداست بندگان دل است و نیز کار خصل آنست که عاقبت بینی نماید و آنچه مال آن مبلغ باشد
آنرا افتخار کنند اگرچه فی الحال دلان شخصی و موتی لذم آید و خواهش لفس همیشه دکش کش میباشد و در تزلیع
پاشه افتخار میکند اخواقب امور بران و شیوه بینانه پس عقل و خواهش لفس همیشه در کشکش میباشد و در تزلیع
بنیانه غالباً شکر سواقله میکند و بخوبی میگذرد و در فرع آن شکر ممکن نیست الاب عن الهی و نیز عبادت
آسان نمیشود مگر برفع حوالن و آن چهار چیز است دنبیار خلق و مشیطان لفس و نیز ممکن نمیشود الاب ففع
حوالی و آن چند چیز است صفات و خطرات مهاد و احوال هموم و غریب و نیز درست نمیشود مگر بلذاله قول از
عبادت مثل بیاوسمجه و عجیب و غیر ذکر و نیز تمام نمیشود الاب وجود بواحت که خوف در جاده شیاق شاهده حق
است و همچنان چیزی اعیان شناق از که قطع آنها بدون حمل آنچه مقصود نیست بلکن در سنجاد و مشید و از دمیشود
یکی ایکد اگر عبادت مقدر است اعیان پس خواهد شد فاماًه استعانت چیز است که چون الهی در غالب
ادویات کسانی را میشود که استعانت بجهاب او زیناید پس این سبب خلاصیت برای حصول چون اسباب

عادیه تو ان گفت که چه فائدہ دارند فائدہ آنها بہیں است که حق تعالیٰ بھرپاں عادت خود اپنے نہار او سطیل مطلوب ساخته است چنانچہ حوزوں طعام برآمدی حصل سیری شکر و آشامیدن کب برای رفع شنگی پس اقتراض بھرپری و قدری سے ساقط است در وسیع آنکہ استفانت بر عمل اقبل از شروع مناسب است نہ بود زمان پس نہستوانات رامے بایستی که بر عادت و ذکر یہ مقدم میکرو جواب اللہ عبادت و سیلہ است و استعانت حاجت است و سیلہ ابری حاجت تقدیم است و چون استعانت برای تمام عبادت است و اتمام ہر سبیل بعد از شروع دران چیزیں مشور استعانت رانیز بعد از عبادت آور دندگو یا بندہ چین میگوید کہ من بعد عبادت تو بکم تو شروع کردہ امام اما امام آن بعد است من غیبت عباداً مانعه مانع شود و معارضی درین آید پس جو استعانت میکنم در اقام آن فان قلب المؤمن بین اصیاعین من اصالح الرحمن و اکرم آن است که در لمحه دنیا و دین پس وجہ این اختصاص است که ہر کو غیر خود را اعانت میکند متهاجم کارا و آن است که در دل اور داعیہ اعانت آن غیر کو اندزاد و این فعل فعل اول تعالیٰ است پس گویا بندہ میگوید که خیر ترا اعانت من ممکن نیست بلکہ خود اتواعانت فرمائی تا اسباب اعانت بھم رساند باز در دل اور داعیہ اعانت من اخوازی ہیں من از دساتر قطع نظر میکنم و غیر از اعانت ترانے بنیم تو نیجاں من متفاهم است کہ بندہ رانبطه سر قدر قدر اد و اذکر لبب آن قدرت گمان کیکن کہ کردن فناکردن بست هست لیکن ترجیح فعل بر ترک ہرگز اور از خود میسر غیرت نیز کہ اگر صحیح از جانب بندہ باشد در آن مرجع تبرخن خواهد بود تا آنکہ نسلسل لازم آئی پس آن مرجع نہیں باشد الا از جانب خدا پس استعانت لائق نیست الا از خدا و نیز دید و ایم کہ جمیع خلائق مطلوبات خود را طلب میکند مالانکہ در قدرت و حمل و شکر و کوشش وجود اجتما و ہمچوپس قصور میکند و بخلاف نیز نہیں الا بعین ایشان پر حصول مطلب نیست الا اعانت غیبی و نیز بار کا دیده شد کہ انسان از این دیگر طبقے را طلب نموده و آن شخص متهاجم میده مدافعت کرده و بیت ولعل کہ مانیده باز ناگاہ حاجت او را برآورده از ہمین حاصل معلوم شد کہ القاصی داعیہ انجام در قلب آن شخص باز غائب است پس صریح من را کہ از شرک میگریزو از اول در پلے باید کہ اعانت غیر کا کہ بخلاف ہر اعانت هست و درینے اصلاً قادر ندارد و از تنظر بندہ از دو باعث قادر حجیقی مکلف نہیں کوئی کہ جوں حضرت خلیل را نمود لعین وست و پابستہ در ایش امراحت حضرت بھرپریل دید و سید ندو گفتہ اگر ترا حاجتے ہمین باشد لفڑا حضرت خلیل در جواب فرمود کہ لبوی تو حاجت ندارم حضرت بھرپریل گفت کہ بخدا النجاح کن حضرت خلیل فرمود اور ایسے ہے نہیں و اسکا رہت حاجت عرض من نیست و چون بندہ مومن و نماز ختما دیکارا او از فتن و حرکت کردن بند شد و ہر دو دست اور اگر فتن محتعل مامد ذکر بان او غیر از فرات ذکر صحیح نہیں و اند گفت گو با اسباب طلب پیه ہر ب

چنانچه در حقیقت بسیار بودن ظاهر نیز بکار نمود در پیوست آن اسباب را بسیار دیده بپرسی حقیقت حال برداش
 گفت ایا که نستعین و نیز گفته اند که چون بند هم مون ایا که نعبد لغت تر سیمیکه میباشد اینست عبارت
 بخود کرد مصمم و عجب اتفاقاً مرمی از الله این ترس ایا که نستعین تعابیر فرسوده اند و از همین جایز تلقیم
 نعبد بر نستعین واضح گردید که درین سونه دو مقام است مقام معرفت را بوسیت و مقام معرفت
 عبودیت و چون این هر دو مقام همچو شود معامله بند هم با خدا انسام گردید منع ایا که
 جلوه نماید از ابتدای سوره تمام‌الملک یوم الدین بیان مقام را بوسیت است از مبدأ تا معاوا و ایا که
 نعبد بیان ابتدای مقام عبودیت است و ایا که نستعین بیان کمال آن و چون وفا بهردو عهد از
 هر دو جانب تتحقق شد تمرکز که برآن شریف گشت اهدنا الصراط المستقیم است اکثر علماء در حجت
 التفاسی از غیب بحضور که در ایا که نعبد و ایا که نستعین واقع است چنین گفته اند که مفصلی در وقت
 شروع نماز اجنبی و از استاده گذاشی خدا بخط غیبیت آغاز نهاد و چون ثناها بکمال رساید حجاجیکه درین
 بود مرتفع شد ولعده مبدل با قرب گردید و اجنبیت بهیگانگست انجام نمیدهی پس قابل آن شد که بخط خطاب
 تخلص نماید و نیز گفته اند که در همار سوال را بحضور بهتر است سوال خایبانه چندان کارگر نمیشود و ثنا و سنت ایش را
 در غیبت و پیش پشت گفتن اولی است تا محوال برخوب نمایند شور و در توجه باید و انت که در تخصیص عبادت و مساعی
 مشکلین را با اهل اسلام خلاف است بعض از ایشان اجسام معدنی را مثل کوه های بزرگ فند و سیم عبادت کنند
 و بعض در حیاط را مثل درخت پیپل و سی و خیز گل و بعض روحانیات را که مرنی خود قرار دارند بلکه
 جماعت از ایشان هر قسم را روحی از اراده اخ طلکیه بدبر و مردمی شناسند و هر نوع را از ازواج عالم نیز روحی بدبر و مردمی
 اختقاد کنند و براحتی و فتح هر مرض و حصول یک گفیت درین از حوارت و برودت در طوبت و پیوست روحی را مقرر کردند
 که آن استعانت نمایند و چون آن از طرح از نظر غایب اند صور تهموئی اینها برای آنها ساخته ای ایت تعلیم و تصریع
 پیش آیند و بعض از ایشان کا لمین افزاد از این اعبادت نمایند و بعض اجسام بسطه را خواه سغلیه باشد مثل
 انش که معمود بمحوس است و گویند که این حیجه خلیه طبق و نورانی است و مجهود از هر چنین ادمی دارد و
 پس همراه بوسیت اینی در دیگر احتمال است و یکچیز را از ازواج حیوانات باین عذر و معاف خود استیاج است
 مگر ادمی را پس این عذر بریت شخص بیش از انسان در بوسیت خاص این درین عذر ظهر فرسوده قابل
 آنست که نهایت تزلیل نسبت بان کرده آید و جماعت اجسام علویه را مثل افتاده ملہتابه و یکستار را پرستش
 نمایند و گویند که تدبیر عالم موقوفه بر تبادل نور و طلبد است که در ورش بان انتظام دارد و نیز موقوف
 نباید و مخصوصی و اختلاف هوا و زیادتی رطوبت در بعض اوقات دقوت پیوست در بعض ایگر است و این

لیلے باز اثمار ہیں اجسام سے لپس نسبت باین اجسام میں غایت تعلیم را رعایت باید کرو و معنہ این اجسام اور
و از ذکر کمال مناسبت بالستار کا لہری بھر سائیدہ اند پس بالا ولی قابل عبادت باشندہ جمیع این مذاہب امر دا
سلمان باین دو کلمہ روز میکنے و تحقیقت ملت ختنی کہ آور وہ حضرت ابراہیم خلیل اللہ سنت تفصیل ہمین دو
کلمہ سنت کہ **لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ نَعْبُدُكَ وَأَنْتَ أَنْتَ الْمُصْلِحُ** باقیاندہ تفصیل عبادت و استعانت از خیر و آن این سنت کہ
عبادت یعنی نہایت تذلل برائے نہایت تعظیم مطلقاً مخصوص درین ملت بحضرت حق سنت ہمچکیں را از
رب جتوں مثل پدر و مادر و استاذ و پیر و اقا و خادم و ہمچکیں را از منظار ہر فاعم حن مثل عنایصر و ظکیبات و اواخر
عجیبیہ حاگزیست زیرا کہ اس باب غایت تعظیم در آنہا ستحقون نیست یعنی اس باب غایت تعظیم ستحقون نشدن نہ کیا
مذلل جمیع و بجا سنت و املاف حق مالک الملک اعلیٰ الاطلاق سنت و ظلمیت تعظیم اعاظنا اللہ منہ و استعانت
بحضرت کہ تو ہم استقلال آنچہ در دسم و فهم ہمکیس از فکر کیں و موحدین نیکندر مذلل استعانت بھجوی غلات درفع گرنگی
و استعانت بآب و شتر تباہ درفع فتنگی و استعانت برای راحت بسایہ درخت و ماندان دردفع مرض بارویہ و عقاویہ و
درتعین و جرم محاشر پامسیر و بادشاہ کہ و تحقیقت معاوضہ خدمت بمال سنت و موجب تذلل نیست باما طباد و مغلان
کہ لبیک بحریہ و اطلاع زائد از آنہا طلب بشرطہ است و استقلال سے متوجه نہیں شود لپس این قسم استعانت بلاکر اس
جاگز سنت زیرا کہ و تحقیقت استعانت نیست و اگر استعانت سنت استعانت بخدا سب و پا بچنہ سے سنت
کہ تو ہم استقلال آنچہ دردار ک مشکر کیں جاگرعتہ مثل استعانت بار و ارج و روحا نیات فلکیہ باعفترفت
ارواح سائرہ مثل بہوانی و کشخ سد و میں خان و امثال ذکار داں نورع استعانت عین شکست و نافی ملت
ضیفیت و اگر کے لیل بحضور عبادت و استعانت طلب نماید کو تہم سہ آیت سابق دلیل این حضرت زیرا کہ
عبادت و استعانت یا برائی نہیں کہ نہتھا سے صلقوہ او موجب شکر و طلب مزید است تا باید و اعانت است او
ست مرست الی غیر النہایتہ الی بیبیت نہیں کہ رو بیت او شامل دھیط کل خلائق سنت و اعانت نیز تہمہ حق
رلوبیت سنت یا بجهت خوف از ملع نکتے کملے بالحق آفته و لفڑانے سنت و این چیز نابوصن جو هم
و احاطہ و از خیبت خلق دایکا دو اقدار و مکہن مخصوص بذات اولیا لے اند پس عبادت و استعانت
یعنی تصرف عربین چیز نہیں است نیز مخصوص بآنذات باشد درینجا باید و ایسے کہ چند عبارت برائیں
طلب بخاطر سکنند و از انہمہ این یک عبارت را اختیار فرمودہ اند نکتہ آن چیز جو اب ش آنکہ
ایک تعبد و نستعین نکفته بلکہ ایک رامکر آور و نہ تاکے سے تو ہم کمنکہ استعانت بعبادت
ست بلکہ بجز و فضل الہی سنت و لکب تعبد نیز نکفته تاکے سے تو ہم کمنکہ در عبادت بندہ حق تعلوہ
لکھیست زیرا کہ لامر در لغت عرب برک لفظ می آید چنانچہ در بالہ دعا علیہ شہور سنت و مکہن بیان بد و نستعین

نگفته تا کے تو ہم نکند کہ حق تعالیٰ را واسطہ والگر وانیده است در میان خود و در میان مطلوب خود ولا
نعبد لا ایا ک نیز نگفته با انکه درین عبارت تصریح بلفی بود زیرا که اشعار فرمودند بقلت التفات
بنفیات لغتی صلی را و مقام مناجات التفاتے بلفی نیست هرچه سب اثبات مقصد خود است عبارت
لک نیز نگفته تا اشعار باشد بوقوع فرات در ان عبارت که مفاد آسمار تجدیت دایا ک عبد
و عبد نایز نگفته تا کے تو ہم نکند که از عبادت فاسع شده و از اترک داده و ایا ک اعبد انا نیز
نگفته تا اشعار باشد بضعف آن عبادت گویا بسب کمال ضعف قابل تاکید نیست و ایا ک نجذب
نیز نگفته تا اشعار باشد بقیه عبادت جمیع خلق از حق آن گویا باین عبادت ناقصه نتوان گفت که اینها
عباداند بالجملہ این ترکیب که اختیار شده است بهترین جمیع ترکیبات متصوره و متحیله است وزیراعناء نگفته
مثل اهد ناما اشعار کند بآنکه حاجت بندہ و حقیقت طلب عبادت است و ذکرا مستعانت محض بر
درخواست اجازت طلب حاجت است و آنچہ متعلق بعهد ناما الصراط المستقیمه است که مسخرید
نستان و ادن طلب است یا بایمام مثل مکبدن پستان که بزیان و تلمذ طفل را القامی فرمایند و مثل اطمأن
شکایت گردید که نیز طفل را در اینجا خروج او از شکم ما در تعجب مشیود یا بادون حواس ظاهره و باطنیه یا بدیهی تخلی دلائل
نظریه یا بارسال رسولان پس جرایب ہدایت مترقب است اول ہدایت الہامی است که در حالت طفو است
حاصل است بعد از آن ہدایت احساسی است که چون حواس آدمی و ظاهر و باطن قوت میگیرد چیزی نیک
و بداییست ناسو آنچہ حواس بآن نیز سند برداشت از رافت آن ہدایت عقل با واده اندیا از بدر کات حواس ظاهره
و باطنیه کلیات که هزار انتشار نموده بکار بردار ہرچه ہدایت عقل بآن نیز سند برای دریافت آن دلائل نظریه عطا
فرموده اند که از آن دلائل استثنای خماید و ہر چهار تعلق خارج است و حسن و قبح آن بقوت عقلیه برکت
تواند شد با در اور اک آن و ہم و خال معارضه مینماید بلیے دریافت آنچیزی اپنی شبہ از افسناده اند و
ہدایت که بارسال رسولان و اذان کتابہ تحقیق است و قسم است عام و خاص عام است که راه خروش
را واضح سازند و اینهم و قسم تبیانی و تو فیقیه تبیانی شرح ماجارہ الرسول است بحدیکه جمیع حمال شک
و شک و فیکم مراد را نیاید کو این را و حرف فھا ابتلانا مسند و تو فیقیه آنست که اسباب تک به ہدایت اینیاد
حق شخصی فرامیں آرزو بردے تک را اسان فرمائید تا بسعاویت ابی یوسف گرد و مقام اصطلاح اشرف
شود و مفہماً این توفیقی ہبہ است در آخرت پادریافت حق است در دنیا و خاص آنست که نوری ای
عالیہ چوتی یا عالم و لایت برادر که این شخص مشرف شود و اکٹاف حکایق علی یا ہی علیہ حائل آید و اینہ سب
در جهاد و کار و پامن اللہ میت جنما نچہ فرموده اند قل این هدی ای اللہ هو الہ هیکذا یا الی اللہ هست چنانچہ فرموده

الذى اهاب الى ربى سير مدين يا بآبده چنانچه در حديث شرقي دارد شده لوكا الله ما اهبتني يا رب اجل
در پسین براحت خاص است آنچه از اراده بندگه واقع می شود و با افکار سیر و سلوك حالات فحالا و مقامات بعد
مقام در اینجا با پير دانست که اگر از براحت نشان دادن راه مراد مشتود او را با می تهدیه می کنند و اگر وصول راه
منظور می افتد بلام تهدیه می کنند و اگر قطع کنند از این راه در ساید ان بخصله تقصیه می باشد متوجه می خواهند
میانند پس در نقطه اهدنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ اظهار کمال عجز و ناتوانی بندگه است که اکتفا برشان
دادن راه در ساید ان راه بطلب نمی تواند ذکر داشته باشند و مقدم می باشد او تعالی و سبل راه در فرق می باشد و می باشد
کش نباشد و ایراد صیغه جمع در اینجا برای همان نکته است که در نعمت نکور شد علی الخصوص که در نجاح
مقام و عاست و دعای حمایة مسلمین اقرب باجابت است و نیز حمد راشامل محمد جمیع حامیین ساخته اند و
ایک نعمت نیز شامل عبادت هم است و اسنوات نیز از طرف بهمه بیان شده است لاجرم طلب می باشد
برای کل مسلمان و نیز اگر شخص را از تمام خانه با محله ایک شهر پاکیک ملک نوعی از براحتی حمل شد و دیگر از ازا
در در طه فضالت گزیناری ماند این شخص را که راه بطلب با فسته است خلیه دشواری پیش می آید اگر فقط
آنها کند و پرده و دانسته در محله می افتد و اگر مخالفت پیش گیرد صحکه و مسخره تمام آن مردم مشتود و رضجه های
فرد طبعی میگرد و دادقات به قیل و قال و جنگ و جدال بتنکر میگذرد و علاقه های فراتر و صداقت و
تعاون و تناصر بهم بیشود ناچار خود را و بنی نوع خود را در دعای براحتی شامل باید کرد تا از کش
این قبایح محظوظ نشوند مانند و فقط صراط مراد فطرق رسمیل است که معنی راه است و در نجاح این نقطه
برای آن اختیار فرموده اند که مسلمانان را از ذکر این فقط عبور بضراط میاراید و بدینکه هر آن راه گذشتند
است و گذشتند آن بدون سلوك طرق مستقیم نیست و شهپور آنست که طرق مستقیم سلوك راه احتیا
توسط است در میان افراد و تفریط که آن هر دو موس اند مشلا در عبادت افراد آنست که هر جا طور صفتی از
صفات الوہیت و دیده شود نیز اختیار پیش آن کرد آید چنانچه مدینه ہنودست و تفریط آنکه هیچگاه
از مشاغل دنیا و طلب معاش خود را فارغ نشاند و لجام غیر و مح متجه نشوند چنانچه معمول فرقه انگریز و
دیگر ملاحده است دافراط در استعانت آن است که هر چیز را به تو پہم ببیت درخواست نمایند و در کارهای
مطلوبہ بآن رجوع کنند و تاثیرات نجوم و سعادت و نجاست ایام و خواص منحصرہ معدنیات و بنایات و
حیوانات را در عاست کنند و مشتملین را در ازدواج و اولاد و غلامان و کنیزان و انسان و جوییے و سکنی
و دیگر چیز را بخیال آرند و دادقات زندگی را بر خود نگذشند و مثل سودا بیان از هر چیز بجز سند و از هر چیز
وقوع اتفاق عظیم و ازند و تفریط آنکه اسباب معتبره را مثل دو اندزاد پر پیش و مثل صحبت بیکان و صحبت بیک

وَدُعَا وَالْجَادَرْ جَنَابِ الْهَى سَاقِطَ الْاَعْتِبَارِ الْكَارِنَدَ وَعَلَى هَذِهِ الْقِيَاسِ دَرْ جَمِيعِ الْمُوْرَقَطِ مُحْمَدَ وَافْرَاطَ وَتَفْرِطَ
مُذْهَمَسَتْ چَنَاجِه لِتَفْصِيلِ دَكَبِ بِمُسْطَطِ عَلَمِ اَخْلَاقِ وَغَيْرِه مُذْكُورَسَتْ وَأَكْرَبْهُرْتِي نُونَه درْيَجَانَدَ كَوْرَكَرَه شَهَدَ
سِيَسَتْوَانَ گَفَتْ كَه آدَمِي رَاسَكَه قَوْتَسَتْ قَوْتَنَطْقِيَه كَآزَاعَقْلَيَه نِيزَگَوْنَيدَ صَفَتْ آنَ دَانَشَتْنَ رَشَيَه
وَدَهْيَافَتْ خَالَقَسَتْ وَخَالَقَ يَا زَاتَ وَصَنَعَاتَ بَارِجَاهَيَه سَتْ يَا اَفَعَالَ وَأَثَارَ اوْرَوْنَيَا وَآخَرَتْ
وَدَهْيَافَتْ دَانَشَنَ اِبَنَ قَسَمَ رَاعِلَمِ الْهَى كَوْنَيدَ وَافْرَاطَ وَتَفْرِطَ دَيَنَ فَسَمَ النَّسَتْ كَه لَفَكَرَرَزَاتَ اوْتَعَالِي نَهَادَه دَهَرَ
هَدَيَافَتْ سَرَآنَ شَهَدَ يَا صَنَعَاتَ رَامَظَانَه نَعَيَ كَنَدَرَبَسَه تَزَيَّه يَا اَشَابَاتَ آنَ صَفَاتَ نَهَادَه بَرَجَسَجَ قَشَيَه كَه
خَالَقَ زَابَه مَحْلُوقَه هَرَنَگَ سَازَه يَا صَفَاعَتَه رَاكَه شَرَائِعَ ثَابَتَ كَرَهه اَندَه بَادَه بَلَه بَاطَلَه اَنَّهَكَرَهه شَهَدَه مَشَلَه كَلامَه وَ
سَمَعَه دَبَصَرَه دَيَتَه وَرَضَا وَغَصَبَه يَا اَفَعَالَ اوْتَعَالِي رَامَشَلَه خَوَشَوبَه بَغْرَضَ آنَ كَارَهه يَا اَصْلَحَه دَهَفَ
رَامَوْافَقَ قَرَارَه اَعْقَلَه خَوَدَه بَرَوَسَه وَاجَبَه شَنَاسَدَه اَفَعَالَه بَنَدَهه رَاهَه بَنَدَهه ثَابَتَ كَنَدَهه وَفَعَلَه دَنَاثَرَه اوْتَعَالِي
زَادَه بَيْنَ اَفَعَالَه مَنَكَرَشَوَه يَا بَنَدَهه رَامَشَلَه جَابَوَنَه دَخَلَه اَعْتَادَهه مَنَسَيَهه وَجَهَرَهه گَرَدَهه الْكَلَمَه مَنَ العَقَالَه
الْبَاطِلَه الْمَائِلَه الْجَانِبَه الْأَفْرَاطَه وَالْتَفْرِطَه يَا اَرَواحَه وَمَلَائِكَه وَأَنْبِيَا وَأَوْلَيَا وَآمَمَه دَيَنَ وَهَيَنَ قَسَمَ رَاعِلَمِ
بَنَوَاتَه كَوْنَيدَه وَافْرَاطَه وَتَفْرِطَه دَيَنَ قَسَمَ النَّسَتْ كَه اَصْلَاهَنَه مَرَابَه وَمَنَاسَبَه اَنَّهَكَرَهه بَسَعَهه عَصَمَتْ بَخَوَهَه
اَيْهَهَا زَخْطَاهه گَنَاهه بَنَادَهه دَمَشَهه خَوَهه بَلَطَاهه باَخَاهه دَنَبَهه وَمَلَكَهه دَهَرَهه بَهَرَهه گَرَدَهه الْكَلَمَه مَنَ العَقَالَه
الْكَارَهه دَيَارَهه اَمَمَه دَهَرَهه يَا اَوْلَيَا رَاهَه بَرَهَه اَنْبِيَا وَمَرَسلَيَهه مَرَالَهه فَرَسَهه الْوَارَفَهه الوَسِيَتْ اَرَاعِلَمِ غَيَبَه
شَنَينَه فَرَمَادَهه هَرَهه جَاهَهه قَدَرَهه تَجَمِيعَهه مَقْدَرَهه دَاهَهه ثَابَتَهه كَنَدَهه وَمَلَائِكَهه دَاهَهه اَرَواحَهه اَنْبِيَا رَاهَهه بَهَرَهه
صَورَهه دَهَرَهه وَهَنَاهَه وَقَبُورَهه وَتَزَيَّهه يَا مَجْهُودَهه سَازَهه وَرَبَقَهه وَفَرَزَنَهه وَخَدَسَهه وَمَضَبَهه اَرَاهَشَانَهه بَالَاستَقْلَالَهه دَرَجَهه
كَنَدَهه وَشَفَاعَهه دَعَوْهه مَنَشَاهَه اَجَنَابَهه اوْتَحَالَهه وَاجَبَهه القَبُولَهه گَرَهه كَرَهه اَجَنَابَهه بَاهَشَدَهه بَانَهه يَا مَعَالَهه
قَبَرَهه دَوَفَنَهه وَهَبَهَه وَصَابَهه وَمَيَرَانَهه دَوَيَرَهه اَمَرَهه آخَرَهه سَتَهه دَاهَهه عَلَمَ رَاعِلَمِ مَحَاوَهه عَلَمَهه مَسَعَاتَهه نِيزَگَوْنَيدَهه دَوَهَه
وَتَفْرِطَهه دَهَرَهه قَسَمَ النَّسَتْ كَه مَشَلَا اَيَمانَهه رَاهَه بَهَرَهه مَوْثَرَهه دَرَجَاتَهه شَنَاسَدَهه كَاهَهه اَعْصَلَاهه تَرَسَهه كَاهَهه كَاهَهه
كَه هَبَحَهه گَنَاهه باَجَوَهه اَيَمانَهه هَفَرَهه خَوَاهَهه گَرَهه دَاهَهه يَا اَيَمازَهه اَمَدَهه كَه بَهَرَهه گَنَاهه زَوَالَهه تَاهِيَهه آنَ خَوَاهَهه شَهَدَه
وَكَنَهَه كَارَانَهه باَيَمانَهه مَشَلَهه كَافَرَانَهه نَسَهه اَيَمانَهه قَدَهه دَوَفَنَهه جَاهَهه خَوَاهَهه دَاهَهه نَهَنَكَهه وَبَدَرَهه تَاهِيَهه دَاهَهه
ثَابَتَهه كَنَدَهه وَبَدَانَهه كَه حَضَرَهه دَاهَهه اوْتَعَالِي دَهَرَهه قَامَهه مَحَاكَاتَهه بَلَهه اَفْتَيَاهه تَابِعَهه اَهَمَالَهه بَنَدَهه ثَابَتَهه حَمْوَاهَهه گَنَاهه وَنَاقِبَهه طَاعَتَهه
لَهَهه مَكَرَهه فَهَيَتَهه يَا هَيَهه دَوَشَخَهه وَلَكَذَفَهه دَوَالَهه اَنْجَارَهه اَرَبَشَالَهه اَنْعَلَاههه دَهَرَهه دَاهَهه نَهَنَكَهه وَبَدَرَهه تَاهِيَهه دَاهَهه
الْقِيَاسِ يَا اَجَيَامَهه دَاهَهه اَعْوَاضَهه دَيَگَرَهه اَنَدَهه كَه آزَاعِلَمِ الْبَجَاهَهه دَاهَهه اَلَاعَوَاضَهه كَوْنَيدَهه وَعَلَمَ بَعْجَيَهه وَرَبَاضَيَهه نِيزَنَامَهه دَاهَهه
وَتَفْرِطَهه دَهَرَهه قَسَمَ النَّسَتْ كَه مَشَلَا دَهَرَهه شَرَحَهه وَبَيَطَاههه چَيرَهه الْمَعَنَهه تَامَهه نَهَادَهه دَهَرَهه كَه خَوَهَهه رَاهَهه بَحَصِيلَهه مَالَانِسَهه اَلَهَوَهه

وأوصاع وخاص وتأثيرات آنها مصروف ساز مثل تعق در علم هیأت ومهندس وحساب وفنون ریاضی ورسیقی وحرائق ومنظاره وشعبدہ وطلسمات ونیرنخات وعلم فلاحت وعلم حیوان وخاص نباتات واجمال وطب وغير ذلك یا این چیز بر امطلقًا اکار کند و از آنها بی بهره ونی نصیب ناند و بقدر یکه در دنیا نافع شود پیر متوجه شود و قوت شهودی که مبدأ جذب منافع و سیل خواهش مرغوبات است و افراط او فجور است و خلاعیت نیز کوئید لعینو اینهاک در لذات و مرغوبات زیاده از آنچه نیاید و تفریط او را جمود گوئید لعینو سکون از آنچه ترغیب میکند در آن عقل و شرع مثل نکاح حلال و طعام لذیذ بشهید و مرتبه وسط آن عفت است ناشیه نابع گردانیدن شهوت را بحکم عقل و شرع تاز عبادت ہو اسلام حاصل آید و این وسط اخلاق محمود بسیار متولد مشوند لعینو حیا و صبر و فناعت و توسع و جامدی و سخاوت و ازدواج سخاوت ایثار و کرم و غفور و درود و مسائل است در معاملات و قوت خوبی که مبدأ اراده اقدم میچیز را بخطرس مقضای آن تسلط و ترجیح و دفع مضرت غیرست از خود و از متعلقان خود و افراط این قوت تھورست یعنی جرأت کردن در جای و برجیزی که نیاید و تفریط آن جیب یعنی ترسیدن از آنچه نیاید ترسید و توسط آن شجاعت است دار شجاعت اخلاق محمود بسیار متولد مشوند مثل علویت و استقلال و حلم و تحمل و محبت و غیر ذلك و موط استعمال قوت نطقی را حکمت گوئید و ازان اذان و کادسرعت هم و صفاتی ذهن و باشی ای تعلیم کردن و حسن تحقیق و تذکر و عقل حاصل مشوند و طرف افراط او را جیزه گوئید و طرف تفریط را باید و غبادت نامند و چون در هر سه قوت توسط حاصل آید آنرا اعدالت نامند و ازدواج عدالت و مستی والفت و وفا و قوت و مكافات احسان و پاس علاقه اوسن صحبت و مشارکت و لولک والیا کم حق محبود مطلق و ملائکه و پیغمبران ادو الوالا فر و اندیاد او امر و نواہی شرعت و همین است کمال تقوی سکین درینجا نکته باید داشت و آن آنست که قوت نطقی داشتی انسانست که روح او را بیش از علق به بدی حاصل بود و قوت شهودی و خوبی بتوسط تعلق بدنی حاصل شده پس کمال توسط در قوت نطقی آنست که اور اور استعمال بحمدی رسانند که زیاده ازان مکن نیست و کمال توسط در قوت شهودی و خوبی آنست که آنها اقدار ضرور استعمال کنند بجهد یکپیکتر ازان مکن نیست لا جرم طرق توسط را در بایتیز نیز بغير و لالیت انبیاء و رفاقت صدیقان شہیدان و صالحان میخواست و لعیناً اتفاق است که افراط مسقیم افسدا باعیاد یعنی اسلام است و قدر رشک آنست که انسان بخواست میخواست باشد و قلبی فکر و ذکر ای بازکلیه بسوی خالق خود متوجه گرد و حتی که اگر ازان حباب فران مدرست که پس خود را در راه ما بسیح گردن اطاعت نماید مثل حضرت خلیل و اگر ارشاد شود که جان خود را در راه انسانگردن بکمال بیشاست و خوشی قبول کند مثل حضرت همیل و اگر افراد میزد که خود را در بیان بخوبی خارج نمیزارند

فرازبرداری کند مثل حضرت یونس و اگر بعد از عنایت مخصوصه اعلیٰ دخشمی مرتبه بلند اشاره فرمائند که خود
قد نمک شاگردان بین شخصی محبوبل الحال برسان و از ذکر کیم و ذهن بخار سیامون عذر کنند و منکر نداشته باشند
لاده ند هر مثل حضرت موسی که لبوب حضرت افتخار شاگردی ایش ز اضیاف کردند در حدیث ثقیل
که صحابه کرام را صمکه مuttle چون از دست کفار اذیت نمودند سیده سکایت بحضور حباب رسالت پناه بردا
حضرت درس اپ کعبه شسته بودند فرمودند که قبل از شما مردم با اینمان را از دست کفار مصیبیها نمودند
است بحده که بعضی را از شان زمین کافته استفاده میکردند از اینه تیر را اور ندر بر سر او می راند تنداد و ملار
کے افتاد و هر گز از دین خود بینگشت و بعضی را بشانه آهینه نمی داشت و سخنان میکندند و اصلاحات خلاف
نه سب خود بر زبان نمی اور دگویند که خط مستقیم کوتاه ترین خط است که در میان نقطه فرض تو ان که
خوب یا بد که صراط مستقیم اینجا در عجز و ضعف خود را بیان میکند لیکن لایق ناتوانی من نیست گر طرق
مستقیم و لینه اگر سپری فنا نوافی را بحاجت فقرن منظره ای افتاد راه نزدیک را ملاش میکند و از راه دو
نمی گردد و نیز گفتند اند که سند ندارند و نیست در شکست مشیران و مادیان است زلوج و فرزند راسی میخواست
و مهد و پیده برا ہے دیگر دوستان و شفقات برا ہے دیگر دشمنان و حاسدان برا ہے دیگر و فخر
خودش برا ہے دیگر و شیطان برا ہے دیگر و هر شهوت و هر غصب و هر اعتقاد برا ہے دیگر دخل اوضاع
عمر او کو ناد و عرصه سعی تگ چران وار خود را اور خود آورد و فرماید میکند که اهدنا الصراط
المستقیم صریحجاً بعضی جاہلان شمی میکند که چون مردمسلمان را ایند عالیهم شد است که در خانه بعضی
پروردگار بر زبان راند سوال ہمایت بیو قبح زیر کله مومن مصلی را تابعین حدیث است حاصل شده است که بخوبی
پا ز خصیل حاصل چن فامدہ دار و جوابش آنست که مراتب ہمایت چنانچہ مذکور شد بیارت پس شخص
در هر وقت از سوال ہمایت مستغثی نیست گفتہ اند که علم آدمی بیک چیز برو طرق یمیشه در ترا مدت اول
برو اصر آن علم لیئے تو حصل اوقات التفات و قلب فرات دوم بزیارت اول رچہ علمیکه بیک دلیل حاصل
است بر اعلمی که بجهد دلیل حاصل شد نمی تواند بود و هر چه از اقسام مکنات در عالم موجود است در د
دلائلیت م وجود ذات الہی و علم و قدرت وجود و حیث و حکمت او تعالیٰ موضع و مخفی است چنانچہ گفتہ اند
شحر رفی کل شئی له ایه و تدلیل علی اند و الحمد لله فرد ہر گیا بیک از زمین روید و داده لاشنگیک لکو
پس علم آدمی در هر وقت زیارت پزیر و مستعد ترقی کثیر است فرد و دریند آن میباشد که مضمون نامزد
صدحال میتوان سخن از زلف یار گفت و سند امتناع جمیع کو امر و فواہی اد تعالیٰ و خصیل نصان
در راتب عالیہ سید ایمیست نهایت علیعیز و ایم از یمه ثبات است برآنچہ ایک کس را از مراتب پورت میلے

لہذا رضت امیر المؤمنین علی کرم الدوچہ سقول است کہ انہ نما الفی فر مودہ اند ڈستا ملی العدایہ و دفعہ
عید کو پابند شرح این کلمہ درج کو دیگر ارشاد فرمودہ اند دنبالہ اکاریع قلعہ بنا بعد دھنڈ پینا و پیز
پینا شبیہ و یگر وار و میشو و کہ بربان خواست مطلب از غیر خود خالی از رو وجہ نے باشد یا ماید ہائیکن است
کے رکھ ازان مطلب سہو شدہ امشد یا بر ایجمن سنت بخیل رابر جود این ہر و وجہت در حکیم مطلق و
بہ او برع منصور نے تو اندرشد پس فائدہ این در خواست دایں دعاچہ باشد علی الخصوص کو عاصی
طھا بقضایت گوئیم گاہے حکمت حکیم تفاضام کہند کہ مطلب طالب را بدوان تصریح دناری بلوزہ سندہ
پس اہ منکر کر دو تکبر او پت شود پس شاید تذلل کا کارگرا فتد دشتر طبکہ در حکمت او تعالیٰ لے مریت
صورت گیر و فرو تانگرید طفل کے جو شد لعن پہ تانگرید ابر کے خند و چمن پو عاصی رضا بقضایت
پھر جائز است کہ رضا می الہی در سین پا شد کہ بند و تذلل وزاری خاید و عطا بعد از طلب اور اقطع شو و حالا پا پس
سوال ہدایت در اس مقام تصریح ساختہ اند زیر کہ ہدایت نو عے از استعانت دخاصل رابر علم فرج ہریدا
و بر عبادت نیز بواسطہ استعانت متفرع است زیر کہ عبادت چون بمحابہ کمال پذیر و مفید ہدایت فصو
زود قال اللہ تعالیٰ والذین جاہد و افیتا اللہ علیم سبیلہ و مجاہدہ محتل ج پستعانت است و چون
عبادت و استعانت مخطوط شد تفرع ہدایت بر ما لیک بکوم الدین نیز طاہر شریعت زیر کہ کمال نفع بر
دران رفت طاہر خواہ شد بواسطہ عبادت کاملہ کہنے اعانت او تعالیٰ می شریعت و تفرع این ہر سیچ پھر
علم و رحمت خاص بلکہ بر رب العالمین کہ ہبہن نیز مبہما ہی او ہدایت است پڑھاہرست و آنکہ متعلق بہ صراط
الذین نعمت علیہم است انت کہ حقیقت نعمت شفعت است کہ لوجه احسان بخیر ساند و منظور منفعت خود
دران نہ بشد و لہذا اسکم حقیقی غیر ازا و تعالیٰ نیت زیر کہ مخلوقات زاد العامت منافع خود مخطوط و منظور می بشد
جنما نجی گذشت و نیز نعمت الہی در حق کافر و فاسق حقیقت نعمت نیت زیر کہ احسان باوسے منظور نیت
پھر حصہ نہ صیغ منافع بکافران و فاسقان عطا شدہ است بصورت ثابت و بعضاً بلا و آفت است پس در نگ
است کہ زہر ملائل در حلوا اچھیہ و مہنہ با حلوا کی لذیذ غیر سموہ ب شخصی فاسد المراج بخشنده تادر معدہ او
ستیل با خلاط اسمیہ کشته حکیم زہر ملائل پیدا کنہ با شخصی با حلوا کے لذیذ بہنہ دلخصر آنرا بیو قت بآفید
کا اند از حد شیخ تناول کند و موجب سخنہ و ہبھیضہ کر دو لہذا در قرآن مجید می فرمائید ولا تحسین الذین
کفر و امکان نہ لھد خیر لا فسحہم انما نہ لھم لیزداد و اشما کار بیحافت کہ نعمت
لہی را در آیہ دیگر خاص فرمودہ اند بھلگر وہ کہ عبارت از انبیاء و صدیقان و شہید و صاحبان شہنش
هر لفظ نعمت علیہم ہر خذ نظر طاہر شمولے دار دیکن در حقیقت مخصوص بھیں چھار گروہ است قریب

اعنة انه که حق تعالیٰ صراط الذین اعمت عليهم فرموده و صراط من اعمت عليهم فرمود برای انکه لغت
من گاهی در لغت حرب نکره موصوفه میباشد پس علم با شخص معرفین که با نام الهی مذکور رشبو رشد
حاصل نشود و چنان علم با آن شخص باعیا هم خال نشد طلب متایعت مجھول از هم آمد و آن محالت و لفظ
اعنت فرموده بساد العام میان اشعار کمال انعام باشد چه قات الهی بهجهت کامل است و آنچه از
کامل را بد کامل است و فقط خطاب آور و ند تابند را بعد از حضور الخیبت رجوع نشود که آن حور بعد از کوئی نفع
نقصان بعد از کمال است و علیهم را مقدم فرمودند زیرا که تخصیص مقادی شد و تخصیص مانع طلب مثل است
و بنده در صد و طلب مثل با آن انعام است پس تخصیص میان غرض است و اعمت را بصیغه همی آورد
نه کس تو هم نکند که آن انعام مشکل است چه قبل محل شک است و مخصوص انعام حذف کردند تا شامل انعام
دنیوی و اخزوی گرد و در بخش بشبهه وارد نمیشود که صراط مستقیم راه و حد سه و نیم هزار کیلومتر طبق
داده راه زین چهارگره و چه قسم همیو اند شد و نیز هر بخشی و ضمی و شرعاً عیتی دیگر داشت و هر ولی اشغال و او کار جد اگاه
در طرق بسته میگوید وار و پس با وجود کثرت طرق که در قول شهور الطرق الی الله بعد دان فاس الخلاعی نمیگویی
و حدت راه چه قسم راست آید جواب این شبهه به تمهیل خاطر اشان تو ان گرد و آن آنست که طبیع نانیان شماره مستقیم
علاج است و از وقت بقراط و جالیوس تا عهد علویان محفوظ و مسلوک با وجود آنکه معالجات بقراط و جالیوس
در زمان خود بوضعی دیگر بود و معالجات علویان و حکیم علی گیلانی در وقت خود بوضع دیگر آنها مفردات را
استعمال میکردند و از تتفییه لبکه و سهیل کمال احتراز و شسته و اینها مرکبات را ز معاجین و اشرب بکاری بردا
و در سه هر رض اقدام بر تتفییه لبکه و سهیل میباشد پس معلوم شد که این فرم اختلافات و کثرت ها میان
نیست و نیز بعضی از اطباء می دینانی واضح قواعد گذشتہ اند و بعضی مقلدان قواعد پس این اختلاف نیز موجب
اختلاف راه نمیشود و در زنگ آنکه یکی قافله از شهری بشیری در کیا راه روانه میشود و بعضی ازان قافله تجارت
میباشد و بعضی حمالان و کراپش و بعضی بدرقه و پاسدار حلال آنکه همین یکی راه میگردند کیم کار را میخنگه بحسب
خربات و مناصب و بعمل می آزند همچنین اینها در زمین راه را همیز بر قه اند و صدقیان و شهیدان و صالحان هر کجا
رسیق و دست کش و بلبردار و پاسدار اینهمه مراتب و حدت طرق را میان میان و مخالف نیست در اختلاف فرم
در شرائع انبیاء و تقویت در اصل دین نیست بلکه بسبب اختلاف استعدادات امم و اختلاف مصالح هر قوم
احکام متعاقب در نظر عوام پیدا شده گمان مخالفت اند اخلاق است و در حقیقت منتظر حکمه انبیاء قدر میگردد
خیه مختلف شد طبیعیه اگر مر رضی خار المراج را در موسم تابستان و رازیان شستن فرماید و از دیه پارده و
اخذیه حر طبعه برای او نجائز کند و طبیعیه دیگر برای مر بعل بارد المراج در موسم رستان در حمام شستن و ادویه

زرم خود و ان واغذیه مخنجه استعمال فراید هرگز باهم مختلف نیستند چه اگر طبیعتیں بجا می طبیعتیں بیم یار و می جایی لول
شدو مرضیکی تزویج کی مریضت بہمان حکم لعینہ میکرد و ایندا در صربت شریف وارد است لوکان موسی حیا
و سعه الا انتبا عی و انتبا متعلق بغير المعنوب علیهم ولا الضالین ست آنست که چون انعام
اہی در دنیا و آخرت نصیب شد پس احتمال غصب و گراہی بکمال ازین بند و در افتاد حاجت احتراز غصب
لکراہی صربت جواب این سابق گذشت که جماعت خود را با صاحب بعثت یعنی انبیاء او اولیائیان بعثت میکنند و در در طبقه
و گراہی گرفتار اند و راه خود را راه انبیاء او اولیائیا می شمارند مبارا آنرا محرف بارا متفقیم و را و مان عوام مشتبه گردید
و اتباع انجما عذر ابتلاء انبیاء او اولیائیان برند و در غصب بفضل افتتد برای دفع این اشتباہ این فقط اور دانم
و اکثر مفسران وغیرین بغضوب علیه و ضال کلمات مختلف آورده اند برخی ازان مذکور میشود بیضا و می گویند بغضوب
علیه عاصیان اند و ضال جا بهلان زیرا که تمام نعمت الہی در حق بند آنست که او را معرفت حق و عمل نیک
هر دو عنایت شوند و کسے را که اینین هر دو نصیب نشد نعمت تمام شد پس اگر معرفت حق وار د عمل خیر ندارد فاسد است
و محل غصب و کیک معرفت حق ندارد و کو عمل نیک میکند جا بهل و گراہ است و سابق گذشت که بغضوب علیه دو فرقه اند
کافر معاذکه دیده و دانسته اکار یعنی اید و عصی معتقد که دیده و دانسته ار تکاب گناه میکند و ضال بیرون و فرقه اند کافر کیه
نقیب و در کفر افتاده باشد یا بسبیب قصہ و نظر حقیقت دین با و فتح نشد و عصی که اعتماد بر کیم و عفو الہی نموده
ار تکاب گناه کند یا بسبیب قصور در تأمل و طلب علم و سوال اهل ذکر نادانسته مركب مناہی گرد و بعضی گفته اند
بغضوب علیه کافر است و ضال مبتدع و بعضی گفته اند بغضوب علیه کیست که ازوی بالیقین هنرخانم روز جزا
خواهند گرفت و ضال عامت احتمال عفو هم دارد و در صربت صحیح از پسر حاتم طافی که عدی نام داشت و محبت
پر نور حضرت پیغمبر رسیده بود مرویست که او از آنچه معنی این دل فقط پرسید و فرمود که بغضوب علیهم یار و میان هسته
و ضالین نصاری و تصدیق این در قرآن مجیدی گفته و حق یار و با و بعضی هم من الله و در حق نصاری
و ضال و اعن سواد التبیل و بعضی گفته اند هر که در اعقاد حق و خلق نیک عمل صالح بطرف نفرط افتاد
و از آنچه باید کوتاهی نمود بغضوب علیه است و هر که اطرف افراط رفت گراه است و درینجا باید دانست که بظا هر
حاجت این فقط نماید اگرچه نماین می فرمودند که آهد ناصراط الدین انعمت علیهم من النبیین و
الصلیقین والشہداء والصلیلین کافی و شافی می بود و ذکر ضال غصب چندان در کار خود سکین ایمان
در خیاب وار و کل قبور آن دو خیاب مون با پیشلوک این ماہ می پوشند و آن دو خیاب عبارت از خون و در جا
اندو هر دو می باید که باعتماد باشند و اینها در قرآن مجید جایجا و عده را با و عدی مقرن ساخته اند و تصریح می شاد فرموده
که نبئ عبادی الى انا المغفور الرحيم و ان عذابی هو العذاب الا لیتم و در صربت شریف دار است

لہ لو و مرن خوف المومن و در جا وہ لا استدلا پس جون ذکر فو امام دلالت بر جان نو دلار ضم آمد که ذکر غضب
و ضلال نیز فرمایند تا دلالت بر خوف کند و هر دو دین یا پیمان بر این پایه و نیز پایه دلالت که غضب را نسبت
بنلات حق نخواهد داد و مخفیین گمراہی را بخلاف العام فریار که انعام محض فضل است نئے سال بعد استحقاق غضب
بسیب شوم اعمال بندگان و گمراہی سبب قصور اراده اک ایشان است پس گروما حق نهایے فاعل خصیفی
پیش گردیدن اعمام را غضب و ضلال شرکت بندگان و استحقاق اینها از دفعه صد و دویں و در بجا عنین
الذین غضب علیهم نفرمودند با اصرار خاص از اشخاص رسول میں که غضب و ضلال شهرت گرفته اند
تشود و نیز نسخه علیہ را مقابل بیے آور ده اند که مخصوص علیہ است و ضالین که در مقابل ممتدین است مناسب مقام
مقابلہ ستم علیہم تھے ناید لیکن جون پنجم علیهم بالیقین ممتدین بلکہ ناید انجیر راه آنها را طلب سیکنده و مایسماں ایه
بیخرازندنا اچار ضالین نیز در مقابلہ ستم علیہم افتادند و نیز پاید و انت که نفت دینم خصوب علیہم بر ضالین ایجاد
دار و با نکر طالت آنها تبه تردد و آخرت آنها رسوات را از از نسبت ضالین پس و تفسیرات رحیمان جائز
غضوب علیہم را در بدلی رعایت پاید نو دن اخلاف تفهم فرائی لازم نیاید و ارقام دو مدعی ایچہ متعلق
تفسیر نام سوره است بیهودات مجموعی گشت که این سوره را در نمازو و الحج قرأت گردانیده اند و عمال مح
در فشار سجهت رکن است و آیات این سوره نیز هفت ارکان سبعه نماز قیام و رکوع و قومه و سجدہ اولی
جلسہ بین السجدها و سجدة ثانية و قعدہ است داین اعمال سبعه شش هفت اند احیم انسانی حیدر و است
لی سوره بنزله و حست و چون روح بجبر متصل شود حیات وزندگی حاصل ای پس بسم اللہ الرحمن الرحيم را مقابل
قیام قیام باید نو دزیر اکه قیام وجود ہر چیز نظہر ایم الہی است در آن چیز و بزرگی اسم اللہ رب ابتداء ہے ہر کار
سفر است و قیام است ای اعمال نماز است و الحمد لله رب العالمین مقابل رکوع است زیر اکه و محمد سدی
سیفہ ہم نظر نجی است و ہم نظر خلق و ہم لما خطر نہیست و ہم طاخطه نہیست پس ہاتے است متوسط بین الغلط
و الاشتراط چنانچہ رکوع نیز ہاتے است متوسط و میان قیام و سجود یا آنست که جون و حمد نہیتا ہی جیسا کار و تعا
سراط لاحظ کر داشت این ازگر انباء ہے و تو شد و منجھے گشت و صورت رکوع بہر سید و الرحمن الرحیم
قویہ است زیر اکه ہر سبب کہ حالت علو خود را بریے خاص حالات پسی بدل کند رحمت او تعالیٰ بطریق التسلیم اور
بحالت جعلی علو خود بازگردان که من تواضع لله رفعته اللہ و ملک يوم الدین مناسب سبب کیمہ اور
است زیر اکه دلالت سیکندر بر تحلیے قبرے جملے که موجب یعنی فرشتہ بدشمر نہایت مغل خصوصیت
شدن سه رابر خاک مالیکان از اماں است و نیز ابتداء یا بدم اللہین بعد از نبوت است و موت رجوع غیر
نسانی سورے اصل خود است که خاک است و ایا کث نعبد و ایا کث نستعبد من مقام اعدہ میں سمجھ

ست زیرا که ایاں نعبد بیان مراحت از سجدہ لولی است که غایت تزلیل دران تخته وایاک نستعین
طلب مو برای سجدہ و مصنعت و لفظ اهدنآ الصراط المستقیم سوال مطلب هست پس ناسخه
روهمست که محل احابت هست و صراط الدین الغفت علیهم عنبر المغضوب علیهم و
لا الصراطین گویا قال هست بجهول مطلب وصول بالعلم الیه پس مناسبه هست زیرا که حادث مستمره
لوک مسلمین برآن مادریست که چون بنده کان الهشان بنا به است تواضع از ادای محجر او شبیمات فارغ
شوند مکرم پیشتر آنها نمایند و اکرام و اعظام برآنها خانز شود و شستن بحضور خاوند خود کمال مرتبه الفاعم
ست و آنها بعد حصول این مرتبه شبیمات که شکل پر کرد شما که منعم حقیقی و دید و سلام بر دیگران این طرق
و دینیان این راه است من مرشد و تبعه خپس کفته از که لفظ اسم اللہ مناسب بلهارت هست زیرا که نوزاد سسم
الیه مللت حوت را رفع میکنند و لفظ حسن که نسبت احمد است مناسب است قبل است زیرا که حوت ایجاد حمل
آن توجه حق ایجاد مسوجه گردانیدن آشیابه حق است و در استقبال نیز توجه بدن بسوی سبد
تراب از آنکه از کعبه است و جو هر تراب ظالب ترین خلصه در بدن است و تراب به از فقط کعبه بخط اگر ویده است
چنانچه در اخبار مذکور است و این حالت موجب توجه حق نماید و خود میگرد که بعد از بنا کعبه دران توجه صفار که
متجلی است پس ایجاد و لفظ اینست حسن و حیم اشده با استقبال بمنی و توجه و رحماتی است و حمد مناسب است زیرا
شمار مکنند بجیام الخلق اینست که جمیع مخلوق خلق راجح بحق گردید و ربت العالمین مناسب روکوع است زیرا که
شامل است رب مربوب را چنانچه روکوع شامل است منتهی قیام و خود را ذکر حسن و حیم مناسب اعتمال است که بعد از
قبایق لازم است و قاعده اسلام اعدال و الطاف یوم الدین مناسب بسجد است همچنان دران روز و غایت
مزلل پاشرنده وایاک نعبد مناسب طبیه بن سجدین است زیرا که بسجد و کمال تقرب حاصل گشت و مقر حضور حق
جلوس است دایاک نستعین مناسب سجد و تائیه است زیرا که استعانت بمحب فزیده مدل است که از تکرار سجد
لزمه است آپ و اهدنآ الصراط المستقیم مقابل قعده لشیده زیرا که استعار میکنند با اکرام صاحب هنقات
و صراط الدین الغفت علیهم تا آخر مناسب فرات لشیده در دو دعا است چنانچه پوشیده نیست
و در پنجا شبهه بجا طرح عموم خطوط میکنند که از ارکان نماز سجده را چرا که رفته و بوده اند جو بخش ایشان است که سجده او
مناسب ایشان است و سجده و قدم مناسب اپد طبیه که جنبه است صورت دنیاست پس باید است او تعلیم
برده میشود با اگر لامول لام پس نظر باین صفت بدلے سجده دی سے باید کرد و باید است او تعلیم پس برد
لما آخر لام پس نظر باین صفت سجده دیگر میباشد و زیر سجده لولی اشارت به نماز و نیوار آخوند است
اشارت به نماز آخرت در جبال الیه مضر سجده اولی اشارت بعنای کل مخلوقات است فی حد ذاتها

السید علی بن ابی طالب

و سجدہ دوم اشارت به تقاضی تهمہ کامنات است بر بقای او تعالی و نیز سجدہ اوی القیاد عالم شهادت
حکم قدرت و سجدہ دوم القیاد عالم ارواح است در ملاحظه هیأت عزت و نیز سجدہ اوی سخا و شکر است
بر عکت معرفت ذات و صفات و سجدہ ثانیه سجدہ خوف است از قصیر در ادای حقوق که برایی و نیز مشهور
ست که نماز ششته از نماز لاستاد و نصف اجردار دلپس سجده چون در حالت جلوس اوا می شود تو اوضاع
دو سجده برابر تو اوضاع یک رکوع شد و نیز در هر راب دو شاهد معتبر در کار است و روز قیامت این دو سجده
دو شاهد عادل اند برای بندگی بند و نیز ابتدا ای وجود از وحدت بکثرت است و از فردیت بزر و جیب
پس مناسب انبساط وجود چین است که دو سجده مقرر شود و نیز رسمی قائمت صفت انسان است پشت
خرم ماندن صفت چهار بیان و سر بر زمین ماندن صفت حشرات و همام است لیس در کوه هضم نفس در یک
مرتبه است و در بجود بد و مرتبه لا جرم سجد و را مکرر کرده اند تا هضم نفس بثیر حال شود فائد و دیگر در سوره فتح
ده چیز است پنج چیز از صفات ربوبیت اند رب الرحمن رحیم مالک و پنج چیز از صفات عبودیت
عبادات - استعانت - طلب یاریت - طلب استقامت - طلب نعمت و پناه از غضب عبادات با تعلق دارد
و استعانت بر رب و طلب یاریت بر جهان و طلب استقامت بر حیم و طلب نعمت و پناه از غضب به مالک
و نیز ادمی مرکب از پنج چیز است بدَن و قَسْ شیطانی و قَسْ سُبُّی و قَسْ یَهُی و جو هر ملکی که عقلست
پس اطمینان جو هر ملکی به تجلی اسم است الا بذ کو الله تطمئن القلوب و نرمی و القیاد نفس شیطانی
به تجلی اسم رب است رب الی اعوذ بالله من هنات الشیاطین هلاخ نفس سُبُّی به تجلی اسم الرحمن است
الملک یو شد الحق للرحمان و هلاخ نفس یَهُی تجلی اسم رحیم و من رحمته جل لکم اللیل
والنهار لتسکنوا فیه ولبسنوا من فضله و لعدکم ذلکرون و ازاله غلطت و کثافت بد
به تجلی صفت مالکیت است ملک الملک الیوم لله الواحد القهرا و چون بسبابین تجلیات آدمی صحیح
اجراهه صالح و مهرب شد رجوع قهری بطلب خود نمود برای اطاعت بد آیاک نعبد و برای اطاعت
نفس یَهُی تائیک لذات و ایک بمنکرات آسان گرد و آیاک نستعين آفرود برای خاصی ایستیلاک
نفس سُبُّی آهد ناگفت و برای بفع مکانه نفس شیطانی طلب استقامت نمود و برای اصلاح جو هر ملکی مررت
ارواح مقدسه در خاست نمود و ازار و اوح متزمه به غیر المغضوب عليهم ولا الضالین دوست
خواست و نیز عین بند و مقام مناجات استاد و صفات کمال ذات با رب تعالی را ز الجد لله گرفته
شاما ملک یوم الدین ملاحظه نمودنی اخیار اور اشوق سیر ای التدو من گیر آمد ناجا قصد این سفر
کرد و در هر فرزادی و تو شهی بیا پیدزاداین سفر علیت است آیاک نعهد گفت و چون رانست که سفر

برهارت طول دراز بغايت قليل است و نيز فوت لقطع اين سافت و فان ميکند مرکب ببايد لاجرم اياك
نه تعدين آور و تا برگت در زاده مرکب برآمی قطع سافت از آنجا ب امداد شود آنحضرت ابراهيم ادیم
شمول است که ايشان نیز مرکب در راه حجج مير فضله اعرابی باشان گفت اے شيخ تراوه هاست که اين سفر
دران را نیز مرکب فاصد شده ايشان فرمودند که نزد من سوار بهاء بسيار است اگر لم يبيه ببايد مرکب صبر و اتم
گرفته برسد مرکب شکر و اگر قضاۓ مقدر شود برساری رضا سوار مششم و اگر نفس خلل انداد شود برسار
گفت ذریه سوار مششم و اگر شیطان دسویه کند میدرقة ذکر در بناه میمانم اعرابی گفت ترا این سفر
سباک است و در حقیقت تو سوار بے دن پایده و چون بند از تحریل تو شه و سواری خاطر خود جمیع ساخت
راه اے مختلف در نظر او نمودار شدند ناچار طلب راه استقیم سرکرد و چون راه استقیم ظاهر شد دران راه
پیش در فتنه بیایست بیی را دلیل خود ساخت و اولیا را فیقان خود گردانید و از حجا بہ و حنا واد
منکبا که دران راه در پیش می گفت خیر المغضوب علیهم ولا المضالین انان رجتیاب کرد
بايد و است که این سوره را نامها بسیار است پڑه ازان نامهار باشیح وجہ تسمیه آورده میشود تا خواهد کرد
 تمام نیوزه و دعیت نهاده اند منکشف گردد اینجمله است فائحة الكتاب وجہ تسمیه باین نامم که کتاب
ایی باین سوره فتح میکند و شروع میمایند در نوشتمن و در خواندن نماز بلکه تسمیه و محمد این سوره میباشد که
ست و وجود چیزی که دران چنراست و بقا آن چیز بجهت ادعایی فارا نجاست که این
سوره فائحة نیز می گذرد اند نزیر اکه فتح میکند فضائل علوم را پس بجم اند اشاره بذات داسما ایی
که از هزاران متجاوز راست و تمام دین و شریعت برای صرفت او و عبادت ارست و لفظ الرحمن الرحيم
اشارة است بظهور ذات ادعایی بوجود و صفات کمال در عالم و منتهای علوم دانست این است
حرف با برآمی اصافت اشاره میکند تجلی و تحقق با اسماء صفات ایی که غایبت کمال نوع انسانیت
حداشه بشکر نعمتیها ایی او که در تمام عالم پراکنده و منتشر اند و از جمله آن درین انسان خاص موافق آنچه بجز
الطب و گردد اند پیغمبر اتفاق است و این مقدار اگر بجمع نعمتیها ایی ادعایی قیاس کنیم از نسبت قطه بزری ایی
دعا کتر می آید درین این معرفت لغفرانی میشود که بحسب آن معرفت کل خلائق همیشگیرد و درب العالمین
انتشار است با اقسام موجودات از اراده و اح و حیات شهادی و شالی و اعراض والرحمن الرحيم اشارة است بمحی
ثیرات و وجہ تخلیص از جمیع آفات و این سمجحت از اعظم سعادت علوم است دجالک يوم الدین اشاره است
سعاد و بقا ای نعموس بور مفارقت از ابدان و سعادت بعضی و شفاوت بعضی دختریں عالم اعلیه و عالم اسفل
دریخ در حصور و گیعنیت احیا بعد اموت و در حروف در حصات در حنات و نیز این در درجات حیثت در رکات نار

و مرتب شفاعت انبیا و علماء و شهداء این مطلب از اجل مطالب علم اعتقد است و آیات نعم اشاره است
از نوع عبادت قلبی فی الہی که در کتب فقه و سلوك و رسائل او را داشتال هر طرقی شمرد ازان سمعت بیان گرفت
و آیات نستعلین اشاره هست با نوع حرفاها و صناعتها که در عالم راجح و معمول است زیرا که حجج حرفی می
بُنی آدم و صناعتها ای ایشان استوانه است بخواهی مثلاً صفت نلاحت ذرا هست استوانه
ست بصفتها می صورت نوعیه تخریم و متصفاتی که بخیت زمین و آب و هواد آفتاب دارند باید هن کا و جرم
و غیره زکر که بهم مخلوقات آئی اند و علی نہ القياس جمیع حرفاها و صناعتها باید فرمید و لجه اگفته اند که صناعات
بُنی آدم راجح و می چنست استوانه و استفاده و لفظ و حکایت استوانه ایست که چنین برای با پیغامبر می جمیع کند
چنین که از جمیع کردند مثلاً زراعت و درخت که از جمیع کردن تخریم زمین پیدا می شود مثل نسل و شیر و خرارت
ند و غنی که از جمیع کردن نرجیوان باما و آن حاصل می شود با فواید بخیل در جهانات و میوند و مفیح و راش بخار و
و بنایات و خصم عصری با کبری و قصیه شرطیه و استثنایه در فیاسات و استخدام ایست که قوت و نعمت چنین
را بگار خود صرف کرده می شود مثل سواری جانوران و خدمات گرفتن از غلامان و کنیکران و سایران و خیاطان و
ملائکان و در گیر اجران خاص و مشترک و لفظ و حکایت ایست که تو سلط بخی مخلوقات در بعض مخلوقات در
بُنیت و مبتکن و گفته حادث کند که حاکم چنین که چنین مرغوب باشد مثلاً چون خواهند زد و سیم بلور پوشیدن استعمال کنند
که اینها را با استوانه مصالح و تسلیط ایشان آب کرده برسیان پنجه یا لشیم بد و داشتند تار خشندی و تماشی و معا
ز و سیم و پنجه پیدا شود و پنجه حکایت ز و سیم ناید مثل کناری و طاس و بادکه و علی نہ القياس در حکایت
اصوات طیور و نغمات او طار و در راه راجح گلها در باغین و دنگها ای طبیعی او را دواز نار تامل یا پیکر که علم موسيقی
و عطاءه ای و صباخی ازان پیدا شده و آهدند ای صراط المستقیم اشاره است بوطین تحیل طوف معاون
که ایشان لال و تصفیه است و اول را طرق مساین در و مرا طریق ایشانین نامند و فر صراط الذین نعمت علم ایشان
است بیا بحث نیست و دلالت و اعضا و ایت صحیحه و اخلاق فاضله و عمر ای صالحه و تو ایخ انبیا و تذکر که مالک
او پیام و مقامات و مفترضات ایشان و غیر المغضوب علیهم و کل اضالین اشاره است بفریها ای کفار و میبد عالم
و مقالات ایل عالم و کنایت است از اعمال فاسد و اخلاق رهی و اعضا و ایت باطله که در ای ایم مختلف و در قرون
بعیده پرگانده و منتشر شود و هست و از اجمله است سوره الحمد زیرا که ابتدای ایسویه بخط حمید است و حمد ایسویه
مشتملت بر جمیع محامد قرآن و غیر قرآن چنانچه ایت العدد تعالیه در مقام خود بیان کرده شود و از ای
سوره الحمد زیرا که حمد اساس رشکر است و در میسوره وجود شکر راجح فرموده اند و ای ایشان سمه و جهاد است
محبت بدی و شناسی ایشان و خدمت باعضا ایضا کچه لفظی این هم گذشت و از اجمله است سوره الحمد زیرا که

بلطفه
الله
عن
رسول

الحمد

الشکر
الفنر

حضرت امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب کرم الصد و جمیہ فرموده اند که نزلت سورۃ الفاتحۃ من حسن
تحت العریش یعنی از اسرار معارف که شامل یا نذر معرفت و ذات و اسم و افعال و معاد و صراطستقیم و
جز او علم مخاصمه و علم احکام را پس از اصحاب سنت جامع فات و اسم و بحر با بیان اشاره بآن فرموده اند
که وجودات اشیاء فاعلی بذات و سماوی او تعالی است چنانچه قیام حسنه بر وحی سنت و همین است سر و جود اشیاء
اما بطريق ایجاد نیت بلکه تضییحی در حق است که افاضه وجود کمالات ذاتیه سیفر ماید پس در نظر فقط
حسن خوبیم معرفت افعال بیان شده و سر افعال نیز بود اگر شت که افعال اثنا بیان کمال ذاتی است که
تفصیلی در حق است که تمیل غیر کنند نه است کمال نفس خود زیر که ادب یا همیشہ پس افاضه
حالات کل مختلفات اند است و اگر تحسیل کمالے افاضه سیفر مود طالب عرض میشد و بلام استغراق والزم
افاضه بیان فرموده اند که حمد او تعالیه محیط است زیرا که سر خوبی که در عالمه بوجیه است حقیق حمد و اراده به
افاضه او است پس او تعالی بالادلی بآن محمد مخدوم باشد و لمندا لغتہ اند بیشتر حمد را با تو نیت است درست
برادر یا که رفت بر داشت و باز اشاره سیفر ماید بس رحم زیرا که او تعالی تربیت سیفر ماید کل عوالم را زینت
در حق است که اول بر خوبی را چنانچه میاید پیدا کرد باز اینچه در بقا کی خود بآن محتاج است با وخت شید و سار کمالات
غیر متناهی را گنجایش داد و بجای اشاره فرموده اند بهم الکیث یوم الدین و با حافظه مالکیت نیز اشاره فرمودند
باضافت مالکیت بسوی زملئی که محیط به بندگان است لینی یوم الدین و سر معادر ایه اشاره فرمودند
که تضییحی در حق است زیرا که سر نظم و حکم در حق است تمام نمیشود بدون انتقام گرفتن برای اوزان ظالم و غلط
بر حیادت عابران مدام نمیشود و گریز بخشنیدن ملک ابد برای کلمه و برای کیم علیک باز اشاره بصر اطیافیم که فرمودند
دان دورگن دارو تکلیفه عبادت و نزکیه باستوانات و سر صراط استقیم را نیز بیان فرمودند که حاصلش شکریت
که از لفظ حمد صفویه مرشد و صیر است که از لفظ عبادت ظاهر گشت باز اشعار فرمودند پهلوی لباب عبادت
و عاست زیرا که متضمن است تضرع و ذرا رسی را که املاه نسبت امکان و افقه است و آن بروح عبودیت
و اشاره فرمودند بجز اندک اعمام و خصیب و سر خزان نیز بیان فرمودند که از عبادت نداد است عانت پیدا
میشود زیرا که حق ربویت عبادت است و حق عبودیت اعانت و چون سر دفع جمع شده لا جه حصول رجزا
برای هر سالک طلاق پدایت با ضلال ضروری آمد لخلیم مجاجه ارشاد فرمودند مانکه او تعالی الویت و ربویت
در حق است که مالکیت بلاد سلطنه است هر فرد از افراد عالم دارد پس حاجت توسيط و حائز اطیافیت و مشکله همین
سورا عنقاد کردان برای حج و نیز حج و همیه مردم داریک او شدند تصادمی عابدی باعیوند لازم کرد
و در جه عایت مدلل در یک طرف و عایت تنظیم در طرف دیگر نماند و بعلم احکام اشاره بجهادت و مستدانت

جیسیں سو عظیم و فضل است در ثواب دار احتجاج است سورہ تعلیم المسائل زیرا کہ او اب بحوالہ زیر پروردگار در پیشورہ بنگاڑا
تعلیم شدہ است کہ اول شک بعد ازان اخلاص بعد ازان دعائیں کند و اذنا ختم است کافریہ زیرا کہ در حدیث شرفی
است کہ این سورہ از غیر آن کفایت میکنند و بیچھے سورہ دیگر ازین کفایت نے کند و آن حبلہ است
ام الکتاب رام القرآن زیرا کہ این سورہ برہر سه علم کہ موجب کمال علمی عملی بندہ است مشتملت و آن سے
علم علم شریعت است یعنی تکلیفات شرعیہ و علم طریقت یعنی شناختن معاملات قلوب و علم حقیقت یعنی دریافت
مکامات ارواح اما علم شریعت پس روشن است اول اصول عقائد و مفہوم فروع احکام از علم اصول و غیرہ پورہ
معرفت ذات است بالآخر حضرت کہ موجودات ہمہ باں چیز خاکہ اند مانند قیام احیاد با روح باز معرفت
وجود آن ذات مقدس است باین دلیل کہ لذت خود احمد الطوفیں ممکن ہے انتزیح وادہ ہست پس لام بوجود
بلشد یا ز معرفت صفات ارتعالی است بالآخر آن صفات ہمہ کمالات اند کہ موجب حمد کمال اند و دلیل آن
ترمیت است زیرا کہ پر در حقیقت بدون حیات و علم دلادہ و قدرت متصور نیست و زیر دلیل آن رحمت است
زیرا کہ حقیقت حجت بخشیں آنچہ در کار است و این بخشیں بدون دلشن احوال محرومین تفصیل دلشن
آنچہ لائق ہر کب است باستیفادہ قدرت بر رسانیدن ہر چیز بہر کس و ربط احوالہ منشی با کمیگیر و سریان تدبیر و حسن
و حسیح کثرات ممکن نہ است و زیر دلیل آن جز است زیرا کہ جزا بغیر شنیدن و دیدن اتوال مکلفین افعال انہا بغیر
کلام کہ باں تخلیف و سند ممکن نہیں باز معرفت اسامی اول نوعی است بالآخر خالق اسماء سلطان قریہ اند در میان
او و در میان غلظ اور باں خالق میں ہمیں دھی شنود و مہر باں مشود و تفضیل سید ہبھیں رابر لعنه باز معرفت
توحید است باین دلیل کہ لور کل ماعد است و ہر چیز ای ادست ملوب است پس در هر تبر و منصب باو سکریو
لیستوار شدہ با وجود او امتیاز حبیگرے باقی نے ماذ پس اگر آنہ دیگر فرض کئیم لخواشد نوقابل ہو سبیت
نہیں باز معرفت استخفاف او برائی عبادت است باین دلیل کہ ہر چیز را در ہر حالت و ہر حاجت رجوع باوست
و امتیاز بجانب ادار حالت ابتدا بر بوبیت او و در حالت و سطح بر حمایت و حیثیت او و در حالت انہا بالکل پت لور ر
جز اراد چون اوست کہ دین حالات و دین حاجات انعام فضل سیف ما پر سحق عبارت ہم اد بآشد باز معرفت
بنوت دولابیت ایمان و صراط المستقیم و صراط الذین انعمت علیہم مذکور است و معرفت
کفر و بھت و فتن و غصب و ضلال منظور و معرفت لسعادت و متعادت ازین و معرفت حاصل مشود و مفت
فضل و عدل باین و صفت کہ الرحمن الرحیم و مالک يوم الدین و معرفت حکمت او تعالیٰ از بجا و ریافتہ مشود
کہ لذ عبادت استفامت روکی سید ہبھی معاشر استفامت انعام و بر شفاقت و مصالحت غصب ستر بیسازد
و معرفت قضاؤ قدر از ذکر عبادت و استھان حاصل ہبھی و زیرا کہ اگر خلاف تخلیف معرفت در نیسخہ مشود

استفات راوجیه نیز شد و معرفت مبداء پیغمبر الدین و معرفت معاو از مالک یوم الیکت
با ذکر لافم و غضب و ارعیلم فروع معرفت عبادات بر تعبید و معرفت معاملات و مناقبات و حکومات په
نشیین زیرا که هوا معارض عقل و معاملات مشود پس ماجب و مسدوب و مسایح صحیح را به میانات توالت داشت
و حرام و کروه و فاسد الخصب خلال تولان شناخت و باخذه معاملات و عبادات که امر و نهی است اذکر
عبادات و غضب معلوم میشود و تکرر امر و نهی که وعده و حید است بانجام و غضب نکشف میگردد و علم طریقت
که معرفت کمال قوت نظر و عملی است بصراط مستقیم او کاره شده و لقضایان این هر دو قوت الخصب و
خلال ذکر و آمد و طریقت آنچه رعایت او واجب است در اینجا ای سلوک العبادت مسمی است و در سلطسلوک
باستوانست مذهب است و در نهایت آن باستقامت نام داشت و معرفت اوصاف نفس از ذکر غضب خلال معلوم توان کرد
که حقیقت آن انحراف نفس از جاده استقامت است و معرفت اوصاف قلب باستقامت و هدایت تولان شناخت
و معرفت تحملیه بعبادت واستوانست و تجلیه بهدایت و استقامت و تحملیه لابد است اخلاص عن الشهون و آنچه بر
فرموده اند بعبادت که ضد شهوت است و نیز لابد است اخلاص از غضب و بآن ذکر حجت الهی اشاره فرموده اند
زیرا که هر که امید وار حجت الهی باشند اغصب بر حرم الهی چشم روابو و در حدیث شریف دارد است
الراحمون يرحمون الرحمن ارجوه و امن في الأرض يرحمون في السماء و پر ہیئت از ہوا باستقامت
بیان فرموده اند زیرا که هوا بستر از جاده استقامت می نظر آن فروع شهوت و غضب و ہوا چند چیز است
او حسد و خلاصی ازان به الحمد لله رب العالمین زیرا که دلالت میکنند که بنده راضی و خوشنود شدید
بعطا یا هی و رحم کافه خلاق اور حسد ضد این خشوی است و در مصلحت طبعی خلازان بلا خلط
معنی رب العالمین است زیرا که هر چیز چون سپری کرده خداست پس مصلحت یا کسان کس نباشد پس میشود و اینکه
عیب است و طرق خلاصی ازان بضمون آیا که نعبد است و چهار مرکب است و طرق خلاصی ازان به
ضمون آیا که تستعین و سنجی کفر و بدعت است و طرق خلاصی ازین هر و واصر از غضب و خلال
و تیر و تحملیه از توسط و اخلاق خلود است مثل تخف و شجاعت و سخا و در اعتقادات بنزکه مال باور از
وقتی که از شو و در اعمال زیرا که از صدر پیامبر مخصوصاً محفوظ و از مرتبه اهمال و تقصیر شجاعه کند و بین توسط اشاده
و تغیر از شو و در اعمال زیرا که از صدر پیامبر مخصوصاً محفوظ و از مرتبه اهمال و تقصیر شجاعه کند و بین توسط اشاده
و تغیر از شو و در اعمال زیرا که از صدر پیامبر مخصوصاً محفوظ و از مرتبه اهمال و تقصیر شجاعه کند و بین توسط اشاده
چون پیغمبر مخصوصاً از دید پسر بباب در نظرش ساقط گشت و زید در اسباب حائل آمد و محبت و شوق میگیرم
چیلے پرنسان بلکه هر حیوان است و زیر و تحملیه لابد است از اینها را احتیاج و آن باستان میشوند و از نیاز
و کان بعبادت مفهم گشته و از معرفت غفت روی بیت و دولت ایشان را این مخصوصون از مجموع رب العالمین و آیا که نسبه

طا به میشود و نیز در تجلیه از معرفت ناچار است و معرفت راشمار فرموده اند باید الصاق یعنی القمال را دان کر
 بنده را باید خلق خود مصلحت بپیش افتد اتصال نماین که یعنی بر قیاس پیشتر رب الناس را با جان نام بینداز
 مقام و کریم باد کرد و اسما محبه درین سوره ثان داده اند و از مقام شکر محمد و از مقام ضارب حیث و از مقام
 خوف باید لکیت روز بجز از ذکر غضب و از مقام اخلاص باید نعبد و از مقام دعا باید دن کا و از
 مقام ویستیت ارواح طیبہ بصراط الذین اعمت علهم و شخیز بر از صفت بدو توسل بارواح یعنی ملطف
 غیر المغضوب علهم دلا الصالیون بیت نخست مدخلت پیر صحبتم اینست پ که از مقام
 تاجیس احتراز کنید پ و علم حقیقت که علم کافی شفه است ازین سوره باین طریق فهم تو ان کرد که معرفت سر برگ است
 بلکه الحمد لله حاصل میشود زیرا که رجوع محمد کل ایسوی او نیست الای قیام وجود کل باد و همین سنت ملول
 با ای اسمیه معرفت تخلی جلالی به مالک یوم الدین و ذکر غضب و معرفت تجلی جمالی بندر حسن و حبیم و اعما
 و معرفت کمالات الهی از الحمد لله تا ملک یوم الدین و معرفت اسما الهی نه که اسما محبه و معرفت
 نفس بندر کضلal و معرفت فلذیه باستعانت و معرفت روح بدهیت و معرفت سر و خنی و ما فوقه بذکر استقامت
 و اعما و معرفت سر یوت بالحمد لله تار حبیم و بندر اعما و معرفت وحی بقطعا بازیز اکه حقیقت وحی القمال عرض ایوان
 یعشر و یکی است تا آنکه این سلسله اتصالی داخل بحقیقت و منتهی شود و بجهت فرق دیده میان نبوت و ولایت
 بندر تابع و متبوع در صراط الذین اعمت علهم تو ان و ایست و بجهت احوال و مقامات باید و نفعی
 و باید نستیعین و ذکر بدهیت و استقامت و اعما تو ان فهمید و مرتبه علم الیقین بندر الفاظ غیب است که ای
 الحمد لله تا ملک یوم الدین سنت حاصل میگردد و عین الیقین بخطاب باید معرفت حق این
 ذکر رحمت و بدهیت و اعما و استقامت و بر قضا و قور بقطعا حیم که مفید و خصیص هر کی بقدر استقداد او است
 تو ان فهمید و معرفت اسرار عبادت از تفریح آن به اسما محبه تو ان و ایست و اسرار معاملات راه تفریح
 بر استعانت تو ان شناخت و اسرار امور اخزوی با اعما میتفقیم و غضب بر غیر متنstem دریافت شد و شنید
 شهادت بر این عالم غیب از نقط استعانت مفهوم شد و فنا کلی سوی الدین دان دنات بملک یوم الدین
 افاده فرموده اند و معرفت بقا باستقامت و اعما ارشاد فرموده اند درینجا باید و ایست که مداخل شیطان
 که بیشتر در امداد و دل آدمی از انجیلت است که در این سه راه است شهود و غضب و چوا شهود را همیشت
 کو میند و غضب را بیعت دعوا را شیطان است و در تغیب بالا از شهود است و مرتبه جواهی از اشرا و غضب کو
 انسان بیب شهود بر جان خود ظلم میکند و بسب غضب بر غیر خود و بسب جواهی بر پروردگار خود و لب
 در حدیث شرطیه وارد است که الظالم ثالثه فظلمه که ایغصر فظلمه که ایترک و ظلم عینی الله ای دیگر

فالظلم الذي لا يغفر هو الشرك بالله والظلم الذي لا يترك ظلم العباد بعضه البعض والظلم الذي عصى الله ان يتركه هو ظلم الا لانسان نفسه وتجربة شهود درآدمي وتجربة حرص ونجيل وتجربة عصوب تبرير وتجربة موانيزرو وتجربة كفر وبرجعات وانما جماع شيش شيش درآدمي خصلت هفتم پیدا میشود که نهایت اخلاق وجمیع است داشت حسد کوینز حکماء حکمت ایمانی خپین فرموده اند که مرتبه حسد در اخلاق وهمیه مثل مرتبه شیطان در اشخاص ملعونه است چون این تجربه علوم شد باید والسته که اسماء ملائكة که در سیم المد ما قص شده اند برایم ودفعه اخلاق ملائكة اصلیه اند و آیات سیمه فاتحه و افعه خسالی سبیله فرعیه اند بیانش آنکه هر که العذر اشناخت شیطان هوا از وگر کجیت و هر که عیانت امداد را بافت از عصوب بالکلیه پاک شد و هر که حجیبت او را بخود دید و آن خواهد داشت که بفس خود کل کند و بافعال همیشه اور امتحن ساز در چون الحمد لله گفت مرتبه شکر حاصل نمود و فناخت بوجود فضیب او بشد ریوت شهوت را شکست و هر که رب العالمین را معتقد شد حرص او بخلی دور شد و بخل او نیز راه عدم گرفت چه حرص در این چیز است که نزد خود موجود نیست و بخل در این چیز که نزد خود موجود است و هر چهار زمزمه غیر موجود می بینید همچه را بر پوییت او تعالیٰ حواله می کند و هر که مالکیت روز بجز اشناخت بعد ازان که رحمه و رحیم را و انسنت دو و عصوب او را می گشت و هر که آیا که نعبد و آیا که نستعين بر زبان آور و سبیراً بگذر اول و عجیب را بگذر و در این زمانی بگذر در چون اهدا نا الصراط المستقیم گفت و صرط الظالین اتفت علیهم راما آخنها او ملاحظه نمود و گفت و بعثت مندفع گشت و هرگاه این شیش خلق بر درگاه خانم حسد خود بخود درگشت و از لطائف این سوره آنست که در دو سی هفت حرف اند که فیت ناده حیم در خاده اند و شیش فطا و فا و این سی هفت حرف دلالت بر فیت نوی اعداب جهنم سیکنده و بعد هفت در داره و دنیخ اند لاجرم در گمان مسلمانان می افتد که هرگاه سوره فاتحه بخواند از جهنم و طبقات آن و ا نوع غذاب آن و خود ایوان ایوان خلاصی حاصل می کنند اما حرف ثالث اشارت به شور وار و که روز قیامت خاصه ایل و فدر خواهود و قال اللہ تعالیٰ لکم دعوة البوس ثبوراً فاحمد او ادھر ادھر کیمیا و جسمه پادرنام جهنم و جسمه صیده په و خدا اشارت به حرم و در سوایست که در خیان از آن ابد لازم خواهد بود و بینا ایل من تدخل النازک فقد اخونیته در اشارت بزرگ است که نعمت و فرج خیان و اشارت برقوم است که طعام آن گردیده است و درین اشارت بشیوه است لهم فیما ز فیرو و شهیق و حرف خارف عده از نظری است که طبقه هیئت از فیمنه و فارفراست که زد محیان بجهة این ا نوع غذاب است و نیز اشاره به فرق و اختلاف است که سبید و خول و عنخ است فا ایل و چون از لطائف و سمات این سوره فارغ شده بیم لازم شد که بعض

طريق
ماهیت
معجم
معجم
معجم
معجم
معجم
معجم

از افضل این سوره که در حدیث شریف نگفته شد نیز هم سیر و سخا ری و دیگر صحیح سنت داشت که
فرمودیست که ابوسعید بن العاص رضی الله عنه از صحابی بود افضل میکنند که این مفتخر و مسجد قنس نماز میگردد
آنحضرت هر آواز دادن بسبیش غل نماز جواب نتوانستم و اد تا آنکه از نماز فارغ شدم و بجهنم آنجباب رسیدم
و خدر خود را بیان کرد انجباب فرمودنکه این عذر سمو عیوب نداشی رسول اللہ در حالت احانت باشد
که وچنانچه ختمی فرموده است **لَمْ يَأْتِ الَّذِينَ أَصْنَوُا إِلَهًا مَعَ اللَّهِ وَلَمْ يَرْسُلْ إِلَيْهِ أَذْادًا عَنْكُمْ**
لِمَا كَفَرْتُمْ بعد ازان فرموده که همه لو من بیان ترازدگترین سوره که در قرآن است قبل از برآیدن
تعلیم خواهیم کرد من دوست آنجباب را گرفته بعده شدم چون نزدیکی به مسجد رسیدم یاد دادم من مردم
که آن سوره الحمد لله رب العالمین است و بعدها نیز سبع المثاني و قرآن عظیم که حق تعالیٰ برین نیاز
کردن آن دست گذاشتند است جایگزین فرموده است **وَلَقَدْ أَنْذَنَاكَ سَبْعَ آيَاتِ الْمَثَانِي وَالْمُتَّحِرَانِ**
الْعَظِيمُ وَدَسَنَدَ الْمُمْتَرِنِي وَنَانِي وَسَنِي وَهَنِي وَحَبِّي ابن خدیج شاعر این قصه
از سید القراءاتی بن کعب فیض مروی شده و در این این کلمه و اعتصمی است که مانع بدان اعلمند
سوره لهم ترکیل فی التورانة ولا فی الا بحیل ولا فی الزلور ولا فی القرآن مثلها کافل
الی نعمه بعد ازان آنحضرت صلم فرمودند که آن سوره ام القرآن است که در همان آنرا میخوانی و در حجج میخوانی
و این جهان عطیلی و حاکم بر دایت این عباش آمده که بنفسه حضرت جبریل علیه السلام ترکیل آنحضرت صلم کشید
برووند که ای انسان او را کشکوون در وانه کلانی شنیدند و بناول بیوی اسان ویدند و فرمودند که این فرشته است
که حالا نازل همیشود کا همی از اینها می طفت آن فرموده ایند من بزین نیامده چون آن فرشته ترکیل آنحضرت صلم
فرمود که خوشیت شوید و نوری که ترا داده این همیچیجنی را تقبل لازم تو زاده اند سوره فاتحه الکتاب این رسول
تا آخر جهه بقریب حرفی از زبانها نخواهی مگر که ثواب عالمیم را کن مییالی و نیز مد سخا ری و مسلم و دیگر صحاح سنت دارد است
که اصحاب آنحضرت میلے الدین علیہ السلام و سلم مردم اماگر کنید و عقرب گزیده مصروفین و مجانین را باین سوره قرب
گردند آندر آنحضرت از راجحیز فرموده اند و دار افسوسی را بن علاکر از سایر پن و زیبید روایت کرده که اور آنحضرت
این سوره رقیبه فرموده اند و آب و هن مبارکه برای عبده از خواندن این سوره بر معتادم در داد طالیه
اند و همیچی در تصحیح الایمان و سعید بن اسحاق در مسن خود آمده اند که آنحضرت فرموده است فاتحه الکتاب
شیفکو من کل داعر دیندار درستند خود از انس من مالک آور و داشت که آنحضرت فرموده از هر که همچو
خود را بزرگتر نهاده فاتحه دقل هوا اللہ الحمد خواند برخود دهم که از سر بلادر اسان سندگان
موت او مقدر باشد و عبید بن حمید در مسن خود از این صباش عرف عار و ایت میکند که فاتحه الکتاب برای بزر

لت قرآن است در توابه و در روايات پیغمبر که نزد حاکم صحیح اند و بیهقی و رشیب الایمان نیز آنها را تصویر می کنند فقط افضل القرآن و اجر سوره فی القرآن در حق این سوره وارد شده و ابو اشیخه الطبرانی و ابن حجر عسکری و رضیانی مقدسی در احادیث مختابه خود روایت میکنند که آنحضرت هم فرموده اند جب اجیز از گنج عوش بن داده اند و پیغمبر چیزی را سوی این چهار انان گنج بکے نزدیک امام الکتاب بعد ایام الکرسی و خاتمه سوره لقره و سوره کوثر و البو نعیم و لمیسی از ابو الدار و ایشیت کرد که آنحضرت هم فرموده اند که فاتحه الکتاب کفا است سینه از آنچه هیچ چیز از قرآن کفا است میکند و اگر فاتحه الکتاب را در یک پله ترازو نهند و تمام قرآن در پله دیگر البته فاتحه الکتاب پنهان چند قرآن آید و ابو عبیده در فضائل قرآن از حضرت حسن بصری روایت میکنند که آنحضرت میلے اسد علیه و آله و سلم فرموده است هر که فاتحه الکتاب را بخواهد کو با توریت و انجیل و زبور و فرقان می خواهد باشد و نیز در تفسیر و کسیج و کتاب المصاحف این انباری و کتاب الخطمه ابو اشیخ و حلیمه الا ولیما سی ابو عیم فاتحه میگیرد که الجیس علیه اللطفه را چهار بار در حرم خود نوحه وزاری و عماک بر سر اذ اختن اتفاق افتاد اول وقتیکه اور اعنت شد و تقییکی اور از آسانهای برآورده بزرگیں اند اختیار و وقتیکه بعثت آنحضرت و اعشر و وقتیکه فاتحه الکتاب نازل شد و ابو اشیخ در کتاب التواب اور روه است که هر کراحتی باشد میاید که فاتحه الکتاب بخواهد و بعد از ختم حاجت خود بخواهد از السرعتا لیه آن حاجت برآید و لعلیه از شعبه روایت کرد که شخصی نزد او آمد و شکایت در درگردی کرد شعبی یا گفت که ترا لازم است که اساس القرآن بخواهی و بجزیلی در دو ماه کنی او گفت که اساس القرآن چیز شعبی گفت فاتحه الکتاب و در عمال مجری بشایخ نمکور است که سوره فاتحه اسم هشت بزمی هر طلب می نماید خاندان وابن راد و طریق است اول آنکه بین سنت مجری و نماز فرض بال تعالی میم سیم الله بالام المحمد عجم و مکیه مرتبه تاجیل روز بخوانند هر یکی که باشد حاصل گردد و اگر شغلی مربعی باشد کناده شدن سوره شلور باشد برآب دم کرده بآن مربعی دستور موئیت اند دو ماه اند روز مکیشیه اول ماه دیسان است و فرض فجریتیه قید اتصال میم بالام هفت بزمی بخواهند بعد ایمان هر یعنی سه نویت ده که باشند که نمکند تک فرد شنبه خشم سواد و اگر دیمه اول مطلب مکمل شور فیها و الاد میاه دو ماه دسوم نیز پنیزی کنند و نوشیل این سوره بر کلامه صنیعی بخلاف و میک در غفران دسته خدمتیان آن مبارک شقامی امر ارض فرسته بآهل نعمت مجريب در ده زمان دو ماه سردد و دشکر و دیگر در ده زمانی هفت بزمی خواهد دم کردن نیز مجری است **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**

سورة المفترقة نیز سوتیکه در آن ذکر بقره است در نیست دو ماه و شتاد و شصت روز است و شش هزار و هشت دیگر که است و میبت و پنجه زار و پانصد حرف است و این هم در از زمین رخواست

قرآنی است و احکام شرعی که ازین سوره مستبطن شده اند هم سوره مستبطن شده اند اما اهل لغیه زوشنیه اند که با انصار حکم شرعی دینی سوره مسند روح است و یک آیت مانیت که در دلیست الطول آیات قرآنی است و درین حکم شرعی مستملکت و هر چند در جمیون الواقع امور جمیع و اصناف شیوهون غریبه آنها بگویی و مسطور است اما در سیاره تجھیز باضافت لبوی بقیره فرموده اند و این سوره را حوزه البقر نامیه اند بدروجیت دول آنکه لقیرکه ذکرا و درین سوره آمده درین حکم سوره سوای این سوره مذکور شده پس فصله بقیره خاصه این سوره است و در مقام امتیاز اضافت به حکمه شرط ضرور است دوم آنکه فصله بقیره بر جمیع مهات دین دلالت می کند پس آن فصله کو با خلاصه تمام قرآن است و علی الخصوص خلاصه طالب اینسوره است تفصیل این اجمال آنکه مهم خلیم و بنی اثبات وجود صانع است و این فصله بین مهم بین طرق مستفاد میشود که زندگاندن آن کشته از ذات خود بخود و الای هر شدید زندگی میشے شد و نه بزون اعصابی بقیره بررسی میشود که زندگاندن آن کشته از ذات خود بخود و الای هر شدید زندگی میش پس بخود الاجض قدرت او تعلیم نه باشند سبب ملکه نزد این سبب و از همین جاقدرت او تعالیم نیز باشد شد بلکه حکمت او خیر زیر که اندزاده کردن این مرده اشعار فرمود باگله دل مرده را تیر خیز لفظ اماره زندگی میتوان کرد باز مهم و گیر اثبات نبوت است و این مهم ازان فصله صریح ثابت شد زیر که آن فصله جزو حضرت موسی سے بود علی بنینا و علیہ السلام و چون بحیرت حضرت موسی ثابت شد بحیرت جمیع انبیاء متفقین و متاخرین ثابت شد زیر که جمیع انبیاء از دو حالت بیرون نمیشوند یا مصدق حضرت موسی بودند یا مصدق حضرت موسی و مصدق صدق صادق یا مصدق صادق ایشان و درین اثبات نبوت درین فصله اشاره شاره شد خیلی تغییر یافکه اطاعت اینبا علیهم السلام فی تفییش وجہ حکم بر مردم ذکر نمیش کنم که شود و فضیحته واقع نشود مانند کنجه گویندگان آنچه نماهنگ را این امر باز فهم میکنم سبق است و این مطلب این قصه باشند نوع مستفاد شده که فاعل آن معمولی طلب دنیا کرد و دلیل شد پس معلوم شد که طلب بیان دلت است و طلب ماسوی اند خطا باشند همچار هم مجامه است و این فصله محابه و شرط این محابه بوجه اثبات دلالت میکند مثلاً بسیار که محابه و تعقیل نفس را اراده در زمان پیری نباشد زیر که هنچون هواست فنا فی ورقه و جوارح رگ و رشیه و دلایله هم تحریکم پذیر فتنه هاش قلع آن بسیاره شواست علی المخصوص که وقت وقت ضعف وقت قدر قدر است از ضعف نمی آید که در خشتوخی را از نوع برکند و نیز بسیار که در زمان سی جوانی و عنوان شباب چشم باشد زیر که عقل در کنوقت کم داشته تجربه طاقت محابه ها چنان در خالب که مغلوب خواهد شد و نیز از شرط این محابه هم صفت صلاح است که نظر ةالناظرین شان ایست و سلامت است از اینها که در احوال دینی مثل زیارت و تجارت و سخت استفاده است ویداع بودن جو هر موقع و علی بن القياس را فلیم نمی سعاد است و این مهم نیز مراعات آنها فصله ثابت میشود زیر که حیات مفارقہ اند بن قتیل باز بیوی آن بن عود کرد و همین

کی خلاصہ مطالب این سورہ است و باقی امور تھات و مقدمات این امور چنانہ اندیشیدہ است کہ
رسنہ امام احمد و یگر کتب معتبرہ حدیث وارد شده کہ اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمودہ انکہ سورہ بقرہ پیغمبر کے کوہان
قرآن است ہمارا ہر رہیت ازان ہشتاد و هشتاد فرشتہ نازل شدہ و آیت الکرسی کہ ہبھیرن آیات قران است
اندر پر عرش آورده درین سورہ گذشتہ اندیشیدہ حدیث معلوم ہیشود کہ آیت الکرسی پیغمبر دل اپنے سورہ دینی
کو اقمع دیباڑ تاں واصحان نظر و ریافتہ میشود کہ جمیع طالب اپنے سورہ گرد آگزدہمین آیت دوہان پیغمبر دل اپنے سورہ دینی
جانست لفظ الکرسی القیوم است کہ درآیت الکرسی واقع است و جمیع آیات سورہ شیون مظاہر این کلمہ اندیشناجیہ
جمیع اعضا و ایمان فی مظاہر و شیون جان پاک ان لفظیں ایضاً میقامت جددی طلبیں کر کے این پیغمبر حمل گئی خالیش آن بذریعہ
ماجکہم مایمیک کلہ لاپر کلہ بطریق نوشہ چیز برے تو شتن ضرور است بغور بامیشید چیز کیہ افاضہ آگن درین
سورہ پیغمبر است جیات و فیروزت تو تعالیٰ است کہ بزرگانگان طہور و عالم حبلوہ گر شد اول جیات ہر ہر سورہ مان
افراد ایمانی است کہ کم تر ایام و ایک آفیا کم تر ایمان اشارہ پیغمبر ایڈ باز جیات و فیام تمام نوع حست
بیویجاد ابوالآباء اعطای سے منصب خلافت او را و استقرار و حکمیت اور در زمین کے داراء فاکل رہائیک للہائیک
الی جاصل وی اکابر پی خلیفۃ تا آخر قصہ شرح آنت باز جیات قبیل ختمی است از غانہ ایہا این نوع
کہ مانند ایمان خاندانے دیگر درختیت درجاہ خند السعد و طول کمٹ دیگری تا وقت تزویل اپنے سورہ موجود نہ است
لہو ابتداء شرح این جیات و فیام ای اغاز کو عبانی اسرائیل تا احتمام بانی اسرائیل سوم کہ در آخر صیپارہ واقع است
امتداد کشید و از جملہ اقسام جیات کہ درین خاندان عالی ہمپور فرمودہ ہست اول آن قسم را بیان فرمودہ اندکہ در وقت فتوح
کے قصد زالہ جیات این خانمان کر دہ بود بنجع اہباد القاسمی ای امپور نمود لبعہ ایمان جیات قلوب این خاندان
جد ادنی توریت باوصفت ایک جاہلان این خاندان گبوسالہ پرستی در فکر ایالہ این جیات شدہ بود خدا رشاد
شدہ و ملکی دفعہ مفترت گوسالہ پرستی کے بصیرت قتل بود بخشہ احیامی خاندان مانند فطع عضو متناکل نیز
حییمه آن ارشاد شدہ باز جیات دیگر کہ ملے او بانہ سوال مدینت کر دہ جیات خود را پر ما بد دادند جنما کی حضرت
رسنہ علیہ السلام خلعت جیات از سفر عرض پر شیدہ باز تامہنی اسرائیل چون صفا و می حضرت موسیٰ کے دستہ گز ختار شد
قریب بود کہ نقده جیات خود را در بازند از باب عیسیٰ اول ای اسباب حجی و فاما کی آہنہ سایہ ابریط نمود ار کر دند و سن
و مسلوی نازل فرمودند بعد ایمان بیسی نشان دارند جیان ای اب رو ان ای سنگ پر اور دند ماقصرت
جیات ایشان پر ہم نشود و چون درین خاندان فرقہ بنتک حرمت سبکت سخن ای ای جیات انسانیہ شدہ خلعت ہیا
خیسہ جو ایہ مادر بدل آجیات طیبہ ای اانیہ در بر کشیدہ مسح مگ شنید عباہت الہی شر انہارا ای اسرائیل
یا زدشت و ای جی تصدیا برای و گیر ای و ہبہت ماصنعت مائیزہ جیات و فیام این خاندان ای ای جی ای قتل دشوار

باز در قصه لبقره حیات عجیبه نمودار فرموده دستور اصل برای این ارشاد نمودند با صفت این بهمه فسر
 تکوپ اینها باتفاق ونشا جریشخول شدند و بسبب نفاذ فیما میان نقض جهود دمواثق الہی کردند و در مکران
 قیام این خاندان نیمکشتن و ظهر عنایات الہی پسید در بے ارشاد شده تا آنکه کلام خیرشده بیان حرص اینها
 بر حیات و فرار از حرمت پاوجو دلکشا سباب حیات را از بخش بر من کندند دواعی موت را از طرف برای خود جمع
 ساختند پس فعل ایشان مناقض خواهش ایشان نود و عجب تراکم با وجود شدت حرص برجات و قیام خاندان
 با فرسته که بین کار مکمل است و حیات و قیام هر خاندان دینی با ماد و اعانت است و شمنی می درزید
 چنانچه در آیت **فَلْ مَنْ كَانَ حَدَّةً وَالْجُرْمُ كَلَّا نَكُونَتْ وَبِطْرُتْ تَحْمَةً** این کلام اشعار این فر
 بسخود و یکر کلات کفر که فریل حیات غیبیه الہیه اندیشه در حرص بیان نموده تا آنکه قصه این خاندان نامشتمزه
 بیان حیی و قائمی خاندان و گلزاری آسمیل شروع فرموده اند و استدله آن از آیت **وَإِذَا أَبْيَلَ إِلَهَهَهُ**
 ربه بحکم افت آغاز بناهه اهل قیام خاندان آسمیل بهنا کو کویه سلطنه و بغاوی آنخانه بخلی اسیانه در آن بقو
 متبرکه ارشاد شده بعد اذان امر باستقال آن خانه در عبارات و تعظیم در حرمت آن که سبب قیام آن خاندان
 استخار فرموده و چنان از بیان حیی و قائمی این در خاندان عمده نایفع شدند حنپ قسم از حیات که بظاهر منافی حیات مخ
 سے شوند و در حقیقت حنلاصه اقسام حیات اند بطریق تنفس سرکره اینه از آنچه است شهادت فی سبل از
 که بعضاً و کل القول و المیں تعلیم فی سبیل اللہ و امور این کل لائیشون و لکن لائیشون پیشون از اع جایز
 دلنهای راسباب این نوع حیات تصحیح فرموده و دلیل گردانیده اند و به صبر بر مصائب و عدهه اجر خیل و دثارت
 عمده عنایت فرموده و از آنچه است مقدمه قصاص که بظاهر سبب حیات از قائل است و در حقیقت سبب زندگی
 و از آنچه است حیات معنوی ہر سیت بالغه و صفت او بے تبدیل و تغیر و از آنچه است حیات در حکم سنت
 و اشتمن بدن در حوصله و از آنچه است حیات وین مشغولی به جهاد و قتال با اصلیه دین که در آیت و فائل
 فی سبیل الله تا آخر قصه نمکور است و از آنچه است حیی و قائمی ملت با قائم شماره حج در مکانی که بنیت
 دنثوار این خاندان عالیست در ایام حج باز متوجه می شوند به حیی و قائمی ہر خانه بیان ادب مکار و متقد
 از قربان و در حملت عیین که موجب ایجاد حیات خوبیه فاسد است و صنع از اثلاف حقوق زوجیت به همان
 قسم که از ادیعرف شرع ایلان نموده و پروردش پیمان و گیفت اتفاق برا اقارب نیز در ضمن خانه داری نمکور است
 بعد ازان اگر نوبت به الفلاح حد نکاح و بزمی خانه داری و افسود که از ادیعرف شرع طلاق نامند در بقاء
 آثار آن نکاح و قائم داشتن حقوق آنخانه داری بمحافلت عده و دادن ضعیه و ارضاع اولاد پیش مایه کوش
 تاسی و قائمی آن عده بالکلیه بیهم نشود و این مضماین مآیت الله تزکی الدین خرج حرام دیگر کامم میم

دیون ازین همه فارغ شده چند قصه محییه از صیف در روحات نمیشه نیست اسباب ظاهر شاد فرمودند تا خنی حی
تیوسم قبل از زرول این کلمه دلجه از زرول آن فداذان سامعان استقرار پذیرد اسخچه قبل از زرول این کلام است
و دقصه است اول قصه جات جمی از بنی اسرائیل که ازو باقرار کرد ه مردم و ملزبد عالم حضرت حوقیل زنده شدند
و دقصه حضرت شموئی و طالوت که بعد از زفال فیاض خاندان بنی اسرائیل اعاده آن فیاض نمودند و آخر دست
حضرت واو و داحدن نایوت اسکنیه قیمت انهر و او فرنگی نمود و اسخچه بعد از زرول این کلمه چند قصه است
و اول قصه بمرود با حضرت ابراهیم که احیاد امانت الہی رانه نهیید و خود را محی دمیت قرارداد دو مقصه حضرت
خریکه حیات و قیام شهر ویران را استبعاد نمودند تا آنکه سجنی بخوبی خود اعاده حیات و
قیام را معلوم کردند سوم قصه حضرت ابراهیم که دیگریست احیا کوئی توفی و شتنده تا آنکه عین القیعن کیفیت از
برخان سر برپرده و پر کنده دیدند و این مضماین تا آبیت مثل الذین یعیقون آموالهم ختم شد بعد ازان
زیست بندی و فانی اموال شروع شد و چنین که موجب حیی دنیا نمی اموال فداذان مردم است از رو با حوار
و در حقیقت موجب آلاف آن اموال است عنده الله مفضل ارشاد شد و بالعكس آن الفاق و صدقه است
نه سبیل اللہ که فداذان مردم موجب تلف اموال است و عنده اعد سبب حیات و تضاعف آن تعصیل
آن نیز ارشاد شد و برآجی دنیا نمی اموال در دیگر معاملات مشروطه از مبایعات و مابایعات دستور لعمل در بایعات
و اشیاء دعایت فرمودند و سوره راختم نمودند پس معلوم شد که مطالب این سوره بهم شرح و بسط حیی و تیومن از
این کلمه بمنزله جان این سوره است و آیتہ الکرسی بمناسبت قلب اینست و مسام اینسوره بمنزله اعضای و جوانح
والله علیم و نیز اینسوره در میان نحمدیات زمانیه و مکانیه شرعیه خصوصیت دارد که سوره دیگر را آن حصوصیت
نمیست اول ذکر اربعین حضرت موسی است علیه نبینا و علیہ السلام که اصل صعیرت تزویز ارباب خلوت در بیان
باز ذکر مه مبارک رمضان و چین مدت همه مفرهنگی این ذکر انشهر الکرم که عبارت از شوال و ذی قعده و حشره
و مسی الحجج است باز ذکر شهر الحرام که چهل هزار و ایستادی قتل در آنها حرام بود و حسنات در آنها متفضاً سے شوند
و سیارات مختلف باز بیان مدت حسین که فربیان مسلک و مملوکه در آن حرام است باز ذکر مدت ایام که حسین
ماه است باز ذکر عدالت طلاق که مدت رسیده حسین یا سه هرست بلزذکر عدلت وفات که مدت چهار ماه و دوه روز است
و هناییش تاکیا نیز مکنند این مدت پیلان تحفه های شرعیه که تعلق نزدیان دارد اما شهیدها تاکه تعلق نمکنند
که در پس از انجمله است و تسبیل که کمیته مختاره دسمیه الحرام تعلق دارد و حضرت نمام شهر کله دگردیش لوكه جات
از حرم است و مقام ابراهیم را مصلی نهضن از تواليع آنست و از انجمله است صفار و هر که طران و سعی
در میان آن ہر دو راحی است و از انجمله است عرفات و شعر الحرام و منی که در آیه قمی تعلیل قی موصیان

فَلَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَمَنْ تَأْخِرُ فَلَا إِلَهَ عَلَيْهِ اشارة په بیو قت در آن مقام است و بیان جزای ارتکاب مخلورات احرام در صورت عدم استطاعت مال بصیرت سره فرد من بین شده و علی ہما القیاس شروع شد و این را بسکان حرم خاص نساختن و ایجاد صوم غیره کاطع در صورت عدم فیضه هرچی بمحض تیر در ضمن آمره مذکور بخصوصیات زمانیه و مکانیه که احکام شرعی با ہم تعلق دارند ازان قبیل است که بدین وجی اصلاح را فراز نمود شود ولعیدی محض است که عقل را همچو جمله امرکان و قوف بر آن نیست پس صورتیکه مشتمل برین علم شده کمال حافظت دارد و در وجی بودن والہذا این سوره را باین سبب خصوصیتی به مرید که در چند چیز از جمیع سوره قرآنی متواتست از انجمله آنکه ابن ابی شیبہ از ابن مسعود روایت می کند که من حلف بسورۃ البقرۃ فعلیه بکل آیه منہما بیان چنین ہر که صوکنده خود بسورہ بقرہ پس بر قدمه او بیمار ہر آیت ازان سوره می شود پس گویا بسورہ بقرہ قسم خود را و صدر و بستاد و شتر قسم خود را است و میں مضمون را این آیت شیبہ از صحابہ مرفوعاً روایت می کنند که قال رسول الله صلعم من حلف بسورۃ البقرۃ فعلیه بکل آیت منہ که بھر صبر من ستاء بجز و من شاء فجر و از انجمله آنست که در صحیح مسلم از انس بن مالک ثابت اور وہ که کان الرجل اذا فرأ المقرة و آل عمر ان حدد فینا بینه و تبکر شخصی از مرد ما سوره بقرہ و سوره آل عمران خوانده تمام میکرد او را در میان اغطیتی رجا ہے پیدا بشه و لہذا در حدیث شریف آمده است که ان خفتندگی می خفتندگ در و تین امہر تردد و استند ہر کب ما ازان اہل شکر بحضور خود طلبیه لغایت فرمودند که کدام امر سورة از قران میخواند مرس کنچہ یادداشت میخواند تا آنکه نوبت بوجانی رسید که در حال از بھر خود تزلیج کن از دیگر سر پسیدند که تو کدام سوره از قران یاد داری عرض کرد که فلان سوره و فلان سوره و سوره بقرہ و تینی خفت فرمودند که ایا سوره بقرہ نیز یاد داری عرض کرد که آئمی رسول اللہ فرمودند برو تو امیر این شکرے در وقت شخصی از کبر ایل قوم عرض کرد که یا رسول اللہ من ہم میتوانیم سوره بقرہ را یاد گرفت لیکن ترمید مکہ اگر سوره بقرہ را بادگیر می آزاد و تجدیب بیب طول آن ہر روز تجویہم تو انت خاند از بخت این سوره را یاد نگیریم فرمودند این خیال نکنند و قران را بیا موزید زیرا که ہر که قران را بیا موزد و در تجدیب بخواند مثال او ماند ابناق پر از شکر کرد و این آزاد اگر وہ گذر شته اند بھی آن در ہر مکان میرسد و کیکہ قران را یاد میگیرد و باز تجویه در قران در سینه او بیا شد ماند ابناق است پر از شکر که سر بند آزاد مکہم بسته اند و این حدیث را نزدیکی داشتی و این ماجد و بیتفی و رشیعہ الایمان از ابو بیریه رد ابیت کرد اند و جیهی در کتاب الدلائل از عثمان بن ابی العاص در ذات افراد که من خرد سال بودم و بار خود آن شخصت مر اصولیه داری شهر طائف و او نہ با بخت که من سوره بقرہ خوانده بودم و از انجمله آنست که عبارت فواتر ازان حضرت مانبت شده

که میفرمودند که سوره بقره را در خانه‌ای خود بخواند باشید که شیطان از خانه نمیگذرد که در دی سوره بقره خانه نمودند

و زاده علی و طبرانی و بیهقی در شعب الایمان از سهل ابن سعد روایت کرد که اخیرت آن فرمودند هر چیز را
که اینست و کوئی قرآن سوره بقره است هر که این سوره را در خانه خود روزانه بخواند شیطان تاسیمه روز و ران
خانه نماید و هر که مشبیانه این سوره را در خانه خود بخواند شیطان تاسیمه شب در آن خانه نماید و از انجمله اینست که در
حضرت متواری در حق این سوره فرمودند که لا پس تطیعها البطلة یعنی تو امّی مقابله این سوره ندارند
ساحران و نیز فرمودند که تعلم و اسورة البقرة فان تعلم بابوکه و ترکها حسرة و از انجمله اینست
که در حدیث مشهور دارد شده که سوره بقره و سوره آل عمران روز قیامت بصورت دو ابر پاره یا دو سایبان
سیاوه خواهند آمد و در سیان این هر دو سوره خطی در خشان خواهد بود یا مانند دو فرقه از مرغان پرندۀ مانند
که بوتران و کلنگان صفت زده خواهند آمد و از طرف خوانده خود در شفاعت مجادله و اصرار خواهند کرد تا
آنکه اورا پیش خواهند برد و لبید این دو سوره را زیرا دین القب داده اند و اصفهانی در کتاب التغییب خود از
عبدالواحد بن ایمن روایت آورد و هر که اخیرت میفرمودند که هر که سوره بقره و آل عمران را در شب جمیع بخواند
او را اجر سے میدهدند که ما بین العبد او عدو بار اپر میکنند پس بسیار نامزدین همهم دعوا بامام اسماعیل همهم است و از اجله
اینست که ابو عصیان از امام الدین و امام روابیت میکند که شخصی از خوانندگان قرآن شب هنگام بر جهایه خود ناخت
او را کشت وقت صبح شخصی اگر فرمد به قصاص کشته شد و این اور امدون ماختند تماضم قرآن صوره از که
او را نجات میفرت تا آنکه سوره بقره و آل عمران پراه او تاکیم جمیع مانند داور از عذاب محفوظ است که در میبدان
یک جمیع سوره آل عمران نیز گزینی رفت و سوره بقره تاکیم جمیع دیگر بمحفوظ است اوقیام نمود فرشتگان عذاب
را آدمان نمادند آنکه از جناب رب الغیر مدار میکرد که مایید لال القول لدعی و ما انا بکف لام للعبد
کشتنیم این نه اسورة بقره نیز ملامه رفت امم الدین و ایام ایعت که دقتیکه این سوره پر کلمه چنان نمود که ابر
کلاس نیز برآمد و از انجمله اینست که بخواری تعلیق فارسی و مکار اصحاب صحاح بسند صحیح روایت کرد که اندکه اسیدین
غیره روزگار وقتی همیشی در خانه خود سوره بقره بخواند و اسپ او نزد یک آن مکان سببته بود ناگاه اسپ پلان
ترکیع کرد و اسپ را نخواند این اسپ نه مجرم کوت اسپ ساکن شد باز خواندن شروع کرد باز اسپ جولان نمود
از اسپ کشید که داشت همیشی همیشی چند بیهقی قسم رو و اور خاست و پس خود را که تیکیه نام داشت و نصلی این
مکان بخواهید هر دو شسته شد که میاد این اسپ در شواغی در جولان خواهی بیشه باشیم چنان که
مردم ایسوسی اسماعیل پرسانند و پس که سایبانی پراز چرا غافل نمیزدین بسیاری اسماعیل عروج کرد و میر دودست
که اسپ جولانی اسپ همیشی بود ای سایبان را در تظاهر اشت تا آنکه غائب شد وقت صبح آمده این ماجرا بگفته

حضرت عرض نموداً حضرت فرمودند که اینها فرشتگان بودند که بسب خواندن ای سوره تردد کردند که با صحیح خواندن
پرسنی تا صحیح مدنظر مردم می‌آمدند و هرگز پیش از من شدند و ابو عبدیل از رئیس سعیدان مدینه منوره روایت کردند که
محمد بن النصار بعد از هفت صبح نزد حضرت آمره عرض کردند پسر رسول الله شعب در محله اطرافه مجوبه نمودار شد که
شاهر خانه ثابت بن قيس بن شاس از چراخان در خشند پر بوسیب این علوم نیت هاست حضرت فرمودند که باز
در خانه خود سوره بقره خوانده باشد لذت برید مردم پیش ثابت بن قيس فرشته در پرسیدند که شعب در محله خواندن
بود می‌گفت که سوره بقره و بهیقی در شعب الابیان از این عمر پندر وایت کردند که حضرت امیر المؤمنین علیه السلام
الخطاب سوره بقره را با حفاظت و دقاچ آن صفت دوازده سال خوانده فارغ شدند در ذهن شنیدند
که شعب این سوره باز خانه خوانده باشد بیاران حضرت پیغمبر خوانیدند و این حمایت پندر وایت کردند که تا مدت هشت سال خواندن
سوره بقره را قوت کردند و بعد از هشت سال خسته کردند با جمله این سوره بحضور حضرت آمره عرض کردند که این
غلظت داشت که سوره دیگر فراموشند و از خواص مجراه این سوره آنست که در هنگام برآمدن آبله اطفال که از این
چیزکات خوانند وقت صحیح نمایند که شکسته ای سوره پر تجوید و تعلیم بحضور طفول که خواهند خوانده و مکثند طفول ننم
نماشند که باشد لبعضی الهی آن طفول را در آن سال چیزکات نه برآید و اگر برآید سهل و آسان گردد و آیه
بادرزید لیکن هر کجا آنست که وقت شروع قرأت آن در نیم ما پر نیم باشکر خبرات لقدر حاجت مستحبه را درینجا
مجلس سخنگویان دسته دان می‌شنوند بحضور فارسی و طفول سخنگو درینجا باید را نست که علماء را اخلاقی است
در آنکه ترتیب سوره قرآنی بتوقیف فرموده شارع است یا از اجتہاد بات صحابه است که عیقل خود مناسبت
در میان سوره های فرقان دیده و در پافتہ سیکے را بعد دیگرے فوشه اند و بهردو تقدیر از بیان و میربط
میں سوره هاین لایه است زیرا که اگر این ترتیب تو قیمه است ارشاد پس شارع می‌گیرد و فعل الحکیم
لا یخالو عن الحکیم و اگر باجهاد صحابه است پس صحیق و جهه مناسبت بناهه آنست که صحابه را چه باعث
شده که ای سوره خاص را بعد ازین سوره خاص نوشته اند والاحمل فعل صحابه بر مجرد جزو در دین لارفم آید
و هو باطل لان سید تهم شهد بخلاف ذلك و نیز مفرض آنست که این ترتیب اجتہاد است
جز افی نیست و اجتہاد را مأخذی می‌باشد و بیان و جبریط گویا اشاره بان مانند است و نیز باید را نست که ترتیب آیات
یکیک سوره بالاجماع بتوقیف و قعده درین ترتیب اصل اخلاف نیست اخلاقی که می‌بست در ترتیب سوره های پیش از است
بو چیزی که در صحیح عثمانی ثبت گردیده و صحابه قاطبه برآن اجماع کردند و نیز آن صحیح باافق مختلفه رسید
و بهمه مجتبه دین تلقی بالقبول گردند و کسانی که مخالف این ترتیب نوشته بودند مثل ابن مسعود وابی بن حبیب را از
مخالف است بردارند طبقاً او کرمان ترتیب اکثر علمای از مالکیه و حنفیه و شافعیه و غیرهم آنست که این ترتیب با احتساب

فی در قوع یافته و آنحضرت در این سیم فقره مذکور مخصوص بحسب خود گذاشتند ازین عالم اتفاق نموده اند و
این طالعه آنست که اگر این ترتیب توقيفه بود و آنحضرت آزاد ارشاد فرموده بودند مخالفت این
ترتیب حرام محض و بحق ترتیب شنیده بودند حالانکه این صدور رابطه این کسب که از کبر برای صحابه اند مخالف
ترتیب آنست که وارد تا دام مرگ همان ترتیب را مراعات می کردند و صحابه دیگر نیز در
گام استیصال بزرگ غیر از اجماع جمهور دلیل نیاوردند و ذکر نکرده اند که آنحضرت اخلاف
ترتیب شما فرموده رفتہ اند پس معلوم شد که این ترتیب توقيفی خود الامنه لغت آنها و سکوت آنها
نمی قارم اجحاج از ذکر توقيف و بجهة نداشت و طائفه از علماء آنان رفتہ اند که این ترتیب هم توقيفی است
شاره و فرموده آنحضرت بعل آمره و دلیل این طائفه آنست که صحابه در مخاطرات امور از فرموده آنحضرت
عوارض نمیکردند و هرگز از طرف خود چیزی احادیث نمیکردند و درین مقدمه عده چه قسمی عقول خود را خلص می
کردند تا آنکه فرموده آنحضرت نزد ایشان نهی بود و اجماع بعد از آن فرموده چه قسمی تحقیق می گشت
که اهل الفرقین آنست که هردو فرقه راست میگویند کسانیکه این ترتیب را باحتبا و صحابه میدانند آنان
نمیست که عاصب این ترتیب و اوضع هر سوره در موضوع خود صحابه اند و آنحضرت خود این عمل
آن شغل فرمودند بلکه بظاهر مجتهدین صحابه و اگذار شیوه تشریف برده اند و کسانیکه این ترتیب را توقيفی
نمیگویند آنان مصنی است که صحابه بجز عقل خود این عمل نکرده اند بلکه ابتدا عقوب افعال آنحضرت در نیای
ورده بجهه کیله نزد جمهور ایشان تحقیق نشده بود که اگر آنحضرت نفس نفسی می خواهد فرمودند
و هر دو همین است شان اجماعات صحابه که بعد از مستند فرقی از شخص متکثر که فرادی فرادی گوی موجب
فرقین نشود اما هیئت اجماعی قطعی و قیمتی باشد هرگز آنها ام بر اجماع نمیکردند و همین محاکمه حل مشود احلاف
شاره در توقيفی بودن بعض از امور شرعيه و اجتہادی بودن آنها مثل شخصی بحضرت ابوکعب بن جخلافت که به
جماع بدویار پعن و علیه نهاد القیاس و کباری صحابه که مشاهده اسباب نزول بودند و معانی وحی را نیکای
آنحضرت و بسب طول صحبت خواندن آنحضرت یک سوره را بعد از سوره دیگر ترتیب بسیار می شنیدند و درین مسخر
که تام و مشتمل که دیگران را ازین وقوف میسر نشود چنانچه در مصنف این ائمہ شبیه عن ایام من اهل
الدینه قال الحکداری فیهم اما جعفر روایت امده که کان رسول الله صلعم بر قراءه فی الجموعه
ل سوره الجموعه والذان فیهن اما سوره الجموعه فی پیش ریما المؤمنین و بجزهم و
سوره المذاھین نیوین بهما المذاھین دیویهم و خطابه حکایت کرده است که چون
کبار عبید بمحض معرفت مجید را واجتنبه سوره دست در را بعد از سوره علق نوشته اند و استملل کردن مقام

سورة علق پرسوده قدر باکله ضمیر از ناه در صوره قدیم راجح بقرآن است که از لفظ افزای مفهوم می شود از ترا
حضرت عثمان در میان سوره العاش و سوره برآور فرموده اند که مر آینا قصته اشتبه با قضنه اما از سیجا سار
شده که در بعضی مواضع لعقل خود نیز کار فرموده از تباط و اضطر را اعتبار نموده اند چنانچه این وضوح از ترا
در سوره طلاق و تحریم و سوره تکویر و الفطار و سوره الضحی و المیت و سوره فیل ولایف در میان
محدودین از هر من شخصیت است و لمدعا قاضی ابو محمد عبد الحق بن عطیه در ترتیب سوره قائل تفصیل
و گفت که ترتیب اکثر سوره قرآن در زمان اخضرت معلوم بود مثل سبع طوال و حواسیم و مفصل در ترا
بعض از اینها بعد از حلول اخضرت صحابه بظهور عقل در یافتنند و بوجوب آن عمل آوردن و اختن سخن ای
برگ بسیار استوار است زیرا که در صحیح مسلم و دیگر کتب معتبره صدیق وارد است یعنی بالقرآن یوه
القیمة و اهله الذین کانوا يعلمون به تقدمه سوره البقرة وال عمران الحدیث در
ابن ابی شیبہ از سعید بن خالد مردیت که صلی اللہ بالسبع الطوال فی رکعة و تپر مصنف
و اوضح که کان یجتمع المفصل فی رکعة و در صحیح بخاری ارجح الرحمن بن نزید را بیت سیکنده
یهمعت عبد الله بن صنعا و يقول فی بیت اسرائیل وَاللَّهُمْ وَالرَّحْمَنُ وَالرَّحِيمُ وَطَوَّلَ الْأَسْأَرُه
من العناق الا دل و هن من تلاوی و در صحیح بخاری است عن عائشہ رضی اللہ عنہا ان اللہ
الله طیبه وسلم کان اذا اوی لـ فـ رـ اـ شـ کـ لـ لـ مـ لـ جـ جـ کـ فـ نـ فـ فـ هـ مـ اـ فـ رـ اـ هـ مـ اـ فـ اـ لـ هـ
احمد و قل اهـ وـ دـ بـ الـ فـ لـ قـ وـ قـ لـ اـ هـ وـ دـ بـ النـ اـ اـ سـ الـ حـ دـ بـ شـ اـ دـ بـ مـ صـ فـ اـ بـ اـ بـ اـ بـ
الـ مـ وـ مـ نـ اـ لـ عـ مـ رـ قـ هـ اـ فـ لـ کـ عـ دـ وـ اـ حـ دـ الـ مـ تـ رـ کـ فـ عـ لـ اـ دـ بـ کـ مـ اـ صـ بـ الـ فـ لـ وـ لـ الـ لـ فـ قـ رـیـ شـ فـ
وـ اـ حـ دـ دـ وـ دـ اـ کـ تـ شـ عـ کـ بـ صـ دـ بـ وـ دـ کـ بـ فـ ضـ اـ شـ اـ لـ الـ قـ رـ اـ نـ اـ مـ تـ فـیـ سـ اـ مـ اـ شـ اـ زـ بـ نـ جـ بـ نـ
برآید و اسچه بعضی ناواقفان این فن گمان میکنند که صحابه در وقت ترتیب قرآن چرا ترتیب تزویل را
نمکنند لپس دو جواب دارویکیه اند که ترتیب آیات هر سوره با جماعت اسلامیین توافقی است که اخضرت بوجوب فرم
چیزی کل عمل آورده اند و در آن ترتیب تقدم مدنی بر مکی بسیار واقع است لپس معلم شده که ترتیب تزویل و نظر
ساقط از اعتبار است و آنچه در نظر شایع در مقام می ساقط شده باشد آنرا اماده بگردانش آن مقام اعتبار که
منافی تشرع و تزییں است لا یقدم علیه الا جاہل دو مم اند اگر ترتیب تزویل را اعتبار می نمودند
نیز انتظامی در میان سوره لازم می آمد سوره قصیره و بر سوره طویله مقدمه می گشت و تخلیل سوره طویله در
سوره قصیره و بالعكس دیگر از ترتیب همچنین مجید هست که نازیمیا می نمود بلکه شایعه مانند اند که شایعه می
جع و یوان خود شود و آنچه ادل تظلم نموده بود آنرا در ترتیب تقدم سازد برآیند در زمان متاخره نظر کرد

لول فردی بپوشید بعد از آن غریب بعد از آن فردی و گیر در رایعی دیگر بعد از آن قصیده بعد از آن مثنوی
و مجنون و قیس و بینی و امثائل ذلک بعد از آن باز فردی و قطعه دعله هزار القاس که نهایت مکرده نزدی
صل و اهل طبع موزون مینماید ولهم شاعر در وقت تالیف و دادین تقدم و تاخر نظر فکر را اعتبار نمیکند
اول فحادر را مینویسد بعد از آن مثنویات را بعد از آن خزلیات را بعد از آن فطعات و رجایبات را فراورده
که از آنها تقدم و تاخر نظر فکر را اعتبار کند ملام و ملعون گرد و مجذب امراءات تقدم و تاخر زلول
صف این همه نے انتظامی نیز ممکن نمیشود زیرا که فک آیات یکسوره از همه میگیر ممکن نبود پس تقدیم متاخر دخوا
هم لازم بود که ازان گزیر غیست از کتاب این نے انتظامی مفت نمودن چه حاصل داشت و چون این
میشد و گزین شد پس وجہ ربط این سوره با سوره فاتحه باید شنید سوره فاتحه برسبیل اجمال متفضن جمیع
نامی قرآن است و سوره بقره ابتدای تفصیل آن و نیز در سوره فاتحه بآیت اهدنا الصراط المستقیم
در اطلب پڑایت تعلیم نموده اند و در سوره بقره بآیت هدی للمنتقین تا اولیا علی هدی من ربی
آن فرموده اند که دولت پڑایت کرامه شده و این نعمت که یافت و این سعادت که دریافت و نیز در حشر
سوره فاتحه ذکر زمرة مومنان و دو فرقه کافران بود و در آغاز سوره بقره نیز ذکر زمرة مومنان و دو فرقه
قرآن از محابیان و منافقان ارشاد شده و نیز در سوره فاتحه اول از صفات الہیه رویت مذکور است و در این
سوره تیراول شرح رویت اول تعالی است نسبت به نوع انسانی که گفت تکفرون بالله و کتمام امواتا
احیا کرد و در آنها انسان احیاد و اسریکم این معنی را بطرق تهییه تفصیل سنج نموده اند باز در سوره فاتحه
نواع رحمت دینی و دینوی مدد و اسم الرحمن الرحيم ارشاد شده و در نیزه تفصیل ازواج رحمت دینی و دینوی
است بدوفرقه بنی اسرائیل و بنی اسماعیل از پیشگاه حضور خداوندی عنایت شده باز در سوره فاتحه
تقدیمه خواجه ابرون ملک یوم الدین ارشاد فرموده اند و در نیزه در ذکر بنی اسرائیل مقابل ہر کفران
حسیان ایشان مجازات ایشان محبوبات دینوی مذکور شده و باز در سوره فاتحه بیان عبادت و استیاثت
است و در این سوره از آیت فائزکردنی اذکر کنم و اشکو ولی و لکنکهون تا آنچه شامل جمیع
جمع شرح ازواج عبادات و از آیه ویسلونک عن الشیخ ما آخر مسائل حدیقات در بلوغ تفصیل اقسام هنوز
ست و در آیه امر الرسول بیان ضراط مستقیم است که در حقیقت پر طلب آن مطالب سوره فاتحه هستی عده
س این سوره حکم شرح سوره فاتحه دارد و در تهیه شرح بعد از مرتبه هنوز است درینجا باید و مستث که سوره بقره
رجیل آن بیت دنمه سده است که ابتدای آن سوره بجز مقطعه واضح شده و آن حروف با سقاٹ مکرات
نمایاده اند الف کلام و فیم و صاد و راء کاف و ها و یا و عین و مطما و سین و حاء و قاف و

نون که لفظ صراطِ احلى حق نمکه جامع ان حروف است در وارد کردن انجواف چیزی که گانه دین را
بیسی دنده نکات و دقائق مرصیت که در بینادی دعوا شی آن مذکور و مسطور است و آنچه در خوابیان آن است
آنست که میخنی حرف چیست بیرون تمہید مقدمه بیان آن نتوان کرد و لینهای تقدیم آن مقدمه پرداخت
میشود و آن آنست که علماء محققین را اختلاف نیست در آنکه دلالت الفاظ بر منتهی فعیله آنها بمحض وضوح
که واضح هر چهار را خواست برای هر چهارست وضع نمودنے آنکه مراتب لفظ مناسبت باشند
علماء ہمین مذهب را اختیار نموده اند و بعضی از علماء لکفته اند که در بیان لفظ و معنی مناسبت طبعی که تقاضا کر
اختصاص آن لفظ برای آن سنت مسکنند و اگر آن مناسبت نباشد و اوضاع را در وضع کردن لفظ بازمی محاذی چشم
بلامر حجج لازم آید دلیل مذهب ای اگر دلالت لفظ با تقاضا کی ذات لفظ میبود و اختلاف زبانها با اختلاف فرقا
شہر ہائی تحقیق مکنند و ہر کس معنی ہر لفظ را می فهمید و قتل لفظ از منتهی بیوی میخنی دیگر محل میگشت زیرا کہ الفکار
با ذات مناسبت دیگر لفظ را برابر دو معنی منافی مثل خون که سیاه و سفید را گویند و قرآن که حیف و ضر را
محل میشند دلیل مذهب دیگر آنست که بعد از تسعیم علوم میشود که حروف را فی حد ذاتها خواص مختلف است مثل
ہمسرو شدت و رخاوت و استعلاء و سفل و همیات ترکیب را نیز خواص مختلف است مثل فعل فعل بضم العین بر افعال طبیعتی لازمه دلالت مسکنند فعل بالات
برگزشت دلالت مسکنند پس اگر واضح این خواص را مادر جود داشت آن خواص عبارت نخواهد و ناساب را اعمال
حق کلمہ را او انکر و باشد و این منافی حکمت است حال آنکه در وضع ذات پاک حضرت حق نست که حکمت حکیمان جیا
قطرو ایست از مردم باید بیان حکمت او تعالی و حکمکه میان الفرقین آنست که مناسب ذاتی در بیان الفاظ
سماں البته مرصیت و ایک سایکلہ مسکن کار این تناسب مسکنند غرض آنها آنست که این مناسب لفظ در قسم معانی
مسکنند والا مخدود رات مذکور الصدر لازم آید بلکہ ہمراه تناسب ذاتی وضع واضح در فهم معانی نیز مبحث ایصال
زیرا کہ باید الفاظ را که عبارت از حروف ہجا باشد و ترکیبات مختلف مناسبات مختلف الفاظ و میم و و آن مناسبات تناسب
مخفی احمد بن حنبل مسکنند و ملئنه آنکه غلام صدر بمعیه با گیفیا تیکه دارند اجزاء مرکبات تمام عالم اند اما گیفیات
بانضمام کیفیات و بگردان اخلاق و جوہ اضمام از خلبہ لجھے و اعدال بعضی مرتب ترکیب و اخراج از حد حصر و آ
نموده و اثار آن کیفیت را از نظر عقل ظاہر ہیں ہنہاں ساختہ ہرگز غیر از ذات علام المیوب نے تو اند در بافت
که اثر این کیفیت درین ترکیب خاص چه خواهد بود الا بعد از تجربہ مثلاً کیفیت برودت و پوست که در اپنی ای
غالب تراز کیفیت آب و خاک نخواهد بود حالانکه قدیمے از انسیون میکث انسوان مضافحت آن اند
آب و خاک تغیر مزاج ہم مسکنند تا بکشتن چہ رسید لہذا عجل ظاہر ہیں این فرم خاص را مستند بصیرتی عی

کلی خاطر خود مسکین نہ دیگر کو یہ کہ این فعل ازین مرکب بنا خاصیت صادر شد مقتضیاً کے کیفیات اجزاء میں
کتاب پڑھو و علیے نہ القياس دریخا پایہ فہمید کہ واضح بحوال ملزم محیط خود مناسبت با لطف الفاظ طاورد ہر
تر کیب و انسانہ سے ہر تر کیب را بازار سے منے وضع فرمودہ است لیکن جوں عقول ظاہر بیان بعد بافت
آن مناسبت نہیں رسید چارہ بغیر از حوالہ مبارادہ واضح نہیں اند و ایادہ واضح را بجا کی صورت نوعیہ عطا کی اعتماد خود
مسازند والا حقیقت الامر بیان است کہ مذکور شد ولہذا علماء اتفاق بعد از تامل و تمعن ترکیب مناسبہ
و حقیقت کا بروہ اند و فرق درستہ ان ترکیب متفاہر بہ نہودہ مثل فصم بغا و قسم لغاف کہ فصم شکستن چیزیں
جیسے الکجد اشود و قصم شکستن چیزیں تا انکہ حبا شود و علیے نہ القياس جب و غذ و مدع و حمد نہیں باسا
لہما اعد الاعاظ مناسبت بہر فرقہ و ہر ملک بائیطی مخالف سے شود کہ فرقہ و مکان ملکی در معنے از معانی جیزیں
درستہ میں یاد کرد کہ دیگران آنچیز را دنے پائیں لہذا فرقہ اول بمریعات آنچیز لفظے را بازار سی آن معانی وضع میکنند
و دیگران آن آنچیز غافل شدہ صراعات آن در وضع لفظ بازار سی آن معانی نے نہیں از چیزیں احلاف و الاعاظ
و لغات بہر فرقہ بہم میسر سد و علاوہ بین افراد مکتبہ بہر قوم را کہ از حوار عرض سماویہ و ارضیہ صورت گرفته باشد نہیں و
کیفیات اصوات حاکیہ از معانی و خلیفہ تمام و ارتیجاست کہ زبان کوہیان صلب و قابل تغییل نہیں باشد بہ
نسبت زبان صحرائیان و زبان صحرائیان نسبت بزرگان شهریان و علیے نہ القياس علاوہ بہر فرقہ و ہر ملک را ترکیب
و علیست کلی و بھیں سبب بہر زبان کرس نہیں واند فہمید و صاحب سلم از بعض شیوخ خود قتل کرده کہ اونا
ایسے از ربہن ان کوہ سواک کہ شمالی ہندوستان و قحط ملانات اتفاق افتادہ بود کہ ترہ آن بہمن
قواعد کلمی محفوظ بود کہ السبب آن قواعد بہر زبان بوجہہ کلی میتوان فہمید و الحدہ علیے الناقل آدمی از
محمد و وقتی لازم آیی کہ مناسب ذاتی کافی باشد در دلالت الفاظ برعینی خانچہ نہیں عباد بن سلیمان وغیرہ
ست لیکن حق انت کہ مناسب ذاتی فقط کافی نہیں در العہام معانی از لفظ بلکہ سبب مر جح ستد
قطعہ واضح حکیم و این سمجھت را اگر خواہند لے تحقیق و امحی نہیں در مجتہ حسن و فبح افعال نظر کنند کہ این جس
تحرر الشاوه شرعاً محض و انسانہ اند نے انکہ در ذات فعل اقصیاً کھٹتے باشد پس نہ دالیشان اگر بالفرض
شارع زناراً دا حب و نماز را حرام گردانہ معمیتو اندر شد و ظاہر بیان این فرقہ احکام شرعاً بر امحض جزات و حکم
الگارہ باند جسم پورا علماء ظاہر بیان این در وضع الفاظ بازار سی منسی ہمین ششم خراف و حکم را معتقد شدہ اند و فرقہ معترض
تعلی را حاکم مستقل دا نستہ اند و حسن و فبح افعال را ذاتی آن افعال میے الگارہ دوبرا ایشان در صورت نسخ و
تمثیل حسن بفتح و اسره قیل و قال خیلے تلک میشود و علیے نہ القياس اجتماع لقیضیں در مانند ولله لکذن
غسل ابرا ایشان لازم ہے آید مانند مذہب عباد بن سلیمان ضمیری درین سمجھت و تحقیقین مل تربیہ گویند کہ

که حسن و قبح عقلي است لیکن نہ بآن سخنی که موجب حکمی باشد در حق عبده بلکه بآن سخنی که در فعل چیزی میباشد
که آن فعل را مستحق حکمی میگیرد از جانب حکمی علیه الاطلاق که ترجیح مرجو حشان اذنیست قادرست که حکمی علیه
الاطلاق حکم نظر ماید در حق مکلفین حکمی مستحق کننے شود و از بیجاست که نوع دعوت شرط کلیفت است
اما نہ مذهب مختار درین سجحت پس مخدود است که قول بالتناسب نمود کرو اندیاد نے تامل بهمہ از هم
بنا پاشد چون این مقدمه ممهد شد پس باید دانست که هر حرف را از حروف هجا باعتبار همیات دخل خروج
آن که در عرض قراءه آنرا مخرج نامند و هم باعتبار خروج صورت و تاثیرگان در مسامع بقوع و صوت و مانند آنکه
در عرض قراءه آنرا صفت حرف نامند حال تو است بسیط اجمالی که واضح در وقت وضع آنرا اعتبار فرموده
مدترکیبات مختلفه بازاسو معانی متفاوته بکار برده است و علماء اشتغال مثلاً امام راغب اصفهانی وغیره
آنحالات را بقوت و کادر رفته اند و آن حالت بسیط در استعمال واضح مجرد از خصوصیات ترکیبیه نیامده از
عقل را ممکن است که آنحالات را از خصوصیات ترکیبیه تحریر نموده بنظر دیق تبعین نماید و ازان به کفته
از گفایات معلومه خود تعبیر کند مانند تعبیر اهل موسیقی از الحان لغات بصور و اوقات و حکایت اهل بحوم
تطبیق کوکب را بر اقسام کائنات و آنچنان راحضرت سلطان العارفین اسره الحکماء المتألهین حضرت
شاه ولی الله ولی مولی قدس السیره الغیر در آخر کتاب خیر کنیه که ملقب به خزان الحکمت است باشود و لازم
لتعصیل تماصر فرموده اند و در آخر کتاب فوز کبیر فی علم التفسیر لغیر کید و تغییر مقطوعات قرآنی بکار آید
اشتغال نموده چنانچه عبارت سراسر بارت ایشان از کتاب فوز کبیر میقول میشود میفرمایند باید دانست
که حروف هجا که اصول کلمات عرب است هر یکی را از آنها معنی هست بسیط که از غایت نازکی تعبیر از
آن تعبیر فرا جمالی نمی توان کرد از همین جاست که بیاری از مواد متقابله متفق با متقابله میباشد
در معنی مانند آنکه اذکیا از اهل ادب ذکر کرده اند که هر کجا نون و فاتح شده است دلالت میکند بمعنی خروج
بهم از وجوه مانند نفر و لفت و لفتح و لفتح و لفظ و لفظ و هر کجا فارلام جمع شده است دلالت میکند بمعنی شرکت
مثل فلق و فلاح و فلخ و فلذ و فلو و از همین جاست که اذکیا از اهل ادب می دانند که عرب بیار است که بک
کلمه را بروج و بسیار نطق کنند به تبدیل حروف متقابله مثل دق و دک و بمح و دل زبان الجمله شواهد نیست و بیار است
و ما را اینجا مقصود تسبیه است لاخیر داین همه لغت عرب است اگرچه عرب فرهنگی بر تحقیق حقیقت آن قادر
او را کنند چنانچه مفهوم تعریف جنس با خواص تراکب اگر از عرب فهم بررسی بر تحقیق حقیقت آن قادر
نمایند و هر چند اعمال اینها می کند باز موشگانان کلام عرب نیز بر کیم طبقه نمایند بعض اطافت
درین این از بعض اینها مفهوم که جسمی آنرا تدقیح کر دند و دیگران به تدقیح آن نمی دند و این علم نیز از لغت

عرب است اما دست اکثر شرکت کان از تحقیق آن مفهوم قاصر است لپس حدوف مقطع اسمای سورا ندیم با بن عذکه
نمایم کرد و میکند بر اینچه مفصل اور سوره مذکور مشود و شبیه با آنکه نام کتاب نهی خیرے مقرر کنند که حقیقت آن
بخلاف دلالت میکند بر اینچه مفصل اور سوره مذکور مشود و شبیه با آنکه نام کتاب نهی خیرے مقرر کنند که حقیقت آن
کتاب را پیش زدهن سامع واضح گرداند چنانکه خلدری کتاب خود را بجای اتفاقی صحیح محسنه فی حدیث رسول اللہ
نام کرد و این پسندی اللهم اینست غیر غیر متعین شد بحسب عالم شهادت که متذکر است زیرا که
خیره داده بود و به معنی غیر از آنکه ناگیب این عالم است و همراه غیر عالم مجرد و لمدها در وقت استفاده اهل و امام
سیکوند و در وقت حطف او زیرا که امر استفاده عنده امتنعت است و آن غیر است لذیلت متعین و همچنین متعدد و غیر
است و اول امر همراه زیادت کنند تا دلالت کند بر آنکه صورتی بجا طار او بسته است که لفظی میکند فلان باده باشد
و در فضای این دلالت احتیاط کرد و از زیرا که غیر این عالم است و متعین را فی الجمله اجمالی حاصل شده و لامعنه تھیں لہذا
در وقت تعلیف لام زیاده میکند و یعنی چون هر دو شفعت با بن جمیع مشود دلالت میکند بر پول اسکی متذکر است که
حقایق شے در آن جمیع شدند و متفقید شدند و از نقض اسی تحدید و تحریر اندیشه زیادتیں اللهم کنایه از فیض مجدد
کتابت که بعالمه خبر در کام و بجهت عجایبات و علوم ایشان متعین شد و قسوه قلب ایشان را بتد که بر مقابله کرد و اقوال
ناسده و اعمال کاسده در اینجا به و تحدید بروجہ اتم مصادمه نمود و تسامم سوره شرح و بیان آنست دالریش
اللهم است الآنکه را بتردد دلالت میکند لبیک غیب که متعین شده بدش و باز فردا دیگر متذکر در کام و متعین شد
و سوم باینیز تحقیقات دایین کنایه است از علوم مصادمه لقب ایشانی بخی آدم مصادمه بعد مصادمه و آن مصادف
لتفصیل اینیاد مفاد دلالت ایشان مرتبه اخراجی و بحوالی وجواب کرد طاو صد هر دو عبارت است از حرکت از فیض
از عالم و پس بعالمه متعالی الآنکه طا دلالت میکند بر عظیم و فحاست بالموس و متذکر آن تحرک و محاکمه
و طافت و سین دلالت میکند بر سر بیان و مثلاً شی مثیل و پرگانه شمن و پرگانه آفاق لپس طبقات
انیاست که اثار متوجه شدن ایشان است بعالمه علی که صورت غیبی پیدا کرد درین عالم بیجان اجمالی مذکور
شدن در کتب ایشان و مانند آن و حکم مقامات انیاست که اثار حرکات فوقانیه ایشان است که ساری شده
در عالم متذکر و پرگانه گشت و را فاق و تا همان ناست که مخفی آن گفته شد الآنکه چون شعشاعی و
ظهوری و تغیری و داشته باشد از اینجا تعبیر کنند پس مخفی حم اجمالی است زدنی و مشعشع که در پیوست بجزئی عالم متذکر
از عقا از باطله و اعمال فاسده دایین کنایت است از رد آنها ایشان فظهور حق و شباهات و مناظرات و عادات
ایشان و عین الام میکند بظهور و شعشا نایه و متعین شدن فی قاف مثل همیم دلالت میکند برین عالم لذیلت از جهت قوت و نیت
و قسم از جهت اجتماع صور در وکی و تراکم آن لپس عشق حق مشعشع است ساری شده در عالم و نس و نوون عبارت
است از زوری که در طلاقت ساری و پرگانه شد و مانند حالی که در وقت صحیح صادق بازدید کا غزوی بجهت میپور

یا همچنان مگر آنکه در بازار ازیت کتر نهیده بیشود به نسبت نوan و عین کتر نسبت ما پس کنایت نداشت که منتشر شود در عالم و حق بیست که پیدا شد تردیکیت توجه اینجا به پروردگار خوش جمله و کتاب و فاق توئیت و شد تی دکتری که هدین عالم شعین شد چنانکه کسی کوید مردم قصد من این بیست که در عالم پیدا شده از جیت کسر و مصادمه کششان نیست الا آنکه مخفی قوت کتر از قاف فهیده بیشود و سر معنی که بیغص لام نیست نسخ ظلماتی که در متغیرین شده بعض علم غیر مشتمل نزدیک رجوع به پروردگار اعلیٰ با محله مخفی این کلامات را بطرق ذوق فهمایند و این معانی اجمالیه را بجز این کلامات که به تحریر در آمد و تقریر کردن مقصود نیست هرچند این کلامات همانی بکنایه آن نیستند بلکه میین اذ من وجه دون وجهه والسد اعلم با صواب انتہی و شیخ کبیر شیخ صدر الدین قولی حرا ندرس الله است مد بیان معانی اجمالیه این خود را در این هر دو ایام تربیت بین مضاہین مذکور فرموده اند مثلا در کیت رساله میفرمایند الالف کل قلبه محیط مستقل بمحابو مقام بکه هادم علیهم السلام والحمد لله اللهم حکم و صلحه تستقل بالآیصال لما فقدم له کامل سلسلة المستقلة اليميم حکم تمام وفي بمقصدہ کا لفظ و الارض و طے نہ القیاس در رسال دیگر میفرمایند الالف غدیب و لحاظة اللام و سعی و صلحه فی لطف الیمیم تمام اظہر مثال حس و علیے نہ القیاس و تزویذ علماء حضرت حروف راطر یقیست جدا در بیان مناسبات حروف پدر کان آن عالم و آن طریق بینی برائے کمال خطیمه این حروف است با محله حروف هجارت اسمای اجمالیه بودن و تظریان معانی من بیت با خاصیت کلیه داشتن امریت که تزوییات اهل کشف و تحقیق و اهل اتفاق و تصرف ہر و مسلم است اگر ظاهر بینان شکلین و دفعہ آن را انکا کنند در حساب نیست اما آنچہ از قدما مفسرین در تحقیق مقطوعات منقول است پر یعنی شانزده قول است اول آنست که این حروف اسرار محبت است که از اعیار پوشیده پیغمبر صحب خود رم فشار دله و نگوین که التحاطب بالحروف المفرد و سنه الاحکم فیان مسلم الحصیر حجج حبیب بحبیں آن لا يطلع عليه الرقبا و این قول را امیدکرده اند با نجہ از حضرت امیر المؤمنین ابو بکر صدیق مردیت که فی کل کتاب سر و سر القرآن او ایل السورة و آنچہ از حضرت امیر المؤمنین علیه مرتفعه کرم اللہ و جهه مردیت که کل کتاب صحفۃ هذل الکتب حروف الهمجی و نیز گفتہ اند که علم پروردگاره در پایه نیز پایان است که ازان نهری باری کرده اند و ازان نهر حیدری و ازان جدول سافنه پس اگر نهر را کلیفت و مینه که اب تمام در میار تحمل شود نیز تو اند تحمل کرد و اینها حق تعلیم فرموده است اذل من السعاد و سعاد فسالت اودیة بقدرها پس در پایه بیان علم نزد خدا است و ازان در پایان اینها مختلفه به پیغمبران عذایت شده و ازان انوار جد اول صغار بعلماء هر فن رئیسه دار ازان جد اول بحاجات انسانی و ای ایعتد

سعو امیر سد و بر سائل حمل اعمال خود نے تواند شد و لہذا در بعض اخبار وارد شده کہ لله عما سر و
 الخلفاء سر و لا جنیکے سر و للملک کہ سر و الله تعالیٰ من بعد خدا کلہ نہ سر عمار مکن
 ویسیت کہ بستر خلیفہ مطلع شوند و علیے نہ الظیاس و سبیش تفت کے عقول ضعیفہ حمل اسرار قویہ ندارند چنانچہ
 بستر خلیفہ حمل نزراً تاب ندارد و این قول ایشیجی منقول است کہ اور از معاونی اینجروف سوال کردہ بودند
 گفت سر الله فلان طلبواه و آنچہ در دو این قول گفتہ ام کہ اگر مقدمہ چنین باشد قرآن معلوم المفہ نہ باشد
 پس چوبیش تفت که فاتح نزول قرآن در فہم معاونی آن تحریر فبت ب که مجرد ایمان مطلوب بیشتر
 چنانچہ در جمع مشایبات ہمین صنے مطلوب است و موقوف نص کا اعلیٰ میا و یا لہ لا اللہ الی فول کم من عند
 دینا و چنانچہ افعال مکلفہ ہیا و مشرعت دو قسم آمده اند یعنی ازان قبیل اند کہ وجہ حکمت در ان چنان میں
 خوارکہ تو واضح معیود است و شکر نہیں است و در ذرہ کہ کسر نفس و فہرست است و ذکرہ کہ لفظ حاجت سائیں و لفظ
 زریلہ و بخل است و لفظ ازان قبیل است کہ اصلاح وجہ حکمت در ان خواہ بیشود مثیل اکثر افعال حجج و تکلیف بیشتر
 وافع شد فنا بسبب هنال آن تکلیف مکلفین در صراحت کمال خود ترقی نہایت بلکہ کمال القیاد و شکر نامی میشیر
 خاتم عیشود بہمن از کلمات قرآنی نیز ہر دو قسم درود یا فضیلہ تاقوت ایمان در قسم نامی بیشتر طلب ہو بلکہ نام قول
 در صر ام کہ این حروف مقطوعہ اسمائی سو اند و این نہ سب اکر شکر کیں است خلیل و بیسوی نیز ہمین را اختیار کنند و اند
 قول سوم ام کہ این حروف اسمائی الہیہ اند و این قول ازان مسحود و دیگر صحابہ اخیار امرویت و لذت حضنہ امیر المؤمنین
 علی کریم اللہ و جمیہ نیز منقول است کہ ایشان در دعائی خود بیشود یا کیمیں با الحسق و قریب بہمن ہست کہ این جھوٹ
 العاضل اسمائی الہیہ اند در بعض جملہ املا تکیب سکن سنت مثلا الرحمہم نون راجح کردہ الرحمن بہر آدد بیهم و در
 بعض مکن نیزت و ہم الہری عن سعید ایں جبیر قول چہار صد انکہ اینجروف نامہ اے قرآن است و ہمیں ہست
 خوبی بکی و سدی و قنادیہ قول نیچم انکہ سرکب اذین حروف بطریق ایشانہ دلالت سکنہ برائے از اسکے
 الہی مثلا ایف ایشان باحدرو اول و آخر از لی و ای بیست و لام ایشانہ بلطفیت و یہم ایشانہ بکیع مجید و منان و کاف
 بکافی را اہم ادھی ر حاہم بکیم و حیمن بحالہم و صاد بصادی دکبیر و کریم و تجبر و غیرہ و مصلی نیز مشاہدہ میتوانند
 سند و اذ این عباش ہمین قول منقول است لیکن چاہی ایشان از تجویف مفاسد کہ بر اینپر استباط مکروہ مثلا
 در آنف لام سیم ایمالکه علم سلیمانی و لکف لام سیم صلواتی اللہ علیم و افضل و در آن ایسا ادھی و بخوبی
 ترطیی صفات افعال اذین حروف می بہر آور دو سکنیت آنف آکسی اللہ لام بطف الہی ہست سیم بھادیت
 قول شستہ ام کہ آنف اخذ ایسی ہست و لام از جبریل و سیم لام محمد یعنی اللہ این کتاب را بوساطت جبریل
 بر تجھ فرستاد ہمیت و بعین ارض صوفیہ یعنی اذ کہ آنف ایسا و لام لی و تکیم منی یعنی در تمام عالم خواہ بیشود و ہر چیز

لک و خلق من است دان من پیدا شده قول مقتسم عبد الغزیزان سجی کفته است که طریقہ تعلیم صمیمان آنست که اول آنها را حروف ابجد مقطوعه تعلیم کنند بعد از آن مرکبات می‌آموزند و در آوردن این حروف مقطوعه اشاره بهان طریقہ است قول مقتسم قطب بخوبی کوید که کفار حمل این قرآن را می‌شنیدند اس هزار لغومیک و نزد خواسته و در قرآن مجید فرموده و قال الذين كفروا لا يأْتُونا مِعَ الْهُدًى القرآن والغواصیه حتماً عالی این حروف مقطوعه را برای آن نازل فرسود تا انسانه تعبیب شنیدن گیرند و معنی قرآن بروی اینها بحتم مکنند من حیثیت لایش روی قفل نهم مبرد گفته است که ایراد این حروف مقطوعه در اسائل بعض سور برای ایقاظ و تنبیه است کافراز امر وقت نخدی که بینید این قرآن از همین حروف که شما بینراز آن کلام خود را ترکیب می‌کنید و مکرر کرده نازل فرموده ایم اگر کلام مانباشد شما همه جراحت از این قابله آن قول دهم ابوالعالیه گفته است که این حروف بحباب ابجد اشاره با جال و مدتها کے انقلابات حمدہ این است است که بعضی ازان معلوم است و بعضی ازان نامعلوم و مسود این قول است آنچه بخاری در زاین خود و این جرید تفسیر خود بمنضیعت ازان عباس در روایت اسکنند از جابرین عبد اللہ که رفری ابویاسین بخطب با جاعیی از همودیان مصل آنحضرت میگذشت شنید که انحضرت اول سرطان و رایخوانند و دیده پیش برادر خود حسین بن اخطب رفت و گفت که امروز من چنین عجیبی از محمد شنیده ام که در کتاب الهی خط اکم را تلاوت میکردند چیز گفت تو گوش خود شنیدی گفت آری چیز برعاست و جماعت علی ایهود را بهره گرفته از همین حضرت آمد و گفت که این حرف را چه بیل میشیش شما از تزویده آدروده است آن حضرت گفته آری چیز همراه این حضرت که همچو پیغمبر از پیغمبران سابقین مت حکومت خود معلوم نشد این پیغمبر را چرا بین مت آگاه ساخته اند باز بجهراهیان متوجه بشد و گفت که شما کشید الف کردست و لام می و دیم چهل پیش مت این دین همگی سفتاد و یک سال است این دن را که این مت غلیل دارد چرا قبول گنیم باز متوجه شد آنحضرت پرسید که سولے این حروف دیگر یعنی بتونا زل شده است آنحضرت فرمودند آری می‌معنی گفت مت این دن از ترس تکشید و شدت دیگر سال پیش و باز پرسید که چنین دیگر یعنی داریست آن حضرت فرسوده الرواکری گفت که یا محمد نور ما کار امشتبه ساختی نمیدانیم که مت روایج ملت کوکم است یا زیاده و چنان برخاسته گفت که شاید این همه مدتها برای امت محمدی گنجینه کرده باشد لیکن بدو این و انقلابات احوال مشدید دین مدتها بزرگ و گذرا شد همراه این مشدید گفت که همچو ام مشتبه است همچو معلوم شد گویند که حضیانی بعد این قصه این آیت فرستاد هوالذی انزل علیک این کتب منه آیات محکمات هن ام این کتب و اخر میشاند گفت قول یا زد یعنی انکه این حروف دلالت برقطع کلام دیگر می‌گیرد که کنند قول دن از هم ایکه حق تعالی با این حروف قسم خود را است در ف قسم محدود است

پنا نجف بمحلو قات دیگر دارا می سود گی قسم خوده است رفی الواقع این خودن شرافت دارند که باید شرفت
قابل قسم اند زیرا که اصول لغات اند رسید آنها تعارف یافی الضمیر آدمیان حاصل نمی شود بادو ذکر آنچه اند و
اصل کلام ادتعالی و خطاب او به بندگان قول سینی درست است باستفاده بر شریعت در اول
امروزه کلام ادتعالی و خطاب او به بندگان قول سینی درست است اشاره است باستفاده بر شریعت در اول
شود خیا نجف فرموده اند ان الذین قالوا امر بنا الله ثم استقاموا و لام اشاره بحیر نکی عنده الجاید حاصل
محبت مانند و امره میگرد و که نهایت عین پرشیش میباشد خیا نجف عارفی فرموده است - نهایت در گزندایت
شود بوجشنگاره مردرس تاب همون - قول جهاد و حم آنکه الف از بین همچنان میباشد اشاره
سیاره مخابجه است و سیم از اب که آخر مخابجه است اشاره بآن شد که اول کلام بندود و سط اور آخر اور با این
که ذکر الهم باشد قول پازد هم آنکه الف لام هلامت تعریف است و سیم علامت جمع گویا اشاره میفرمایند
که نزول قرآن برای تعریف جمیع مردم است تا احکام الهی را در حق خود بدانند و مرضیات و نماضیات
او را بشناسند قول شایوه هم آوردن این خودن مقطعه در اول سوره ایشات عجائز است زیرا که نامهای
حروف را بدوان نوشتن و خواندن نمی توان بشناخت امی محض که گاهی در کتب زندگانی باشد اور ایامهای
حرف اسلامی نمی شود آنرا بپسر حروف نطق می کند پس جون اخضرت مسلم بدوان نوشته خواندن
رسما را ذکر کنند چنین میگرد و که بوجی معلوم کرده اند خصوصاً جون نظر اصحاب نموده آمد منکشف میگرد و که
در آوردن این خودن از وفاوت و نکات مرعیت که عربت وان ماهر را بخایت آنها مکن نمیست از انجمله
آنست که حوارده حروف وارد کرده آنکه نصف حروف هجاست اگر الف را بر اساس شمارنکند در بیت و سوره
که حرود خودن هجاست بالف ببر نصف اسامی حروف در عدد سیمیات وارد کردن اشاره است که الف
را با همراه مشارکت تمام است فرق در میان اینها بسیار و تحریک است و آن را بخوبی آنست که در وارد کردن
این خودن اشاره بجمع اسامی حروف است که نصف نصف هر قسم را وارد کرده اند مثلاً حروف دو قسم آمده است
و بجهوره بجهوره حرود ششمیک کنخده و از بجهوره دو گانه حاوی ماد و صادر سین و کاف که نصف هجیقتی نکند
در مقطوعات قرآنی وارد است فارحرود بجهوره پنجمی نصف هجیقی یا نصف اقل نیز گور است و آن لام و زون
در مقطوعات قرآنی و میاد و عین و همراه دیمیه و میاست و نیز حروف دو قسم اند شدیده در خود شدیده هشت
همراه و جیمه و دال و طاو پا و کاف و قاف و نصف این حروف که الف و قاف و میاد و کاف است
درین مقطوعات مذکور است و از بیت حرود باقی که رخوه اند و هر حروف مذکور است هایم سین لام
آن رون صاد را هم و نیز حروف دو قسم اند مطبقه و منطبقه از طبقه که جبار حروف اند صاد و طاو و قاف و طا نصف

آن را مذکور کرده اند که صادر طاست و از باتمی حروف که منطبق اند تیز نصف آن را مذکور کرده اند که در از در حرف است
و از حروف قلطف که پنج حرف تفاف راک طایا چیز نصف امثل را مذکور فرموده اند که فات و طاست اند
باشد تبکت این حروف ده کلام عرب و از در حرف لیس که داده باست بارا اختیار فرموده اند زیرا که در قلطف کم
ازدواست و از حروف مستعملیه که هفت اند فات و صادر طاست اک نصف امثل میشود اختیار فرموده اند و فاده هیز
و خداد و طار از کرده و از حروف منطبق که هشت و یک حرف باقی است نصف اکثر اک بازده حرف است ذکور فرموده
و از حروف بیل که بازده حروفت موافق نمیباشد پیویه الف و چیز درکل و طار و آو و پارتا و سیم و نون و کار و همزه
که حرف ذکر فرموده اند و از تجویف که در مثل خود مغم میشود در قریب المخرج خود مغم شوند و آن بازده
حروف است همزه دماد و عین و صادر طار سیم و بارا ذکر کرده اند که نصف اکتش میشود و خادمین و خدار و خادشین
وزار و آوار از کرده اند و از اخروف که در گهر و مدغم میشوند هم در مثل خود رسیده در قریب المخرج خود و آن
سیم و هم باقیست نصف اکتش را مذکور فرموده اند که حاد فات و کاف و را و سین و لام و نون است تا اشاره باشد
باانکه ادغام موجب بسی کلام و فصاحت است هر چهار غلام بیشتر قبل کنده رعایت بحال آن اکثر است و از اخروف
چهار گانه که در قریب المخرج خود او غلام نمیپزید و قریب المخرج آنها در آنها ادغام میپزید و اخروف سیم و داشهین و
فات نصف آن را مذکور فرموده اند که سیم و راست و حروف زلقیه که در ب فعل مجهوع است و حروف طبقیه که حاد خا
و عین و هم و تا و همزه است بیشتر در کلام عرب واقع میشوند و دو لکت ذکور فرموده اند تا اشاره باشد که نیز
وقوع آنها در کلام عرب و اند اند عشره که در سال التقویہ ماجع است هفت حرف را مذکور فرموده اند تا اشاره باشد
باانکه اینسته محررا از نسبت بخواز نمیکند و آن سهم در اسم مثل استعمال و افعال باز اخروف را گاهی مفرد و اورده
مثل صادر تفاف و نون و گاهی است دو گاهی مثل حا سیم و باریم و طار سین و گاهی است سه گاهی مثل طبله سیم و گاهی چهار گاهی
مثل المصنف و گاهی نجیب کا مثل کمیع ص و جمعیت تا اشاره باشد باانکه حروف مفرد و در اسم سهم فعل و حرف موجود
میشوند در اسم مانند کاف خطاب و در فعل مانند حق مدل که صیغه نامرست از دفعی یعنی دفعی بکے در حرف مانند بازی حروف
کاف شبیره و حمل جار و گاهی اور ده اند طه و طس ریس و حرم تا اشاره باشند باانکه ترکیب بروگانی گاهی در حرف میشود پنج حرف
مثل عل و گاهی در فعل میشود بجذب مثل قل و گاهی در اسم میشود تبکت مثل من و بجذب تیز مثل و مم در نه جای اشاره
باشد باانکه این ترکیب در هر یک اقسام لمه اسم و فعل و حرف بر سه و چهار دفع میشود ضم و فتح و کسری در اسما کی
واز و فدو و در افعال قل و بیچ و خن و در حرف ان و من و مذکوره ترکیب گانی را وارد فرموده اند که الهم داک طی است
باشد تا اشاره شود باانکه این ترکیب اقسام تله اسم و فعل و حرف را تشنده در همزه و سوره تا اشاره باشد باانکه اصول
این همچنانکه سه زده نیاست و در برای اسهم مثل نهن فوس کفت حضدر هجر عنیب ایل فعل حمزه و بخت

دست برای خل نهی اند لضر علم و شریف و کمپ چیار گانی را در دو جا در دفتر موده اند مردم این رسم و سخنین
تکیب خواهی را نیز در دو جا در دفتر موده اند که بعض حسن نامه اش را باشد تا نکره هر کمپ را از ترتیب رای اعی خواهی
در قسمت اصل چون جعفر و سفر جعل دلخی چون قدر و سجیف و برا سے همین اشارات این حروف را بر
سوچن اتفاق نیز کرده ذکر فرموده اند و بکجا در اول قرآن مجموعه نیزه در دو کلمه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ تَعَالٰی

الحمد لله رب العالمين اصل لازم الاتباع محکم که سنگ از این بزرگ است و سند لازم اینکه که مطالب عالی را بسیم و تحقیق فرموده و ثبت
و ایجاد را از ملی و ماجی ذرا کتاب دینی آن کتاب است که بسیم بود و هم کمال خود وقت اسرار و فنا و خدا از
و هم و فهم سامعا و خاص و از جایی جوان انگار و انتشار بعید است ولهذا در حق اول کتاب گفته میشود که دلالت بعد
و اوردن این کتاب که دلالت بر قریب میکند درینجا باید داشت که اصول احکام دین چهل پیشرفت کتاب داشت و
اجماع و قیاس زیرا که بعض احکام دین از کتاب ثابت شده مثل نماز و دعوه و زکوة و حرمت خضر و حملت کاود و آن
آن و بعضی از قول فعل پیغیر که آنرا داشت نامند مثل نماز جازمه و حرمت خود است و مانند آن و بعض ایجاح مجتهدین
است مثل حرمت بیع کیفر که از مالک خود فرستد که آمره باشد و حرمت جمع و میان و خواهر در وطی کاکیین و
بعض ایاس ظاهرا که غیر منصوص را بر منصوص قیاس کرده باشند مثل حرمت سودگرفتن و غلطی که صریح
لخی برو و سیم مشود درین باب لیکن اصلیکه لازم و حکم است غیر از کتاب دیگر کو غیب زیرا که قیاس را مستند میباشد
و صلی بوجب آن حکم شرعاً ثابت شده باشد و مستند شد کتاب است باشت یا اجماع و اجماع نیز بذاته محل نیست
زیرا که اجماع نام قیاسی است که جمیع مجتهدین بر آن توافق ندارند این نیز مستند خواهد بود از کتاب داشت
و داشت نام فعل و قول پیغیر است نادقیکه نبوت پیغیر ثابت شود قول فعل او معتبر نیست که در نبوت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم و قرآن
ثابت است که صیغه ستم و است پس در حقیقت اصل حکم که بر هر کس از پیغیر و ایت و مجتهد و علاوه بر این ایت
سین قرآن است و این دکتاب هر چند در اصل نیست بمنتهی مکتب است که هر نوشته را کوئند خانم لباس همچوی میگیر
اما در مطلع شیع خاص بقرآن است خی که اگر گفته شود که فلان پیغمبر کتاب است فهیمه مشود که در قرآن
است قرآن را سوچو قرآن دکتاب لعنه ای بیار است که در عین قرآن ذکر خواهند شد لما بخل آنست فرقان که مدعایت
تبارک الذی نزل القرآن علی عبد نذکر داشت و درجه تسمیه ایش بقرآن دوچیز است اول آنکه نسخه آن تفرق
میکند در میان حق دباطل و وهم اگرچه نزول منافق امده درست و سه مال لذاغان نام انجام رسیده از انجام است تذکر
و ذکری ذکر خانمچه دعایت و آنکه لذذکر لالمقین و آیت و ذکر قرآن اذکر که تسعف المؤمنین دعایت
و آنکه لذذکر لالمقین و لقوه میکند مذکور است و میخواست ذکر و ذکری دوکاره و مانند نیز این قرآن بندیکان از

احكام آنچه یا و میداند بعضی گفته اند که ذکر بعضی شرط و فخر است و از آنجل است تنزیل درایت و آنکه
 لست تنزیل سرات العالمین و از آنجل است احسن الحدیث یعنی بهترین سخنان در آیه الله تعالیٰ الحسن الحدیث
 و از آنجل است موعظه یعنی بند درایت یا پنهان انس قد جاء لكم موعظة من ربكم و از آنجل است
 حکم و حکمت و حکیم و حکم در آیه و کن لک انزلنا حکماً عرباً در آیه حکمة بالغه در آیه سیر و القرآن
 الحکیم در آیه کتب حکمت ایمه و از آنجل است شفا و رحمت در آیه و نزل من القرآن که شفاء و رحمة
 للّئمّونین و از آن جمله است بدی دهادی درین آیه که هدی لامنتقین و در آیه ان هذالقرآن یهدی للّئی
 هی قوم و از آنجل است صراط مستقیم در آیه و ان هذ اصراطی مستقیماً و از آنجل است تسلیم الدین در آیه و
 اعتضمو ابیل الله جمیعاً لخی قران رسن خداست امتد کشید که از بالاس کوشک بلندی بیا و پسند
 تا هر که خواهد برد گرفته بالابرآید و ترقی حاصل کشید و از آنجل است روح در آیه و کذلک او حیناً الیک رفحاً من امرنا
 زیر که قران سبب حیات ارواح است چنانچه روح سبب حیات ایمان است پس قران بستر روح روح شد و از
 آنجل است فصص حق در آیه از هذل اله القصص الحق زیر که هر که فصص را بیان می کند عن البا غزوه باشد
 نیز در آن آمیزش می کند سوای ان کلام که غیر از حق خیر و گیر در آن نیست از آنجل است بیان در تبیان و مسبیان در آیه
 هذ ابیان للناس و تبیان لكل شئی و قران میکنی و از آنجل است بصائر یعنی جمیع اسے روشن در آیه
 هذ ابصائر من ربکم و از آنجل است قول فضل همایه لقول فضل و از آنجل است بحوم در آیه فلا فهم
 بموضع النجوم و از آنجل است مثالی زیر که در وی فصص و اخبار و وعد و عید را تکرار فرموده اند در آیه مثالی افشار
 منه جلوه الدین یخشنون در ایم و از آنجل است متشابه زیر که هر کیت او مشابه است یا یه دیگر در فصاحت
 و بلاغت و اعجاز و لطف اسلوب و از آنجل است بران در آیه قد جاء کمیرهان بن ربکم و از آنجل است
 بشیر ذذر در آیه قرآن اعریان القوم علیمون بشیر او نذری و از آنجل است قیم در اول سوره کعب و از آنجل است
 همین در وسط سوره کانده در آیه مصداقاً مابین بدیهی من الكتاب مهیمناً عليه و از آنجل است تو همیش
 و اتبعوا النور الذي انزل صحته و از آنجل حق حق اليقین در آیه یا پنهان انس متده جاء که الحق عن
 دیکم و در آیه انه لحق اليقین و از آنجل است خزیر در آیه انه لکعب عزیز و از آنجل است کیم در آیه انه
 لقرآن کریم و از آنجل است علیم صلیله ولقد اینها سبعاً من المثاني والقرآن العظیم و از آنجل است
 سهارک در آیه کتب انزلته الیک مبارک و از آنجل است لغت موافق تفسیر ابن حیان که لغت را در آید
 و اما بعده مربک فحدث بقرآن تفسیر فرموده اند و شرح این اسامی اشاره السبق عالی در مقام خود بیاید
 و این کتاب از آنجلت اصل لازم الانتاج عکس کردیده که کاری بپریه یعنی تصحیح شک و شبہ در آن کجا میش کند اند

بسب انکه خود این کتاب بر طالب خود محبت آمیز و شن اقامست میکند و شباهات را به تقریر شافعی ففع نماید
و خود را بمحاجه ازست که در ففع شباهات منکران سیف قائل است باز کتب الہمیه که قبل از آن بوده اند و نزد طعن
همچوی بودن آنها اسلام التبیوت است تصدیق آن کرد و آن مازکشوف اولینا و ارباب مجاهدات حقه
طابت این کتاب آمیزند بعد از تزویل آن ملکه صدق کشوف بسب طایب القت آن دانسته میشود که ادله عقلی میخواهد که
که از معارضات و مناقضات و لغوض خالی باشد لیسان شایان آن نیستند که اصل محاکم لازم الاتباع گردانید و این
آنند و اول از قدر که خود را کتب دیگر است تحمال تحریف را رد و ماحظ و اذابیا سایی سایرین علیهم السلام بسب اینقطع اسناد
پیوسر کریم همان در اینم آنها محل اعتماد غایت و محبه آنچه از علوم حقه و معارف صادقه در کتب سالقہ الہمیه
ضیار ماضیه نبویه پر اگرند و متفرق بود درین کتاب پیکجا جمیع است کسی انتساب های این کتاب گوای ایام جمیع کتب
سایر انبیاء و سایرین بشاره ایکه کتاب متأخر در سفر فرن جادی خلاصه کتب متقدمه میان آن فتن میباشد و آن کتاب
حد ناظم خود از جمیع کتب متقدمه مستحبتی میباشد و چون این کتاب اصل لازم الاتباع محاکم است پس هنکر
متقدمه نیست و ایت باشد برای سقیان زیرا که متفقی نام کر کے است که خود را مگهوار و آنچه اور اصره میکند و
خرده خواه آن ضرر کنند و احتقاد بد باشد یا اخلاق بد با عمل بد و معرفت مضرات آخرين از اعتقدات و اخلاق
نهایت بروان این اصل محاکم لازم الاتباع متصور نیست درینجا باید و است که تقوی را در شرع سره مرتبه مقدم کرد و
مرتبه العمل خود را زمانه ایجاد و یکی نگاهداری شون است و این از ناسیه مرات تقویت که بسب معدود است لغایت خود را ز
دوع شرک حاصل میشود و بهمین معنی است در ایت والزم کم کلمه التقوی مرتبه دو مردم خود را زگذاهان در
شدن است و بهمین معنی است ولو ان اهل القری امنوا و تقووا و در اصطلاح اهل شرع همین مرتبه را القر
نهاد مرتبه سوم ایکه از شباهات نیز خود را نگاهدار و از بعض شباهات که سبیر باز کتاب گذاه میشوند نیز اجتناب
کار و بالحن خود را از میل بغیر حق نیاز فار و دبابکلینیه بمحیط اعضاء و جوانح متوجه بجهان خالق خود گرد و اینکه مرتبه
قویی حقیقی و مرتبه ولایت ناگشته و بهمین مرتبه اشارت است در آیت و اتفقا اللہ حق تقاته حالاً بحق
حلات و شرک از متفیان که در احادیث صحیحه و آثار صحابه و تابعین و داروشهه مذکور گنیم تا فی الجمله مخصوصی
تقوی مردم هن جاگیر و ابن ابی حاتم از معاذین جبلی در ایت میکند که مردم را روز قیامت در یک میدان
کلی عبس خواهند کرد و بازیک امنا و می خواهند نمود که متفیان کجا هستند بشنیدن این نما متفیان خواهند
درست در سایه پروردگار و بوجیه مقصی هن مقام تجلی الہی خواهند شد که شان آن تجلی یک لمحه از ایشان
که بسب شرک خواهند مردم پرسیدند که هن مقام فرسته باشند معاذین جبلی گفت که آنها کسانی بایشند
از ازاع شرک و بت پرسی خود را نگاهدارند و عهادات خود را خالص برای خدا کردند و امام محمد و فاطمه

وگیر خداوند مختبر اعظمی سعدی که صحابی است روایت کرد و آنکه اخضرت فرمودند بزرگ بین دو راه نیز سرکار
متقیان شمارگرد و شود تا آنکه بگذرد و در ترک کند خیر باشد را که پژوه خطر و شرعی در آن نیست لیکن بترس از
وقوع بد حرام در فرز بگزید و بسیار شخچت میگشته تقوی پرسید او بسروره گفت که گذاشته در راه پراز خارفستان
شخچت آرگفت پس پژوهیم که امروزه گفت جایی که خارصیدم از این برگشته میشده داشتم و راه دیگر
گرفتم او بسروره گفت بمن است حقیقت نقوی حون در مقدمات دین بمن تسمی حست بساط بکار بر میشی شری این
حکایت را ابن الی الدین ادرکتاب المقوی روایت نموده وزیر در کتاب سطور از حضرت حسن بصری رفته اور وہ
مازالت المقوی بالمتقیان حتی ترکوا کنیه امن الحلال فخانة الحرام و نیز از عبد العبد بن المبارک اورد و
اگر شخچت از صد کناده بپنیر کند و از یک گناه پنیر نکند از متقیان نباشد و از حون بن عبد الله اورد که تمام
نقوی آنت که بنده همیشه جویا می داشتن شرائط نقوی ماند و برداشت خود اتفاق نکند چنانچه حافظ صحت و خالق
مرض چمیشه جویا می داشت اسباب مرض میباشد و برداشت خود اتفاق نمای کنه و نیز از امام مالک روایت
کرد که دیوب بن کیسان سیگفت که عبد العبد بن زبیر شخچت را بطریق پنداشی عبارت نوشته اند اما باع
نارا لاهل المقوی علامات یعرفون بهما و یعنونها میان الفضائم صبر علی البلاجم و مرضی بالقض
و شکو للنفعاء و ذل الحکم القرآن و نیز این المبارک اورد که حضرت داوود حضرت سلیمان علیهم السلام فرمود
که بر نقوی مردم بگش علامت استدلال توان کرد اول حسن توکلش برخاد را نجده بیش اید و محبن رفعت از انج
را غایبت فرموده اند صدم بیش زید در انجده از وقت شد و نیز از سعید مقبری اورد که شخچت پیش حضرت
آمد و گفت یا معلم الخیر از اشان بیه که پژوهیم تسلیمی توان شد فرمودند که این امر خیلی آسان است تمام ولی
حست خدا بجا آر و بقدر قوت و استطاعت خود برای اعمل کن و این حبس خود را چنان رحمت فرماد که جان
رحمت میکنی او گفت که این حبس من کیست فرمودند بهم بی آدم و انجه را درست نهاری که با تو کنند
کس کیم اگر این کار را کنی حق نقوی بخواهد داشتم من منجانب آورد که کمال نقوی آنت که زبان تو همیش
از ذکر خفا نداشته و از حون بن عبد الله اورد که ابتداء از نقوی حسن بنت است و انتهای نقوی تو فیضی د
نادر میان این ابتداء انتهایا مملکها و مشهیات بسیار در پیش میگش ایه نفس از یک طرف بجانب خود بیک
و شیطان که دشمن مکار است میگش آن خلقت مادر و از محمد بن یوسف فرمایی آورد که من روزی سخن
شوری برگفت که لام شما در مردم باشیم شهیورست که در هر مقدمة سفیان ثوری سفیان ثوری میگویند و ش
دیمه که شد در خواب میگذرانیه فرمودند که خاموش باش مدار این امر بر نقوی است و نیز روایت آور
که شخچت از حکای عصر نزد عبد الملک بن مردان آسد عبد الملک ازو پرسید که وصف هنرچ

حکم گفت که تحقیقی مروی است که خدا را بخواست و آخوند از طالب و مطامع دست نشانه باشد و پس از
آن برآمد که پیغمبر نظر کرد و بپرسی که آن مرابت توجہ شده مردم خواهید باشند را و عنده ترقی بیدار است
شما می‌آورید آن دو دلایل است او سخن حکمت و پند و نیای امور عوض آن نکته پسند در لذتی را سوا می‌آیند و مانزان
میگویی که بیشتر که برآست تابعین نو و ندان گفته را نهایت پسندیدند و نیاز از قیاده آورده که چون حضور عالم گفت
که این مودار شادگان اور که خیر است گفته بگویی که این طویی للمتفقین و از مالک بن و سیا آورده که تمام فیکت
شادی که تخدی متفقیان است و نیاز محمد بن زید رحیمی آورده که روزی ای بوذر و ای راگفتم که چه کس در اینجا
گفت مگر شهریگر چیزیست که شما شرمنے کو بیند ابور و اگفت که من هم شر میگویم لیکن قابل آن نیست که مخدوش
خواهد شد و گفته خیر است مرا بشنوید این دوست خواندن دلخواه بید المرجوان بعطي صنا و دیابی
الله اکلا اکلا ای قول المزع فائدی و فخری و لغوی الله افضل ما استفادا و این ای
حکم که معاون حیث آورده که مدارکار و پاره یست بر جای افراد است اول متفقیان بعد از آن شکر گذاشتن
لهمان ترسیگان بعد از این اصحاب الیمن و این ای شبیه و ابو نعیم و حلیمه الا ولیا از میمون بن هرث
دریافت کرده اند که شخص بدرجه متفقیان غیره نماینکه بالغ فتن خود سر برخواهی شبیه شدید نماید مانند محاکمه
که شرک خود میکند که ایند که خود را من از کجاست و پرشاک من از کجاست و نوشیان من از کجاست از حال و احرازم
و نیز مفسرین را اشکانی است که آنرا اندک که میکنند و می پرسند که به این مناسب گران است لیکن ظاهر حیان بود
هدایی اللذالان می‌سے فرمودند متفقیان را که علامات اسلام و شرایط ایمان را بوجهه حسن و لذتیه ساله
خواهند راه رفته اند و نسبت و نیاز آن راه را که کرده بدریست چه می‌خواست و اورده که خصلت حاصل است و آن
باقی عقول باطن حواب این اشکان آنست که سعی هدایی للمتفقین آن نیست که این کتاب بعد از
وصول پیریه لغوی باشاند اینست که میکنند بلکه متعینش آنست که همچوی متفقی بغيره بایت قرآن متفقی نشده و نیز است
آن کتاب آن راه را نهاده با فتحه چا سچه کوئند این دایره شیرزاده جوانست حال انکه در عهد جوانی شیردادون چنان
نیست بلکه شیردادون دوالت مملوک است نه در حالت شباب لیکن جون شباب بسب شیردادون ش
حاصل شده است همینو اکن گفت که شیرداده جوانست و صاحب کشاف بطور دیگر این معنی را تقریر کرده و گفته که
هدایی للمتفقین از قبیل من قتل قبلاً اهل سلیمان است باین معنی که این کتاب به اینست است برآ
گذاشته که آخرین بصره نتوی خواهند سید و بیهودی گفته است که هر چند بدریست قرآن عام است هر چشم و کافر
و اخلاقی و عادی و میگردد فرموده اند که هدایی للناس اما انسانی اما انسانی است و آن خاص نصیب متفقیان است
لیکن آن امر لزی خرموده اند که مراد از متفقیان کسانی هستند که نیت شناخت حق نیز تغصیب سخن پروردی داشت

جاگرفته و ختل و فهم آنها از زگ تقلید آباد اسلام خود خالص شده پس هنین چاهت اند که بمنابع قرآن
 راه پاپ میشوند زک آنکه ختل آنها سوت و آئینه داشت آنها زگ نموده باشد و آنچه را تشبیه فراوده است
 بخواهی صاحح که موجب بخطاط صحبت میشود اما بشرط حصول اصل صحبت والاغذا بحاجه درین فی که مسئلی از اخلاق اطمینان
 باشد موجب زیارت عرض میگرد و در قرآن مجید نیز بین تحقیق اشاره است درین آیت ذکر شد من الفرق
 ما هوسفانه در حجه للهومین و کل زید الظالمین الـ اخـارـاً و درین آیت که بفضل به کندر
 دیهدی به کثیر او ما افضل به الـ افسـقـین و تفصیل این احوال آنـت که مردم بحسب عـبـقـتـ
 خود بعـتـ گـرـوـهـ اـنـدـ زـیرـ کـهـ آـدـمـیـ بـصـ قـرـآنـیـ باـشـقـیـ سـتـ باـسـعـیدـ قـالـ اللـهـ تـعـالـیـ فـعـمـ کـمـ شـعـقـیـ وـسـعـیدـ
 اـشـقـیـارـ اـرـصـطـلـاحـ قـرـآنـ اـصـحـابـ الشـمـالـ وـصـحـابـ الشـامـةـ تـاـسـیـهـ اـنـدـ رـاـیـهـ دـوـگـرـهـ اـنـدـ اـوـلـ مـطـرـوـنـ کـهـ
 حقـ آـنـهـ اـفـرـمـوـدـهـ اـنـدـ کـهـ دـلـقـدـرـ اـنـکـنـهـ کـمـ کـثـیرـ اـمـنـ الـجـنـ وـکـلـ اـنـ لـهـمـ قـلـوبـ کـاـفـیـقـوـنـ بـهـاـوـلـهـ
 اـیـشـنـ کـلـ اـیـصـرـوـنـ بـهـاـوـلـهـ رـاـذـانـ کـلـ اـیـسـمـعـوـنـ بـهـاـ کـاـوـلـلـاـشـ
 کـلـ اـنـعـامـ بـلـ هـوـ اـضـلـ اـولـئـاـتـ هـمـ الـغـفـلـوـنـ وـایـنـ گـرـوـهـ وـجـیـتـ خـارـجـ اـنـسـیـتـ اـنـدـ کـوـبـ
 اـنـسانـ بـاـشـنـدـ بـیـتـ اـنـکـهـ مـحـبـیـ خـلـافـ آـوـمـ اـنـدـ وـبـیـتـنـ آـوـمـ خـلـافـ آـوـمـ اـنـدـ زـیرـ کـهـ بـحـبـ کـلـ فـلـقـ وـلـلـهـ
 اـشـارـتـ قـابـ لـنـهـ الـهـیـ غـیـتـنـدـ پـیـدـ الـیـشـ اـیـشـ اـیـشـ اـیـشـ دـوـجـتـ کـهـ هـوـ الـحـلـقـهـ الـلـهـ
 وـکـلـ اـبـلـیـ گـرـوـهـ وـوـسـمـ مـنـاـفـیـنـ کـهـ دـرـ حـلـ مـتـعـقـوـلـ لـنـهـ الـهـیـ بـوـنـدـ لـیـکـنـ بـیـبـ کـلـ تـابـ رـذـائلـ وـارـتـکـابـ مـعـاـ
 وـرـمـیـاـشـرـتـ اـعـمـالـ بـهـمـیـهـ وـبـعـیـهـ وـمـرـادـلـتـ مـکـانـدـ شـیـطـانـیـهـ بـیـتـاتـ غـاسـقـهـ وـمـکـنـاتـ مـظـلـمـهـ وـرـفـوـسـ اـیـشـانـ
 پـیـرـ گـرـوـهـ وـرـفـتـهـ رـفـتـهـ وـلـهـاـمـیـ اـیـشـانـ زـنـگـ بـیـتـهـ حـالـتـ اـیـنـ گـرـوـهـ بدـتـارـزـ قـرـنـ اـوـلـ سـتـ زـیرـ کـهـ کـهـ اـسـعـادـ اـیـشـ
 اـنـفـیـ حـالـ اـیـشـانـ وـاقـعـ شـیـوـ وـلـهـاـدـ رـجـنـ اـیـشـانـ وـارـدـ سـتـ کـهـ اـنـ اـمـنـاـفـیـنـ فـیـ الدـرـکـ کـاـلـ اـسـفـ اـنـ
 وـسـعـیدـ رـاـدـ شـرـعـ وـقـسـمـ فـرـمـوـدـهـ اـنـدـ کـیـفـیـمـ سـاـقـیـنـ وـمـقـرـبـیـنـ وـکـیـبـ قـسـمـ اـسـحـابـ الـیـمـیـهـ وـالـیـ
 گـرـوـهـ رـاـ قـسـمـ نـهـادـهـ اـنـدـ کـیـنـ قـرـقـهـ اـمـلـ فـضـلـ وـثـوـابـ اـنـدـ کـهـ اـمـیـانـ وـعـلـمـ اـیـشـانـ بـاـسـیـدـ فـضـلـ وـثـوـابـ الـهـیـ وـرـقـهـ
 وـجـدـ وـاـمـاـعـمـلـوـاـحـاضـرـ اوـکـلـ درـجـاتـ مـاـعـمـلـوـاـبـیـانـ حـالـ اـیـشـانـ سـتـ وـکـیـبـ فـرـقـهـ اـمـلـ عـفـوـانـ
 خـلـطـوـاـعـلـاـحـمـاـكـحـاـ وـاـخـرـ سـیـدـاـعـسـیـ اللـهـ اـنـ بـیـوـبـ عـلـیـهـمـ وـعـنـورـاـوـوـطـرـیـقـ سـتـ اـوـلـ اـنـکـهـ بـیـبـقـوـتـ
 سـیـمـ وـعـدـ تـاـشـرـیـکـیـاتـ وـرـجـوـهـ قـلـبـ بـلـ قـوـبـ بـلـ شـفـاعـتـ وـلـنـعـدـ بـیـبـ عـنـوـکـنـتـ وـوـمـ اـنـکـهـ وـرـقـاـلـهـ هـرـلـ زـانـ
 قـرـهـ بـلـ قـوـعـ لـهـیـ وـجـاـوـیـ اـنـ عـلـمـ وـرـجـیـفـهـ اـعـمـالـ ثـبـتـ گـرـدـ فـاـولـئـاـتـ بـیـدـلـ اللـهـ سـیـدـاـتـ هـمـ حـسـنـاتـ
 لـبـ قـرـقـهـ مـعـدـمـینـ اـنـدـ کـهـ بـعـدـ رـسـوـخـ مـعـاـصـیـ مـخـذـبـ خـوـهـشـدـ شـهـرـاـنـدـهـ تـاـنـکـهـ بـثـقـاعـتـ اـنـبـیـاـ وـعـلـمـاتـ
 وـرـلـاـکـهـ نـیـاتـ بـاـنـدـ وـاـنـهـاـرـاـ اـہـلـ عـلـمـ دـاـہـلـ عـتـابـ نـامـدـ وـالـذـنـ ظـلـمـوـاـنـ هـوـلـاءـ سـیـصـبـحـ سـیـ

کسب و ایان حال ایشان است و من هم نگاه ملئ نفشه نیز عنوان ایشان رسائیین میرود و فرقه
 ائمه بسیار شرع نزد اول را مجتبیه و فرقه دو مردم را می‌نیایند چنانچه در آیت الله مجتبیه الیه من شاعر و
 یهدی الیه من تسبیب باین تسمیه ایشانه فرسوده اند و در اصل طلاح اهل سلوک این دو فرقه را محبوبین و محییین نامند و محبوبین و
 محبیین و ائمه پس محییین کسانی باشد که اول چنایده و ایام بست پیش گرفته شده بعد از آن راه معرفت برخیار کشانه
 شد و محبوبین کسانی که اول ایشان را برابر گزیده شناسایی معرفت کردند بعد از آن ایشان را شوق مجایهه کشانه
 در دل افتاد و این هر دو فرقه را اهل السد و نیز چنانچه هر سه فرقه اصحاب الہمین را اهل آخرت نامند و هر دو فرقه
 اشقيار را اهل دنیا و جهنم بیان گفته اند شد پس باید دانست که قرآن مجید بر کفر لون اویل باز است مقابله است
 نباید تو اند شد زیرا که قبول بدایت از ایشان محال است بل باید آنکه استعداد این قبول ندارند نه تنزیه شایطانین و همینه بیان
 شافی را نیز زیرا که استعداد ایشان وجود را اهل شد و صورت بخوبی ایشان بمحض خشی چنانچه طعام غصه نیز فرموده
 است تشویں اصحاب احمد کردند پس بدایت قرآن خاص بآشنازی فرقه ایشانه اینه که فقط عیقین شامل اینهاست و اینچه لعنه از ناو و نعلی
 ایمان بیبرند که کیا و فرقه ایشان را میراث ایشان را اول ایشان را ایشان را ایشان را ایشان را ایشان را ایشان را
 چرا مخلج بدایت قرآن باشدند پس باطل است زیرا که محبوب نیز مخلج بدایت کتاب است بعد از خذب بوصول
 ماسلوک فی الله نمایید چنانچه در قرآن مجید باین معنی ایشان فرموده اند که کذ لک لذت به فوادک و کلاه
 شخص علیاً من ابناء الرسل ماندلت به فوادک آری فرق در میان محبوب و محب ایست که محب محتاج
 بدایت کتاب بیباشد قبل از وصول قول از خذب بعد از آن نیز ماسلوک الی السد فی الدنیا میدند این تغیر متنی و تغییر مقدم قرب
 بینه لخوبی خود است بمحبک یکه استعداد و صحیح باقیمانده باشد ذرنگ شک و شک و ظلمت استخراق و حب معیوبی
 آنکه نظرات اور این هم نکرده باشدند پس این تقوی مقدم بر این ایمان است چنانچه مرائب دیگر از تقوی متاخر از این
 اند پس معلوم شد که تقوی در عرف شروع بر معانی تفاوته داشت میشود که یعنی اینها نیز آنکه چنانچه درست
 والزم کلمة التقوی و گاهی یعنی تو به چنانچه درست ولو ان اهل القراءی امنوا و اتفقا و گاهی یعنی
 طاعت چنانچه درست ان اند در آنکه لا اله الا آنکه آنها تقوی و گاهی یعنی ترک کنایه چنانچه درست و الوا
 الیوت من البوابها و القوائل و گاهی یعنی اخلاص چنانچه درست فانها من تقوی القلوب و در فضل
 تقوی ایشان در قرآن مجید وارد است گفت که ان الله مع الذين القوا و تزوّد و افان سعير الزاد السعو
 ان اکرم کم عند الله القتلهم و دعا احادیث فضائل تقوی نیز شمار است و از طائفه این مقام آنست که چون این
 آیت را بالخطه کنیم که به ملیتیم و سهره این آیت آیت دیگر را نظر آریم که شهر رمضان الدین انزیل فی القراء
 حدی اللذان میریم علم شود که ناس من خصر و متعیان همراه دیانتی مردم کالانعماً باقیمانده درینجا سوچا جا به لبس

وآن آنست که تمام قرآن ملخص کردن ببداری صور است آن بدحالانکه حد قرآن مجلات و متشابهات نیز واقع اند
تعین صراحتاً نبایس توکل کرد الاباعن و چون فعل و فعل خالی شد پس بدایت شان فعل باشد نشان قرآن ولهمنا ہمیش فرق
اسلام عطا محقق باشد خواه سطبل اجتھاج لقرآن سیکستند و نیر درود است صحیح از حضرت امیر المؤمنین علیه مرتضی
کرم السعد و جده وارد است که چون حضرت ابن عباس ع را برای مناظره خارج میفرستاد تو شریعه عدو که عملی است
بالکنه فان القرآن ذر و سجو و نیز بعضی مسائل اعتقادی از آن قبیل است که بدایت بودن قرآن بران
موقوف است بر دلیل عقل مثل مباحث ذات و صفات و اثبات هبتوه علی الاطلاق پس قرآن دران قسم چگونه بدایت
تو آنند و لاؤ دلار لازم آید جواب این سوال آنکه منے بدایت بودن قرآن آن نیست که شخص قرآن از ام فعال ف توان
نمود بلکه مغایث انشاف خمایق نفس الامر بیست بزم اطراف و مجلات و متشابهات قرآن بالبعد از طباع مجلات جهود
عزیز اکتفا نمیکرد یا بسبب ایمان شخص بدلول آن مجلات متشابهات موجب ترقی در حمامیان مشیوندو نیز هم
نویست از بدایت در مسائل که موقوف علیه فرانیست قرآن اند بدایت قرآن بسبب تاکید و تقویت و اسن از
بر اصلت و هم در دلائل آن بطلب است و این نیز نویست عده از بدایت دلار و برع آن نیست که فقط اهدنی
للائقین دلالت سیکستند بلکه هر خرو او برای هر حقی بدایت باشد تا مخدودی لازم آید بلکه مغایث آنست که
تمام قرآن برای جمع افزای تفیان بدایت علیه تفاوت در حکایت فی القلم ولا استنبط و علماء اور معنی
بدایت اختلاف است بعضی از نکره حقیت بدایت شخص نمودن راه است بطلب و بعضی کفته اند که همراه آن نیست
نمطلب نیز فرود است و تحقیق ایجاد قائم آنست که بدایت و تعلیم و ارشاد و اندار و امثال این الفاظ کا همین معنی فعل
فعال فعل مشیوندگو اثران بتفعل ظاهر شود و از همین جمل است کما تمود فضل شایهم و آشیو العی علی الهد
و کامی معنی تا شیر فاعل که مقول بپوشش منتفعل باشد مستعمل مشیوند خاصه کو نیز هدنه اللہ فاہندا مثیل الهدی
ولمات و ہر دو مسند حقیقی است بلکه بعد التفییش خیان معلوم مشیوند که امال ہر دو حقی کی پیغمبرت تلذیث فاعل ارجمند است
بعا عل اعبار کیم بدل نباشد منتفعت بعنوان اول است و اگر میان تا شیر از منتفعل عبار کیم معنی دوست و ہر دو مسند
حصت خارست بهم صفت قرآن و پیغمبران و دیگر مردمان تو کم خلق باشد اخاصل بجهالت حق است لیکن خلق است بمعنی
حقی بدایت نیست بالجملہ علامت انتہا لقرآن آنست و ہمان علامت تقویت که تخفیف اول اعتمادات خود را
صحیح کنند باز اعمال جارح خود را مطابق امر دینی قرآن گرداند با اخلاق روحیہ را که امر ارضی بلکه روح اندیش کنند
و تصحیح اعتمادات بیوں احتساب از شباهات و امہمیت و مداخلات و ہم مقصود نیست و لہذا تفیان کسانی هست
که اللذین یومنون بالغیب شنی آن جماعت که ایمان بخوارند غیب و غیث نام آخر است که ازاد راک خود است
ظاہر و باطن خارج باشد مثل ذات و صفات پر و روکار فرشتگان در فرآخت داشتی و خیمه دران در فرآخود است

ویر تقدیرات الہی و کتب الہمیہ از حیثت اضافت آنها بخداوھین پھر ان علیہ السلام و ہمین حیثت و آیمان غبیر
را از انجیت و ز علمات متغیران اعتراف فرموده اند که در درگاهات حواس ظاهر و باطنیه کلف را اختیار نکنند
بالضرورت تصدیق میان عده گاهات می نمایند پس علامت القاء نے تو اند شد و برایت قرآن درین باب بمنزد
اطلاع برحقائق و تفاصیل ابن امیرست و مہمات مسائل عقائد ہمین اصول اند چون ابن امیر ابا جمیع حقائق
و تفاصیل داری و در قرآن تصدیق کنند بجز و غلط نقوی که تصحیح اعتمادات ہست حاصل گرد و دوسری خوبی ایمان نکش
انجذب کوئی ایمان نویست میتوان تصدیق نکنیں مفسرین در تین مقامات بیان حیثیت ایمان شرعی عمل دارند و لعل
طبعی یا پیغمبری خواهی و خوارج ذریعیہ و کرامیہ نقل نموده و مانع ساسع را پڑان میکنند قدر کیہ ضمیر است انت که
ایمان در عرف شرعاً عبارت از تصدیق است بمعنی گردیدن دماد کردن انجیل بالیقین معلوم است که از دین محمد
نیز کلمہ ایمان را در قرآن جای بجا کار دل فرمودند حاصل یقیناً میزد قلبیه مطمئن بکلام ایمان و جامی فرمائید کتب
علوی چهلہ ایمان وجای و طایل لا ایمان فی قلوبکم و طایرت که کار دل ہمین تصدیق است ایمان و نیز ایمان را
مفرد ای عجل صالح فرموده اند خیانی ذرایت ان الدین امنوا و عملوا الصالحت و مقولون بیاضی نیز ساخت خیانیه در آیت
دان حلقۃنَّا مِنَ الْمُرْسَلِينَ أَقْسَلُوا وَ دَرَأَيْدَ الَّذِينَ أَمْوَالَهُمْ بِهِ جَهَرُوا وَ أَپْرَى عِلْمَهُمْ كَمْ كَانَ رَادِ ایمان
خیل و نہ اعمل بجهیز زندہ ایمان اند واقع امحض را بتصدیق نہت فرموده اند و ہمین سوده در آیت و مکان ایضا
لیقول امنا بالله و بالیوم الا خرو ما هم بموینین پس معلوم شد که افراد امحض حکایت ایمان است الیکایت محکمی
خیز حقائق افتاد فیما و الا خدای ذریعی دزدی بیش نیست و محکمی عنده نسبت مکر تصدیق و تحقیق تمام است که خیز حقیقت
را ایکه خود جو دست و وجود عینی و وجود لفظی بخیان ایمان را نیز ایمان سه خود وجود تحقیق است و قاعده تصریف
کشت که وجود عینی ہر چیز اصل است و باعی و وجود ای دلیل فرع و تکالیع آن وجود اند پس وجود عینی ایمان نویست که دلیل
حتمی شود لبیب بفتح حجاب نبیه و میں الحق و ہمین نویست که در آیت مثل نور که مشکوک فهم مصلاح بیش از آن
اشیاع تمام مکو فرموده اند و در آیت اللہ ولی الدین امنوا یخیز جنم من الطالمین لی النور سب ایمان
سوده و این نور مانند سائر اوار محسوسات قابل قوت و ضعف داشتاد و تفاصل است خیانیه در آیت اذ لملکیت
عیلهم الیکه زاد تھم ایماناً و دیگر آیات بسیار بیان داشتاد فرموده اند و طریق زیادش آنست که ہر چوہ
حجابی مترفع میتوان آن نور زیادت می پذیرد و ایمان فوت بیگیرد نا ایکہ باوج کمال خود رسید و آن لوسن بسط
و فرخ شده جمیع قوی و عضله احاطه کنند پس اول اشرح چهدر حاصلکرد و برحقائق انسیا مطلع شود و
غروب الغروب بمرد کار متجمل شوند و سر چیز را دروضع خود بتساند و صدق انبیا در آنچه اصحاب فرموده اند احوال
تفصیل اور خیالی گرد و قدر نور یا ز لقدر انشراح صدر داعیہ دل منبعث شود ہا کمک موافق ہرام الہی بجا آرد و از

برخاطر شرحی اجتیاب دند و در بحالت الزاد اغلق فاضله و مکات حمیده و اعمال صالحه تبرکه بازدار معرفت نمود
گشته و بجا شده طرفه جراغانی در شبستان طلبات طبیعت به پسر شهودیه روشن سازند خنا نچه بهمین حوزه رایات
فرغاني استاره واقع شده است جاسی فرموده اند لور هم لیسی بین ایدیهم و بایهان نهم و جای فرموده
اند لور علیه لور بجهدی الله لنور و می بنشائی وجود و متنی ایمان و در تربه وارد اول ملاحظه اجتی
معارف متجلیه و آن غیوب نکشنه بوجه کلی که مفاد کلمه لا اله الا الله محمد رسول الله است و این مطلع
التصدق اجتی و گردیدن و با درک دن نامیده اند و معمليه هر فروزان غیوب متجلیه و خابو نکشنه
باری طبق که فیما بین دارد و این ملاحظه التصدق تفصیلی نامیده اند وجود لفظی ایمان در اصطلاح شارع
نام شهادت است و هر ظاهر است که وجود لفظی هر چیزی دوستی حقیق حتفت آن چیز اسلام فائدہ منکنده والاشت
رانام آب گرفتن پیراب میکرد و گرسنه رانام نان گرفتن تسلی می بخشید مگا نکره تعبیر از مانع النفعی چون بد دن
واسطه انتفع و لطف در عالم رشیر است امکان ندارد تا چار تلفظ لکلمه شهادت را در این غلطیم داده اند در حکم این
شخص فرموده اند امّت ای ائل الناس حتی یقولوا لا اله الا الله فاذاقوا لوهما عصموا صنی در موهم
و اموالهم الامتحنها و حسکارهم علی الله و ازین می خیق معلوم شد کیفیت زیادت ایمان و نقصان
آن دقوت رضعت آن دنبه و افح گشت که انجه ده حدیث صحیح وارد است که لا يزلي الراهن حین ینزلي و
موسن والحياء من الايمان ولا يؤمن احدكم حتى يامن جاءه بوالهه به محمل بکمال ایمان
در درجه عینی خود و کسانی که لغی زیادت و نقصان کرده اند مراد ایشان مرتبه اول است از وجود و متنی ایمان
لیز نزاعی و خلافی نیست و ایمان دو قسم است اول ایمان تعلیمی و عدم ایمان تحقیقی و تحقیقی نیز و دو قسم است
هسته لکلی و شفی و هر کس ازین دو قسم یا انجام می دارد که ازان حد تجاوز نمیکند با انجام می دارد انجام
دارد آنرا اسلام المیقین کو نیزد و انجام انجام ندارد نیز دو قسم است با شاهد است که سه یعنی دلیل
دعا شهود ذاتی است که سه می بحق المیقین است داین دو قسم اخیر لغیه عینی و حی و داخل ایمان بالغی نیست قدر
صحابه ایمان بالغی را درین آیدی بر معنی دیگر حصل فرموده اند از حضرت عبد الدین بن مسعود بروایت امام احمد
خود بروایت حاکم دویگر محمد بن ابی محبث ثابت است که طارث بن قیس روزی با ایشان گفت که ما خلیه حست داشتیم
برآ نیز ایمان نداشت شد و شمارا حاصل گشت امی با این محمد که بدیار آن فات شرف شد پس عبد الدین بن مسعود فرمودند که
ما نیز افسوس حست دیگنیم بر حضرت کیه زیافت شد و شمارا حاصل گشت که نادیده محمد ایمان آوردیم ششم بمنه اکه بجوت
محمد فرزد کے که اهداد پیه باشد لذاتی ایشان ایمان شماست باز سوره بقراء کارد آغاز شنیدند
ما آنکه بمنه بخون رسیده بدوا بن مصرون را بزار فاصلی دحاکم برداشت حضرت ایل الرویین عزیز ایضا خطاب آوردند اند

ایمان فرموده اند که من بعدهمی همراه آنحضرت نشسته بودند فرمودند که پیش از من ذکر کنید که افضل احوال ایمان ایمان کدام
مردم عرض کردند بار رسول اللہ ایمان فرشتگان فرمودند که ایمان را از ایمان چه مانع است منزلت فرشتگان
را از دخدا میدانید مردم عرض کردند بار رسول اللہ ایمان پیغمبر ایمان چه عجب که حق
آن بله ایمان را بر سالت و بیوت خود ممتاز فرموده است عرض کردند بار رسول اللہ ایمان کسانی که همراه انبیاء
حاضر شدند در پرده حبان خود را نثار کردند مشهادت یافتند فرمودند که ایمان ایمان چه عجوبی دارد که همراه انسان
صحبت داشته اطوار و اوصاع اینها را دیده لقین تمام حاصل کردند اند مردم عرض کردند بار رسول اللہ پرسن فرماید
که ایمان کدام فرقه افضل است فرمودند ایمان فرقه که هموزور پشت پدراند بعد از من خواهند آمد درین ایمان
خواهند آورد و مرد از پدر چند در فسیحه کردند در تظریث ایمان افتاد و بسب قوت ایمان موافق آن نوشت
عمل نمودند این گردد در ایمان افضل اند از دیگران دیگرین قصده اطباری از ابن عباس باین طرز رعایت
نموده که روزی ایضاً آنحضرت و سفر صبح برخاستند فرمودند که آنستی هست تا وضو کنیم مردم عرض کردند بار رسول
اللہ ایضاً آب پست نسخه موده میش کسے آب خود فی هم صفت مردم یک سکنجه آورده میش آنحضرت
کذا شدند آنحضرت افغانستان خود را در آن انجویه خدا اوردند بلال را فرمودند که در نکار او از ده تا مردم سایند و وضو
کنند مردم می میشند از میان افغانستان آنحضرت وضو میکردند آب فواره صفت از ایمان افغانستان جوش
میپرداشند سواد رجبله صحابه مسغول سخون رون آن آب بودند بار بار آنرا بروشند چون تمام شکار وضو
کاری شد آنحضرت برخاستند و نماز صبح ادا فرمودند بعد از نماز صبح بپوی مردم متوجه شدند و فرمودند که
ایم مردم در میان مخلوقات کدام فرقه است که ایمان او عجوبی دارد عرض کردند که بار رسول اللہ فرشتگان
آنحضرت فرمودند که امر دهنی آنی را فرشتگان میپرسانند خود چرا بار ایمان ایمان نیازند ایمان از ایمان چه عجب
ست عرض کردند بار رسول اللہ ایمان پیغمبر ایمان فرمودند که بپیغمبر ایمان رحی از آسمان نائل میشود پیغمبر ایمان چرا
ایمان نیازند عرض کردند بار رسول اللہ ایمان باران شما فرمودند که باران مردیست که ایمان نیازند حالانکه من
در ایمان ایمان موجودم و هر لحظه می بینند اینچه می بینند عجوبی ایمان آن گردد دارد که بعد از من خواهند
آمد زنادیده بمن ایمان خواهند آورد و مردی تصدیق خواهند کرد و همان فرقه اند برادران من دشما باران من
ایم پورا اند و طیا ایسی از نافع روایت میکنند که شخصی میش عبد الله بن حمزة مد گفت پا ابا عبد الرحمن شما چشمکان خود
آنحضرت را بیدیر عبد اللہ بن عمر گفتند آر کیان شخص گفت که بین زبانها هم خود بازخواب هم کلام هم شدید گفتنند
آر کی باز گفت باین دستهای خود بیعت میم کردید گفته آر کیان شخص را وجد در گرفت و گفت که چه عجب حالت خوشی
دانید عبد اللہ بن عمر گفتند که پیش توکیم پیغمبر کیم شنیده ام آنحضرت را که میپرمودند که خوشحال گشست که

هر اید و برسن ایمان آور و خوشحال کسی نیست که نادینه برسن ایمان آنقدر و حاکم از ابو هریره را بیت کرد و است که آنحضرت روزی فرمودند که جماعت از امت من بعد از من پیغامخواهند شد که در محبت من آنقدر فرایفته خواهند شد که نوامند و پیار مرای اهل و عیال و اسننه و اموال خود بخوبی با محمله ایمان بخوبی پرسید که باشد مستلزم اعمال قلبیه و پهنه و بدل مال و جاه و اعراض از لذات جسمانیه و شهوات طبیعی است و لمبنا بعد ازان که در یونون بالغیه از اعمال قلبیه متقدان و مصحت اعتقدات آنها شان دادند حالا از اعمال بدین آنها نشان میدهند و بیفر مانند که **وَلِيَقُولُونَ الصَّلَاةَ** یعنی در پایمید از نماز را در سیما پیغیمید که نماز از زدن چیزی دیگر است در قرآن مجید جای بجا در مقام منح و تاکید گزاردن نماز را ذکر نفرموده اند بلکه اقامت نماز را پاد نموده و اقامت در لغت ماخذ از قیام است یعنی راست ایستاده کردن و قاعده است که چون چیزی برای ایستاده کنند هر چند از اجزاء او بر موضع مناسب که وضع طبیعی است راست بنشینند پس معنی اقامت صلوٰة است که نماز را از هر خلل و کجی محافظت نمایند خواه آن خلل و کجی کارهای پاشیده باشد کارهای بان پادر کار جوار ح دعضا خواه این محافظت در فرض باشد یاد رشود طبیعی است **إِذْ يَرْجِعُوا مِنَ الْمَسَاجِدِ** و آنحضرت ابن عباس فرموده اند **أَقَامَةُ الصَّلَاةِ اتِّصَارُ الرُّكُوعِ وَالسَّجْدَةِ وَالنِّلَّةِ وَالْمُخْشَعِ** **وَلَا قَبْلَ عَلَيْهَا كُفْهَّاً وَقَادِهِ رُغْنَكُفْهَّةُ إِقَامَةُ الصَّلَاةِ الْمَحَافِظَةُ عَلَيْهَا وَعَلَى مَوَاقِيْتِهَا وَضَمْوَدَه** سر بر کیم را در یاد قصد کند که خود ایمان سرخون سازد و در یافتن اسرار نماز تعجب کنند یا این اسرار با خلاصه را از دوسته ای داشتند که این مختلف است آنچه مناسب بحال بینندی است نوشتند میشود **لَفْتَهَا** از بیمارت از بیمارت حکمی که حدث اصره و اکبر است و از بیمارت بختی که بول و براز و خون و دیگم و امثال ذلك سه برازی آن در نماز صقر شده است تا دلالت کند بر تحریل طبیعت از علاوه دینوی که همه عادت و نوپیدانه و نوع خوب خالی نیستند موقت توجه بخوبی نسبت بآنها بحسب مفهوم شامل آید و قابلیت حضور در آنها بقیام خودست ماموره بجهنم مانند آنکه بجهنم پادشاهان بروند تقدیم حمام و غسل و استعمال عطر ملات و تنظیف جاس پیشان نمیتوان رفت و بجهنم شان نمیتوان توان قیام نمود و توجه ظاهر بر بوسک قبله که زمین آن بفعه پاک منتهی جسمی است زیرا که تمام زمین از همان بقوعه مبسط شده دلالت میکند بر آنکه باطن ترا نیز سوجه بجانب از فشار رو چاپیت آدمیت پایید کرد و بکسر سخنیه پارفع بین اشاره میکند بر آنکه من از هر در خالی و بسیار شتم در جناب حق را نمیباید کوآن بزرگتر نداشتم و مورد این اعتقاد دعاے استفتح را پرسیاں میبری کردن از پیشان دلالت میکند بر آن معنی است درین راه در قرأت فاتحه که استضن شناسی را بانی است و زمان ترحیم هم

بگویی که این لکلیه سبیل او مائل شد و درین سوره الفاظ خطاب مثل ایاک خوبید و ایاک نستیعین شخصیص بجهاده
 و استیعانت دلالت میکند پرآنکه سبیل کمال توجیه و میل رتبه مشاهده و مخاطبیه در پافتم و در عبادت و استیعانت
 که این دو شکل منقوص اوقات بینی آدم انداز اغیار اعراض کلی نمودم و سوال پرسیت و فرار از راه اهل غضب
 و دلالت دلالت میکند برآنکه حبیب شخصی و میل رفتگی من بهمه تابع آنچنان بشد باز کوش دلالت میکند که به
 سبیل مشاهده غلطیت اولیه خوده باشد تو به دلالت میکند برآنکه درین ایکس ایستقامت و زنده هم باشید و
 کمال تندیل است بعد از ایکس ایستگی که تقریبی که در مقدور بیشترست همین قدر است که این اثرب
 اجزای خود را آنقدر پست کند که باصل خاکی خود برسد و سجده دو مردم دلالت میکند بر دفعه تک بر جصول فرب
 و قبور اشاره میکند بحصول اعجاز و اکرام از آنچنان که قبول مجرما فرموده پردازگی شستن داد و سلام
 دلالت میکند بر جرع ازین سفر باطنی و نیز گفته اند که نماز اصل جمیع عبادات بدینی است زیرا که مشتملت
 بر طلب دست و استقبال قبله بر ذکر و تسبیح و تہلیل و شهادتین و در دو دعا که اصول عبادات زبان اند و نیز
 بر سمعنی صوم که عبادت از جنس نفس است از مشتملیات بلکه در نماز نسبت بصوم زیاد تر است زیرا که شیوه را
 نیز از التفات لغیر حیت دوست لگاندیده استن است وزبان را زغیر ذکر نامم او پاتلاویت کلام او و پارا از
 حرکت بمقصده و گیر و دوست را زداد و دسته علی یهای اتفاق افاس فوت خیالیه و فکریه را زسید و در در مخزونات
 خود را پنهانی در صوم متحقق نیست و نیز بر معنی جمیع مشتملت تکبیر تحریم پاش بجا هم احراام و استقبال قبله بجا هم
 ملوف و قیام بجا هم و قوف اعزافات در کوع و سجود و حرکات در ریه رکعت مثل سعی و زیان صفا و مروه و فیضیت
 بر معنی زکوہ زیرا که بنی مال برای ستر عورت و تحصیل آلات طهارت دران واجبت و نیز وقت را زافی
 خالی از مسافع خود ساختن و سکم خدا مصرف داشتن مانند افزای حصه از مال است برای مصارف الہی نیز یعنی
 جمادات نشستن است و عبادت جانوران چند کوش است و عبادت جانوران پرمنه تلاوت الہی است
 بهمان خوش فرد مرغان چپن بھر صیاره است و خانند ترا با صطلاح است و عبادت حشرات سجود است و عبادت
 شهد و نباتات قیام است و عبادت هر فرقه از ملائک همین اقسام است و عبادت کروین که آنها ایمیں نیز نامن
 مستراق در متا زده است و نماز بر تمهیه این عبادات مشتملت و لکهذا امر شیه این عبادت از جمیت ایک میست جامعه
 عبادات بدین وضیی است بالاتر از مرتبه جمیع عبادات بنت و لکهذا در حدیث شریف دار و دست کچون لذان حضرت
 پرستند که ای الاعمال افضل ارشاد شد که الصلوٰۃ لوقتها و بنابراین است که در بیان علامات تقویی را فقا
 شکوه اکتفا فرموده اند کویا اشده میفرمایند باآنکه جمیع اعمال ایشان موافق شرع است زیرا که این عبادت را کلمه
 لا عول اعمال بینی است باین خوبی ادای نهایت و چون از میان خوبی اعمال متفیان فارغ شدند حالا اخر این مطلع

اپشان نشان میدهند که دمکارهای هنرمندان یعنی دانشجویان رفته داده ایم ایشان را خرج میکنند
تا مشهود و حرص خود را پاک نمایند و تشریح کردن مال و میراث رعیت بجزت نوع خوارث است اول ادای
زکوہ منزه و ضریب که از نقدین بشرط طلبون غصه نصاب و گذشتگی کمال چشم حمه آن راجب است و از مسوی
داموال تجارت و محصول زمین عشری نیز روافق آنچه در کتب فقه سلطنت است راجب میشود و دوم صدقه
الغطه از زیدان ہلک عید و اماکن کند مسیر پندر داجب میشود تسمیه خیرات که عبارت است از زادان سالم
و ضیافت همانان و اعانت ضعیفان و بیهان و قرض داران سوا که قدر زکوہ چهارم دفعه مانند بنا ہو مساجد
در اس پل و جاه و مهان سرچشم مصرف حج که خواه برآسے خود یا برآمی و گیرے سامان حج درست کردہ و بدان سوک
وزاده و غیر ذکاں ششم مصرف جهاد که یک درصد در آن مصرف برابر ۱۰٪ صد درصد در میشود چنانچه در آخرین
سره بیان میکنند اس تعالیٰ ۷۰٪ تهمت او اموال نفقات راجبه و آن نفقة زوجه و اولاد صغار است و دیگر محارم نیز بشرط
استطاعت اینکیس و احتیاج آنها در لفظ مساماً باشد و این من تبعیضیه اشاره فرموده اند بنکه سرف در حرج کردن
مال بر نفس خود و اهل خود ممنوع است و حد اسراف آنست که بدل مال در جهت موجب تقویت حق جهت دیگر باشد
و در نسبت زرق ایسوی خود اشاره است بنکه ہر خیر ملک و مال ماست پس بخل کردن چنانچه در دست خود است و
بخاریت بجا داده اند بخل بجایست در تینجا باید و ایست که بر مذهب اهل سنت و جماعت چنانچه حلال زنق ای
تیر حرام ننق است پس اور دن من که دلالت بر تسبیت میکند بسیار مناسب میگاند زیرا که آن قسم زرق
که حرام است شایان الفاق نیست چنانچه در حدیث شریعت وارد است که لا تقبل صدقه من غلوی و فرق
معترله زرق راحبیت از ملک دانند و مال حرام را زجہت آنکه در ملک غاصب بخل نیست زرق نمیگویند و این
صریح خط است زیرا که زرق عبارت از اتفاق است و دل اتفاق عطاء حلال و حرام بربر است و اگر زرق عبایت
از ملک باشد میباشد که جائز این را که الہیت ملک ندارند زرق بنامش حال آنکه آیه قرآنی یعنی دمام من دایه فی
اکثر من اعلی اللہ سرزقها ولیل صريح است که جائز از ای زرق مقدار از جباب آنکه آیه قرآنی یعنی دم من در رو
ستخیان ایمانی لغیب را اعتبار فرموده اند منطقه آن شدکه لفظ متفق خاص بفرقہ و مابین دو مشائی ایشان ایمانی
کرو وزیر اکثر رسائل ذات و صفات و مباحثت نبوات و معاویت بنود مگنیت ایشان و اهل کتاب ایزیود و
نصاری این امور را بجهت کمال شهرت و تو از اخبار انبیاء و کتب الکبر کرامی العین بیدانستند حتی که الظاهر
سال آنها نیز این معنو را بیان میکردند ناچار برآمی و دخل کردن اهل کتاب که مشرف باسلام شوند در زمره
سفیان برای ایجابت دیگر را عطف بر ایمانی لغیب است دیگر را عطف فرمودند تا اثوار شود باکره تفیان و فیض اند قسم قبول که بنکه ایمانی
آن را دینسته که آن اعمال و اخلاق خود را درست سیکست قسم دم که بنانکه از باب ایمانی و غیر را معلوم دارند و برآمکرید و تقویت آن معلوم است خود را تجو

ماں کی کتاب موارد مذکور عبادت میں سلام و امثال ایشان وہیں جماعت اندھرا او ازین جماعت فائدہ بن یو منون
پھر آنکھ کی کلکت سے نہیں و نیز از مقیمان اندھکے ایمان میں آندرے با آنچہ نازل کردہ شدہ است بسوئے تو ازوجی
سلوک کے عبارت از کتاب پست دو محی غیر متلوک عبارت مذکور است کہ ایشان از ایسی ایمان خود اطلاع تفصیل
و تحقیق امور غیبیہ حاصل یا شود و بہدایت قرآن مجیدی پیش نہیں و ما انزل من قبل ایشان یعنی و نیز ایمان می آفر
آنچہ نازل کردہ شدہ است پھر از تو بر اینہیا سے سالقین کے عبارت است از کتب الہیہ سالقہ مثل توریت و کتاب
وزبور و صحائف انبیاء میں پیش و لازمن انبیاء کو سالقین و سوا خط و ارشادات آنہا پس این جماعت را بسبب حاکم و ہتھیا
جسیج افراد محی مرتبہ تقوی و امتہ احاطہ شد جبا نچہ جماعت سالقہ را ابتداء حاصل شدہ بود و مہنی مذاہیت قرآن
ماں جماعت آنست کے تفصیل تحقیق امور اخرویہ و دیگر امور غیبیہ ایشان از قرآن حاصل شد و لہذا دیگر انبیاء صاف
آنہا ہر چند دخوی ایمان بہ آخرت میکنند لیکن یقین تمام نہ ازد و یا کلا حسنۃ همچو قیون یعنی و ما حضرت
ایشان نہ کہ لقین تمام دلار نہ زیر اکہ لقین تمام بچپرے بدوان اطلاع بر تفاصل نچیر درفع شربات حمال
و پیغام غیر ایشان دیگر ایل کتاب را حاصل فیت و درینجا باید و آنست کہ چنانچہ ایمان بقرآن بر پر کلمف فرض
ہمپناہ ایمان بکتب سالقہ نیز فرض است آرے بر لعیت احکام آن کتب کہ مسوخ شدہ است عمل درست نہیت
چنانچہ ایمان قبلہ بدوان بیت المقدس فرض است و سبقاً آن در نماز جائز غیت زیر اکہ مسوخ شدہ است بالجواہ در فرقہ
کتابیں کتاب بہایت یا بہ شدہ ہر چند بر قابل ہدایت از کتب الہیہ سالقہ مطلع نہ نہ کیکن اول ائمہ حلی محدثی
یعنی آن گروہ بہدایت غلطیم اندھن تین ترا نہیں چند یعنی از پروردگار خود زیر اکہ فرقہ اول اگرچہ بعد تصحیح بر تفاصل
کتابات کتب سالقہ مسوخ شدہ اما چون این کتاب شامل جمیع مضمایں آن کتب بود و فحصہ ایشان از جمیع مذکور
آن کتب پر تو انگند و فرقہ دو قوم ہر چند پسند تصحیح انوار ہدایات سالقہ حاصل کردہ بودند لیکن این اصریحی کہ ترکی
قرآن صحید است با انوار و پر کائے کہ فلدو از نظر ایشان غائب بود پس در حقیقت آنہا نیز ایمان بالغیث و کمال
حاصل نہ کنندہ بود و لہذا اہر دو فرقہ لبیب ایقرآن بطلب خود رسیدند و اولیہ فہم المغلیکون یعنی و آن کردہ
کتابات مطلب ایمان فرقہ ہیں قدست کہ فرقہ بول و فحصہ باین کنج فراد ان رسم یافتند و فرقہ دو قوم پسند پر چور
و کوچندر در سخا باید و آنست کہ سورہ فاتحہ میاپات سفتگانہ خود این چہار آیت از سورہ بقرہ از جملہ آن شیعیہ
است کہ بزرگات آنہا مشہور و معروف است محمد بن احمد بن حنبل حدزو اندھن حاکم و میہقی در کتاب الدعوات
از ایل بن کعب رواجت کردہ اندھک من رعدی میزد اخحضرت فتنہ نہیں نہیں احوالی در آمد و حوض من کرد کہ کتاب
و کتاب میں کرد جلد و شدید مبتلا است فرسود نہیں ہر در ای دعوی عضکر و تسبیب ہیں بر محنون میشو د فرمودن کہ تنہ اس کے
کتاب احوالی برادر خود ای اور وہ وہ بربر کو اخحضرت فتنہ بسر اخحضرت اور ای ایں کتابات دعوی فرمودن کی الغور بر شد و بہ نہیں

کو یا ہجگاہ مریض نبود سورة فاتحہ و چهار آیت از اول سوره بقره و دو آیت الحکم الله و حمل و آیت الکرسی سنت
از آخر سوره بقره دیگر آیت از سوره ال عمران یعنی شهد الله انہ لا ہو و از سوره اعراف ان اللهم
واز سوره مونیون فتعالی بالله الملائک الحق و از سوره جن و آنہ تعالیٰ جدید بنتا و ده آیات از اول صافات نو
آیت از آخر سوره حشر و قل هو الله و معوز تین داری از ابن سعید روایت کرد که هر که چهار آیت از اول
سوره بقره رشیب بخواند در انخانه آن شب خل شیطان لشود تا صبح در بعضی روایات بیهقی در شعب الایمان و
سعید بن منصور در مسند خود داری از فیره بن شیع که از یاران عبد الدین سعید بود و این شد که هر که ده آیت
از سوره بقره دقت خواب بخواند قرآن را فراموش نکند چهار آیت از اول داینه الکرسی و دو آیت بعد از آن و
جهت از آخر سوره بقره که ابتدای آن لله مافی السموات است و طبرانی بیهقی در شعب الایمان از ابن عمر روایت
کرد که از اخضرت شنیده ام که میفرمودند چون کیم از شابیه او را در خانه خود گذاشت بدیکه زد و بقیر را یاد
و میباشد که در قبل پیاده نزد سرمهده اول سوره بقره بخوانید و طرف پا آخر سوره بقره و این النجاشی در تاریخ خود از محظی
من سیرن روایت کرد که ما یکجا باز بر کب هر چشم پر خیکر کردیم مردم آنجا آمدند و گفتند اینجا جای خطره نهست
هر چالکه که دین مقام فروش کرده است ساع او را در وان بجارت برده اند یاران من بشنیدن یعنی کوچ کرد و
شهر و آمدند و من بیب صدیق شد که از عبد الدین عمر شنیده بودم در همان مقام احامت گزینیم
حرکت نکردم و آن حدیث اینست که اخضرت فرموده اند که هر که در شب سی و سه آیت بخواند او را در آن شب
در ند و در ند و ایه از سازلیکن در دن طاسے یعنی دزد حنگه نباشد و در جان و
ایل دمال خود محوظ مانند تا صبح چون شب شد من بخون در دان بخواب نرمیم تا آنکه دیدم جماعت
کشیله شمشیر یا همینه بر سر زیاده از سی بار حمله نمودند لیکن تو من توانسته آمچون صیغ کردم دکوتچ نمودم
قدراه مرد پیری سے ملاقات نمود و گفت که تو از صیب انسانی یا از صیب جن گفتم نم گفت ترا شی چال
بود که ما زیاد که بختا کس بر تو حملی می نمودیم در میان مادر میان تو قلعه آهمنی پیدا می شد من همین آن
فرد پرقصه ای خدیث مذکور کردم گفت که آن سی و سه آیت که ام کدام آیت است گفتم چهار آیت از
اول بقره کامل چون و سه آیت از آیت کرسی تا غالدون و سه آیت آخر بقره مانند مافی السموات تا آخر
و سه آیت از اعراف ان برکت تا عصینیں و دو آیت از بنی اسرائیل قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن
آخر سوره دو آیت از اول صافات تا لازب و دو آیت از سوره رحمن یا مشعر الجن کلاسی تصرف
واز آخر حشر لو از لئنا هدا القرآن علی حبل تا آخر سوره رحمن یا مشعر الجن کلاسی تصرف
که بنا تا سلطنا و حمل از بیان حال پنج فرقه از مردم که لفظ متفق شامل آنهاست و بهداشت قران منتظر

خاتمه الطیبین

الحمد لله الذي جعل النار على خليله برداً وسلاماً والصلوة والسلام على من أرسله بالكتاب
قواب على آله واصحابه كانوا على الناس إماماً مما بعد ربها رئباً بباب بصائر مخفى مباركة كتاب
ست طاف تفسير فتح العزيز مولفه رأس المحدثين سند المفسرين حضرت مولانا شاه عبد العزیز
محمد شریف مفسر دہلوی غفرانہ الشذوالی تفسیری است عجیب و کتاب بیست بیس غریب کہ در این داد
لطائف و نکات نظرے ندارد بنا بر این داعی حاجی میامد عبید اللہ ابن مرحوم میا جوہان
صاحب علیہ الرحمۃ ساکن افغانستان کابل خصوصاً محال تکاپ قریب میا خیل تنگی اینکہ برای
تمامی علم و فاضلان خود دکان اهل علم اطلاعات عصیاند ارم مولفه حضرت مولانا شاه عبد العزیز
صاحب عقی عہدہ کہ از ابتدائی شروع تصنیف و سیم اللہ شریف والحمد لله و سورہ
بقرہ بیان فرمود ضروری صد ضروری دلازمی دانستم کہ در ابتدائی پارہ عمم تحریر کرده شود
بعد آن سورۃ النباء تو آخر سورۃ الناس تمام شود تا از ابتدائی حال شدہ و ہم فیوضاً
و نکات بیظیر و نفع علمی حاصل نمایند و علاوه تا در بیاری مساجد بڑی شہریا و
 محلہ باؤ قریب باؤ عظی داما ملت بیکنندہ برای مقتدریان خود ھا و حاضر مجلس این تفسیر
عام فہم را ہمہ وقت تعلیم و تقریات فرمائید تا از بیان و مقادیر تفسیر شاہ صاحب
مرحوم مستفید گردند۔ اولاد رحق شاہ صاحب مرحوم و مغفور شانیا رحق
من داعی محتاج دعا فرمائند و آخر دعویا ان الحمد للہ رب العالمین۔
آمين ممثلاً آمين۔ فقط

پیشوند فارغ شدن حالابیان دو فرقه ریکر که اشتبیانند میزیرانند و گویاریان ارشاد تسلیست بجانب رسول را بانکه عذرخواهی نمایند و فرقه نه بسبیب آنست که در پدایت قرآن صوری و فتوییت و نه بسبیب نکرد اندار قیلیخ تو نقدان نه است بلکه بسبیب بیطابان استعداد آنها دفاس افطرت آنهاست زیرا که **إِنَّ الَّذِينَ كَحْفُرُوا** یعنی

پاسه

سورة النبأ

سوره تساؤل و این را سوره نبایر گویند که مستقبل آیه و صد و هفتاد و سه کلمه و هفت صد و هفتاد و هفتاد و هشت و در لیط او با سوره والمرسلات این جهت واقع است که در هر دو سوره معامله مجازات را والبته با این یوم لفضل بیان گردانیده اند و برخی از احوال یوم لفضل بیان فرموده واستعجاب کافران را که در آینه قیامت را شنیده بهمین مقدمه دفع نموده که چون آمدن قیامت بدون یوم لفضل نمی شود و لوم افضل بد و ن تخریب این عالم و انقطع نوع انسانی صورت نمی بند و پس پیش ازان طلب مجازات کردن به منزه آنست که در تابستان میوه زستان خواهند و در زمستان میوه تابستان که تعزیز چیزی و محابه قیچی است و بعد از مضافین متفرقه این هر دو سوره نیز کمال مشابهت واقع است دران سوره **وَإِذَا** **السَّنَاءُ فِرِجَتْ وَإِذَا الْجِبَالُ سُقِّفَ** واقع است و درین سوره **وَفَتَحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا وَسُكِّيرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَوَابِيًّا** و دران سوره **الَّهُمَّ مَجْعَلِ الْأَرْضِ كَفَانَا وَجَعَلْنَا فِيهَا سَرَّ وَامْسَى** شاهنماه **وَاسْقَيْنَا كَفَرْهَا وَفَرَّأْتَ** واقع است و درین سوره **الَّهُمَّ مَجْعَلِ الْأَرْضِ مِهَادًا وَالْجِبَالُ أَوَّلَادًا وَأَنْزَلَنَا مِنَ الْمُعْصَوَاتِ مَا ظَبَاجَاهَا** و دران سوره سوزش دوزخ و استعمال شرارهای آن ذکور است و درین سوره قحط آب سرد و خود ردن آب نهایت گرم درد و زدخ دران سوره هندا یعنی مرد **لَا يَظْقُونَ** و درین سوره **لَوْلَمْ يَقُولُ مُرْتَجِعٌ وَالْمَلَائِكَةُ صَفَالٌ يَتَكَلَّمُونَ** و دران سوره **إِنَّ الْمُنْقِرِينَ فِي ظِلَالٍ وَعَيْنُونَ وَفَوَّا كَهْ** ذکور است و درین سوره حدایق و اعماق برای متعیان موعود دران سوره ارشاد فرموده اند که اگر کافران را در دنیا گفته شود که برای خدا یک بار پیش خس کنید نه کنند و درین سوره ارشاد شد که بر پوز قیامت آرزو خواهند کرد که کاش بنجاک بر ابر شویم

واز عذاب دوزخ خلاصی یا بیم آن تکبر و تجوت را باین زاری و دلت چه شبدت و وجہ تسمیه این سوره بود
تساؤل آشست که تساوی در لغت عرب یعنی گشت سوال از چیزی با هم دیگر است و منتظر درین سوره
بیان آن است که بسیار سوکردن از حقائق امور اخسردیه و مباحثت ذات و صفات و مسلکه قضایا
وقید و حبس و اختیار و توحید وجودی، و شهودی، و مشاجرات صحابه و حکمت ہائے احکام
شرعیه که از افهام عموم برتر است و در عقل ایشان گنجایش نمی کند بسیار قبح و مذموم است
زیرا که غالباً مقتضیه بانکار آن حقائق می شود ولما اقل موجب تشکیک در اکثر اذیان می گردد و حلالکه
بیان بآن چیزی ما موقوف و بر تفظیش زائد و اطلاع بر تفاصیل کیفیات و کمیات آن امنیت
و سیاست داده عضال است یعنی مرض صعب که درین امرت موجب فساد عقائد و افتراق فرق
ضاله گشته و ایمان عالمی را بیاد ذاده حق تعالی درین سوره قبح این امر بیان فرموده اند
از آن احتراز نمایند و در در طه ضلالت گفته و وجہ تسمیه اش به سوره نبا آن است که نبا
در لغت عرب یعنی خبر است و خبر قیامت بان مرتبه عظمت دارد که گویا سوای آن خبر نیست
که تو ان پرسید و لهذا آن خبر را بآ عظیم فرموده اند که هم در ذات خود عظمت دارد و هم در وقوع
او عظمت است و هم در تعقل و فهمیداد و ظاہر است که عظمت خبر یا با اختیار ذات او است
ک شخص عده آن را می گویند یا با عذر و قرع عضمون آن خبر است که دلالت پر حادثه عظیم می کند
یا با اعتبار تعقل و فهمیدان مدلول آن خبر است که در فهم هر کس نمی آید و بدقیق فهمیده می شود و
چون هر سه صفت درین خبر جمع شده است یعنی هم خبر عده تریں موجودات است که حقیقت ای
گفته است و غیر از دو این خبر را کسی نمی تواند گفت و هم دلالت بر وقوع حادثه عظمی امیکنند که در فهم
و فهم کسی نمی گنجد و هم فهمیدنش بغایت دقیق و باریک است که قوت عقلیه پرسید و نداش
نور غیبی آنرا نمی تواند در یافت ازین جهت این خبر نهایت عظمت پیدا کرده پس در میان آن
و عویٰ توان گرد که گویا خبر نام همیں خبر است و هرگاه با هم گفته شود که خبر حیثیت گویا همیں خبر پرسید
می شود پس سوره را که مشتمل برین خبر است خبر باید نامید و سبب نزول این سوره آن است که
چون آن خبر است صلی اللہ علیہ وسلم میجوث شدند که کور قیامت بیان فرمودند کا نشر ایشان
آن از راه تعجب واستهزا داشتند و با هم تفهیش این خبر کردند آغاز نهادند بعضی می گفتهند که کیف
یکی للعظام و هی رمیم یعنی چه طور زندگ خواهند شد اخوان باری پرسیده و بعضی می گفتهند که هنی اینها
الْوَعْدُ لِبَنَی إِسْرَائِيلَ لَبَنَی إِسْرَائِيلَ کے خواهد شد این وعده و بعضی ترددا شتند و می گفتهند که وَمَا أَذْلَلُ السَّاعَةَ قَاتِلَةً

و بعضی می گفتند که هرگز این امر شدی نمیست ران **هَلْ لَا حَيْوَاتُ الدُّنْيَا لِنَمُوتُ وَمَمَا دُنْعُونُ** و بعدها نیزین و آخر مقطع تفتيش آنها بهمین سخن بود که اگر این فسم واقع عکس الواقع است پس چرا مکیبا حضور ماواقع نی شود و در خدا دادن نیکان و بدان موافق کرد از این انتظار آن روز چراست در دنیا چرا جز امنی داشت تا مردم عبرت گرفته کار رایی پذیراند و کارهای نیک **الْعَلَىٰ** را محتسباً این گفتگوی آنها را در فرموده وجہ توقف در امر مجازات برآمدان یوم اصل میان ثواب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عمر نیسانه لون یعنی از چه چیزی باشد یک سوال می کنند و تفتيش می نمایند آیا چیزی است که قابل سوال و پرسش ہست و استعداد فهمیدن آن دارند و سبب کثرة سوال در دهن ایشان منفع خواهد شد یا چیزی است که قابل سوال و تفتيش نیست و استعداد فهمیدن آن ندارند و هر قدر و کان کنج کا و خواهند کرد از طلب دور خواهند افتاد و درین نوع عمر سیدن که از چه چیز سوال می کنند اشعا است بآنکه عاقل راجی باید که تفتيش سوال را فهمید و سمجھید و عمل آزاد و حنان نکنند که سوال و تفتيش بی محل نماید و متعبد ابریا و دید و فقط عجم در حال عماود المفڑا برای تحفیف و کثرت استعمال حذف کرد و قاعده عرب است که الف ماء بعد از هشت حرف جر حذف می کند عن و من و با و لام و می و علی و الی و حتی که محل کثرت استعمال است و چون کلام را بمنی سوال و جواب گردانیدند و جواب این سوال پظاهر معلوم بود خود جواب می فرمایند که عن النبی العظیم یعنی با هم سوال میکنند از خبر زرگ که هم با اعتبار ذات خود عظمت دارد و هم باعتبار وقوع مضمونش و هم با تبار فهمید و دریافت ہیں آن خبر **الَّذِي هُوَ فِيهِ بَعْثَتُكُمْ** یعنی پرسش کرد که ایشان در ان مختلفی نمایند ہر خدا از ابتدائی خلقت آدم تا این دم بر زبان انبیا و مسلمین آن خبر متواتر فرمی دیگر از جانب خدامی رسالت انبیا و مسلمین در اشارات آن بدل ایشان شواهد می کوشند و شرح و سط و تفصیل و تذکر و قافع آن خبر بکمال توضیح و کشف می نمایند لیکن بنی آدم را ہرگز اختلاف در فرع نمی شود بعضی مطلقاً انکار آن می کنند و بعضی می گویند که مجازات عقلی خواهد بود و بس و بعضی می گویند که خیالی خواهد بود و بعضی می گویند که حقیقتی خواهد بود و بعضی طور دیگر در لئے عقلی و خیالی و حقیقتی فرمی که درین مسأله است درین مسأله میل و ممانع می باشند و بعضی می شناسند بر اخلال احوال بدنی انسانی عند الموت حمل غم نمایند و تحریب عالم کبیر را که از زبان انبیا و مسلمین می شنوند بر اخلال احوال بدنی انسانی عند الموت حمل غم نمایند با الجمله با وجود این بیان واضح اختلافی که درین مسأله است درین مسأله میل و ممانع می باشند و انکار و تشکیک در اکثر از مان گردیده سهیل مومن آفسنت که چون این فسم حقایق مشکله را که عقل بشری بلطف آن نمی سناز زبان پیغمبران بالقطع بشنو و ایمان اجایی را که سر برای سعادت ابدی است از دست نمی بود و پرسش زائد از تکیفیات و خصوصیات آن ننماید و الامقصدهش فوت خواهد شد و چون درین کلام میں شد که در

مسئلہ تفتیش بسیار و سوالات دور از کار در میان مردم جاری است و این همه مضر و غیر نافع حالاً برین تفتیش و تحقیق بے محل تو نیچی فرمائند که **کلاسیع** چنین نباید کرد و تفتیش زائد در میان این چنین نباید نمود که در میان اجتماعی ضرر عظیم لاحق می گردد **سیع** شتاب است که خواهند داشت کیفیت مجازات اخلاقی را پوچھنے که بیند پیچ خلاف و اشتباہ خواهد ماند ثم **کلاسیع** یعنی بازی گوئیم که چنین نباید کرد و شتاب است که خواهند داشت و نکرار این کلام حضور بارئ تاکید زجر و توزیع است گویا بار بار ازین فعل شنیع منع می فرمائند و نه تن امّا در زمان قریب نشان می دهند زیرا که هر چه آمدی است نزدیک است و بعض مفسرین در اول بار **سیع** را پرداختند بمنزل محمل نموده اند که مجازات آنجا بطرق تخلیق اتفاق خواهد شد و در دوم بار داشتن قیامت که در آنجا مجازات حقیقی خواهد بود زیرا که روح را باید تعلق خواهد شد و با وجود تعلق معنی تحریر بر روح غالب خواهد بود و کیفیت تعلق با صرف غلبه تحریر در ان روز منکشف خواهد شد زیرا که در دنیا تعلق موجب مغلوبیت تحریر است و در پر نیز تحریر غالب و تعلق مغلوب ب پرا طلایع بر جامعیت تعلق و غلبه تحریر پیش از آمدن قیامت ممکن نیست پاچانده و درین جا سولی چواب طلب آن است که در سورۃ تکاثر کلاسیع تعلیم ثم **کلاسیع** تعلیم واقع شده و درین سورہ **سیع** و سوف و سوف دلالت بر تاخیر و مهلت می کند و سین برشتابی و سیدنگی و آمد قیامت را اگر قریب اعتبار کنند پس لفظ سوف در ان مبوره چرا اور دند و اگر دو راعتبار کنند پس حرف سین درینجا اصرار مذکور کردند جواہش آنکه مخاطب در سورۃ تکاثر کافران اند و در اینظر ایشان قیامت بسیار بعید می نمود موافق زعم آنها خطاب فرمودند و حرف سوف که دلالت بزرگی و بعدی میکند آور دند و درین سورہ مخاطب مونین اند که آمدن قیامت بینظر ایشان لفرب العین و پر نزدیک است از هم کرو و نه بعید از نزدیکی و فریب گویا بیرونین ارشاد می شود که این کافران عنصریب آمدن قیامت را بهمیع کیفیات و کیمیات خواهند داشت و چون از توزیع برین سوالات لاینی فلاغ شدند بطرق سنت فهم تقریبی از چنین چیزی می پرسند و اقرار می کنند و آن همچنانه چیز است که مدار نشا و نیاد را زمان عوام بران چنرا ماست الگ کے دران چنرا هما محظی ماند گویا در دنیا نیست پس هر که زندگانی دنیا دارد لابد درین **نہ چنیر شریک** خواهد بود و با وجود مشترک ماندن درین چنپر فصل و جدالی کلی در میان مردم حائل نمی تواند شدید دش خواست قصل عدای با وجود مشترک ماندن درین چنرا ازان باب است که مردم یک خانه مگویند که در میان مایا وجود سکونت و زیست خانه و انتفاع باب و نهایت خوشی پوشش و صحن و سقف و فرش درخت آنخانه تفرقه کلی و جدالی باید کرد و عجیب که در میچ چنرا با کم مشاهده بکید گیر نباشیم که صریح تعریت و مکابرہ و در خواست جمع بین الصمدین سوتا **التحمجه** کا ذخیره ماند ایا مانگر و ایندیم زین را فرش بسط امام شما که در زمینے باشید و زراعت و تجارت می کنید و در زندگی در وگی مقرر و ما او که شما همان ستد زین

امنیک و پرسپلیان و کافر شرکیں اند با ہم جدایی ندارند و یوم الفصل رامی باید که مستقر نیکان بہشت باشد و متقر
بدان دوزخ تا جدایی و امتیاز کلی متحقق شود چنانچہ در جائی دیگر فرمودہ اند وہن عمل صالیحًا فلآنفسہم یکھد و
و نیز فرمودہ اند لہم ممن جہنم همداد و الجہان و نادا یعنی آیا مانگرو اینیدیم کوہ ہارا مندیخ ہا کہ سبب بغل و
گران بارے خود زمین را بوزیدن باد ہائی تند حرکت کردن لئی در چنانچہ میخانیمہ اور دین منفعت نیز ہمہ آدمیان یک
اند جدایی و امتیاز با ہم ندارند و یوم الفصل رامی باید کہ سبب قرار بہشتیان در بہشت قصور و کوشک ہائی ندین مرصع باشد
و سبب قرار دوزخیان در دوزخ زنجیر ہا و طوہلے آہنی کہ سبب گرمی آتش و ارسوان باشد و خلقنا کھرازد
ملعنه و پیدا کرد یہ شمارا حجت نرم و مادہ تابا ہم صحبت کنید و نسل جاری شود و علاقہائے نسبی و صہری فیما بین شما
متحقق گرد و بہ سبب آن تالف و اجتماع و تعاون و تناصر حاصل شود و زندگانی و سیار و نق پذیر و یوم الفصل
رامی باید کہ ازین علاقہا یعنی خانہ زیر الہم یک کس از اقارب خود موجب الہم دیگر ان می گرد پس اگر در دنیا اقارب
نیکان را عقوبت کنند موجب عذاب نیکان شود و شرکت در ان عقوبت ہم رسد و اگر اقارب بدان نعمت وہند
لہذا بدان را نیز بحکم علاقہ قرابت بان خود در ان نعمت شرکی کنند والا بر اقارب از ایشان فوت شود و در نیکی
لہذا قصور افتاد پس تعمیم بدان لازم آید و اختلاف جزا صورت نگیر و سخلاف یوم الفصل کہ در ان این علاقہا
بر سبب خواہند خورد چنانچہ در جائی دیگر فرمودہ اند فاذا نفعی فرالصویر غلا انساک بیہم و نیز فرمودہ اند دلأ
بیسیل جوہم حمیم - و جعلنا انہ مکہ سماٹائی یعنی و گر اینیدیم ماور دنیا خواب شمارا سبب راحت و فراغ اعزیل
تا مانگی و شقت و فرع شود و شامط و تازگی ہم رسد و یوم الفصل را باید کہ خواب در ان نباشد زیر الہا کش شخص
نیک است اور اغیر از شاط تازگی چیزے دیگر خواہد بود چنانچہ در جائے دیگر در حق بہشتیان فرمودہ اند کا
ہمستہم فیما لفہب و لا ہمیسہم فیما لعوب پس حاجت خواب ہم خواہد بود بلکہ خواب اگر در انجا باشد
موجب حرمان از استیفا می فوائد عظیم گرد و موجب نقصان دوام ثواب باشد و اگر شخص باست پس از
ریخ و ملال دائمی و فریاد و فغان لازم است اور اکشیدن ریخ عقوبت کی فرصت میدهد کہ وہی براحت بگذر
و انجاع غیر از صرخ و زفير و شہیق و او بیا چیزے دیگر نیست چنانچہ در جائی دیگر این معنی تبصرت صح فرمودہ اند
و جعلنا اللیل لیساٹا یعنی و گر دانیدیم ما برائی اہل دنیا شب رالباس پرده کہ ہر چیز روشنیدگی در ان می کنند
مثل صحبت زنان و مشور تھائی پہنچان و فرار از دشمنان و دزدی و خیانت و عیش و تاشا می قص و
تہجد و مراقبہ و منافع دیگر کہ تعلق ہے پہنچانی دار و وہنہ الگفتہ اند اللیل للعاسقین ست و بالیت او قاتہ نہ
و نیز لگفتہ اند و کم نظلاماً اللیل عندهم یہ - تخبران المأونیة تکن بہ و یوم الفصل رامی باید کہ وقلیح او
بر سرگس از خاص و عام ظاہر و روشن باشد نہ مخفی و مستور والا عظمت و شوکت نیکان و فضیحت و رسای

بدان متحقق شو و از حضرت ابن عباس رضی خصیه پرسید که مجلس عقد نکاح را بثب باید کرد یا بر وزیر موده که
لش زیر آنکه حق تعالیٰ شب را لباس فرموده است وزنان منکوحه را هم لباس فرموده که هنّ لیکن
لکن زیک لباس را بالباس دیگر مناسبت تمام است و جعلنا النہار معاشاً یعنی وگر دانید یم برای مردم
و نیار وزرا وقت تلاش معاش در روم الفصل صلاتلاش نبی باشد زیر آنکه نیکان را خود بخود گفت هایما و
و هیامی رسدا گردان انجام ایشان را تلاش کردن ضرور افتی عین عذاب است و بدان راجائی تلاش نیست
که زنخیر در پاد طوق در گردن در دست موکلان دفعه گرفتار اند و در عذاب گرسنگی و شنگی بے قرار تا فرق
کی در معاش هر دو گروه ظاهر شود و مثل دنیا میسان در خر خاری و گرفتاری این فکر نباشد و بتینا
قوه فکر سبع امیش ادآ یعنی دینا کردیم ما بالا رئ شاهدت طبق سنت و حکم را که اصلاح پگذشت قرون و هزار
کهنه نبی شود و سهفت ستاره سیاره دران ہا حرکات مختلفه می نمایند و اوضاع جدیده بروزی کار می آزد
و در هر وضع تاثیری از ایشان بظهوری رسدا در تضرر و انقلاب با آن تاثیر هر چهه از مومن و کافر و صلح و
طلح مشرک می شوند بخلاف یوم الفصل که در انجان نیکان را بین ره سقف در جات جنت اند و ارجاع
لوزانیه انبیا و پیشوایان مرتقبه بر تربه در حق مردم پائین خود ادامی فرمایند و مردم پائین با آن امداد تری
حائل میکنند و بدان را زیر در رکات دفعه محیط اند و ارجاع خبیثه و جا جله و الله الکفر بکیفیات منظمه خود
مردم بالا را تضعیف عذاب نمایند و جعلنا این راجائی ها جائی یعنی وگر دانید یم ما رئ منفعت اهل نیاز
در خشنده تیر شعلع را که آفتان است و در میان حرارت و نور جامع است و هر کس از نیک و بدیکان
به نور و حرارت امتناع و متضرر می گرد بخلاف یوم الفصل که تجلی جمال آنی در بیشتر بین نیکان نور
افشانی می کند و تجلی طبایی آنی که در حدیث ازان به قدم تعییر فرموده اند و وزیر خان را بحرارت شدیده
می سوزاند و از نیکان معصر است یعنی و مانازل کردیم از ابر ماء چکان ماء بخواجای آب بسیار
از ازان را لخت چریچه هبتا نیا بر آریم سبب آن آب اند هارا که قوت شمامی شود و نیاتا و روییگی بسیار که تعیین
از ازان نیان خورش و بعضی ازان خوارک و علف جانوران شمامی شو و تاشیر و جبرات
و رو غن و پیش از آنها بگیرید و بخار برد و جنات الگانی یعنی و باعهای پراز در خستان انبوه را تابکار تغیر کر
و تلذذ شمامی باید و میو باید آن باعهای را با نوع ترتیب اچار و مریاد سرکه و دوشاب شراب ساخته بخوردید
و درین منفعت همه شمامیک و بد و مومن و کافر شرکی اند امتیاز نیست که باران در مقامه
بسیار دوز راعت در مقامی سر بر شود و باعهای در مقامه بر دیند و در مقامه باران بنار و سبز و نرمه
و میوه بخشه شور بخلاف یوم الفصل که در انجام اعمال و اعتقادات و احوال و مقامات مکسو به نیکان

ماشدابه باشیر و شهد و سراب خوشگوار دا برصغایهار و اینهار حاری شوند و درختان بهشت بعوقت این بارش
در سیدان مافی الائمه و رته آنها میویهای لذیذ خود بخود باردهند و هرگاه از جایه میوه را چیده بخورد
بسیب لطافت مواد کمال نشود نمایم بجای آن میوه دیگر پیدا شود و تلذذ و تفکه آنها گاهی القطران نه پذیرد و
اعمال و اعتقادات و اخلاقی ذمیه بدان مانند ذخان برخیزد و شراره اپاره دا بدان آنها را
لیوز اند چنانچه فرموده اند و ظل من چوهر انطلقو الى ظل ذی ثلت شعب و موجب نبات زقوم و
دیگر درختان خاردار بد جمع کریه الشکل گردتا امتیاز و جدائی در گذران هر دو فرق بوجه اتم حاصل آییس
معلوم شد که یوم لفضل در دنیانی تواند صورت گرفت زیرا که جدائی با اتفاق و شرکت تفمارگلی در دنیا پیش از یوم لفضل
را با وجود تلقیکه این چنینی که دران شرکت و اتفاق واقع است تصویر توان کرد بلکه بعد از تحریب این عالم و بزم
و در بزم ساختن هرول وارکان اتفاقات این عاقو قع آن باید راشت وقت آمدن او را از ابتدا که تحریب
این عالم توان فهمید چنانچه می فرماید این یوم الفضل یعنی تحقیق روز فرق و امتیاز و جدائی در دنیکان از
بدان و طبقات نیکان از هم دیگر و مرانی بدان از هم دیگر کان میقایا یعنی نیست و قی مقرر کرده شده که
پیش نی تواند شد و در دنیا سبب استعمال کافران از القديم نی توان کرد زیرا که آن وقت را چند چیز
لازم است اول آنکه تعلق ارواح با بدن بعد از مفارقت عوادت و هناد را وفات بر زخم هم نیتواند شد
زیرا که در بر زخم تعلق روح باید این اصل نیست و بدون تعلق روح باید اول دیدن جزاء اعمال کسویه
دران بدن ممکن نیست زیرا که بدون تعلق باید روح را محض سیر عالم خیال است و بس مثال توینده
که وقت او را بزیده باشند او انگستان خود را در خیال خود می نویسند این نوشتمن
حقیقی نیست و هم امکنه ارواح و بدن بهه در تعلق همچو شوند زیرا که فرق و امتیاز بدوی اجمل ع منصور است
اگر جماعت را در جایه بوضعی معامله کردند امتیاز آن جماعت حاصل نی شود تا وقتیکه جماعت دیگر را در همان مقام
و همان وقت معامله بزنگ دیگر نمایند و الا احتمال می شود که شاید این معامله بمقتضای این وقت درین مکان
باشد اگر جماعت دیگر بهدرین وقت و درین مکان می بودند با آنها نیز همین معامله پیش می آمدند چنانچه اهل شا
عزت و ذلت و سمعت و ضيق رزق را با قضاوی دور می فهمند و قسمی خاطر خود می گند که اگر گذشتگان درین
وقت می بودند بهین حالت گرفتار می شدند و اگر سکان ملک از این در ملک قحطی می بودند فریاد الجموع
اجماع می کردند پس لا بد است که یوم لفضل بعد از مفارقت همچو ارواح نوع انسانی از بدن خود واقع شود
تادریک وقت و یک مکان تعلق آن ارواح با بدن معاشو دسوم آنکه نعمت ہائے مشترک که بین
الفقیر والغنى والمؤمن والكافر والصالح والفاسق والمنعم والمعدب والصحيح والبغى يکسان

وپر ابراز پیغام باقی نماند و الائقویہ و قشریک لازم آید و مقصود که تفرقہ و انسیا ز است حاصل شود چہار مرانگ کے بین
این اسمان وزمین مقامی و مقررے دیگر ہم رسرو چون آن مقام درین عالم در بالائے اسمان وزیر زمین پہنچان
و راظھار آن از آنکہ اسمان وزمین ناچاری است تا بہشت برائے نیکان از بالائے اسمان ظاہر شود و دفعہ بڑی
دران از زیر زمین جوش زند ولہذا آن وقت متحق خواہ شد که پوئی سیخ فی الصور یعنی روز بکہ و میدہ شود و صور
و مراد و میدن بار دوم است که ابتدائی روز قیامت از سماں است و بسیان دمیدن ارجواح جمیع افراد انسان
با این خود متعلق شده اهل ہر ملت و مذهب حداحدا برخیزند فرشتگان مردم را بین توڑک غول با سازند
مشکل بودیان و ترسایان و محبیان و مسندوان و غیرہم صفحہ احمد ابی شذ و اهل سلام و توحید فہا بعده باشند بازتابان
بهر سخیر حداحدا او از اتباع یک پیغمبر اهل نداہب مختلف و مشارب متعدد حداحدا او هم پیغمبر اهل ہر عمل از شکی بدبی مثل
نمایز و روزه و زناد روزی و شرب خمر و اهل ہر طبق مثل مشکل برخیان و تحریم دلان و شفیقان و اهل ہر مقامات از
حامیین و صابرین و شاکرین و متوكلین حداحدا استاده کردہ شوند مثل رسالہ لشکر عظیم که اول امتیاز آنها یافی
کے کند بعد ازان برسالہ داران بعد ازان به جمیع داران باز و شستگان ایشان راسوئی محشر را اندقتاون گافوج
لیعنی پس بیا پید شما ہمہ فیح فوح و غول کہ ہرگز مردم یک فوح بامر دم فوح دیگر مختلف شکوند و این معنی را
در آیات بسیار و احادیث بے شمار شرح فرموده اند ازان حملہ انکہ میصر باند و یوہ صحیح اعداء اللہ الی لنوار فهم
لر ز عون (۲۴۷) نیز میصر باند و یوہ محشر ہیں کل میہ فوجا میمن یکن ش بایک انا فلم یوہ عون (۳۶۲) الی غیر
ذلك فمایطوال لکلام مربذ کی کامفھلا و رب عضنی احادیث صحیح حلامت و شان ہر فوح نیز بیان فرموده اند مشکل
و خلیل ایشان را علیہ پر مقدم کردہ خواہند برداشت و اگر در مقدمہ عمد اخذ و بدتفصی عهد کردہ بوجو و
خلیل خان بر مقدمہ خواہد رسست و اگر در مقدمہ جملہ کردہ بوجو خلیل خورد در خل معلوم شش خواہد رسست و کتنا
در غنیمت خلوں کردہ بودند آن چیز دز دیدہ را بگردان بار کردہ خواہند اور دو اگر شتر پاگو سفید پا اسپ یا
کاؤ است او اواز خواہد کرد و اگر تہان و پارچہ است بطور پرداشتن و سو اخواہ جنبید و شہیدان را خون
الودہ خواہند برداشت که از زخم ایشان بوئے مشک خواہد امدو زن نوحہ گر را کرتہ از گوگر دخواہد بود و بدش
خارش زده و گدا یان سوال کندہ را کہ بے ضرورت شرعیہ از مردم می خواہند چہرہ ہا مجریح و محذ و شش خواہد
لود علی مہال قیاس بعد اذنیع احادیث صحیحہ ازین باب قدرے کثیر و رایافتہ می شود و تعجبی در تفسیر خود بند
اگر درہ ہر جنید سند مشک چنان معتبر نہی باشد و مرویات او قوت تمام ندارند کہ صحابہ کرام ازان حضرت صلی اللہ علیہ وسلم
از حال این افواج که درین سورہ مذکور اند پرسیدہ بودند فرمودند کہ رہ فرقہ از امت من ده فوج شدہ بسا یند
کی فرقہ بصورت بزریت ہا و اینہا جغل خوران باشد و فرقہ دو ملکیت خوکان و آن حرام خوران و رشوت

گیران باشد و فرقه سوم واژگون کرد و سریزیلین و پابالا و فرشتهای آنها ابروی می‌گشند و آنها سودخوران باشند و فرقه چهارم کوران و آنها قاضیان متفقیان باشند که بنات حکم می‌گردند و فتوی می‌نوشتند و فرقه پنجم کران و گنگان و آنها کسانی باشند که بر عیادات و طاعات خود مغز و مری شدند و خود شناسی می‌سیکند وند و فرقه زبان هم بر خود می‌خایند و زبان های ایشان از دهی برآمده برسیده هایی آن ها افتاده وزر را بیزیم از دهان روan شده تمام اهل محشر از دیدن آنها کراست کنند و این فرقه علام مشائخ باشند که عمل ایشان می‌لغت قول بود و فرقه هفتم دست و پا بپیده و آنها کسانی باشند که جانوران بی زبان را بیوجه لیذامی دادند و نهاده ایامی نجی و فرقه هشتم بردارهای آتشین کشیده و آنها کسانی باشند که اسرار مردم را پیش حکام ظالم اظهار می‌کردند و بجز دم از دمی رسانیدند و فرقه هنهم کسانی باشند که بومی بدایشان بدتر از هزار بود و اهل محشر لازم بیوی بدایشان اذیت رسدا و اتابعان شهوت ولذات خود ها باشند و اموال خود حق اشدنی دادند و در مشتیات خود صرف می‌گردند و فرقه هشتم که در ازازگوگرد پوشیده و آن کرتهای برپاست بدان آنها چپیده باشد و این فرقه اهل تکبر و محشر باشند و اینهمه بکورات نجات عاصیان این امرت است آما مومنان ف صالحان پس بعضی از ایشان بصورت ماه شب چهارم پنهانی بر زنگ ستاره های آسمان در خشان باشند و بعضی بر قبرهای نوزدهسته و بعضی بر کرسی های زرین مرصد و بعضی بر کریوه های مشک فرعون علی نیز القیاس و ساخت السَّبَاء^۱. یعنی و کشاده شود آسمان پنهان تا فرشتگان باصی لفظ عمال فرد آیند و صور اعمال که در آسمان بعد از صعود هر عنان پیدا شده باشند ظالگرد بیشست که متداول آن بالایی هفت آسمان است نمودار شود گویا آسمان را مانند سرپوش از خوان برداشته اند فکا ابوایا^۲ یعنی پس از شد آسمان در دوازه هاکه ازان راه دخواه بیشست توانند شد و غیرهم بیشست توان دید و سمعت الجیان یعنی در وان کرد و شود که که امیرلر منیخ های زمین بودند فکات سرآپا^۳. یعنی پس باشند آن که های مانند ریگ و آن بعده ای اب لظری آید و در حقیقت ریگ است همچنان که هادر حالت روان شدن از درختان معلوم شود که کوہ آ و در حقیقت ریزه ریزه شده مانند ریگ ششم است چنانچه در جای دیگر فرموده اند و کانت الجیان کشیده اند (۲۹-۱۳) در جای دیگر فرموده اند و کانت هبکه، میشنا^۴، ۲-۱۷) و چون یعنی از زمین را این حالت شنیز بزم و در بزم گشت و معدن روزخ که ته آن بودند شف شد تا بجا های آسمان های بیشست قرار گاه گشت زمین روزخ و تفرقه در میان مکان همطیعان و عاصیان نیکان و بدیان متحقق شد و چون آسمان های زمین میان رفت آقتاب و باران دیگر لغتمهای مشترک که سابق مذکور آن رفت است همه فنا پذیرفت و بوص مساوات و شرکت در میان نیکان و بدیان نیاند زیرا که مکان بود و باش بدیان دیگر باشد و مکان بود نیکان دیگر از جهنم کانت همچه دا^۵ یعنی پژوهشی باشد چنین مکان گرفت و گیر که بر کناره آن فرشته

گر زمانه از نجیر با و طوق های آتشین گرفته استاده اند مردم را سیر کرده می بیند للطاغیون مَا بَلَى یعنی برای سرکشان
و ما و ایام شد و مومنان و نمیک لازم را غیر از گذشتند ازین جا در دیدن بیول آن دیگر اذیتی نرسد بعضی از ایشان
باشد بر ق حینه از مل آن گذشتہ به بیشتر رسند و بعضی چون باشدند و بعضی چون اسپ دومنه علی مذا
الظیاس تا آنکه ضعیف ترین مسلمانان که بگشایان بسیار آلو ده پودافنان و خیزان در مدت هفت هزار سال تقطیع
آن پل نماید و از حضرت فضیل بن عیاض فرموده است که مسافت پل صراط سه هزار ساله از ممی بازیک نز
واز شمشیر تیر تر هزار سال بالا برآمدن باشد و هزار سال مهوار قلن و هزار سال فرد و آمدن و اینهمه در حق
مومنان است و کافران در دست موکان دوزخ گرفتار شوند و در قرآن بفیند که آنها احتماً
درنگ کند در آن دوزخ قرن های بیشمار و آزملاں چهاری مثقال است که از حضرت لمیر المؤمنین مرتضی
علی کرم اند و جهیه معنی احباب پرسیده بود فرمودند که هر حقبه هفتاد هزار سال است و هر سال دوازده هادی
و هر ماهی روز و هر روز بابر سال دنیا و بعضی از نادامان درین آیت از راه غلط فهمی گویند که این مخالف روا فی
حلو و عذاب است که از آیت های دیگر معلوم میشود حالانکه درین آیت احباب اتعین نفرموده اند تا القطاع عذاب
معلوم شود بلکه از تکیه مستفاد میشود که مراد احباب غیر متا همیه اند و این نادان را متن ای حدیث
دشتبه میشود نبی فہمند که متا همی حقبه واحده موجب تسبیح احباب شوند و بعضی مفسرین گفتہ اند که درین آیت
منظور بیان قدر مدت بیت دوزخیان در دوزخ فیضت بلکه منظور بیان آنست که درت لقا می دوزخیان را در
دوزخ تقدیر بحقیقه همان میزنه بشمار قرنه او سالها و ماه ها و روزها و ساعت های زیرا که اگر مدت درنگ کم می باشد و
بسیارات شمار میکند و چون ازان زیاده شود بروزهای شمارند و چون ازان هم زیاده شود بجاه هاشمار کند و
چون ازان زیاده شود بسیار بعد ازان بقیرن ها و چون بیهیت شود بحقیقه با چنانچه مال قلیل را بر پیه هاشمار
می کند و چون ازان زیاده شود به سخیه هادشن ہادچون ازان هم زیاده شود بعد را و هزار ها و چون در شمار نماید بلکه
گر و بالغیر نماید و فراغت است که احباب ام صوف است بعضی که بیاید یعنی لا بد و چون فہماید ابرد او کاش ای ای
یعنی تحویل ایند حشیده در آن مدت سردی را و آشامیدنی را کشی احبله پرسیدن ہوا کسر را زیر دن شریت سردار
در آن تخفیف در عذاب سوختن حاصل کننا چنانچه در دنیا تپه نهادیان چیزی تخفیف می شود پس گویند پس این شاد
شکه درین مدت در اصل نام سردی تحویل ایند راافت و بعد ازان ایشان را در طبقه زهر ریزند و به عذاب نمی
معذب کنند تا آنکه رگ پی ایشان بسیار پر مفترط شجدگر دوبارز در آتش دوزخ بسیارند و به سوختن عذاب
کنند تا همان مدت که سابقی کرده بودند و بهین و تیره ابد الابدین در عذاب نند کا ہے بلکه می رکا ہے
پرسردی چون درین کلام ارشاد شد کراین بادرین مدت در دوزخ یعنی آشامیدنی تحویل ایند حشیده حالانکه

در جایی دیگر فرموده اند که لام شراب هن حمّم (۲) در بخار طرق شتنائی میفرماید اکاچه همگان بینے نگاری به نهاد
گرم که روده های ایشان را خواهد برید و در حرارت باطن اضطراف مصاعف خواهد افزود و چه چهاری اینکه حفظیه بخشد عساکر
یعنی و چرک وزر را باعضاً می سوخته آنها و دیگر دوزخیان که در حقیر ماجع خواهد شد و ایشان بکمال ضطرار تشنجی
از آن خواهد شد آشامید و در وسیله ایشان را بکیفیت روی سهیه فاسد خواهد کرد و اگر بشنیدن مدت درنگ دوزخیان
در آتش که ببیهایت است کسی را شبه بجا طرسد که کفر و گناه ایشان در دنیا در زمان تناهی بود که مدت العمر
ایشان است در عوض آن عذاب غیر قتناهی کردن ظلم صریح است گوئیم این غلط فهمی است بلکه این عذاب
غیر قتناهی عین عدل است و درین عذاب جزداده خواهد شد مگر جزاء قو فاقاً بینے جراحتیکه موافق
اعمال ایشان است نزیاده ازان زیرا که بعد از نابل و امعان تظر معلوم میشود که عمل ایشان نیز دایم وابدی
و غیر قتناهی است زیرا که از هم کانوا لا بی رجوع و حسایا پخته ایشان امید نداشتند حساب عمال خود
را و چون امید حساب نبود پس فقط اعمال ایشان مغض بنا چاری و فقدان آلات عمل باشد بجهت
خوف عقاب یا فوت ثواب زیرا که این هر دو صورت توقع حساب می باشند پس بازماندن ایشان از اعمال
بدازان قبیل است که گوئید مرصع پارسای بی بی از بی چادری است و حب معاصلی در جو هر دفع ایشان
چاگرفته بود و حکم ملکه پیدا کرده و روح ابدی است بقله غیر قتناهی دار و والفکاک ملکات را سخنه ازان محال
است پس آن ملکات نیز مادام الروح دائم اند و موجب خذاب و چون بسب دایم باشد از دوام سبب
چه تعجب توان کرد و نیز ایشان اکتفا برا عمال جواح باعتماد بے حساب بمنی کردند بلکه اعمال که تعلق
پذیر روح دارد و اصلًا جواح و آلات را در آن شرکت نمیست نیز ایشان صادر می شد و آن افعال
دایم بد دام روح اند زیرا که ایشان کفر می کردند و کن بتوان ایام آینه ایست بینے و انکار کردند آیات مارا که دلالت
بر و فرع جزو حساب می نبود که اذ ایکارے بلیغ که صلاحتی صدق آن آیات در خاطر ایشان خطا
نمی کرد و این انکار کار روح است نه کار بدین پس بعد از مفارقت روح از بدن در حالم برزخ و باز تعلق روح
به بدن در عالم حشر و شرائی ابد الابدین باقی است مثل سو مران مستحکم که و مبدوم موجب المیشود همچنان
این انکار ساعت بساعت موجب از دیاد خذاب خواهد شد و اگر کسی را باز شبه بجا طرسد که حب معاصلی
و انکار آیات و دیگر اعمال قبیح روح ازان چنین نمیست که بر مردم ظاهر شود پس در مقابل آن عذاب دن
مکدام محبت درست نوازد بود تا وقتیکه حیات شخص حلی روی الا شہاد ثابت نشود او را بران حیات
مواحده شتوان کرد و اینچه از اعمال ایشان بر مردم ظاهر میشد چهین اعمال بدین بود که بسب مفارقت
روح از بدن منقطع شد گوئیم عالم بخیانت شخص حاکم رامی باید که حاصل باشد مردم دیگر مطلع شوند یا نشوند

واعمال روحیه ایشان را می پیدائیم بلکه خفیه نویسان مایز نوشته گذاشته اند و اقوال و افعال ایشان نیز بین
والالت می کرد کل شئی یعنی و هر چیز را ز اعمال بدین و از اعمال روح و اقوال دافع الیکه دلالت بران میکرد
الخصوصیت ایشان را کرده گذاشته ایم و بر صحبت حفظ خود قناعت نکرده بلکه گفت ایا یعنی نویسان نیده تمام تصدیق
والقضایا هر وقت یاد باشد و عمل غیر متناهی می باشد فذ و فوایل را که ایشان دارند ایا یعنی
پس بحیثی پس زیاده نخواهیم کرد شمار امگر عذاب کردن برخلاف عاصیان اهل ایشان که عذاب ایشان محض ایجاد
جوانح خواهد بود و منقطع خواهد بود زیرا که بسبب ایشان صحیح روح ایشان بدی نداشت و در تنبیه الغافلین
نمذکور است که چون دوز خیان بسیار تشنہ شوند باران طلبند ایشان پیدا شود و ازان ابر مار به مثل کردند
غیران بختی و کژدم هایم جبهه اشتران ببارند و ایشان را به گزند و تانه هار سال اثر زهر آن مارها و کژدمها
در ایشان بماند درین است معنی این آیت که نزد باهتم عذاب ایا فوق العذاب (۱۴۱) و درین آیت
که غل و فوایل فذر نزدیک که ایا عن ایا و درینجا شبه آن است که بجا اطراف شهر و میرسد گویند که موثر منافی مراجح چون
اگر ارد و امام پیدامی کند احساس باش آن نمی ماند و کلفت والهم نهیشود چنانچه صاحب دق رازگرمی خود این
منے باشد جوابش آنکه این بے احساسی و صورت سو مراجح متفق است و در صورت سو مراجح مختلف و خلا
را باز ای عذاب معدب خواهد که دو احساس ایشان هر نوع عذاب را گفت خواهد بود چنانچه ازین آیت
مستقلاً نهیشود و نیز آن حس درین آدمی جلد است و خلبد پرین دوز خیان بعد سوختن از سر نوتازه خواهد
روید و احساس او بسبب تازگی قوی تر خواهد بود چنانچه در پست تاکه بعد از انگور سبتن زخم می روید
کمال قوت احساس مجرب و مشاهده است و از جمله اسباب زیاتی عذاب دوز خیان در دوزخ این بهم خواهد
بود که غالباً و شمنان ایشان را باز ای عذبت ها نوازش خواهد نمود چنانچه می فرماید از المقادیر ممتاز
یعنی برای متقيان مقام حصول مطالب است و مقام ایشان از مقام سرگشان امتیاز تمام و می باشد
مالاً کلام در حدائق باعثاً پر از میوه است که بجهار دیوار آنها را احاطه کرده اند و حدائق در لغت عرب مکانی
را گویند که از هر چهار طرف دیوار داشته باشد و اعضاً یعنی انگورها می بسیار است تاکه بسته و بر دوز خیان
باغ بزرگ دیوار دیگر شده و چون تاک انگور من و حکم مکان دارد که در سایه آن می شیند و بر صورت سقف
آن را درست می کنند و من ووجه حکم درخت دار و که مقصود ازان چیدن میوه است بالخصوص آن را
ذکر فرموده اند و الا انگور نیز از جمله میوه است که لفظ حدائق آنرا شامل است گویا رشد نمیشود که در آن باعث
سایه باشند تاک انگور خواهد بود که بجایه بار و دری و بیکله باشد و گوایب یعنی زنان باکره و شنیزه باشد
که پستان های آنها بیند و سخت شده است و سرحد میونخ رمیده زیرا که سریع و بوجستان بد و نمسا باید

چانه زیب لفربیل لطف است اترایا یعنی آن زنان هم‌سال متقيان باشند زیرا که وقت اعاده شوح
متقيان و آن زنان همان یکوقتست که لفخه دوم صور دران وقت خواهد بود پس در یک ساعت تولد آنها شده
چنانچه در جایی دیگر فرموده اند لانا شان اهن اشناه فجعلنا هن انکار اعر با از با اهمیت الیمن (۲۷) و
و این زنان زنان دنیا باشند که صحبت آن یا متقيان راسدی چیزیت و انسیت مرفو کلی حاصل شود و
هم عمر و هم سال زیاده تموجب افت و انسیت میباشد ازین است که پر ان از صحبت جوانان و جوانان
از صحبت پر ان نفرت میکند در اکثر تعاسیز نمود کور است که مردان وزنان بهشتیان می وسی ساله باشند و عجز
این کلام درینجا بهین است که کمال بر قوت و نشاط ایشان مشابهین عمر باشند و اتو لایشان وقت لفخه
دو م است و ازان وقت تادر آمدن بهشت مدت دراز خواهد گذاشت و آنچه در بعضی روایات که در زاید
و واحدی نمود کور است وارد شده که زنان بعده هر ده سال باشند و مردان می وسی ساله باشند پس باز
معنی است که شکل اعضا زنان را بخواهند شکل اعضا این عمر خواهد بود زیرا که حسن صورت در زان در
ین عمر تمام میباشد و بعد از این رو با خطاطی نهد و پستان بسبب تولد و انتفاع فروشته می گرد و مزاج
الذی شرکه ارطب است درین وقت پیوست من معتدل میگردد و تماسته بپیشیدن و سادگی و ناجزیگی که در
محبوبان و عشوقان مرغوب است درین منابع فور حاصل میشود بخلاف مردان که کمال عقل و تجربه در آنها
محموده است بمنزله میوه که پخته و رسیده اش بپراز خبره میباشد و زنان مانند میوه میشوند که غوره ایش
از رسیده اش در مذاق خوشترین ماید و کاملاً و پیله های شراب باشند ها فاکال بالب پر کرده پیاله ای اور وده
و از لقطه دهان مواقف ستعمال عرب هر دو چیز مفهم میشود پری و تتابع و متقيان را شراب نشانیدن بطل است
مزیدی غم و تلذذ خواهد بود زیرا که سبب سرکر وحی و نشاط که از خوردان شراب کسب خواهد کرد در استیقار ذات
زنان و دیگر نغم باعهای مذکوره بیه بای خواهند بود و تکمیل و تدارزان استیقا مانع خواهد بود چنانچه در دنیا
بسیبستی شراب محبت خدا از باعهای احوال و مقامات ابکار لواح و طوالع وواردات ثره ولذات
تمام برداشته بودند اما در شراب آنجا که تمثال معنی محبت آنی خواهد بود مفاسد و دشنه است که در شراب نیامی
باشد اصلار و خواهد دلو و لذت احضرت ابن عباس متفق است که در بهشت نام های چیزی مانند ناعمله و نیز
است و حقائق مختلف زیرا که خواص آشیائے دنیا بتأثیر صور نوعیه دمواد غضری کثیفه صورت می گیرند و
خواص آشیائے هشتی تجربیات همراه آنیه حقائق قدسیه و ماده لطیفه مثالیه متحقق خواهد شد و هر چند در این
و آخرت غیر از سلطنت اسماء آنیه و ظهور تاثیرات آنها سبی نیست بلکه کمال نهور و طهارت انش
ولطفه مواد و بعد از اتسار از شرور مدنسه فیما پیش ایفا و ایفا آسمان زین است نار تجلی موسی

ردا بائش پر دو دلخیں کہ اوزنگرین گاؤ و خراف و خستہ باشد یا بدی خبید و لفغم ماقبل ۵ هر مرتبہ از وجود حکمی ارادہ گرفت مرتب نہ کنی زندیقی ہے پس مجلس شراب آنجا ان قدر از قباتح پاک خواہ بود کہ کائیں معرون فیہا لغواہ کا کیں ابنا یعنی سخاہنہ شنید و خوردان آن شراب سخن بہبودہ رادنہ باہم تکذیب اکار راچھ جای ائمہ عربہ و دشام و میہا و اختلاط کلام پیدا شود و چنانچہ مجالس ایشان در دنیا ازین امور پاک و صاف بود و در کس غیرہ وہرل و سخنی و خصینی و صحبت ہائی ایشان خل نداشت ہم چنان در بہشت خواہ بود دوایں نعمتہا ولذتہا کہ باین کیا ان فوڑ بہشت ایشان خواہ دافتاد ازان قبلی نیست کہ پہ تقاداری اُب بہوای آن عالم حاصل شدہ چنانچہ در دنیا با خلاف ملایات در سرد سیری و گرم سیری قحطی و از رانی حاصل میشود بلکہ این چیز ہا ایشان را بہت خواہ آمد جو اونہن تریک یعنی بطرقی جزا دادن از پر در و کا کمہ کامل بہت و اپنے کامل فہر کامل بہت و کسر کسی راجحاطر سکہ در جزا ہر دھیز مرغی میباشد مرتبہ جزا دنہ و قدر کار کہ براں جزوی ہے وہر جنہی جزا دنہ در اوج کمال واقع است اما عمل ایشان با جمعہم اپنے قدر کمال نداشت گویم این نعمتہا ولذتہا در حقیقت جزا نیست بلکہ عطا یعنی بخشش انعام است اما بخشش و انعام ابتدائی نیست بلکہ حساب ایضاً یعنی بحساب اعمال ایشان دادہ اندہ بقدر اعمال مثلًا باوشانہے رانعام بخشش بلکہ ایضاً با ایضاً بحساب اعمال حاقد است اور این قدر دہند و ہر کہ در فلان قلعہ متعینہ است اور اینقدر وہر کہ فلان خدمت مامور است اور اینقدر پی تفریق انعام بر اعمال درین صورت موافقت انعام بہل در قدرت ظور میباشد بلکہ حساب اعمال بخش براہی تعریف و نشان است و یعنی چون انعام بخشش را بر اعمال مقرر فرمودہ اندہ مشاہدہ تما اجزا پیدا کر دازین جبہت اور اجزا نامیدہ شد و نیز چون ایجزا دنہ شخچے است کہ صفت او ری السموات و الارض وہما بیدرہمہا یعنی پر در دکار اسما نہا وزمین و اپنے در میان ہر دو است و بر اسما وزمین و ما بینہما بخشش و انعام ابتدائی بے تکلف و بے سابقہ وعدہ و بے استحقاق در کمال مرتبہ فرمودہ این انعام بخشش خود را در حق کسانیکہ شائیہ است حقاً ہم در میان آمده و مکلف ہم بودہ اندھے قسم کامل نکنہ و معہذا نام او این سنت التھجین یعنی بخشش اینہ علی الاطلاق و ہر کہ این نام دار و بے وعدہ پہرا ران احسان میضر ماید بودہ چرا و فا خواہ بکر دواما با وصف این رحمت او کہ از ما در و پدر در حق بندگی مطبع خود شفیق تراست عظمت و جلال او نیز یہ مرتبہ علی است بجدیکہ کامیکوں ہمہ یعنی قدرت خوا و اشت با وجود اینقدر توجہ رحمت و عنایت و قرب منزلت ازوی خطاباً یعنی سخن گفتن را بیو اسطه در مقدمہ خود یا شفاعت و گیری از اقارب اشنا یان خود و این عظمت و جلال او ہر جنہ لازم ذات است اما ظہور اتم آن سخاہ بود مگر یہ ہر یوم لاروح یعنی روزگیر استادہ شود روح و روح نام طیفہ و را کہ میقاط است

کہ ہر کہ مخلوق را دادہ اندیاز آسمان وزمین و کوه و دیر یاد درخت و منگت و آن را در جای دیگر عالمکوت کل شئی تعبیر فرمودہ چنانچہ در آخر سورہ یسی است و ہمان لطیفہ در اکہ ہر مخلوق را تسبیح و عبادات پروردگار خود بیسر است و ان میں شئی لا تسبیح و یا محمد ۵۴۵- کل قن علیہ صلوات و تسبیح ۳۱۸ و حقیقت آن لطیفہ جو ہری است لورانی کہ ہر کب از جواہر و اعراض متعلق است و ہجان جواہر و حاشیہ سور قرآنی و اعمال صالحہ از نمازو روزہ و کعبہ معظمہ روز قیامت و در بر نیخ شفاعت خواہند کر و شہادت خواہند داد و آسمان وزمین و شب و روزگواہ خواہند شد و در حدیث صحیح است کہ برائے موذن مہنگو در دلکورخ و حوب تا آواز رسی ایشان روز قیامت گواہ خواہند شد و در آن روز آن جواہر روزانیہ اشکال متعدد رابرائی خود لباس کر ده در موقع خواہند استاد و بکار شہادت و شفاعت قیام خواہند نمود و فرق در تعلق ارواح بني آدم و حیوانات و تعلق ارواح دیگر مخلوقات آن است کہ تعلق اول دائمی است و مشابہ حلول سریانی کہ و زمیج قوای طبیعیہ و بنایتیہ و حیوانیہ در آمدہ حکم خود محکوم ساختہ و تعلق دوم دائمی نیست و مشابہ حلول طبیانی است و ہندا در ذیانیز بعضی اوقات اثر آن تعلق ظاہر میشود و حجر و شجر با انبیاء و تکلم می کنند و حکم ایشان کاری سرانجام مینا میند و بر ایشان سلام میکنند و نزد قرب قیامت این تعلق ہم قریب بد و ام و سریان خواہند و ازین است کہ در احادیث اشارات ساعت اخبار این چیز ہا بسیار مذکور است و سروران است کہ ظہور اثر این تعلق در وقت میشود کہ احکام روحانی غالب شوند پس در قرب قیامت کہ وقت غلبہ احکام روحیہ است زیادہ تر ظہور خواہد کرد و یہت اینیا واولیا بحضور ایشان نیز احکام روحیہ غالب میشوند و دیگر مفسران اقوال محسنگہ در تفسیر درج دین مقام اور دادہ اندوحق ہمین است کہ مذکور شد **وَأَمْلَأَنَّكُمْ صَفَّاً** یعنی و ایستادہ شوند فرشتگان زمین و ہر ہفت آسمان صاف صاف تا برائی تشبیت امریزادت وزن اعمال و میوندن طومار ہاد صحائف و گذرانیدن از پل ضراط و دیگر امور متعلقہ آن روز مستعد و آمادہ باشدند **لَهُ نِيَّكُلْمُونَ** یعنی درین حالت اصلاحخن نگویند و دم نزند الچ مقام شفاعت و شہادت باشدند **(لَا مَنْ أَذْنَ لَهُ الْتَّحْمِنُ)** یعنی مگر سیکھ پر وانگی دیدا و راجھن و حکم شود کہ در حق فلان کس شفاعت کن پا شہادت ادا نہادیں حکم باقی قنای رحمت باشد در حق آنکس و قال صواباً یعنی و بگوید انس سخن درست را و خلاف قاعده عرض نکن مثلا در حق کافر و بد اعتقد شفاعت نکن و یہ کہ بجهت ایمان سخت عفو است استعفار جرائم او خواہد و ہم چنیں در شہادت نیز احتیاط نماید و زیادہ و کم نگوید زیرا کہ **ذِلِّكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ** یعنی آن روز روز حق است باطل و ناصواب در آن روز ہرگز پیش نمیر و دوسرا بزر نے شود بخلاف ایام دنیا کہ در آن ہاحت و باطل و خطاب صواب ہر دو مختلف و مختلف اند و تفرقہ نیست و

وتحمل است که معنی چنین باشد که آن روز روزگار است که فصل و تفرقه در میان نیکان و بدان و امتیاز و ادن در میان همین دو کافر حق آن روز است و آن روز قابل این کار است نه ایام دنیا که سراسر التباس و شتیاه و مساوات نیک بد و مشارکت مطیع و عاصی در میانها واقع است فتن شاهد انتخاب ای رئیه ممایا بیان پس هر که خواهد بگیرد جمع بسوی پروردگار خود تا اور اور ان روز امتیاز کلی در اقران و هم چشمان خود حصل شود و از الموضع غذاب که بر سر کشی دیگر پردازی جانب خدا و زان روز آماده است خلاص شود و فائدہ رجوع ایه اللہ منحصر در خلاصی ازان غذاب که یوم الفصل نصیب سرکشان خواهد بود نیست بلکه ایانند و نکره لیغزه با برآوردن قرآن مجید در زبان پیغمبر ترسانیده ایم شمارا که در رجوع ایه اللہ قصوری در زید و ازاد طاعت فرمان او سر کشی می گنید عذاباً فریبناً یعنی از عذاب نزدیک که هر کس را در عالم برزخ بعد از مرد پیش خواهد آمده در ازان غذاب حاجت تحریب اصول وارکان عالم نیست بلکه تحریب عالم صغیر انسانی در پدم ارکان بینه او کفایت می گند زیرا که حقیقت آن غذاب ظهور سیاست مظلمه رویه اعمال پدید است که کفر می گشایت غالب بود لصبور یا ملکه مخوز در قوت خیالیه او به بیچاره که آن قوت از اثر آن محتمل شود بے آنکه صحالف اعمد مل را تشرک کنند و بر نقیر و قطبیه مطلع سازند و گواهان و شاهد از حاضر شوند و حاکم علی الاطلاق بخلی خاید و مدعايان حقوق جمع شوند و اولین و آخرین فراموش آیند و دارالقراری برای نیکان و دارالمواری برای بدان بعد اینجا مرتباً شود و لهمه آن غذاب قریب واقع خواهد شد یک مریض امّا ممکن است یک آن یعنی روزیکه خواهد دید هر شخص آن اعمال را که مقدم ساخته بود و هر دو دست او که کنایت از قوت عامله خیر و قوت حامله شرست و تقدیم دلیل است بر آنکه بینیت نورانیه با همیت ظلمانیه آن اعمال در نفس او پیدا گشته زیرا که تقدیم و ترجیح عمل ببدون رسوخ حب العمل در جوهر نفس او مستصور نیست و آن همیت صورتی دارد در عالم مثال که من اوست چون نفس از اوراکات و تصرفات این عالم فارغ شده بگلی متوجه اور اکات آن عالم خواهد شد آن صورتی را مشاهده خواهد نمود و این غذاب ازان قیل است که عقل حکما و فلاسفه نیز آن را در یافت نموده و قیاس به عالم خواب گرده آن را واقع والشته فرق آن است که از غذاب منافی بسبب توجه نفس با اوراکات این عالم درین لقیطه خلاص متصور است و ازان غذاب یا این نوع خلاص متصور ممکن نیست که آن خواب بسیاری و رد نیال ندارد بخلاف غذاب یوم لفسل که مجرض عقل آنرا کسی نی تواند در یافت پس این غذاب هم قریب است با اعیاز مان و قرع و هم قریب است لعقل یا اعتبار تصور و تصدیق لیکن سبب اینکه درستی اعیقاد ازین غذاب قریب هم نجات خواهد شد زیرا که چند اعمال پدیدهایت مظلمه در نفس اینکس پیدا گرده بودند اما اینان اعیقاد صحیح هست نورانیه عظیمه در ازان احراش نموده بعد از کشکش نورایمان

بر ظلمت معاصی خواهد کرد و آن سیّات مظلمه چون ابریتر اکم بسبب شدست روشنی آفتاب از هم خواهد پاشید
و کافر راغم از آن سیّات مظلمه چیزی دیگر در دست نخواهد بود و تابور آن دفع ظلمات نایند ناچار حسرت خواهد کرد
و یقیناً الحکم ولیعی خواهد گفت کافر بعد از آنکه صورت قیح کفر و معاصی خود را خواهد دید و مقابل آن صورت
نورانیه ایمان را خواهد یافت یا لیسته که نت ترا ایا لیعنی کاشکه من خاک بودمی و بصورت انسان مخلوق
نشدی تا از من این صور قیحه بچور نمی آمد و خاک را به تخصیص ازان جهت یاد خواهد کرد که انتهای مواد پدن
انسان بجا ک است اگر نظر فهم است از اخذیه متولد شده و اخذیه از بیانات و حیوانات و میانات از
خاک هر اگر گوشت و پوست و خون خلط است نیز از اخذیه دادویه و فوایه متولد شده با منتہی بجا شده و چون از خاک
ماده دیگر بحاطش نیست ناچار در وقت قرار از صورت انسانیه بعد موادر اکه خاک است از زدمیکند چنانچه اگر کسی
در سفری اذیت می رسد میگویند کاش من از خانه نمی برآمدم و نمی گوید که من از راه برمی گشم یاد روم سطراه می ماندم
درین گفتن کمال دوری ازین بلا معلوم خواهد شد و تیر خواهد داشت که آنها گرفتاری من بسبب نیت رفع منی
اگر عرض پدن همیودم و خاک همیشد م بین خذاب گرفتار نمیشد م و از حضرت ابن عباس سخن ائمه عترة و عبد اللہ بن عرفة
مرفوعاً و موقوفاً و ایت آمده که در روز فصل فصل بعد از آنکه جانوران بایام قصاص گرفته حکم خواهند فرمود که خاک
شوید یا کافر حال آن جانوران غیظه خواهد برد و خواهد گفت که کاش مر احکم خاک شدن میفرمودند و ازین ایت
فاسد که موجب این جزا است بزر خواهد شد و بعضی از صوفیه فرموده اند که مر او از خاک تخدن آن است که نه
خاک متواضع و فروتن میبودم و ترقی و تکبر و سرگشی و طغیان نمیکردم و بعضی واعظان گفته اند که مر او از کافر ابلیس
که فرو اکمل است چون حضرت آدم و ذرتیه ایشان را بایام نوازش مخصوص خواهد دید آرزو خواهد کرد که من هم
خاکی می گویم و از خاک پیدا می شدم نه از آتش که بآن فخر می گفتم که خلق تمنی نار و خلقته مزطیں

سوسن کا والناز عات

این سوره بکی است چهل و شش آیه صد و هشتاد و نه کلمه و هفده صد و پنجاه و سه حرف دارد و ظاهر نظر نیمی این
سوره با سوره والمرسلات قری معلوم میشود زیرا که مطلع این سوره با مطلع آن سوره کمال مشابه است خارج
پلکه در تمام قرآن بین دو شیوه مطالع پنج سوره واقع اند اول صفات دو مواردیات سوم مرسلات چهارم ناز عات پنج
عادیات و در صفات سه صفت مذکور است و در ذاریات چهار صفت مذکور است و در سه سوره باقی تحقیق
صفت مذکور است اما سوره عادیات بد و جهت در مشابه است این هر دو سوره قاصر افتاده اول کوتاهی آن
در ازی این هر دو دو آنکه دو صفت در انجا به صیغه فعلی مذکور است که فائز نه عاقاً و سلطنت به حجه
و درین هر دو سوره پنجم صفت به صیغه اسم قابل مذکور شده پس لین هر دو سوره را در مطلع کمال

پیدا است لیکن دور بینان صحابه به تحقیق نظر در یافتن که مدار سوره والمرسلات بر میان یوم الفصل و احکام اوست و سوره عمر میسارلوں نیز شرح کیفیات و قایع یوم الفصل است پس گویا سوره تساؤل شرح و تنه مرسلات است هر دور با یهم متصل نشسته بعد ازان بر عایت مناسبت مطلع آنیسوره را آوردند و نیز بعد از امعان نظر معلوم مشود که مضا میان آنیسوره با مضایین سوره تساؤل بحدی مناسبت واقع است که نوبت با تحدید رسیده باصفاین مناسبت رعایت مطابع چندان اینم نیست تفصیل این اجمال آنکه در اول آنسوره سوال کردن کفار معاشرین آنیسوره با مضا میان سوره تساؤل بحدی مناسبت واقع است که نوبت با تحدید رسیده باصفاین از احوال قیامت با هم دیگر مذکور است و درین سوره سوال کردن آنها ازان حضرت صلعم که یعنی نونک عنین الساعۃ آیان هر سماها باز در ان سوره الہم بجعلنا لا رضوانا واقع شد و در غیوث و الا رض بعد ذلک دحکها و در آنسوره و انجیال او تاد او و میسوره و انجیال رسمها و در آنسوره و حکملنا اللہم بآشنا و جعلنا النہار معاشرها و در میسوره و اغطش نیکها و آخر بجز خشمها و در آنسوره سبعاشدادا و در میسوره آنتم الله مخلقا امر السماوی بدهی و در آنسوره نذکور آب باران است که از آسمان می آید و نبات رامی رویاند و در میسوره نذکور آب جشیده است که از زمین می پرآید و در نبات اهداد می کند که اخو جرمها ماء ها و هر عرها و در آنسوره نیز میشخی فی الصور و در میسوره تبعیدا الترا دفه و در آنسوره و رحی همهم فرموده که لذطاً غین ماماً و در میسوره فاما من طغی و اثر انجیویة الدینیا فاق انجیویه هی الماء و در آنسوره طول مکث دوزخیان و دوزخ با این عبارت ارشاد شد که کائین فیها احقداً و در میسوره قلت مکث دوزخیان در میسوره و در میسوره لحریلکتو الای عیشیه او فخرها و در ان سوره در حق بیشت و لغیم آن فرموده اند لیلست عین ممتازا و در میسوره و امام من خاف مقاومتیه و نخی النفس عن الهوی فیان الحمة هی الماء و نی ای غیر ذلک من المذاہیات الی کیمین بعده التمعق و وجہ تسمیه آنیسوره به سوره نازعات آنست که صفت نازعات از جمله این پنج صفت است که در مطلع مذکور است و سیلیه حصول همچوی کمالات و صفات دیگر متقریع باران پس این صفت حکم قواعد ابجده دارد و نسبت به سائر علوم که تحصیل آنها بدون تحصیل این مکن نیست تفصیل این اجمال آنکه نفس انسانی چون متوجه تکمیل خود می شود در هر کار از علم و عمل و ضایع و حرفت یائی خود محظوظ باشند خواه مذکوم و خواه نیک باشند و خواه بد نافع باشند و خواه مضر او را زنده این مرتب پنجه کانه ناچار است تا باوح کمال آن مطلوب خود برسد و ترتیبه تکمیل در آن فن پیدا کند مرتبه اول آن است که خود را از حیزه های که منافی آن مطلب است بگشتد و درین حال است اور راجحا به غلطیم دریش می آید که طبع ادآن منافیات رامی خواهد پاشرع آن منافیات میفرماید یا عقل بسوی این منافیات می کشد و این کس برخلاف طبع پاشرع خود را به تحصیل آن مطلب مشغول می سازد

ازین حالت تعبیر فرموده اند که شیدن پر زور و محکم که مدلول والناکر عکت عرق باشد و چون اینحالت
نسبت بشهوای لفسانی واقع شود آنرا در عرف اهل سلوک توبه و مجاہد نامند و قم آن نست که نسبت بشق آن
شغل اثیست بآن نشاطی و سروری بپداش شود و دران کار دل او رغبت کند و اگر ازان کار مردنے بازماند
بے ختیار مشتاق آن کار شود و کشاکش خطرات و دواعی باقی نماند و یگرد و یخیت معروف آن شغل شود و
ازین حالت تعبیر فرموده اند به نشاطه آن را در لغت هندی امنگ گویند و در اصطلاح اهل سلوک اینحالت
را که در طلب راه خدا پیش می آید اراده و شوق و ذوق نامند و عقده کشائی مشکلات این راه از همین
است اما بدون صفت اول حصول این حقیقت ممکن نمیست زیرا که این حالت بعد از کشاکش بسیار حمل
میشود سیوم آنست که همارت تمام دران شغل پیدا کند و بے کلفت و تعجب آن کار از وسر انجام گیرد و بسبب
کثرت درزش ملکه گرد و ازین حالت بسیار است که کمعنی شناوری است تعبیر فرموده اند زیرا که مردم شناور و درآمد
بے کلفت مشقت سیرمی کند و اینحالت را در عرف اهل سلوک بیرحوال مقامات نامند و ادنی حد کمال بخیں
حالت است که قبل ازین مرتبه طلبی و تلاشی بیش نمیست حصول مطلب ازینحالت شروع شد چهارم آنست
که دران کار یعنی حشمان و اقران خود سبقت نماید و اپنے ازدیگران را صنعت و فن نماید ازین سر انجام پذیرد
و اینحالت کمال اعلی است که ازان بسیقت تعبیر فرموده اند و در عرف اهل سلوک اینحالت را طیان فرعون
نامند پنجم آن نست که جمیع حدود کمال را طی کرده بحمد تجھیل سه و دران کار مقتدا و عقده کشاند و درگران
از دهل فشکل خواهند پیشوت و تدبیر از دران صنعت بزمی جوع نماید و ازین حالت باین عبارت تعبیر
فرموده اند که فالمد برآت اهتماً و در اصطلاح اهل سلوک اینمرتبه رامرتبه رجوع و نزول و دعوه اتحدیق
الا احتج و مرتبه تجھیل و ارشاد گویند و این پنج مرتبه در هر مطلب باز خیر و شر و در هر کمیت از گیفیات محموده و
ذمومه نفوس انسانی را پیش می آید اما بعض از نفوس بسبب قصور استعداد یا سلوح موافع از طنی جمیع
اینراتب پنجگانه قصور میکند و بر یک یاد و یا سه یا چهارم مرتبه قیامت مینمایند و بعضی بتوفیق نیا خذلان
جمع مراتب را طی کرده بزمی و زند و مقتدا که عالمی درینکی و بدینکی و بدآیت و فعلات میگردند و چون در سوره
عم میسارلوں اشاره اجمالیه باین مراتب نفوس انسانی واقع شد و بود که فتاویٰ افولجاء و میسورة از ابتداء
تفصیل آن مراتب متطور شد اما بصورت قسم باصحاب آنمراتب اور دندان بخدمت صحابه نزارت لالات کند و نیز
اشعار بوجوب قیام قیامت بجزی طهور آثار آن مراتب شامل آید که در دنیا آثار آن ظاهر شدن امکان نداشت
چه شاد نیا نخیل آنطهور نمیست باز قسم را مقید به طرف زمان آمدن قیامت مراحته تا معلوم شود که قسم اک
مراتبها صحابه این مراتب در همان وقتست و به همان قید است زیرا که قبل ازان وقت و بے ملاحظه

آن قید قابل قسم نیستند پس یوم بُنْهَر تَرْجِفُ الْرَّاحِفَةُ ظرف است متعلق با فعل قسم که حرف قسم ران
و لالٰت می کند و مجموع این ترکیب مانند ترکیب وَالْقَرَاذَا السَّقْ وَاللَّبَلْ ذَا يَشْعَرْ وَالنَّهَارَا ذَا سَجَلَهُ اومتمانی
ذلک شدگو یا معنی این کلام حینه است که قسم مخوزم باین جماعت که موصوف باین صفات اند رو زیکه قیامت قم
نشود و آثار این صفت طهور کند و کسانیکه موصوف با صفت او اول اند غول جدا بایند و حکام ایشان بزیگی همچو
کند و کسانیکه موصوف با صفت دوم اند غول دیگر باشد با حکام دیگر و علی ها القياس کسانیکه مجموع رویاسه باید
با همچ صفت موصوف اند غول های متفرق با حکام و او خزانه مختلف خانه شوند و مرتبه هر یکی ای لعین اهل محشر در
و کار خانه امتیاز و فصل صورت گیرد باید اینکه شخص در هر لشکری گوید که قسم پیشکر فلان امیر چون در خانه شود و
لقاره نیوازند و نقیبیان منادی کنند و رساله دران مثل مثل غول سوار شوند باید رسخ و فتری بگویند که قسم
بد رپار فلان وزیر روز میکه کجری بر پاشود و مرد ها حاضر شوند و فلدان با کشاده شوند و مقدمه یان خالصه تن بیوتات
و خانه سامانی و سنتیقا و تقیم و باز یافت پایه باید بشینند و غول کارگردان و چون طے این مرتب پنج چنان یا گرفتاری
در یک مرتبه و دو مرتبه و چهار مرتبه از ان مرتب و در قوس انسانی مختلف و شناخت است بعضی را در مو
خیز سلوک اه خدا یا تحصیل کمال علمی یا تمیل تقوی و طهارت و یا جهاد اعداء را مد و مانند این صفات نیز کللت
حائل بیشوند و برجی را در امور قیچی مثل فسق و فجور و کفر و بدعت و غلال و کج رأی مانند این ذمایم و خیانت دست
و بند لاجرم روز محشر هر یکی بد و کافر و سلم در یکی از صحابه این مرتب محسور و در زمرة آنها من و رخواه شد خانه ای احادیث
میگویند این لالٰت دارند جای فرموده اند بعثة الله خلقیها و جای فی ذفرة المشهد ای و در حق کسانیکه مطعون ها اند تمازع
و تجادل بین زاده و المولی علی الفرش مشهور و معروف است و در جانبه و گلای نیز رسخ و معلوم و برینه از صحابه این مرتب
من ای القسمیز کان و ای کان یوم لفصل و الامتیاز اند و باین جهت که طهور عدل و مجازات آئی و رالیشان طهور خود را
قابل حینه این شدندگوی حق فسیم بعضی از اقسام آن یا مطرد و مومن معدن بیش قیایا شنیدر ای که نظر درین بیان
امر مجازات بوجود آنها است نسبات و صفات آنها فی نفسها این معنی زانیکی بی فهم کرد و قیمت و تقدیم این و نباید و
و در لفظ قرآن که جای دیگر فرموده اند و کائنات بالتقدير اللواحة املان یا ید کر و تا استبعاد وقع شود و چون مقدمه شده و لفظ شروع می د

لِبَيْهُمْ أَدْبَرَ الْمَسْحُومُونَ الْمَسْحُومُونَ

والنَّازِعَاتِ غَرْقًا يَعْنِي قسم بجهاتی که میکشد خود را و رکاری کشیدن بخت و محکم و لفظ عرق را در بین جای اغراق قایم فرموده
لنزد شدیل اقتدت مصدر مجرد مقدمه فرمیشیل فائمه الله بن ابا ابي دا و اغراق در لغت عرب کشیدن بخت را گویند ما خود است
و رکشیدن کمان که چون اول برمی کشید پیکان در خانه اش غرق میشود و الناشطات شش طایعه قسم بجهاتی که نشاط
وشوق بسیاری کند و رکاری و السالمات میشوند کیمی کشید رکاری شناوری کشید و رکاری شناوری کردن بی

کلفت دران کار مصروف نیشوند و آنستایقای مبنیاً یعنی پس قسم خورم به بدقیت گذندگان در کارکرده همچنان خود دران کار پیش می روند فاکلدریگات امیراً یعنی پس قسم خورم به تدبیر گذندگان کاری از کارهای جماعت نمکو قدر نمی باشد و کنیا ش آن باز جمع مینمایند و حل مشکلات آن کار از ایشان محبوبید و وجه آوردن فاورین دو قسم اخیر آن است که مرتبه این دو فرقه بسیار مبنی تراز فرقه پائی سه گاهه سابقه است زیرا که زنیه کمال و تکمیل فیضه اند چنانچه مرتبه فرقه آخر از فرقه چهارم هم مبنی تراست که آن هم بدقیت آنها بنی بر تدبیر ایشان است و گویا در عالم بینی بر پا و از نزد انکار ایشان اند و در میان سوگند باعلی و سوگند باطنی فرق ضرور است بنا بر آن فلسفی تعقیب را آورده اند تا اشعار گذشته سوگند باعلی پس تراز سوگند باطنی است و ترتی از ادنی باعلی می نمایم یوم ترجیع الرأی اجفه یعنی قسم بین جماعه روزی است که بزرگتر نزد لعنتی زمین و کوه و حیله آمیند بسبب نفعه اول دارواح از ایدان چد اشوند و نظام عالم برهم شود تبعه الرأی ادفة یعنی در پی آن سدی پس آمیند و مراد از پس آمینه نفعه ثانیه است که بسبب آن بازار فرح به قوالب جمع مینمایند و عالم از سر نوینگ دیگر پیدا شود و جواب این قسم را نمذکور نفرموده اند زیرا که خود قسم بران جواب لاله می گذارندی دلیلی صاحبان مراتب نمذکوره دران روز مختلف اشوند پس کسانیکه طی این مراتب در صدنهای آهی کرد و بودند باطنیان و آرام باشد و شادان و خوشوت با چهره ای تازه و نورانی برخیزند و کسانیکه این مراتب را در نامضریات او تعالی بعمل آورده بودند سر ایمه و حیران شوند که سعی ماریگان شد و چیزی که کردند بودندگردیم چنانچه ارشاد می فرمایند قلوب یومین و اجفه یعنی چندی بازدهی اوران روز دراضطرابی قراری باشد و ضطراب بقیاری آنها بحمدی غلبه گذشکه ضبط و تماسک آن نتوانند کرد بلکه در چهره ای ایشان آثار آن ضطراب ظاهر گردد آنچه اشاره حاصل شده یعنی چشم اصحاب این ایمه و حیران باشد و حال دلیل اهل اطمینان درین طبق برای آنکه نمذکور نفرموده اند که منظور تحولیت از روز قیامت و همیل شان است و چون معلوم شود که چندی از زمان دران روز بین حالت بقیاری و ضطراب خواهند بود ترس باید کرد که میاد دلیلی مانیز ازان جمله نباشد و حال دلیل ای ارمیده و مطمنه را در نظر نماید اور که بودن دلیلی مازان جمله مشکوک است و از مشکوک تو قع و امتناع داشت زیرا که در خوف شک هم کفا بیت می گذارد این طبقی غالی می باید بعضی از مفسرین از اجفه زمین کوہ پار امراد و اشته اند چنانچه در آینه دیگر نمذکور است یوم ترجیع الرأی و اینچنان و از راه فهم و ستاره های از زمین عقب زلزله زمین منقطع و منتشر خواهد شد بعضی گویند راجفه زلزله اول است که بسبب آن زمین خوش خواهد کرد و راز زلزله دوم است که تمام اجزا از زمین را ریزه ریزه خواهد ساخت و درین طباید و اشتکه مضر را در تعین مصدق این صفات پنج گذاشته که در مطلع این سوره مذکور از اختلاف بسیار است بعضی بر میکند چیز

حل کنند و بعضی برخیرای مناسب که با هم تعلق دارند در یک کام مصروف اند و برخی برخیرای متفرق
چنانچه در هر سوره که مطلع آن بیش این صفات مصادر است بهین تهم اختلاف کرد و لذ حضرات صوفیه قدس السلام از این
گویند که مراد از **النَّازِعَاتِ عَرْقًا** قلوب اهل سلوک است که نفوس اماره خود را که در اقبال شهروات غرق شد
اند زور می کشند و از ناشط طبیعت قلوب مشتاقان وصول حضرت آنی مرادند که تعویقات و مغازعات نفوس
ایشان را می شده و موانع عبادت هر تفعیل شده به کمال نشاط و عبادات و نوافل اوقات خود را مشغول می نمایند
و آزمایشات نیز قلوب شناوری کنندگان دریایی معرفت مراد از که خوض دران دریایی بپایان مرده شجاعه
وصول با خوال و مقامات ثرہ آن خوض و از سایقان قلوب و صلیین مراد است که بعد از قطع منازل
سلوک با قصی هرات قرب وصال رسیده اند و رسیده این دین وصال و مقامات قرب زیکدیگر سبقت می کنند
واز **مَدِّوَاتِ أَمْرًا** قلوب کاملین نکملین که بعد از وصول برائی دعوت خلق حق نزول می خواهد و به صفات
آلیه متصف شده رجوع می کنند و جواب تهم درین صورت قبل از **يَوْمِ تُبَيَّنُ** الراحفة مقدار است یعنی
لترجمن الى الله هر چیزی ان اتصفتم بجز الصفات او مطرودین ان اتصفتم باخذ ادعا
و علماء طاهر گویند که مراد هرات تکمیل قوت علمیه است مقصود از نازعات عرق طالب علمان بتدی اند که معانی
و قیقه را بزر فکر خواز عبارات متون و شرح وحاشی می کشند و از ناشطات طالبعلمان متوسط که حل
عقده های نمایند و مشکلات را آسان می سازند پس نشطها خواز از نشط البیهی است یعنی پابند شتر او کرد و از
سایعهای طالبعلمان غشی که عبور مسائل هر علم کرده اند و بحث علوم شناوری می کنند و از سایقان فضلا
دقیق که ذهن ایشان بسوی و قالق مخفیه سبقت می کنند و از **مَدِّرَاتِ أَمْرًا** مصنفین کتب و دواین قول
و تاصیل کنندگان حمول و ففریع کنندگان فروع و جواب تهم درین صورت نیز در همان محل مقدر است
یعنی لتعیین یوم ترجمف الراحفة فیکشف نکم عن حسن الاشیاء و قبحها و بحر فون الحق عن الباطل
و المدعی عن اضلال و صحابه جهاد قیال گویند که موصوف باین صفات عزاء و مجاہدین و اسپان و
اسلحه آنها است پس نازعات عرقا و سهای غازیان است که کما نهاد سخت می کشند و ناشطات
همان دست با که تیر السبوی کفار می کشانند و نشط الدلواز المزوجه به حمله یا جماعات غازیان که بساط
و تخته در میدان جنگ می برآیند و اسما میکات اسپان غازیان اند که در صفو و شمنان شناوری می کنند
و اسما میکات غولها و قراول یا اسپان آنها و المدیرات امراً پادشاهان و امیران که کار جنگ چسن بدیر
و صلاح ایشان سرانجام می پذیرد و دو کوچ و مقام و حرکت و مکون بطور ایشان میباشد و اهل بخوم گویند که مراد
ازین جماعات موصوفه میکات مذکوره کو اکپ سیاره اند که اول ماند کشیدن تیر و در کمان بحرکت سریعه

په تبعیت فلک الافق حرکت می کند و ثانیا از برجی به برجی بحرکات خاصه خود مقابله نمایند و تغیر ازان حرکت بنشاط واقع شده من قولهم ثور ناشط ای خارج مزیدل ای بلد و مراد از سباحت حرکت مرکز آنها که مانند ای دران حرکت شناوری کنند مینمایند و بسب جمیع حرکات و تحالف آنها با هم دیگر تسابق نمایند و بسب اختلاف اوضاعی که در احوالات ایشان را حاصل نمی شود تدبیر عالم می کنند و هر کوکی را موری که متعلق با آن کوپ است و خل دارد و اتصالات والضرافات و تبدیل خصوصی و اوقات و معرفت کائنات سفلی فحوادث آینده را آنها در راه فتوحه نمی شود و آنحضرت ابی النصر الحسن بھری رضی المدعنه نیر شدیده بهمین قول منقول است و وعاظه و مذکورین تجھ گویند که مراد فرشته گان اند که ارواح کافران را بشدت تمام شمع میکنند پس نزعات غرقا بر آنها صادر ق می آید و ارواح مومنان را به مولت می برانند پس ناشطات نشطا نمی شوند و بعد از قبض ارواح آن ارواح را ل گرفته در عالم مرنج شناوری می کنند پس سماجات سماجی کردند و با هم دیگر درین باب بقیت نمایند و امر عوا و جواب عذاب و تغییم قبر را ندیده میکنند و جواب تم در هر دو صورت همان محدود است یعنی نتبعث بد لین انقلاب بجهاب انقلاب الحوادث بند بید الکواكب و شهادت الموت و بعضی از ایشان گویند که نازعات و ناشطات ملائکه م وكل بقیع ارواح کفار و منین اند و السماجات السماجات ملائکه م وكل بحالات و تدبیرت مهام و المکابر امر امر امام عظائم مثل حضرت جبریل و حضرت میکائیل و حضرت اسرافیل و حضرت عزرائیل مع اعواهم و جنود هم که هر یک را برای تداریخ از امور کوئی مقرر فرموده اند حضرت جبریل بر باد باد و جنگل و ازال و حی مخصوص بند و حضرت میکائیل بر باران و ببات و ارزاق و حضرت اسرافیل بر نفع صوب و نفع روح در حوزه ایشان و آدمیان فریح محفوظ و تقدیر ارزاق و آجال و حضرت عزرائیل بر قبض ارواح معنوی و امراعن و آفات و بعضی گویند مراد از نازعات کما نهایی غازیان است که تیر پار او را خود می کشند و مراد از ناشطات شتران و گاوی که از چاه های عمیق آب نمیکنند و مراد از سماجات کشتی ها که در دریاها شناوری می کنند و مراد از سماجات اسپان دونده و مراد از مکابر امر امر امام عقل و حکمت که در هر باب بقیوت عقل تدبیری می براند و حمله های باری کارهای بسته پدیده اند و جواب تم همان است که مذکور شد و مناسبت درین قسم با وقتی همیشه که بعثت و حشر است بارانی تامل معلوم میتواند شرچاچه پوشیده نمیست چون درین کلام ممین شد که روز رستخنی حینی از دکهادر کمال ضطراب بقیراری پاشند و شبان آنها خیرو و حیران گردند مظنه آن شد که بجا طسامع خطور گند که کافران بشنیدن امران مخفف هائل چه می گفتند همین بسب و مشت این اقومو توقعه فکری می کنند و تدبیری نمایند یا هنوز قابل و پیخبری گذاشتند در جواب ارشاد شد که یقیناً آنها می خود و می دوین فی الحجاء هر کجا یعنی می گویند کافران که آیا مایز گردانیده خواهیم شد و حالت پیشین

خود ریعنی پس از مرگ باز زنده خواهیم شد و حافظه در لغت راه قطع کرده اگر گویند زیرا که حافظه و حافظه نام سه سوراست و در راه قطع گردیده شده نقش سه میناید گویا نقش سه را اسم نامیدند باز را در اکمل مخالف نقش سه همیباشد بطریق مجاز در مجاز خواهیم گفتند و عرض آنست که کافران انکار زندگی آخرت می‌کنند زاین شبه که اگر بعد از موت باز زندگ شویم بحال تر تو خود رجوع نمایم و رجوع بحال تر که غلاف واقع است و لاسفسط لازم آید و جوان شدن پس و طفل شدن جوان در آمدن در شکل ما و طفل را جائز بود و باز بر طریق تقویت شبه ستفهمام دیگر انکاری و تمحیه نموده می‌گویند که این اکنون عظیماً تخریب شده یعنی آیا باز زندگ خواهیم شد و فتنی که باشیم ما سخوانهای کاراک به مغز شده و بوسیده که با در راستخواهی پسیده او از میکنند و تخریب در لغت آواز باز بدر اگر گویند که جرک کاراک می‌کند و درجه تقویت شبه باز روشن این مقدمه است که چون مرکبی مخلع میشود و صورت ترکیبی او باطل میگردد و اگر فی الفهر طبامہلت آزاد خواهد بود که باز چنان صورت اعاده نمایند ممکن است زیرا که سوزرا جزء ماویه او متفرق نشده و ستدعا و آن لجزء قبول آن صورت را لقصان پس این کرده و هرگاه مهلت و رازگذر و راجراها ماویه او متفرق شوند و ستدعا و ارجاو با قیله قصان بخوبی بلکه بطلان پذیر و باز اعاده آن مرکب بیان صورت متشعع و محال می‌گردیدن که در امور صناعیه بجزیه مشاهده است پس اگر حرف اعاده و احیا که مسلمانان میگویند فی الفهر لعب از موت بیان میگردند جای آن بود که شنیده شود چون این وعده را بعد از گذشتمن قرون و دهور و بوسیده شدن آخوان و خشک شدن طوبات که شرط قبول حیات اندیشان میگذیرند چنانچه باور تو ان کرد و اگر نزد کفار بدلا مل و اضطره ثابت کرده میشود در حواب این ستفهمام گفته می‌آید که اگر رجوع بحال تر که خواهد شد باشیم معنی که حالی شبه بحال اولی بطریق تعاقب امثال حاصل خواهد شد نه تعود حالت سالقهه بعینهای در تعاقب امثال جای تزد و انکار غصیت که تعاقب لوم و لفظه در روز شب تشکلات قدری و فضول شکیه مواعیم در پیروز و در بهار و در هر سال مشاهده و محسوس است و در ازی مهلت در بیان بطلان ترکیب و اعاده آن وقتی موجب دشواری اعاده است که قدرت فاعل کامل نباشد و لازم داشت و فی الفهر اعاده کردن و بعد از قرون و بطلان استفاده برای بکیسان هست قالر ایار و دیگر بطریق استهزا و محجب میگویند که تلک اذکر بخایسره یعنی این زندگی که بعد از تفرق اجزاء فنا و طوبات خواهد شد و عالم بخشم ایار و شترشنبه بازیان است از را که لعنه اجزاء خود را خواهیم یافت و حیری و بسیار از مانا قص خواهد شد و عالم بخشم باز ایار و خرابه کشیدن پس باز شتن مادران چنان مانند باز شتن مسافری است که از خانه بامال حشمت صحت و صلاح است اعضا بر آنها بود در سفرم برای این داده تهرا و برینه سرویدن زخمها برداشته و اندام ہاتلف کرده بازگشته بپاید که سراسر این آمدن او بازیان است حقیقی ای دیگر این استهزا ای ایشان میپرساید که این استجواب شما ازان است که فعل و تاثیر آنی را بر فعل و تاثیر خود قیاس می‌کنید و از تعاقب ای امانند خود

و قید جمیع اسباب دریند استعانت بالات می فهمید حالانکه جنین نیست فعل و تاثیر او تعالی موقوف برای
والات نیست بلکه اسباب آلات نیز از فعل و تاثیر او جمیع مشهود و فراهم می آیند فاًنتها هنوز جرمه و احمد
یعنی پس نیست آن نزدیکی مگر اثری که نهیب تند و آن کنایت از لفظ صور است که بجز آن احوال با ابدان متعلق خواهد
شد و تعلق روح با بدنه بهم بر اثر این اسباب حیات را جمیع می کنند و سبب آن تعلق حیات کامله خواهد شد
نه مثل حیات جنین و طفل نوزاد میشه که حض عیف دارد و حرکت بثوابی می کند زیرا که ایشان بجز دشمنیدن آن
آواز تند حرکت سرعایه قریب خواهد بود و آنها هر دلخواه زمین سفید بهوار الگویید و نام زمین آخر است که در آن افزایش
بر روی زمین خواهد بود و آنها هر دلخواه زمین سفید بهوار الگویید و نام زمین آخر است که در آن افزایش
زمین عالت خواهد داشت و تحمل است که سایه درین جا معبنی بیداری باشد ما خود را زده که معنی بخوبی است مثل
کاذب و خاطلی و تقریر این آیات بین احتمال است که چون کافران برای الزام مسلمانان گفتند که بعد از مرگ ناقیم
قیامت که موعد زندگی است فاصله زمان بسیار است و درین بین اخوان ما بوسیله طوبات بدنه فانی و اجزاء
آن متفرق و متساشری خواهد گشت باز اعاده صورت ترکیبیه فیضان حیات بین مرشد طبود چه قسم خواهد شد و
مسلمانان گفتند که با صفت اینهمه خواهد شد زیرا که بقای اجزاء اصلیه شرط اعاده هست بقای بجمیع اجزا و اجزاء
صلیل احتیاط خواهد داشت بار و بگرای فران گفتند تلک اذکر تخفیف خواسته یعنی این اعاده بین تقدیر که اجزاء
تمامها باقی نماند اعاده ناقص است زیرا که اجزاء تمامها معاذنه شدند پس حیاتی که بار و بگرمفاوض خواهد شد نیز ناقص
خواهد بود مثل حیات جنین و طفل نوزاد میشه عالانکه شمامی گوئید که آن حیات اکمل اعم ازین حیات مترکه خواهد بود پس
خلاف نهاده بثبات شد حق تعالی در حباب ایشان این سخن فرمود فاًنتها هنوز جرمه و احمد فاًدا همراهی
یعنی پس نیست آن که داده مگر اثری که آواز تند پس تمہ ایشان در بخوبی و بیداری آیند کمال نکه کمال حیات
و نقصان آن کمال قوی روحانیه و نقصان آنها است و بکثرت اجزاء بدنه و قدر آن فحیات جنین و ولید
که ناقص است بسبب نقصان قوی روحانیه آنها است که بمنور بحمد کمال خود رسانید اند و در صد و تری فرزانه
این خلاف ارواح موتی که بهایت کمال خود رسانید ازین جهان مرده اند و لفقط از این تعلق ازدواج ایشان از
اید ایشان که بعد الموت رداده موجب بدل کمال قوی روحانیه نه گشته تا وقت اعاده ناقص بخیر نه
بلکه اعاده این تعلق را بر اعاده تعلق روح بخارج بدنه در لفظیه بعد النوم قیاس باید کرد که در وقت نوم
تعلق روح از ظاهر بدنه مشهود و حسن حرکت باطل میگردد و بازیک آنرا سخت آن تعلق کما کان خود نماید
و در قوی روحانیه پسچ نقصان لاحق نمی گردد و باز صحیح تکمیل فتحیم مشهود تا مثل جنین و لبید منتظر بلوغ باش
و هندی بمحکم برسند و نیز بمحمل است که لفظ سایه داشتمق از سه که معنی بخوبی است

یعنی فاقد اهم مفکلیت‌هون بخلاف این السا هر کجا یعنی پس نگاه ایشان یعنی ارجاح ایشان در آینه‌نگاری
بیدار که قبل از نفح صور بالتفہام تعلق نقوس سماویه قویه الاوراک سریان قوای آنها مستعد حیات اندم بوده اند برای
که قابل خواب بهم نمانده اند و ازین جهت حیات آنجا از حیات دنیا کامل تراست که حیات دنیا فی الجمله آمیرش موت
دارد که خواب برادر موت است و حیات آنجا خواب بهم ندارد این قدر از موت و از مشابهات موت دور است ولیم
روز خیان و بیشتریان را خواب نخواهد بود چنانچه عالمکه و نقوس سماویه را نیست چون کافران با وصف این ایضاع
و تصویر و تکثیل زندگی آخرت را باور نمی کنند و بر استبعاد خود مصرف قایم میباشد و می گویند که ازین دلیل با وکیل یا
خطشناسان مانع شود که استخوانهای خشک با وجود آنکه مطلق استعداد قبول حیات ندارند بیکه وزوزنده شوند و این
قسم تعاقب در حیات جسم واحد بعد از تخلیه مان دراز بینهای هرگز معموق مانع شود تا شاهد این را چشم خود نمی سینم و بکجا
مرده را زنده شد و شاید نکنیم مستمانان تنگدال شده بجا طمی گذرانیدند که کاش حق تعالی مکرده بعد از حبس شدن قبرون
و پورجضور ایشان نده فرماید که انکار این باشیکند و ملزم شوند بنا بر این حق تعالی همیک مسلمان را خطاب نموده بطریق
استفهام می پرسد هل ائمک خدیث موسی یعنی آیا رسیده است بتو خبر قصه موسی که جضور فرعون که پادشاه مصر
بود و پسر ازان نیز اهل در دربار او حاضر می شدند بارها چوب دستی خود را بیک نداختن بر زمین نده میکرد ازدواجی
پیزگ میشد و می دوید و دهن را وارد می عزیزی پس بعد از وقوع تعاقب حیات کنایی چند بازیک هم و احمد که چوب بود
و کمال بعد از قبول حیات جیوانی دارد و در ورطه مطلقان نیست کلام جای تزوی و دشک است فرعون بعد از
ویدن این حیات فایضه کامله بجز و القا هرگز معتقد روز جزا و قابل نعموم قدرت حق تعالی نشدوین کافران نیز بیدار
زنده شدن یک مرده در انجو ایشان آور و بلکه مسخر عقوبت زیوی خواهند گشت که بعد رویت آیات تکذیب ایشان
حادثات الی موجب آن میگرد و اگر آن قصه لفظی گوش زد مسلمان نشده باشد محظی ازان درین چاچ مذکور شده
زاده نامه زنگنه که ایام المقلی میگویی طوی ای این قصه آن وقت بود که آوارد اراده اور اپر ور عکار او در میدان
متبرک که طوی نام داشت که میفیت اقعده چنانچه در سوره طه و سوره قصص دیگر سوره‌ها مذکور است این است که حضرت
موسی از شهر هرصر که مولد و سکون ایشان بود باست خون قلبی ظالم که از دست ایشان بواقع آمد و بود فرعون فکر
نمیکنند ایشان شده بود فرار نموده بهستادین فتشد و در خانه حضرت شعیب که ران شهر همچوپیر بودند و قصه ایشان نیز در
قرآن مجید یکریم بیان فرموده اند فردگش کردند و بخدمت حضرت شعیب مشغول شدند و حضرت شعیب خست خود را با ایشان
نمکح کرده دادند چون هفت سال یا هشت سال علی اخلاق الرؤسین فراسخی گذرانیدند از حضرت شعیب اجازت
خواستند که اگر لفڑی این زمین بطن خود باز روم و قبیله خود را نیز سهراه بزم و دالده خود را زیارت کنند و با برادر کلان خود که
حضرت هارون بودند ملاقات سازم زیرا که دلیل حدت فرعون و فرعونیان قصه خون قطبی را فراموش کردند باشند

حضرت شیعه ایشان را بر صفا مسندی خورد فرمودند و قبیله ایشان را همراه دادند و دو غلام خود را همراه ایشان که فرد
که تا هنر سپاه نداشتند حضرت موسی قبیله خود را لگرفته روانه شدند و حضرت موسی را غیرت پسیار بود و قبیله خود را همراه گرفته
بردن گواران فرمودند که در وقت سوار شدن فخر موده آمدان از سوری دیگر حالات مباوان نظر ناخوشی بر ایشان نیافرند تنها و فرن
شدند و راه شام را ترک کردند که مبارکه مبارکه الملوک شام که تابعان فرن عون بودند علیست آن خون در راه تعرض نمایند راه گذاشده در راه
خنیا فرمودند و همراه ایشان اشتراحتی بود که حوالهای اثاث خود را بران بارگردانید و دو غلام ایشان مقصود فرموده گوسفندان
بودند که غلام دیگر را برای محافظت و راندن نهایا منصوب ساخته بودند و خود همراه سوری زمانه فرند تا آنکه روزی را کم کرو
بجانب کوه طور فنا دند هر چند راه فتنه نزدی پیشنهاد داشت مردم پیش از آن شب جمعه هزار هم ماه ذلیلیت داشتند و بودند
موسیم را درین بین گوسفندان ایشان را کرد و متفرق شدند و از شب فریاد استواد غلامان برای جمع کردن
گوسفندان همچون شدند و حضرت موسی همراه منکر خود توقف فرمودند که بیک نایا کاه قبیله ایشان را بسبب سوری جمع
سفر در زده در گرفت و ایام محل ایشان را تمام شد بود قبیله ایشان این بجز ارجمندی حضرت موسی از طهاره خود گفت که اگر
از جای آتش به هر سبد پر ضرور است که هم برای روشنی بکار آید و هم درین سرماستان گرمی حاصل گشته حضرت موسی
علیه السلام غلامان را فرمودند که درین صحران نظر نمایند که اثر آتش همچنانی است غلامان چپی است و دیگر نیز این آبادی
و آتش نیافرند موسی خود بر خاسته شخص شروع فرمودند ایشان را بر سر کوه که جانب است ایشان بود روشنی آتش
نمود از شق قبیله خود را خادمان را فرمودند که شما درین مکان باشید که من آتشی دیده ام حتی هم با اظکار پاره ازان نیز
واز گویی نزدیک آتش خواهد بود ایشان را خواهم پرسید میتریم چون حضرت موسی عزم نزدیک آن آتش را رسیدند و نیز
که این آتش نیست ارجمند است از قدرت الهی که بر نیک آتشی دیده ام عظیم درخت عورج را که شده همچو خست غذای
باشد و در کویرستان شام پیاوه هم وید فرو گرفته را آن درخت از یادین تا بالا سر برداشاد این است در روشنی آتش لم تبه
در خشان است که حشم را خیره میکند و گرد پیش ایشان آتش او از نیز میتواند میتواند خوش خواهد شد
را ازان بیدان فراموش اورده لطفور دسته بسته خواستند که ازان آتش او را استقل سازند چون دیگر رسیدند آن آتش بیو
ایشان و دیدگویا میخواهد که ایشان را بسوزد بیدین این جالت هیبت خود را پیش شدند آتش نیز پر درخت رفت بار دیگر نزدیک
آتش فتنه باز آتش سبزی ایشان دید باز پیش شدند و همین قسم مکر اتفاق افیاد درین اثنا حضرت موسی عزم حیران و مستاؤ
تماشائی این عجوب پنجه دنده بیک نایا کاه نوری عظیم ازان آتش بخاست و مابین آسمان و زمین پر کرد در روشنی آن نزدیک
مستولی گشت که حشم حضرت موسی عزم خیره شد و از زیدین بازماند و ایشان دستهای خود را جسم پهای خود گذاشتند و
آواز نیز ملا نگه نهایت بلند شد حضرت موسی عزم در آن وقت ازان آتش آوازی سنیدند که میخواستند آن را
فاسخ نمکنند یعنی منم پروردگار نو که بصورت آتش تخلی کرد و ام هر دو پایی پوش خود را از پایی خود دور کنند

اینگان بسب صحیحی آئی و حضور ملائکه که خادمان آن تحلی لذ حکم کعبه و مسجد الحرام بید اکرده باز کلام شروع شد و ایشان پرسیدند که در دست راست توجیهت عرض کردند که چوبستی من است فرمودند که این بزرگین بانداز نپرین اند اخترداری شد که میدید حضرت موسی عزم ازان بازترس خورد و گرختند ارشاد شد که متوجه این مارا بدست خود بگیره باز همان چوبستی خواهد شد بازار شاد شد که دست خود را در لغبل خود بگذارد باز سین آرس پیچنان کردند دست ایشان مانند آفتاب پر خشند شده بود که حشم را بر وشی خود خیره می کرد حضرت موسی عزم فرمودند که من بخود شنیدن این آواز و انتقام که این آواز خدا است زیرا که اورا از شش جهت می شنیدم همچوی عصا را خود می شنیدم تا آنکه عضو عضو من بزد بالجبله بعد از نمودن این کوشمه فرمودن حقائق توحید و آداب عبادت و بیان مدل قیامت و دیگر ضروریات را حکم شد که اذ همی باز خون یعنی برو سوی فرعون تا تبریز صلاح او کنی و از مقام ساقین مقررین که ترا این وقت حاصل شده ترقی نموده بمقام مدبرات لمرابسی و ازان جهت نزابه تبریز صلاح فرعون می پیزیم که آنکه یعنی بحقیقت آن فرعون از حدگذشتہ است در فساد بحمدیکه دعوی روپیت میگند و چون نزد فرعون برگی فقل یعنی پس اول اور ایشان قدر بگو که کهل لک ای ان نزدیکی یعنی آیا هست ترا غلبی و میلانی باان که پاک شوی از صفات زنده نفس که مشای طغیان و سرخی است و من در اصل فساد تو بین قدر فماعت خواهم کرد زیرا که اینقدر از دست عامه صلحی و راقحان حکمت خلقیه نیز سرخیام میتواند شد بلکه ترازقی عظیم خواهیم داد و ازاولی کاملین و عرفای و مسلمین خواهیم گردانید و آهینه کی ای این تباک یعنی در این نایم ترا بسوی پر دگار تو تا معرفت ای صفات افعال تعالی ترا بعین المتقین احتمل شود فتحشی پس مهیبت خودی و نفس تو پاش پاش شود و فنا ای اتم ترا دست دید که من بعد خون مکن مرض طعنان غاییکه الفانی لایت و در بخاتمه قفعه مخدوف است یعنی پس حضرت موسی بسوی فرعون رفتند و اورا فرمان الہی رسانیدند و فرعون در جواب ایشان اول چنین گفت که آیا تو همان شخص منستی که در حالت پیچگی باز اپرده کرد بودیم و عمر یاد را گذرانیدی باز آن کار خود را کرد فتنی که میدافن و ناس پاس نعمتہای ماشدی ترا این مرتبه از کجا حاصل شد که خود را یادی و مرشد من فرار داده آمدی حضرت موسی عزم در جواب فرمودند که آرے من بهمن کنم و کاریکه کرد بودم در آن وقت نادان جاہل بودم و چون از شما ترس خورد و گرختم خدا نمک تعالی مرا علم و حکمت داد و مرتبه پهایت دار شاد از زانی فرمود و مرای سیم ای گری نزد شما فرستاد و بار دوم فرعون گفت که حالات تو این دخوی می کنی که من فرستاده خدام بین دعوی و تیلی بیار اگر راست گویا بشی فکر کاهلا کیه الکبیری یعنی پس نمود موسی فرعون را شانی بزرگ و بزرگان را لشانه بودند یعنی آنکه عصما از دهش دست ددم اینکه دست ایشان مثل آفتاب رد مشن گشت اما چون در یک مجلس برای اثبات یک مطلب بودند یه دو را پیک نشاند همچوی فرمودند و نیز بدهیا تابع اند اختر عصما بود پس گویا مججزه اصلی همان عصما پاشد و سرمه

آنست که چون انبیا مبعث میشوند او لا بقهر فنا الفان منکران نی پردازند بعد ازان به پادشاه وارشا و طالبان و
مشترشان مشغول میشوند عصا صورت قهر بود و درید همچنانه هدایت وارشا و نیز در عصا حیات غذیه بصورت
محفوظ همان طور میگردند بین افراد غنی و بشعاعان ائم خلوده میگوند و قهر و سیاست تعلق ببطاهم نبود
دارد و لزود تخلی تعلق بباطن نبود دارد که ولایت است و فرعون را که کفر از ای بود عرض الزام محبت و تحولیت محض
بود پس حق او آیه کبری عصا باشد نه بدینه بین ای پست معجزات از بیر قهر دشمن است؛ بوی عنیست پهلوی
است؛ و نیز در عصا معجزات دیگر کم بود که در وقت آب کشیدن مقدار عمیق چاه دراز نمیشود و مانند رش شن بیهاد
او بدلومی حسپید و وقت تاریکی مثل مشتعل هردو شعبه ادمی در خشیار چون حضرت موسی عمر بخوبی میرفند استاد
چو کیداری میگواد اگر آن را نزد گوسفندان گذاشتند میرفت گرگ دزدرافع میگوتد تا آنکه گفته اند که در عصا هزار
معجزه بود که در عصا محمد ازان چند در قرآن هم مذکور است اول شگافتن در یا بهتر بآن دو مجامی شدن
چشم های آب از سنگ بهتر بآن پس آیه کبری همان باشد نه بدینه بین ای عرضی گفته اند که بدینه بین ازان جمی
بزرگ ترشد که صورت کمال ولایت موسی عمر بود و کاپیه النبی فضل من نبوده و نیز ساحران فرعون
نفل بدینه بین ای تو انتقام کرد و نفل عصا کردند و حق آنست که هردو معجزه در آیه کبری داخل اند و این هردو حکم
یک نشانه دارند نسبت په معجزات دیگر که حضرت موسی را داده بودند برگزیراند با چنانه فرعون بدین این هردو
معجزه که در ایشان دعوی حضرت موسی عمر دشاد عاول بودند زیرا که اذاینه حیات غذی بر دست ایشان
در خوبی که چنان قابل حیات نیست مثل چوب و لیل مریخ بر آنست که از دست ایشان دلهایی مرده بالا و سے
زنده خواهد شد و پاک کردن لفسل زر زائل و خاشت زر ایشان بهم کار است و شعشعان نور آهی بر
دست ایشان فیل صریح بر آنست که از دست ایشان ایصال سالکان راه خدا ایتعالی بازور تخلیات ایتحام
خواهد شد اصلار ام نشاند بلکه مردم کرد فکن ب و عصی یعنی پس انکار کرد رسالت حضرت موسی عمر اذاین فرمان
برداری پیغام خدا ایتعالی نمود که بزم ایشان باور نیده بود در بین قدر هم اکتفانکرد بلکه ثبت آدم را ایستاد
یعنی باز پشت داده بر راه خدا ایتعالی سعی کردن در ابطال رسالت حضرت موسی عمر آغاز نهاد چون وانست که در همای
حاضران بسبب پیدان این دو معجزه صدق حضرت موسی عمر خواه گرفت فحشان یعنی پس جمع کرد ساحران
را برای مقابله حضرت موسی عمر خلق را برای دیدن آن مقلدیه تا پدانته که این کار بحیله و تدبیر نیز میتواند شد
کار خدا ایتعالی نیست فناذی یعنی پس آواز داد در میان مردم قبل از آنکه مقابله واقع شود تا بالفرض اگر
ساحران در مقابله مغلوب شوند مطلب حضرت موسی عمر ثابت نشود که هنوز روبروی است آن پروردگار که حضرت
موسی از طرف او دعوی ایچمگیری می کند لیکن از روی بیت من هست ایتیاع این با وجود اعلی شان عجیب است

نیست فقائی نا رنگو اگلے یعنی پس گفت فرعون کہ منم پر در دکار نہ بند شما و تم اگر پر در دکار ہو دیگر در عالم نہ شد کہ موسیٰ را بسم الیحیٰ گئی فرستادہ است از من اپنے خواہد بود پس اگر موسیٰ رسالت خود را ثابت کند باز تم قابل تبع نیست اثبات علور بوبت خود را بوبت حضرت حق چنانچہ در صورہ زحف و دیگر صور ہا مذکور است باین روشن میکر د کہ را بوبت او تعالیٰ اگر یا شد عام است بر جمیع مخلوقات و را بوبت من خاص است بر اهل مصر و خاص مقدم مر عام میباشد در پاسداری و استحام بر عایت حق آن فائز بوبت او تعالیٰ از نظر حسن و عقل غائب است و را بوبت من محسوس ف مشاہد و نیز ایحیٰ او تعالیٰ کہ حضرت موسیٰ است مانند الیحیان من طمطراق مدار دنہ در دست او دستانہ زرین است و نہ سراہ او فوج و حشم و از حال ایحیٰ قصور یا دشائیت با دشائی کہ آن ایحیٰ از طرف او آمده است تو ان فہمید چمکه فرعون نیز قبل ازین تدبیرات و حیله ہا از سابقین دھنال بعد و من بعد در مدبرات لعراوا خل شد پس ہر دو حلقہ مقابل کہ حضرت موسیٰ و فرعون باشند در جانب نہایت و ضلال بر ارشد نہ اماعنایت الہی تدبیر حضرت موسیٰ را امداد فرمود و تدبیر آن ملعون را بر یاد داد فاکھد کا دنه نہ کمال الآخرۃ و الاموالی یعنی پس گرفت او را خدا عقوبت آن جہان این جہان درین جہان بعد اب آب او راغق فرمود و دران جہان بعد اب آتش گرفتار ساخت چنانچہ در جائی دیگر در حق فرعون و لشکر ہائے او فرمودہ اند کہ اغراق و خلو انا زار او ہر چند عقوبت دنیا مقدم بر عقوبت آخر است اما در ذکر عقوبت را زان جہت مقدم فرمودہ اند کہ مقصود ہمان است و عقوبت دنیا و سلیمانیہ آن نیز آن عقوبت جادو ای نیست و نہ ازان مرتبہ سخت تراز عقوبت دنیا است پس لائق تقدیم ہست ہر چند دنیا دار حزا نیست اما این قسم فراعنة را در دنیا نیز بعد الزمام محبت برائی عبیرت دیگران سزا ای کرد ازان ہا میرسانند چنانچہ سیف را میند کہ ایت فی ذلك بعثۃ ملن میحسنی یعنی ہر آئینہ درین گرفت و گیر عربی ہست برائی کیکہ از خدا میتواند ترسہ بخند و رجہ اول آنکہ تدبیر مقتدیان گمراہی پیش نیز در در حقی اذواقات بر یاد میشود چنانچہ تدبیر فرعون شکردم آنکہ خدا تعالیٰ اگرچہ گمراہان را ہمیلت می دیدا ما ہمیل میکندا روسوم آنکہ دیدن معجزات ہمان کس را بر سر راه می آزد کہ بسیح کفر در دل اوجانگر فتہ پاشد در لشیہ ہاند ولیندہ والا ہر معجزہ راجحیہ و نز ویرد فرع می کند و ہر دلیں و برہان را بمعالطات معارضہ دینا یہ چیز ارم آنکہ حضرت موسیٰ عجم پاين قسم کافر سرکش کہ دعویٰ را بوبت میکر د بکمال نرمی و بر دباری سخن گفتند و عاقبت ملطف و نصرت یا قند لس پیغمبران داتباع ایشان ہیبا یہ کہ شبیند ایکم کلمات کفر و بادی ہا از جانزو نہ واند و گھنیں انشوند و عدم تحزن زندگی عاقبت کا نظر پر یابند و چون در قصہ حضرت موسیٰ حلیہ السلام ثابت شد کہ فیضان حیات غیب بشرط باستعد او حبیم نیست و نیز حیات عنیبیہ بار بار ہمی آید و میر و دچانچہ در اثر دہا شدن عصا و قوع یافت کافران را مجھاں سخن درین دلیل بود کہ حیات

جیوانی ناقص است اگر نگی یا چوی آزاد قبول کنند میتواند کرد و چنین باید باشد آن که حیات نیز خود را مستحب ننماید
زیرا که در این ایام بهار و پر نشکال می بینیم که این قسم عالم را مثل مار و کفر و مدعوک بے تولد و تناصل پیدا نمیشوند و دین
و گل و قبول صورت آن جیوانات مینماید باز چون آن موسم میگذرد آن حیات میرود و آنضرورت از باده مفارقت
مینماید و چون باز دیگران موسم می آید باز همان اجرای مادی که در همان مکان افتاده مانده بودند همان صورت
میگیرند اما در خلقت آدمی باین لیش استفاده کلی است شاهد آن را بیان باید کرد در جواب ارشاد میشورد.
آنهم اشن خلُقًا یعنی آیا شما ساخت ترا یا در خلقت و پیدایش شما دشوار تراست آمر اللئامَاءُ یعنی
یا آسمان ساخت تراست از روی خلقت و پیدایش او در لفظ شما دشوار تراست و جواب باین سوال ظاهر است
که آسمان هم در مقدار زیگ تراست از آدمی بجزی که صلای این را بآن منابع نیست و هم باعتبار تفصیل
اجرا از زیوج و سخوم مختلف آثار و احکام و حدود معتبرانه از آدمی زیاده تراست و هم قوت حسنه ای او از قوت
جمیعیه آدمی افزون تراست زیرا که حق تعالیٰ بندها یعنی بنادرد است اور این بنادر قوی که هرگز نباشد و مطلع
زمان و دام حرکت کهنه و شکسته نمیشود و هم قوت روحمانیه آدمی غالب تراست زیرا که حق تعالیٰ رفع سکنه
لیعنی نمیزد کرده است از تقلع او را بغير انکه اعتمادی بر ستران باویا و لوار با واسطه پاشد سک در لغت امتدادی
را گویند که بطول و عرض آن امتداد را قائم اعتبار می کند اگر از پائین ببال انظر گشته آن امتداد را سک گویند
وارتفاع نیز نامند چنانچه در عرف مشهور است که از تقلع دلوار این قدر است و اگر از بال اسباب این نظر گشته آن
امتداد را عمق نامند چنانچه گویند که عمق دریا و عمق چاه اینقدر است و اهل تفسیر و اهل حدیث چنین را میت کرده
که بلندی آسمان دنیا از روی زمین پانصد ساله راه است و چنین بین هر دو آسمان از آسمان یا توسعه گشته
مقدار است و سخن گندگی آسمان نیز بچنین مقدار است ازین بلندی آسمان هفتم و دوست اور اقیانوس پیدا کرده
پیشست را در عالم ابعاد و اجرام در بیان مقدار سخن آسمان با طرقیه دیگر است که برای همین هندسه بر این قاعیم کرده اند و حوز
را او پانصد ساله که در روايات وارد است متوجه نمیست که راه کدام متوجه بکدام حرکت مردم است و نیز قطع کردن میست
صعود و نسبت بقطع کردن مسافت هموار دشوار تر میباشد و زمان قطع اول نسبت بزمان قطع ثانی صفا عصاف معاون
میگردد و چنانچه در فتن بر زمین هموار و بالا برآمدن کوه مجرب است و اهل همیت بفراسخ و اسیال تقدیر ابعاد کرده اند
و درین صورت بمحمل است که روايات شرعیه برای همین هندسه هر دو منطبق شوند لیکن نزد اهل همیت بسطوح فلاک
با هم متقابلاً متصق اند در میان آنها فرج نمیست و موافق رولایت شرعیه فرج نیز ثابت نمیشود اما بناهای ملاصق سطوح
افلاک نزد اهل همیت بر قاعده لافضل فی المثلکیات است و آن قاعده ظنی است بر این قطعی ندارد و معندا
در لفظ اهل همیت حاجت بضریح بین السماوات متحققاً نشد ازان جهت اثبات فرج نکر و نداری با پیش عرض میرود اما

پسین هر روز آسمان معلوم شد اثبات فرج به مزود ندیم باقی نداند مگر فی المضت مجموع اخچه از برایمین هندسه و زمان ابعا
فلکیات ثابت میشود که بدو ن فرج به دریافت اند یا اخچه ثابت است با روایات شرعیه اما این مخالفت لفظی است
زرا که مقداری را که اهل هدایت داخل شخص آسمان اشتبه اند شاید بعض آن را در نظر ایاب شرع فرج را اعتبار کرد و باشد
و باقی اخچه قدر نفع از نزاع بالجمله و فرقوت جسمانیه روزهایی آسمان نسبت بقوت جسمانیه روزهایی ادمی
اظهر من الشمر است و اگر ادمی را خوازان است که مزاج من در کمال اعدالی اتعشد و که قابل تعلق نفس
ناطبق مجدد شده ام جوابش آنست که آسمان نیز در کمال اعدال و لطافت و اقتصاد پنهانی میباشد فسوانها
یعنی معتدل المزاج ساخته است آن آسمان را لغوس کامله را با حرام آنها متعلق گردانیده که در لطافت و تحریر
از لغوس انسانیه کامل ترازو و با وجود اینهمه آسمان باز تاثیری قوی بخشیده است که سبب خلو شعاع آفتاب و
ستاره مستحبین بقوی در عالم مینمایند و سبب خفای آن شعره تبریدی عظیم در عالم احداث میگند و این
تاثیر در هر دوره بامدن شب روز محسوس میشود و اغسطس لیکه ایا یعنی و تاریک گردانید شب آن آسمان را تا
شعاع مسخن آفتاب بجهانیان تا بش نگند و برودت پیدا شود و هر چند شب نام مخزو طاطلی زین است لما چون آن
مخزو طاطب شعاع آفتاب خود و عزوب آفتاب در افقی موجب طلوع آن مخزو ط میگردد بر اهل آن
افق و طلوع آفتاب موجب غرب آن مخزو ط میگردد حرکت آفتاب تابع حرکت آسمان است لا جرم
شب را با آسمان اضافت فرموده اند و بعضی از از ایاب بدبیت نسوانی آسمان را برگردانیت آن جمل گرداند
میگویند که شکل کروی از قبول آفات دور ترمی باشد بخلاف اشکال دیگر پس از بجهت نیز خلفت همان
محکم تراز خلفت آدمی باشد و بعضی تسویه را بریند و شقوق و شکاف را آسمان جمل گرداند برخلاف
آدمی که مسام و شقوق بسیار وارد و ازین جهت و در معرض آفات است ہوله مناسب نامناسب و بین
آدمی و ز آید و اغذیه و اشربه و هموم در راست و جائز آن موفری از راه فرج چهارم بدهش میتوانند در آمد بخلاف
آسمان که ازین آفات بالکل بیه محفوظ است و احجز خنجرها یعنی و مگور در وشنی آسمان را که عبارت از آفتاب
و سنت و ذکر وقت ضمی از آن اختیار فرموده اند که آن وقت کامل ترین اجزائی روز است در لوز و رسن و
شعاع آفتاب با تاثیری است بغايت محسوس در گرم کردن عالم و جمیع عناصر سبب شعاع آن گرم میشوند
جھومنگازین که سبب کشافت و پیش تاریک آن کیفیت مقبول را خفو ط میدارد و چون شب روز آسمان
تبرید و تغییر دهندر سید و آسمان قابل این کیفیات نبود لا جرم این هر دو زمین قبول گرد و مستعد گشت و
کار و اجرایی عیون و قیوات شد و آزاد پس بعد ذلك حرمانی و زمین را بعد از تدبیر روز و شب بهوار
و زمین بندی کروزیکه از اجتماع حرارت و برودت در زمین آخر جو مینه اماء ها برآورده از آن نمی

آب اور را تاموا و محبتسر در زمین کے سبب برودت مستعد قبول صورت آب شده بودند سبب تشخیص متعار
آفتاب سیلان بہر سانیده بیرون زمین برآیند و چون آب فاک با ہم مخلوط شدند و حرارت بھار و تاستان ران
در را شرکر دیں بناست و سبزه برآمد چنانچہ میفرماید و فرعها یعنی در آور چراگاہ آن زمین را گویا زمین قبل
ازین تدبیر خرابه افتاده بود حالا اور اباغی مرتب ساختند که ہم آب در انجام حاری شده است و ہم سبزه کو نا
گون منودار است و برای آنکه مادہ آب در زمین محفوظ باشد تدبیر دیگر فرمودند که والحمد للہ اسها یعنی
ذکوه ہائے رابر زمین بطور نگر قرارداد او تابخوار است که در زمین محبتسر شده میخواهند که بروز برآیند سبب
کشافت جسم کو تواتر پرآمد و بالضرورت منعکس شده آب می گردند و از فرج که در ان کوہ ہائیا پسندید سورت حشرہ و
نہر حاری میشنوند و نیز آبہائی که از آسمان نازل میشو دل سبب صلب است کوہ زمین اور التشریف کند و بالا قلعہ ہائی
کوہ جمع شده بماند و بتدریج بسوی نشید که ان گرد و لہذا انہار ذکر شپه ہا از کوہستان رو ان میشنوند و
در قرآن مجید جا بجا سماہ از ذکر حشرہ و نہر ذکر کوہستان نیز آمده است و اینهمه تدبیرات برای آن فرمود که
هناک عالمکو کانعام مکری یعنی تابہرہ مندی باشد برای شما و برای چار بیان شما پس تقاضا و معاش شما میرہ بوط
با اسمان است و حیات شما مستعار حیات اوست خود را خلقت ازوی حکم ترجیح فسم زعم تو اینید کرد و درین جا
پاید النست که در روایت دیگر که در سوره لقہ و سوره فصلت واقع شده اند خلقت زمین پیشتر خلقت
آسمان بیان فرموده اند بلکہ زدن کوہہا بالائی زمین القاء برکت بانبات اقوات در زمین نیز در سوره
فصلت مقدم بر خلقت آسمان است و اخچی صاحب کشاف و دیگر مفسرین گفتہ اند که خلقت جرم زمین مقدم
بر خلقت آسمان است و گسترانیدن زمین و پن کردن آن بعد از خلقت آسمان پیش نمی رو و ذرا کم
در سوره فصلت تمام خلقت زمین مانیهارا از خلقت آسمان مقدم داشته اند و در سوره لقہ نیز خلقت کو
قلقی الارض بجهیعاً ثم استوئی الى السمااء ولالله بِتَقْدِيمِ تَامِ مخلوقات زمین بر تسویه آسمان می گند و
لہذا جماعتہ از علمای این رفتہ اند که خلقت آسمان بر زمین مقدم است لیکن تسویه آسمان از زمین می تراحت
اما این جماعتہ را درین سوره غفلت و اقصید زر اکہ در اینی افسوس رہا و اغطشش لیکن اونچ جھنگرها فرمود
اند بعد ازان ارشاد کرده اند که والارض بعد ذلك دھننا پس تحقیق آنست که مراد از دحوز میں کستاخ
از تسویه آسمان است مرتبہ قضایا بیجا و مانی الارض است وزمین را بصورت باع مرتب ساختند و مراد از
خلقت مانی الارض من الجبال والبنات والاقوات که در سوره فصلت و سوره لقہ مقدم بتسویه
آسمان است مرتبہ تقدیر و اندازہ آنچیز پا ایست نہ ایچا د بالفعل الامر ظاہر است که تكون معاون و
نباتات بلکہ کامنات الجو نیز موقوف بر اشعه آسمانی و اوصاف مختلفہ آن اشعة است که بحرکت آسمان بع

برت و بعضی از مفسرین گفته‌اند که ثُمَّ بعدِ ذلِك درین آیات برای ترتیب بیت بلکه بنا بر شمار نعمت‌ها است که
ش را در ذکر بنا بر شدت عنایت رعایت نمی‌کنند مانند آنکه شخصی علام خود را بگوید که من ترا چنین فیضان نداشم
پس درین نکردم باز ترا از دست مالک سایق که بر تو ظلم می‌کرد مال واده خلاص نکردم بلکه بعضی ازین نعمت
بلکه بعد درین حجا برای تراخی در مرتبه است مثل ثُمَّ حکان مِنَ الْذِي لَمْ يَعْلَمْكُهُ بعده از فکر قبیه و دیگر عبادات
لیه نذر کور فرموده اند و گستر انیدن زمین در حق آدمیان لعمتی است بالاتر از نعمت‌های آسمانی و از حضرت
بن عباس رضی ائمه عنده منقول است که بعد ذلک رأیجاً معنی مع ذلک است چنانچه در آیه عتل بعده
لک زینیه و از حضرت حسن رضی ائمه عنده منقول است که حقت تعالیٰ اول ازین را بیار خود آفرینید
در روی رکھا و خود پا پیدا کرده در آن رگهای برگی دارد که لسبی آن بیهار انجومنی کشد و حشیه های جاری می‌شوند
لقد پیروت فرموده باز متوجه بسوی آسمان شد و آسمان مانند دود پرداز آن را بهشت آسمان ساخت باز
ازین را پس فرمود و مقدمداری که سهست گردانی و ابتدایی خلقت زمین در مقام کعبه معظمه بود از همان‌جا نیز سطح
و فراخ شده و لبند از حق آنچنانه مکرم در جای دیگر فرموده اند که اول بیت و خبر للناسین و شهر مکه را بهین
م القری نامند و اسد اعلم و نیز پایدرا نست که در تعداد این نعمت‌های بعض مواضع حرف عطفت اورده اند و در
بعضی خوف کرده و قاعده دریافت نکرده اش آنست که هر چالغت سابق محمل است و قصیل آن منظور داشته
از حرف عطف را از انجا حذفت فرموده اند زیرا که محمل و مفصل نه در باسم اتحاد و ارجمندی اینها بیش حرف عطف
ازین میان آنها ممکن نمی‌باشد مثل وَ لَا أَرْضُ لَعْلَى ذلِكَ دَحْتَرَهَا اخْرَجَهُمْ مِنْهَا كَمَا هُنَّا وَ مُثُلَّهُمْ
لهمهاد ففع سُمَدُهَا كَفَشَتْ نَهْرَهَا وَ هُرْهَا از بیان لغت سابق فلاغ شده بیان لغت دیگر مقصود فرموده اند
حروف عطف را آورده چنانچه در قبیه نذکور است و چون از فرع شبهات کافران که در حیات اخروی جیان
کی گردند فارغ شدند و سخنی که مقصود بود از شرح حال نیکان و بیان امتیاز هر کی ایسطال فتنین در حال خود
کیم کاره مانده بود باز جو عبات تمام آن مقصود می‌پیراند که دلایل حذف دران روز که لسبی ندگی دوباره
و شنیدن آواز لفخه صور مضر طرب بمقرار خواهند بود و مهه اضطراب الشیان نیز ظهور خواهد گرد و باید این می‌پرسید
صورت دفع خواهد گرفت فاذا حکم اعظم الطامة المکری یعنی این از آمدن را فه مردم بمقرار و مضر طرب
خواهند گشت و هر کس را اندیشه های خود علیه خواهد گرد که آیا بامادرین روز درین مقام و درین زندگی بجهة معا
لشی خواهند آمد و چه خواهند گرد و چون باید حادثه دیگر که بزرگ تر و غالب است از هر حادثه در آن گناهی
است از تخلی فهرایی برای مجازات وحضور صحائف اعمال و شاهدان اولیح و ملائکه و اوردن در نیز
پر کیل این موقف دار و دیگر نہ همگاران نیسوان و تو بمحاجه مجرمان و لفظ طامه خود است از ظلم که بمعنی غلبه

وعلو است یقلاں فی مثل جزی الوداع فطمہ علی الفرقی یعنی چون ناله جاری شود بحقیر آب غالب باشد وکبری تاکید بر تاکید غلبہ و علو آن حادثه است وجزای شرطی که مدلول حرف از اینست لفظ فاما مامن طبعاً با معطوف خود است و چون این حدثه بالاصالت برای مجازات نوع انسان واقع خواهد شد و شگافتن آسمان و تزلزل زمین و دیگر حوادث محض تمهید و توطیه آن لاجرم و قوع آن حادثه خواهد بود دالا یعنی فیین کل انسان مکاسبی یعنی روزگاره یادگاره آدمی سمهه اخچه در دنیا بسی و ملاش کرد بودگو بالعده از کار که جزای آن ندید و تهره آن پختید آنرا فراموش کرد بود حالا که جزای آنرا مشاهده خواهد نمود سمهه آن کار بارا یاد خواهد کرد و نیز اعمال خود را در صالح مدون و مکتوب خواهد دید و اخچه از التفات او رفتہ بود باز در مرکه امش خاطر خواهد شد و سبب سریان قولی نلکیه در مرکه و خیال او آن اعمال راصوره خواهد دریافت و سبب کشط آسمان و اندک زمین عالم شال علوی و غلی راخواهد دید و بدرست ایجحوم یعنی و آشکار افطاہ هر کرد خواهد شد در ذرخ میگزی یعنی برای که کمی بیند یعنی همه مردم در دیدن در ذرخ آن وقت برای خواهند شد و خناکیه در دنیا انبیا و اولیا و عرفاد و ذرخ رامی بینند و عوام کمی بینند در آن جهان این تفرقه خواهد ماند که افزون نمی بینی بزرگ تغییر مطہور است از قبیل قدیم الصیغه الذا عینین یعنی آشکار اشد صلح برای هر که در پیش دارد هر چند این حادثه بزرگ جمیع اهل نجاشی و حواس خواهد کرد و سبب دین آثار قهر آنی که بعوشر در ذرخ نمود از خواهد شد هر چند شرکیه خواهند شد اما اثر آن غصب بهرس خواهد رسید بلکه مردم در آن وقت دو فرق خواهند شد فاما مرن طبعی یعنی پس کسیکه در دنیا طغیان و رزیده بود و از حد و مقرر کردۀ غذاست جا وزمزده و پیشتر باعث طغیان و تجاوز محبت دنیا است و اینداد حدیث شریف وارد شده خب الدین اراس کل خطبینه و این طاغی از مرتبه محبت دنیا نیز مربقت کرد بود و اثر المحبوب الدین یعنی و ترجیح داره بود ذرخ گانی دنیا و لذت آن را بر صایع خدا و ثواب خدا فاراججیه هی المکانی یعنی نین تحقیق در ذرخ پیمان است مکان لائق او زیرا که در ذرخ مظہر قهر آنی است و صورت دوری همچوری از جناب او و این شخص چون غیر خدارا که دنیا بود خدا ترجیح داد و کمال دوری از و تعالی واقع شد و دیدن از در ذرخ را مثل دیدن در ذرخ است جلاد را یار را را و امام مرن خاک معاشر دیر یعنی و اما کسیکه در دنیا پر سپید از استادن بجهنور پر درگار خود و دن که مر ایجضور او استادن است از حد و مقرر کرد و انجاید کرد و طغیان بناشد و رزیده و اسیا و روئی و مقام لضیب من خواهد شد ذرخ گانی دنیا را که سفری پیش نیست بر مصیات خدای سبحان تعالی و ثواب آن خرت ترجیح بناشد و از کار بآدیت و تهی نفس عز لله وحی یعنی و بازداشت نفس خود را از خواهش نهاد که بیشتر باعث بر ترجیح دنیا ہمان خواهش نفس پیشود و آن الجنة هی المکانی یعنی پس تحقیق بہشت ہمان

مکان لائق او شیخ ابو بکر در این فرموده است که حق تعالیٰ در دنیا و آخرت چیزی مضر تراز ہوا که مخالف حق باشد
اگر فرد که فرمودن از راه طلاقیت مرد و قوت بالغ میشود که از سوای نفس خلاص شود چنانچه در عرف علم و قوت بالغ
کے شود که از حب بازی خلاص شود بیشتر خلق اطفال اند جرمت خدا نہیں بلغ جزوی ہے از مزبور
ویدن اور وزخ را چون دیدن تا شامیان است جلاد را ودار را که موجب فرح و انبساط خواهد شد و خشنود
منظور درین مقام بیان حال دو فرقہ آدمیان است در روز محشر که مال پیریک از آنها را نگ دیگر وارد اما
تفسیرین گفتہ اند که درین پر دو صفت اشارت است بحال و وبرادر حقیقی از قریش که هر دو از پدر خود
حال بسیار یافته بودند و مادر آن هارا بسیار دوست میداشت و در خوش خوانیدن و خوب پوشانیدن آنها
معنی بیش فی نمودنکی از آنها که مصعب بن عمیر نام داشت صحبت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم می رسید و بحث
خدا از لذائذ دنیا احتساب فی کرد و شهادت تحدید میداری می بود و روز هاروزه می داشت و طعام چرب بخی
خورد و ماشهوت زنان غلبه نکند و آخر لبیک فرموده آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آن ہمہ مال و متاع و دولت و
حتمت را ترک نده ز غمان خود جدا نی گوا کرده در غربت و گربت بدرینیہ سورہ سحرت فرمود و به تعلیم قرآن
مردم مردمیہ را مشغول شد و روز چنگی اعد نشان آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را برداشتہ در کمال ثبات و تقدیر
که دارستگی از دنیا رفت و شہید نشانہ آنکه برائے کفن او غیر از لنگی میسر نشد و آن ہم از قد او کوتاہ آمد اگر سایم او را
پس پشیدند سرش ولی رشد و اگر سرش را می پوشیدند پس نہی می داشت اند لذائذ پیشان کردند و در مردم
که بین لنگ سرا و راس پشید و پر پائے او گیا ہی خوشبوک اور اذخر می نامند باند لذائذ پیشان کردند و در مردم
که عالمین عمر نام داشت و ادعیش و ترفه می داد جمیع محربات شرعیہ را ارتکابی کرد و باست ترک دنیا پایا
خود یعنیہ نہ اخ می نمود و بحسب محبت دنیا صحبت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ہم نمیر رسید و ایمان و
احکام ایمان قبول نمیکرد تا آنکه روز بدر یکراه کافران کشته شد و کندہ و فزع خگردید اعاذه ناللہ من سؤال حکمت
و چون آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم احوال قیامت پیش کافران بیان فرمودند و گفتن که فزع جامی
طاغیان و سرکشان و دنیا طلبیان است و بهشت مقام ترسنگان و متقیان کافران پرسیدن گرفتہ
کہ اینہم بعد از قیام قیامت خواهد شد بمانشان بدہ کہ قیامت کے خواهد شد وقت و قوت آمدن آن کدام
حق تعالیٰ لے ایشان را پرین سوال لایعنی تو نجف فرمود و ارشاد شد کہ سیلوں ک عز الساعۃ یعنی سو انکشند
تراز وقت آمدن قیامت آیاں فرم سرھا یعنی کے خواهد شد برپا کردن آن قیامت و کلام وقت متحقق خواهد
شد حال انکار این سوال ایشان بجای می محض ہست زیرا که کار تو بیان اوقات حادث آئندہ نمیست تا از تو
وقت سوالات نہیں لیں کار کار مخچان و رمالان و حضریان فی الحال بیان کا ہمان است کار تو تبلیغ احکام الہی

است و ترسانیدن از عقوبات او تعاملی بے تعین وقت آن عقوبته فیم انت هر ذکر نهاده یعنی درجه کاری تو از ذکر کردن وقت آن قیامت زیرا که انبیا و اولیا احیاناً اوقات خواست مستقبله را بیان می کنند منض برای آن می کنند که چون آنحوادث متوافق آن اوقات واقع شوند مردم را اعتقاد غبوبت دلالت ایشان حاصل شود و از ایشان راه خدا بیاموزند و مهندی شوند چنانچه اطبابی ظاہر کرد بعضی اوقات به طرق تقدمة المعرفة تغیرات مزاجی مرضی و زیان آسیده نشان می دهند برای آن میدهنند که اعتقاد طبابت آنها بعد از وقوع واقعه مؤکد گردد و مردم به علاج ایشان متفق شوند و الابیان اوقات خواست مستقبله از شر و طبوبت و ولایت نیست چنانچه بیان تقدمة المعرفة از شر و طبابت نیست و بیان وقت قیامت فائدہ هم ندارد زیرا که بعد وقوع قیامت آنرا اعتقاد غبوبت انبیا کس را به رسیده حاصل که وقت ایمان فوت شد و قبل از وقوع قیامت مواع آن وقت بیان کرد و شد معلوم نمیتواند شد پس ذکر وقت قیامت اصلاً با کار غبوبت مناسب است ندارد و معنداً این علم بالخصوص ازان قبیل نیست که مدرک نباشد آن را احاطه نمود زیرا که جمیع حوادث که در عالم واقع میشوند اسباب آن حوادث نیز در عالم موجوداند پس شد لال با جمیع اسباب آن حوادث دار تفاصیل موقعاً آن حوادث در وقتی از اوقات کرد و تعین اوقات آن حوادث می توان کرد بخلاف این حادث عامه که بر جمیع ارکان این عالم صدمه خواهد رسانید و اسباب بزرگ سبیلت برهم در شم خواهند شد پس این را بجز اورای اسباب این عالم که حد فکر نباشد انجامی رسید و لذت از هر که ازین عالم سوال کرده مشیود بواسطه یا پیوسته آزاد حواله نعلم ای مینماید و لذت افراده اند اما از این ممنوعه ها یعنی بسوئی پر در دگارتست انتہائی قیامت است بدب آن اراده فهری اوست که برای انتقام از عصاة بنی آدم متوجه خواهد شد و هم داشتن وقت آن اراده و خدا جمیع شر و بنی آدم عاکه در حکمت او انتقام را موحی شوند خاصه است کار تزویج آدمیان نیست که این علم را تو اند و انت مگر آنکه از جانب خدا ایشان را این علم عنایت شود و آن واقع نیست اند اما نت مُنْذَرَ هَرَمْ يَخْشِرُهَا یعنی نیستی تو مگر ترسانیده آنکه نمیترسد از قیامت و در اینجا شبه مذکور مکنید که ترسنده را ترسانیده چه معنی دارد و بایش آنست که بسب علم اجمانی که هر عاقل ارجحیات حاصل است میداند که در دنیا بجز این واقع نیشود پس علمی دیگر برای آن میباشد پس ترس از قیامت پیدا میشود و ترسانیدن انبیا و مرسیین بیان مجازات و مضرات و نافعات آن جهان است پس پر که علم اجمانی بجز این مجازات ندارد از ترسانیدن انبیا و مرسیین بسیار است یعنی از مفسرین گفته اند که مراد از ممن صحیح است که بالغه استعداد و خوف آخرت در دنی میشود اینکه بالغه است میترسد و چون متفق با اذار انبیا غیر از مستعدین خشیت نمی باشد گویا اینکه امنصب این از دیگران نیست با جمله ترسنده را و ترسانیده را سوال از وقت چیزی که ازان پیدا رسیده بیان و

آنچه اهل اور کارمندیت بثایه آنکه مسافری را از قطاع الطريق خوف باشد ماید بگیری اور از قطاع الطريق تردد
و او پرسد که پرسن کدام وقت خواهد تاخت تا وقتیکه وقت اور ابیان شکنی من باور خواهم کرد و ظاہر است که آنکه
سوال کافران از وقت قیامت پنابر آن بود که اگر ابیان وقت داشت کرد ما ایمان خواهیم اورد پس صحیح بجا
زیرا که ابیان وقت در آن صورت موحیب ایمان میگردد که وقوع واقعه موافق آن وقت شود و پس ازان میان کردن
وقت و نکردن برابراست و بعد از وقوع قیامت ایمان را اعتبار نمیست اگر بپاره کنست که اجده و قرب اور ا
معلوم کنند و در صورت بعد مطمئن اخاطر باشند و در صورت قرب نکران نایند پس نیز بے حامل است زیرا که
وقت قیامت ایشان را یخوت دراز که گذشت است بسیار اندک خواهد بود که کامن یومِ ریز و نهایاً یعنی که
که ایشان روزیکه خواهد دید آثار آن قیامت را خواهد داشت که مدت اقامت ایشان در دنیا بسیار اندک بود
و مدت بکر و زکمال هم زیسته بود ملکه چنان گمان خواست کرد که لم بلطفه عینه در زنگ نکرده بودند در دنیا و در
برزخ الاعتصیه مگر بقدر سیگاهی که از زوال آفتاب تغییر و بیان میباشد او خصوصاً یا بالقدر چاشتگاه آن
سیگاه که از وقت طلوع آفتاب تا قرب زوال میباشد و تردد ایشان در سیگاه و چاشتگاه از آن جهت خواهد
بود که عمر ایشان در مشفت و سیح گذشته بود و در برزخ هم مخدوب نمیشد بلند مدت بقاے خود را البقدر سیگاه خواهد
فهمید که آن وقت وقت ماندگی و سیح است داگر عمر ایشان را حست گذشته بود در برزخ هم چندان معذبه
نشدند مقدار لقا میخود را چاشتگاه خواهند فهمید بعضی از علماء لفظه اند که مشروع و در راه روز و شب نهاده اند
مثل سیود و پیونان و غیره هم از نصف النهار است و در شریعت از اول فجر و چون اهل محشر منظور خواهند داشت
که مدت بقاے خود را مکتراز نیم روز بیان گذشت خواهند گفت که اگر استدائے روز از نصف النهار است پس ما
در زنگ نکردیم مگر لقدر سیگاه و اگر استدای آن از اول فجر است پس ما در زنگ نکردیم مگر بایه چاشتگاه و ظاہر ا
سر در تقدیم سیگاه برقاشتگاه بهمین است اما اضافت چاشتگاه و سیگاه از آنجهت است که تا شعار شود بینکه مجموع
هر دنیا در گمان ایشان مثل یک روز خواهد آمد چنانچه در جای دیگر فرموده اند از زبان آنها که این لبنتم زال
یوماً وزمان بقا میخود خود در دنیا مثل میباشد اینکه سیگاه از روزی باشد و
چاشتگاه از روزیکه و اگر عرضیه و اضطراری میفرمودند و اضافه فتن ضعی ایسی عرضیه نمی کردند اخبار میگردند و فهمیدند نیشوند
محمل است که معنی آین آیت چنین باشد الاعتصیه او خصوصاً ایضاً مامع العیشیه و حامل آنکه ایشان در مدت بقا میخود
در دنیا تردد کند که آیا نیم روز بود و یا تمام روز چنانچه در جای دیگر از زبان ایشان نقل فرموده اند که لبنتاً نیم و این عرضیه و معمال الدین

سورة عبس

ای ایت چهل و دو آیه بیکم در می کلمه دیپال فردوسی دیچ حرف است و ربط امیوره با سوره والزارعات

بچند ذجه ظاہر است اول آنکه در آخر سوره والنازعات آنما انت هنوز هنوز میخواست فرموده اند و در میسوره
عنای ف خطاب است بر ترک مقتضیاً این منصب که اقامه حجاء لدست عیشه و هم میخواست فاش نهاده
دوم آنکه قصه این میسوره با قصر آن سوره تقابل دارد در انجا پیغمبر را که حضرت موسی علیه السلام
بودند پیش باد شاه بے صاحب قدر از فرستادند و ملک اوز فرمودند که فقل هنوز لک ای آن ترکی
گذانی نابینا بی خاکساری را پیش خاتم المسلمین صلی الله علیه وسلم آور دند و سخا طداری او امیر المؤمنین و پرتو جه
با غنیا و اصحاب شریعت عتاب کردند در انجا حضرت موسی علیه السلام بطریق آنند و می گفتند که هنوز لک شلی آن
ترکی و درینی حق تعالی امیدوار سیاز که لعله ترکی آن باد شاه را بطغیان صرف فرمودند و این گزارا
پرس خویست آن باد شاه جبار در مقام خود نشسته و پیغمبر فتن نزد او مأمور شده که اذهبت المأذون عنك
و درین خوا آن گذا خود رویده می آید که اقامه حجاء لدست عیشه تا معلوم شود که کار و بار اینها بهمین برجایان و
تحت آنکه والقضای است ہرچه میفرازید لعمل می آرند اگر زیارت اخنیا و سرکشان و تملق ایشان بفرمانید
برخیشم و اگر برای گدايان و خاکساران پیغاظیم و تو قیصر حکم کنند اگر اس و العین نه باطاعت والقیاو
گدايان خوش دل میشوند و نه از تکبر و سرکشی جیاران تنگی سینه بهم میسر ماند فرعون را باید روید که بجهت صفت
موصول شد تم اذ برسیعه یعنی پیش داده از راه حق میدوید و این گذانی نابینا را باید فرمید که بجهت نگاه
آید حجاء لدست عیشه یعنی روی حق آورده میدو و سوم آنکه درین سردو سوره بحوال قیامت و شدائد آن روز
بیک فسق مذکور شده در آن سوره فاذاجاءت الطامة الکثیری یومه عقد کر اکاسان فاسعی الخ
فرموده اند و درین سوره و اذاجاءت الصداقه یومه بیرون از اخراج اشاره شد چهارم آنکه
تعداد نعمتیهای ای در اصلاح معاش و خلقت آدمی و حصول او نیز درین سردو سوره مناسب است قریب
با تحاد و ازند و در آن سوره آخر جه مهند آنها ها و هر عهاد متعاقاً الکفر و کاغذ مکم مذکور است و در میسوره
و فاکره و آنها متعاقاً الکفر و کاغذ مکم موران سوره خلقت آسمان و روز و شب وزمین و کوه باد فرموده اند
و درین سوره خلقت آدمی از وقت نطفگی تا دم مرگ ارشاد میشود و قبل از آنکه سبب نزول این سوره
مذکور شو و تهیید مقدمه ضرور است اول باید ما نیست که در میان محبوبان خدا که آن ها را برای کار ارشاد و
پذایست برگزیده اند و در میان سائر الناس از جنبیت او صاف لشریت و صفات نفس فرقی نمیباشد
بلکه فرق از اجنبیت است که محبوبان را خود تربیت میفرازید و هر کاه صفتی از صفات نفس ایشان بحکم اتفاقاً
جبلت نوعی بر می آرد و بودی خود را که میگذشت که موجب حجاب نوزالحق باشد زور تادیب و عتاب
آگاه می سازند و تدارکش میفرازید چنانچه آنحضرت صلی الله علیه وسلم باین معنی اشاره فرموده اند

که ادبی دلی فاحسن تادیب و حمله فاحسن تعلیمے نما انکه اول تخلق با اخلاق آنہی ایشان را حاصل آید که لازم مرتبه وصول و فناور نفس است بعایزان تحقیق یا ان اخلاق میسر شود که تابع مرتبه تقاضاست و آن را عالیست تقاضای تکمیل نیامند پس صدور راین قسم حرکات ازان حضرت صلی اللہ علیہ وسلم منافی منصب مرتبه آنچنان بیست بلکه تادیبی عتاب آهی بران حرکات چین لیل آن منصب آن مرتبه عظیم است و چون این قدمه محمدیت یابید و ایست که آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم روزی در مسجد الحرام تشریف و شنیدن زد و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم میتوهم سرداران عده های قرشی میل عتبه ربیعیہ سپران شیعیہ الجبل بن هشام و حضرت عباس بن عبد الله مطلب و دیگر دسان شسته بودند و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ایشان را خوبی دین اسلام و بدی بُت پرستی می فهماندند و به کمال توجه و استھام مشغول بخاطری و هم کلامی آنها بودند درین اشنا نابینای که عبد الله بن شریح بن مالک بن ربیعیه زیره بود و او را بن ام مکتوم نیز می گفتند بنا بر آنکه مکتوم کو رامی گویند مادر او را ام مکتوم لقب داره بودند زد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آمد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم از آمدان او درین وقت تاخوش شدند و داشتند که این مردان نابینا است زنگ مجلس را تجوید دریافت سخنان بے وقت روی چشم خواهد گفت و قطع کلام خواهد بود و سخن مالکه بین عده های در میان داریم والیشان را دعوت اسلام نیز نیم ناما و نیم کاره خواهد باند تا آنکه آن نابینا پیش مجلس را نماید و متصل آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آمد و شست و گفت که مرافقان و فلان سوره از قرآن مجید بیا موزید و بحال من متوجه شوید که من بیشقت تمام بیست کش پرسان پرسان مجلس شمار سیده ام آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بیان خاطر آن عده های سکوت فرمودند و ارشاد گردند که باش آن نابیناییک دو دم فرصت می کرد بایزیم من مطلب را تکرار نمیور و محبت می کرد و سبب این حرکات ناملائم لوگه موجب تغیر و تنگی می سرداران عده های بدو آثار کراحت بر جیره مبارک ظاهر شد و جین پرشکن گردید و دری خود را از سمت آن نابینا گردانیده بسوی آن عده های متوجه شدند درین میان ایشوره نازل شد و عتاب بمحبت برین معامله فرد آمد مردمی است که چون آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم از زبان جبلی عمران آیات رامی شنیدند و صدم زنگ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کا ہی نیشد و نهایت ترس مستولی می شست تا آنکه کلا اینها اند کر کر را از زبان جبلی عم شنیدند شاد شدند و زنگ و بحال آمد و شستند که این بمهه عتابی بیش غیست بنا بر صحیح و از آثار لطف است نه از آثار قهر و طرد و بعد ازین آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و خانه ایشان که مایوس شده برآمدہ رفتہ بود تشریف برده معذرت پا بچا آوردند و او را باز بد دلت خانه خود آوردند و چادر مبارک را برای او فرش کردند اور ابابالائی آن چادر نشاندند و پرگاه که اور مجلس آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم می آمد تعظیم و اکرام او می فرمودند و ارشاد می کردند که هجبا مبن عائبی فی ریب یعنی خوش آمدی یا کسیکه پر دنگا

من در حق او مراعات ای فرموده هرگاه آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آن نایابی ارمی دیدند می فرمودند که اگر حاجتی
یا کاری داری بغير ما و او را در درسته بجا می خورد در مدنیه منوره امام نماز گذاشته تشریف بر دند و آن بن لک
از حال آن نایابی خبری شگرف روایت کرد که روز جمعه قادسیه من او را دیدم زره پوش بر ایشان تازی سور
و پیش پیش اون شان نایابی خود بصفت کافران حمله با می نمود و نیز مروی است که آنحضرت
صلی اللہ علیہ آله وسلم بعد ازین قصه در درسته بیچ فقیری حبیبین بر حسبین نکردند و بیچ دولتمندی را بحق سیش
نمایندند و درین مقام مفسران را در وجه این عتاب اشکالی است سخت زیرا که آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم
درین معامله چیزی که خلاف قواعد تشریف باشد بعمل نیاوردن نیز قدر عتاب ایشان چرا فرمودند زیرا که قاصد
شرع است که نفع عام مقدم بر نفع خاص است پس آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم دعوت سرداران و محمد را ایشان
بر تعلیم قرآن این نایابی از بجهت مقدم فرمودند که در اسلام آوردن آنها توسع اسلام آوردن تمام شده بکه بود که
الماسعی دین میلوگهم و در تعلیم خذل سوره قرآن بیکت نایابی نفع خاص بآن نایابی میشود و سفر نیز دعوت بکلام
مقدم از تعلیم قرآن است زیرا که آن اصل است و این نفع و زر و فقیرها مقرر است که اگر شخص در وقت بیان
و بگوید که هر ابلقین اسلام نماید و شخصی دیگر نیمان وقت طلب تعلیم قرآن یا ارشاد و پیش کنند ابلقین اسلام را مقدم
و مرجع باید ساخت که در تاخیر آن ضرری است عظیم زیاده بر تاخیر امور دیگر عالت کافر و ابتلاء برض را کنند خود
که کفر است مانند عالت سرماں زده است که بادی ایشان تاخیر کار معاجمه او از دست میر و فو و حالت جانی سائل
ترحیمه یا کسیکه قرآن نمیتواند خواند و ماند هر چیزی است که مرض او خذلان مخون نیست بسیرویت تدبیح تدریس
میتوان کر و تغیر چهره آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم که بسبیله کات ناطک این نایابی لاحق شد بد و حست
قابل عنایت نیست اول آنکه این تغیر چهلی است خارج از مقدور بامثال این امور تخلیف ها در این از قبل
تخلیف ملا ایطاق است دوم آنکه نزد نایابنا چهره را عجوب کردن بر دگر دانیدن با خذانی چهرو و توجه تام بر ایست
که بیچ نمی بیند تام تازی و متالم شود و همذا آنحضرت صلی اللہ علیہ آله وسلم را هنوز نامری بودن این فعل نزد
حتی تعالی معلوم نبود زیرا که هنوز نبی ازین فعل نازل نشده بود پس در ایندایی نبی اینقدر عتاب چه فرم
گنجایش تواند داشت و حواب این اشکال آنست که بیت اکار پاکان را قیاس از خود نگیرد پر گر جه نایاب
نوشت شیر و شیر پر خذلان نایابنا تغیر چهره مبارک این دیدار امر دم دیگر میدیدند و حمل بر عاطداری غنیما
و ایشان جانب فقر او نمودند حق تعالی در حق محظوظ خود این تو هم را هم نپسندید و خوبیت تاظا پر باطن محظوظ
من در اخلاص فرضای جوی اوت تعالی مصروف باشد و اصلا جانب محظوظ من منظمه تهمت را نهاند و نیز
لغوس قصیه را باید که بر حسب استعداد مسترشدین افاضه و افاده منظور دارند و در مال کار لظر گفتدای

اَللّٰهُمَّ

بسا فیر غاسکار که باستعداد عالی خود شمع و حرایغ قلیمی رجھانی گشته بس عموم لفظ را از قوت استعداد مسترشد متوجه باید بود و بکثرت اتباع که بالفعل غنیا بر راه پاشد فری خوردن کار ظاہر بینان ندا واقعیان گرفته است تعداد لفوس است و نیز لفظ این نابینا بعفیض صحبت اخضرت صلی اللہ علیہ آله و سلم امری بود معلوم بین انتفاع آن سرداران بد عوت اسلام باز انتفاع اهل شهر باشیع آنها امری بود معلوم بود که معلوم ترجیح دادن بفیست و کنه سخن آنست که این حركت اخضرت صلی اللہ علیہ آله و سلم هر چند پشائیه از نامش و عیت و گناهه دوں خدار دام محبومان را اکتفا بعصر صفت از گناه نمیگذند بلکه از ایشان تخلق با اخلاق ایمی میخواهند بثایه آنکه پدر حق اخچه از فرزندان خود مختلف وضع و آئین خود می بیند گوش فرع و صواب باشد عتاب پیغما بر بادشاہان فرزندان خود را نی پسندند که لجو مر شاخ و صلح امتعطف صاحدو مانوس خلوات باشند مشايخ و صلحای فرزندان خود را نی پسندند که لجو عسکر یان نوکری پیشیه دار سعی و تلاش معاش گواز رجه حلال باشد مشغول شوند و علی نہ القیاس پس این عتاب خطا بین ابر زجر و تو زخ از معصیت است تاوجه آن در صورت بیگناهی مشکل شود بلکه از قبیل تربیت پدران فرزندان خود است که وجہ آن ظاہر است و درجه تسمیه این سورة بیسیز است که عتاب ادعایی بر این پیغمبر عظیم القدر بر آنکه از کفرنی مترشدان اعراض نمود و بعد با مشغول شد بعاصم سوره از سوره های قرآن مجید باشد تا علی مر الدین و الا عصمار عنایت او تعالی بحال مترشدان قطب علم رضی العین هر مسلمان خصوصاً مترشدان و معلمان گردید که بجز دشمنیدن نام این سوره آن قصه بیاد ایشان آید و عبرت گیرند و نیز کمال محبوبیت این پیغمبر حضور خداوندی ثابت شود که اینقدر تغیر حیره اور اتفاق رشاق داشت که بار بار بر زبان قاریان فیض تالیان بیادگی فرماید و ازان خبری دهد و کلامی نهاد دران این قصه نذکور است بهین عنوان معنوی ساخته اند بثایه آنکه عاشق واله معامله نام عوب بمحبوب خود راشاق ذاته وقت آن معامله و مکان آن معامله را بآن معامله معلم می سازد

سُمْرَالَّهُ لِرَحْمَنِ الرَّحِيمِ

عیسیٰ یعنی روشن شکر دی پیغمبر صلی اللہ علیہ آله و سلم و اکتفا با تقدیر نه نمود بلکه قبولی یعنی ورگردانید آن جماء که اکاعی یعنی از نیکه آمد پیش از نابینا و مفسر من خلافی است در آنکه آمدن نابینا را چلورین چند که فرمودند بعضی کوینز که محض بیان واقعیت پیل یعنی گویند که برای ای مزید عتاب است که این پیغمبر را رحمه للعلمهین گردانیدم و برآید بایت عالمیان فرستادیم و پیشتر لایق رحمت ضعیفیان و گذاشیان و نابینان اند و سختی را نهانی گوزان ستر پس ازین قسم مردم اعراض کردن کمال منافات با مرتبه پیغمبری دارد بثایه آنکه شخصیه فلام خود را پیغمبر که همکر را و گم کرده باشد و راه ندا و آن فلام بینیان صحیح لبیان را زنگی نمذکوران وضعیت المهران

رہا ہمال ناید و بنا بر تقویت عتاب گفتہ اند که آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را درین کلام مخاطب ہم فرمودند زیرا کہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کہ دران وقت از مرضی حق غائب شدہ بودند اگرچہ بندگان اور السبوئے او میخواند نزد حکم غائب از حضور حق قرار داند زیرا کہ ایشان در آنوقت از مطلب طالبان حضور حق غفلت در زیدہ بودند و غائب اخطاب لایق نیست باز چون گرم شکایت شدن برائے مزید توزیع خطاب فرمودند پسند کے سبکہ اول شکایت بندہ گنہگار خود پیش مردم می کند و اور راجہت شدت عتاب مخاطب نہیں از وہ چون در شکایت گرم میشو د خطاب باان بندہ مشروع میکند و چون درینجا کے بروڈکس نزد اول شکایت ایشان بیان می فرمائید لا جرم اول شکایت ایشان نہیں زد ایشان بطریق غیرت فرمودہ باز خطاب عنک آمیز شروع کردند تا اشعاری بابن تیرہ شود و شدت عتاب معلوم گرد و تحقیقین گفتہ اند که آوردن ایقاصہ برائے تمہید غدر از جانب آنحضرت صلی اللہ علیہ آلہ وسلم درین معا ماء کہ پان ناین کر دند و این مقتصنائی کمال رحمت و محبت است کہ در عین عتاب بعد ایشان نیز بیان می فرمائید پسند کے شفیق کے شکایت نام ایم فرزند خود بحضور مردم میکند و درین شکایت غدر آن فرزند نیز بیان کرده می رو د تا مردم پذیرت کہ این فرزند قابل عتاب نیست و درین حرکات معدود است اما کمال شفقت پدری است کہ باینقدر رحم در حق اور ارضی نہیں زد و میخواہیں کہ تربیت اور راجح کمال نہیں و وجہ غدر آنست کہ گویا چنین ارشاد میشود کہ حسن خلق این پیغمبر اصل العاقاضی آن میکر د کہ پاگدا یا ان بیوایاں کہ طلب حق میکند و تلاش راہ دین دارند بابن نوع پیش آیدیکن این پیغمبر انتہ است ایضا را از اقبال و ترش روئی را ز خزان روئی احتیاز میکند و این مقتصنائی کا رہیت حرکات او جہین را ترش گردو گرداری و خود را تکلیف ازین عمل باز نداشت و بنا بر کمال رحمت و عنایت ذکر آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم در این قام حذف کرده فعل غائب را ز فاعل خالی آور دند ما صرح لسبت این فعل باان محبوب نکند گویند ارشاد میشود کہ رد ترش کر د و اعراض محدود و ترش کندہ اگر ل فقط خطاب پیغمبر میکند و میکند این فعل باان محبوب براحتہ مفہوم میشدو آن خلاف مقتصنائی کمال رحمت و شفقت است لپن در عین شکایت و عتاب مرابت لطف و محبت مرعی شدہ میر د و لعفے گفتہ اند کہ تعلیم اعمی دشواری دار دزیرا کہ او بر محکم و حفظ الستقا میکند مراجعت میکتو ب از و امکان ندارد پس غدر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بابن نوع ارشاد شد کہ تو آن ناین ایضا قادر لاست عذر از دانستہ از تعلیم و اعراض محدودی حالانکہ کوری حشم موجب این اعراض نیست بلکہ کوئی دل وجہ این عرض ایست و آن عمد با و سرداران مہ کور دل بودند ترا لائق آن بروکہ از انہا عزم میکردی ازین کو حشم زیرا کہ شاید این کو حشم پینا دل باشد و ماید دیک لعنة یزکی بیعنه و چیزی دی ای تو کہ شاید آن کو حشم پاک شود و آینہ دل او سجدی مصقول اگر د کہ اپنے ماحبیاں جنیاں اٹھرا امور خوبی و شفیقیہ توانند دریافت دریا یاد و معتقد

عالیٰ گر و دو آن مک کس نام بینا بہتر از هزار ان بینا شود لغم ماقبل بہت فدائے کورے خفاس حشم بینایی پکش
بنخیز رخ آفتاب نیم شمی است او دین کل عینی یا آن نام بینا پن پندر در اگرچه بمرتبه صفات قلب سد امامعینی قران فرمی
آن در زین خاطر اور سوچ وستقرار سیداً کند بجراحتی که وهم و خال با آن آمیزش نه کن فتنفعت الدین کنی یعنی پس
تفع دهد اور راین پندر گفتگ که سبب آن منافع عمده دین راجد بکند و مضرات عظیمه دین رافع نماید لطیفه
عقل اور دشن شود و از هزار روشن حشیان بہتر گرد دو عالم ربانی شود چنانچه در شق اول لطیفه قلب اوصقول
شدہ مرتبہ ولی صاحب کشی و عرفان حاصل میگیرد چون حصول یکشق بالخصوص حق آن عجمی اخضارت فعلی اسرعیه
مسلم و دیگر سینه بگان احوال اور ایالیقین معلوم نبود این مضمون را سکھم او که دلالت بر شکست منع خلوکنداشاد فرمودند
آری از شدت شوق آن نام بینا و کثرت حرص و فیضی با نیهای صحبت پیغام انسیت او تبلادت قران و تعالی
در معنی آن اینقدر تدقیق بود که آخر چیزی خواهد شد و این ہر دو مرتبہ محروم مطلق خواهد باند صاحب کشان فیزیم بد
حکم او متنبہ شدہ در تفسیر خود لطريق سوال آورده است که در ای پاک شدن دیگر کلام نفع پند متوقع است
و جواب لغتہ که پاک شدن کنایا یا از احتساب گناہ لقوی است و تفعی کردن پند عبارت از فعل طلاق عات سبب آن حصول
ثواب متوقع است و ثواب فعت دائمی است لیکن این سخن او ایم اد کردہ اندکه از حصول علم ہر دو چیز حاصل شود ہم
 حتیاب از گناہ ہم فعل طاعت پن مقام متعامل حرف و ای است نہ حرف اور جواب این ای ادگفتہ اندکه طالبعلم را
پیقین معلوم نیست که چه خواہ شنید اگر نی شنود اذل نہ باز باند و اگر امی شنود در طاعت بیفراید و اگر بہر و شنود
ہر دو کار گندس متعامل حرف اور اکبر ای منع خلوی است نہ برامی منع جمع و جمی و حمی پیدا شد و حق آنست که سابق
نگوئشدا افامر اسند تغذیه یعنی اما کسیکه استغنا می کند از ارشاد تو بلکہ از راه تو دہمال و جاہ خود خورند است
قلنت لئے تقدیمی یعنی پر برا یا او متصدی ارشاد میشوی و ای مسترش اش شو قین اعراف ملکی بخیال آنکه بورا
راطای شو قین این را ہ باید کرد و بحال او متوجه بایش و طالب شو قین را شوق اور اہ برسیں است آخر مطلق خواہ بہ
رسید و علیک از لایگی یعنی وجہ ضرر عاید میشود رب تو از نیکی آن بے پرواپاک نشود زیرا که کار تو تبلیغ فرمان الی
است و تربیت مسقعدان شو قین آن در صورت قبول مستعینان ترا حاصل است و اما ممن جگہ کی یستعفے
یعنی و اما کسیکه می آید میش تو سعی کردہ و مشقیت برداشتہ مثل نام بینایی که درست کش نداشت جا بجا پشت پل خود رہ
لچکیں اخضارت صلی ایم علیہ وسلم میرید و ہوئی خشنه یعنی واومی ترسداول از خدامی ترسدا مازم ضیات اور دم
نیقتند و مبنہ پیات او زن دیک نشود و این ترس موجب شریق اور طلب علم و حضور صحبت تو میگیرد و باز
در راه از ای زایی کافران میترسدا که مبادا بر فتن او در حضور اخضارت صلی ایم علیہ و آله وسلم مطلع شوند و ایندا
رسید باز از افتدان ولپشت و پاخور دن میترسدا باز چون در حضور تو میترسدا ز فوت وقت میگش خود می ترسد ک

مباراً آن حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم راشغه پیش آپرہ من محروم مانم فاکٹ نعمت نہی، یعنی پس تو زان کرو
گردانیده مشغول بدیگران ہمیشوں بی جال اولیٰ پڑا زی گویا فائدہ کلی دینہ کارمی ہی کہ یے پروايان و مگان
را رام کئی وہ سر راه آری و شتا قاف ن طالبان صادق را به تسویف و مدافعت در کمال شوق مرضطرب
داری چلا یعنی من بعد حبیبین کمن زیر کہ (زفا نہ کر کا) یعنی تحقیق این آیات قرآنی برائی یاد کردن خدا و
اسماٰ او و صفات او و افعال او و احکام او و اجرائی او سرت تامر دم را راه معرفت و عبادت و محبت و حب
در جاہ کشادہ گرد و سلوک طرق آجی پیش گیرند و درین معنی تملق والتجاد الحال مفید نیست بلکہ ختیار
دل و رعیت طبع در کار است فہر شاء ذکر کا پس ہر کہ خواہش صادق دار و ذکر کند این قرآن را کہ در
تحقیقت ذکر احمد است و ذکر الہی بد دن رعیت دل و صدق غریب مفید نیست و وجہ تائیت خمیر در انخوا
ت ذکر گیر در ذکر کا با وجود انکہ مرجح و احاد است یعنی قرآن آن است کہ تذکرہ بودن قرآن نظر بآیات و سواو
کہ ہر کیم مضمون علیحدہ دارند در بعضی بیان اسماء صفات است و بعضی بیان احکام و شرائع و در عصی و عده و عدہ
و ذکر بودن قرآن نظر بجهیت و حدایت او است کہ تمام قرآن در ان بر ابراست و اختلاف مصاین را در
ذکر بودن تاثیری نیست زیرا کہ ہر مضمون کہ باشد کلام آجی است و اتصال کلام با متکلم اقوی و اشد است
از اتصال نام با صاحب نام و التفاوت که در وقت ذکر نام شخص یا نشخیح حاصل میشود از التغاوت که در وقت
خواندن کلام او حاصل می گرد کتر است چنانچہ بصاحب پوشیده نیست و نیز کلام شخص شانی است عمد
از شیون ذات او که در وقت ملاوت آن کلام پر قلب تالی متحلی میشود لہذا تاثیر کلام بزرگان و نفس زیادہ تر
از تاثیر نام آنها میباشد و لہذا در حدیث شریف وارد است کہ در حق قرآن فرموده ان کہ هُوَ حَمْلُ اللّٰهِ الْمُتَّيْمُ
حضرت امام جعفر صادق رض فرموده ان کہ تحمل الله لعبادہ ف کلامہ و لکھنام کا بصرون و اگر کسے را زین
خطره بخاطر خطور کند کہ اگر عمد با وسر داران ف اخنیا و دو لہنداں شوق کتابی یا کلامی یا شعری پیدا می کنند قدر د
عزت آن کتابت آن کلام می افزاید و لازم است خوش نویسان زرین رقم بر کاغذ ہائی حریری طلا کاری
می نویسند و مطلقاً و مجدولی و مذهبی یعنی این در غلافہای لقره کاری نہند و بر حلہای منقش و مزین
گذارند و در صندوقیای مکلف محفوظی دارند و باین مدب عزت و جاہ کلام می افزاید و در اذہان مردم
عظیت جلال پیدا میکند مبتا پہ انکہ شعری دلکش با از خوش خواندہ شود کہ زیادہ موثری افذاز انکہ سری اند
شود پس کنحضرت راحمی اللہ علیہ وآلہ وسلم در اچھے امشاعل بدعوت عمر داران میفروند و از فقر اونکدایان
و را وقت اعراض می کر دنہمین غرض لمحظ خواهد بود گوئیم کہ این قرآن ازان قبیل نیست کہ باین حیرت باعث
و قدر اد بیفرا پیدا کیم عزت و قدر او در عالمی کہ از انجا پر زمینیان میرسد باید عید ف صحف مکہم پہنچنی آیات قرآن

نوشته شده است و صحیفه های گرامی قدر آنها حق تعالی خود گرامی کرده است فروغه یعنی آن صحیفه تا
بلند نباده شده اند در بیت العزت که محل عده است در آسمان نیاد قرآن مجید اول از لوح محفوظ انقل نهاده
با آن مقام رسانیدند و از آنجا بخانجنا نازل میشد مطهر گنی یعنی آن صحیفه های پاک کرده شده اند از جمیع نجاست
پسیده های اگر عمدتاً و سرداران دنیا آیات این قرآن را در کاغذی حبر طلائی خواهند نویسا نباید هرگز با آن کرامت
منزه باشند و قیچه های خواهند نهاد هرگز نیان بلندی از دیگر خواهد شد و اگر بالیدن
عطر و احتیاط از قازورات این آیات را پاک خواهند ساخت با آن پاکی خواهد رسید و هرگز درست نیچه نهاده
با آنها نرسد بلکه آن صحیفه های باید حی سفره حواله کرده شده است در دست اول نیند گانی که کجا هر بردۀ
یعنی بزرگ قدران و نیکوکار اند گاهی خلاف کرم و نیکی از آنها سرزنش نمیشود و اول نیند گان دنیا ملوث بگناه و
آسوده خاشت طبعیه اند از آنکه ظاهر خود را بیار امید چیزی کشاید پس سحق قرآن عزت و قدر را زعمیت دنیا
دران اهل دول توقع داشتن شخص بجا است بلکه قدران نغمت را اگر اهل نیاشتا سند غنیمت است زیرا
آدمی بالطبع مجبول بر کفران نعمت است مثل لا انسان فا اکفر کشتہ با و انسان که چه قدر کفران نعمت
می کند و کسی را باید کلام عظیم القدر او را الزاخمه است و لذاع بدایت و ارشاد دران فرموده نهیشنا سند خود
اور ادامی نماید و بمال و جاه خود بی پروا و مستغنى میشود بلکه از عمل پی خود خبر ندارند که چه چیز ذلیل بود
هن آئی شی خلقه یعنی از کدام چیز تحریر پیدا کرده است اور او اگر انسان نسبت بحیات این سوال بخواهد
مامی گوییم هنوز نظر فی خلقه و یعنی از آنکه نظر فی هنوز نظر کرد اگر کرده است اور از راه بول برآمده و در راه بول در آمده
و با خون و آلا ایش مخلوط شده گوشت یاره گشت فرقه رک یعنی پس اندازه کرده اور ایهم اعضا می مناسب
آواز گوش و چشم و دست و پا وزبان و قلب نهم قامت اور ادکوتیابی و درازی معین فرمود و هم رزق اور راه هم
اصل او را و هم عمل اور امقر ر ساخت و هم مدت استقرار اور ادشکم ما در آن راه می یابم و زیاده معین فرمود و هم استیل
نیز که باز راه برآمدن آسان کرده ای او زیرا که طفل در شکم ما در سرخانه سردار دارد و پا بجانب پا پی اما در
و چون نهیگام ولادت نیز مدد الہام میشود که آن طفل خود بخود مشکل شده و سرخانه پائین پا بجانب پا امیکند
تاب برآمدن او آسان شود و چون از شکم می برآید راه تلاش معاش اور آسان می کند اگر بوقت خرسنگی پستان
بینش اتفاق آید به یکدیست پستان را محکم گرفته تکیدن شروع می کند و الایگر یه آواز اطمینانگر سنگی مینماید و علی بده القیا
ستا بسال اور راه های مختلف آسان میکند تا آنکه بجد کمال نیز سد در راه خیر و شر و حق و باطل بضرستادن
پیغمبران نازل شدن کتابها و صحبت مرشدان شفیق و تلمذ علمای صاحب التحقیق آسان میشود و باز برخی راه
بپشتی سنجات همیگردد و توفیق سلوک آن راه مینماید و بعضی را زله پاک فویض و در نظر سهل همیماید فدران راه

می افتد بالجملہ تا آخر عمر راه تھیں کمال آسان شدہ می رو دیم آماماً تھے یعنی پس میر انداز راتا شرہ مشقہ کے دروازہ دنیا براہی تھیں کمال خود کشید بود بچشمہ فدر عالم نبیخ آثار اعمال خود را بیندیں بس موت نہ نعمتے ہست غلط قدر کہ وصول بینج تجارت درہمان سفر حاصل است اگر موت نہیں بادی داماد کشاکش لعمال شاہقہ میگذرا نہیں و شرہ آن ہمہ مشقہ ہارہ گز نہیں یافت وازن است کہ میر انیدن رانیز در مقام تعداد نعمتہا نہ کور فرمودہ اندو از بزرگان منقول است کہ الموت جسیوں مصل الحبیب وال الحبیب بعضی مفسران ظاہرین در نی مقام ازو نعمت بودن موت فاصل شدہ بطریق سوال آور وہ ان کہ موت را چڑھ اور اعداء نعمتہا شمردہ اندو حساب این سوال باین روشن دادہ ان کہ نزول بلغامدار کلام و مخطوفاً مددہ برآ خوش بینا شد و بعد از موت حکم بگور کردن کہ فرمودہ اندازین ہم نعمتی ہست غلطیم کہ آدمی را بآن مکرم ساختہ انڈگو نفس موت نعمت بنا شد بنیز لہ انکہ پدر شفیق در مقام شمردہ نعمتہای خود رفیزند بجوید کہ من ترا چین و چنان کردم باز چون بیمار شدی علاج تو کردم پس حقیقت نعمت مقصودہ علاج است اما چون نعمت بودن علاج موقوف یعنی حق مرض نیز در اثنائے کلام ضرور افتاد و براہی اشارہ بھیں معنی در میان امانت و اقبار لفظ نہیں میاورد نہ بلکہ حرف فارشا شد فاقہ کہ یعنی پس گور کنند اور اس گویا اشارہ می فرمائید کہ مجموع امانت و اقبار در نعمت ہاد اعلیٰ است نہ فرادی فری و ایسی باید دالست کہ حکم بگور کردن را اقبار می گوئید و گور کردن را قبری قبائل قبر الرحل عبد کا ذا حکم بآن یقبر و قبر الرحل عبد کا ذا ادخلہ فی القبر و صورت حکم فرمودن احمد تعالیٰ بگور کردن مردگان دساوی چھین بی اقعدہ کہ چون قابیل ہابیل را کشت و مردن دمی زاداول ہمان وقت وقوع یافت قابیل پیچ نہ دالست کہ این مردہ را چہ باید کر دنا چار جھہ ہابیل را در چادر کلائی چھپہ ہمراہ خود می را شت چون درین نقل و تحمل مشقہت بسیار کشید و سبتوہ آمد حیران شد روزی در صحرائی مقوم شستہ پر و کہ ناگاہ زاغی پیدا شد و باز اسے دیگر جنگ کر دہ اور اکشت باز مبنی قار خود و پختہ ہائی خود زمین را کافہ جہت زراع مردہ را در گوری انداخت بالائی آن غاک بسیار مبنی قار خود تودہ کر دہ قابیل ازین حرکت زراع نی پر و کہ مردہ را چین باید کر دجہ شہزاد رخود رانیز دفن کر دہ قبر راست مزود باز چون حضرت آدم عم وفات یافتند فرشتگان از آسمان نازل شدہ بحضور اولاد ایشان طریق عسلی تکفین و بھیر و کندن گور لعمل آور دندزان باز سہیں طریق معمول شد و ان تعلیم الہی کہ اولاد قابیل را السبب قصور استعده او لو اسرطہ زراع و اقعدہ و ثانیاً اولاد حضرت آدم عم را بسطہ فرشتگان تعلیم کر دہ شد نعمتی ہست غلطیم و تکریمی ہست بس فتحیم کہ الگ مردہ آدمی را بدستور جانوران دیگر روی ازین میگذشت متفق شدہ بوئی بد میکرد و مشام جہاں یاں را پر لگندہ میساخت و مردم ازان مردہ متفقہ میشیدند و بد گوئی ہا میکر دندو نیز سیاع درمدہ و پر ندہ عضوی اور الخنزت لخت کر دہ می بروند و جانوران ناپاک مردار خوار اور

طبعه خود می‌باشد و حکارت عظیم با ولایت می‌باشد و عجیب این بروز مشهور خاص فرم عام می‌باشد و قدر او در نظر مردم کافی گشت لا جرم مرای تکریم او این وضع را از غیره تعیین نمودند آنکه بر آنکه هندوان مرد و خود را می‌شوند و گویند
لکنند و می‌گویند که آتش پاک کننده هر نایاک و در کننده هر بومی بدانست و در زمین هرچهار منطقه تعفن و کتابات
است و فن می‌گذند پس سوختن با آتش اولی باشد جو ایش آنست که آتش خانم است هرچهار را در میان می‌جذبند
زمین مانند و از است هرچهار در و گور کنند می‌مانند مرد را نزد زمین گذاشتند اولی است از آنکه بخانم حواله نمایند و
لهذا جمله آدمی ملکه جانوران و گیرم است که چون چیزی را خواهند که محفوظ دارند در زمین فن می‌گذند از جنبه معنی ای
و خزان فیضون خواهند که اوران می‌باشد و طالود نایند با آتش می‌سوزند و آدمی را منتظر استخیر و تعلق ار واخ باید ان
متروکه او در پیش است و مرد را با آتش سوختن مخالف است این انتظاری است و نیز کمال بقدرتی مرد است که
اوراد را آتش سوخته برخواهند زیرا که این معامله با چیزیایی می‌باشد که داشتند و چیزیایی عزیز را که تقاضای آنها
مطلوب است عیاز دفن کردند پس زمین معمول نمی‌باشد و اینچه لطفته اند که آتش بوسیه بدراد و می‌گذند و زمین عکس
آن متعفن و بد پو می‌سازند پس این در حقیقت است که برآوردن آن چیز از زمین می‌گذند از جنبه می‌باشد و چون گذاشتند
آن زیر زمین مقصود بود از تعفن چه باک که اصل اثر آن زمینی از محسوس نمی‌شود و معنی از صورت و فن جندي
رطوبات بدن متعفن شد و خشک می‌شوند و عضنا و اجزای بدن بهتر بشکل و مقدار خود می‌مانند که با شخصی چنچ
در حالت زندگی خواب می‌کرند و بچنان در بین ای خلاف سوختن با آتش که اعضای رامحترق ساخته
از شکل و مقدار و زنگ صورت هیچ اثر نمی‌گذارد و نیز خلقت آدمی از خاک است و حکم کل شعی بر جمع الی اصله
اور ای اصل خودش را هم باید ساخت بخلاف آتش که ماده خلقت شیاطین و جنیان است اپن چون بدن آدمی
را بعد از موت بآن بسوزندار واخ لطیفه او با در آتش آمیزش نموده مشابه است تمام باشیاطین و جنیان پیدا
گذند و ازین است که اکثر واخ کسانی که سوخته می‌شوند بعد از موت حکم شیاطین می‌گیرند و با این می‌چیزند و اینها
می‌وئند پس در دفن کردن ارجاع شنی حقیقت خود است و در سوختن قلب حقیقت گویند که در ابتدای زمان
اسلام شکری از شکری ای اسلام در حدود پیستان وارد شده بود و اینا بیان نهود برای دیدن و شکر
بل اسلام که در اوقات اندیشه جدید بود در اخبار فت بعد از تقدیش احوال طلاق بوضع و آینه اهل اسلام عصر پیش
نهود که هر چیز شما خوب است نگر آنکه مرد و خود را کور می‌گند و با آتش نمی‌سوزد یعنی عالانکه گور کردن موجب نایاکی و بروی
پیشود و سوختن با عرض پاکی وزوال تعفن میگرد و فقهی از فقهیان ای اسلام در اخراج حاضر بود گفت که من از تو سله
که پر سهم خاطر شان هن کن باز جواب عتراض نخواهیم داد آن نهود گفت پرس فقهیه گفت بگو که اگر شخص در علی
حال و شود و نمی‌را بسکاخ بگیرد زن و گیر را برای باورچی گزی نگاه دارد و ازان زن منکوه او را پسر بوجو داند باز

آن مرد را دادی یه سفری ساخ نشود و خواهد که پسر خود را گذاشت و در میان باز را کم آن پسر را در را پشم پیش کند زدن
بگذارد آن زدن که مادر او است یا آن زدن که باور حی او است هند و گفت که ظاهر است که باور خود مادر پسر را باور حی
حواله نماید پدر و زیرا که پسران ما درست نه ازان باور حی فقیه گفت خوب گفتی حالا جواب اعتراض خود نشوند و خ
آسمانی چون در دنیا آمد بدین از زمین مخلوق نموده با عنایت فرمودند و تهمیشه غذاء و داروی اولیا من میگویند
منافع او از زمین باور سانیدند و آتش عیز از باور حی گری در حق آدمی کاری ندارد نهایت فائد و آتش همین است
که چیزی هاست خام را که از زمین میرد و بخوبی خود را که بدن است بسیار دهنایت فائد و آتش همین است
پدر بدن است خواست که لعالم بزیر خود را داده چار پسر خود را که بدن است بهادرش خواهد پسر دهنای بدن دیگر که باور حی
است هند و بشنیدن این کلام انصاف داووقا م شد و نیز در سو فتن با آتش تفرق اجزای بدن میست است
که بسبیب آن علاقه روح از بدن انقطاع کلی می پزد و آثار این عالم بآن روح کتر میرسد و کیفیات آن روح
با این عالم کمتر برایت می گزد و در دفن کردن چون اجزای بدن تهمایه بگی اینها شند علاقه روح با بدن از راه
نظر و عنایت بحال میگاند و توجه روح بر آنها میگیرند مستانه بین مستقیمین بسیرولت میشود که بسبیب تعین مکان بدن
گویا مکان روح هم متغیر است و آثار این عالم از صدقات و فاتحه ها و تلاوت قرآن مجید چون در آن تقعیه کرد
دفن بدن است واقع شود بسیرولت نافع میشود پس سو فتن گویا روح را بے مکان کردن است دوفن بدن
گویا مسکنی برای روح ساختن بنا بر این است که از اولیا نیز مدفنین دیگر صلحای موصیین اتفاق و استفاده
جاری است و آنها را افاده و اعانت نیز متصور بخلاف مرده های سوخته که این چیز را اهم انسیت با آنها در این میز
آنها نیز واقع نیست با بحد طرق قبر و دفن نعمتی است غلطیم در حق آدمی پس اگر لعنه افراد ایشان نعمت را هم کفر
نمایند و آنها نعمت های دیگر جای شکایت نیست که جعلیت آدمی کفران نعمت است و برین نعمت در حق اول اتفاق
نیست بلکه ثُمَّ إِذَا أَشَأْتَ النَّارَ كَلَّا لِيْتَ وَقْتِكَ خواهد خواست اور از مذہب از قبر خواهد برآورد و تاجزای اعمال محسوسة
خود را در عالم آخرت تا ابد الابدین بحسب دزندگانی جاودایی یابد و هر چند این نعمت تعلق واقع نشده که در تعدد
نعمت های معلومه مکفورة آورده شود اما عاقل را باقی توجه معلوم میشود که هر گاه درین جالات از مشیت اول تعالی
یعنی پر تخلف نکرده در این جالات هم نشر و احیا از مشیت او تخلف خواهد کرد و هم این این نعمت را بوقت مشیت متعلق
در مذہب آنها خلقت ایهادی آدمی دلیل صریح درین واضح بر خلقت اعادی است و این نعمت را هم اکثر از راه
نادانی و همیں آدمی انکار کند از همان دادی است که لا عباء دیده و چون درینجا مظنه شبهه بود که مباد انجاط ادی
بگذرد که چون مدار از ابتدا خلقت به بزرگی و کرامت نواخته اند و در حیات موت هر از دیگر مخلوقات لعنت و
تحکیم مسار ساخته پس در آخرت نیز بامن بهم چنین معامله نمیکند پیش آیند که نواخته را باید از داشت و عزیز کرد و خود را

و لیل نباید ساخت و نبیر من بعد از اعادہ لرچ در بدن نیز انسان خواہیم بود والسانیت البتہ موجب اکرام
و تعظیم است بنا پر آن رک्टے دفع منظمه فرمائند کلائیتے نی لی چین تو ہم نباید کرد زیرا کہ اکرام سابق از ان جمیت
بود کہ او ہنوز مصدر معصیتی نشده بود و اما بعد از عصیان ہر چند وقت اعادہ اور انسان اعادہ خواہند کرد
اما انسان عاصی کہ مصدر رگنا ہاں شدہ پر حالت اعادہ حال زا قیاس پر حالت ابتدائیا پید کرد و بیا فتن کرم
سابق امیدوار کرم لاحق نباید بود و چہ قسم آدمی خاطر خود را باید کرم لاحق جمع سازد و بر کرم سابق غرہ شود
حال آنکہ لئے ایقظن مَا اَمْرَكَهُ یعنی ہنوز تمام نکرده است و سرخجام نداده است چیزی را کہ فرمودہ ہست خاتق
او وعزت و سندہ او اگر فرمان اور سرخجام میداد و از خبرہ بندگی می پر آید النبیت توقع عزت و اکرام او چجا بود و حال اور
صورت لقصہ نیافرمان برداری خانف و ہر انسان باید بود و متوجه تذلیل فتحیم باید ماند و اچھے می کوید کہ نواختہ را نباید
انداخت و غمز کر دہ راز لیل نباید ساخت خلاف واقعہت بلکہ چیز ہا است کہ بعد از اکرام سخت تذلیل فتحیم بیٹھو
و اگر درین معنی ملکی باشد فلینظر لہ انسان ای طعامہ یعنی پن پن کہ ہمیندہ آدمی بسوی خوارک خود کہ چھپتم
فضلہ ناپاک می گرد و بعد از انکہ بکمال عزت تطہیر چھیاط پرورد ملشیور و عنایات حق در پیدا شی اور صرف ملشیور و نہ است
عنایا تو کہ در پیدا شی آدمی مصروف نشده بود چنانچہ این معنی را بخوبی تامل کن کہ افاضہ بنان ایام صبا یعنی
فتحیم ہارخیتیم آپ کا از انسان سختی کہ از رختیں لطفہ انسان بہتر بآفرودن وزیادہ دامت تھے سبقتنا الامر ضيق
با زماشک فیکم زمین راشک شادرن لحم را کو تو لد آدمی زیادہ تراست و این بہر عنایت بود جمال گڈھ عفت
کہ قدرت پر آمدن از زمین نداشت فائبلت افیھا جھائیتے پس رو یا ندیم بادران نہیں وانہ را کہ قابل قوت
است مثال گندم و خیز و عنبیا یعنی وانہ انگور را کہ سہم قوت است و ہم فاکہ ہم دہم دوادیم شراب قصدا یعنی
و بخہای خوردی را مثل شلجم و گذر و چندر و شکر کند کہ نہایت و را کل قوت می کنند و در و قیکہ خام خون دفع حرث
و شکلی نمایند و اگر سختہ خورندتا کھورش معقول باشند و اگر مر سایما اچار سازند حکم میوہ پیدا کند و ذینونا یعنی و زیون
را کہ بجا می رو غنی است و ہم نان خورش میتواند شد و نہ کو اور خرمانیاں را کہ سہم قوت میتواند شد و ہم فاکہ ہم عن
خورش از دی نہیں و دوشاب سازند و بجائز شراب بکار پرند و نیز نہ کہ سازند و حمل اعلیٰ یعنی و باعہلے
و بیوار دار را کہ در الولع اشجار از فوا کہ وادوی می کارند و می رو یہ علبہ بادرخان اینہو کہ شاخہ ای سبڑو از
در لغت عرب بادہ شتری را کہ بگردن خود موی بیار دار غلبہ اگو نہیں و شیر را کہ بر گردنش لپشم بیار باشد
نیز اسد و غلبہ گوئند در بخیا باغی را کہ در خان اینہو دار دوشاخہ ای اآن در خان سبڑو گندہ بطرائق استعارہ
غلبہ افرمودہ اند و فاکله یعنی و میوہ ہائی دیگر را کہ در بخان نہیں باشد بلکہ صحرائی و بیا بانی است و ایکلی یعنی
لیاہ را کہ خود خود میر دیرو پیچ کس اور ایکی بکار دمتا عالیکو و لا نغا مکہر یعنی تاہرہ مند کند شمار ایاں قہلم

خوردی و چهار پایان شمارا زیرا که بعضی ازین اقسام مذکور خاص برای جانوزان است مثل قسام گیاه و بعضی مشترک و رسان آدمی و جانوزان مثل دانه های عکد و بعضی ازان قبیل است که لب بار او آدمی میخورد و پوست و تنفس خسته و برگ او را جانوز و معهد ابعاد خورد و پوست زیستی میگرد و فضله و مرگین میشود و آنرا از خانه با دور می اندازند سبب بروی بدآن تغیری شدیدی که نمی کند آن اکرام سابق را باین تذليل لاحق قیاس باید کرد و عزمه نماید شد نهایت فرق است که خوارگ آدمی را بعد از اکرام عنقریب تذليل میکند و آدمی برآن مطلع نمیشود و اکرام آدمی را بعد مرد تعلاب بذلت خواهد شد و آن دست را میعاوی معین است که بیانش نهیت فاذا جامع الصراحته یعنی پس چون بسایر دو از سه سخت که گشته گوش جهانیان را و آن عبارت از نفعه صور است

لی چهار یعنی الهر عمن اخیه یعنی روزگری پرور و مردانه برادر خود با وجود آنکه او از جمیع اجانب و سترمیده و وزارتند غربا و انسنی داشت معاونت و تعاصر و مشاورت باشند و پرگردان آنها بود و آمده یعنی واز مادر خود که او را زیرا هم و سترمیده از حقوق بسیار از در فرم اوست و آبیه یعنی دارای خود که نظریم او زمانه زیاده نیست و حق او بزرگ تر ملکه گویا پسر ازان اوست و صماحیت یعنی واز نزه خود که نزد آدمی از مادر و پدر نیز خود نزد زرایکه با او تادم مرگ صحبت منظور دارد و حق مادر و پدر راعی فهم که خوبی بود و رفت حال آنکه با آنها کاری نمایند و بیشیه بیشیه واز فرزندان خود که نزد آدمی ازان بود و ستراند بجهت آنکه آنها را بعد از مرگ خود قایم مقام خود میدانند و در ذکر این قرابتها تدقی است از اولی باعث چنانچه پوشیده نمیست و چون با وصف این قرابت ها آدمی از اقارب خود خواهد گریخت یعنی از اجانب بطرق اولی لفوت خواهد کرد و گفته اند که اول کسیکه از پسر خود خواهد گریخت قابل خود بود که از هاییم بود که از هاییل خواهند گریخت تا بابت خون و بنیال او نگیرند و اول کسیکه از مادر و پدر خود خواهد گریخت حضرت ابراهیم خلیل امداد علیه السلام خواهند بود که مبادا برای شفاعت الحاج وزاری نمایند و شفاعت در حق کافر مقبول نیست و اول کسیکه از زن خود خواهد گریخت حضرت نوح علیه السلام و حضرت لوط علیه السلام خواهند بود که زنان این هر منافق بودند و در حق منافق نیز شفاعت مقبول نمیست اول کسیکه از پسر خود خواهد گریخت حضرت نوح علیه السلام خواهند بود که گفغان پیرشان کافر در علماء اخلاقی کردند و در آنکه وجہ گریختن از اقارب خود چه خواهد بود بعضه گویند که از خوف مطالبه حقوق خواهد گریخت تا در وقت حقی را که تلف کرده بود او را ویده و شناخته مطالبه نمکند چنانچه شخص مغلس از قرضه اند که بزید و بله اور حدیث تشریفی وارد است که روز قیامت آدمی از اشایان و دوستان خود زیاده تر کناره خواهد کرد به نسبت جنبیان ناشناشان زریکه در زمانی با آنها معامله نداشت خوف مطالبه باشد و بعضی گفته اند که برای ترس انداد و شفاعت خواهد گریخت که مبادا آن اقارب بودند و مرارا می خلاصی آنها چیزی از حشمت خود و اون لازم نماید یا از گذاشتن چنانچه در ایام قحط شخص ممثل نماین

خون از اقارب خود کم خلاطی میکند و بعضی گویند از اینجنت که دیدن گلخت و عذاب آنها برآورده شواخ خواهد آمد و در خود قدرت شفاعت و دادن حسات نخواهد یافت بلکه از نظر آنها پوشیده خواهد شد و صحیح آئینت که بهمه این جهات خواهد گردید بعضی بایک جهت بعضی بد و جهت بعضی بهمه جهت بلکه دران روز پر چول هر سرچال خود گرفتار خواهد شد و التهافتی بغیر خود خواهد داشت چنانچه می فرمایند لکن امری منتهی میشان یعنی هر کسی کسان نیز نزدیکان که نذکور شدند حالی خواهد بود که کفایت خواهد گردید از در غم و تشویش کشیدن فرست آن خواهد یافت که بحال دیگر بپرسید پرواز و خبرگرد و چون خدا شاهین خواهد بود مردم در عزت و دولت مختلف خواهند شد و جو همه بجهت میتوانند خبرهای خود را زدن و راز و مخفیت نباشند و خشان بسبب آنکه نور امیان از باطن آنها برخاهم آنها جلوه فراود و چهره گشته است آنها را وشن ساخت صاحبکه خندان باشد بسبب قوع انعام و کرام که اشاران بر خود می بینند مُستبتر بجهت یعنی شادان فوش وقت بسبب آنکه دینهم در انعام و کرام ترقی می بینند و سباب بجهت بسرور و زمزمه از جو همه بجهت یعنی و چهارم خندان روز عذیثها غیره بر آنها میرگی مسناوار آکودگی باشد بسبب ظهور میکند و باطن اشیاء مساقر و راسخ بود و درین وقت پرون برآمد و هفتها فتنه بیانے بالا ام آن پیرگی سیاهی باشد و این سیاهی خندان کفر است و کفر در همه دل جادار که از تاریکی گناهان نیز مخفی تراست اما بسبب غلبه کفر غالب شده و ظهور تاریک گناهان بالآخر خواهد برد و عن سیاه که هر چند اور از در ته آب بنشانند بالاتر می بردند و ایشان هم الامر دلیلی و تجربه شد این گرفه تیره چهارم سیاده را بشناسند که فران بدکاران که کفر میرزیدند و هم گناه می کردند و مستحق کمال تذلیل و تحریر شدند انسانیت آنها بیچارے نگردد همچو بحسب کاره موجب کرام نشانند که در این خلقت در دنیا آنها نیز مکرم و معظم بودند و عنایات آنی در دریش آنها نیز مصروف شده بود و جمع در میان فرنگیگان گذانی خاصه کسانی است که هم کفر و هم خوار میکردند و کسی نیکه مخفی کفر یا مخفی فحوم میگردند در حق آنها میکند اکتفا خواهد شد اگر فحور تیره و کدر است وزنگ کفر سیاه عالم باقی ماند در تجسس اسلامی و آن آئینت که در اول این سوره عتاب حضور خداوندی برین قسم پیغمبریم القدر نذکور است پس در نازل کردن این قسم در قرآن محید چشمکت است و ظاهر عقل مناسب چنان مبنی چیزی که این عتاب و خطاب را خوبی طور پر زبان جبرتیل علیه السلام ارشاد می کردند تا پیغمبر را خبردار میباشد این احتساب علی مزالد بیوی و الاعصار بزرگان فاریان تالیان نیز کویشیو و زیارت القصبه بیاد مردم می آید جو این نکره نیز قصه و اعتماد میشون فوائد کثیره از آداب تعلیم و ارشاد فواین حسن اخلاق بود و خوب است که این قصه را بجمع فوائد با جزو قرآن مجید گردند تمام در این فوائد دینهم بهره بردارند و محروم نمانند از جمله فوائد بسیار که درین قصه است چندی رایادی کنند و با این حواله رخدان ناقب فهم صائب میشون نایم فائدہ اول آنکه پیغمبرین نیز گامی ایجاد می کند و بقوت عقل خود را عذر شرع علی رایی فهمند و آن حکم خطا میشود و از حضور خداوندی پیغمبرین را بران خطا زد و ذنبه میکند چنانچه درین قصه

آن حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم چنین فہمیدند که نفع عام امقدم برتفع خاص میں ید داشت و دعوت سلام را بر تعلیم قرآن مرجع باید ساخت و مردم کرد این راه رام باید کرد و انکہ خود خود طالب شو قین است فی المخرب حال اف چندان التفات نہ باید کرد کہ داعیہ د آخر او راجحاً خواہ درسانید و درین فہم ہمیں خطاب افتاد که نفع عام درینصورت موسوم بود و نفع خاص معلوم نفع خاص قی مقدم است کہ ہر دو معلوم باشد یا ہر دو معلوم موسم زائر معلوم ترجیح دادن خلاف قاعدة شرع است و دعوت اسلام را بر تعلیم قرآن نیز قی مرجع باید داشت کہ ظن قبول عوت مشق شود و چون ظن قبول نباشد الزام حجت بکبار سم متواند شد حاجت الحاج و اصرار و لشاغل از عهادت دیگر نیست و چنین رام کردن رم کردن گان و قی هم است که تو قرآن شد آنها باشد در صورت بی تو قی آهن سرد کو قتن است و معهد اچون عرض صالح بظاہر با غرض فاسد شدته شود و آن عرض صالح را نیز بحکم شرع ترک باید کرد درینجا استعمال قلوب عذیا و اعراض اتحاد ضعیفان بیوایان و گدايان نباشد یا ان محل تجھت ریا و پاس خاطر و نیاواران بیشود و من وقت آن عرض صالح را نیز از لظر بالیست اذ اخذت که اقوام مواضع انتقام یعنی بپرسی بیار از جائی تھمت فائدہ دومن انکہ گاہی بر چیز کیہ مخصوص بودنش منوز معلوم نباشد اما لظر الحال هر تکب آن و قوت استعداد و علم منصب او گونا معلوم باشد نیز عتاب شکایت متوجه متوحه متواند شد جائی اخضر صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم رامنی بودن این فعل معلوم بود و بران معائب شدند فایده سعیم آنکہ واجب تعظیم را رعایت تعظیم ضرور است گواه مطلع بران تعظیم نشود زیرا که آن نباشد محبت بلیانی از کمیت چہرا اخضرت ضلی العلیہ وآلہ وسلم کے عبوس است یا خذان بیوئے من متوجاند پار و گردان اطلاع نداشت تھتا ذی شود لیکن چون مرد بایمان طالب اخدا بود تعظیم او ضرور اقتداء در بر تک تعظیم ماعت شد و بعد از حدیث شریف دارد است که ترک اسلام علی الفی بدخیانة لیغ سلام علیکی کے کردن با کو رخیانت حق اسلام است زیرا کہ اگر او برک سلام علیکے بخیانہ نشدن اسلام خود تلف شد فائدہ چہارم آنکہ میل بیوئی کفار الگ رجہ پاکیار عرضی شیک شرعی خصیت است لامحال از مضرت نیست فائدہ بخیانہ نکہ ہانت و اعراض از مسلمان اگرچہ بقیمه واقع شور شامتو دار و فائدہ ششم آنکہ عتاب فیستان و تبیانہ شان بر تقدیمات البتہ باید کرد کہ نشان لتعاب دوستی است و دیگری الود مابقی العتاب یعنی تاعنا و شکایت باقی است دوستی ہم باقی است ترک عتاب و قی میکند کہ قطع دوستی منظور میہ از نہ ہتم آنکہ اگر کسے را بعهدہ مقرر فرمائید ہر چند او مقرب حضرت عالی مرتب باشد ہرگز از باز پرس احوال و تقدیمات ایصال او غافل نہ باید شد کہ این لفظ شرط بادشاہی و لازم ملک داری ہست متعلق العنان ساختن عہدہ داران و کارروزان را خنہ در مملکت می اندان فیتم آنکہ پسچ کس را اگرچہ بظاہر خیر نہای حفیز نہ باید داشت چ معلوم ہست کہ لوہ اتزو خدا چرتیہ است بیت خالساران جہاں رائحت ملک

تو تحریر داشت که درین گروه سواری باشد که آن نایابی از ظاهر فقیر و حقیر نمود و از جمیعت او بر بیشترین مخلوقات عتاب شد
و هم آنکه طالب علم را اگرچه موافع در پیش آبیده از طلب علم تقدیم نهاده باید که ذریکه آن نایابیا هم فقیر نمود و هم استکش
خواست و برای طلب علم پیش از حضرت صلی الله علیه و آله و سلمی آمد و اگر در طلب علم و راه جوی خدا میتواند بعدها
آنکه نه گزین کار مسیر نشود ذریکه بر اندازه حاصل خود بحکم از موافع خانی نمیباشد و هم آنکه استاد و هر شد را باید
در طبلعلم و طالب ادحت هر چون که باشد شفقت توجه نماید و بعاید که آدمی خواهد برساند یا زدن هم آنکه معلم و مرشد
را باید که در میان طالبان و مدرسین شرستان را باشد دنیا و مال و جاه فرق نه کند بلکه بکثرت شوق و حرص قوی متعاد
و انتیاز و بد و از دشمن آنکه اگر ضعیفی را از بزرگی بسیار از اسباب سخشنی بررس آن بزرگ را باید که در حال مدارکش نماید
این منافق مرتبه آن بزرگ میست بلکه موجبی مایه علوم متنه و سمت نیز که از حضرت صلی الله علیه و آله و سلم بجز دزدی این
آیات از عقیق آن نایاب خود دویده فتنه دازان عذرها و سرزاران که در مجلس از حضرت صلی الله علیه و آله و سلم
حال فرموده و لذت ماقبل پیش تو اضع زگدن فرازان نکوت باشد گذاشت اوضاع کند خری اوست بجهت دشمن آنکه
چون رخدیده را از خود راضی سازند باید که در مرتبه او بفیض ایندوزیاده از معقول سابق اور تعظیم و تکریم کند تا امر حکم
جز احیت او شود ذریکه از حضرت صلی الله علیه و آله و سلم آن نایاب را باز آورد و بر جا در خود نشانید و فرمودند لذت فی
عبال تحمل صفاتیت یعنی تود حکم عیال من در آمدی تا وقتیکه زنده موند ترا من خواهم مرد اشت چهار دشمن
آنکه از باقی ناند این آیات در قرآن مجید معلوم شد که از حضرت صلی الله علیه و آله و سلم در سه ایندیشان حی الہی یعنی ایمان
در از بو درند والا این عقاید و شکایت را که خلیل برذات ایشان گران بود و موجب سرکرد ایشان را ذهان عوام نمایند
خانجی از حضرت ام المؤمنین عارف شریعی است که در این این مقام فرموده اند که اگر از حضرت صلی الله علیه و آله و سلم
پیش از حجی می پوشیدند قصه حضرت زین پا می پوشیدند که موجب کمال حیا بودند و هم آنکه طالب علم را باید که خدا
پیش بشد ذریکه حق بمحاجة تعالی در حق از ظالیب علم بطریق منح فرموده است که آئم من جائع که بیعی و
هوچشی شاذ دشمن آنکه درین مجلس از حضرت صلی الله علیه و آله و سلم عباس بن ابی طلب پیش افراز پیش انجاب
که این جمل وغیره باشند هاغر بودند و از اخلاق اطهار صحبت ایشان با وصف قرب قرابت از حضرت صلی الله علیه و آله
و سلم راعیا ب فرمودند معلوم شد چون اقارب شخص از خدای تعالی روگردان شوند با ایشان اخلاق اطهار صحبت نمایند
و یک جانب که طالب حق باشند صحبت باید داشت اخلاق اطهار باید که داشته باشند و سمت را دوست داشتن خطا
و از دوستان دوست را و گردانیدن محل عقاید نیز از قرآن نجده جای دیگر فرموده نه که تجد فرمائیو منو
نیازکه والیو ما لا خریو اذ درت من حادا لله و رسوله ولو کارلا دا ایاء هم اذ ایناع هم اذ اخوال هم
او عیشیا که فهمه (۲۰) و از بین معلوم شد که در تعلیم ارشاد نزیر اهل استعداد و شوق و حرص ابرار را باستابت مقدم

پایه داشت مقدار هم انگل شخصی را که بسبب اوزجان ای ای باحضور پیغمبر را مرشد یا استاد این کس را عقایش عرض نمی خواست
نماید و شدت بلکه درستی او را در دل زیاده جای می داد و که بسبب این عرضی عمدتاً که ادب حامل شد چنانچه بعد از درود و ایشاع
آنحضرت صلی الله علیه وسلم آن نایمار اوست میداشتند و همین فخر میزد و جهاب میگفتند از حاجا و لفق میگیرند و الله الموفق و المعنی

لذوم که اذا الشمس کورت

نمی است بست و نه آیت و صد و چهار کلمه و پانصد و سی و سه حرف است و در حدیث صحیح وارد است برداشت
عبدالله بن عمر حکم آنحضرت صلی الله علیه آلہ وسلم فرموده اند که هر که خواهد که روز قیامت را در دنیا بچشم سینه داشته باشد
که سوره اذا الشمس گوشت بخواند و نیز در حدیث است که حضرت امیر المؤمنین ابوذر گردیلی رضی الله عنہ روز
در جهاب آنحضرت صلی الله علیه آلہ وسلم عرض کردند که یا رسول الله پری رشماشتابی کرد یعنی از قوت مزاح لفظ
شما توقع آن در کمتر که درین عمر که نواحی شصت هزار است آثار پیری پرشماشیج ظاهر خواهد شد خلاف این
توقع بی قوع آمد آنحضرت صلی الله علیه آلہ وسلم فرمودند که مراین چسبوره پرساخته ای سوره هود و سوره و قعده
وسوره والمرسلات و سوره عم میتوان و سوره اذا الشمس کورت پس درین سوره ها عقوباتی ای در دنیا
و آخرت که بر امتنان بسبب مخالفت پیغمبران گذشته است و خواهد گذشت مذکور است مراشبیان آن عقوبات
علم امرت خود غلبیه می کند و خاصیت علم آنست که آدمی را پیر میسازد و چنانچه گویند میگذشت من الاطباء ذات
یوماً خبرتی اما شیبی قال بلغه و فقلت له علی غير اختتام لقدر اخطاء فيما اقلت بلغه
لیکن مراد از پیشدن آنحضرت صلی الله علیه آلہ وسلم ضعف قوی است و بین است ذسفیدی موزیر که میوی شلف
آنحضرت صلی الله علیه آلہ وسلم سفیدی شده بود که بیفتد و را ظاهر شود چنانچه انس بن مالک خادم خان آنحضرت
صلی الله علیه آلہ وسلم بودی گفت که در قربی فات آنحضرت صلی الله علیه آلہ وسلم در سر مبارک و ریش مبارک
آنجناب عدد موہای سفیدیه است نیز سده ظاهر است که این مقدار پیشنه را معلوم نمیتواند شد و نه
این قدر را در عرف پیری می نامند و وجہ ربط اینسوره با سوره عبس آنست که در او لش او صاف قرآن
پرین نسق مذکور است که کلا ائمها ندیگر هست قمی شاعر ذکر کی در صحنه هنرستانه مطهّر
با پیشی سفر تا گرام بسرخه و در آخر اینسوره همین مضمون پرتبه معلوس مذکور است که اند لفظ همچو
مکر نیز این هوا لاذکر اللعائیین و نیز در آخر آن سوره ذکر قیامت و اوصاف آن و شداید و احوال
آن مذکور است که یوم یقیناً الکریم میگزیند اخیه و امه و آیه و صفاتیه و میلیه و در میتوه در این
هیجان مضمون مشرح و مبسوط است و وجہ تمییزه اینسوره بتکویر آن است که در اول این سوره همیز خادمه مذکور
که نور آفتاب پنکل خواهد شد و از خواست روز قیامت که منجمله آنها در ازده حاویه داشته درین سوره یاد

فرموده اند این حادثه سخت تر و صعب تر است لتفصیل این اجمال آنکه حادثه چون برقصود بالذات رومی به سخت نزدیک شده از اینکه بر عین مقصود بالذات رو دهد مثلاً تلف جان که مقصود بالذات آدمی است سخت تر باز است زیرا که مال برای نقع جان مطلوب است نه بالذات و نیز چون آن حادثه را حادثه دیگر معارض نشود سخت تر می گردد از آنکه حادثه دیگر معارضه نماید که در صورت معارضه شدت حادثه سبک می شود شدلاً از یکجا شخص را خوف جان بهم سدواز جا نماید و قوع از دیا و جاه و مال و امن گمیسر او شود در ان صورت حادثه جانی را چندان شدید نمی شمار و دیگر همیشه ممکن است جمله حادث دوازده گانه قیامت که درین سوره ا فرموده اند یا عین مقصود بالذات را بعد مه رسانیده است مثلاً کشط آسمان که آسمان را خراب خواهد ساخت آسمان نسبت با هم و نیما مطلوب بالذات نمیست که متقطع آنها محض استاره با است آسمان حسنه و نیز نیست که دران جواهر نفیسه قیمه عالیه گذاشتند اند اگر صندوق شکست جواهر و امتعه باقی ماند چندان گهان نمیست و یا هم عارض بحادثه دیگر است که موجب شئی و فرحت است مثلاً تسعی محظیم که در مقابله آن از لاف جنت نیز خواهد بود سوای این حادثه که هم بر مطلوب بالذات که شعلع آفتاب است صدمه خواهد رسانید و هم در مقابله آن حادثه دیگر فرحت افزام خود را می بود و نزدیک نور کردن آفتاب غرمه ترین اسباب اینکشاف حالات و جذابی نفس انسانی است که بسبب تابش شعلع آفتاب محسوسات بصیری منکشف می شوند و از این معقولات و جذابیت ماجب میگردند و از بینی است که وقت فکر در معقولات وقت شب مقرر کرده اند و وقت دیدن خواب نیز همان وقت است و وقت از دیار کمیات نفسانی از اینچه عاشقان و دالمهان را یا مرضیان در دنیان را یا مصیبت زده گان امبلایان را در می دهد نیز رهان وقت است اهل مراقبه و توجه نیز در همان وقت نسبتی ای باطنیه خود را تی می سازند و ارباب سحر و تاثیرات نفسانی نیز در همان وقت مشغول کار می شوند و قدره شدن ستاره ها از افراد فتن در میانی شور و حرکت کوه های نیز در چشم این حادثه فحیمتی ندارد که ستاره ها اکثر تیره و بی نور می شوند و در میانی شور چندان در حوانی بدن آدم ناقع غمیست که مطلوب بالذات توان شمرد و علی هذا القیاس کوه های مسکینی حادث دیگر خود اطمین است آدمیم بر آنکه این دوازده حادثه را چرا درین مقام تخصیص بالذکر فرموده اند و همچنان نست که منظور میان افق طاع انسانی از توجه به الوفات و مفترات است و این ساط شعور و قیم او بین دار و ایج سماوی و خلیل صور مثالیه عمال اینکشاف مقدار جزا های هر یکی از کارهای نیک و بد که مضمون عملت نفس ما احضرت است و هر کیا زیں حادث دوازده گانه درین امر علی دارد و پس بسبب تکویر آفتاب تیره شدن ستاره ها تعلق نفس انسانی با اسمان که در حوانی خود بود منقطع خواهد شد زیرا که استفان اود را احساس نبصیری و خلاف فضول موسم و تجد و شهو و المهم تقدمة المعرفت

حوادث آینده محض باشند و حرکات این اجرام بود و سقف عالم مالوف او بین القلاب خراب خواهد گشت و بسب
تیر جاں و ترزل زمین آید او از سکونت زمین استخراج معادن و انبات زرع و فواكه و تیغه عيون و
اجراست قنوات گسته خواهد شد و حسن خانه اوز و جزای خواهد بنا و بسب تعطیل عشار توجه او قلت
حیوانات هی و اخذ تیر و روشن دشم و صرف و نسل و اولاد نست خواهد گشت و بین القلاب گو ما مطلع
و خزانه خانه اش خراب خواهد گشت و بسب اجتماع و جوش بہت آواز صید و تیغه جانوران بی واعانی
که از پوست و شیم و نامه مشک و دیگر اجزای آنها می گرفت انتقطاع پذیر خواهد گشت و بسب افراد خته
شدن در میا پاسخگذشت و تجارت بحری و صنعتی و حیوان و استخراج در و مر جان و عبر و عقیق ما یوس عنده
خواهد گشت و این شش عارش متعلق به عالم دنیا و امور جسم انسان است و بعد ازان بسب اقران نقوص
خیزه با هم جنسان خود و نقوص شریه با هم جنسان خود و الغناس کیفیات نفسانیه کی بر قلب دیگرے
و وجود اینیات خود هر کس را بمزید وضوح جلوه گر خواهد شد و خود را بالاجمال از اجل خیر و شر خواهد شناخت و
بسیار مورد که نفس او از بخیان بغايت ساده رفت است معلوم خواهد گرد که شعور و فهم انسانی در آن
جهان ابسطه عظیم سیدا کرد که این فیض الواح ساده هم لفتش پذیر سوال و جواب گشته اند و نیز خواهد دریافت
که درین داراستیفا حقوق هر که دمه هر مغیر و کبیر باشند آنکه تلف کنند و حقوق را شد علایق در میان باشد
پدری و مادری هرگز بهم و فرزندگذاشت خواهند کرد و بسب شر صاحف اعمال تفصیل فعال احوال خود
خواهد دریافت و بسب کشش آسمان که کنایت از تکلی عالم مثال است که معدن واصل آن قوت خیال په
افلاک است صور مثالیه اعمال خود را خواهد دید و بحقیقت حال پی خواهد برد مصحح که با که با خته ام عشق
در شب در بحور و بسب افروزن آتش دوزخ و بسب زدنیک آوردن بیشتر بازیش و پیریه مقدار
جزای آن اعمال که مقتضاي صور مثالیه آنها است اخلاقی آن خواهد پذیرفت و در آن وقت منفهون علمت
نفس ما احضرت جلوه گر خواهد شد و این شش القلاب متعلق به عالم آخرت و بقوای عقلیه خیالیه انسان دانه
واز همین تقریر وجه رعایت این ترتیب هم واضح شد و نیز ثابت گشت که در عالم رزخ نفس انسانی
را با وجود مفارقت از بدن این اطلاع بر احوال اعمال خود ممکن نیست زیرا که منور آسمان زمین قائم است
و تعلق ادب اکن و مالوفات خود را توجه بحال اقارب و بنی نوع خود را تذکر حالات ماضیه خود منقطع نگشته
و حقوق عالم غیب بر وجہ خلوصی کمال اور احتمال نشده ولندا آن عالم را رزخ می گویند که من جه احکام دنیا و اد
و من جه احکام آخرت بشاید آنکه شخصی در شهری ناممکن می شود تیگه و ملک و گران تعالی کرد و منوز
خانه اود شهر اول قائم و اقارب در آنجا سکنی نداریں رسائل مدرفت می گایند و در بخالت انتقطاع کلی ازان شهر می گویی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اذا الشمس رکورت یعنی وقتیکه آفتاب پیچیده شود و معنی تکویر در لغت عرب چیزی را که و پیشین است مثل و ستار پارسن که او را حلقة خلقت پیچنده و کور العمامه ممعنی پیچ دستار از همین لفظ است و چون آفتاب شعاع منبسط وارد و دور کردن آن شعاع را در زمین تشکیله تپیچیدن ستار واده اند و این لفظ را بطرق متعدد استعمال فرموده اند که گویای آن این شعاع او منبسط ما بیو و مانند تهان پارچه بود که او را کشاده اند اخته لود و دخواش شعاع او را میگلند شد و حرم او مانند حکمته پنیر بی نور مانند گویایه آن تهان را چیدند و در حدیث شریف و اوراد که الشمس والقمر نودار و مکو رازیوم القیمه یعنی آفتاب مانند دو حکمته پنیر بی نور خواهند بود و در بعضی روایات نور از عقیران واقع شده یعنی مانند دو نگاره کی کرده خواهند افتد و سیر در آنها منقطع خواهد گشت و ثور در لغت عرب هم که اورامیگویند و هم حکمته پنیر را و هرگاه تعلق ارواح کوکیه از اجرام آنها منقطع خواهد گشت سه شعاع و نور زمین خواهد شد و هم سیر و دور موقوف گا به نظر برداش شعاع فرموده بحکمته پنیر نسبت کرده و گاهی با فقط ارع حركت نظر فرموده به نگاره کی کرده تشکیله اند و هر چند موافق حدیث آفتاب و مانهای رین خاوشه شرکی خواهند بود اما درین جا اکتفا بز کردن کویر آفتاب فرمودند زیرا که شعاع آفتاب است که جرم تیره مانهای رین نور و ضیایی سنجیدن پس تکویر آفتاب است که شارم تکویر میباشد است حاجت بیان علیحده نیست و اذالتعجبه اندک درست یعنی وقتیکه ستاره های تیره شوند و نور آنها نیز زمین شود از حضرت ابن عباس صنیعه منقول است که ایشان فرموده اند که ستاره های قادیل معلقه اند بسلاسل نور و سلاسل آن قادیل در دست فرشته با است چون فرشته نایم پنیر زمین قادیل از دست آنها را شوند و ستاره های پرگزده شده بیقدن در نور آنها زمین شود پس درین سوره بیان مشتمل اقلایی است که بر ستاره های خواهد در دور سوره آئندگان بیان اینکه آن اقلای انت و اخلاق لفظ بخوب و کوک برای تعبیر اسلوب کلام است و هم برای آنکه در لفظ بحیث اشعاری بطبور اشراق فهمیده میشود پس اندکار مناسن است اینست و لفظ کوک اشعاری باستقرار در سوی فهمیده میشود پس انتشار مناسن ایوان و اذالتعجبه بخود قدمی که کوه های روان کرده شوند و مانند کوه های در هوا پرگزده شوند و جبال مثل سنگ فرش و لنگر زمین بودند چون آنها این حالت زوداد حالت زمین اقیانس پاید که چه خواهد بود و اذالتعشار عطیلت لیتو و چون ماده شتران باردار که ده ماه بیرون آنها گذشت مطلع گذاشته شوند و مالکان آنها آنها پردازند و وجہ تخصیص ماده شتر گذاشته است که منتظر بیان اقطاع تعلق لفظ انسانی از اموال خود است و از جمله اموال اخچه بیشتر محابا بجهد خبرداری هست چیز ران اندزیر که زرنقد و جواهر و یک اسما من مبدم محتاج محافظت و تقدیر نمیباشد و زراعت و استیوار و محاربت

ومنازل تیر تقدیم میخواهند اما نه پر لمحه و هر ساعت بخلاف جانور که هر وقت محتاج استن و کشادن و از سایه بافته بگردند از آفتاب بسایه و خبرگری علوفه و آب دیگر ضروریات میباشد بنابر آن تجربه کاران گفتہ اند که غمنداری بزمجه و از جمله جاوزه ماده شترکند این نفیس ترین آنها است نزد عرب که در اوقات تو قع شایع و شیراز و سیدارند سبب که جسته شیر او از شیر جانوران دیگر اصناف مضراعون میشود و چون مخاطب این کلام بدایت فرج‌جام اول آفرقنه عرب بند لاجرم رعایت انجام در از همان ایشان جاوارد و در خزانه خیال آن ها صورتیش غالباً حاضر میباشد ضرور افاده که مقتضیانه ملاعنة همین است در اینجا اشکانی است که بعضی از کیا آن را صعب بسته بخواهد و اند حاصلش آنکه بعد از آنکه حضرت اسرافیل نفع صور فرماید جانوران بسیزد ماده شتران کجا باشند که معطل شوند و پیش از دیدن صور روز قیامت نیست که ماده شتران معطل شوند پس این حکایت کدام و قیمت اکثر داشتمدان گفتہ اند که اینکلام بر وجه فرض و تخیل است یعنی اگر بالفرض نه لحظه شتران باین صفت حاضر باشد از شدت هول آنروز کسے بحال آنها پرداز و چنانچه در دو فاصله جعل المولدان شیب و ماتد آن گفتہ اند لیکن بعد از تأمل معلوم میشود که درین جا حاجت این تکلف نیست زیرا که چون حضرت اسرافیل نفع صور اول فرماید آدمیان باماده شتران باردار یکجا بسیزد و چون بار دوم نفع فرماید همه یکجا زنده شوند ماده شترانی که بر جل ایشان و همه ماده شده بود هم بران صفت زنده شوند چنانچه در حدیث صحیح ایحشر الناصر يوم القيمة حل ماماً تواعده و بالکان آن ماده شتران در اوقات بحال آنها پردازند و معطل گذارند و بعضی از اهل تفسیر گفتہ اند که مراد از عشاراب بر بار است زیرا که عرب بر راجه جانور باردار شیوه کنند و در خیال ایشان ابراصورت ماده است و با در اصورت نزدیکیه نزد ماده را با خلاط باردار می‌کنند همچنان باد ابر را آبدار میسازد پس عرض شدست که اوقات ابرها از آب خالی شوند و بکار نمایند و درین تفسیر بعدی که هشت طاپه است و عشار جمع عشار است مثل نفاس جمع نفس او و عشر اماده شتری بر این گویند که بر جل او و همه ماده شده باشد تمام شدن سال که تمام حدت جل شتر است بهین نام او را اندک دور نهاده لذا الوجه شش حشرت یعنی و دقتی که جانوران وحشی کوستانی و سیاپانی جمع کرده شوند و جمیع کردن آنها آنست که مسکن آنها که کوستان بیابان بود و بجز این خواهند بنا داده اند و و دارای خواهند و باز اگرفت نایاپار در مجمع آدمیان مکان امن اند یشید که رجیمه خواهند آمد چنانچه در ولایات سر و سیر در اوقات بارش برف این قسم جانوران طبع اصلی خود را که نفترت و وحشت است گذاشته در معمور دا بادانی یا می خیزند و درین واقع دلیل صریح است بر اینکه هول آن روز بایم تبه خواهد رسید که وحش را از انسان نفترت نخواهد ماند و بعضی را با بعض دیگر عداوت طبیعی که داشته باشد نیز موجب احتراز و اضطرار خواهد شد و قتاده و دیگر

تفسیر گفتہ اند که مراد از حشر و حوش زنده کردن آنها بعد از مردن است که برای قصاص خواهند کرد و دوست
حدیث شریف است که در میان جانوران نیز قصاص حاری خواهد شد تا آنکه گوسفند بی سرو دن را از گو-
سر دندار قصاص خواهند و هاید اما بعد از اجرای قصاص بهره را هم خواهند کرد و آنچه به نام خدا مذکور شده
است خاک بیشتر خواهد شد مگر آنچه باعث سر و شستیان نشد آنها خواهد بود در بیشتر باقی خواهند پیشید
مثل طاؤس اسپ دیگر جانوران خوش منظر و خوش آواز می جانوران که گوشت آن پا مرغوب بیشستیان
بود برای خذائے آنها خواهند کرد اشت چنانچه در قرآن مجید در سوره واقعه مذکور است و حکم طیب فایسنه توں
و آنچه باعث از دیاد عذاب و زخیان خواهد شد در ذبح خواهد رفت مثل مار و کژدم و مکس که براعضاء
سوخته آن پا خواهد شد و زخم خواهد داد بی آنکه آن جانوران را از آتش دوزخ کلفتة در بخشی باشد
لهذا در حدیث شریف وارد است الذ باب کله فی الناز و نیز در حدیث صحیح است که ان فی الجنة طیرانا عمه
و اکلمها کانهمها پ و اذَا لِبَحَارُ سُبْحَرَتْ یعنی و قنیکه در یا ہا افروخته شوند و آب آنها در دوا آتش گرد و
وہا سبیل احتلاط آن آتش و و دحدث و حرارت پیدا کند و موجب سنج اهل محشر گرد و امام درم
با این از شیرین دو محفوظ مانند چنانچه در حدیث صحیح دارد است که از رو دان روز مردی میان پنهان قدر
خواهد رسید که مذکور خواهد شد و اذَا التَّقْوَىْ زَوْجَتْ یعنی و قنیکه لفوس انسانی بالفوس کلادی اراضی پخته
شوند تا وقت اور اگر خیر و شر زاید پذیر و وجز ای وفاق هر عمل علی وجہ الکمال بخشنده بعضی گفتہ اند که مراد
از تزییج لفوس افتران از ایج با جساد است و بعضی گفتہ اند که مراد آنست که مردم را از زیاج ثلاثه گرفته
یعنی سه صنف سازند که تفصیل آن در سوره واقعه در آیه کفم از و لجایث لاثه مذکور است و بعضی گفتہ
اند که هر کس را بایم مشرب بخشم نماید خود جمع کرده غول عزل متفرق سازند و طبقات خیر و شر را درین
ترتیب مرعی دارند و بعضی گفتہ اند که شخص را بکس که در دنیا احتلاط شد بیدراشت از نیکان و بدان
حشر کنند مثل پیرو اوستار و بادشاه و امیر و ابن عباس رضی الله عنہ فرموده اند که لفوس منین را با عین
تیزیج مایند و لفوس کافرن را پاشیا طین مقررون سازند و زجاج گفتہ است که هر نفس را با صور مثالیه
عمل او از نیکی و بدی قرن گردانند و اذال المؤود که میلکت یعنی و قنیکه مواده را سوال کرد: مشور دمواده
در لغت عرب آن دختر را که زنده درگورمی گردند گویند مشتق اذدادیں و در عرب اسم بود که دختران را
بجز تو لد در گور و فن می گردند برخی بجهت خوف فقر و گرسنگی و کثرت اخراجات که بسبب تزییج و تجیز دختر
لازم می آید این کار سکر دند و جماعه بسبب کوچ عار و غرف حصول علاقه خوشی را مادی باکس که بخشم
خود میست و گران ایشتن تحمل جغا و آنها این عمل نمی دند و این کاشنیع بحمدی دران نفت دران بلایا نج

گشته بود که او را خود وغیرت می شمرد و اصلاح خوف عقاب است این پیدا شدن دلگان آنکه اولاد ما بزرگ ملک و
 مال است به نوع که خواهیم دران بالصرف نایم حق تعالی این فعل شنیع را جایجا در قرآن مجید خدمت فرموده
 و وجوه قبح آنرا شرح نمود که در ضمن نفعی عمل سوای قطع رحم اقرب که ولد است قبایح بسیار مندرج است این
 جمله ظلم و خشم است پرسی گناه معصوم که و بمال آن معلوم است و از انجمله مکروه و شتن پیدا بیش خدا است
 بل او جهه و از انجمله ناخوشندی قضای او تعاملی است و مقابله فعل او لبکه آنکه اول تعالی در حدت نه با او از ترک
 فرمود و این کس ب مجرد وست یا فقط قصد اتفاق حیان او مینماید و از انجمله است بی اعتمادی بر رزاقی و بر عادی
 او تعالی و از انجمله است بجل شدید بمال که خیچ کردن آنرا بر فرزند خود و اندارد الی غیر ذالم که
 ول هذا فهمید گان عرب نیزین قبح مطلع شده وست ازین کاری کشیدند اما بجهت رسم قوم ناچار نیز پرسی
 می داوند تا آنکه زید بن عمر و بن نفیل این العم حضرت امیر المؤمنین عمر بن الخطاب در مکه پیدا شد و سر جامی
 که دختری پیدا شده است که او را می خواهندند و درگور کشند و دیده می رفت و می گفت که این ختر که فرمود
 هر چیز در پی ورش و تجسس و تزیج او خیچ شود زده من است و باین طرق دختران بسیار راضا ص کرد و
 لهذا اور ائمی الاموات فی لفتن دواین رسم صالح اور اعزام نیز در هر قبیله اتباع کردند چنانچه بعد فرزدق شاعر
 که صعصعه نام داشت نیز همین عمل میکرد بنا بر این است که در شعار فرزدق افتخار باین عمل جد خود نمذکور است
 و در امت ما این عمل شنیع بصورت دیگر نمود کرده است و قاعده شیطان همین است که چون امر قبح را زبان
 ز و اجر شرعیه و دلائل عقلیه مردم قبیح والسته ترک می کند آن لعین بهمان معنی را در صورت دیگر در نظر ایشان
 مستحسن مینماید تا اصل مطلبش فوت نشود و آن صورت که درین امت رواج دارد این است که جمل
 کشیده کان و کم اسلام را برای حقوق عاری بولد و ختر ملکه سپاه شریاز شکم آهای العدای لفخر روح کمدش عالیاً بعد از
 گذشتمن چهار ماه است اسقاط میکنند و این عمل شنیع امراضی شرافت وغیرت می نامند و در قسم فخر نمذکو
 آن می کند حالانکه درخون ناچی کردن دیگر مغاید که دران عمل واقع میشود و تفاوت سرمهوندار دامابیل
 از لفخر روح پس صحابه را در جواز اسقاط بعد زی مشروع مثل عسر و لادت پاکش عیال قلت مال یا بودن
 در سفر یا فوت منفعت خدمت از کنیزک اختلاف افاده بود و حضور حضرت امیر المؤمنین عمر بن الخطاب
 و درین بحث گفتگوی بسیار واقع شده تا آنکه حضرت امیر المؤمنین متفقی علی کرم الله و جهه فرمودند که واسه کا
 نکون ممود ده حق نانی علیها التارات السبع این کلام را حضرت امیر المؤمنین عمر بن پسندیدند و همین
 قول قرار یافت ولعیضی از صحابه این رانیز نیابراحتیا طحرا می داشتند و مموده صغیری می گفتند که هر
 چند قتل بعض درین عمل نمیست اما عدم تکلیف بر رزاقیت خدا و معارضه فعل او تعالی العبد آن بل او جهه دیگر

مغاید دار و اصحیح آنست که جائز است قیاساً علی الغلی آنچه در حدیث در حق عزل مدار است که ذلك الوادی
 پس لات بر حرمت عزل نیکند بلکه بر کارهست و ترک او لے بودن زیراً که خپی سه مرکم جملی آن ندار و مثل ریا
 که شرک خپی است حکم شرک جملی ندار و و تجویز عزل بر ایات صحیحه مشهوره ثابت است لاشبهه فیه واستعمال
 دوائے قبل ارجاع یا بعد ازان که مانع از العقاد و لطفه گرد نیز ناگزیر عزل جائز و راست و در آینه اش به است
 که اکثر بحاظ طرفی گذر دو آن آنست که مواد و بجایه مظلوم کشته شده است سوال از وحی ندار و بالیستی که سوال
 از قابل ادراجه میشند تا سرزنش میافتد و حل این شبه آنست که سوال از مواد و بجایه باین وضع خواهد شد که
 چرا کشته شدی تا استفاده باشد بلکه باین وضع خواهد شد که بازی دنبیت میتو بکدام کنایه کشته شده است
 آن مواد و لایق باین سوال مظلوم است نه ظالم زیراً که عرض ازین سوال تلقین دعوی و استکشاف وجه
 ظلم میباشد تا مظلوم بگوید که بمن فلان بیوجه بخوبی ظلم کرده است سر و سوال مواد و باین طرق آنست
 که نفس صغير هر چند در آن جهان شعوري و فهمي دارد اکی پیدا خواهد کرد و سهوراً و راک ادازه از اک مشتاقان لارا
 و شخصیات که در دنیا عمر دارند کارهای سیر و دامگذار خواهد بود و نیز المی که اور ابردال حیات غیر مستقر لاحق شده
 چندان و نفس اوقی خواهد داشت زیراً که نزدیک ادمانت خوابی بود که درست و نیز در ابتدای دعوی براور
 و پدر و سید جیان القاعدی خواهد کرد لاجرم اور ازین طرف باین وضع تلقین و تذکیر دعوی نموده خواهد شد
 چنانچه مظلومان ساده لوح را که در بیان محبت خود را تمام دعوی خود قصوری درزند حکام بالصفات
 این قسم تلقین تذکیری فرمانید تا حقوق آنها برای اوزرد و بخوبی منظومی که بپاس علاقه که با ظالم دار و انتصر
 پشکی و ظلم مستحبی میشود یعنی ترس در حق او نیز بخوبی تیره معمول ارباب عده لات است و فقههای نوشته اند
 که قاضی را تلقین مدعی و شاهد و مثل این صورت درست است که استیفای حق مظلوم بدون آن ممیتو
 شد و معهدزادوین سوال سه مراتب ادب او با والدین به نهایت درجه در عی است زیرا که اول ذکر قائلش
 نظر مودنگر یا سوال از قابل انتظار ندارند تا فضیحت نشود و لبکه الصیغه مجهول آور دند که هنکیت یا سوال از گناه
 فرمودن که موجب قتل او شده گویا اشاره می فرمانید که والدین به آنقدر شفقت و افره بحال اولاً داشت که
 بدوفان گناه عظیم یا تو این حرکت نکرده باشد سوال میکنم که آن گناه چیست اما عایت این ادب در حق
 والدین نشیدت بمواد موجب کمال فضیحت و رسوانی والدین خواهد شد خصوصاً در سوال از گناه مواد که
 او اصلاح مصدراً گناه نمی توانست رشد تعریض بالزمام ضریح آنها خواهد بود و سوال از والدین اگر ابتداء
 واقع میشود که شما چرا دختر خود را بمحبیت تهدید این فضیحت و رسوانی و استیلا رخوف و دشیت حمل نمیگیشت
 و نیز در ترک سوال از آنها و متوجه کردن سوال و خطاب بمواد شعار بکمال شقاوت و پدیده ای آنها است

که با آنها بسبب کمال بغضن ازین حرکت بی برگت سوال توجی و عتاب بهم نمی فرمایند تا کلفت عذاب داشت
 بلذت کلام و خطاب اند کی سعک نمایند لانا الله وانا الیه راجعون و لنعم ما قیل بیت
 پرسش اگر نیست گوئن استرا بکر زد هست یک سخنم آرزو است بوراینجا باید زانست که در حدیث صحیح و اسناد
 شده که العائدة والموعدة في الناصر یعنی زمانی که خبر خوارازمیه در گور کرد و آن خبر
 هر زود روز خواهد رسید معتبر لمشنیدن این حدیث دست پاچه شوند و در مقابله آن حدیث صحیح باشد
 آیت شکر نمایند و گویند که چون حلقه ای بسب موعده کافران را تجییت و تجنیل خواهد فرمود موعده را
 عذاب کردن چه امکان و درین مشکر کمال جهل و نادانی است زیرا که تعذیب والدین بجهت آنست
 که خون ناخن کرده اند و تعذیب موعده بجهت آنکه در کفر تابع ابوین است مثل ظالمی و ظلمومی که هر دو کافر
 مزده باشند یکی را برای دیگری تتعذیب خواهند کرد و سرمه و در اصل تعذیب شرکی میگیرد خواهد بود و باید که
 خود و هم زاده اهل سنت تعذیب طفال کفار نظر باقیتنا و قواعد شریعت جایز است زیرا که نفس طفل
 خصوصاً طفل که باین حد صغر السن از نہمان رفتگی کو یا شعبه ایست از نفس الدین استقلالی و انجاره
 پیدا نکرده چون نفس والدین مسلم خواهد شد آن نفس ساده هم پیغمبریت اوالم پدری خواهد گشت مثل
 تو این که در نیو قوت می خندند و می گریند و در نیکیان گرسنه و تشنجه میشوند ما و ام که در عهد میباشد و تعالی
 نفسانی ایشان بتفاوت استقلالی مبدل نشده و این اعلم در بحث ائمه ایست محتاج به بیان آن آنست که
 قلت بصیغه غایب چرا اور دندخطا بمقتضی آن بوكه قلت بصیغه مخاطب بیت مجھول میفروند و عبارت
 آنست که منظور بیان فتح الواقع قیاست است و حال موعده را بیان میفرمایند لیس معنا خارج است
 از سوال موعده که واقع خواهد شد نه حکایت خطابی که باری در میان خواهد آمد و حکم فتنی آنست که اگر از
 شخصی بخطاب اولاد خودش تلف شود مثل اسقاط احمل چهار ماہ یا خوارانیدن اینون زائد از حدیث مسلم
 در صحنه فقط که مثلاً بر لب بامی اور اگر فته باوی بازی میگرد و طفل از دست اور بآشده افتاد و جان
 و علی بد القیاس کفاره بر او واجب میشود از قاتله مردی است که قیس بن عاصم شیخ نزد اخضر است
 صلی اللہ علیہ و آله و سلم آمده عرض کرد که یا رسول امداد من گماهی سخت بوقوع آمده که هشت ختر اور
 کفرزنده در گور کرده ام اخضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم فرمودند در عرض هر ختر یک یک شتر در راه خدا بد
 عرض کرد که من مالک شتر انم برده بامداد من فرمودند که عرض هر ختر یک یک شتر در راه خدا بد
 الصیفیت نشرت یعنی وقاییکه صحیفه های اعمال که پیچیده در فقر بجین و علیین تھاده بودند کشش
 شوند و هر کس آنچه در صحیفه خواه است مطالعه نماید و از قاتله مردی است که صحیفه عمل آدمی را بعد

از موت او پسید و در فرنگی دارند بعضی از مفسرین نشر را به معنی پر گرد و کردن گرفته اند یعنی نامهای اعمال را منتشر سازند و از ذمہ بکار برداشت کنند و بعضی از مفسرین نایند و بعضی را بدبست چپ از طرف پشت لعضاً را درست راست از پیش رو حواله کنند و از مرثیه بن و داعمه مروایت کرد و در روز قیامت صحیحه با را از زیر عرش پر اند پس درست اهل ایمان صحیحه که رسید در و این لفظ امر قوم باشد که فجنت عالیه و درست کافر صحیحه که رسید در و این لفظ امر قوم باشد که سهم و حصیر و این صالحه بمنزله قرعه باشے قال باشند صحالیت اعمال کذ اذکره فالمکثاف و اذا استماع کشطت یعنی وقتیکه آسمان را پست بر کنده شود باشند جانور مذکوح که از سلخ اجزا و اعضا کو اول نوادار میشوند و رگ و راشیه او ظاہر میگیرد و مکونات حیالات فلک که صور استالیه اش است متحلی میکشند شود و فرنگیان حامل صحنه و دیگر اصناف فرنگیان نزول نمایند و اذا الجھیل سیرت یعنی وقتیکه دوزخ افراد خنثه شود و شدت سوزش او ترا میدزید و اذا الحجنة از لفظ یعنی وقتیکه بیشتر نزدیک از محشر اورده شود پس موئین را سرور پسر و را فرازید و کافرین را حضرت بحرست و چون این دوازده حادثه متحقق شوند که شمش از آنها در دنیا قبل از لفخ صور است و شش از آنها در آخرت بعد از لفخ صور است علیه نفس ما اخهه یعنی بد اندر هر نفس انسانی چیزی که عاضه اوره است از نیکی و بدی و بعضی از اهل تاویل گفته اند که این حالات دوازده گانه را در وقت موت که مونه قیامت است خواهند دریافت و لبذا اوراقی است صغیری گویند و در حدیث شریف نیز وارد شده که هر میانات فقد قائمت قیامت را اعتبار تو ان کرد پس آفتاب مثل روح آدمی است که بشعاع آن بدن زنده میشود و حون علاوه اول تدبیر بدن منقطع گشت گویا آفتاب خالم بدن انسانی مکدر فی نور شد و آنکه از بخوبی نمود بیکاری حواس قوی انسانی است که بعد الموت رومی و بد و جنیش بوده باطلان افعال اعضا رئیسه و استخوانهای بدن او است که از کارهای خود مغزول شده بربادی و ند و تعطیل عشار نوئه خشک شدن شیر و چربی و بطلان افعال طبیعی است که صاحب آنکه و دیگر آلات غذا است و حشر و حوش ظهور نتایج افعال بیمهیه و سبیعه است و افراد ختن دریا یا خشک شدن خون دیگر طوبای پدش است یا باطل شدن او هام و خیالات و آمال و آرزوهای است که هر کیه بیان نمیست بے پایان و بد بدن موت اختیاری یا اضطراری القطاع آنها متصوّر نمیشوند تزیین وح نفوس اجتماع مملکات مکسویه است با هم طلاق باطلانی نورانی با نورانی و موده قوی است که او را آدمی در غیر مصرف مقرر آن صرف کرده صناع ساخت و از لعنه دالشندان منقول است که هنرکه تفسیر کس در مقدمات علمی بحاطر اذکیار رسید و از اور قید کتابت مقید نشاند تا آنکه از حکم فراموش شود خل موده است و کشط آسمان کنای از ظهور حکام روح است و سعی محتمم دیدن شداید و اسهو ایه

که بعد از موت روح خواهد داد و نزدیک آوردن بهشت عبارت از روح در بجا نست که با روح بیکان در انوقت فی رسائند و بدین را ازان محروم میدارند و بعضی از اهل تصوف این سمه حالات را بر طی مراتب سلوک تا سرحد فنا که نزد واشیان اول منازل وصول است تطبیق را در آن تفصیل آن تطبیق نظریه میخواهد که خلاص از وضع این تفسیر است بالجمله چون اسباب ایشان حقیقت خیر و شر پنهان انسانی بیان کرد و شد و حقیق آن اسباب بخبر مخیز صادق که اصدق الصادقین است این دلت پاک حق تعالیٰ تیقین گشت پس حاجت لقسم نهاد و اینها چنین فرموده اند که فلا اقسام یعنی پس قسم نخورم زیرا که با وجود خبر دادن من حاجت لقسم غایبت و اگر با صفت این سمه شما محتاج لقسم اید پس قسم من بالخصوص المخوار الکش اینی بستارهای چند است که بازگردندگان اند در حرکت خود راست رو ندگان اند در حرکت خود استادگان اند در حرکت خود از حضرت ایامونین مرتضی علی کرم الهد و جمیع و اکثر مفسرین صحابه متفق است که آن ستاره پانچمینه متوجه اند یعنی فصل و مشتری و مریخ وزهره و عطارد که آنها در حرکت خود حیرت نمودار میشود اول از مغرب مشرق پر ترتیب بیچ از محل ثبور را از نوزخوانی از دند بعد از ازان چندی حرکت آنها نمودار میشود و یک جا استاده می مانند باز رجوع القهقری میکند و از مشرق بمنزه آینده هالت اول دار معلم مهیئت استقامت نامند و هالت دوم را وقوف و اقامت گویند و هالت سیوم را جمعت رجوع دانند و این حالات ثلاثة یعنی یک را از ستاره پانچ است ما هستاب فی الجمله و قوی دارد اما حاجت ندارد و یک ستاره پانچ و قوی دارند و هر جمعت پس حیرت این هر پنج ستاره دلیل صریح است بر آنکه انقلاب چیزهای ایمانی از طبقه بمحابی ممکن و مواقع است پس در جواز انقلاب همچوی اجزای ایمان و زوال نور ستاره ها استعادی اند و پیغمبر این پنچ ستاره بر رحیم و استقامت و قوی هر چند تر و تفییش کنندگان همیشات ایمانی بیان دارد که آن انقلاب حرکت عامل آنها و حرکت تداویر آنها است زیرا که حوال عامل آنها از مغرب به مشرق میروند و تداویر آنها پس از حوال شامل زمین نمیشوند اعلیٰ آنها از مغرب به مشرق میروند و اسفل آنها از مشرق به مغرب چون پس ستاره ها در تداویر میگردند و آن تداویر در چن عامل مرکوز لا جرم این ستاره ها را بالتعیی هر دو حرکت میشود ما اوام که حرکت عامل و حرکت تداویر موافق میباشد سرع السیر با استقامت مینمایند و چون مخالفت حرکت شروع میشود لطی السیر مینمایند و هرگاه مخالفت حرکتین بجهد معارضه میرسد که هر قدر ستاره که بیک حرکت پیش رفت قادر بر حرکت دیگر پس ترا فتا واقف و ساکن مینماید گویا حرکت ندارد و چون حرکت دیگر غلبیه میکند حرکت معلوک طایر هر میشود و کوکب راجع مینماید امامدعا در صورت داشتن این سبب یاده تروضوح میگردد اخلاقی پذیره نزیرا که چون ستاره های ایمانی محل تغیر و انقلاب شدند و اسباب چیزی که و اوضاع آنها مختلف و متفاوت و

خرس تحریره

و نجاذب طبائع واراوت در آنها تحقق گشت قبول صدمات را آماده شدند چنینکه از اختلاف تغییر مصون باشد دروی قبول صدمه را مستبعد توان کرد و مذکور این پنج ستاره را درین مقام آوردان بزمی است که ستاره های آسمانی و قسم اند سیار و ثابت سیارات را بسبب تعدد و افلاک حرکت مختلف روی دید و ثوابت را حرکات مختلف نیست بلکه حرکت فلک آنها نیز بغايت بطي و کنمای است و ثوابت را بجهوع و استقامت و وقوف و استقال از سرعت به لطیو و بالعكس لاحق نمیشود و سیارات را لاحق نمیشود و از چند سیارات شمس و قمر را بار بادر قرآن مجید در محل تغیر و انقلاب نمیگویند فرموده اند و بیشتر این تغیرات آن هردو زد و خواص مشهور است و معروف خصوصیات قمر که در هرماه کاستن و افزون آن مشاهده میکنند و خسوف و کسوف هردو می بینند پس در اینجا که منظور بیان تغیر اجرام آسمانی بود ذکر این پنج ستاره که تغیرات و اختلافات دارند ضرور افتاد عذر التام حنان معلوم نمیشود که ثوابت را باهم امتحان نمیست و لمهد هر یک را بجز نکی حال نباشد و این پنج ستاره را هم باشمس و هم قمر هم باهم امتحانات مختلف و متعدد بهم میرسد و فصل در قوهای متعدد هی گردند و از تباطلات عجیبه باقاب دارند و در هر از تباطل تاثیری دیگر پیدامی گندز این پنج ستاره در عالم آسمانی بمنزله مرکبات عضوی اند از معاون و نهاد و حیوان و انسان و برآنچه این هرچهار شمس و قمر بشاید مرکبات ناقصه از بخار و غبار و دخان و ثوابت بمنزله بسا بخط عنصری و تاثیرات و افعال این پنج ستاره شبیه تراست بافعال ذوات الاراده والاختیار و حرکات ایشان گویا حرکت اختیاری است مرکب از صعود و سقوط و توجه و رجوع و هرب و طلب پس ذکر انقلابی تغیر این پنج ستاره اقرب است بجز این انقلاب را دی است نه طبیعی با جمله احوال این پنج ستاره اول دلیل است بر اختلاف حالات اجرام آسمانی و چون اجرام آسمانی قابل تغیرات و انقلابات شدند در انقلاب ای جسم غلی چه استبعاد است که علی سبدی ای و ای انقلاب و تغیر آنها مشاهده میشود و اگر درین انقلاب کذا فی که موجب چنین تغیر عظیم شود کسی را تردیدی و نسکے باشد لیز قسم دیگر خوده میشود که واللیل اذاعتسس یعنی فسم شب و قیمه که نمی درآید و جهان را تاریک میسازد و انقلاب عظیم را میدهد بازار با خراب می گرد و خانهای مسدود و بند و خوف مراق و مبلغ مستولی می گردد و راهها منقطع میشوند و تلاش معاش یک قلم حکم عدم میگردد مردم حکم موقی دارند که حصه حرکت شان باطل گشته مرده وارا قیاده اند و جن و شیاطین در انتشار را این انقلابی است که در هر دوره روز و شب بپیاز زمین زمانیان را بریم و در هم می کند اگر بالفرض کسی در روز بسیار شود و شب نماید که باشد و نزد او این انقلاب نمیگردد آید آن قدر استبعاد خواهد گرد که کافران از شنیدن خلاصات قیامت عزیز پیران نکنند و از عجیب شب آن است که اچه دور است مثل ستاره

ستاره ہائی ابھائی و ماستاب دران ظاہر میشود و اچھے نزدیک است مثلث فاتح و ماعل سطح اور دن مخفی و متور
می گرد و چنانچہ در روز عکس این مشاہدہ میشود و تفاوت دنیا و آخرت در ظہور مخفیات و خاتم ظاہرات
از یمن نونہ واضح می گرد و لہذا پر طریق تمیم میفراہیند و الصہیرہ اذات نفس یعنی قسم می خورم بصبح
و قصید دم میزند کہ در آن وقت نیز القلا بے عظیم رومی دهد و مردم از خواب بیدار می شوند و مجتمع و سوق
آباد میشوند و مسافران راه می روند و تلاش معاش ہر مخلوق را مقصود می گرد و لشا ط عظیم در
قوائے حیوانیہ پیدا میشود و ہر حیزروشن و ظاہر می گرد و ستارہ ہائی منور بے نور میشوند و شکر ہائی و فائل
برنگ کوہ سیر می کند و دم صبح کنایت از ظہور اوست آفتاب را کہ علامت او صبح است ماہی کہ در دریا
شناوری می کند در ذہن شبیہہ دادہ اند و انتشار لوز اور اقبل از طلوع بدم ماہی نسبت کردہ چنانچہ
ماہی در دریا از لظر لوپشیدہ می گزد و بدم زدن او آب بخوبی و منتشر میشود و چین حالت آفتاب
قبل از طلوع او و انتشار روشنی اوست و عینی گفتہ اند کہ دم صبح کنایت از نیسے است که مقارن طلوع
صبح در ایام ہماری وزد و آن شبیہہ بدم دادہ اند کہ موجب راحت و فرحت جہانیان می گرد و
گویا صبح بنزلم کردنی یا مر لیفے بود کہ حال افر صوت دم زدن یافت و راحیت حاصل کرد بالجملہ ائمہ ائمہ
دم برائے صبح در اشعار فارسی عربی ہر دو لائج مشہور است و لفظ عسوس مشترک است بین الصدین آمد
رفت ہر دو را گویند اگر مقابلہ نفس صبح مرغی دارند حمل برآمدن باید کردہ اگر مناسب و تلازم آن متطور
کنند حمل برتن باید نمود و این کمال اعجاز قرآنی است که در نیقام ذی و چین لفظ مشترک بین الصدین
ارشاد شده اما بر تقدیر ثانی محقق لیک انقلاب مذکور خواهد شد زیرا کہ رفتن شب ابتداء این القلا بات
دوم زدن صبح انتہائے آن و چون این انقلاب با انقلاب اخیرت کمال مشاہدہ وارد که نونہ حیان
بعد الموت است و ظہور مخفیات دران بیشتر میشود و اکتفا بران بسیار حسیان است بالجملہ غرض
درینجا آنست کہ در انکشاف حقیقت خیر و شر بر نفس انسانی بعد از وقوع القلا بات دو از ده گانہ ک
مانند آن القلا بات در دنیا نیز واقع میشوند حاجت پسر و ناکید کلام نماند زیرا کہ امکان این القلا بات
بدلیل عقل ثابت است و بودن آن القلا بات اسباب ایکشاف حقیقت خیر و شر بر نفس انسانی نیز در ز
عقل بعد از تامل ظاہر است و چون مجرم صادر ق بقوع شئی ممکن کہ بسبب خبری یا پشت اخبار فرماید یقین
بو قوع آن خبر شامل میشود و از یمن جاست کہ برائے لفی حاجت قسم نیست بطریق تعلیل میفراہیند
یعنی تحقیق اینقران کم تضمیں اخبار قیامت است لقول رسول ہر آئینہ سختی است آور ده ایچی خدا کہ
طرف خدار سانیده است پس احتمال کذبی افترا ہرگز دران راہ نمیباشد زیرا کہ کلام الہی قطعی الصدق است

وگر کے را این شبہ در خاطر خلجان نماید که ایک کلام را پیاو سلط حضرت حق تعالیٰ ابا شفیع است تا مار المضوم آن لقین حاصل شود بلکہ در میان ما و اول تعالیٰ و سالط واقع اند و سند متحقق گوئیم شما که پیاو سلط از پیغمبر خود این کلام را می شنوید میش ازو و اسلط در میان شما نیست اول کسیکه بطریق ایلچی گری از جانب خدا نزد پیغمبر این کلام را می آرد و دو میغیر خالا در حرج و تقدیل این دو و اسلط خود تابل کنید و اسلط اول که ایلچی است موصوف باین صفات است گریچہ لعنى بزرگ مرتبہ و گرامی قدر است و عالت و تقویے برتریه اقلم دارد زیرا که بزرگی مرتبه او بدون تقویے صورت نمی بندد چنانچه در حدیث شریف وارد است الکرم الدهو و الحسنه بمال و در قرآن مجید نیز اشعاری بین مفہوم است ان اگر مکمل عدنا الله انقلکم پس عدالت و تقویے درین راوے بهم رسید خالا در حقیقت قوت حافظه او باید اقاد صفت و بیگرا و این است که ذی فتوح لیعنی صاحب تقویت عظیم که در حفظ او اصلًا اخلاق راه نمی یابد و انچه می شنوا و در ابے کم و کاست یاد میدارد و بهبیب کمال هر قوت او آن یار در اشتہ را بے کم و کاست او این نماید و هر چند متظر درین مقام بیان قوت حافظه و قوت معبره آن ایلچی است لیکن کمال این هر دو قوت علی الاطلاق حاصل شنے آید بنا بر آن به طلاق قوت اور اوصوف فرموده اند و در حدیث شریف وارد است که آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم روزی با حضرت چیریل حلیہ السلام که فرادا زیلچی موصوف باین صفت ذات عالی صفات ایشان است فرموده که حق تعالیٰ اشمار القوت و امانت و صفت فرموده است و شنا صفت نموده باری پیش ماز قوت و امانت خود حکایتی بفرماید ایشان فرمودند که قوت من باین ترتیبه است که صرا برای تحریب شہرها د قوم نوط که چهار شهر بود فرستادند در یک شهر ازان شہر بالکه مدد دم ناداشت چهار لکه سلحدار سوا ای زنان اطفال بودند من آن بهم شہر بار از زیر زمین بیفتم جیک رخود برداشتہ آنقدر زد یک آسمان بردم که ساکنان آسمان بانگ خروسان مسکان آشہر باری برداشتہ میشندندند باز آن شہر بار او ازان اند اختم و مر ایمیج تعیی کالا محسوس نشد و اما امانت من لپن باین ترتیبه است که مرآیچی گاه چیزی لفزمودند الای کم و کاست و بی تغیر و تبدیل نبجا اور دم و پیچ رازی بامن نشود نذاں که آن راز را در سینه خود مدفون داشتم و زدن غیر در میان در نیادم و نذکر کردن این هر دو صفت دو شطر و ایت که عدالت قوت حفظ است متحقق شد حالا بطریق علاوه چند صفت و چیزی که بفرمایند که نقا و علم سند و رایت اتفاقات را نزد مقام تصحیح و کمال تصحیح احتیا سیند از آنچه است که عین ذکر این ترتیب ندارد یعنی آن ایلچی و کیا صاحب تخت و وارد عالم کا است ظاہر است چون روشناسان حضور اکرم صلی اللہ علیہ وسلم و آنچه که بفرمایند اعتماد ہر چیزی که نیز باں بہ کاره یا عہد آن پیغام برپا نند و چہت اول

قرآن

امانت

آنکه آن رودار بلواسطه کلام پادشاه را میشود احتمال آنکه در میان کسی آن کلام را کم وزیاده کرده باشد نباشد
روز مرتبه برای حفظ منصب مرتبه خود کمال احتیاط را در عقل پیغام حضور موعی بیسازد
لهم اصحابی سلم از تلامذه امام مالک و پیر ائمه حدیث کسانی را که نزدیک ترباستاد خود می شستند و از
ضجعت دائمی آن استاد مشهور و معروف گشته بودند و نزد آن استاد قدری پیدا کرده در روابط مرجع و مقدم
ینها بند و در وقت اضطرابی اختلاف روابط برویات آنها مستک می کنند و در عرف دین اداران نیز پیغامی
که از حضور پادشاهی بواسطه امیری پادشاهی بر سند معتبر ترمیث و ازانکه بواسطه خواصے یادربانی یا
پادشاهی بر سرداران جمله است که قطبی ثم امین یعنی آن ایچی فرمان برداری کرده شده است
در ان عالم که محک دربار حملت آنی است و این دانسته شده است در اکان آن دربار که بیه تامل
وقتیش بجز و گفتة او عمل میکنند و رسالت او آنقدر دراز باشد مردم آن دربار و متوسلان آن سرکار را سخ
وستقیر گشته که حکم اور ابیه تفتیش و تحقیق حکم آنی دانسته در اقبال آن پیشتابند چنانچه چون اخیرت صعلی
الله علیه السلام و سلم را در شب معراج همراه بردو ربانان آسمان و خازنان بهشت و دوزخ همه حکم اور راه
کشادند و اخیرت در هر چند خواستند سیر فرزند چنانچه در حدیث معراج مفصل نذکر است و پیشنهاد سانید
احکام و اقضیه آمیمه بکان هر هفت آسمان کار او است که پیغمبر می از جمله فرشتگان این صفت که
رسانند پیغام خدا است ممتاز و عالم گشته اند در جمیع اصناف فرشتگان آمدن ایشان علامت آور دان
پیغامی است از جانب خدا و چون راوی بین مرتبه ثقہ باشد که جمیع ثقات مراحلات او را قبول نهادند
و از سندش نپرسند باز احتمال کذب افتخار او را خبر او نجاویش دادن مایخولیایی بیش نیست و واسطه و
که پیغمبر نهاد است شخصی است که زیاده بر جمله ای باشند که جمیع ثقات مراحلات او را قبول نهادند
در غلوت و نه در حلوت و نزد عرض و نه در بیعرض مطلع شده اید و این چنین کس زاده خبر روابط معتبر
ندانستن معقول متصور نمیست مگر آنکه آن کس محل انجیال و سورایی باشد که بسبب فساد حواس و نیز
او صورتها ی عجیبی صل در خیال او منیا بد و آنها ی غریب میشنند و اخیره در خیالش می اید آن را واقع
می پندار و وفاصله اجنبیم بمحجتوں یعنی و نمیست این بمحفظین شما بودانی و خیالی تاین احتمال را در ح
خبر از راه دهید زیرا که درین صحبت دراز کمال عقل و ذریکی اور اوصدم و ساعت ساعت بساعت بخوبی کرده
آید و صحبت خیال و در که اوزرا و رایفت اید که از جمیع عقولا بال اتر است و اگر با وصف این پیغمبر خاطر شما شنید
پرسد که این پیغمبر صورتی را که بیند و از زبان آن صورت کلام آنی میشنند و از کجا بدانیم که صورت پیغمبر
است منبارا اور ارجمندی یا شید طیانے با منصورت متشتمل شده قریب اده باشد یا آوازی کرده که پیغمبر

از جبرئیل گمان برده گوئم اینهمه شباهت شما و قنی پیش میرود که این پیغمبر گاهی جبرئیل را بر صورت صلیله ندیده باشد و لفظ آنکه بالا فوای المبین یعنی و تحقیق دیده است این پیغمبران یا چی را بر صورت است این در کنار آسمان که روشن بود یعنی در آفاق شرقی که لبیب دن آفتاب در آن سمت اصل احتمال شناخته باس نهاده بود و پون حقیقت چیزی که بار و میده شد شناخت آن حقیقت در هر صورت و هر لباس و آسان گشت مثلاً چون طفل آب را در ریابه بینید اگر آن آب کوزه و ابریق نزد او آرند می‌باشد و قفت شناخت که این بهره آب است و علی نهاد القیاسی دیدن آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم حضرت جبرئیل پس از مر را بر صورت صلیله ش موحیب انکشاف حقیقت جبرئیل گشته بود که من بعد در هر صورت و هر ایشان را می‌شناختم بیت تو خواهی جامه و خواهی قباقوش پا به رنگ نرام من می‌شناسم به الای کجا که بصورت اعرابی برای سوال از مسائل بین آمد بودند و سر در شناختن این یک بار آنست که پیوست ایشان از حقیقت خود که رسالت خدا لازم آن حقیقت است تنزل فرموده در زنگ سیاهان در آن مزده بودند و مقدمه حجی احکام الهی بود تا لعلی جبرئیل خود ضرور مشیود و در حدیث شریف دارد این جبرئیل را گاهی بر صورت صلیله ایشان ندیده ام مگر و بار یکبار در زمان فتنه است ...
این بیشتر می‌خواستم که خود را از بالای کوه بینید از میان بین اعیان در مقام اجیاد که مکانی است در مکان مغطیه شده در این وقت جبرئیل را دیدم که بر کرسی زرین در خشان در میان آسمان وزمین جانب شرق نشسته و سکل ایشان تمام کناره آسمان را فروگرفته شش پردارند و پرها ای ایشان بهمه بردارید و یاقوت شده شکلی عجیب نورانی مشاهده کردم و بار دوهم در شب میان رز و سرمه زنده ایشان را
صورت دیدم و در قرآن مجید در اول سوره والحمد لله ذکر شد میان رز و سرمه زنده ایشان را بازدید کردند و بار دوهم در اول سوره والحمد لله ذکر شد میان رز و سرمه زنده ایشان را بازدید کردند و بار دوهم در ایضاً بالا فوای المبین و نکته در تغیر اسلوب این عبارات است
که سوره بیان صدق خبر پیغمبر و صفحه مضمون آن منظور است لفظ میان مناسب فتاوی و دران
دره بیان علم رتبه پیغمبر و صعود ایشان با طبق سهوات منظور است پس نظر اعلیٰ چیزیان شد نیز
کی استنوا ای ایشان که کنایه از تحمل حقیقت جبرئیل در صورتی است که معتقد ای ای ایشان است
که در آنها ای و نزد قرب آن صورت در آفاق میان و بعضی از این باب شهود گفته اند که عالم مثال واقع
آفاق اعلامی او متصل بعلم تجد و تقدیم است و افق اذمای او ملاصق عالم شهادت حقیقت
چون خواست که خود را صورت مناسب کنیا آن حقیقت جلوه دیده اول در آفاق اعلیٰ کسوف
و خیم مثالی پوشید و آنسته آنسته نزد گشته اند که تهمای امر با خضرت صلی اللہ علیہ وسلم

شیخ علی بن
الخطاب

فرمود و مراد از افق مبین که اطہار گشته این حقیقت و معنی بود همان جانب پائین عالم مثال است ناقص
آسمان بنا بر شبیه آن را بافق تعبیر فرموده اند زیرا که عوالم غنیمه غالباً در نظر اهل کشف و شهود معمور دار
می شوند و مطلع قرآنی در سوره بحث نیز ممکن است این تقریبت و چون وجه استباوه در میزول قرآن بگذشت
پس احتمال تکذیب اخبار آن ممکن نگردد اماکنه بعضی از کفر و بطرق شبه این کلام را از قبل سمع اکهان میدانند
و اخضوت صعله ایمه علیهم السلام را کاملاً می گفتن و حقیقت کامن آنست که بعضی نقوص انسانی را با بعضی
نقوص شیطانی مناسبت مامنند پیشود و آن نفس شیطانی از مجامع ملائکه که تدبیرات و قائم آیند
در این مجامع مذکور مشیون نار طرقی رزدی چیزی شنیده نزد آن دوست خود می رسانند و آنکس نزد مردم
می گویند و احیاناً مطابق واقع هم مشیود این معامله شیطانی با اخراج انسانی قبل از لعنت اخضوت
صله ایمه علیهم السلام خلی رزاج و شهرت داشت چند کس از مشاهیر درین باب گذشته اند مثل شق و سطح
وعجایب قصص ایشان در اخبار بالغیب شهور و مذکور است و در در آیت دیگر این شبهه ایز اله می فرمایند و تقریب
از این شبهه آنست که علم کامنی مستوعب است و قسم غیبی باشد حتی که اگر رزدی اسماء صفات پیغامبر
یا احکام شرعیه را که در عالم غیر مقرر است یا حقیقت و بطریق نداشتب ملک و محل رایا احوال بهشت و
در زخ رایا اخچه بعد از موت با ارواح رومی دیده و مثال این علوم پرسندگان و لا جواب خواهند ماند
بلکه تو این سلطانی و اصم ماضیه را نیز نمی توانند بیان کرد زیرا که مأخذ علم او استراق سمع است از کلام
ملائکه که تدبیر و قائم آینده مینمایند و بس پس علم او مقصود بر بیان و قالع آینده قریبة الوقوع است که
ملائکه را بران و قائم آگاه ساخته اند و به تدبیر و مثبت آنها حکم فرموده و چون اخذ این علم با استراق و
درز دلیست محیط باطراف و جوانب آن و قائم هم نمی باشد بلکه به طرق رمز و اشاره یک دوکلمه که بخلاف
برهان آن و قائم نماید علی سبیل الاجمال بدست آنها می افتد و از طرف خود حواشی و متممات آن و
را از راه قیاس عقلی مشق تجربه می افزایند گاهی این واقعه در خارج آن موافق آن قیاس
می آید و گاهی برینگ دیگر ظهور میکند پس علم کامن با مور غنیمه میش از رمز و اشاره نمیباشد و آنهم و
محضویت با احوال جزئیات عالم که قریبة الوقوع میباشد و این قرآن هم مستوعب فنون علم غیب است
و هم بیان مسیح دارد که در بدایت و ارشاد کافیست و فاعل علی الغیب پیشینیم یعنی غیب این قرآن بیان
حمل غیب بخل در زندگ و قصور کشته هر چه آدمی را در معاش و معاواز علم و عمل میباشد و ران کوتاهی میزد و پی
حق این کلام ارشاد تمام گمان که بیان که بدن همان حکایت زربافت بوریا باف است نیز اخچه بر زبان کامن نمی باشد
سخن شیطان میباشد که از مجامع ملائکه و زدیده آورده است و ماره هو بقول شیطان شرجمی

و نیست این قرآن سخن شیطان رانده شده زیرا که چون شیطان بیدبی تقطیم آدم رانده شد او را با دم عداو کلی بی هرسید و هم از جانب آنکه بعض وحدات پیدا کرد پس در هر سخن او بخواهی آدمیان مضر میباشد او را پهدا میت و ارشاد و امر و نبی ایشان چه مناسبت کار او اغوا و اضلال است و هم اور ایتو حید و ذکر اسماء و صفات پاره تعالی و ذکر بهشت و دنیخ و اثبات عالم آخرت و نکوشش بتان و کفار و تبعیج فعال شهوت و غضب و خسین اعمال ریاضت و مشقت و بیان خوبی حال انبیا و صلحی و رشتنی مال فراعنه و بدکاران چه غرض که این امور خارجگرد و خاشاک حشم آن لعین اند و بازار چیزیه اور ایکسپر بهمی زند خصوصیات خذنی از فریب خوردن بگزید شیطان بیان دهنی او با دمیان و چو و مدت اتباع او نکوشش افعالی که مرضی و سپندیده است چه امکان که از زبان او برآید بلکه شیطان از شنیدن این کلام میگیرد و نگشت در گوش میکند تا شعور دیگر نزدیک رازان قوم که قرآن خوانند و این کلام بدایت فرام را سخن شیطان پنداشتن کمال سفاهت و سخنی است چنانچه کافران را بطريق تغیر و تونیخ درین گمان فاسد ایشان میفرازند فاین تذہبون یعنی پس که ام طرف میر وید در چه خیالها سرگردان میشوید امر واقع را گذاشته با حملات صریحه الاستحالة والامتناع که اطفال میزیزیز بران خندان میگذند فریب شخوردگویارا خانه گم کرده بجا می روید درینجا باید داشت که اکثر قراو معتبر و مأهول علی الغیب بخمنی را که بحرف ضراول نقطه داریم صورت صدای است بحرف ظالقططر داریم صورت ظا است خوانده اند و غنیمین بظاهر امthem است و درین صورت هنمیزیم و راجح بصاحب خواهد بود که عبارت از ذات پغمبر است یعنی نبیت پغمبر شما بر امر غنیم میتم که چیزی را نه بیند و بگویید که من دیده ام زیرا که در امور جزئیه همیل بروی تمیت دروغ ندارید برای این اغظیم چه قسم اور ابد روغ نسبت خواهید کرد و تمیت خواهید نمود پس این شبہ هم زانگ شد که شاید این پغمبر در دعوی دیدن جبریل ع بر صورت اصلیه هش در و غلو باشد و فرق در میان مخرج صداد و ظاء را بسیار مشکل است اکثر خوانندگان این دیار بزر و در ایکسان می برآمدند در مقام صداد خماد میشود و نه در مقام ظاء مخرج این هر دو حرف را جدا جدا شناختن قاری قرآن را خود را میسته پس نخج خداونج خواره زبان است بامداد و ندان یا که آنها را اضراس گویند خواه از جانب راست که نزد خواه از جانب چپ برآوردن این حرف از جانب چپ بر اکثر مردمان بهمیل میشود لہذا بیشتر از همان طرف می برآرند و مخرج ظاء از طرف زبان است بامداد نخج و ندان یا پیشین از جانب بالا که آنها را شناخته ایکه علیا گویند مثل وال و تاونیز ناید است که اکثر مفسرین این قسم هارا بضمون آن لقول رسول کر دیگر فرد آورده اند و مقسم علیه همین مضمون را گردانیده لیکن در تعقیب این قسم ها که مدلول

حروف فا است در قلّا اقیم برا سبق خود خفای هست و می توان گفت که چون انکشاف جزائی اعمال را در روز قیامت بر اسبابی و از وده گاهه متعلق ساختند معلوم شد که قبل از وقوع واقعه تدبیر آن باید کر و این تدبیر بغیر اعلام حضور خداوندی ممکن نبیست که در یافتن شود او علام او تعالی نبیت الابازل و حی و فرستادن قرآن پس صحبت مفهایین قرآن قسم خوردن ضرور اقتاد تامکلفین بر طبق آن عمل نمایند و روز قیامت نذامت و حسرت نه کشند آدمیم بر آنکه این قسم هارای این مضمون چه مناسبت و کدام دلالت است و چهش آنست که رجوع واستقامت و اقامت به رخپتاره نمونه بار بار آمدن و حی است بر اینیای گذشته و بقای آثار آن و حی تامدت در از در امیان آن با و القطاع آن آثار بعد از آن مدت و رجوع آن علم پمکن اختقاد آمدن شب نمونه زمان فترتست که قبل از وجود با وجود خاتم المرسلین و علیه الصلوٰۃ والسلام در جهان بود که بحیثیس رالمیز در حق و باطل ممکن نمانده بود و آثار و حی بکلی زائل کش و دم زدن صحیح مثال نزول قرآن و بعثت آن پنجه بصر صلم است که هر چیز را چون روز روشن کرد بوجی که استباہ نماند گویا نور اینیای سابق مانند لورستاره با بود و این نور آن قلب در خشان و لغنه ملأ شعر فا که شمس فضل هم کوایکها + بظهور انوار ها لکنانس فی الظاهر + حتى اذا طلعت فی الکو عم هدی هدی للعلمین ولحیت سکل الام + و چون از بیان صدق این کلام اعجیاز نظام و ابطال نقاوص فعالفات آن فارغ شدند حالا بطرق حضرتمه از صفات این کلام بیان می فرمایند که در حق این قسم احتمالات را گنجایش نبیست اُن هُوَ الْأَذْكُرُ یعنی نبیست آن قرآن مگر نبیدی که بسبیش مثال او بر اسماء و صفات آنی حکم ذکر در و پیدا کرده که وسیله تقرب وصول الی اللہ متواند شلغمین یعنی بر این چهانیان و مراد انسان و جن و ملک است زیرا که پند و ذکر را غیر ازین سه فرقه نمی شناسند آدمی و جن با این کلام پند میگیرند و از معماصی محفوظ می مانند و بر طاعات رغبت می کنند و هم تبلوات آن قرآن معنوی با خلاصه حقیقی شامل مینمایند و ملائکه تبلوات او انس دارند و از دور برای شنیدن می آیند و حروف و کلمات او را احمدست می کنند و بر آسمان می بینند و بمعرض قبول می رسانند و این به موجب زیارتی قرب آنها عنده اند میگردند ولیکن انتقالع بین منافع قرآن خاص است میزد و مئنکر آن پیش قیمیر یعنی برای کسیکه میخواهد از شمارا است روی رازیز الکج روی در فهم معانی قرآن زیاده تر موجب قسوت قلب دو رای از پند و بعد و حجاب نگرفت از خلاصه حقیقی میگردند مثال قرآن مثال غذایی صارح است که درین صحیح موجب مزید قوت و کمال صحیح میشود و درین فاسد الا خلاط موجب فزیده مرض و افراط ضعفی گردد و چنانچه در جایی دیگر فرموده

قسمه اور
نقسمه عذر می
نمایند

فَلَوْ بِهِمْ هُرْضَنْ اَدْهَمْ اَهَمْ هُرْضَنْ وَنِيزْ فَرْمُودَه اَنْدَ وَامَّا الَّذِينَ فِي قَلْوَبِهِمْ هُرْضَنْ هُرْضَنْ رِجْسَهَا
الله امتحنان گفتہ اند که قرآن مجید و نور سعیه و صحبت اولیا و وعظ و نصیحت علما مهه مانند غذاست برای
 فقط اهیب و نکیل آن و اچه لمبزکه دوای مرض چهل و کم راهی است چیز دیگر است درای این چیز با
 لر این چیز را مانند دوای بودند سچکس در عالم بمرض گراهی گرفتار نمیباشد و بهه بار و صحبت می آوردند حالا
 شاره بآن چیز میضر مانید که آن چیز بدست خدا است سچکس را در آن دخل نیست و فاکش کوئین
 نی و لیکن شمامی خواهید راست روی رادر علم و عمل لا آن نیشکه الله مگر وقتیکه خواهد خدا زیر که شما دزنه
 تدار او محبور اید وارد اراده شما تابع اراده اوست مثل چهره های بازی در دست چهره باز فرق این است
 او تعالی باراده خود در شما اراده و اختیار پیدایی کند و شما موجب آن اراده و اختیار کار های نیک و بد
 می آرید و مستحق ثواب عقاب بشوید و چهره باز را قادر خلق اراده و اختیار در چهره های منصور است
 شکنخنی کی کند و لبند فعل چهره باشون بچهره بازی گرد و ملح و ذم عائد بحرکات چهره های نیشود بلکه
 چهره باز بخلاف آدمیان که چون باراده و اختیار خود کاری کند موردنمی خواهد ثواب و عقاب میکرند ولبند
 هلا گفتہ اند که تو سلطان خان در میان فعل و سبب آن علاقه فعل را ازان سبب قطع می کند چنانچه خطأ و صواب
 تکابر و شیوه بشورت و هندگان و کنکاش کندگان بخوب نمیسازند بلکه صاحب خطأ و صواب
 درم و ملح میگانند و علی هم الفیان در جمیع امور این قاعده محوظ است و با وصف تخصیص مشیت
 ایت بالبعض افراد عموم را بیست او تعالی بهبه جهانیان بحال و برقرار است زیرا که صفت او
 العلیین است لعنی پر در شکنده حالمهها است ای رضای او در طاعت اوست و خسب
 در معصیت او تاریخ عالم یا کید گیر برهم شنود و محنت نگردد و اگر از اهل طاعت باشی
 شد و برایشان خشم نمیفرمود عالم قهر و سیاست و حکمت و صفات او که دونخ و طبقات آن از آثار آن
 ایت معطل میگاند و اگر اهل طاعت را بخواهش تخصیص نمیفرمودنیم بشیت برایشان ارزان نمیکرد عالم
 نقد و دلیل ای و بشیت درجهات آن و حور و خدام بشیت از آثار آن عالم است معطل و بیکار میشند

سُوْرَةُ الْأَفْطَارِ

ایست نوزده آیه و سه صد و سیت و نه حرف است و ربط این سوره با سوره اذ الشمس کورت آنقدر ظاهر
 نیز نیست که حاجت بیان ندارد بلکه شبیهه این سوره را مصوع دو مر آن سوره توان گفت بلکه اگر محتاج
 بیان است و وجه فرق آن است که این هر دو سوره را بکمال اتخاذ مضمون چراحداحدا نازل فرمودند
 و هم فرق آنست که متغیر درین سوره بیان حوادث ایند ای قیامت است که بچه رنگ این عالم و

خراب شده عالمی دیگر بسیار خواهد یافت و در آن عالم قوت علمی انسان با وجود کمال خود خواهد رسید و قویت عالمی او بزر و قوت خیالیه و تمسیر مواد و اسباب حکم قدرت رب العالمین جل جلاله خواهد گرفت که بطریقی که فیکوئی سرانجام مراذات می‌پرساند و معنی خلافت انسان در آن روزگار باز و صور جلوه گر خواهد گشت لیکن در نیسوره اکتفا بر کیفیت خرابی صول عالم فرموده اند و در آن سوره تفصیل کیفیت خرابی صول و فروع این عالم و کیفیت تعمیر هر دو منزل اتفاقاً که بیشتر و دوزخ است ارشاد بنوده و درین سوره بر بیان احاطه علمی انسان پژوهیجع اچنه در دنیا از افعال و ترک از وصادر شده اکتفا فرموده اند و در آن سوره بیان احاطه علمی او بر اینچه لقدر وقت خواهد بود از حیات و حدانیه مقصوده از افعال و ترک کثیره که لازم جو نفس او خواهد گشت منتظر داشته اند و نیز در نیسوره ازین بیان استقال باشیات مجازات و در اعتقاد منکران آن فرموده و در آن سوره از همین بیان باشیات رسالت و نزول قرآن و رومنکران آن استقال بنوده بنابراین اختلافات این هر دو سوره جدا ا جدا نمازی فرموده اند تفصیل این اجمال آنکه چون میخواهند که عالمی لا خراب سازند و عالمی دیگر از همان موارد صور ترتیب دهند ناچار اول بیدم اصول دار کان اتفاقاً میشوند و در مواد آن کم وزن باده از نقل و تحول بکار میبرند و در صور نیز تصرف مینمایند تا پاره از مواد که مصور بصورتی بود یا پاره دیگر جمع شده صورتی دیگر مناسب عالم نوب پوشد و کارهایی که در آن عالم منتظر است از الصورت سرانجام پذیر و چنانچه در وقتی که عیلی را باع نیاین رامقاً یازمین افتاده را حملی یا خرابی پاره امزاعه و منقله میسازند همین قسم عمل می‌آید و عالم دنیا در حقیقت لشیت نوع انسانی عالم اقامست و دوام سکونت نمیست بلکه محض برای کسب کمال او را در اینجا آورد و از تابع از تکمیل خود رتبه خلافت آنکه پیدا کند و عالمی دیگر را بگمال وسعت علم و عمل آباد سازد و در آن عالم سکونت داری اختیار کنند پس در دنیا اولاً اور از دوچیزه مركب آفریده اند یکیه آسمانی و دو مزمی آسمانی که روح است و زمینی جسم او و هذا عذایی جسم او و مقدم از زمین می‌رسد و غذایی روح او مجده لحمد از آسمان زرول می‌پرساند و بنابر ورزش خلافت و تصرف او را در چیزی های زمین و چیزی های آسمان هر دو تصرف داده اند تا سلیقه جمع و تالیف پیدا کند و شایان خلافت کبری تگرد و دوازین است که جمیع مخلوقات زمین از معان و احجار و از نباتات و اشجار و از عیون و انهار و از جوانات ماشی و طیار در کار خود مصروف می‌سازد و جمع و تالیف و اینی می‌پرساند و مصنوعات غنجینه از هر چیز خدا و مسکن و مرکب و ملبوس و کارهای این میکند و مشابهت با جناب خالق الاصول والضرر و در افاضه صور بر مواد و اختر صور تهایی محبیه ذرات اخواص و احکام پیدایی مایه هایی محبیه از مخلوقات آسمانی که ستاره ها

نابت و سیاراند و فرشته های عالی مقدار چیز بیاری را در حواله خود بکار می آرد و طبق تحریر آن عالم در درست
پیش از دادن این کار نقصان عظیم لاحق میگردد که به تصرفات سیا از زنگه خلافت چه بلکه از مرتبه بندگی
و خود می افتد و آنچه باستی که دنیکنند و آنچه نباشدی کرد می کند و سخت و بال و نکال میگردند لاجرم داران
آخرت را برای امتیاز در میان بیرون فرقه مقرر فرموده اند تا ملکه خلافت کبری که نیکان را بدست آمد در آن
دارند بعثت دوام طیور فرماید و بلکه لغی و عداوت دووری از مرضیات خاوند خود که بدان را تصیب شده
نیز در آن فارماوج کمال رسیده تمدنی قبیح دانه شود و برای این کار در آن دارند جمیع اجسام وارواح را
خادم این مخلوق ساختن ضرور افتاد زیرا که نیزه این مخلوق ضعیف طاقت دوام و سرعت دارد و نفع
او قادر بر افعال عظیمه امکان است امدا چنین قرار یافته که ارواح آسمانی نمایم مهد روح او شوند و قوی عقلیه و
حالیه آن ها در قوی اعقلیه خیالیه این مخلوق ملفوظ و سخنده شوند و مواد زینی تباهه اند حجم این مخلوق و
متعلقات این مخلوق که موضوع صناعات اوست از ملبس و مأكل و مسکن و تشریفات بلکه از سلاسل
و اغلال و حیات و عقار ب نیز این و شعله های سوزان امداد نمایند و بکار اند صروف شوند تا معنی خلافت
نیکان و پی و ایاق بدان در احسن صورت طبیوه کند این میتواند چهار انقلاب را یاد فرموده اند که متعلق
با اصول این عالم است اول ترقید آسمان که بسبب آن تعلق عقول و نفوس سعادی بآن اجرم
باطل خواهد شد و تعلق آن عقول و نفوس ب نفس انسانیه و خواهد داد و در شرع ازین مطلب چنین تعبیر
فرموده اند که فرشته های سی هفت آسمان در آن روز نزول خواهند کرد و گردد اگر داد میان خواهند شد و مفارق
بار و کجا نی آدم خواهند نمود و چون آن نفس متعلق به نفس انسانی شدند در آن را کوئی افراد ایشان
انسانی عظیم پیدا خواهد شد کلیات و جزئیات معانی اعمال خیر و شر که از ایشان در دنیا سر بر زده بودند
بکمال انجلا و افع خواهد گشت دوم ستاره های آسمانی بی نور شده خواهند افتاد وارواح نورانیه که بآن تراو
ها تعلق داشتند بین انسان متعلق خواهند گشت تقدیر مناسبت و حالات که ارواح انسانی را در دنیا
گسرب موهوب شده بود با فهم ارواح کوکبیه قوت عظیم خواهند یافت و این مطلب در قرآن مجید نزول
روح و قیام روح در آن عالم تعبیر فرموده اند و این دو انقلاب انسانی است که موجب انبساط انسان روی کره
انسان خواهند گشت سوم دریایی سوز و جمیع قطعات و خلیجات متذخن و تنجیر گشته پاره ازان و رزین هنوز
و خشک خواهد شد تا زمین رطبی و زمی پیدا کند و انتساب صور و اشکال بر آن آسان شود و پاره هست
نموده آتش سوزان خواهد گشت تا ماده تعبیر صنیر گرد و این انقلاب گاهی تتجه بکار و گاهی بسیج بکار
تعبیر فرموده اند و در حدیث شریف وارد است که آن حضرت صلمع در حق دریا شئ شور می فرمودند

که ان تحته فاصل او مردیست که چون عبدالله بن عمر رضی اللہ عنہما دریائی شور را میدیدند صفر موده
یا بحر متی تعودنا چهارم تزلزل زمین است که جایجا در قرآن مجید ازان بزلزلة الشاععه تغیر فرموده
از آثار آن چیزی را می بسیار ارشاد موده ازان جمله است بعثتۃ القبور یعنی اجتماع موارد موتی و اجرای موت
آنها و برداز آن اجر از باطن زمین نظاہر آن که درین سوره هم مذکور است و از اجله است تسییر جبال و
از اجله است اخراج اشغال و از اجله است هماری زمین و عدم تقاضی علمائی و عمارتی دران و بستان
قوت نامیه آن و ازان جمله است که در حدیث صحیح وارد است که زمین بر شال خبر میده سفید خواهد شد
که غذا می اهل محشر دران موقف خواهد بود الی غیر ذلک ممکن طول کلام بین کر کام مفهوم کاراین
دو انقلاب افقی زمینی است که بسبب آن وسعت مواد حجمیه انسانی حاصل خواهد شد تا موضوع الصاعده
آن نفس و سیعه روح کامله تو اندلو و بعد ازین چهار انقلاب بیان عالم نو که آخرت نام وارد نہاده خواهد شد و
اصل الاصول آن بین اینکشاف کیفیت اعمال نمیکشد بست که بر نفس انسانی خواهد شد کشاد و لمهدا غریب
بعد از ذکر این چهار انقلاب پھین معنی را ذکر فرموده اند و جه التقاریرین چهار انقلاب آنست که اصول
عالیم عند تحقیق پھین چهار چیز است آسمان ستاره آب زمین و چیزی را دیگر نمیه از اجتماع آثار و اجرای
این هر چهار ناشی شده اند معاون و موالید حیوانات و کائنات الجود نزد جمیع عقول ازینین چیزی
پیدا نمیشوند اما عصر هوا و آتش را ظاہر بینان کارخان عقل ارکان مستقله گمان برده اند اما تحقیق
آنست که هوا جمیع است که به لطافت آب یا به تیر بعض کوکب کم وزیاده پیدا نمیشود خود معدن مستقرن
و صورتی نمی پیدا کار او سیر و در راست در سانیدن کیفیات مختلفات عالم از کمی بدگیری مثل سانیدن
بود رشامه و آواز بسامعه و رطوبت و برودت و حرارت و یوست و رامسم و علی نہاد القیاس و آتش
همان هواست که بسبب حرکت عذریه یا بتاثیر آفات اب شتعال پذیرفتہ این صورت گرفته است و کار او
تفجیح و بخته کردن چیزی را خام و احراق اینچه بسکار شده است بشرطه مصالح غذاست که فی النفسه در کار
بیست و لمهدا معدنے جداگانه ندارد چنانچه فیلسوفان تخلی میکنند که کرد هوا و کره نار بالائی هرد و کره آب
وزمین محیط اند سخنی است بی دلیل چنانچه امتناع خرق والیام بر آسمان ستاره های زمین و ای ای است
و این سوره را ازان جهیت سوره الفطر نامیده اند که ترقیت آسمان عمدترين سباب تعلق عقول فی المؤمنین و
است بالنفس انسانی و این تعلق و حقیقت همان است بسبب حصول علم ماقن هست ولخیت که منظور بین است

لیکن اللہ تعالیٰ تحریر این احادیث

اذا اللهم انتقم انتقمت يعني و قتیله آسمان ببر قد و کیفیت ترقیت شد و رحای دیگر چنین مذکور فرموده اند

که جسمی شبیه لعجم از زیر عرش آئی نزول نماید و سبب صید است آن جسم آسمانها پاش پاش شوند و در حقیقت آن عمام صورت جملی قهری آئی است که برای تخریب این عالم متوجه خواهد شد در اینجا بعضی از کیا سوابی دارند که جواب طلب است گویند که در اینجا این عالم از زمین شروع کرده اند که خلق کفر مان رفته اراضی جمیع آثار استوایی ای السَّماءِ و در حرای آن اول باسمان چرا آغاز کردند جوابش آشت که چون بنای عمارت منظور میشود اول اور از زیر بینای دمی نهند و چون هم عمارت منظور میشود اول اول از بالا آغاز می کنند و اذالکواک انتہت یعنی وقتیکه ستاره های آنده شده برپا نمود و سبب این انقلاب نمکو تعلق نقوس سمایی بآن کوکب و آن آسمانها باطل شود و درین این تعلق عقول بتفویض سمایی نزد شود و قوی خیالیه افلک نیز به تبعیت نقوس از اجرام آنها مقارفت کنند و آن نقوس بالفسن انسان باطل شود و قوی خیالیه افلک نیز به تبعیت نقوس از اجرام آنها مقارفت کنند و آن نقوس بالفسن انسان امتراج و اتحاد پیدا کنند و فیضان عقول و کار پدازی خیال افلک بهم تعلق منفس انسان گیر و سمعت بغاایت غظیم اور او است دید و اطلاع بر معنی داققت و اخراج کلیا و جزئیا و تعلقاً و خیالا بالصور المعاشره و حاصل آید و اذالک فحیث یعنی وقتیکه دریا پاروان کردند شوند و حالی که از کود و دقوف درین وقت دارند متغیر شوند و شیخ ابو منصور مازنی دی رحمتة اللہ علیہ گفتند که ادل دریا پارکیه جامع کردند شوند بعد ازان بسبب غلیان مشتعل شوند و آنها را برافروخته پاره را دود سازند که فضای عرصات قیامت را پر کنند و پاره از داشت دوز خشود پس رین سوره ذکر اول انقلاب دریا پار است که از سکون ورکود مستقر شده چاری گردند و بهم دریا یا مخلوط شده بکیه دریا شود و در سوره تکویر اخراج این انقلاب نمکور است که تحریر و برافروختن است و در میسوره برای مناسبت بعشرة القبور تحریر اختیار فرموده اند زیرا که آمدن آب در زیر بینای موجب زیر و زبر ساختن عمارت می گرد و در آن سوره برای مناسبت تسعیر بجزیم تحریر و برافروختن را اختیار نموده و در لغت عرب بحر خاص نام دریایی شود است و جو بینای شیرین را هر چند آن با علیقی و عمق باشد اهنار بینا مزدیس آوردند جمع بخار یا وجود آنکه دریایی شور بکیه تحریر است لظرف بتعدد قطعات خلیج است اور است چنانچه اهل مسالک همچنانکه نوشتند که پاره از دریایی محیط میباشد تحریر حین است پاره همی بحر نموده و پاره همی بحر فارس و پاره همی بحر قلزم که در میان جهشیده و عرب چاری است و پاره همی بحر روم که جز اسری فرنگ در وسط آن قاعده است و پاره همی است بحر خزر و الان علی نهال قیاس بسبب تحریر کیا و اد ابدان انسانی و اسباب تعذیب و عقوبات آن ابدان از دیار پدری خواهد شد و تعلق نقوص سمایی با ابدان صحیح خواهد گشت و اذ القبور و بعثت یعنی وقتیکه قبر بازی و زبر کرده شوند و اخچه در نه زمین لوگه روند زمین آید و باهم جزائی ابدان مخلوط و آمیخته شوند بعد ازان بارانی که قوت حیات در آن موضع است

از زیر عرش بیار در و آب آن باران حکم منی مردار دو بعد از این ^{لطف} حضرت اسرافیل ارواح انسانی
با بدان خود متعلق شوند و ارواح انسانی خادم محمد آن ارواح گردند و حشر قایم شود و دران وقت
علمیت ^{حصہ} نفس ماقرمت ^{یعنی} بداند فسمی از نفس که نفس انسانی است چیزی که پیش فرستاده است بسوی
خدا از نیکی و بدی معنی پیش فرستادن کردن است زیرا که هر چیز کرده شد در فتراعمال ثبت گشت و آن
رفت برست نویسید گان اعمال حضور معلی رسید و آخرت ^{یعنی} راچه تاخیر کرده است از نیکی و بدی معنی
تاخیر کردن ترک کردن است زیرا که هر چیز کرده نشد در فتراعمال ثبت نگشت و حضور معلی زرسید و
بعضی از مفسرین از تقدیم پیش فرستادن مال صدقات مراد داشته اند که این بهره خیره آخرت میشود
واز تاخیر گذاشتن مال برای وارثان مراد داشته اند و بعضی از ماقرمت فرزندان پیش رفته را اراده کرده
واز ماما آخرت فرزندان لیس مانده را و بعضی از تقدیم تقدیم عمل خیر و شر را دل عمر اراده کرده اند و از همان
تاخیر عمل آن در آخر عمر و بعضی گفته اند که عمل خیر و شر خواه فعل باشد خواه ترک بهمه در عاقم مبتدا خلاصت
درسم نیکی بدو مدیر طریقی که بعد از شخص مسلوک ممتنع میگاند در فراخرت و در حد میث شریف است
برداشت عبد اللہ بن مسعود که ما قد مت من خیروا شو و ما آخرت من سنه حسته امن هرها
بعد کافله اجره واجر من اتبعه من خیلان نیقص من بجورهم شئ او سنته سلیمانی عمل بهما بعد افعليه
وزرک و وزهن عمل بهما بعد لا نیقص من از اهتمامی و نیز در حدیث شریف است که سایلی حضور
احضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم آمدہ استاد و سوال کرد حاضران سکوت کردند از جمله مجلس شخصی برخاست
و اور اچیزی داد و نیگران نیز مبتایعت او دادن آغاز نهادند احضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم فرمودند که هر که
رسم نیک آغاز نهاد و مردم بآن رسم عمل کنند او را هم اجر خود است و هم اجر و نیگر عمل کنند گان ^{لئے} نیکه از اجر
آنها چیزی ناقص شود و همین قسم هر که رسم بدآغاز نهاد و نیگران بآن رسم عمل کنند لیس بروای هم بای
است و هم و بای دیگر عمل کنند گان بے آنکه از و بای آنها چیزی ناقص شود را دی گوید که بعد از نقل
این قصه خدیغیه بن الیمان این آیه تلاوت کرد که علمت نفر ماقرمت و آخرت بہر حال مراد
آنست که نفس انسانی را اطلاع بر نیکیها و بدیهای خود پیفصیل سنت خواهد داد و چون خواهد دید که من ^{لطف}
پیش فرستاده ام بهم بدو راچه پس گذاشتم و ترک کردم بهم نیک بود و نیگر شکی در اینجا این است و نیگر
این اور اندامت عظیم و سوزیش هنگر خطا نمی خود و خواهد داد در اوقت اور گفته خواهد شد ^{یا} یه
الانسان ^{یعنی} ای ادمی که نام تو شنی از نیست است چرا بیاد حق النیت نگرفتی و نیکیها نگردی ^و چرا
بغیر پاد حق که بهم مار و کژ دم بود بجهورت قلاوه های جواهر و نکیهای زرین نمودار شده مالوں شدی

لفت گرفت ماعزت یعنی چه چیز فریب و ادرا نظر سیاست شیطان یا خلق یا دنیا برقیت الکریم یعنی پروردگار
و که ترا بآنواع پرورش تربیت فرمود و مقتضای این صفت خود که کرم است با تو معامله نمود آنکه دانع معصیت
و مخالفت او بر خود نهادی فضیلت و بزرگی خود که ترا بمحیج مخلوقات واده بودند برای دادی و در معنی کریم
سخنها گفته اند یعنی گویند کریم آنست که هر عمل او انعام و احسان باشد در حرکت و سکون او خیری مضر و
لطفی گویند که هر که در انعام و احسان جر نفع بخود بادفع ضر را ز خود منظور نداشت باشد کریم است و عرضی گویند
که کرم آنست که آنچه بر ذمہ خود باشد بیگران بدهد و آنچه از خود بر ذمہ دیگران باشد بخواهد و عرضی گویند
که کرم آنست که هر چیز اندک راقیوں کند و بروی مزد بسیار دیده و مقتضای کرم اول تعالی است که محض
بر عفو از جرائم اکتفا نمی فرماید بلکه با اینهمه معصیت و نافرمانی و مبدم ایواب ای احسان و ترتیب پرده پوشی بردا
گهینگاران می کشاید و در آنجا سوالی است جواب طلب حاصلش آنکه در مقام انکار عذر و بودن درین عذر
سرزنش کردن ذکر صفت قهر مناسب تر بود زیرا که مغور شدن از قهار جایی انکار و تو بخست سخاوت مغفر
شدن بکرم کریم که محل توزیع و انکار نیست زیرا که کرم کریم وجہ عذر مشیود چنانچه در تواریخ نذکور است
که روزی در مجلس نویشیدان خدمتگاران خواص خنده کردند موبدی از موبدان حاضر بود عرض کرد که این
خدمتگاران از حضرت نمی ترسند که با هم بجهنموران قسم خنده هایی کنند لنویشیدان گفت ما را باید که دهستان خود را
بترسانیم نکه خدمتگاران خود را او نیز از حضرت امیر المؤمنین رضی علی کرم العدد و جبهه مردیست که ایشان رود که
برای کاری سه بار خلام خود را آواز داد و جواب نداد از جمهه برآمدند که سهاد اعلام جایی رفت باشد و بینند
بر سر در جمهه استاده است فرمودند ترا چه شد که جواب بین نداوی غلام گفت که اعتماد بر کرم شهاداشتم و از تادیا
و تعریش شما این بودم لمی جواب او را اپنده فرمودند او را آزاد کردند پس در گرایش باعث عذر برایش در مقام
انکار عذر مناسب نیست جواب این سوال آنست که ذکر صفت کرم در نیجا برای بیان وجہ عذر است یعنی
توازن جهت آنکه ادکنی است پیدا شد چنانچه از حضرت امیر المؤمنین عمر رضی العدد تعالی عننه منقول است که منیر مودع
الله غریب حملات نواختنی با ازوی ماجرای علی گذاشت یعنی مغفره کرد مر اعلم تو اگر بگناه اول میگرفتی بر گناه ددم جرات
نیگردم و از حضرت فضیل بن عیاض منقول است که از ایشان پرسیدند که اگر شمارا خدا تعالی روز قیامت
بحضور خود استاده کند و پرسید که ما غریب بر بیت الکریم چه خواهید گفت لفتند خواهم گفت عزیزی سورت
الرخا ت یعنی فریب داد مر اپرده بایی فروشنده تو که هر خنکناه کردم فضیحت نکردی داشتم که چنگاه فضیحت نخواهی
گردادین یعنی از حضرت امیر المؤمنین علی کرم العدد و جبهه نیز منقول است که که من مغفره دی بالسندوچیه کوچنی بمح
بالا حسماں الی و چون استفهام انکاری بر مجموع کلام دارد شد معنی آن تبعیج و سرزنش گشت بر غزوی کی از طلاق

کرم کریم پیدا نمیشود و چون انکار غزوه کرد که عده اسابیب غزوه است متوجه گشت این لغع مشد در لفظی غزوه نیز را که چون با ملاحظه کرم او غزوه نشاید یا ملاحظه قیر او حکم نه نمیشاید و انتعلالی چنانچه که حکم است بمحضان تهار است و بمحضان منتفق است و با این همه حکیم است و چون حکمت مقتضی انکار قیر و استقام شود آثار کرم ظاهر نگردد و زیرا که احسان و کرم در حق بدکاران خلاف مقتضای حکمت است هم از بحاج است که اخضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم چون این آیت تلاوت فرمودند ارشاد کردند که غرر کو بالله جهله یعنی آدمی را غزوه کرده است نادانی او که بیصفت پروردگار خود که کرم است ملاحظه نمود و صفت و بیگر را که حکمت وعدالت است از نظر ساقط کرد جواب پیر تو بخ مرکاری چوی ممکن است که مظنه واقع شدن انکار باشد و فعل غزوه کرم کریم البته مظنه و قوع است بسا است که کسی بکرم کسے مغفره نمیشود و مغفره و رشد و انتقام هرگز واقع شدنی نمیست انکار و تو بخ بران چنین داشت دار و مثلاً در عرف می گویند که بر حلم فلا می اعتماد مکن زیرا که حلم محل اعتماد نمیتواند شد و هرگز نمیگویند که خشم فلا می مغرو مشو و اعتماد مکن زیرا که هنچه قبض خشم محل اعتماد و جای غزوه کرد از بزرگان گفته اند که آوردن این صفت برای تحقیقین جواب است تا بنده گلوید که غرر کی کرمانه مغفره کرد این کرم نولمکن انجواب پیش نمیر و زیرا که کرم و تعالی المقتضای حکمت صادر می شود و حکمت او هرگز تعاضای آن نمی نماید که جزا ای بندگان را مهل گذارد و یا استقام مظلوم را از ظالم نکشد و حقوق خلق را خلیع مجاز و محسن را از مسی و مستقی را از فاجر ممتاز نکرد این ریخواب فی الغور الزام خوردن است که با ثبات کرم انکار حکمت من کردی و نیز کرم و تعالی سابق از خواهش آدمی است بدون عرض و غرض اور اپیدا فرموده با نوع لغتها تربت نموده و کرم سابق موجب کرم لاحق نمیشود که از گنها ان او بالکل نمیدرگزند و اصلماً اور اپریدهای او و تنبیههای نکند بلکه کرم سابق از تعالی زیاده تر موجب حذر و هراس است زیرا که اگر کسے را برس کسے حق نعمت نباشد مخالفت او اصر و غایی او نماید چوی آن است اما عصیان منع خود و کفران می نعمت خود لغایت مخفون و شدید است و کرم سابق آن مفعتم تعاضای اغراض نظر ازین ناس پاسی یا نمیگند بلکه در عرف نیزین اغراض را ذلت ضعف و خواری نمیشاند خصوصاً چون در معرفت مفعتم قصور کرد و لغتها ای اور البغای منسوب سازد یا در مقام مخالف مرضی او صرف کهذا عاذنا لله من ذلک حالا باید داشت که در بحاسه چنین است غزوه و متنی در جا و قرآن مجید جای غزوه و متنی را نمیست فرموده اند چنانچه درین آیت و در آیت و بیکر و لا یعترف که نکم بیالله الغریب و در آیت ایکس بیان نمیکند و لا امامی اهل الکتاب و فیض نمیکند اما این هم کمی غیر ذلک و رجایه که معنی اسد است در قرآن و حدیث مدرج و پسندیده است چنانچه جایجا در مقام حشو و نمیکن کاران او لیکت یار چون رحمه اللہ وارد است پس میان این پرسه هیز تفرقه واضح بیان باید که تا باهم امداد و محروم ملتبس شوند باشد ای داشت که آدمی در انتظار هیز مرغوب خوش پاشد

حصول ہر مرغوب را سبیلے در کارست والا انتظار متحقق نشود پس اگر اکثر اسباب آن چیز جمع شده باشد انتظار انجام
میگشند خوش وقت بگذار اند این حالت رجا و امید است چنانچہ مزارعی که تحتم جید را اور زمین خوب اند اختر است
بر وقت آبپاشی میگذرد و متظر را داشتن خلیفی باشد و اگر اکثر اسباب آن چیز نوشت شوند و انتظار انجیز کشیده شود
این حالت غزو و حماقت است مانند مزارعی که تحتم را از زمین غیر صالح اند اختر و دست از آبپاشی کشیده متظر شوند
نشسته ماندو اگر در حصول اکثر اسباب شکر اقع شود انتظار انجیز در خاطر باشد این حالت متنی و ارزوست
مثل مزارعی که تحتم و زمین صالح اند اختر است اما آبپاشی نمی کند یاد رزین شور تحتم اند اختر باب پاشی مشغول
شده برداشتند خلدر آرزو منداست پس بندہ را باید که اسباب و نجات فلاح راقدر مقدور در خود جمع سازد و بعد
از آن متظر رحمت الہی بوده خوش وقت و شاداب بگذرانند و هر که اکثر اسباب فلاح و نجات را فوت می کند و متظر
حصول فلاح و نجات است مغروست و در صورت مشکوک بودن حصول اسباب رزدی بیش نیست این در
مرتبہ عنوان مدد
با حضرت ابو حازم او اطلاعات دست داد از ابو حازم پرسید که فرمایی قیامت طلاقات بندگان با پروردگار خود چه
قسم خواهد شد ابو حازم گفت که اگر بندہ در دنیا نمی کرده رفت است پس بند کسے خواهد بود که از سفر در در راز
مال فراوان جاه و ثروت کسب کرده بخانه خود مراجعت نمایند بلکه هر دم خانه او با ایحیه سلوک پیش می آیند و اگر بندہ
بد کارست پس مانند علامی خواهد بود که از خاوند خود بدزدی و گناہی شرمند شده گرخته باشد و خاوند اپیادگان
سخت و ضیغت در پی او را بیند و او در دست آن باگرفتار شده مقید و مغلول شده و سراوار لعنت و
لقرن گشته بحضور فارغ خود بر سر بشنیدن این کلام سلیمان را گریز مستولی شد گفت که کاشش مانند
که ازین ہر در طرقی مارا بحضور خاوند خود چه طور خواهد برد ابوجازم گفت که شناختن این کار بسیار سهل
و در قرآن مجید واضح فرموده اند سلیمان گفت در کلام آیه ابو حازم گفت که ان الابرار لفی لغیم و ان العجاد
لفی حسیم حالا موجودات عمل خود را بین که در ابراری یاد فجارت سلیمان گفت که اگر بخاراعمل ماست پس
رحمت الہی بجا رفت ابو حازم گفت که از مکان رحمت الہی نیز در قرآن مجید نشان داده اند سلیمان گفت در
کلام آیت ابو حازم گفت ان رحمة الله قریب من لحسین سلیمان را بهبود خوف و گریز حالت تباشد
و برگشته رفت و گفت که من تا پیشیدن کلام تو ندارم که زهره من هیتر قد و چون درین آیه برآدمی توزیع
و همیزش متوجه فرمودند که بکرم او تعالیٰ مغرو رسانستی شد حالا چند نعمت دیگر بدی شمارند که آن نعمتها ملنگ
غزد فریب بود از انجمله آنست که میفرمایند الگنی خلائق قیمعی آن کری که بمقتضای کرم خود پیدا کرده تراو
پرگز خواهش مسوال و دعا دران حال از تو مقصو نبود و مفععیت از تو متوقع نه فسونه شک یعنی پس درست

اندام ساخت ترا و پر ایک کرد اعضا می ترا و مقدار دست پا با پا و گوش و پشم با چشم که اگر مثلاً یک پا خود را
و دیگر نزدیک نہ بخواهی کشیدی هم معمون باقی می بودی کرم اوست که از قدره گندم ترا ایامین صورت مطبوع و
تناسب آن فریب فعل نکوئی نیست معتقدل المزاج هم کرد ایندیز ایار کان خلاط مراج مبدن تو در طبیعت حرارت و پر
در طبیعت دیپست معتقدل گشت تا کیفیات خارج از عادل بشناسد و بدآن که خروج از عادل ظاهراً بخوبی
قدرت مولم و سخ دهنده مشود و خروج از عادل معنوی را بران قیاس کند فی ای صوره قائم شاء زکبات یعنی
در هر صورتی که خواست پروردگار تو ترکیب داد ترا و تو دران وقت خاص نبودی که عرض میکردی که فلان صورت
خوب است و فلان نیست مرایم باید داد و آن باید داد محض کرم اوست که در این صورتیها ترا مركب
فرمود و دستی داد که لایق برداشتی در وقت بکیر و گرفتن مصحف و الات جهاد و دیگر طاعات است که تعلق
پرست دارند و زبانی داد که شایسته شناوی تسبیح و ذکر و تلاوت دام سمعروف و نبی عن المنکر و بیان حکایت ذات
وصفات است و پایی را رفائل ایساون در نمازو دویدن در جهاد و در طواف خانه الکعبه عیادت مرلفیان
وزیارت اولیا و دیگر طاعونی که متعلق بیان است علی هذالقیاس عرضی را برای طاعونی و عبا شی از این
فرموده و تو این نعمت هارا که آن معصیت سلاح مخالفت ساخته همچنین کس سزا و اوصفت کریم نیاشد
اور اغور و فریب خود را بگرم او تعالی المی زید و بیان خلقت آدمی را که درین جایز و نعمتیها کی کریم متطور
برای همین تخصیص فرموده اند که درین لغت اصل اسوالی و خواسته از جانب نبود و توقع لفظ باید فرع
ضرر از جانب او تعالی اتصور ننماید این دیگر که بعد از پیدا شدن و سوال جانی یا مقابی از زانی میشوند
که آنقدر گردد دلالت کمی کند و نیز نعمت خلقت انسان که بمناسبت اعیاد شناخته همین
دلیل صریح است برآنکه این همین مخلوق را بعمل نیافریده اند بلکه برای معرفت جاده معتقدل و راغعه اداره
عمل از جاده همیز معتقدل در اعتماد و عمل مخلوق نمود و زیرا که غیر معتقدل راحجز معتقدل نمیتواند شناخته همین
در کتب طب مقرر است که غیر معتقدل از کیفیت خارج عن الاعتدال که همین آن غیر معتقدل بششد همین
متاثر نمیشود و از همین صنیع زیاده تر و در متاثر نمیشود و اندک ایسا میداند پس چون درین کار فصورت زیر دیدند
زیاده تر مورد غتاب و محل عصب شد او را بگرم نایاب فرنیته شدن چه معنی دارد درین جاسوالی است
جواب طلبی حاصل شد آنکه درین نعمتیها حرف عطف که لفظ فاست در هر جا مذکور فرموده اند بلکه در فی ای
صوره قائم شاء زکبات که حرف عطف را حذف نموده اند و همین حیثیت جواب آنکه خلقت و نسوانی اعضا
و تعدادی کیفیات سه فعل مرتبت در میان افعال مدلع کلمه فلکه تعقیب است گنجایش دارد بعد این
سره فعل همیزی رت لازم است همین که از تصور و تحدیل فارغ شدند تصور حامل شد بلکه نسوانی تعقیل همین

سوال

جواب

تصویر است پس گنجایش حرف عطف بود و چون این لغت از مجموع تصویری تعدل ناشی شده این لغت را
بطريق بیان آمد و لغت بی عطف وارد فرمودند و جمعی از مفسرین در تفسیری ای صورۃ ما شاهد کیا که لغت آنکه
آنست که گاهی فرزند بصورت پدر و گاهی بصورت مادر و گاهی بصورت خال و گاهی بصورت
برغیر صورت های اقارب خود پیدا شود چنانچه از اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم مذکور است که از شخص پرسیدند ما ولد اش او
عرضکر و یار رسول اسد صلی اللہ علیہ وسلم و معاویی ای پولنی اما غلام و اما جاریه باز اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم
پرسیدند من تشبیه او گفت تشبیه آمده او اباها اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند لا تقل هکذا آن النطفة آدا
است تقدیرت فی الرحمه احضور که اللہ کل نسب بینها و بین آدم ماما قرات تهدۀ آلاتی فی ای صورۃ ما شاء کیا
و بعضی لغته آنکه مراد صورت های خوب رشت است که افراد انسان روان متفاوت میشوند و بعضی لغته که مراد نشیز
صورت های انسانی است که از عجیب قدرت آئی است و فی الواقع درین مقدار بجز آدمی با وجود مشارکت در
اعضا و حشم و گوش و بینی و مخالفত ترتیب فرع و تکمیل و تخلیط صورت هر شخص از شخص دیگر ممتاز و جدا است
از بجا و سعی خزان آئی را تو ان دریافت که چه قدر نقشه های غیر متشابه دارد و بعضی لغته آنکه مراد اختلاف
صورت نزدیک است و پرین تفسیر ارتباط این آیت با قبل آنست که تصویری تعدل نزدیک فالف تصویری تعدل
ما راه است لیکن این مخالفت صنفی است و لهذا هر از ج اوثت را اهل طبار طب می وانند و مراج ذکور است را
ایسی می فهمد و صحبت بدین ذکور است را صحبت بدین اوثت جد امید اند اما در اصل تصویری تعدل که مقصدا که
 نوع انسانی است با هم شرکی اند و بعضی برخلاف الوازن انسان حل کرده آنکه گویند که مکان قلبیم اول و دوم
رنگ سیاه وارن زر آنکه آنکه افتاده بهیش مسامت نکت الراس ایشان میباشد یا قریب پیامست و دوام احرق
مشمع جب سیاهی رنگی گرد و چنانچه در الوازن گاذرانه دیگر دیگرین که بهیش در آنکه مکشووف البدن
می گذرانند مشابه و محسوس است و سکان قلبیم سیوم بشیر گندم گون و سکان قلبیم چهارم سفید رنگ مانند
پسرخی و سکان قلبیم پنجم سرخ رنگ سکان اقلیم ششم و هفتم زرد رنگ خام و آنحضرت حسن پھری رحمة العبد
علیه مذکور است که بعضی را په صورتی پیدا کرده آنکه برای کمی مرضیات خود اور لکعلص فرمایند چنانچه در حق
حضرت موسی علیه السلام فرموده آند و اصل طنعت که لنفسی و نیز در حق ایشان در حق دیگر اینها فرموده آنکه اندانه
کان مخلصا و آنکه من عبادنا المخلصین و این زمرة بثابه بندگان خاص برشا هی آنکه سجدات حضور
مامور میباشد و بعضی را په صورتی پیدا کرده آنکه مشخول بغیر از تعالی شوند برخی تخاریت اموال پاره بزرگ
و جاهله لصنایعت تا کار عالم انتظام نمایند و چون نظره آن بود که شنیدن صفت کرم که درین توزیع و سوال
نمکراست کافران گفتن گیرند که غرور با و عناد ماهر بکرم اوت تنبیه و تکریم اور شاد شد که کلا عین عین

فیست که شما بکرم اوت تعالی اعتماد کرد و گناه می کنید زیرا که این اعتماد موقوف بر اعتقاد و اقرار بجز او عقیب است و شایع
و عصیا دروز جزا اندارید بدل تکدی بگوئی بالذین یعنی بلکه اشخاصی کنید جزا راحالانکه وحدت جز اینی مقتضای مر
ست تا با مید جزای نیک طاعت و بندگی بجا آرید و امور دارین شما صلاح پذیر شوند و بخوبی جزایی بدان عصیان
نافرمانی احترار کنید تا امور دارین شما فاسد شوند و چه قسم انکار جزا ز شامی تو اند شد و این علیکم برعکس و حالانکه
بر شما از جانب خدا حافظ طبیعت نگهبانان مقرر اند تا راعیان نیکی بدشما مطلع شوند و پسچ غسل شما از نیکی ضایع
نشود و پسچ عمل بدر ایگان نزودگر مسایع یعنی و آن نگهبانان نیز متخلف سخلاق آنی بوده باشما معامله کردم می کند
واز جمله کرم آنها این است که خود را در لظر شامنو و نی کنید تا بخور ایشان از صحبت زیان فقضای حاجت بول و
راز و مستيقای لذات و شهوت محبوب شوید و از احتمال نیست که با وصف اطلاع تمام بر عمل شما شمار افکنیست
نمیکند و بحضور مردم هر اشمار اظاهر نمی کند و از احتمال نیست که هرگاه از شما نیکی سرز و میشور آن نیکی را دهند
می نویسند مثل آنکه روپیه در راه خدا داده باشید آن را ده روپیه می نیویند و علی پذیر القیاس اگر قصد نیکی کرده
و سبب بالغی آن نیکی از شما بوقوع نیامد آن را نیز در حساب نیکی می گیرند و یک چشم می نیویند و اگر قصد گناه کرده
و آن گناه را ترک کر دید این ترک را نیز در حساب نیکی می گیرند و یک چشم می نیویند و اگر از شما نیکی صادر شود
تاشش ساعت مهلت می دهند و آن گناه را نیکی نویسند که شاید درین میان استغفاری یا توبه میاندازند
یا نیکی که از اله اثر آن گناه تو اند کرد از شما بوقوع آید و اگر تا این مدت نیز تدارک آن گناه نکر دید یک گناه می نیویند
و باز چون توبه و استغفار نماید یا حسات دیگر بجا آرید آن نوشته را حومی کنند و آن نگهبانان مریا و شهزاده عمال
شما کمال احتیاط دارند که با وصف ملکیت که مانع ایشان فراموشی است بر حافظه خود اعتماد نمی نمایند که این یعنی
نویسندگان اند که در فترهایی مرتبت برای این کار دارند و موافق روایات صحیحه این نویسندگان برای کس از
آدمیان چهار نفر اند و در شب می آینند و در دروز سه روز در فتره دو شب را جدا اجدانگاه میدارند و در بعضی روزات
وارد است که نشستگاه آنها بر دوش آدمی است و بعضی گفتند اند هر دو دندان بزرگ آدمی از جانب بالای دین
نشستگاه آنها است و زبان آدمی قلم آنها است و آن دین آدمی بحای اسیاهی ایشان است و چون در فتره
شب در دروز را بحضور حق تعالی می بینند با آنکه اوت تعالی با پنده خود نزدیک تراز رگ حان او است بنابرایم هست
می فرمایند که این شخص در فتره ایاب لوح محفوظ مقابله کنید که در آن هر چه پنده خواهد کرد و بی کم و بیش نوشته شده
بعد از مقابله حکم بیشود که اینچه سوای طاعت و محیط باشد آن را محو کنید و اینچه طاعت و محیط باشد
بلکن اندارید تا بر این نژادی عقاب نترتب گردد و آن نگهبانان پسرده و حجاب تستر و احتفاظ هر گز مانع اطلاع بر احوال
شما نمی شود گمان نمایند که جعله تویری چنانچه از خفیه نویسان فتحایع نگاران نمایا اعمال خود را همتوانیم پوشید

از آنها پوشیده داریم زیرا که آن نگهبانان یعنی مالکوں مالکوں یعنی دامنه این شما می کنید گود رنگار پرده کرده
باشد درستی باشد که نویسنده کان اعمال اطلاع بر افعال آدمی از من آبیت ثابت می شود و اطلاع بر
اقوال او را آشی و بیکار که در سوره قافت است و فتح عی گرد ده و قول نعم کایل یقظه می تواند
اطلاع بر ترویج مثل روزه و اعتکاف را جتنا بازمودرات احرام و مانند آن بدل عقلی ظاهر است زیرا که چون
شخصی در وقت حاجت بخاری بے مانع و بے عذر آن کار را کند صريح معلوم می شود که تارک آنکار است
اما اطلاع آنها بر نیات دلی و مکنونات ضمنی رس مختلف فیه است اکثر قوی از علماء آن را انکار کرده اند و آنچه
در حدیث صحیح وارد است که این نویسنده کان فقصد نیکی را قصد نیکی می نویسند و قصد بدی را که پر ترک
مقرن شود نیز نیکی می نویسند و لالت می کند بین اطلاع ایشان بر حوال قلب نیز و منکرین میگویند
که این اطلاع از جانب هستی ای میباشد بطریق آلام که فلانی این وقت قصد فلان نیکی کرده است یا
واعیه فلان یدی بخاطر اورده اور اترک کرده است و هو الا ظهر و چون کلام مخبر شود باشیت جزا
بیان شده از تفصیل جزای نیکان و بدان در تمقام ضرور افاده نیای ارشاد میشود این الا بنابر لغی لعیم
لعله به تحقیق نیکان در غیر عظیم باشند و این التھجارتی حسنه یعنی فتح تحقیق بد کاران در دوزخ باشند
یعنی و نهایت این در آینه دران دوزخ روز جرا و ماهه عنصرا بغاوتین یعنی و نباشد ایشان
از آن دوزخ غائب شونده عاصل آنکه چنانچه از مهایک عقوبات این جهان بفراز و گزین غائب شده و
از این یا نه دران روز گزین بین جلیل رهایی نمکن خواهد شد زیرا که شعله آن اتش از دور دید کاران
را بخود خواهد کشید و فرشته کان که بر در دوزخ موکل اند به سلاسل غلال م طوق و مقید کرده خواهند اند
تجایی گزین است نه طاقت است زیرا که فاسدان خذیلت را برابر آمد از دوزخ حل کرده اند و درین صورت
تصویص فجایر بغار ضرور افتاد زیرا که فاسدان با ایمان العتبه از دوزخ خواهند برآمد و در هشت دخل خانه
نشد و علمائی علم بدیع گفته اند که درین کلام صنعت جمع تقسیم است که اول درین حلقه که محفظه نیان
مردان را از نیکان و بدان در میک مجموع کرده اند و بعد از آن درین جزایر در جدید آورند و نیز درین کلام
صنعت ترصیع است و در هر طلاق حلم بدیع مثل این کلام را مرصع خوانند که الفاظ بزر و فقره در تصحیح یعنی
حرف آخر در دوزخ برابر باشند چنانچه شاعری گفته است ای منور تجوی خوم جلال پوی مفتر تبور سوم
کمال منور بامقرن خوم بار سوم و جلال بالمال دروزن و حرف آخر را بایند و درین جانیز ابرار با فجایر
و غیرهم با جنیم را بر افاده و نیز در نیکان صنعت نهاد است که آن را اطباق و تطبیق نیز نامند چنان شد
که اضد اور ادیب کلام جمع کنند چنانچه در مرصع مشهور است ع بشار درون رفت بر ون آمد است

درینجا العیم ضمیحیم است و ابرار ضد فخار و چون در مقام بیان جزائی بد کاران ذکر روز دین گذشت و نهاد تفصیل احوال آن روز و شدائد آن روز خاطر خواه میین نگشت بنابر خبردار کرد و سایه معان از سختی آن روز استضمام هموی اجمال شممه بیان میپرسایید که وَمَا أَدْرَأَ لَحٌْ حَالِيْكُمُ الدِّيْنُ یعنی وحجه میدانی توکه چیست روز جراحت آنکه آدمی به عقل خود شدت و هول آن روز راهی تو اند در ریافت زیرا که اخچه از شداید سختی ها در راهی سیاه دنیا بر خود دیده و اینها می چنین خود شنیده هرگز نسبت به شداید سختی های آن روز ندارد و تا ادر برین قیاس کند و کار تعجل همین قدر است که نادریده را بر دیده و ناشنیده را بر شنیده قیاس میکند ثم مَا دُرْلَكْ حَالِيْكُمُ الدِّيْنُ یعنی باز بعد از مهلت دراز میگوییم که چه میدانی توکه چیست روز جراحت او حامل کلمه ثم درین مقام آنست که چیزی باشد که آدمی آن را در اول فکر نمیتواند در ریافت بعد از تأمل و فصل دراز پنهانی حقیقت آن پس میپرسد و چون چیز ازان چنین باشد که هلا در وهم و خیال کسی نگنجد مدتها می درازد و تأمل و تحقیق آن پس میپرسد و چون چیز ازان چنین باشد که مالک خواهد بود و یعنی نفس برای یعنی نفس چیز ازان چنین باشد که آن روز یک مرد اتملاکی نفس گشی شیخا یعنی روز یکیست که مالک خواهد بود و یعنی نفس برای یعنی نفس چیز ازان چنین باشد که آن روز توان در ریافت زیرا که در دنیا چون شخص به بلاعی گرفتار میشود اول باعوام مردم آنها را در میان می نهاد و چاره کاری جوید و چون از عوام کار او برانی آید خواص که تعلق بدفع آن بلادارند و التجا میپرسد مثل طبیعت حاذق در دفع امراض و جراحان چالک بست در اورام و بثور و کمالان تیز نظر در آفات العین و حالمان عادل در مقدمه ظلم و ستم و سخریه کاران افسقال در دیگر امور و چون این مردم بحال او متوجه نمیشوند ناچار شفاقت بمحشمان یا محبوبان آنها استفاده ای کند و گریبی از کار او می کشاید و دران روز علاقه با همه برای خواهد رفت پاس یعنی علاقه هیچکس را منظور خواهد ماند و دخل در چیزی از وقار آنها هیچکس را خواهد بود خواص آنها در زنگ عوام سراسمه و حیران و سرداران آن مقام مانند رعایا شرط و سرگردان شفاقت دران بد و حکم مالک علی الاطلاق محال و تضرع وزاری در زنگ تصریح و مستقبل پیغایده و محفوظ خیال دورین آمیت سه تعمیم واقعست اول در نفس مالکه و دوم در نفس مملوکه سوم در مملوک دازن پرسه تعمیم کمال یا س و نا میم کی چاره جعلی آن روز بهم میرسد چنانچه پوشیده نشست و الا اھر لیو میعنی لذای یعنی و حکم و فرمان آن روز محفوظ برای خداست و چنانچه در دنیا حکم پادشاه بر روز و حکم والدین بر فرزند و حکم آقا بر زنگ و حکم شوهر بر زن و حکم مالک بر مملوک جاری بود دران روز قطاع پذیرد و غیر از حکم اول تعالی و دیگر پر احتجاج حکم نباشد هر که را اول تعالی بر جمیع وجوه پسندید بجات یافت و هر که را

بمجمع وجوه ناپسند فرموده هلاکت ای بدی لضییب او نشده و هر که را از بعضی وجوه پسند فرمود و از بعضی دیگران پسند نشاند گویی
که پیغمبران اولیا و علماء و حفاظ و شهداء و فرشتگان خواستند بود حکم خواهد شد که شفاعت فلاانی به کنید تا شمار اعزت
جهاد حاصل شود و این قسم شفاعت که موقوف بر عکس حاکم باشد محل اعتماد و جایی دخل و نصرف نیست و از
همین تقریر معلوم شد که درین آیت چنانچه معتبر لعلی فهمند لغتی شفاعت این همانگونه نیست بلکه شفاعت
را بر حکم حاکم علی الاطلاق موقوف داشتن نیست و همین است مذهب اهل سنت و جماعت

سورة المطففين

در میسوره اختلاف است که مکی است یا مدنی در کشور تقاضا میرمعتمد مردمیست که چون اخضرت صلی الله علیہ وسلم و مرتضی
بیشترین فرمودند مردم آنچه در پیش وزن خیانت بسیار سکاری بر دندان میسوره نازل شد و اول سوره که
در مدینه نازل شد این سوره است اخضرت صلی الله علیہ وسلم مردم مدینه را اینسووره تعلیم فرمودند و آن یا
پیدایت قرآن و پیغمبر اصلاح پذیر شدند چنانچه ازان وقت تا امروز در عالم در مقدمه پیش ایش وزن خیانت
قرآن مدینه نیست و گسانیکه اینسووره ایکی گفته اند می گویند که در صلی نزول اینسووره در مکه معمظمه بود چون
اخضرت صلی الله علیہ وسلم در مدینه تشریع فرمودند مردم آنچه را بین میابند ادیدند اینسووره بر ایشان تلاوت
فرمودند مردم را مستند که نزول اینسووره همان وقت بود و عطا می باشد گفته است که نزول اینسووره در میان مکانهای
در سفر بحرت و و تجربه اینسووره با سوره الفاطر آنست که در آن سوره ذکر ایامی نامه ملی اعمال بد کاران و
کاران است که در دنیا و ششم دیشوند و در میسوره بیان حال سلطان آن مسنه هاست که بعد از موت هر کس از این در
مکان حواله متصرفیان ذفتری ازین دو ذفتر که سجین و علیمین نام دارند که در میشوند چنانچه در سوره لشقت بیان نهاده
آن نامه هاست که روز حشر بدست هر کس راده خواهند شد و اینسووره را سوره مطفیین از آن جهت نامیدند
که در ابتدائی آن بدایی مطفیین نذکور است و آن دلالت می کند برانکه هر که اینقدر حق قلیل خلق را لطف
نماید لیست ممکن بدارد پیشحال کسی که حق عظیم حق را که امیان بآیات رسول دست تلف کن بالش چه خواهد بود من است
در میان این هر دو سوره باعتبار نظری و سق خلام کم نیز رضا پیشتر است ترا ن سوره کلام بل تکذیب باشد و این میتواند
نذکور است و درین سوره ویل یومئن الکذابین الذین یکن بوزیوم الدیز و فارسلو ۱۳۰۰ حفظیز و قعست و در انسو
الابرار لغایتیم و در میسوره بعدین بهین لفظ نذکور است و در سوره از الفجر لغایتیم یکم بیان یوم الدین و در میسوره
که اند لصلو ایجاد و ختم آن سوره بران کلمه است و ام یوهین اللہ و در اول اینسووره بیان یوم الناشر ایجاد نذکور شد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لکن مطهفین بیان وای بر حال که کندگان حقوق اعلی دچاریش زدن به جد لفظ تطهیف در لغت عرب

خیانت کردن را در پیايش وزن میگویند اما شیخ ابو القاسم فشیری قدس سرہ العزیز و دیگر زرگان فرموده
اند که اینها عیب مردم و اخفاکی آن عیب خود و طلب انصاف از مردم و خود راضی بالاصاف است
لشون خود عیب خود هم پوشیدن و از مردم تعظیم خود طلبیدن در تعظیم اهل حقوق قصور نخودن فی آنچه برای خود
پسند میکنند برای دیگران نه پسندیدن و کار مردانه ای کاران تمام خوبیان در منیگام دادن اجره و عاشریان
از حق آنها پیش ری ناقص کردن و رزق مقدر را از جناب آنی استفاده خواستن و در طاعات اول قصمان کسان
همه و خل و تطفیف است چنانچه در حدیث شریف وارد است که الصالوکیاں فن و فن فیه مرضف
فعل علم فیر قال اللہ تعالیٰ و نیز در حدیث قدسی است اوف یا بن ادر کیا محبان یوف لک اعدل
کما محبان بعد ل لک و نیز در حدیث است که اخضرت صلی الله علیه و آله و سلم بعد از ملاوت بنسوهر فرمدم
وزیر ارشاد فرمودند که خمس بحسر لیعنی پنج چیز در عوض پنج چیز میشود و همچو فرقه بیهیت اجتماعی عهد شکنی میکنند
مگر و شمن ایشان بر ایشان سلطاط کردند میشود و همچو فرقه خلاف شریعت حکم میکنند و بر بیوت حکم شریعت را
تبديل نمینمایند مگر که فقر و افلاس ایشان سر ایشان میکند کند و در همچو فرقه با اعلان زنا و لواط را پنج میشود مگر که
موت بر ذات ایشان سلطاط میشود و همچو فرقه در پیايش وزن قصمان میکنند الا که زراعت ایشان
ملف میشود و لقطه مبتدا می کردند و همچو فرقه منع رکوه نمینمایند مگر باران ایشان منع کرد و میشود با کمال مقدمة
پیايش وزن نیز عده است زیرا که بر قوم حضرت مشعیب علیہ السلام ملائے که آمد از شوم همین گناه بود و عذاب
در کسره بود لش اخلاق است بعضی مبالغه کرده گفت اند که قصد این فعل شفیع نیز از لی اورست و طائفه
فرق تکرده اند در میان قلیل و کثیر گویند که اگر قصمان پیايش وزن بحد لضاب سرمه دند که سرمه پیچ
این دیوار است کبیره میگردد و لا صغیره است و اکثر ظاهرا بر بینان رسمی قائم تر دنیاند و گویند که غصب قدر
قلیل از حق مردم اینقدر و بال ندارد بالاجماع صغیره است تطفیف را از گناه شمارند و بران فرمید
شدیده تر کنند جو این آن است که غصب گناه میست که متضمن قلممع ضموع شریعت نمیست و این
تطفیف ظلمی است و صورت عدل تفصیلش آنکه آلات پیايش وزن لحق تعالیٰ برای اقامه انصاف
و عدل لقضب فرموده و دنیار معااملات خلق بین هر دو چیزگر دانیده پس این هر دو چیز را دستیار ظلم میشن
په نظره آنست که طاعنتی را دستیار گناه سازند و نیز در تطفیف خیانت و دغاد مکررت که دلالت برجای
نفس میکنند بخلاف غصب نیز دنیان خست و دنیارت طبع است که برایی یک مشت جزوین خود را
میفر و شد و عدل آنی را به صورت ظلم نموداری نماید بین جهات و عاشنه این جهات این گناه عظیمه
پیدا کرده است که در دیگر گناه پان صیغه و لفظه نمیشود هر خیز از بعضی بزرگان منقول است که پادشاه و

تطفیف کر کرو
برگز کل و جوانان

نفس

خود را در مقام و عنط و لضیحه فرموده اند که میدانی آنچه در حق مطبق است عقوبت از اردوست فتواموا مسلمان
 اینکه نیم پیالش وزن میگیری حال توجه خواهد شد اما مراد آن بزرگ آنست که ظلم پارشاہ نیز مانند تطفیف
 قلب می ضمیع شر لعنت است زیرا که قدرت سلطنت او را برای آن داده اند که اقامست اعدل و ازاله ظلم
 متصور شود و حچون این قدرت را برای ارفع عدل و نفس ظلم خرج کنند قلب می ضمیع لازم آید به حال هرین
 قسم گناهان سوای حق تلفی خلق اند تکمیل مکر رخنه و حکمت آنها کردند و ظلم را در صورت عدل
 نخواهند داشت بلکه قرآن را در میان داده و خانمایی پنجم جماعت این خیانت کبیره کشته و ازین است
 که مسجد را جایی قاولدات ساختن حرام است نه غیر مسجد را دعمل دین برای غرض دنیا کردن و خود را
 به صورت مصلح امنود کرده و او ابلیسی دادن سخت تر و فیح تراز طلب صریح دنیا و فتن و فجور بپردازد است
 و حچون تطفیف یعنی کم کردن در پیالش وزن گاهی از راه بی پرواپنی هم میشود که شخص در اصل طبیعت
 خود را مسنه مراج افتاده است و در اینجا و استیفای حقوق چنانچه و کارش لمن کند و این تطفیف
 از حق خود مصالیقه ندارد و در دادن حق غیر حرام و ممنوع است اما آن قدر شدت و عقوبت در مقابل
 شکار و کهذا و این بر حال مرتکب آن گفته شود برای احتراز این تطفیف لطفاً را بصفت و علامتی موصوف
 نخواهد اند تا اشعار باشد بلکه کم کردن ایشان در پیالش وزن از جهت بی پرواپنی دارد
 لکه نکمال زیریکی و مبوشاری قصد او محمد این کارمی کند و حرص فراوان دارند زیرا که صفت این دو
 آنست که المذیقزادا الکتاب اعلیٰ اینها می یعنی آن کم کنندگان پیالش وزن که چون نموده هم گیرند حقی را
 بزدید مردم در ندیسته خودن یعنی قصد استیفا میکنند و می خواهند که بیکار از حق باشند و ملکه به بناهه
 شیخا قدری زاید از حق خود میگیرند و تقریب که استیفا ای حق خود بالیقین معلوم نمیتوانیم که در مکروه
 لکه زاید هم نمیگیرند و هرگاه در پیالش این حیله مبنی استند و از حق خود زاید مخواهند در وزن بطریق این
 بناهه استیفا طلب زایده میکنند زیرا که در پیالش مسامحه مسالمت را محست و در وزن اضافه
 آنست و ترسش آنست که پیالش متعلق بطول و عرض چیزی است وزن متعلق مشتمل اعتماد در
 اینکه که متعلق بطول و عرض آدمی منجیث للبس والسکونه و غيرها مانند جامد وزین که این
 پیالش را محست در ایشانی که متعلق بجهنمی باطنیه آدمی دارد و منجیث لغذائیه والدوافیه متعلق
 باشد وارد مثلاً جسد سبعه متظرفه که سبب بقل اکتنا ز اجر اداره و سبب اکتنا ز اجر اطول تعالیٰ پیدا کرده
 و دلیل اینکه سبب بقل ایقامت ایشان افزون گشته و وزن را محست پس چیزی است که در پیالش می آیند
 اینکه اینکس ترسیا شنداز چیزی است که در وزن می آیند و موزونات اتفاقیں ز آن با الام الان از درا که طرد و

لیکا و الحکای قال الفرد بالجنس در اشیائی خسیسه وزن در اشیاء نفیسه هم پایش مردم گشته مثل شلغم و کدو و کل
مزون است و کناری و مخواب که مذوق با جمله نکته در آنکه درین مقام بر ذکر هم پایش اتفاق نموده اند وزن
را فد کو زنگرده اند بهین است و بعضی از از کی گفته اند که در وقت گرفتن حق خود از موز و مات ترازو در دست نمود
می باشد خریدار را تصرف زیاده معتقد به امکن نیست زیرا که بله ترازو باقی نمکه میلان می کند وزن باقی ظایه
میگرد و در پموده گرفتن خزینه از اینزی این الجمله تصرف امکن است بجایه همیانه و گزرا حرکت و بدیا جامه نمود حرج را بعثت
مکبتد و زیادت حامل نماید نخلاف وقت وادن حق که همیانه دستم ترازو بدبست اوست ولهمه اوران مقام هرچه
را از همایش وزن نمکور فرموده اند چنانچه باید ایشان را بعد تعالی و لفظ علی و نیمه مقام برای آن آورده اند که پیش
گرفتن آیشان از مردم بنا بر قصد ضرر آن مردم است نه بنا بر قصد گرفتن حق خود ازان با احوال در صلب لغت
الکتیال متعددی میان می آید گویند کنکنست یعنی پموده گرفتم از تو و اذا کلوهُم او و زنهم بعنه و چون
پموده و میند هر دم رایا وزن کرده و میند هر دم راحت آنها و لفظ کمیل وزن در لغت عرب چنانچه معنی پموده
وزن کردن آنده است همچنان معنی پموده دادن وزن کرده دادن نیز آمد و است پس حاجت اینها
لام مردم نمیست چنانکه اکثر مفسرین گفته اند که مراد کلوهُم او وزنهم است زیرا که کمیل وزن و
اموال مردم است نه ذوات آنها اما لام را از لفظ حذف کرده اند زیرا که لام مستتر برای لفظ می آید و درین مقام
تو سهم لفظ موجب تو سهم تناقض در کلام مشیود زیرا که منظور آنست که آیشان در وقت دادن نیز قصد ضرر
می کنند و در هر در امر از همایش وزن بخیس و ن یعنی زیان می سانند هر دم را حق آنها را ناقص می خواهند
به هر آوردن چیزی بعد چیزی درینجا باید داشت که باعتبار استیقا و نقصان در دادن گرفتن چهار
در فرین می آید اول آنکه در هر در صورت استیقا همایند و دهم آنکه در هر دو صورت نقصان کنند بیو
در دادن نقصان کنند و در گرفتن استیقا هماید و همین صورت درین آیت مذکور است چهارم آنکه در داده
استیقا کنند و در گرفتن نقصان قبول نماید این مرتبه اعلی است و کار جوان مردان عالی نمیباشد است
و در صورت اول را از اینجاست و ریختند که درین هر دو صورت هر چیزی رفیح و حرم موجو
اما کمال شناخت ندارند که دای بر جا قرنکیان با گفته شود زیرا که نقصان دادن به نقصان گرفت
منجر میشود و همچنین استیقا می وادن واستیقا می گرفتن رامعاوضه همچاید پس من دچیزیکی و من
یدی عامل مشیود و این بر قیاس آنست که در حدیث و اؤشدہ که مردم در معامله قرض چهارت
اول کسیکه قرض دیگران را هم بخوبی ادا کنند و قرض خود را هم از دیگران بخوبی لعاصماناید و این شحضر
که هر بیهود است دوم آنکه قرض دیگران را هم بگیان اینداد رخیش ادا نماید و قرض خود را هم بگیان

و بیر و تی تقاضا کند و این قسم بدترین بجهه باست سهوم آنکه قرض بگراز اخوبی او کند و در تقاضای قرض خود را
و بگران شدت بیر و تی نماید چهارم آنکه قرض خود را بجزای او کند و در تقاضای قرض از دیگران حسن مملوک
و سهولت پهلوانی را دوین هر دو قسم میانه اند که خوبی یک طرف پابدی طرف دیگر مقابل شده از بدی صرف
بهرمی گرداند و چنین مقدمه خشم بزردم را چهار قسم فرموده اند اذ اول آنکه زد خشم کیر دزد و راضی شود
دوام آنکه دخشم کیر دزد راضی شود و این هر دو قسم میانه اند سی و سیم آنکه زد خشم کیر دزد بهرمی راضی شود و این
آن قسم از همه بدتر است چهارم آنکه دخشم کیر دزد و راضی شود و این قسم از همه بهرست و چون مطففين
را به گفتن واجی بر جال آنها تو سخن فرمودند حالا ارشاد می کند که این ها بار تکاب این کار گویا منکر روز
قیامت اند زیرا که هر که اعتقد آن روزدار و این قدر را تلطف کردن حقوق خلق خصوصاً به مکروحیه و
تلبیس حراث نمی کند لهذا بطرقی استقنا مانکاری فرمودند آنکه اولین لعن آیاگمان نیکنند این
گروه در افاده از عقل و شعور در لفظ خلق که معنی گمان است اشعار است مانکه این عقیده را عاقل
بیلقین جازم می داند بلکه در هر لمحه نفس العین خود می دارد و این ها مان اینهم نمی کند چه جایی اخداد
و فیض اشعاری است با آنکه اگر کس را اعتقد جازم باشند روز بناشد گمان صرف هم در اخیر اند امثال
این تنائع کفایت می کند مثابه آنکه سفر گفته گان بگمان خطر راه بلکه محض توهم آب و توشه همراه می گیرند
و بدرقه طلب می نمایند و این بخداشان گمان اینهم مضمون هم ندارند که آنها مبعوث وزیر عظیم لیعنی
بحقیقت ایشان زنده کرده خواهند شد در روزی بس بزرگ وزیری آن روز از همین ست که آن روز
روز اقامست عدلست و حقوق خدا و حقوق خلق در آن روز از مردم طلب کرد و خواهد شد و کمال شد
بر تلف گفته گان حقوق را خواهد داد از اسما بزرگ آن روز آنست که آن روز روز
قضیت است زیرا که صفت او این سمت یوه یعقوب الناصر را عالمین یعنی روزیکیه استاده
شوند تمام مردم از او مین و آخرین بحضور حضرت رب العالمین لفظ رب العالمین را در بجا بجای
اسم ذات آورده اند تا اشاره باشد مانکه عموم را بیت او تقاضای استیفاء حقوق مربوبان خود
بینایی داشت تلف گفته گان حقوق را بحضور استادان کمال قضیت در سوییت و این استادان
را بعضی از مفسرین بزرگ شدن مردگان حل کرده اند چنانچه می گویند که خلاصه از خواب بر خاست لعنی
بیدار شد واضح آنست که استادن حقیقی مرد است چنانچه ابن عباس صنی اللہ عزیز گفته اند که اخفترت صلی
علیه وسلم فرموده اند که روز قیامت مردمان بقدر سه صدال زیارات استاده خواهند ماند و در باره آنها سیح حکم و
احكام خواهد شد لیکن اینهم مدت نهاد و نظر مومن خان پان اند که خواهد شد که گویا زیارت قدر شد و در صحیح مسلم

برداشت مقدار بن الا سودان حضرت صلی الله علیہ و آلسالم و رضی اللہ عنہم
 اللامه افذا نہم یعنی مردمان در عرق استاده خواهند ماند و عرق ایشان تا پر نزد کوش ایشان خواهد رسید فی
 در صحیح مسلم و دیگر صحاح مروی است که روز قیامت آفتاب رازیک از بندگان خواهند آور و تا انکه آفتاب
 بقدر بیک میل یا وہ میل استاده خواهد ماند و گرمی آفتاب ایشان را خواهد گذاخت و عرق سیلان خواهد
 نمود اما بقدر اعمال بدایشان بعضی راعرق تاگردن خواهد رسید و بعضی را تازمه گوش رسیده مانند تمام در
 دهن با خواهد ماند و بعض را تاجیر گردن و تاسیمه ڈنکم و تازه ازو و تاشتناگ و علی ہذا القیاس مقول است
 که روزی عبداللہ بن عکر رہ ایشورہ رلعزم از شروع کردند چون بین آمت رسیدند خوف و گری بر ایشان
 خلیل نمود و بیاب شده بزرگین آفتابند و مزار آن وقت تو الشند اذ المزد مکلا لیعنی کم کنندگان پمیانیش و
 وزن را باید که این کار نکنند و از روز قیامت واستادن بحضور عادل تو ایا بخوبی و عاقل نباشد زیرا که عمل
 نیکی بدایشان در نامهای اعمال نوشتہ شده حوالہ متصرفیان فتر است ہر چیز حقوق خلوت کرف کرو
 اند بوجب آن فتر دران روز ایشان باز خواست خواهد شد و اگر ایشان برسد که نامهای اعمال بالعمل
 موت بچہ علامت معلوم خواهد شد و کجا محفوظ خواهد ماند جواب باید و اد که از کتاب الفتاوی لفظ سمجھیں یعنی
 بتحقیق نامهای اعمال بدکاران و نام نویسی آن بادر و فتحی میگین است بجهیں صیغہ مبالغہ است از سخ
 که معنی زندان است و چون آن مقام که اهل آن دفتر راجیا میباشد مکافیت از ایس کرنگ و تاریک و خلیل
 ارجح دوزخیان بنا بر آن آن دفتر را بین نام سمجھی کرده اند چنانچہ بیانش میخواهند و مادران فاس سمجھیں
 یعنی وجہ میدانی تو که چہ چیز است بجهیں کتاب فرقہ نمایعنی کتابی است رقم زده و علامت کردہ شد و عمل
 آنکه دفتری است که در دی نام ہر کی از دوزخیان نوشتہ اند بر نام او کردار ہائی بدراویت کردہ بوجب
 افراد خاص نویسندگان اعمال بندگان که دران دفترے گذرانند بعد از موت بدکاران فی القطاع
 عمل آن بآوبالائی آن دفتر یا بالائی نام ہر کی از دوزخیان علامتے و قی ساخته اند که بمحرومیت علی
 میشود که این کس دوزخی است و رقم در محل لعنت بمعنی علامت است که سوداگران برپا رجہ و مخان برائے
 معرفت قیمت آن نزدیک فروختن ثبت مینمایند و آنرا لغتہ هندی آنکه نہند و بیان بجهیں از روئے
 احادیث ضعیفہ روایت کعب ابخاریین آمدہ که آن فتر زیر یافت زمین است در انجامی سیاه افتاب
 کماز و بوی بد در دی براید و بلیس شیاطین سرگر چون از کار دا ازار فرار مکنند ہم انجام متصور پیشوند
 روح بدکار را اول بعد از قبض بر اسمان می برند و بامان اسمان برای اور نیکی کشانند و در آمدن نکو و نہ
 بزر بالائی زمین می آزند و پنج مکان قبول میکند که آن روح را در انجا بگزارند آخز زیر سفتم زمین پر آن

میپرسند و فرشتگانے کہ متصدیاں آن دفتر انعام اور اور دفتر خود ثبت می کنند کہ فلاحی پسر فلاحی درین تاریخ از دنیا درین خر سید و این عمل آور دو افراد روز ناجیہ اعمال اور از دست کراما کا تمیں گرفته دران دفتر شگاہ میدارند تاریخ
قیامت آنہہ را بدست چپا و دیند و اوح بید کاران نیز دران عقام مستقر میباشد و با نوع عذاب معدب پیشوند
و دریجاً موافق قواعد علم معانی دو سوال وارد کرد و اندکه جواب طلب است اول آن نکم ذکر دفتر فخار خبر ابتدائی است
که سامعان از مفہوم این خبر خالی الذین بودند و صدلاً شنیده و قاعده علم معانی آئیست که در کلام ابتدائی کسی
سامع ازان بخیر بود تا کیمی آرند درین کلام و تاکید چرا آنور دند کی این دو ملام جواہیش آئیست که هر چند پیش
از بودن دفتر اعمال فخار در سجین غافل بودند لیکن از اثبات حصل دفتر اعمال لازم می آید کافران
که منکر قیامت و مجازات اند ازان دفتر انکار قوی مینما میند لہذا بقدر انکار ایشان تاکید قوی آورده اند چنانچه
پیش کسی که حصل وجود زید را منکر پاشهد کو نداند زید الفخر دار فلان اگرچہ سامع خانہ آن فلان را ندانسته باشد
و نام آزاد شنیده و دو ملام که چون ذکر سجین سابق گذشت مقام عهد شد پس می باشی گفت که و ما در لذت ما
سجین چنانچہ در انا دصلنا الم فرعون دسوچاً فعصی فرعون الرسول گفتہ اند جواہیش آنکه چون سامعان از معنی
سجین غافل بودند ذکر او گویا که لا ذکر کرد پس در مقام اعادہ نیز منکر میناسب نمود گویا چنین فرموده اند که حضیت
آن سجین مجہول که سه نوز معنی آزاده در بایفہ اند بخلاف لفظ رسول که معنی آن لمجرد شنیدن نزدیکی افغان لغت
عربی اوضح میشود پس در مقام اعادہ تعریف آن مناسب انتاد و نیز اہل لطم دریجاً شبهه وارد میکنند که در هر
مقام نذکور شیکان مقدم برند کو زبان است و مناسب شرافت و نزدیکی نیکان نیز همین است که ذکر آن با
مقدم آنند دریجاً چرا ذکر و فقریدان را مقدم فرموده اند جواہیش آئیست که سوق کلام از ابتدائی سوره ببری حال
مطففين است که قسمی از بید کاران اند پس مناسب بھیں است که اول بلا فصل برای تحولیت آینا ذکر دفتر
بید کاران نموده آید والا این عرض بخوبی شامل نشود و فصل بالا جنبی دریجاً لازم آید و در اعوام مخصوصاً
مقام از رحایت شرافت فهم تر حسپان ترسیت و چون درین آیت حال بد ناگان بید کاران مطلع گنند کو رشد
و سالیق گذشتہ است که کم کنند کان حقوق خلق گمان روز قیامت ندارند لبطريق ترقی حالاً نذکور کسانی که در
اعتقاد آخرت قصور میکنند و ازان انکار مطلق مینمایند بیان میپردازند ما آن گروه مطففين را سرنشی مخصوص
حمل دعا پیشود و نیل یقین میپن یعنی دای آنزو فر که آن دفتر کشاوه هر یک رابر اعمال بد او مطلع سازند
لذکر بیکن یعنی حال منکران که هرگز اعتماد آنزو ندارند و گمان میکنند که حقوق خلق از ایشان باز
گرفته نخواهند شد زیرا که صفت ایشان اینیست الیکن بوزیوم الدین یعنی منکران آن کسانند که انکار میکنند
روز حزرا راحمل آنکه انکار ایشان فقط است رد حقوق خلق را از خود نمیت بلکه تمام کار خانه بجز از امنکر ندو انکار

روز جزا علامت قبارج بسیارست زیرا که اعنتقار و جزوی همچو امور ایمان از عبادات و معاملات داخل دارد و فایکنی ف پیر یعنی انکار نمیکند آن روز را کل معتبرین از شیوه یعنی مگر بر که تجاوز از حد کرد و باشد در کفر و تجاوز از حد کرد و باشد در فتن آما تجاوز از حد در کفر پس بجهت آنست که هر که منکر آن روز است گویا منکر دوام را بیت الیه قدرت او تعالی است بر خود و می پندار و که به مجرد موت من از بندگی ادمی برایم و از خاوندی من مغزول میشود و قیام ملکان دنیا و نیز منکر قدرت او تعالی است بر لعنت و نیز منکر عدل او تعالی است زیرا که در دنیا حق مظلوم از ظالم نمی گیرد و اگر در آن روز هم نگیرد و راضی ظلم باشد پس بسیارین عقیده همراه است کفر تو بر تو میشوند و از حد کفر حرف بالامیره و راما تجاوز از حد در فتن جهیت آنست که چون خوف آن روز نشده جرأت برگناه بخورد و دانست که لذات و شهوات نقدر اخوف جراحتی موهوم گذشتند کمال نادامی و الہمی است پس بعنتضای ای نفس اماره و افسق و فحیر خواهد داد چنانکه لفظ اشیم که مبالغه ائمہ است ازان خبر میدید و جمعی از مفسران معتقد را بزیان و غاصب و تلف کننده حقوق خلق حمل کرده اند و ایم را بر فاسق و مرتكب گناهان که تعلق بحق اللہ دارند مثل زنا و لواط و شرب خمر و ترک نماز و روزه زیرا که شر اول متعدد است و گناه دوم محض و بالکن جان اوست بالتجهیز منظور آنست که تکذیب ایخار جزا کارکسی است که بسیج مذهب و مشرب مقید نشود و از کن مکن پیچ ملت و دین حساب بے ندار و دلائل عقلیه را که بین دار عاقاکم اند به بدبکمال اینهاک در خوب معاصی و دوست داشتن بمقیدی والی اداز تطمیط و حساز و ملکه آیات قرآنی و اخبار اپنیا که بمحاجات فطعیه موید و میشنید نیز در زمین او تنبیه و عبرت پیدا ممی کنند زیرا که اذانت اعلیه ایشان یعنی چون ملاوت کرده میشود و می گویی آیات مالکه دلالت بر وقوع جزا او باز خواست حقوق مردمان در آن روز می کنند از راه عناد قال آسما طیب لا ولین میگوید که اینمه انسانهایی پیشینان است که برای تحولیت مردمان ترسانیدن ایشان از نکارهای بدبخت ساخته و پد اخته رفتہ اند تا به بدبی نظام و تقاض بدنک خراب شود و فتنه و فساد طهور کن صلی ندارد که باور توأم کرد لیکن چنین مباید فهمید چنین مباید گفت زیرا که وقوع جزا او است را و حقوق خلق بد لائل عقلیه حلیه و شوانه لفایه عاده متواریه ثابت است و اگر آن دلائل و شواهد تشیعی خاطر منکران نمیکند و در دل ایشان چالیگیر ندار قصوان و لملل و شوانه بحسبت بیان ران علی قلوبهم یعنی بلکه زنگ شسته است بر دل بای ایشان تا آنکه زدی دل بیه سیاه شده ها کانوایسیست و یعنی آنچه کسب کر دند در دنیا و کیفیت حدوث این زنگ دل موافق آنچه روایت عحد ایمان مسعود رخود و یزدی سحابه ایحضرت صلی الله علیه و سلم مردمی شده آنست که چون بنده مرتكب گناهی میشود یک حال سیاه بودی او پیدا میشود اگر تو به کرد آینه دل او صیقل گرفت و روشن شد و الا آنکل سیاه و میگاند یعنی چون گناه دیگر کرد خال دیگر پیدا کشته و بین ستور یعنی گناه موجب بودی سیاهی می گردید و آنکه سلطنه قلب تجامیه

تاریک و ظلم میشود و دل بمنزله آئند است بقدر صفا انتظام صور در آن میشود و روح زنگ گیر و پیچ صورت دروی نقش پذیر نشود پس حدوث این بر دل هوجب ابطالان استعد او فهم حق بد لیل و کشف می گردد و دو گر دل ائم صحبت سید یا بن در آن تاثیر نماید و حق را باطل و باطل را حق میداند و حسن را قیچ و قیچ را حسن می پنداز و معنی حدوث خال سیاه که در حدیث وارد است آنست که هر فعل بدینه طلبانه را در طبقه احمد است می کند نه آنکه برین مضنه صنوبری زنگی محسوس نموده اند میشود زیرا که این مضنه صنوبری قبل حقیقت نیست که افعال نیک بدر اور آن تاثیر نماید باشد قبل حقیقت عبارت از طبیعه و یکسرت که تعلق باین حسنه می وارد چنانچه قوت بینایی و شنوایی چیزی ریست که بخششم و گرسن ظاهری تعلق دارد و در بجا باید و النسبت هف صرف دیگر قاریان معتبر بام بل سکته می کند و لام را در حرف را موافق قاعده پر ملوان صاف او عام نمایند و ظاهر است که این طریق را مردی و منقول از حباب پیغمبر صلی اللہ علیہ آلہ وسلم خواهد بود و نزول و حی چسب باقی شده پس این امر نکته می خواهد و آن نکته بسیار باریک است بدون تمهید مقدمه در ذهن کمی نشیند اول باید و النسبت که قاعده بلغا می ہر لغت است که بعد از مل بلکه و یکسر کلمات اضطرابی اختلاف اللغات اگر چیزی ذکور کنند که ذکر آن منظور و انشته اند و قوه و سکته نمینمایند بلکه بل را باید برش مستحصل می آرند و اگر نباشد که این اشعار یا احکام یا صفات یا مصلحت دیگرانچه منظور بود در ذکر میگردند و چیزی دیگر که کثرا زان با اما در اشعار بعد عکفایت نکند عوض آن ذکور کنند و قوه فلکیه در میان بل ما بعد آن لازم نمیشاند و قاعده این و قوه نهایت بلاغت بنت چنانچه پرسی از اهل بلاغت در لغت خود بعد از تجربه و قیاس این معنی روشن میگردد و حسن این مقدمه مهدود شد باید فرمید که چون کلمه بل وقف یسیری که عبارت از سکته است در بینی فرموده اشعار شد با اینکه حالت دلها می این کافران که در حق آیات الہی گمان افسانه های پیشینیان دارند قسمی خراب است که ذکر آن حالت گماه و حقها در فهم نند گمان که ازاحوال دلها می خود جنبدارند تا با جوال دلها می ویگران چون سد خواهند آمد اما ذکر حدوث زنگ که مانع نظر صحیح و کشف صریح است درین مقام کافیست بفهم مخاطبین نیز نزدیکی پر اکه حدوث زنگ را در آئینه ظاهری می بینند و مانع شدن آن زنگ از التبلیغ صور مشاهده می کنند العرض درین آیت تحدیث شدید است کسی را که گناه برگناه کرده میروند و تدارک عاجل بر توی و نذاشت و ستد غفار نمینماید بثابه آنکه مراعض سوراخ قلیل انجام نیاردو در غذا تخلیط کنند و بد و پر فروزاد تا آنکه سوراخ متحمل گرد و عللاح پذیر نمایند آری این عرض و ردیست که جراحتها در وحشی اکه عبارت از اینها را اولیا بآشذ آن را نمی شناسند و بعاللاح آن نمیشند و مشکل تر آنست که این عرض چنانچه موجب قیاد مزاح روح و مانع نظر و کشف می گردد همچنان از اینها را اولیا در وسیع از دوچار کشیف مانع از

شناخت اطبائی روحانی پدیده کند و چون طبیب نشد خست و دجال راسیح پنداشت معاجمها ز محالات
گر و دید و نوبت بیا سپ و حریان انجام میداد عاذنا اللہ عزیز مین ذلیک و اگر صاحبان لہمای زنگنه گویند که مار لور نیما
تصفیه و تفصیل لہمای کشاز ذکر و ترک معااصی چرا باید کرد که روز قیامت با شرق نور محلی خود بخود این زنگ نیز دارد و داد
و صفاتی اتم چهره خواهد کشود چنانچه زعم معتقد دان آفرید است در جواب پاییز گفت کلاعیمه چنان گمان نمیکند که
زنگ لہمای ایشان فقط در دنیا ناٹیر کرد ایشان از فهم حق و معرفت آیات اللہ و عقائد روز خرا باز داشته
بلکه ناٹیر آن زنگ در روز قیامت قوی تر خواهد بود زیرا که ائمهم عن کسریم دو میلیون چهار هزار نیمی ایشان
از پروردگار خود آن روز محبوب خواهد بود شرق نور محلی منتفع خواهد شد و دیدار او خواهد یافت زیرا
قاعدۀ عقلی است که نور را بد دن نور نتوان دید چنانچه دیده بصیرت ایشان در دنیا برآم زنگها از دیدن
آیات مخلوقات لعلی کور گشته بود چنان دیده بصیرت ایشان در آخرت با جمکع ظلمات ذاتیه و
عرضیه از دیدار او تعالی و شهود محلی او عزشانه کور باشد بیت یہ که امر روزه بینید اثر قدرت و دوست
غالباً نیست که فرواش نه بینید بیدار خواهون محبوب نیوں دن از دیدار پروردگار را در مقام بدیگانی کافران و منکران
روز خرا او که فرمودند ولیل صریح شد را نکه مومنان آفرید از دیدار پروردگار خود محبوب نباشد و باین لذت
بهجهت خوش وقت و شادان گرفند و اگر مومنان را نیز این دولت تفصیل شود پس در میان کافران
و ایشان درین امر فرقی نباشد و ذکر کرد این صفت در حق کافران نهایت نامناسب و دور از
آنین بلاعنت گرد و معاذ اسد که کلام آنکه را کسے باین نوع فهم و تحضرت موسمی عمر را که سوال و بت کرد
بودند در جواب نو تراویح ارشاد شد منظور آن بود که در دنیا طاقت دیدار او تعالی باین لات بجانیه قیامت
لغا خواهی آور دن نکه در آخرت یه که دیدز پرآکه کلام آمینه لعنى فاین استقر عکانه فسوق ایمانی
تعليق روایت بر استقراری کند و در سوره فرقان فرقی بهشت وارد است که حست مستقر او احسن مقا
وعذر حصول الشیطیج حصول المشروط و در احادیث متواتر المعنی ثابت شده که جمیع منین این دولت
تفصیل خواهد شد اما بقدر اعمال خود درین لغت یه متفاوت خواهد بود عوام مومنان را در روزه تجمع که
در آخرت نام آن یوم المژید خواهد بود باین دولت خواهد نداشت و میان راهبرد و زوار وقت صبح وقت
عصر و احص این خصوص را که میان جنت عدن اند و اما قرب او تعالی و نکشاف تحملیات حمل خواهد بود
چنانچه در حدیث صحیح وارد است که قالین القویم و بین ان نظر الى بر جم الارداء الكبير و ایام على وجهی
حلّن و آنچه از بزرگان منقول است که دیدار او تعالی بی کیفیت و بلا مقابله و مواجهه خواهد بود و مناقص حادیث
صحیح که در این روایت صور تها فرموده اند نیست زیرا که در موقف اعمورت خواهد بود و بعد از دخول بهشت

دیدار الال

فیصلہ تحریر

بیصورت یا آنکه در بعضی اوقات بکیفیت و مقابله خواهد شد و در بعضی دیگر بلاکیفیت مقابله و تحقیق آنست که هنگام دیدن حکمی از نظر مخواهد گشت و در دنیا که ما چیزی را می‌شنیم هر چیزی چیزی دیگر هم می‌شوند باین سبب مقابله و جهت دیگر خصوصیات محوظ از طریق عقل نمی‌باشد و چون با انتقامی چیزی دیگر صلامتی و مبصر خواهد ماند که از طریق عقل نمی‌باشد و چون با انتقامی چیزی دیگر صلامتی نمی‌شود لذا در کار رویت مصروف نمی‌شود و دیگر آلات و قوی پر کارهای خود شغول می‌باشد و عقل بکار خوازند چهت تشخیص حورت و شکل و لون و تناسب و عضاده و قدر و دیگر خصوصیات متواند شود پرگاه بخوبی بجمع جوانح واعضاد رویت مصروف شوند و استغراق اتم دست و به تشخیص این امور اصلاً ممکن نخواهد شد چنانچه در دنیا که فی الجمله شرکت حواس دیگر در ابعاد بعضی مبصرات محبوب است می‌دهد لذت این حالت نمودار می‌شود حالانکه منوز درین استغراق دوران استغراق فرق بسیار و تقاضت بسیار است و چون تاثیر زنگ دل در روز قیامت بیان فرمودند که از دولت دیدار که بزرگ ترین لذت است محروم خواهد شد منکه آن شد که صاحبان اهای زنگ زده ازین حرمان و پیش از حسابی برند اند و این نوع عقوبات را سهل انکار نمکه مشغوف لذات جسمانی و گرفتار حرص متلاذات نفسانی آنده بنا بر آن بیان می‌فرمایند که در حق آنکه در این حرمان و پیش از حرام اکتفا خواهد شد بلکه ثم اینهم لصمه الاجمیع می‌یعنی بعد ازین بحقیق ایشان البتہ در آیند در آتش سوزان سوختن ایشان ران آتش بسب حرام از لذت دیدار و بالاتر تاثیر نماید زیرا که اگر لذت دیدار می‌یافتد آلام در نیخ را آن لذت معارضه می‌کند و آن شدائد سبک نمی‌شود و منتظر شاق کردن عقوبات ایشان است و لهدابین در آمدن در نیخ هم در حق ایشان اکتفا خواهد رفت بلکه ثم یقال هذل اللذی کنتم بک تکلی بیون یعنی بازگفته خواهد شد که این روز همان روز است که شما او را انکار می‌کردید و دروغ می‌پنداشتید تا غذای علی و حسی هر دو جمع شوند و چنانچه بایشان با این دفعه می‌سوزد جان ایشان باین سر زلزق تجیل کباب می‌گرد و پرگاه از بیان مال بد فخار فارغ شدند مطنه آن بود که شاید برا می‌وقوع جزا و مكافات روز بایز سپین بین یکدی قتلید کاران لفایت خواهد کرد و این از در بیان بد کاران و غنیمکاران بین قدر خواهد شد که اعمال بد کاران را زیارت باشان ایشان نموده است رد احتقان خلق از ایشان طلب نمایند و بآنکیو کاران حرفی و حکایتی در میان نمایند و اینچه ایشان در دنیا از ایقا می‌حقوق خلق و خالق لجعل آن در دهان در معرفت ظهور نماید زیرا که در رسانید حق بحق منتی نمی‌باشد که در عرض آن متوجه جزای شوند جزای آن بین بین است که از سرزنش و عمار بدلز رنج و عقاب ملامت مانند این گمان فاسد را بطری جراحتی سوال مقد راز الامر می‌فرماید

حقیقت حال ارشادی کند که کلاسیعه چنین نباید همید که بمحاذات و مکافات بدگاران دران در قناعت خواهد شد و مخالفان ایشان را برای موقتن ایشان تمهیاً اوان سخره می فراوان ارزان خواهند داشت بلکه مخالفان ایشان را در نظر باید ایشان با نوع عنايت خواهند داشت والیشان را در نظر آنها خواهند ساخت تمامکافات مسخره استهرا می ایشان که در دنیا بایهای اعمال نیکوکاران نام نویی آنها البتہ در دفتر علیین کتاب لذت برداری علیین یعنی به حقیقت نامهای اعمال نیکوکاران نام نویی آنها البتہ در دفتر علیین و علیین جمع علی است که بروزن غیل از علو استيقاق کرده اند و سهور زن سجین است و این جمع را نام مقام ارشادی ساخته اند کا دلالت بر اتساع و کشادگی آن مقام نماید اما اعراب و اندیاعرب جمع است زیرا که بر صورت جمع است اگرچه معنی او مفروض است و نکته در افراد سجین و جمع علیین بین است که چون در معنی سجین ضيق و تنگی و از دعام واقع است در لفظ آن نیز افراد اختیار فرمودند زیرا که مکان فرد در طبقه اجمع جمع کشیده تری گرد و در معنی علیین فراخی و اتساع واقع است در لفظ آن نیز جمع اختیار فرمودگو پا اشاره می فرمایند با اینکه مفهوم روح از احوال مکان مکانیست بلند و فراخ و از اینجا که بلندی مکان را فراخ و وسعت و مد نظر لازم است مقابله علیین با سجین لظر معنی لغوی نیز درست است اما زیرا که در میان هزار تقابل بالعرض تحقق گشت و مقام علیین بالای سهفت آسمان است و پایین آن متصل مدرجه المنشیه است و بالای آن متصل بپایه راست عرش مجید است و احوال مکان بعد از قبض در انجام می شد و مفهوم یعنی اینها او لمیاد ران مستقر می شاند و عوام سلحوار بعد از نویسندگان نام در سیاپیدن نامهای اعمال پر مراتب در آسمان دنیا میاد میان آسمان وزمین پادر چاه زمزمه قرار میدند و تعلقی بقبر نیز این احوال را میباشد که بحضور زیارت کنندگان واقارب و دیگر دوستان بر قبر مطلع و مستائن میگردند زیرا که روح را فربی بعد مکانی مانع این دریافت نمیشود و مثال آن در وجود انسانی روح بصریست که ستاره ها که سهفت آسمان را درون چاه میتوانند دید و چون آن مقام معلوم نشاند شد مگر آنکه از جانب آنها ی دسته علیین در تفسیر علیین بطریح سوال و جواب ارشادی کنند و ما ادراک ما علیهمون یعنی و میدانی توکه پیش دشند در تفسیر علیین بطریح یعنی و فترتیت رقزو و علامت کرده که از اینجا میگردند که مردم این فترتیت علیین کتاب هر قوم یعنی و فترتیت رقزو و علامت که هر که از اینجا میگردند که مردم این فترتیت اند و از حضرت ابن عباس رضی احمد عنہ مردیست که آن فترتیلوجی از زمره بستگان شده و بپایه راست عرش آدمخانه و پایین آن تاسده المنشیه رسیده و آن دفتر حواله بندگان خلس خداست چنانچه منظر نماید پیش از هله المهر بون یعنی حاضر میباشد و کواده میشوند بران دفتر و سرگان مقرب الی که حاملان عرش و خازنان گرسی اند و مجمل است که چنین مراد باشد که حاضر میباشد دران مقام عالیشان احوال مقرر باش

از اهل کمال که این بیانی دارد لیای کبار باشد و در حق ابرار محب فخر بین است که نام آنها در اتفاق ام نوشته شود و اعمال حسن ایشان مقبول و پسندیده اهل آمد فتر گرد و در حق جا باید و انت که در قرآن اهل نجات و فلاح را در چند سوره و قسم فرموده اند که ای ابرار و مقربین نام آن هر دو قسم نهاده و گاهی اصحاب البیان سابقین مقدمه فرموده و اهل تحقیق در تحقیق حقیقت این هر دو قسم خلاف دارند بعضی که کویند که سابقین مقربین اصحاب محبت فراتیه اند که محبت ایشان با اخذ اعضا برای ذات او تعالی یود و ابرار و صحاب البیان کسانیکه محبت او تعلل بجهت توقع العام از وداشته اند و قریب بهمیں قول است آنچه گفته اند که مقربین و سابقین اهل فتا
 فی اللہ و بِقَاتِلِ اللہِ اند و ابرار و اصحاب البیان کسانیکه بازار طاعات و اذکار منور شده والشرح بعد
 پیدا کرده و منوز مرتبه قسا و بقا اهل ایشان شده و بعضی که کویند که هر عمل نیک را حد سیست سفلانی و قد
 فوقانی از جهت کمال صدق و اخلاص نیت و رعایات آداب مدن فشر الطی و محافظت شده آن عمل از
 بطلان و بخط و نقشان اجری پر که در عمل نیک بحد فوقانی رسید او مقرب بست و هر که ازان کشته و
 در حی ابرار است و باین تقریر اجتماع ابرار و مقربین در یک شخص بحسب بعض اعمال دون بعض میتواند
 شد و آنچه از لقط ابرار و مقربین و صحاب البیان و سابقین و ارشاد آنی که او صاف این هردو
 گروه را کرده معلوم میشود آنست که ابرار و اصحاب البیان جماعتی باشند که در اوابی حقوق خلق و خلق
 و احسان بدردم و اعمال نیکی پسندیده کوشیده قوت ناگفیه را بر قوت بهمیه و سبعیمه خود عالم ساخته
 اند و مقربین و سابقین جماعتی باشند که بطریق حذب آنی سهراه این صفات و اعمال ایشان را فرع
 محبت درونی تباهمها حامل گشته و شهو و ایم تحقیق شده و سلوک ایشان متناسب بحذب گردیده و قرب
 حقیقی با محیوب خود بهم رسیده والدعا علم و تحقیق حقیقت مقام سجدین و علیین بر صحی که بعض از عرفان
 گفته اند آنست که کمال نوع انسانی بحسب وسعت معرفت وضیق آن و بحسب تهدیب لطافت
 و تحصیل ازوار ملکیه و تکدر لطائف و حقوق ظلمات بهمیه و سبعیمه عرضی عریض دارد که در این نوع این قدر
 عرضی عریض پیدا نمیست و کذا اقبال شعر دیده ارامش الدجال تخلو تو اه لذی الخضرتی عدل الف بوادر
 پس شکل کمال انسانی را مشل دائرة و سبع بخیل باند کرده که مرکز آن ادبی مراتب انسانی است می اعلان
 آن هم چند وسعت عرض محبط و چون در عالم غیب این شکل متخیل مثالی تحقیق پیدا کرده علیین نام محیط
 آن دائره شد و سجین نام مرکز آن و مقرر است که در این قریبین مرکز اند و در ضيق و قصر مترقبی و مراتب انسانیت
 که قریب بمحیط اند مراتب انسانیت فیجار در حیه بدر حیه نزدیک مرکز اند و در ضيق و قصر مترقبی و مراتب انسانیت
 ابرار در حیه بقریب بمحیط اند و در وسعت و فراخی متضمن است اند که نوبت با علامی علمیین رسید که مقام

مقرئین و سالیقین است و ابرار را به تبعیت سقرین عبور و حانی دران مقام نیز است میدهد اما مشهد
ایشان آن مقام نمیست این عبور و حانی بعد از انفصال روح از جسم تاثیری خواهد کرد که از واح ایشان را
با آن مقام خواهد برد و آن تبعاع صحاب آن مقام خواهد نداشت شعر و اذاس بحر لک الله ناسا بالسعید
فانهم سعن اعم و چون از بیان حال ارواح ابرار که بعد از قبض چه خواهد بود فارغ نشدند حالا بیان مل
ایشان و روز قیامت میپرایندان الا بدار لغی لعیم یعنی به تحقیق نیکوکاران در غمتم باشند و فقط غم
شامل جمیع لذائذ موعوده بهشت است از حور و قصور و طعام و شراب بلبس ف مرکب خادمان خوش منظر و
مساکن طبیعته جمیع آنچه در انجام میباشد است و علاوه برین لغتمها آنست که ایشان را بطريق پادشاهان تحبت
های زرین مرصع بپوارید و با قوت بنشانند و بالا که آن تحبتها قبه های مردارید لقضی کنند که از دو ران
آن ایشان بهمه چیزی را به بینند و ایشان را که نه بیند چنانچه میپرایند علی الا دایلیه بینظیرن دیعنه
نیکان رتحت های سایه و از نشسته نظر میکنند و در حدیث شریف وارد است که مومن را در بهشت از جمیع
لغتم های آنچه بپسرد مند سازند بخلاف دنیا که حق تعالی درینجا غمتم با پیردمار زانی می فرماید پس از این
با آن لغتم های نیکند مثل پادشاه مرتفع یا ضعیف الباه که احوالا به لذت رطمه لغتمیشة صحبت زن
دو شیخه العذا ذمی تو اند در داشت ف نیز در حدیث صحیح وارد است که ادنای اهل بهشت کسی خواهد بود که متعالم
و سمعت دنیا از لغتم های مملوکه خود در نظر او خواهد شد در آورده مفعول بینظیر و دن را بنا بر قصد تجهیم خود
فرموده اند تا شامل باشد و بین لغتم های مملوکه خود را از حور و قصور و اهوار و اشجار و لغتم های بهشتیان اد
راد عذاب و عقوبات دوزخیان را منتظر آنست که تحبت های سایه دار ایشان را از تماشای عالم بهشت
دو وزخ حاجب و مانع خواهد بود بخلاف ارائه دنیا که نشستن در آنها مانع نظر و تماشا است و
اریکه در لغت همان تحبت را گویند که بالای او مثل قبه سائیانی ساخته باشند و آنرا به مروده هاست
منقش و تکه های مکلف آراسته که در لغت هند تغییر ازان چه کشتی کشند و عفاف گفته اند که ارائه
بهشت که نیکان را فمیب خواهند شد و جای خود قرآن مجید بتمال تندیخ ذکر آنها میشود مخونه هایی
مقامات نیکان است از اسماهی آلهه که بودن نیکان دران مقامات در دنیا از حیم و عقل مردم شید
بود و ایشان دران مقام ممکن بوده جمیع مرائب جود را از انجاس پری گیرند تعریف نیاز جو هم داشته
التعییم یعنی می شناسی ای بینیده در چهره های ایشان تر و تازگی لغتم را حاصل آنکه پس از
بینیک عال دوزخیان ایشان را ملایی و خبار خاطری و تغیر چهره و خواهد داد زیرا که تعذیتمنان
خود بحضور خود نیز موجب هزید فرحت و سرور است و اینها بجهت آثار سرور در چهره های ایشان

اریکه

شاید و محسوس خواهد بود لیست گوئی دلیل حقیقت یعنی نوشانیده خواهند از شراب صرف که نمونه محبت آنی است که درونیا آنرا در باطن خود جاده بودند و برینگ شراب در قوی دار و لح ایشان سراپت کرده اند که محبت محبت خالص پود غیر محروم بحسب معاصری و شهوات و جون شراب بهشت بهمن طور پیشتر در آنها و حضیمه ها چاری خواهد بود چنانچه در سوره های دیگر نمذکور است برای احترام ازان شراب مبتدل که دست هر کس از عوام و خواص پیشتهایان با آن میرسد قیدی دیگر افزوده میفرازند که مخدوم یعنی آن شراب خالص زیر مهر نباشد است و از شراب عام ممتاز و جدا است و سر مختم بودن آن شراب خالص که نمونه محبت آنی است آن است که آن محبت با وجود کمال علو و هیجان که از مرتبه عشق نیز بمراحل دور فته بود مخصوص بخشم شرع بوزیر مهر احکام آنی محفوظ بگز محبت هایی و نمیشه محروم شهوات نفسانیه منهیه و بحاسات شیده هاییه با آن محبت آمیزشی بخی کیرد و از عجایب آن شراب مختم است که شیشه های شراب دنیارانیز بخون احتیاط آن منظوری باشد زیر مهر میکنند اما چیزی که بران مهر کنند از جنس محل و موم و مانند آن میباشد و صفت شراب مختم نیکان در بهشت آنست که مختاره میباشد یعنی چیزی که بران مهر کرده اند مشک است تابعی خوش مشک از بالا می آن شراب بخر مشام نیکان شود و مشکی که بران مهر کرده خواهد شد نمونه حکم شرع است بعیا حاست که مقوی قلوب نیکان باعث انتشار خاطر ایشان در دنیا و محمد جوش شوق و ذوق ایشان بود و فی ذا الکه فلیتنا افنی المثلث یعنی دورین قسم شراب هر فت که نمونه و مثال این قسم شی لغفیس است می باید که رعابت کند و غبت کند گان نه در یک مشت جو و گندم که از حق مردم در نیایش وزن کم کرده بگیرند که این را با آن شبست پیشی از مفسرین خاتم الرسل یعنی ختم و انتهای اکثر فته اند و موافق آن در حدیث که از ابو در و اهله فرعا ثابت شده وارد است که اخحضرت صلی الله علیه و آله و سلم فرموده اند که آخر شراب پیشتهایان مشک است و مشک تمام شرابیست سعید مثل نقره که اگر شخصی از اهل دنیا دست خود را در آورد و باز آزاد بیچاره روح در دنیا باقی نماند اما که از بیوی خوش او مست شود ظاهر آن شراب خالص را که آخرین پیاله اهل بهشت خواهد بود و از این محبت با مشک نامیده اند که مشک از جمله ادویه های حاره است که احاشی پیشهم شراب فرمای کند بیوی دهن را خوش میازد و بار دیگر استه باز و دترمی انجیرد و آن شراب که خصم مجلس شراب بران خواهد شد نیز این کار را خواهد کرد و چون در بعضی اوقات اخچین شراب نیز منظور اهل طرب سر در میباشد بنابران میفرازند که این شراب خالص راه را که خواهند که با چیزی دیگر آنچه ته بخوردند نیز امکان آن خواهند داشت و فرزاجه می نسبینیم یعنی و آمیزش آن شراب باز نیز نیم

خواهد بود و تسلیم در لغت چیری رامی گویند که بالا می شربت برای خوشبود خوش زوال قدر ساختن آن میزند
 مثل گلاب بید مشک امثال ذلک خود از نام است که معنی کویان شترست زیرا که ساختن این چیزها
 در آوند شراب بلبله های برمی دار و که مانند کویان شترستند مراد از تسلیم درینجا چشمہ الیست درست
 که اشرف والد حبس شراب است و مقربین و سابقین رازان چشمیه صرف خواهند نشانید و اپرار
 و صحابیین را بطريق گلاب بید مشک تصحیحه خواهند داد و در بعض روایات مردیست که تسلیم
 برخلاف چشمهاست و بکسر در سوا جباری خواهد بود و نه بزر میں بهشت و سرش آشناست که آن چشمیه منوعه
 محبت ذاتیه آنهاست که بی تعیین محل و صورت بلکه بی تشخیص حال و صفت اراده مقربان
 را فرقیه کرده است گویند که آن چشمیه از زیر عرض میتوشد و بر قضاۓ مسکن مقربین می گذرد خاصه
 در حال آن ارشاد میشود که عیناً پیشی بپنهان المفتر بون یعنی مردم از تسلیم چشمیه الیست که هنوزند
 ازان مقریان حاصل آنکه شراب آن چشم را مقربان صرف میتوشد و اپرار را ازان شراب بطريق سردار
 پا شراب بیکسر مزوح کرده می دند زیرا که مقربان مشغول بمسوئی اللئد شده اند و محبت حق را به محبت
 غیره نیامیخته اند بخلاف اپرار که محبت ایشان با شمار افعال و صفات آمیخته بود و چون در مقام تغمیم اپرار
 نذکور شراب نوشی ایشان فرمودند نکته آن را نیز ارشاد میفرمایند و تفصیل آن نکته این است
 که حق تعالی را در آنزو ز مجازات کفار به تسخیر و استهرا میکند با بدگان خاص خدا در دنیا می کردن مظاهر خواهد
 افتاد و بدگان خاص خدا تعالی به سبب کمال تملیک فقار از گرفتن این استقام متوقف خواهند شد
 ناچار ایشان را بجام مالا مال شراب کذا میگردند خواهند ساخت تا به سبب نشاطی الجمله در تملیک
 و قار ایشان فتوری واقع شود و استقام تسخیر و استهرا میگردند خاصه میفرمایند آنکه الذین اجرهموا
 یعنی به تحقیق کسانیکه گناه می کردن در دنیا از قسم انکار آیات آنی و کم کردن حقوق خلق در پیاس
 و ذرن کافر امن الذین امنوا ایضه کوئن یعنی بوند که خنده و استهرا میگردند کسانیکه ایان آورده
 اند و می گفته که این جماعت را چه خیال فاسد گریبان جان گرفته است که لذات حبیه را بتویع این
 موہوم متخیل ترک می کنند و بین خنده اتفاق نمی کردن بلکه فاذا اصر و اذ اصر
 بر میسان چشم و ابر و ولبا شاره می کردن که این گرده بمان فرقه بے عقل و ساده لوح اند که خود را
 از لذات نقد به کوتاهی میگشت موہوم محروم داشته اند و اذ القلبوا الى اهلهم و اذ القلبوا الى اهلهم و اذ القلبوا الى اهلهم
 کافران بجای مردم خانه خود در انجا جملع لذات دنیوی از زنان خوش منظر و پسران غوغای ختن
 مجموعه فرش نفیس و آوند بائی مکلف و اطعنه لذید و آب های سرد و مطیب میدیدند میداشتند

اُن چیز نامارا بہین عجیدہ حاصل سست کہ معتقد روز جزا خالق و ترسان از آن روز نیستیم و مسلمانان نیک کارہ لذات بہین سبب محروم اند کہ بتوع نعمت میہست موہوم و خوف عذاب و رُزخ متحیل و سنت میں نہ اس نقد نہیں میرے مجنوون کہ از اغذیہ نافعہ لذیہ بخیال فاسد میہست پر خر میکنہ القلب و فکھیں یعنی بری کشتنہ طبیفہ کو میان و اش طبعی کیان و اذاد او همہ یعنی وچون میدیدند مسلمانان کہ تن خود را مشقت طاعت عادت میگذاہند و ایسا خشن میوشنہ و طعام خشکت بخیرہ نیخورند و دروز بایگرم روزہ میدازند قالا ان هنولاء اضالوں یعنی میگفتند کہ حقائق این البتہ راه کم کرد گا نہ کہ لذات موہوم را لذات حقق ترجح دادہ مشقہماے بے حاصل را کمالات حقیقہ نام نہا و اندر و ما از سلو علیہم حفظین یعنی حالانکہ فرستادہ نشہدا اند این کافران بر مسلمانان نہیں رودہ شدہ تما ایشا نرا از جادہ حق نظریں نہیں دو در ہر مجلس و مجمع و نبال نہا بگیرند و طنہ و تحریف نہیں دیند و با یعنی درین کارا ہتمام کفتند کہ اول خندہ بعد ازان با شارہ حشم و ابر و بعد ازان خانہ مبانہ در حق آنہا طبیفہ ہا گوئند بعد ازاں والواجہہ ایشا ز اگراہ نامند و جہ تعداد این چهار عالیں بین ترتیبیں سنت کہ اول چون شخصے از حرکت شخصی تنفس پر میگنند خندہ تختیرے نماید و چون تقریباً بھم میرسد ہم مشریان خرکت بچشم و ابر و اظلاء میدیدہ نادر تختیرہ و اپاٹت صاحب آن حرکت شرکیں مشوند و چون تقریبہ اعلیٰ میرسد غائبانہ نیز در حق صاحب آن حرکت طبیفہ ہا میگوید و خوش طبیعی ہا میگنڈ تا حق تختیرہ و اپاٹت راقفانہ ماید ہرگاہ از تنفس بالا ترفت بالواجہہ تحقیق کھولی و تشدیت بلکہ ہی شروع میگنند امدادین آیات این ترتیب مرعی داشتہ اند بعد از بیان این ظلم کافران بر مسلمانان ارشاد میگنند کہ این ظلم ایشان ہم را مکان خواهد رفت بلکہ در روز جزا استقام این لفڑی ظلم سہ خواہ کشید فالیوہ آنکہ میگویا یعنی پس امروز کم روز جزا است کہ سانگیہ ایمان و رذند و کمالات حقیقیہ را القوت ایمان لئا اس لذات فسانیہ ترجح و اودہ ختیار نہ نہیں الگفاری عیاز کافران کہ منکران کمالات بوند و کمال را درستیغائے لذات حریثہ فائزہ سخھ میگفتند لفڑی کوئن خندہ میگنند کہ ایہا چہ قدر ناعقبت اند میش و سفیہ بوجہ اند کہ کوئم چیز خسیر فانی را بر کلام چیز متفقین با تی ترجح دادہ اند و در روز جزا نوع معذبہ و رسلاسل فاعلل جھر نک متفقہ شدہ ان و در حدیث وارد سنت کہ کفار را اور میان دونخ دروازہ بسوئے بہشت خواہند کشاد و در بیان روزخ بگوئی کہ ہاں زو دیا میدے بہشت ایشان افغان خیزان متفقہ در رسلاسل داغلال انسان دروازہ نہیں چون قریب ستر آن دروازہ را بند کنند و دروازہ ویگر در جانب ویگر مکشانید و گوئی کیا زان درروزی بسوئے آن دروازہ قصد کنند و بر کوہ ہائی اسٹین بخراپی تمام افغان و خیزان بگذرند پھر چون قریب آن دروازہ رسند اور ایزہ بند کنند و علی نہ القياس ایشان را در فرض باین حلیہ سرگردان معاذنہ میں اور بہشت این جال مشاہدہ شو وہاں خندہ کفتند لیکن با وجد رائی قدر بدبیت ہزارے ایشان ز اتمکین و وقار

ماغ آید و از حد خنده و ضحکت تجاوز نگفته و بدستور کافران که دنیا چشم و پر و غمازی میکردند و غایب شدند
لطفیها میگفتند و حاضرانه گراهی نامیدند از الشیان بظهور نیاید بلکه با صفات مشاهده ایجاد که خیلی
محب تحرک اهست از میگرد و مردم برای این قسم تماشایی و زندگی در دور میر وند الشیان از مکانات
خود جذب شدند که میگویند علی الا درکه نیاظر عوْنَ لعنى برخت پادشاه دار خود لشسته نظر میکند
و باهم به کمال تمکین و قدری پرسند که هلّ لَوْيَ الْكُفَارُ هَا كَانُوا يَفْعَلُونَ لعنى آیا ستر ایا فتن
این کافران بقدار آنچه میکردند در دنیا از خنده و تنامزه لطفیه گوئی و گراهی نام نهادند.

سوره الشفت

سوره الشفت کی است سیست و پنج آیت ایک صد و نه کلمه چهارصد و سی حرفت ربط این ره با سوره
مطففین از ابتدای آنها پڑا هست و معانی دعایمین هر سوره باهم متحد و متقاربند این سوره دلیل
للطففین ویل یو معلل للحکم بین واقع است و درین سوره یک عوائشور اور دران سوره
الا يظن أولئک اهتم ببعوث و درین سوره آنکه ظن آن لعن کحود و دران سوره
یوم لیقوم الناس لرب العالمین و درین سوره فلاتیه و دران سوره مذکور نامهای اعمال
نیکان و بدان است که بعد از موت آنها را خلد نظر علیین و سجین خواهند شد و درین سوره نیز مذکور نامهای
اعمال نیکان و بدان است که بعد از حشر بسته باشی راست و چپ خواهند شد اور دران سوره نکندیت
قرآن که کافران میکردند بین عبارت مذکور است که و اذا انتلى عليه ایتنا قال اساطیر
الا ولین و درین سوره بین عبارت که اذَا قرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنَ لَا يَسْجُدُونَ و ران سوره
انهم لصاول الحیم واقع شده در منیوره میصلی سعیلرا اور دران سوره در حق اهل بحات لعن
فی دجوهم لفیه النعیم واقع است و نیز فالیوم الذین امتو امن اللکفار بیضحكون و
در منیوره و نیقلب الی اهل مسیح و در دران سوره در حق کافران لبست پیسلمانان مذکور است
که کافر امن الذین امتو ایضحكون و اذا القلبوا لی اهلهم القلبوا فکههون و نیزیو
اوه کان فی اهله مسیح ادھلی هذل القياس مناسبت کلی بعد از تامل ظاهر مشیود و نیزیو
رسوره الشفت والشقاق از اجنبت نامیده اند که در اول آن شکافت شدند آسمان بحجم اهی
و بعد قیامت مذکور است و این واقعه چشمیست عظیم برآدمی زیرا که چون آسمان با بزرگی و بلندی
و وارد این امر شاق را بحکم پروردگار خود بی توقع ثوابی و بخوب عقابی بجا آورده پس آدمی

که در همایش زلگت و پی واقع است امر سهل خدا را که چندان سخت و دشوار نمی‌بود با صفت توقع ثواب و خوف عقاب چرا قبول نمکند و بجانب آنارد -

سُمْلَةُ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عشر و مخلوقات گوناگون از جن و انس و جانوران و لین اخرين بهه را وقت مجتمع خواهند شد و بزمين خود منتهي است و گخايش تواند نمود و نير كشيدن زمين بن سبب بهم خواهد بود که بلطفه و پي او هموار شود و عمارات و کوهستان بهه بر ارشوند تا در استادن خلائق تشريح فرازى آنجا نباشد و با ستم حمله در ميان مناند محال يك برديگر منکشف گرد چنانچه در فرش و سساط محسوس است که از کشيدن او هر دو فايده معاعمال بشود هم و سهت و هم همواري و چون زمين مشاهده انسان است جزو خالق است غذا و منافع و بگراورا از زمين بهم سير سد لپس فرمابه داری او حکم خدار او بيق فیت بر آنکه آدمی مجتمع عضوار و عوارج جمایي خود داشت فرمابه دار حکم الی باشد و القت ما فیها يعني و مبنید از و آن زمين سبب کشیدنش آنچه در و رئے است از اجزاء امر و گان و از گنجها و از وفینه ها و گان با حشر آدميان مجتمع اجزائی آنها حامل شود و منافع زمن که بر آن جنگ حدل داشته اند و اتفاق حقوق بعده يکرده اند بكمال بقیدري در ظاهر آنها ظاير گرد و تخلکت يعني و به تخلک خالي شود زمين از اخچه متعلق با و است از آثار آدميان تا مجازات را تحقیق گردد زمين را درین بر تناقض خالي کردن عوضی یا ضری یا لفظی به که منظور نیست ملکه فران آلي او را باين فعل رسید و آذنت لوبیها و حقیقت يعني و گوش داشت آن زمين حکم پروردگار خود را و اتفاقاً مشد و اولان این نقیباً بود در تیجا بايد و است که اکثر عوام گمان نمودند که آین آیت مکرا است حالانکه چنین نیست اول در حق آسمان دوم در حق زمين لپسانلا تکرار نیست و جزاء شرط مخد و نیست يعني چون آسمان چنین شود وزمين چنین کند ترا می آدمی الزام صریح لا حق گردد و بر تو محبت قائم شود که تحری فرمان پروردگار خود را برح و حسم قبول مکردي و در میالفت او او مرآلي عمر خود را گزارنید چنانچه برای همیزی الزام محبت و اشتگاف می خرايند با آنها انسان يعني اي آدمی تو بزرگ تراز آسمان مبنید تراز و نیست و نه سخت تراز زینه تا فرمان پروردگار خود را قبول نکنی و اطاعت حکم او نه نمائی حال آنکه حکم آلي در حق تو ببار آسمان و سهل است در حق آنها بسیار شاق و گران آنها با وحدت گرایی و سختی انقیاد و کردن و نه چندند و مجهود احکمی که برآسمان فری زم خواهد شد و نه از ثواب و عقاب ندارد و حکمی که در حق تو آمده است و نه از اثواب و عقاب دارد بلکه ترا می از تراز و عقاب منفعه متوجه است که آسمان فری زم را اصلان منفعت متوجه نیست زیرا که اینکه کار در حکم ای رنگ يعني پنهانی توسعی کند که وصول حصل کنی پروردگار خود که حکم يعني بشیقت تمام زر آله ترا استعداد و صول داده اند و خیال آن رسرو بند و خلاف آسمان و زم که نه در آنها استعداد و صول است و نه خیال تحصیل آن این صول موعد و شهود بیه می دهد که در فکر تحصیل آن محض تحیله نیست که در دنیا آن خرسند بودی بلکه تحقق در واقع است چنانچه می خرايند فصل افیمه

یعنی پس ملاقات کئندہ با پروردگار خود بے پرده خیال اور کوئی جاپ نونہ و مثال پس ترا طاعت
او ر تعالیٰ انقدر در کارست کہ یہچھ مخلوق را انقدر در کار نہیں تا در آن زمزد عذیں وقت شہود و ملاقات
خجالت نکشی والفعال نبری چہ در ان وز قوت وضعف تو در سعیِ صول ظاہر خواہ شد بین طریق کہ
اقامتاً منْ أَوْيَ كِتابَهُ يَعْنِي پس کہیہ دادہ خواہ شد نامہ اعمال خود اور وقت ملاقات پر پروردگار خود کہ
در ان نامہ سعیِ حبیل او را طاعت و فرمابندرداری اوامر و تعالیٰ المقومات تمام آئیہ درین شوق کیا اور
ایو و موجب سرور ولذات او کردد و بدآنکہ سعی من بجا کی رسید و مشکور شد بہم بینیہ یعنی درست راست
او کر علامت سخا ت در ضامنیست زیرا کہ دست راست غالباً از دست چپ قوی ترمیما شد و
این شخص کراطاعت فرمان آہی مزد برخواہش لفسن خود غالب آمد و قوت عظیم پیدا کردد و نیکی ہائے اور
ببر بدی ہائے او غلبہ کردن فسوق میخواہی یعنی پس بعد از دادن نامہ اعمال نہیں درست
راست حساب کردہ خواہ شد برکار ہائے بد کے مغلوب و قلیل ماندہ بودند حساب بالیسترا حساب سان
در حدیث است کہ حضرت ام المؤمنین عالیہ صدقیہ پرسید کہ یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم حساب پس پیش
اکھرست صملع لم فرمودند کہ حساب پس پیش است کہ نامہ اعمال بندہ را با وہ نہیں دنداد کر رسید کہ اسے بندہ
مومن آئیہ از طاعات کر دیکم و آئیہ خط اکرمی عفو کر دیکم و فرمودیکم یاری صحیح چیز لگھنا شود کہ کر دنی پو
جز انکر دی و ناکر دنی بود پر اکرمی فاما من ذیتش فی الحسان عذاب یعنی ہر کرا در حساب من باقشہ
و سکھ کا خواہ شد البته در و رظر عذاب گرفتار خواہ شد کہ در الوقت عذر گئہ چیز بست ندارد و از گناہ خانی
پیش و نیز در حدیث صحیح است کہ اکھرست صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم روزی میسر فرمودند کہ ہر کرا در وقت قیامت ب
خواہ شد عذاب ہم خواہ شد حضرت ام المؤمنین ہعرض کر دند کہ خدا تعالیٰ میسر ما یہ فسوق کی حواسی
حساب بالیسترا واژیں آیت چین معلوم ہیشود کہ بعضی مردم بعد از حساب سر برخواہند شد و نجات
خواہند یافت آن حضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فرمودند کہ این حساب بست شخص مزون عمل است
کہ تو چین کر دی و ما عفو کر دیم و چین نکر دی مادری کہ شتم لیکن مراد من ایشت کہ ہر کرا در حساب کنج
کا و خواہند کر و البته ملاک خواہ شد و نیقلی کی ای اهلہ مسیح را یعنی خواہ برگشت لبسوی مردم
فائد خود خوشقت شدہ نہ اور اخون عقاییے با قیامہ و نہ خجالت سر زین شد عذاب لاحق گردیدہ بلکہ سرو
ونجات او با سرور ملاقات اہل معیال خود منضم گردیدہ کیفیتی از عالم ابھیاج لفیقات خواہ شد کیچھ کیفیت
بزرگی بآن نہیتواند کر د مردا ز مردم خانہ اش عدا ن جنت و زنان منکوحہ اور آدمیان کہ در بیش
پیش و دیگر اقارب عشائر یاری پیش کہ در حشر منتظر اطلاع برخوال حساب اس تادہ انداز یعنی معلوم شد

که حق تعلل او و عدم را بر مبنده جمیع ممکنگی که در دنیا غم دین خورد دران روز شادمان فی خوشوقت خود و لفظ سوف که دلالت بر تراخی و تاخیر ممکنگ برای شارت باشد که اول نامه اعمال او را موده پنگیم خواهند کرد بعد از مهلت دراز اور را بر بدینها بمعفو و طلاق خواهند داشت اما در اول دلیله بدلیط طلاق بریدن بحال نکشد و الفعال بردارد و آماده من افعی کیتایه یعنی ده که دارد خواهد شد نامه اعمال خود را بر حق این علامت ها که عذاب است زیرا که درست چنین ضعیف تراز دست راست است و این شخص ضعیف خود را که خواهش نفس بود مقدم پر جانب قوی که فرمان آنی است گردانید قوی ضعیف شخصیت را فو ساخته بود و صورت معامله را دارگون کرده و بهدا نامه اعمال اداره درست چپ از طرف مقابل نجوم داد بلکه درست چپ از پیشنهاد است او خواهند دست نامه اعمال اداره دران دست خواهند داشد که در این خود یعنی از پیشنهاد او فسوق ایل عوام و معاشر یعنی پس در آخر کار فریاد خواهد کرد همچو خود یعنی آزاد خواهد کرد که کاش موت پایید و مر همچو کند تازه نموده این سعی بد خود زود خلاص شوم و لفظ سوف که دلالت بر تاخیر ممکنگ از نیجه است در بینجا اداره فرموده اند که اورا همچو خود را از طرف اعمال خود در اعمال خود واضح خواهد شد در اول فیله اعمال نیکیت بد خود را دیده تو هم خواهد کرد که شاید نیکیم یا نیک من بر بدینها غالباً بیند و سخات یا بدم و این مطالعه و بر اینکه دران حساب میگیرد میخواهد و اینچه در سوره الحاقة و در یک سوره ندکور است که برخی را نامه اعمال در درست راست و بعضی را در درست چپ خواهند داد مخالفه اینچه در بینجا از ندکور شد که از پیشنهاد خواهند داد نیست زیرا که دادن نامه در درست چپ همین دست خواهد شد که از پیشنهاد خواهند داد اینچه بعضی علماء در تفسیرهای کرده اند که مردم دران روز سره قسم خواهند شد اهل سخات را نامه اعمال آنها در درست راست خواهند داد و اهل همچو ابدی را در درست چپ اهل عدالت که بعد از عذاب باز سخات خواهند یافت در درست راست از طرف پشت خواهند داد یا اهل همچو ابد در درست چپ از پیشنهاد و اهل سخات بعد از عذاب در درست چپ از طرف مقابل پس مطابق قرآن و احادیث نیست احتمال محض است زیرا که در حق اهل شمال و اهل ظهر به دو عیدی که آمدہ است قریب بهدیگر است دلالت بر خلاص سخات ندارد و معنی دلخواه بعض احادیث تصریح بر کیفیت دادن بهمین روش مدرسیست که مذکور شد و ایند اعلم و چون از بیان حال اینکیس که علامت دوزخی بتو بدادن نامه اعمال از طرف پشت خود را یافته ناله و قوان نموده و دعائے موت دلیک شرع خواهد کرد بیان فرمودن حال اداره شاد میشود که بین قدر جزء و فرع و بقیراری مبیانی او اکتفا خواهد شد بلکه از وتر سیده است واقع خواهد گشت و لیکن ملی سعید را یعنی خواهد در آمد در آتش سوران ز

کاں فی اهله مسیح و سر ایعنی بحقیق کہ ابو در مردم خانہ خود در دنیا شادان و بے عنم غم
وین اختر نداشت و از کفر و معاصی می ترسید جانشندوی خدارا اصلار عایت میکرد و از نخانیز
معلوم شد که خوشی دنیا غم اختر در دنیا فار دخانیچہ جامدی و گرفتار و اند فلیض حکوماً قلیقلہ
و لبیک و اللہ اکثیر ایکہ در دنیا بجزن و اند وہ آخرت بگذارند حال اور اختر بالعكس نہ لیکن فریخا
باید ذات است کہ سر در دنیوی ہمان مذموم است کہ از غفلت و فاہیت و خوش عدیی حادث گردید و سروری
لے بیب رضا البصرا نے الہی یا رب المذاہر ابہلیج بمحصول قرب مراتب حلیہ دینی باشد عین محمود
و سراسر نافع است چنانچہ در سورہ پیونس فرمودہ اند قول افضل اللہ و برحمتہ فیلک فائیض حکوماً
و در سخا مذکور ہمان سر در و تنعم است کہ از فطر طغیت در دنیا حاصل بود چنانچہ مصحح می فرمائید انہ کے
ظن آن لئے نیجوہ محسر یعنی این یہہ سر در آن کافران بود کہ او گمان میکرد کہ ہرگز باز سخواہ کشت
بعالم ارواح و حساب اعمال خود خواهد دید زیرا کہ شادی دنیا چون با غم اختر واعتصاد باز کشت
خود بعلم ارواح دیافتہ جزاء اعمال دران جہاں مضر و نیک دوستیج نہیاندو تنعم ما قیل سب
مرا در منزل جانان چہ امن و عیش چون ہر دم بجزس فرماد برادر کہ بینید محمد ہبہا و الپھما
عشرت امر و زیبے اندلشیہ فردا خوش است فکر شنبہ نیخ دار دمجمعہ اطفال را بولہدا برائے ثبات حشر و
لش فخر و حساب در گمان او میصر مانید بی آیعنی چندین غیبت کہ او گمان برده است بلکہ باز کشت
او سب و عالم ارواح و باز عالم حشر و لش و باز در موقع حساب دوزن اعمال و باز در محل محاذات کہ
او و نیخ است مقرر است و لیکن آنکہ ان دلیل کاں بیلصیبید را یعنی بحقیق پر در دکار اوبود
بحال او ہنا از اندیش تا انتہا موت کے روح او از کجا آمد و بدین اداز کدام کہ ام چہر مخلوق
نشدہ و باز چہ اعتماد و چہ عمل و بعد از موت روح او کجا فتن بدن اور کہ ام کدام مکان برگزندہ گذشت و ہر کہ حال
شکر انقدر بینا باشد الدتبہ اور امہل نیکذار دوستیا و اش اعمال او میرساند و روح را با جزای بدن اور صحیح
میتواند کرد پس این گمان او محض بیجا است حاجت پیش نیست در ابطال آن اگر کسے او رنوح ایجاد
چیزی کے بعد از موت روید و در ایخا داشت کہ بعد از صبا شدن روح از بدن بقوع ہی بیدز دوی
و نیست کے باشد فلا اقسام الشفق و الشفق یعنی پس من سوگنه منحوم شفوق و شفق نام بخوبیست کہ بعد ز غرف
آفتاب بالا ای افق منغرب مزووار میجاند تا آن وقت و قفت نماز مغرب باقیست چنانچہ مذہب امام شافعی
و صاحبین است و علیہم الفتح علی و در بعضی روایات از حضرت امام عظیم رضی اند عنہ منقول است
شفق نام پیغمبری است کہ بعد از وقت سرخی پیدا ہشتو نامیجاند لیکن اصح اکثر است کہ حضرت امام عظیم

ازین مذہب جمع فرموده اند و ستعالات عرب ک شفق را در اشعار خود در مقام تشییع نگ هائے سر دلکشی میکنند و نیل صبح است بر آنکه مراد از شفق سُر خیست نه سفیدی ایکم بعضی از علماء گفتہ اند که در روز سُرخی افق مشرقی در سچ باب از روزه و ماز معتمد نیست بلکه معتبر سفید نیست که آنرا صبح صادق کی پرسنچ بیدکرو قت نماز مغرب بر عکس وقت نماز صبح باشد که آبتد ای آن از غروب آفتابی انتها ای آن بروال سفیدی مغرب بشیور و چنانچه ابتداء وقت نماز فجر از طلوع سفید نیست انتها ای آن لطیوع آفتاب پس جوابش آن است که آنوقت یعنی وقت فجر وقت ظهر روز است در ظلمت ابتداء ظهر نزد لطیوع صبح صادق که سفید نیست محسوس عالم و خاص میگردد که از سابق در ظلمت شب و نهار و این وقت یعنی وقت میان وقت عروض ظلمت است بر نور که سابق در آن بودند و بعد از وقت شفیق چهرا تیازی در ظلمت در نظر خود نیکاند و لقبیه اثرا فتاپ بالکلیه زائل میگردی دلیل تو قیت این وقت بر قتن سرخی مناسب تر است و تو قیت آنوقت با دن سفیدی و فرق در میان وقتین به قدر ظلمت بر نور و بالعکس است زیرا که قاعده حکمت که الفعال حاسه با در الضمین موحیک عت و قوت احساس پنهان و میگردی بشود و اثر ضعف آن خند محسوس میگردد و افسر علم و المیل و مَا و سُقَّ یعنی سوگند میخورم پشب و آخر جمع میکند شب از او میان و چالوز ران زیرا که عادت مستمره جاذب است که در روز برای تلاش معاش از مکان خود میگردید و هر کس بطری میگردید و اگندگی و انتشار و میدید و چون شبی آید بهر اقارب متعلقان او در یک خانه جمع میشوند و جماع شب میگذراند پس گویا شب جامع المتفرقین است و امید امور نیک و بد که با خفا و تسریع تعلق میدارد مثل حلقة یا ذکر و حماغت تراویح و مجلسیں فصل شرب خمر و غیره همه در شب منعقد می شوند و برای آنها جماع متحقق میگردد و القمر اذالتسق یعنی قسم میخورم میان چون نور او تمام شود و از شام تا صبح ظلت شب دو رکن و حجاب نکرت را بردار و دوین هر سه چیز یعنی شفق و شب تاریکی ماه روشن نوشه سه حالت است که برآدمی بعد از موت که گویا نور عذوب آفتاب زندگیست را خواهد داد. اول حالت که مجرد جدا شدن روح از پن خواهد شد که فی الجمله اثرا حیات سابقه و البت تعلق بدن دیگر معرفه ای زانها که خوبی است و آنوقت گویا برخ است در میان نزدگان دنیا و بتغایر عالم قبر که چیزی از نیزطف و چیزی از الطرف دارد و بعدینه مثال وقت بقا و شفقت است منور تصرفات مخلوقات تواند و شد آنها منقطع نگردد و همانند این نهیه بیدار و حساس و متحرک در لقای ای اعمال روز مشغول ایخالت ایکشاف و جزا ای برخ از نیکیها و بدیهی و نهاد زندگان بمردگان در بیان زدن تر میرسد مردگان منتظر حقوق مدواز نیزطف میباشند و چنان گفتن میگزین که پنوزندگه ایم و امده اور حدیث شریف در احوال قبر وارد است که مردمسلمان در آن جای میگوید که

دعاونی اصلی یعنی بگذرید مرانماز بخواهم و قیصر داردست که مرده در الحالات مانند غریقی است که انتظار فریماد رسمی نیز بر
وصدقات و ادعیه و فاکتہ درین وقت بینایار بکار آدمی آید و از بیان است که طوائف بینی آدم تا یکسال علی الخصوص
تایک چند بعد موت درین نوع امداد کوشش تمام مینمایند در درج مرده نیز در قرب موت در خواب عالم
مثلاً ملاقات زندگان مینکنند و مافی الفمی خود را اطهار مینمایند. دوم حالت است که بعد از القطا ع تعلق زندگان
درین بالکلیه روایید و استغراق عظیم در مشاهده کیفیات مکسویه خود از نیکی و بدی او را حاصل میگردد و
قوی مدر که متصرفه او ازین عالم گشته شده به آن طرف متوجه میگردند و مرض را خواب و
مطلعقاً بیکار میشود و اینحالات مثال تاریکی شب بیان است که بعد از زوال شفوق چویم مینکند و مردم را خواب و
تعطل حواس و حرکات لاحق میگردند و از ملوفات و مسوبات روز مطلعقاً غافل میشود. آرسے آن ملوفات
وسوبات از ظاهر بدنه انتقال کرده در باطن بدن جمع میشوند و روح آنها را دور میگردند و میگردند زنگ مطالعه
میگردند و مدلل ذهن میگردند و این حالات عوام مردگان است و بعضی از خواص ولیا در الله را که آله جا رحه
نمیگیرند ارشاد بینی نوع خود گردانیده اند در بیان این تصریف در دنیا واده و استغراق آنها چیز کمال داشت
مذک آنها مانع توجه بین سمت نمیگردند و آنها میگردند که اینها میگردند و اینها بجا جای
و مطالب حل مشکلات خود از آنها میطلبند و میباشد وزبان حال آنها در این وقت هم متزمم باین مقالات است
مرصعه من آیم بیان گرت و آمیزی به تن سوم حالتیکه بعد از حشر و نشر ظهر خواهد گردند مانند میتاب ایام بیض
که حجاب تاریکی را دور گرده نیک و بد اینها را باز از اطهار علوبه گر خواهد نمود و بهتر دفع و ضعف رود و است
و دشمن فی رزه و تریاق امیاز خواهد گردند و درین حالات نیک و ظهر علی نیک و پیشو از هر چیز
گوناگون وزن اعمال حساب نیکی یا بدی و دیگر و قاعع بسیار متفاوتی اینحالات زندگانی دیگرست که اتم و کل
از زندگانی اینچنان است اما چون آن زندگانی تغیر و تبدیل ندارد میگسان مستمر و غیر منقطع است مثالم برای
آن داشت که در معرض قسم آورده شود بلکه آن زندگانی از قبیل حالات متعدده تبدله هم نیست که نادر مقام
بیان آن حالات آورده شود بنابران بین سه قسم اکتفا فرموده مفهون نزدیکه اثبات آن منظور است
ارشاد میفرمایی که لذتگیری طبقاً عن طبقی یعنی البتة شما همه سوار خواهید شد بر حامله گذشت از حامله یعنی
اول بعد ازین دنیا در حامله خواهید بود که آنرا جروع ای اشد خواهید فرمید بعد از این از اینحالات گذشت
به حالات دیگر خواهید رسید و خواهید داشت که حالت رجوع بین است و حالات ماضی تمهید اینحالات
بود و علی بنا اتفاقی اینکه در بیشتر در زخم مستقر شوید و صفر منقطع گردد و بعد از این اتفاقی است دلایلی
خواهید در پایی اینکه گذشت این دنیا اینحالات مثابه قطع منازل و مطلع مراعل هست لفظ اکبر که معنی هواشدگان درین

مقام استعمال فرمودند و چون اخیر کت حرکت صعودیست که از خاکدان پست بر فرستنگاه حالم بالام قدر خالص
و منازل آنرا طبقاً عن طبق ارشاد فرموده اند زیرا که طبقاً عن طبق تو بر قرار گویند چنانچه هفت طبق آسمان
شهرست و طبقات عمارت نیز در میان عرف رایج و چون دلائل این استقالات در هر روز و شب پرسان
و در نظر خاصی عام جلوه گرست از میان نیاوردن کافران با وزیران اینها سفر اسماح ایصالات را بعد از موت هم تعاقب
فرموده ارشاد میکنند که فتمالله گهر کار عمنون یعنی پس چیزی این کافراز که با وجود آن بیان واضح در
مشیلات جلیلیه میان نخوارند و باور نمیکنند که مارا بعد از موت نیز جوی و سفره در پیش است و غم آن سفر نمیخورد
تو شهربار آن بینید از دل پیش رو لفظ آن عالم که منتهای این مشهود مذیثوند و بعضی از مفسران لغتگذین
طبقاً هن طبق را بمعنی دیگر محل کرده اند که باین مقام چندان مناسبت ندارد و هر چند امر واقعی است
و آن آنست که خطاب بابت حضرت پیغمبر مصلی اللہ علیہ وسلم است و مراد آنچه دشنیج است یعنی شما نیز مرتب
خواهید شد طبقه را زنگی میان بعد از طبقه یعنی بر مثال امیان پیشین انجاً از تکروهات ضعاف و کبار و اخلاع احاداد
بدعه که پیشینیان کردند بودند شما هم خواهید کرد چنانچه در حدیث صحیح در دوست که آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
سلیمان خود را فرمودند که شما نیز تبعیت پیشینیان خود خواهید پاشست به باشست و گزی بازیعینی اگر پیشینیان نگزین
راه حق دور افتاده بودند از شما نیز برخی بمان مقدار از حق دور خواهند افتاد و اگر پیشینیان بقدر بپا
باشست دور افتاده بودند از شما نیز طالیقه همین مقدار دور خواهند افتاد تا آنکه اگر از پیشینیان کسی بوده است که
با این خود آشکارا فعل بکرده باشد از شما نیز بعض شخص انجانه کرد و اگر از پیشینیان در سوراخ سوخار در آمدست و شما نیز
کسی در آن سوراخ خواهد درآمد و نیز در حدیث صحیح است که حال شما در نکست حق خدا و حق خلق و نکدیب پیغمبر و کتاب قیامت
و دیگر گناهان بعدینه مطابق و موافق امستان باش است چنانچه یک گفتش مطابق کفش دیگر میشود که هر زمانه قویت یکی در میان
هر دو نمیباشد و شما چند چیز را زیاده خواهید کرد که در آنها میساقی انجانه باشند از اینچه است بیع الاحرار عینی سخنی را که آزاد
باشد و غلام و کنیز کسی نبود بلکه وحیله فر و ختن و قیمت آن خوردن از اینچه است سقر بازی یعنی مساخته زدن
بانان و از آنچه است کشتن فرزندان پیغمبر با وجود دعوی امیان آن پیغمبر که این معنی در این مکانه است کافران دیگر هر چند پیغمبر
خود را کشته اند و رسانیده اند لیکن در قالب کفر بد و آنکه دعوی امیان نمایند و این کار نمیکند و بعضی قاریان لغتگذین
بلطفت با خوانده اند و مفسران در معنی آن چنین گفته اند که خطاب حضرت پیغمبر صلح ایمه حلیمه سلم است و مراد وحدت
معراج است که البته بر رکن سورا شده بالا رئیس هفت طبق آسمان یکی بعد از دیگری خواهی گذشت و این معنی
هم با سیاق و سیاق آیات پرساند مناسب است ندارد بلکه در صورت فتح با خطاب به کسان زی آدم است خانجه
در صورت ضم با خطاب به مجموع عبئی آدم است با تجمله معنی ظاهر میگانست که مذکور شد و مدعا تویج کافران است که

لئے ہے ہائی سفر آخرت را دیدہ و دانستہ انکار آن سفر کتہ و بحالات ساختہ آنجا ایمان نبی آرندا گر عقل لیٹا
بخودی خود پر یافت اسحالات نیہر سید یا بیسے کہ بے بیان قرآن مشق می شدند لیکن اسہارا آنقدر دوری
از ایمان پا آخرت است کہ در قرآن نیز این مصائب راشنیدہ القیادتے نہایند و اذًا فرئی علیکھم
القرآن یعنی وچون خواندہ مستود بر ایشان قرآن و عبارت معجزا در اشنیدہ متاخر میشوند لیکن تذللک
نیکند و وقتیکہ مسلمانان برائی اطمہار عجیب خود سجدہ میں ہائیڈ ایشان لا ساجد و دن یعنی سجدہ نیکند
حالانکہ سجدہ برائے حضرت حق کہ منزل قرآن معجز است در سچ آئین و نہ سب ممنوع نیست و
بر عدم القیاد و ناکردن سجدہ التقاد ازند بدل کن یعنی کفر و ایکن بون یعنی بلکہ کسانیکہ کافر ازند انکار قرآن
کے نہایند ہر خوبی زبان نگویند لیکن حق تعالیٰ انکار سرآکہ در دل ایشان سست میداند و اللہ اعلم کہما
پیش گوں یعنی خدادا نام است باخچہ در آوند میکنند یعنی اچھے در ظرف باطن ایشان سوائی تکنیکے انکار
از مخالفت او امر الہی و نافرمان برداری حکم او وسر در و شاد باتی بزندگانی دنیا و گمان آنکہ سفر آخرت فار
در پیش نہیں ہب حب معاصی و شہوات و نکرو حیله با پیغمبر ان ملود مسحون سست بخداۓ تعالیٰ پوشیدہ
نیست و در لفظی گو عومن اشارہ پاں ست کہ این قاتا عاقبت از دل ایشان این چیز برائی قبیح را کمال حتیاط
در ظرف باطن خونگاہ میدارند حالانکہ در وقت حتیاج چین ازین طرف این موزیات خواہند برآمد خواہ
والست کہ چھ خطا کردیم و مار سیاہ را در تاریکی شب جمائل گلی انگلاشتہ در گردن از دل افتکیم ولشتم ماقبل
پست وقت صبح شور بچور و ز معلومت بُکہ بالکہ با خشہ عشق در شب دیچور زما اما چون این جاہلان این
قبایح را محسن کر انکارند و برائی لفظ آیندہ مانند خزینہ گنجینہ با حتیاط در آوند ہائے جان مولخ آوند ہائی
اب و گل نگاہ میدارند پس ترا نیز یہا یا کہ موافق اعتماد باطل ایشان بطریق تحکم و استہرا گفت و شنید کنی
پیش رو ہم بعد اب الیم یعنی پس لشارت دہ ایشان از العذابے در دلہندہ در پل سرور دخوش و قیو
ایشان در دنیا و لفظ لشارت در یہا کس مقام اس مقامہ نہیں است برائی مخویف و ترسانیدن الا الذین امنوا
و عملوا الصالحت یعنی ہمہ کس را ایشان بے عذاب الیم وعدہ کن بلکہ ایمان بیارند عمل صالح
نمایند و کفر و گناہان خود لایں سبب محوساً نہ کہ بر ایشان اصلًا عذاب نہیں است ذات الیم و نہ عیز الیم بلکہ
الحمد اجر و کیفی برائے ایشان مزدیست بر ایمان و عمل نیک و در گردن کفر و گناہ آن مزد خیر
قشرین یعنی منقطع نہیں است بہ جنبد ایمان ایشان در وقت خواب غفلت منقطع شدہ بود و
علانیکی ایشان بسید مصروف شغل و سفر و موت تیر لفظاع پذیر فستہ بود اما رحمت الہی آن ایمان غیر
الہی حکم ایمان و ایمان داد و آن عمل منقطع را عمل مستمر گرفت و نعمت جا و دامی در عوض ایمان نہ کرامت فرموده

واین سوره از سوره های سجده است و بعد از آیت لا بیچ و مکمل سجده است و حضرت امام عظام حرمین ذمیت و عذاب که بر ترک سجده در بیخی ادارد است است لال کرد اند بر آنکه سجده تلاوت واجب است زیرا که بر ترک سنت نداشت و عنایت نمی آید و نزد شافعی لما سجده تلاوت سنت است چو البیش آئست که مراد از سجد در بیخی خفیع والقتیاد است و عزم بر او ای سجده مامور به که در نماز فرض است نه سجده تلاوت و در بیخی ای خدمت زیرا که اگر این مراد می بود سجده تلاوت چرا در بیخی مسنون می شد حالانکه در حدیث صحیح از اخضرات صلی الله علیہ وسلم مردیست که این سوره را در نماز عشا خوانده اند و در نیقانم سجده کرد اند و مفتده یان و شنوندگان نیز همراه ای اخضرات صلی الله علیہ وسلم سجده کرد اند چنانچه ابو یهودیه رضا نیز در انجماعت داخل بود و ظاهراً لفظ است که چون کافران نیز سجده نمی کنند درین آیت نداشت گردن مون را البتنه می پاید که از جهت حقیقت کافران سجده کند و نه آیات سجده که در قرآن است یاد ران آیات که ذم کافران است بر ترک سجده یا مرجع مومنان و فرشتلگان است سجده کردن لیکن حمازه از اینجا نبایست یعنی هر سجده که در قرآن است درین فسم آیتهاست نه عکس زیرا که در قرآن بسیار جا هاست که این قسم آیت آمده است و دران سجده نمیست و نه اگفته اند که آیات سجده لو قیفی است نه قیاسی -

سوره البر وح

سوره البر حکی است بست و دو آیت و صد و نه کلمه چهارصد و سی حرفت در بیان این سوره با سوره الشقاق آئست که در ابتداء آن مذکور شنگان فتن آسمان است که روز قیامت خواهد شد و در نیسورة مذکور فتن آسمان است در دنیا پدوار و ده قسم متساوی که هر یک حکم جداگانه دارد و در انتهای آن سوره بدل الذین کفر و ایکذبون و ای الله اعلم بحال عuron واقع شده و در انتهای این سوره بدل الذین کفر و فی تکذیب الله من فرآتھم محیط و این هر دو مضمون با هم اتحاد دارند چنانچه پوشیده نیست و در در سلطان سوره حال پیشیگان دوزخیان مذکور است چنانچه در وسط این سوره نیز فیحان مذکور است پس هر دو سوره را کمال مناسب است بهر سی پر سبب نزول نیسورة آن بود که کافران مکه مسلمانان را بابت رسلام اذل عذت و سیخ میرسانیدند و مسلمانان این شکایت را بحضرت رسالت صلی الله عرض می نمودند و راجحانه ارشاد می فرند که وقتی خواهد آمد که شمار احتقانی قدرت انتقام ازین مردمان خواهد بخشید و آنچه اینها با شناسی که مذکور شد اینها خواهند کرد کافران چون این جراحتی دند طنز و استهرا آغاز نهادند و گفتن که این مردم ضعیف و ذلیل و بیحایره را چه امکان است که قدرت انتقام از ما یابند اگر عزت ما داشت

پہنچو ختنے کے ثابت نہیں کہ مارا چرا برائیان غالب میکر دل پی معلوم شد کہ المعام الہی درہر وقت ہر ان نصیب ہے وہ دلت و عجز و خواری نصیب ہے یا حق تعالیٰ در جواب این سخن کافران امیسورہ را نازل فرمود در مطلع امیسورہ سو گزدہ آسمان خورده کہ دوازدہ برج دار دوہر پڑھے موجب انقلاب عالم داہل عالم میشود لہا چیز عزیز کہ حکم پڑھے کمال عزت داشت در برج دیگر خوار دلیل و بیقدار میکر دوچنانچہ جام ہائے شال و پوستین در تابستان آب سرد و شربت ہائے لطیف رنج و روزستان از یجا باید کہ بالقلاب حال پیے بند و برعزت خود مغرونشوند و بروزت مسلمانان طعن ہتھڑا نہ مایند کہ درہر سال در موسم با مختلف مثل این انقلابے مشاہدہ میکنند و از بخا معلوم شد کہ این سورت را بہ سورة البروج از یہیں جہت نامیدہ اند کہ منظور درین سورہ بیان تعاقب ہیکی و بدی سوت تبادل سعادت و سخوت تا معلوم شود کہ ہر کہ مسلمان از اینداوں رنج میرساند و کمال غلبہ و قوت دار دیتو اند کہ در انتقام گرفتار م شود و مشهور ترین اسما۔

تعاقب سعادت و سخوت نزد عوام کہ درہر سال آنرا ہے بینند و میدانہ در جہا ہو دوازدہ گانہ آسمان است و ہد ناہ ہائی قمری درینیابے اعتبار لضمودہ اند زیر اکہ سبب احتلاف آنہا انقلابے در عالم محسوس میکر در و از بخاست کہ ناہ ہائی قمری درہر سکم می آئند و حکم آن موسوم میکنند و خود نیز سبب العلاقہ حکام برج انقلاب پذیر میشوند۔

سیدالله الرحمن الرحيم

والسَّمَاءُ عَدَاتُ الْبُرُوجِ يعنی قسم مخصوص بآسمان کے صاحب بجهاد و ہر برج درینیکی و بدی و سعادت و سخوت حکم جزو ایسا وجود احتلاف حکام تعاقب دران ہیما نہیں چند چند سے حکم اور عالم جاری میشود و باز زوال مکنہ پر زیر دو باعوں میکنند پس اعتماد بر بودن یکیا لات در حق شخصے و بنودن آن در حق شخصے و دیگر شاید کر کہ شاید ایسا لات موجود معدوم گرد و اخالت معدودہ باز آید و حقیقت بر جہا این سوت کہ سبب گردش آفتاب نہ آسمان و ائمہ میشود کہ آنرا ائمہ البروج گویند و آفتاب آن ائمہ را در مدت یک سال تمام میکنند چون آن دائرہ ایسی دوازدہ قسم بر پنجم قسم را برج نامند دو دوازدہ برج پیدا شود و وجہ تقسیم این دائرہ بد و دوازدہ سیم صحیح شاید عینہا و کامیق حص کہ از جہا اہی رازیاں جمیع بنی آدم القا شدہ و ہر سہہ طوالٹ ہنود فارسیا دلو نیان و عربیان و فرنگیان و دیگر اقوام بران متفرق اند ایسی کہ چون مدت بودن آفتاب درہر ربع از ربع فلک را فصلی مقرر کر دہ اند کہ ہوا و خاصیت آن فصلیہ ای ای الف یک دیگر سوت مثل بیج و خریف و گرمی در رستان فہصل را بتدائی و سلطی را نہیا ہی سوت کہ حکم آن فصل درینیا لات بقوت و ضفت مختلف

میکر در لاجرم فلک را بنا بر این بد و دوازدہ قسم تقسیم نہ کر شد و ہر قسم را پڑھے نام نہادہ اند دنیز آفتاب در مدی و زورہ تمام خود دوازدہ نوبت با قمر الفاقع جماع میشود کہ ہر دو دنیکی مکان از فلک بهم می آئند و از ہر اجتماع

قمر اخرازه قمری است لاجرم فلک را بعد اجتماعات شمس قمر و ازاده قسم کرد و هر قسم را برچه مقرر ساخته اند و بسیار اموافق صورتیکه پس دین جمایع ستاره هادران بسیار پسید شده بنام آن بسیار مسماً کرد و اند چون حمل و ثور و حوزه اوس سرطان و آسد و سبد و میر آن و عقرب و قوس و عدی و دلو و درخت و مری که رازین مر جهاد عذر ایام حرکت آفتاب پسی قسم کیم کرد و اند هر قسم را زمان بسیار درجه نام نهاده اند و هر درجه را شخصت قسم کیم کرد و هر قسم را زمان درجه دقیقه نامند که در لغت هندی مدت قطع انقدر امکھڑی گویند و هر دقیقه را به شخصت قسم کیم کرد و ناینچه گفتند که در هندی آنرا می نامند و هر شانزده را بشخصت قسم کیم نموده شانزده نامند که آنرا هندی چون گویند و علی ہذا القیاس این ازاده بسیار با هم در صورت و احکام خلاف تمام ندارند پس حمل بصورت برده گویند است که سر بجانب مغرب و قدم بجانب شرق دارد در وی باز پس کرد و چیزرا می بیند و ستاره ما که در صورت او واقع شده اند بست و سه ستاره اند و پنج ستاره دیگر نیز بصورت او تعلق دارند گویا بسیار از صورت واقع شده اند و ثور بصورت گماشیست که سر او بجانب شرق دوام او بجانب مغرب است و صورت او از سی و دو ستاره مركب است و ستارهای دیگر مثل ھیں سور و مژار یا که بر مثال خوشانگور است و میران نیز بصورت او تعلق دارند اگرچه خارج از صورت اند و جزو زیور است دوآدمیست پایکیز یک آمیخته و پیان و متصل شده که سر پاک ایشان بجانب حمال و شرق است و پاک ایشان بجانب خوب و مغرب است و هر دو ستاره در صورت این بسیار خلند و هفت خارج که فرع و مقعده باو تعلق دارند سنتبله بشکل نیز است که درست خوشانگور است میران نیز بجانب بیان مدد پاک او بجانب میران از بست و شش ستاره مركب است و ستارهای دیگر نیز تعلق با او دارند و متصل است او که خوش و ران نسته اند سی اتنست که او را سماک اغل گویند و میران بصورت ترازو است مركب از هشت ستاره و عقرب با بصورت کردم است هر از بسته یک ستاره و قلب العقرب بخیل دیگر ستاره های نیز باو تعلق دارند و قوس بشکل هر دوست که کمان و تیر در دست دارد از سی یک ستاره مركب خاتمی بصورت بزغاله است مركب از بست و هشت ستاره سور و آنچه نیز باو متعلق است و تو نیز بصورت مرد است که دلو را از چاه ببرد و در دست گرفته آن دلو را و زنگ ساخته آب بزرگین میزند و صورت او را چهل دو ستاره مركب از دوست بشکل در ماهی است که با هم شست و شکر را چپا نمیده اند بیکه را زانها سبک مقدم خوانند که بر بجانب چوب است و صورت این هر موسمی مركب از سی چهارم ستاره است این بیان خلاف صورت پائی را جهاد اما بیان اخلاف حکام آن بجهاب پس حمل خانه میخواست در بال این پرده و شرف آفتاب نوزدهم درجه است و نیووز حمل را بسیار مذکور و نهاری و حار پاپس و صفر اوی و بسیار

متقلب و بیعی و شما می خوانند و شور خانه ز هر است و دبابل می ریخ و شرف قمر در سیوم درجه است و اورامونث و
لیلی و سرد و خشک سوادی ثابت شمارند و جوز اخانه عطارد است و دبابل مشتری و شرف هواس و مهربوند
از اندک دنیاری و گرم و ترد موی ذو حبدهین انگارند و سرطان خانه قمر است و دبابل زحل و شرف مشتری و
هبوط می ریخ و مونث و لیلی و برج منقلب اسد خانه شمش است و دبابل زحل و دروی شرف و سیوط نیست ثابت است
و نذکر و نهاری و عار و یا بس صفر اوی سنبده خانه عطارد است و شرف عطارد و دبابل مشتری پیوط ز هر
ذو حبدهین مونث دلیلی سرد و خشک سوادی نیز خانه ز هر است و دبابل می ریخ و شرف زحل و سیوط طافه
و برج منقلب نذکر و نهاری کرم و ترد موی و عقرب خانه می ریخ است و دبابل زهره و هبوط قمر و برج ثابت
و مونث و سرد و ترد بلغی و قوس خانه مشتری است و دبابل عطارد و شرف ذنب هبوط راس و ذو حبدهین
و نذکر و نهاری و گرم و خشک و صفر اوی و جدی خانه زحل و دبابل قمر و شرف می ریخ و سیوط مشتری برج منقلب
و مونث و دلوخانه زحل است و دبابل فنا بیهیچ کوکب از و شرف و هبوط نیست و برج ثابت است و هر ای کرم
و ترد و نهاری و خوت خانه مشتری است و دبابل عطارد و سیوط او و شرف زهره و مونث دلیلی و سرد و ترد بلغی
و ذو حبدهین با توجه از خواص احکام ظاهراً این برج که نسبت بازمان عوام خیل و دشمن پیداست خلاف فضول
که در ضمن آن عزت و دلت در تمام عالم تعاقب ف تبادل مینمایند و در پرسال این اتفاق ای میدهد باز در ای
و لیزیان او ضلع گذشتہ عزت مفقوده و دلت معده باز خود نماید پس دلیل صیرح باشد بر تبدل حالات و
الغلاب عزت بذلت وبالعكس و چون میان قسم العلاج در اکه مکمل شده در تظر عام و خاص شهور و محصول ثابت موند
حالات که دیگر رای بیان اتفاق اعظم که واقع شده می است و از تظر عام و خاص مستور و مخفی است و عقل بیچ عقل خودی
خود بی مدد از نبوت بد ریافت آن نیز سدیا دمیفر مایند که والیو ف الموعود تعنی و قسم مخورم بر دزیکه و عده
کرد و شده است برای جهراً اور آن اتفاق بیس عظیم رو خواهد داد که آسان ف بر جهاد اسلام و ز میں بهه در این روز
الغلاب پیغام خواهند شد و عالمی دیگر از سر زنبیا و نهاده خواهد شد و عزیزان این عالم را در این روز کمال دلت دلیلان
این عالم را در آن عالم کمال عزت عالم خواهد شد و چون آن روز برای جزا موعود است در ایصال جزا از سه چیز
الابداست اول متحقی جزا دوم حاکم که که هر کس را بقدر حقیق اور جزا و به سوم آنکار از نمکی و بدی که موافق آن
جزا را داده شود و برای بیان این هر سه چیز که در آن روز جمع خواهند شد و قسم دیگر یاد فرموده اند که و شلهیں
بعنی قسم مخورم بغير حاضر شونده از جنس انسان و جن مملکت در ازو زمکنا حاضر خواهند شد و مجتمع عظیم هرگز
نهی این در خیال می نگذرست بخواهد یافت و سبب این تجلیع مقدمه خبر او درست خواهد شد که علیه
در ایان همه حکمه بودند و شهود دینی قسم مخورم بچشمکه نزد او حاضر خواهد شد و آنچیز نیز حیض صورت دارد

اول عمل خیر و شر که بجز در خاستن از گوردنده شدن نمودار خواهد گشت و هر کاه هر شخص خواهد بود و دوم فرشتگان بصورت پائی مختلف دار خوش منظری و بدشکلی برای تعمیم و تعمیم آنکس خپور خواهد بود و فرشتگان هر چند آسمان عاملان عرض و نویسندگان اعمال بهمه را نظر آدمی می سنجایان خواهند شد سوم نامهای اعمال برس خواهند و از تمام طالعه نمایند. چهارم وزن اعمال و وقت حضور میزان منکشنا خواهد شد تهم محلی ای که حاکم آن فرست بی پرده نمایان خواهد شد ششم نهشت و دوزخ که در زمان مستور مخفی است بسیاریه و آرایش امدادی شد احده خواهند نمود و به بعد این نکشاف این امورسته طرفه القلا بے در جان بدن آدمی بلکه در تمام عالم رو خواهد داد و در تفسیر شاهد مشهود اخلاف بسیار است آنچه مذکور شد از معتبران صحابه کرام منقول است مثل ابن عباس و حضر امام حسن و صحابه عجیب و ابن الصیدی است اما در معالم لغوی و دیگر کتب معتبره حدیث بر روایت ابو ہریره رضا از اخضرت صلی اللہ علیه و آله و سلم حروی است که مراد از شاهد روز جمعه است که در هر شهر و هر مسجد مکہ دوران جمیع خواند و میشود برگات آن روز حاضر میشوند و مراد از مشهود روز عرف است که حاجیان از اطراف دور دست برای تحصیل الوارچ دراز و ز در یک مکان خاص فراهم می آیند پس گویا آن روز در جان مکان مسکونت دارد که مردم مشتاق او شده نزد او میرسند و وجه تکریر شاهد مشهود اخلاف قسم های سابق معرف بلام اندیشه است که روز جمعه در روز عرف مخصوص در یک فروشنده مکرر وار و میشوند اخلاف روز قیامت و آسمان برجای ای اسمان که غیر مکرر اند و در حد شرطی وار است که خیر ایه طلاقت افیه الشهنس یوم الجمعة فیه خلق آدم و فیه ادخل الجنة و فیه اهبط منها و فیه تقوم الساعة و فیه استاب الله علی آدم و فیه وارد است که در روز جمعه ساعت است اگر بینه مسلمان آن ساعت را بدعا و التجاد رجای برای حصول مطلب پنیک بلکه راند مطلب حمل شود و نیز دارد است که الکتو والصلوة علی یوم الجمعة یعنی سیار فرستید برای من در روز جمعه که آن روز فریب است و نیز در حدیث شریعت است که حق تعالی روز عرفه فرشتگان را میفرماید که به پیشیدنگان مرآت خاک آورده و موی ژولید از دور دور برای حج خانه من آمد اند گواه بشید که من اینها امر زیدم دوران روز شیطان سیب دیدن عموم مغفرت آنی ناله و فقان میکند و ناک بر سر خود میباشد در روزه آن روز لکفارت گناهان و سال است گذشته و آینده و نیز در حدیث است که بهترین روزهای مسنه روز جمعه است و بهترین روزهای سال روز عرفه است یعنی نهم ذی الحجه و اگر قدر جمع شوند از رعلی نور گرد و درین هر روز نیز روز عجیز القلا است تراکه روز جمعه در شریعت ما است ای سیوی است و در روز عرفه انتها ای عبادات سال است باید ای عبادات کبری کجع خانه کجه است و بعض از مفسرین گفتند اند که هر روز که دران اجتماع عظیم واقع شود و مردم اسیار در آن روز برای سر احجام همچویا خصوص برگردی حاضر شوند مشهود و حاضر آن روز شاپرین نظر پسر مشهود شامل روز جمعه و روز عرفه و عییدین است و روز تر و پیش ای نیز هر کم ذی الحجه و دیگر ایام

جذب از شهادت و تقدیر شاهد و شهود که بعیین حضور اند گفته اند ملکه از شهادت که بعین گویی
شده است داشته اند و بین تقدیر شاهد و شهود چند حضرت اول ذات حضرت حق چنانچه سالم بن عبد الله گفتند
که شاهد خدا است و شهود خلق و کفی باشد شهید او و سعید بن جیر گفته که شاهد خدا است و شهود به توحید
شهرالله آنکه لا اله الا هو و روم آنکه شاهد سعید است و شهود علیه امر است قوله تعالى فَلَيْفَ اذَا حِنَّا مِنْ
کل مه لشهید سوم آنکه شاهد نویسندگان اعمال آن و شهود خلیه مکافین قوله تعالى وَجَاءُوكُلُّ فَسَرِّ
معهاد اتفاق و شاهید چهارم آنکه شاهد اعضاً آدمی است و شهود علیه ارمی قوله تعالیٰ وَمَنْ تَشَهَّدْ عَلَيْهِ
الست هم این دیهم و از جمله هم بخوبی آنکه شاهد روز و شب است و شهود اعمال نبی آدم چنانچه احسن بصری منقول
است که ما من يوم الہ ولی و نبادی این یوم جلیل و این طی مایل فی شهید ششم آنکه شاهد این
وزمین است که پیر قطع آسمان و پیر آنچه زیر اور واقع شده است از طاعون و معصیت و همچنین بر قطعه
زمین و پیر آنچه بالائے او واقع شده است از نیک و بدی روز قیامت گواہی خواهد داد و شهود به انحراف را میگردند
برایت بد است که زیر آسمان بالای زمین واقع میشوند تضمیم آنکه شاهد ذات اخضرت صلی الله علیه و آله و سلم است
و امت ایشان و شهود علیه دیگر اینم که قوله تعالیٰ و کذلک جعلنکه امت و سلطنت کو لذا شاهد اع
علی انسانیکوں الرسول علیکم شاهید ششم آنکه امام رازی رحم گفته اند که شاهد جمیع مکانت
اند و شهود لذات پاک و احباب وجود که پیر فرده از ذرات عالم بر دارد ذات و صفات او تعالیٰ گواه است
و موافق بین تفسیر است جمله ای کلام که قیاس علی سب شاهد درست نیست و استدلال پیش از برق
میتوان کرد هم آنکه شاهد مجرم اسود است و شهود لجه حاجیان زیر پاکه در حدیث وارد است الحجر الاسود
یعنی الله فی الارض تمجیع یوم القیامۃ عیناً یمکن بهما اولسان بین طبق پیش از هر علی مبتدا
حق و هم آنکه حضرات صوفیه نعموده اند که در مقام اهل شاهد حق است و شهود خلق و در مقام اصحاب شاهد خلق
است و شهود حق و پیر تقدیر اینچنان که مذکور شده بجهت شرافت عظیمی که در آن قابل قسم خود را نزدیکی چشم داشت
بر القلوب احوال نیز میگذرد و بحسب بعضی معانی تکیه و ابهام نیز مناسب نهاد است و در تعیین جواب این قسم با
تفسیر را اختلاف بسیار است بعضی گویند که جواب این قسم را مرتباً صعب الاحوال و داد است بقدیر
لام وقد بعضی گویند که کلام مبنی بر تقدیر و تاخیر است یعنی قتل صحیح الاحوال و السما عن ذات ملحوظ
واز این مسعود و قیاده رفمنقول است که جواب این قسم این بسط ریاث لشیل فیل است و باین این
آنچه مذکور است بحکم حمله مفترضه دارد و صاحب کشاف و پرسخ از متقدیین چنین اختیار کرد اند که جواب این مخدوش
است یعنی لعن من یوذی المؤمنین کایمان افهم کمال عن اصحاب الاحوال و واضح آن است که جواب قسم

وَإِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ سَتُقْتَلُ أَصْحَابُ الْأَخْدُودِ بِطَرْقٍ سَتُشَاهَدُهُنَّ مُضْمَونٌ بِعِدَازٍ قَسْمٌ هَامِيْرٌ حِمَارٌ كَانُ
در میان آورده اند تا اول عقلیه با اهل تقليه منضم گردیده بقوت تمام شبات مطلب نمایند و نیز ازین قسم همان
القلاب خالم و استقام از ظالم در دنیا وقت آمدن دائره بخوبت در يوم موعود بعد از اقامت شهر و اطمیه اش بهو
ب ثابت هیشود و ازین قصه بالخصوص این معنی در حق امداد بندگان مومنین بوضوح می انجامد لیکن در دن
این قصه برای امام تقریب سخن و تنزیل عام بر خاص است که بر تقدیر مطالب ازان ناگرفتست گویا چنین
میفرازند استقام از ظالمان مسلمانان هم در دنیا و هم در آخرت بعد از آوردن گواهان و اثبات حق و افعشه
نمیست چنانچه در ماضی نیز واقع شده که قتل اصحاب الْأَخْدُودِ دُعْيَ قتل عام کرده شد صاحبان خندق
را که به طول چهل چهل گز و بعرض دوازده گز کافته بودند تا مسلمانان را در ان خندق با اندازند و هذا
کند و آن خندق با بحد میگردد و تفت شده بود که الْتَّارِدَاتُ الْوَقْدُونَ یعنی تمام آن خندق آتشی بود
صاحب شعله بزرگ یا صاحب سهیه بسیار که در بان افروخته بغايت تفت کرده بودند و در حدیث شریف ا
که چون آنحضرت صلی الله علیه و سلم در تلاوت ایسورة باین آیت میرسیدند میفروند که اعوذ بله
من حمد البلا و این قتل عام که صاحبان خندق را واقع شد استقامی بود عاجل و سرع که به سبب
اشتعال لش و انتشار شراره یا او بعد از بر تافقن مسلمانان در ان في الغور بیلاک شدند و فرصت هر چیز
بخان خود یا نیافتد زیرا که این استقام وقت واقع شده که اذْهُبُهُ عَلَيْهَا قَعُودٌ یعنی در ان وقت که اصحاب
خندق بران آتش نشسته بودند قبل از آنکه از کرسی یا برخیزند و بخانه بودند سوخته شدند و مملت قلیل
هم نیافتد و این قسم استقام عاجل سرع بیشتر در نظر عوام موجب عبرت میگردد و در فی الواقع آن جماعت
در ظلم کمال مرتبه بصریگی کردمد و با این استقام عاجل گرفتار شدند زیرا که ظالمان و بجز بحضور و بالمواجه خود
کے راضر شلاق مینیکنند بلکہ بپیادگان وزندانیان حکم میکنند که گنهگار انس ایاست نمایند تا خلاف
مروت و نقیض مقتصد یعنیت واقع نشود و هُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شهر و دیگر یعنی و این
ظالمان که صاحبان خندق بودند هر آنچه با اهل بیان میگردند خود بذات خود حاضر شده بودند در بین
باشد و ایشان که قصه اصحاب خندق که برآئی دین و ایان مردم را در ان خندق پراز آتش آنداخته
اند و خود نیز بلا فاصله در استقام عاجل گرفتار شده کند شده دونخ گردیدند در چهار ناحیه که قریب به دیار
چجاز بود واقع شده است محمل است که ازین آیت هر چهار مرد باشند و منظور تخریب اهل مکه
است تا این قصه های معلومه خود عبرت گیرند و در اینجا از مسلمانان بصریگی نمایند قصه اول که
در مکث شام واقع شده کیفیتیش در حدیث صحیح که در مسلم و دیگر صحاح برداشت

اصحیب و می رف دار و شد و چین است که در آن ملک پادشاهی بود صاحب ثروت و لکن ساحر بے داشت
که سحر های کار مملکت آن پادشاه بر سر حران ساحر بود هرگاه فتنی بے در ملک و پیدا
کردان ساحر اور اپس سحر پاک میکرد و حاجت جنگ و قتال نمیشید و هرگاه امراء و اعیان مملکت از پادشاه و
پادشاه او بدل نمیشدند آن ساحر بزر و سحر دلمایه است آنها را ارام میکرد و علی پذرا الفیاس در جمیع چهات سحر و
میگشت تا آنکه آن ساحر پیش شده باز زندگی مایوس گشت په پادشاه عرض نمود که من پیش شدم
میریب است که از بجهان میر و م کو د کے زیر ک و ہوشیار از غلامان خود بمن بسیار بینایا اور اعلی
نمایم که بعد از من کار و بار مملکت شمار آن کو د ک سر انجام کرد و باشد پادشاه غلام میزیر ک
غلامان خود مقرر کرد که از صبح تا شام نزد ساحر حاضر باشد و فن سحر بیاموزد آن کو د ک
وز آمد و رفت بخانه ساحر شروع کرد و فن سحر را آموختن آغاز نهاد و تفاقاً روزے در راه دید که
هم بسیار از خانه برمی آیند پرسید که درین خانه کیست مردم گفتند که درین خانه را بیه است
که عابد بے که دنیارا اترک کرد و بعبادت خدا مشغول است آن کو د ک نیز به خانه را بیه در آمد و
نور از نیشت و کلام اور اشیید کلام را بیه دل او اترک کرد و محبت آن کلام اور اپرای میاعث شد
هرگاه از دولت خانه پادشاه بخانه ساحر میرفت و راه نزد را بیه نشست و در بعضی روزها که تادری
نشست ساحرا و راز سحر و تنبیه میکرد که چرا دیر کردی او میگفت که مراد رخانه دیر شده و هرگاه ساحر این
را بحضور پادشاه عرض کرد پادشاه تقید فرمود که این کو د ک را پچاہ تر نزد ساحر میگیر تا ره باشد مردم
آن کردند که این کو د ک از بینا صحمد میر داد اگر اور اتا خیرے میشود در راه میشود نه در خانه پادشاه ساحر
و راز شنیدن این سخن بران کو د ک آشنا شدند و داشتند که اور اور راه ببازی اطفال مشغول
بدر تا آنکه روزے باین کو د ک از خانه ساحر بدو لخانه بادشاهی مراجعت میکرد دید که در اشانے راه از دهائی
که سر کوچ را گرفته بنشسته است او مردم را راه گذر نمیشدند اس تاده اند آن کو د ک در دل خود گفت که امروز
آن میکنم که صحبت ساحر مرا بترابت یا صحبت گوشش نشین نشگه برد اشت و گفت که ای خدا یا اگر دین نمیگشته
آن بیهتر از کار سحر دی ساحر است این از دهار ایکش تامرومان خلاص شوند و آن نشگه را به سمت از دهائی
که در سیدن آن نشگه از رایجا ن شد و از مردم غزوی برخاست که این کو د ک در سحر بمرتبه کمال رسید و رفت
و سحر بآن گوشش نشین نیز مسموع شد اور دخلوت با کو د ک گفت که ای پسر ترا حق تعالی ای بزرگ ساخت و کار تو
و خواهد رسید که من می داشتم لیکن میلایم بدل اخواهی شد خبردار بمن نشان خواهی داد کو د ک بگوشش
نهشی که قدر قبول و قرار در میان آورد که سهرگز نام ترا خواهیم گرفت و ترا نشان خواهیم داد خاطر خود محمد ام

کو کراحت تعالیٰ پر برکت صحبت گو شہ نشین مکاوت آجیل مقدس کاز و فراگرفته بود و ابتلاء دین خیوی کو
حقیقت مخمر در ہمانین بود بہتر بہ ولایت عظیمہ رسانید تا انکہ مبروصل اکہ رابرکت دست او شفاید فرمز
بسیار لالہ اطیا بر از معا الجمیع آنها عاجز نمیشدند بدعاوی این کو ک تند رسی نصیب ہے کشت اتفاقاً کیے از مصالح
پادشاہ آن شهر را چشم کور شده بولو سبب کوئی مصالحت پادشاہ از دست او رفتہ تعریف و تصریح
این کو ک شنیده پیش او آمد و ندو روہایا آورد و گفت کہ بمن نیز توجہ فرماؤ شفاید کو ک گفت
من چہ باشم کہ شفایتوانم داو شفاید دست خدا است اگر بخدا ایمان آری دبت پرسنی راترک کی و پادشاہ
پروردگار خود مدان من در جانب آئی و حاخوا ہم کرد تماز اشفا حاصل شود امفر کو رد در ہمان مجلس مشیرت
با ایمان شد و پڑھائے آن کو ک کنی الفور بینا گشت و موافق معمول در مجلس پادشاہ حاضر شد پادشاہ یار تعجب
و گفت کہ لطیا سرکار و کحالان از مصالح پیش تو عاجز شدہ بودند چہ قسم بینا شدی گفت پروردگار من
وساطت اسباب برآبینا کرو پادشاہ فرمود آیا غیر از من پروردگاری داری مصالحب گفت کہ پروردگار من پرورد
تو حضرت ذات خدا است پادشاہ برآشافت و اور از پر ضرب شلاق گرفت کہ باری این عقیدہ از کہ آموختہ چون عزم
بسیار کشید ناچار شدہ نام آن کو ک گرفت کو ک را پادشاہ بحضور خود طلبی کی گفت کہ ترا به پروردش من و فیض
ساحر من آئی بہتر بہ حاصل شدہ است کہ نلعین ایمان میکنی و پھر من راشفاید ہی ایچہ کفر ان لفست اکہ پروردگار
مارا در کنار و داشت پروردگار خود دیگر را فرار دادہ کو ک گفت کہ شخانہ بدمست من و نہ بدمست شاونہ بدمست حرشا مختر
بعد است خداست پادشاہ فرمود تا آن کو ک را خذاب شدید کنند و فرمود کہ این کو ک کا ز ساحر غائب نہ معلوم
از جای دیگر این عقیدہ را فراگرفته است ساحر نیز بشنیدن این ملحوظ افغان نیزیران بحضور پادشاہ رسید و عرض کر
کہ این کو ک از دستے پیش من نہیں آید معلوم نہیت کہ کجا میر و دو مردم سرکار پادشاہ نیز عرض کر وند کہ این طفل
از صحیحے برآید و در خانہ نئے ماند پادشاہ فرمود کہ بانواع خذابی را معدہ کر دہ بیسید کہ از کجا این عقیدہ ام ختم
آن طفل بخدمت خذابی بھر طلب شدہ نام آن گوشہ نشین گرفت پادشاہ آن گوشہ نشین طلبانیدہ آرہ نیز بحضور
حاضر کر دو گفت کہ اگر از دین خود بزرگ روی برس تو این آرہ بکشانیم را ہب گفت کہ مر اہم کر زدی بازگشتن از
میست سرچہ مرضی پادشاہ باشد بکنند پادشاہ فرمود تا ارہ برس او نہ لوند اور اور حصہ کر دہ اند اختند بازان مصالح
تلکیف بہترستن از دین را ہب من و اونیزرا کر دیسر اونیز آرہ نہادہ چاک کر وند بازان آن کو ک کے آور وند پادشاہ کم
ست رئے این ہر دو دیدی حالا اگر زندگی خود بخواہی ازین دین بیزار شو کو ک نیز را بکر و پادشاہ بحمدی از محمدان حض
کار اور اپر فلان کوہ بلند بسید و برقلہ سوہ استادہ کنید اگر ازین دین برگردان و اور بہتر بہ امارت و مصالحت خود برسا
و اگر صراحتاً از ازان قلہ بینی ما زیدتا اجزا بیدن او پاش پاش شود کو ک را چون سر آن کوہ بردند کو ک جناب

اگر کوک بار خدا یا به هر چیز خواهی شر ایشان را زمکن کفایت کن کو فاز نزله شد پیدا شد معتقد ان پادشاه ہمہ انداد میں
جانب انداد آن کو دکن حضور پادشاه صحیح و سالم رسید پادشاه پرسید که یاران ترا چپ شد غلام عرض کرد کہ ہمان خدا
دین اور قبول کرد ام مر از شر آنها کفایت کرد پادشاه زیادہ مرضی ناک شد و دیگر معتقد ان خود را فر صود کرد کو دکن
رزورتے لشان پنده در میان فریا پسر پیدا کر ازین دین خود برگرد فنبه والا اور اور در پیا انداد بیرون در وسط در بیان
سند و از تحلیف ارتدا در اند غلام در جناب آسمی دعا کرد کہ باز خدا یا مر از شر این جماعت ہم مکاہر ناکوستی
از گون شد و معتقد ان پادشاه ہمہ عرق شدند و غلام صحیح و سالم باز بجهنور پادشاه پرسید که
الاچ کردہ آمدی غلام تمام قصہ بیان کرد پادشاه متوجه ماند غلام عرض کرد کہ اگر منظور خاطر پادشاه قتل این پنده
ست پس بغیر از نیک حیله نمیتواند شد پادشاه فرمود کہ بگو غلام گفت جبلہ اش انت کہ تمام مردم ہیں ہر
ایران شهر در صحرائے جمع فرمائند و هر ابر در کشند و یک تیر از ترکش خود بگیرند و سو فار اور ابر زد کمان نہاده
عن فسون بخواست بسم اللہ رب الغلام یعنی بنام خدا بکیه پروردگار این کو کرد است بازان تیر را
بسوئی من رہا کندر من کشت خواہم شد پادشاه چھین کرد دان تیر بصرع غلام رسید غلام وست خود از این
نیادہ گفت کہ من مطلب خود یا غنم کہ بنام پروردگار خود نہ بوج شدم و غریب از مردمان برخاست کہ امنا بولی غلام
امناب رب الغلام یعنی ایمان آور دین پروردگار غلام ایمان آور دین پروردگار غلام پادشاه را مصالحان اور
عرض کردند کہ درین مقدمہ خیلے قباحت واقع شد و ایچہ ازان میر رسید یعنی ہمان بوقوع آمد زیر اک مردان شہر سچہ
پروردگار غلام را قوی تزوقدار تراز شما و الشند و عجز شمار امشابہ نمودند کہ تانام پروردگار اور نکر فسید بر شتن
او قادر نشد پادشاه را خشم و خجالت مشیر افزود و فرمود تا بسر کوچہ با گشتر خندق ہابکاوند و دران آتش افزود
نکر کرد از دین غلام پر نگرد و اور اور ان خندق انداد ندو پادشاه بمحیج اعیان اور پر خندق حاضر شدہ کرسی ٹانہ
تماشا کے این عذاب میکردن ما انکہ زنے را گرفتہ آور دند کہ درگزارش بچہ شیر خوارہ بور آن زن را نیز خود سختند
کیم در آتش مینید از ندا آن زن از در آمدن آتش ترسید دیا خود را باز پس نہاد پادشاه گفت کہ این زن ما
میلت و مسید پاٹش کے از دین خود برگرد و طفل شیر خوارہ کرد کنار او بود پاؤ از بلند کہ مسموع ہر خاص و عام پاشد
کیم در کار در کار اے مادر نادان چی میکنی صبر کن کہ بر دین حقی ہمین کہ حشمت پوشیدی و در آتش در آمدی این
آتش بر توکل و گلزار خواہد شد آن زن بزم مجاہد با بچہ خود در آتش رفت و آتش پر بکارگی ایچان اشتعال پدید
و شرارہ پا بر آور دکہ پادشاه واعیان وارکان او کہ بالائی کرسی ہا شستہ تماشا میکردن فرست برقا متن میٹند
و سو خفتند و در پر خندق نہیں قسم شتعال عظیم در آتش میداشد و اکثر مردم شہر را کہ بہ تبعیت پادشاه در پنڈو
هزمان فسوز اندان آنها مشغول بودند سوخت و ملاک کرد و ربیع بن انس گفتہ است

که حق تعالیٰ جان مرمنان را که در آن آتش می‌انداختند قبل از آنکه گرمی آتش برین آنها را تپش
می‌فرمود و در بیشتر داخل همچو دودرین قصه نکته ایست بایکیه حضرت شیخ ابراهیم ایشان بن پورس
آتشست که قتل غلام از دست پادشاه بهار مکافات دینوی بود که با رسیده قواف قرار گرده از آن پوشش
پادشاه بران غلام دستیاب نمیشد و مکافات دینوی را کار خانه ایست عیاز کارخانه مجازات اخروی زیر
مکافات دینوی و نیقیسم صورت ہاعینی و نارضامندی از حضور خداوند نمیباشد بلکه باعث ترقی مرات
کمال میشود بخلاف مجازات اخروی چنانچه حضرت سید الشهداء احمد را بابت کشتن مادرشان حضرت میرزا
مرتضی علی کرم اللہ وجہه و شکافتن جگر آنها دکباب کرد و خوردان چگرند آنها را وداد کرد خود یعنی شهید شدن و کام
سینه ایشان را چاک کرد و جگرند را برآورده خامدند از دندان خورد و تفصیل این مقام را سار در فتوحات موجود
قصه عجیب دو مم که در زمین سخنان که شهریست درین افعشده کیفیتیش آتشست که شخصی از مسلمانان که در
تابعان انجیل بودند در خانه شخصی آبده نذکر شده بود و با رسیده لفڑمازید بجا آرد و
اشمار انجیل مقدس را میخواند و خزان شخص را که این مسلمان نذکر اد بود چنان نمودند که در خواندن انجیل فوج
سینه لوگو برآید و در عالم منتشر میشود و خضری پیش پدر مذکور این عجوب کرد پدرش نیز او را در وقت خواندن
از سوی اخ نظر فرمود که فی الواقع نزد عظیم ظاهر شده ازان نذکر استفسار نمود که این چه کلام است و چه اثری است
از تو می شنوند و می بینیم آن مردم مسلمان نظر بقوت و شوکت پادشاه و زیستان آنجا در اتفاق میکوشید و شخص
و نیال او گرفته اور اینگ میکرد تا آنکه ناچار شده از احوال دین و مسلم و انجیل مقدس میان او در میان نهاد و
شخص دختر او فی الغور مسلمان شدند و انجیل امروخته بخلاف مشغول گشتن و رفتاره در آن شهر این سو
شاریع شد پس از دو هفت کس دیگر از مردم دوزن بشرف مسلم شرف شدند تا آنکه یوسف بن فی نواس حج
که پادشاه آن شهر بود درست پرسی مستغرق این ماجرا شنید آن نمیه مسلمانان را که نمود کس بودند بخوبی
طلبید و خنده قی درست کرد پراز آتش و گفت اگر از دین ھیسوی علیه السلام بربند گردید شکار اورین آتش ای
درین جماعت نیز زنی با بچه شیر خواره بمهراه بود کچه شیر خواره با از ملیند گفت که همان نیم اند درین آتش در این
شروع این آتش بیشتر جاودائی است بعد از آنکه مسلمانان را آتش در آمدند پادشاه و چند میں دیگر که برگردان
برگزاره خندق نشسته بودند بشراره های آتش پلاک شدند و این قسم بعد از رفع حضرت صیبی علیه السلام
بود و ازان باز مردم بجزان دین لصرانیت راحت والسته قبول نمودند چنانچه تهدید آنحضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم
دین بوند و سرداران آنها که میتوانند عاقبی غیر بجا باشند برای زیارت آنحضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم در دینه منون
در محل حضرت عیینی علیه السلام جست و لفتیش نمودند و آنیه مبالغه در جواب آنها نازل شده قصه عموم که در غ

در سو اقعد شد که یقینیش از حضرت امیر المؤمنین می‌قضی علی کرم اللہ وجہه منقول است که ایشان فرمودند که مجوسیان
بیز در جمل کتاب پسخانی نداشتند و تابع دین پیغمبری بودند و چون شراب روین آنهاقدر کیه بیویش نکند برآمنافع
بیرونی حلال بود و روزے پادشاه مجوس شراب بسیار خود در عالت مستی با خواهش خود صحبت کرد و چون بهوش
امد خیلے نداست و القوال کشید که از خواهش خود تدبیر این عارکه با دلا حق شد بود پرسید خواهش گفت که تدبیر چنین
است که تو دعوی حلال بودن خواهش میکن و میگو که در اولاد حضرت آدم علیہ السلام برادر ابا خواهش میکردند مانیز
بیهان وضع قایم ایم پادشاه مردم را جمع کرد و این مسئله بیان کردن آغاز نزد مردمان هرگز قبول نکردند
خواهش پادشاه گفت که اینها را زیارتی میگیرند چنان کرد باز هم قبول نکردند باز گفت که برای اینها تفسیر ایشان کنند چنان
کرد باز هم قبول نکردند باز گفت که لفظ ما خندق ها پراز آتش بجا وند که آنها نزد ایشان پرکند و کسے را که این مسئله
قبول نکند در آن آتش در آنها زند چنان کرد در آنها اند اختن مردم در آتش خود هم سوخته شد ازان بر خواهش
حلال در لشتن در مذہب مجوس را محکم شده و آتش پرستی نیز در آنها شائع شده . قصه چهارم در تفسیر زائد مساق
ست که در بنی اسرائیل شهری از مسلمانان بود در آن شهر تحطیخ افتاد و مسلمانان از آن شهر جوق جوق بست جبهه
بیگر خیزند . جب شیان که کا فر بودند پادشاه آن شهر را گفتند که این مسلمانان تحطیخ ده درین شهر بیانید عله بر مانگ
خواهید شد و درینجا نیز تحطیخ خواهد افتاد پادشاه فرمود تا بر در شهر خندق ساختند و آنرا پراز آتش کردند پادشاه خود
نیز زدیک آن خندق ساخت خود را هاده پاشست و بی متعظیم بر این فعل رججه در اینالضب فرمود و ندا داد که هر که
از غریب طنائی رین شهر باشد اگر این بست را سجد کند اور از آتش اند از نزد زنے را از غریبان گرفته آورند که چه
را در گزاره داشت آن زن را گفتند که بست را سجد کن گفت معاذ اللہ پادشاه فرمود که این بچه اور ادرا آتش
اندازند بچه اور ادرا آتش اند از نزد ما در مضطرب بشد و بچه از میان آتش او از کرد که ای مادر متبر فی تو هم در آتش بیا
که این آتش نیست غل و گلزار است زن است بد عابر داشت و گفت ای خدا کم می بینی دمید ای پیش
تو بیان کردن حاجت نیست آتش از آن خندق بر جست و چهل گز در پوابلند شد دگر و اگر دکفار مثل سر ارده
محیط گشت و همراه را سوخت و چون از استاره اچمالیه بای قصه نای چهار گانه فارغ شدند و بیان فرمودند
که ازین ظالمان در نیا انتقام عاجل بلا مهلت واقع شد و کار ایشان منتقل گشت آتش که برای سوختن مسلمان
افروخته بودند سر ایشان را سوخت حالا و جهه این انتقام عاجل بلا مهلت که خلاف عادت است میگیرند که
وَمَا أَنْفَقُوا مِنْهُمْ وَلِيُعْنَى وَمَا يَنْدَنُ نکردند این کافران ظالم از مومنان إِلَّا أَنْ يَوْمَنُوا بِإِيمَانِهِ مگر انکه
ایمان می آوردند بخدا و صیغه مستقبل از آنجهشت آورده اند که مطلب کافران از مومنان ترک لیمان در زمان
مستقبل بود بر ثبات و صبر ایشان بر لیمان ایشان را عذاب میگردند ترک لیمان در زمان ماضی و این عبارت

معلوم شد که بیچ وجوه این ظالمان را با مومنان عداوت نبود مگر بجهت ایمان پر عداوت مومنان با نجیبت دلت او ایمان شد بخلاف کافران فیکر که هدلت در از در سخن و ایذای مسلمانان یافته اند و میباشد زیرا که عداوت آنها مخفی بجهت ایمان نبود بلکه مشوب فخر میخواست که در گرای غرض نیوی اینها را عداوت خالص بهم رسیده بود ایمان نفر را که دشمن میباشد شدند صلح بود زیرا که متفاوت بود و موصوف باین صفات که العز بِزَلِّ الْجَمِيلِ الَّذِي لَهُ مَلَكُ السَّمَاوَاتِ ایمان صحیح بود زیرا که عالیست و مخدوم است و آن ذات است که برای او است پادشاه است آسمانها وزمین و صفت و آلا راضی یعنی خدا اینکه عالیست و مخدوم است و آن ذات است که برای او است پادشاه است آسمانها وزمین و صفت ازین صفات سه گانه مقتضی ایمان باشد است زیرا که چون او بر ما سوی خود عالیست و عزت بیچ و حیز بعزم او نمیرسد ایمان بوجی البته موجب عزت و افحار باشد و چون او نموده است شکر او بدیل وزبان واعضا و جسم گردد و اطمینان فرض و لازم شود و چون برای او پادشاه است آسمانها وزمین باشد ترس از مخالفان او جایز نبود و هر سه صفت ذکوره چنانچه موجب اطمینانند بخان باعث برانتقام عاجل زیرا که مقتضای عزت استقامت از دشمنان است والاد لته لاهق میشود و مقتضای مخدومیت نیز استقامت از دشمنان از زیرا که غیر منقره از بخالفا خود کسی میخورد مگر در صورت عفو و عفو از کفر جایز نمیست پادشاه است نیز موجب عقاب از دشمنان است والاد من و لیشوند و کار باید شاه است خلال پذیر و اگر با وجود این صفات کسی استقامه کر نماید لاید بخی از حال عایا خواهد بود که دشمن دشمن از دوستی دوست از امید اند یا ایذای دشمنان که بدستان بجهت دوستی میبرد مطلع نمیشود یا محول بر سباب دیگر میکند و خدا میعا ازین بخبری پاک است کیف و اللہ علی کل شیع شهید وَلَعْنَهُ یعنی و قد این بخی مطلع است و هرگاه کافران عداوت مومنان بجهت ایمان کو میشیدند و از استقامه او تعاملی غافل شدند که زیرا که عزت و پادشاهی و خبرداری و ستد و بودن انجنابا نکار میکنند لیس حکمتها أَلَّا و در صورت اجتماع این بعثت تقاضای تعجیل استقامه میفرماید چنانچه در قصه صاحبان خندق رو دادند و چون دلیل در جراحتی خاص صحیح شد قیاس کلی بدان درست آمد چنانچه میفرماید إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ یعنی به تحقیق آنکسانیکه ایذای دند مردمان با ایمان را بسبیج عداوت ایمان و المؤمنات یعنی وتر ایذای دند زنان با ایمان را اگرچه ایمان آنها بجهت نقصان عقل و خلیه میباشد میتواند ماقصر است اما آن ضعف بسبیج بکسی و بجزء که دارند از مقابله و دافعه تحریر میکرد وقتی که نیوی بخواهی با وجود همیلت فرصت در از این ظلم توئیه نکردند و درین شغل هر وندچه اگر تویه میکردند هر خذیل بجهت حق علی او از شیان پرسش میشده و معذب میگشتند لاین شدت بر ایشان نمیشود که از عداوت ایمان فی اتفاق حق اعدیا که میشند دوازین آیه و لیل گرفته اند که هر که مسلمان نماید توبه او مقبول است اما مادرین است لال بجهت است زیرا که قتل عدم مسلمان اگر در حالت کفر و قیشو و بالاجماع توبه از آن مقبول است جای خلاف نمیست و درین آیه مراد کافراند که بابت ایمان سلامان میگشتند و میرخانیدند فلکه عذاب جهنمه

بینی پر برائے ایشان است عذاب و فرج کہ انواع بسیار دو شد ایکی بیشتر و بہمہ انواع شد اید در کارا ایشان مصروف خواہند شد و لامع یعنی در برابر ایشان است علاوه ظالمان فی میگر عذاب الحرق یعنی عذاب سوزش کم جان و قن اینہا در ان گرفتار خواهد بود چنانچہ دلہائی اہل ایمان را بظلم و تعدی در دنیا سوختہ بودند ولبعضی از مفسرین لغتہ اند کہ عذاب سوزش در قبیر خواهد بود قبل از عذاب و فرج ولبعضی بر سوختن صاحبان خندق کہ باشتعال شرارہ ہائی اتنی سوختہ شدند حمل نموده اند و چون بشنیدن حال ظالمان کہ اہل ایمان را بنا بر ایمان ایذا میدادند سامع بر انتظاری لاحق شد کہ آن اہل ایمان کہ پہلا نے ظلم گرفتار شده اند و جان ایشان بر بادرفت در آنروز در بدل آن چہ خواہند یافت برائے درفع آن انتظار لبطری استیاف حال مومنان بیان کردن ضرور افاد بنابر آنکہ این بیان استثنیاً فی است برائے تسلیم است انتظار سامع مقصود اصلی در بیجا نبود حرف عطف را ترک فرموده ارشاد میکنند اَنَّ الَّذِينَ أَمْنُوا إِلَيْنِي بِحَسْنِي كسانیکہ ایمان آورده اند و بر ایمان ثابت ماندند با وجود حرقاری در دست ظالمان و محمل ایذا ای ایشان و عَمِلُوا الصَّنِعَاتِ یعنی عمل کردند نیکی همارا که درین قسم و حالانقدر وقت است مانند صبر بر بیاور فحاق فحضا و ایشاره محبت خدا بر پاسوئے لهم حجتت برائی ایشان اما وہ بہشت ہے کہ در مقابلہ تحمل بلا یا نے دینوی خواہند یافت لپس عذاب فی نبوی ایشان مانند ایذا کے سرت کہ اور ای خصور محبوب بر محبت آن محبوب ایذا دہند کہ عین لاحت میگردو بھری یعنی متحمہ اہل ارض او یعنی زوال است از زیر درختان آن بہشت ہا نہ رہا گون از شیر و شہد و آب شراب مقابلہ اچہ از خون و عرق ایشان پہ بسب ظلم کافران روان نہیں دلیل الفوز الکبیر یعنی ایمت مظلوم یا یا بزرگ زیرا کہ بمرادات دنیا یعنی فانی ظفر یافتگی قدار دو اینہا را باقیست اصل گفنا نہیں دیست و نیز در حصول مطلب دینوی رضامندی محبوب حقیقی شکوک نامعلوم است و درین لذت ہائی اخزوی تیقین و فقط طوع ہے باقی ماند در بیجا سوال کہ جواب طلب است کہ آن ایست کہ در بیان جزا ای اعمال کافران حرث فای خجا بیه آورده اند و فلک مجھ عَذَابِ حَصْنَةٍ

درین شد و فرموده در بیان جزا ای مومنان این حرث را ترک کردہ لھجہ جنت ارشاد کردند نکتہ در تغیر اون سلوب سیست جواہش آنکہ ثواب آخرت محض فضل خدا و ندست موقوف بر عمل نہیست چنانچہ طفل نابالغ و کسیکہ از روشن بمحض محظوظ شدیا کسیکہ بر سر کو ہی بالغ شد و با سلامی ختم اذانکر و د توفیق عبادت کیا است میافت در آخرت بدین طور است ثواب خواہد یافت بخلاف عذاب و فرج کہ بغیر کفر را فسق نخواهد خذ زیرا کہ عذاب مقتضای عذاب و عذلن بجز مقصود نہیست برائی فرق درین و حیر کہ فضلی خداست در ایکی تفیح تسبی و تقبیب منظور فرموده حرث آورده لذ و در بخرا حرث کرده اند و چون معاملہ حق تعالیٰ باظالمان کی بحیثیت بیان نہیے ایذا نہیں مسلمان کن بیباشند و پامظلو ملاؤ کہ برائی بیان تحمل جنم ایکنند در دنیا از آخرت بیان فرمودند این مطلب ثابت شد کہ این بکیش رتیک لشید یعنی

پنجه تیق دست پروردگار تو بسیار سخت است زیرا که از دست بردو دیگران خلاص شدن بمقابلہ وزارتی و صیر و شفاقت ممکن است و از عذاب اول تعالیٰ هیچ وجہ خلاصی امکان ندارد و نیز دست بردو دیگران نهایتیش آنست که منجر بموت و ملأک نمیتوانند اینجا مر ساختند زیرا که قدرت بر اعاده محدود ندارند پس خذاب ابدی نمیتوانند کرد بخلاف اول تعالیٰ که بمردن و خاک شدن نیاز دست او خلاصی ممکن نمیتواند که زنده گرداند باز خذاب کند تا ابد الالا با و وزیر که آنکه هوئیکنی و لعیل و یعنی بحقیق همان است که اور آغاز می آفرینید و بعد از فنا باز پیدا میکند و هوالغفور الودود و یعنی و اول تعالیٰ ابا صفات است که گرفت و گیری که دارد بریندگان مومن خود امر زنده و بخشایند و است در دست دارند است که بدبختی دوستی گناهان درستان خود را میپوشند و علیهم ای شاهزاده استور میدارد و با درستان و شهان معامله اور حرا میباشد صفت بیانند حالات که اول تعالیٰ ذکرالعرش الحجید مصاحب سخت پادشاهت جهان دیگری اوقیان است بخود ران لغت عرب بزرگی موردن خاندانی را کویند و چون تعزیم دوام لازم بزرگی موردنی است درینجا امر اوزرگی قید داشته اند و عادت پادشاهان قدیم السلطنت است که پادشاهان درستان همین قسم معامله خوشنودی و ناخوشنودی میپیرایند والا در قدم سلطنت آنها خلل واقع شود معهده از پادشاهان دیگر بجزیره ممتاز است که در هیچ پادشاه متصور نمیباشد و آن چیز آنست که فعال لما بریند یعنی گفته است هر چیزی که میخواهد چون اراده که خود بجزیره میباشد ممکن خلاف پادشاهان دیگر که چیزی که میخواهند و نه تو آنند کرد و ازین قسم پادشاه پادشاهان خالیف باید ماند و هم بر جست ارواثت باید پود و ماقیانه اند سوا اکه جواہر است و آن آنست که در صفات سابقه مثل الغضور والودود والعرش الحجید لام تعریف باضافت معرف باللام مراجع است و درینصفت که فعال لما بریند است تنکیر را ضیار فرموده اند نکته این پیشیت جوابان است که فعال لما بریند شا به صفات است از قبیل طالع جبل و مثا به صفات حکم صفات دارد حاجت به تعریف نمیباشد و مبالغه را بر صیغه فاعل لما بریند از اجنبت ضیار فرموده اند که اشارت باشد بکثرت مرادات و کثرت مفعولات تعالیٰ چنانچه واقع است بالجمله از تسلیق این صفات متفاوت مخالفه آلات اثمار متطور آنست که از اول تعالیٰ نمیباشد که گا به معامله لطف و مغفرت و دوستی پادشاهان فرماید و گاهی درست بر سخت یا بدملکه از اول تعالیٰ بعی نمیباشد که اقام و انتقام را در حق یک فرنده و یک کسن حسنه فیقات مختلفه جمع کند پس بر اقام اول تعالیٰ و قیمه محروم خود باشد عزه نماید و از انتقام اول تعالیٰ اور وقت دیگر ما مون و بخطره نماید بود چنانچه میپیرایند هن اتنک حدیث الجنو و یعنی آیا رسیده است بوقوعه شکر یا که تا مدتی برا نهایا بای اقام مفترض بود از بر جبت نعمتیان اولان برای ایشان میپرسید باز چه قسم از آنها انتقام کشیدند و آله خارج انتقام آنها باید

اَشْخَاصٍ فِي قَلِيلٍ كُشِّتَنَدَ كَه بِزُورِ الْعَامِ الَّتِي آنَ اَشْخَاصٍ رَادِمَكَال خواری وَذَلَتْ مِدَاشَتَنَدَ وَآنَ لِشَكَرَ باَ.
 فَرْعَوْنَ وَثَمُودَ يعنی اتملاع فرعون و فرقہ مثود بود پس فرعون را تا مدنی بازواع لغت مغز زداشتہ بنی هرثیا
 کمال سلطط واده بودند که در اعمال خسیسه کار باید و فی ایشان زایکار میگیر فتند باز تمام ملک و مال آنها را حواله
 نبی اسرائیل فرمودند و آنها را جضور ایشان در کمال ذلت و خواری در دریا که قلزم غرق کردند و فرقہ مثود را
 اول قادرت بسیار دادند تا یک هزار و سیصد شهر را بعارات منگ تراشیده معمور ساختند و حضرت صالح
 علیہ السلام و مسلمانان ضعیف را بابت ماده شتر انواع تزلیل و تحقیر میکردند آنهمه را بیک آواز تند میگرفتند
 و سورشیان آنها را بدحائی حضرت صالح عم کو رکردن دلپاين قصه ها برای عبرت عاقلان را کفايت میکند
 تا بر انعام او تعامل مغز و لشوند و از استقام او ترسان باشند لیکن کافران ازین قصه ها عبرت نمیگیرند و در
 غور دامن گرفتار اند میگذر و این تکلیف یعنی بلکه کسانیکه کافراند و روپے انکار این قصه ها
 آند و میگویند اینی قصه ها ازان قبلی است که اهل تاریخ برای متوجه ساختن مردم ساخته و پرداخته تو شته اند و
 نمیدانند که قطع نظر ازین قصه ها قدرت او تعامل که بر هر کس در هر وقت پی پرده نمایان است اگر در حال خود
 تا مل کند لقصه که زندگانی ایشان بآن مروج است بسته است و اللہ من قرائیم و محیط یعنی
 و او تعامل از پیش و پس ایشان محیط است یعنی قبل از زمان ایشان نیز جباران بسیار را هلاک کرده
 است و بعد زمان ایشان نیز بسیار را هلاک خواهد کرد انکار این قصه ها که مانند آنها در هر وقت نمودار
 است بیجا است و لفظ در آورد هم لغت یعنی چیزیست که تحفه آن را بپوشد با آن چیز شخص را بپوشد و آنها
 بر پیش پس هر دستعمال میکند و درین آیت بطرق اشتراک معنوی یا اعموم مجاز شامل هر دو معنی است و معاذ
 این قصه ها ازان قبلی نیست که اهل تاریخ فقط آنرا ذکر کرده باشند کل هوقرآن مجید بلکه این قصه ها
 قرآن قدیم است که پیش از وقوع اینی قصه ها مکتوب شده بود و لوح محفوظ خطا که یعنی در شخسته که از خل
 شیاطین و جن انس محفوظ است تصرف کسے بآن نیز سدتازیاره و نقصان و تحریک و الحاق نماید پس
 احتمال کذب بپروردگری درین قبلی خلاف مقتصیان عقل است و لغتی در عالم ازین عبارت محسن اور ده لوح محفوظ
 از مردارید سپید است طول او بسافت مابین سه میل زمین عرض او لقدر مابین الشرق والغاره بر کنار راه
 او بیاقوت نصب فرموده و هر دو فئین از بیاقوت سرخ است بقلم نور کلام قدیم دران تو شته شده به ران لوح
 با عرش معلق است و پائین او در کنار فرشته مکرم نهاده که جانبی است عرش عظیم استاده است در او
 لوح این عبارت واقع لا اله الا الله وحدة دینه الاسلام و محمد عبده و رسول فمن من با
 عز وجل و صدق بوعده و اتباع رسوله ادخله الجنة اللهم اجعلنا من هم

سورة الطارق

سوره طارق کمی است و نوزده آیت و شصت و یک کلمه و دو صد و سی و نه حرف است. ربط این سوره با سوره برج از جهت نسخ کلام که در آن تراجم و قسم پر آسان برج و ستاره هاست و در انتهای هر دو بیان حفظ آنچی امور خصیبی را که لوح محفوظ آسمان فی جان آدمیست پژوهش است حاجت بیان ندارد و این سوره را سوره طارق ازان جهت نامیدند که طارق در لغت عرب همان را گویند که وقت شب بیاید باز هر حادث را که وقت شب رو داد شود نیز طارق گویند و همذاد حدیث شریعت دارد است لغو ذمۃ اللہ من طوارق اللیل یعنی پناه میگیرم پنج از شحوادت که ناگهان وقت شب رو داد شود زیرا که تدارک آن حادث پنهان و حلماج و استغاثه و استغاثت دشوار میشود در اشعار عرب خیال معشوق را که در دل عاشق باربار می آید نیز طارق گفتند اند زیرا که آدن خیال معشوق بیشتر در اوقات خلوت و فراغت میباشد که غالباً شایست است در حدیث شریعت مسافر را منع فرموده اند که طرق نماید یعنی ناگاه وقت شب در خانه در آید تا مردم خانه اش مستعد و آماده ملاقات شوند و اور را بپیدان حالات مکروه تصرفی پیدا شود و مراد از طارق در نیسوره ستاره آسمان است که به ستارگان درین و برای اند زیرا که به شبیه نمایند در دروز نماید را میشوند و بعضی از علماء خاص حل را مراد داشته اند تظریباً آنکه بلندترین هاست و شعلع او شخن سفحت آسمان را سوراخ کرده بزمیں میافتد لیس معنی ثاقبیت در وحی اتم است و بعضی شریار امر اراده اشته اند زیرا که به سبب اجتماع انوار کو اک پ چند در وحی در خشندگی زائد بهم سید و اکثر علماء رحمهاین اند که مراد حبس ستاره است و هر ستاره در آن داخل است زیرا که هر ستاره رسیه صفت دارد اول آنکه تاریکی را پیش از خود در قاع میگذرد و تم علامت مقصد راه و تعیین جهت سیر از مشرق و مغرب پیش از فران برد بجز راحیل میشود سوم آنکه به حفظ آسمان از شر شیاطین میگرد و در این راد و جهت است اول آنکه شیاطین از ماده دخان مخلوق شده اند و باهم ظلمت و نیزگی را دوست میدارند و از روشنی میگزند چنانچه مجری است که بیشتر فکر بهینه اند وقت تاریکی و به مکان تاریک میباشد و به سبب بودن شمع و حرارت در مکان کتر و خل میگزند لیس آسمان از این قدر میل نور ای از منور ساخته اند که به سبب تشارک نور در اجزاء آسمان که شفاف محفل اند شیاطین خیره شده بگزند و دوام آنکه از شعلع ستاره فرشته گان مثل گوئے درست گرده در پی شیاطین میسد و اند مثل غلوه توب که برای دفع دشمن اند خسته میشود و میحافظت آسمان بستاره مانند میحافظت قلعه به توبخانه که بالائی برج و باره آن می چینند صرعی و منتظر است فرق اینست که ستاره های آسمانی و صورت گوئی که از لفظ یعنی از شعاع آنها پیدا میشود هر دو را در لغت ستاره و بحیم و کوکلب و بهندی تاره میگویند و در توپخانه غلوه را بنا میکند و در قرآن مجید

این فائدہ ستارہ ہمارا جا بجا نہ کوئی فرمودہ اندوain ہے رسمی صفت کہ درہ ستارہ موجود است درین قسم منظور است زیرا کہ مضمونی کے باین قسم تاکی دل فرمودہ اندان است کہ جان ادمی ہر چند درشدابدھ صائب گرفتار شود لمحظی الہی مخنوظ ہست شکستہ شدن فنا پذیر قتن از محالات است و لمبادر عدیت شریف وارد ہست اهنا خلقتم للابد یعنی جان ادمی کہ در حقیقت آدمی عبارت از ائمۃ ابدی است ہرگز فنا پذیر نہیں است و آنچہ در عرف مشہور است کہ موت ہلاک جان میکند بعض مجاز است ہمایت کار موت آئست کہ جان از دن بعد اشود و بسبیل بیان فیت کلی محافظت از ہم پاشد والا جائز فیا متصوّر نہیں است اثبات عالم بزرخ و امکان حشر و نشر مبني بر سین مسلم است و در نیسورہ نیز از سین راه معاور اثبات فرمودہ اند تفصیل این احوال نکہ ادمی مرکب از دو جزیز است جان بدن جزو اعظم اوجان است کہ تغیر و تبدل در ان رامنی باید و بدن بمنزلہ بیاس است کہ در حالت بودن در شکم ماد رنگی دیگر داشت و بعد از برآمدن از شکم تا آخرین طفویلیت رنگی دیگر وارد در جوانی و پیری خلاف اسیا در ویراہ میباشد پس جزو اعظم او کہ جانست و شعور و ادراک و تلذذ ذوق الم خاصہ او است چون فنا قبول نکرد در درست محافظتی کے از حضور جانب کی رپبر آن گماشته شده اند مقوی عقل ندر جمع اجزائی بدن و اعادہ تالیف و تکمیل اپنے بھان شکل و صورت چ سبق عاد ما زکہ مانند آن از ابتداء تکون تا انتها محترم باز پامشادہ کرده مشود و حچون ولیل حفظ جان تبعید میحافظان حفظ آسمان بطفیل ستارگان بود در ابتدا ملاما شبانی مطلب تهم بآسمان و ستارہ یا فرمودند و انسیورہ را بنام ستارہ کمی ساختند کہ پیشتر ثبوت مطلب ملاحظہ حفظ او است در سیچا باید دالست کہ سبب نزول این سورہ ذلات میکند بر انکہ هر از طارق ستارہ و والست کہ آنرا اشہاب نامند و در حقیقت آسمان از گذر شیاطین میحافظتیم او است کہ راه شیاطین را بند میکند و آثار انسیورہ اگرچہ مثل فلووہ توپ از شعاع ستارہ ہائے مرکوزہ پیدا شدہ باشد پس اولی آئست کہ طارق را پر شہاب محل کرده مشود و سبب نزول انسیورہ آنبود کہ بشیب ابوطالب علیم اخیرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم در خانہ اجنبیا برای دیدن تشریف آور دند انجام برائے ایشان طعام حاضر فرمودند کہ نان و شیر بود و ہر دو تناول کر دوں آغاز کر دند درین وقت ستارہ از آسمان فرد و آمد و آنقدر نزدیک بزمیں شد کہ پہلی بہ شعاع او تمام خانہ پراز لوز گشت و حشیم ابوطالب خیرہ شد و با ضرط اب تمام از خوردن تمام دست باز کشید و بر غاست و گفت کہ این حیثیت اخیرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند کہ این ستارہ ایست کہ برائے میحافظت آسمان از شیاطین فرشتگان می اند از ندو این علامتی میست از علامات قدست الہی ابوطالب تھجب بسیار مفودہ خاموش شست حضرت چہر ایمیل علیہ السلام انسیورہ را اور دند و در نیسورہ اشعار پاٹشند کہ از دیدن اینچہ با استدلال برعکا حجہ دین اصلاح باید کر در راجحان نباشد اشتراک کا این معاملہ بر بانی است قوی برجحت خشنرو نشر و معاد

آدمی زیرا که چون آسمان با وجود عظمت بزرگ و بلندی خود بجای که درست بیچ کس بآن نمیتواند رسیده محتاج به محافظت آنی است و صورت حفظ او باین وضع مودار گشته که هم از شعلع ستارگان مرکوزه در آسمان است و دو ان پیدا میشود و شیاطین اسراراه میگردند و میگیرند این جان آدمی که خیلے ناتوان است چه قسم بیه میخواست آنی درین شکمش مصادیقی حاویت باقی تواند ماند و چون حافظان از طرف اول تعالیٰ برائی حفظ او گماشته شده‌اند پس جان آدمی در قبیح نظر خدا است خواهد در زندگی و خواه بعد از مرد و از همین جاتوان فهمید که بعد از مرد تنعیم و ایلام آنجا در دست قدرت اوست باقیماند حال بدین که آنرا نیز تبامی قابل عاد دنوان داشت

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالسَّمَاءَعَوْالٰطَارِقِ

بعنی قسم مخصوص بآسمان و سtarah که در وقت شب مودار میشود چون درین راه که وقت شب و آن به نظری آید مردم را تزد روی سار است بعضی چنین گویند که و داز روی زمین برخانمه سبب آسمان میگرد و هرگاه متصل شود میگردد
پس بدبختی که در ری بایقیست شتعال می‌پرید اگر لطیف است زو منطقی میگرد و دو اگر غلط است چند روز بصورت نیزه یا ستاره و مدار میگردشکال پایدار میماند و بعضی چنین میگویند که زیر آسمان قمر کره نار است و ازان کره کاهی است
سبب حرکت شتعال که سبب قوت شعلع اجملع کوکب گرم مراج در درجه از درجات فلک هم میگرد چنیز بے منفصل شده بپائین می آید و در طبقه دخانی که فیجا بین کرده نار دمای صرف هست مود میگند و ماند ستاره و دن
بنظری آید و چون بطبقه زمیر میگرد جامد میگرد و داز لظر غایمی شود و درین هر دو سخن بحث است زیرا که نور که درین ستاره های که دو ان و پیده میشود هرگز مشابه است با شعلع آتش که در دو دو دخان مشتعل شده باشد
دبهه نمیشود بلکه نور آن ستاره کمال مشابه است با نوار آسمانی دارد چنانچه محسوس است و نیز هر چهت حرکت این ستاره
مخصر در فوق و تحت بیست تا بر اشتغال دخان صاعد یا بانتشار جسم نار که هیوط کرده شد محول تواند شد بشیره اوقات از چپ بر است و از راست به چپ میدند و صیرح معلوم میشود که حرکات اینها حرکات طبیعی بیست بلکه
قاهری از ذوات الارادات والا اختیار اینها القصر میدند بنا بر ازاله این تردیات بطرق سوال جواب شناسی قدر
که وَالذِّي لَكُمَا الطَّارِقُ يعني و چه میدانی تو که بیست آن راه شب آیند و النجوم الشاقب يعني ستاره است که
بشعاع خود خیره میگرد شیاطین را دگاری که از شعلع او پیدا میشود آنها را میوزاند و شیاطین را
سبب قوت شعلع او عالیت بهم میگرد که لعینهایها حالت خفاش در شعلع آفتاب بعت و چون از بیان حقیقت
طارق فارغ شدند مضمون را که بر آن قسم خود راه اند میفرمایند که این کل شخص لحاظ آنها علیهم حافظ طبیعی نیست
بیچ جان خواه خود را باشد خواه بزرگ باشد خواه بزرگ که بروئی نگهبانی است از جانب خدا که اور اور

ت معاشر فی حادث فانی شدن لمنید بدر و درینجا باشد الشست که داروغه حقط جان آدمی از آنکه معدوم شود و فنا پذیرد
لیک فرشته است از جنود حضرت اسرافیل که آخر با آن جان را در دست یابین نسخه تین کشوت خواهد رسایند مخاطبان دیگر
شغله آدمی اسیاراند که نوبت به نوبت بطرق چوکی روزانه و شبانه مخالفت بدند آدمی کشند اما تا وقتیکه تقدیر آنها
بپریدن او متعلق نشده است و هرگاه وقت مقدر ضرر میرسد آنها دست باز مریدارند و تقدیر حواله میکنند و در
حدیث شریف وارد است که وکل بالمؤمنین مائة و سنتون ملکا میزد بیون عنده همایند ب عن قصعه
العمل لذ بابی لو وکل العبد الی النفس طرف عین لا خطفه الشياطین عضوا عضوا يعني
الاشتہ شد است برینه مومن صمد و شصد فرشته که میرانت زار وی الشياطین ب اخراج از کاسه شهد مگر از نده مشیود و اگر زند
را بطوری فلکت لو که اشته شود الشياطین عضوا عضوا و ابر باری و این حدیث معلوم شد که مومن زیاده ادمیان
دیگر مخالفت و مگهبانی است زیرا که به سبب این شتمان اسیار پیدا کرده است که آن شتمان کا فران نه زند و نه کوشان فلکت
عام که پر مون کافر را از آفات بدین نگاه میدارند در سوره رعد که لصعقات من بین این دیو من خلفی یخ فلکت
من امر الله و بیان مخاطبان جان هر کس سوره انعام است که هو القاهر فرق عباده و دیسل علیکم حفظه حتى
از اجاء احل کم الموق تو فته رسالتنا دهم که لفظ طوف و فتنگان دیگر که برای نوشت اعمال نیک و بد ادمیان مهتراند
مذکور آنها در سوره اذالسمار القطرت است و فرشته که بر لفظ و حرف آدمی مقرر است و آنرا میشارد و میتوانند نه کوران
سوره قانون است بالجمله درینجا مقصود بیان مخالفت جالست که هرینه را واقع میشود گاهی درین مخالفت قصور
نمایند و چون آدمی را زیست معاولیقائے نفس خود محفوظ ماندن جان خود قبل از مرد و بعد از موت معلوم
شد و را شت که جان من که در حقیقت ذات من همانست بدن بمتله لباسی نست در قبضه تصرف مالک
حقیقی است پیا و رادر اعتقاد و قوع معاد و صحت حشر و لشر تردید نمایند الا از جهت ابتعاد اعاده بد که جذا
آن بعد از موت کمال تفرق و پر اگندگی پیدا میکند را پره بجا کنند میں آمیخته نمیست و نابود میگردند و پاره طعمه
حیوانات میشوند بازان حیوانات در امکنه متفرق میرند و بخاک بابر میشوند و پاره در سوا پرند و از ملکه په ملک و از
صرخ ای بحرای اوارة میگردند پیا بن همه جزای پر اگندگه راجمع کردن امتیاز دادن این جزو بدن فلا نمیست این جزو و بدن
فلا نمیست کار نمیست که در عقل ظاہرین خلیل دشوار بیناید لهر آگونیه گفتہ است در شعر مندی شعر بات جھر نمیتوان
کهین سر زنی بگیر رئے زیارت کی بچیر طبے ناد ملین در پر پیشی که ناچار برای دفع این ابتعاد ای هنری پاره آدمی
نشان میدهن فلینظر الانسان چنان خلقو یعنی پس باید که نظر کند آدمی که از جهه چیز پیدا کرده شده و ماشه او
از کجا کجا جمع کرده آورده اند تفصیلش آنکه نطفه آدمی خلاصه خونی است که از غذا حاصل میشود و عذرای اینهاست
است یا حیوان از امامت ای پس قسام اسیار دارد از جویب غلات و تقولات فوکه و صالح گرم و سرد و املاح و از پس د

جغرات و شیر در دلخون و پنیر و بیضیه و غیره ذلک است و در علم طب مقرر است که بعد از خود ردن غذائی صلح می خواهد و دو ساعت میگذرد و منی بوجود دست آید پس پرآدمی را در خانه هر روزه خود که میخورد نظر باشید که بین خوازی از کجا آورده اند و در کدام قطعه زمین کدام دست از کدام پرگاه در کدام سرکار متعلق کدام صوبه واقع در کدام مملکت این بین خوازی را کاشته بودند و جای باز اینکه ادام واعجه بین آورده که ازان ملک دور در از فرگا و ان فیشر از باکرده در بازار بدست من چیزی فروختند و مراد خواهند و پر بین قیاس حال جمیع از کان و ضروری غذاست خود بفهمند و بدانند که پدر و مادر هر این تر بین طرق افاده متصدقه از ملاد در دو دست جمع کرده خوارند اند تا نطفه من درین آنها باید اشد و من ازان نطفه متولد شدم و هر که هر روز در غذا بینقدر اجزاء متصدقه را جمع میکند و فراهم می آزد که اگر را بینه بیک جای این شیوه شود از مقدار بدنش آدمی بپرسان امر تپه در حسب افزون باشد از و دست ایجاد است که در مدت چهل سال که مابین لحظه اینست به اجزائی بدنش را که بلا شبیه از نیقادار کمتر است از اماکن متصدقه دور در باز فراهم آورده صورت گشت و پس از پوشاندن باز بعد ازان که غذائی نطفه شد اور از کجا بیک جای می آزند در ریگه زار آن نطفه کدام کدام استخوان صلب و سخت که بسایر کوہستان بدنش آدمیست حائل است و باوصاف این آن نطفه را بجهة تدبیر از دلمغ بپرسان کشیده با حلیل میرسانند و ازان راه لقوع رحم چه طور میرسد چنانچه میفرمایند خلق میگویند از عدای فیت یعنی پیدا کرده شده است آدمی از آب جهند و آن آب نطفه مرد و زن است که در مدت بیهدم مخلوط شده کیسان میگرد و در هر چند فقیه یعنی حبتن خاصه منی مرداست اما چون بعد از امتحان مابین یک چیز شده هر را این تغلیب بر آن محبوع مرگی ای ملائق فرمودند و بعضی از اطبایان قایل اند که منی زن را نیز اندرون رحم جهند کیست اما به سبب اختلاف قدر رحم محسوس نمیشود چنانچه آن زجاجی و حرکت که زن را وقت انتقال میشود بران گواه است پس آن همچه اتفاقی را بعد از طی مراثی سفوم صورت بخشیدن دلیل صریح است که تبدیل صور در قدرت الٰی سه هزار پیک ریست بین رحم میگذرد و میگذرد این اندرون یعنی میگذرد آن آب جهند از مابین پشت و استخوان های سینه زیر آنکه ماده منی اول از دلمغ میرز و در رگهای که پس گوش است جاری گشته به خارع میرسد محل تخلص مابین پشت و سینه است پس را آن ماده از راه فقرات طهرگذشتند بکلینین و از انجای بامشین فی از انجاد روح ای اسفل قضیب میرز و در رحم میگذرد اندرون را از جانب سینه بین دفعه گذشتند بانشین که در عنق رحم موصله اند منی و به سبب حرکت جمایع و دفعه دفعه در فم رحم میرزید و درون رحم هر دو آب محمل طی میشوند و از بین معلو شند که منظور درین آیت گذرا نیز اندرون آن آب است که چوتیم درین راه دشوار سبلگاری که از هر د

لایت سخوان با واقع اندیزه روان می‌سازد و بین همچو ای سفر میرسانند نه آنکه ماده منی در مابین پشت و سخوان
نمی‌بینند متول میگردند اما مخالف قواعد طب باشد زیرا که نزد ایشان منی از جمیع اعضا و گرفته می‌شود و لهدار
پسر مشابه است والدین در هر عضوی مشابه میگردند و آن ماده در دماغ جمع شده از آنچه برای عرق خلفت
لذین میزد و هرگاه آدمی را لقا شے جان خود را قصیف و تصرف حضرت حق تعالی معلوم شد و گفایت
یعنی اجراء مستقره غذا را خود ماده نکون خود را ابتدا خلقت و تبدیل حال او از صورتی بصورتی دگر دانید
واز جای بجا کی نیز ظاهر گشت و مبدل و معاش خود را کمی بینی داشت پس مقدمه معاد را نیز بهمین دو
یالات قیاس خواهد کرد زیرا داد به تحقیق خواهد شد که آنکه علی رحیمی لقادیر است یعنی بحقیق که
الله تعالی الخالق آدمی است باین طرق مذکوره البتہ برای پرگردانیدن او قادر و توانا است و در حدیث شریف
دارد است که چون حق تعالی یزند کردن مرد ها اراده خواهد فرمود بارانه را از زیر عرش عظیم نازل خواهد
ساخت که آب آن باران خاصیت منی مرد دارد وقت عاقده در و دلیلت هناده اند تا اجراء بدن مرده را
مستعد قبول حیات ساز و تعلق از راح بآن صحیح شود لیکن این بازگردانیدن موقوف است بحقیکیهای
آنوقت دلین آیت است **يَوْمَ تَبَلَّغُ النَّاسُ أَبْعَدَ لِعْنَى** روزیکیه ظاهر کرد شود پوشیدگی با و تحقیق آنیقانم آن
که آدمی را در دنیا احکام بدن غالب است و احکام روح مغلوب نهاده اوصاف روح خود را به تصنیع و تکلف خفا
و کغان میتواند کرد بحدیکیه صدلا اثر آن بر بدن ظاهر شدن نماید چنانچه مردم مجبین و سخن و دیگر صفات ذمیمه
خود را به تکلف و تصنیع مستود مخفی میدارند و آثار فرع و ضطراب ببر ظاهر بدن خود پیدا شدن نمیدند در
از قیامت حکم بدن غالب خواهد شد طبقت که در جوهر روح مخفی بود به سیاهمی چهره بر ز خواهد شد و این که
در اعضا انتشار نماید را ای آن اعضا را گوای خواهد داد و جمیع صفات باطنیه را ظهور و انکشاف خواهد
کرده از جرم موقت بآن قیمت باشد و پیش ازان بازگردانید
حال مقتضیاً حکمت است و سر از در لغت چیزی که پوشیده را گویند در حقیقت شامل است عقائد باطله و نیا
قاید و آثار اعمال نیکی بدرآکه در روح آدمی استقرار در سوی پیدایمیکند و بمنزله زنگ خوب ذریث
در روح می‌نشیند و بعضی از مفسرین گفتہ این که مراد از سر ارگنا باشان و مکار و خلیه باست که در دنیا
با اخلاقی آن کوشیده اند و بعضی گفتہ اند که مراد از آن فرائیی است که او اکردن و نکردن آنها محض
با اطمینان آدمی و ایستم است اطلاع بر آنها دیگر را ممکن نمیست مثل نماز و روزه و روضه و غسل جابت
در رای زکوه و دیگر واجباتی که فیما بین الانسانین میان اند داقع است و دیگر آدمیان را مطالبہ آن نمیرسد
را ای آنها تعلق بدیگران نمیست مثل امر را که بروزه ظاہر سازد که من روزه دارم یا چنین اطمینان کند که

من عمل کرده ام یا مرد بے و خوب گوید که بن غنودارم یا کسیکه زکوٰۃ نقدین نمایند ہفاظت کر کر که من داده ام چنان
بگفتہ او اور رامایگانداشت و تعارض نباشد که در تحقیق آنیست که لفظ سر اُر از نخیز باعما ترو شامل تراست فهم
لئے میں تو سمجھ لیں پس نباشد آدمی را در آن روز سچ قوی بر دفع اظهار و حفظ اسرار چنانچہ در دنیا قوہ تحفظ
و تماشک داشت و در وقت اضطراب خود را مستقل ٹینیود با وصف اضری شلاق اقرار بذردی و دیگر
چنایات نمیگیرد و کان اصر لعنی نباشد اور یعنی پاری دیند که با وجود اظهار جزاء آنرا از ودفع ساز دخانچہ
بر دنیا پاری دیند گان و رفیقان با وجود ثبوت حقوق از ایصال جز امانع می آیند و خلاص میکنند و چون
در دنیا مبدیل سنجات از جنایت و گناه مخصوص در میں دو طرقی است یا کمال قوت در اخفا و کتمان آن گنا
کوشیده اور ثابت شدن ندیده یا با وجود اظهار استعانت با رفیقان و عامیان از جزاء آن محفوظ
اندازین هر دو طرقی را در آن روز مطلق منفی و معدوم ساخته اند تا در وصول جزاء ستحق آن اختلاف و تصوره
میباشد الا آن روز نیز مثل روز دنیا مخلوط در ہم بر ہم کرد و در روز فصل نامند و ہرگاه درین آیات و مضمون
شداول آنکہ بازگردانیدن آدمی با عاده ترکیب روح و جسم مقدور او تعالی است و دم آنکه روز قیامت
روز ظہور سر اُر دو شیدگی ہاست که حالات کامنہ در نفس در آن روز ظہور میکند و بیچ حیله و تدبیر کتمان و
دفع آن ممکن نہیں ماند برای اثبات این هر دو مضمون دو دلیل دیگر بصورت قسم نذکور فرمودند که والستہ
ذات الرسجم یعنی قسم مخورم به آسمان که صاحب کردش است و داماد حرکت در پی فضع متوقف
خود را باز طلب میکند و در ہر دو روز و شب ہر خبر او و بوضع متوقف بجوع بیناید بعضی کو اکب در
سال و ذر ماہ بعضی در مدت زاید ازین به اوضاع متوقف که خود رجوع مینمایند پس بجوع روح انسان بجا
متوقف که خود و تدبیر پیدا نہیں کر کے مثل آن در ہر روز و شب در حرکت در ریه ذلک مشاہدہ
میافتد والا درین ذات الصالح یعنی و قسم مخورم نہیں که صاحب شکافت اظهار کر دن است اقسام
نباتات از باطن او زجاج اپنے آید و حمپہایے جاری میگرد و زر و جواہر از کاہنائے آن مستخرج میشود
پس در روز قیامت ظہور اسرار مودعه در نفس انسانی مستبعد ماند زیرا کہ زمین را چون در ایام خزان بید
شود ممہم نباتات در اونکامن و مخفی است و چون ہوسم بہار رسید و آب باران در اجزاء زمین مخلوط شد از
بالیده کر دو آنہمہ مخفیات او بر منصبہ ظہور حلوہ گرشد و سین است حالت نفس بسب فیضان باز روح بر دعاء
آخرت و بعضی از مفسرین ریجع را بر باران حمل کرده اند کوئند کہ بخارات زمین و دریا متصاعد شد چون
طبقہ زیری میرسد آب شده میرزید و برین تفسیر نزدیک بخارات را رجوع بجز اصلی خود ثابت شد و آن دلیل
بجوع انسان بعالیم روحا نیست که مقرر اصلی او بود و ازین سخن مضمون اول ثابت میشود انکه

تحقيق این سخن که حق تعالیٰ از بازگردانیدن انسان قادرست و بازگردانیدن او وقت بوقت ظهور اسرار است
که آن روز قیامت است لقول فصل ۶۱ یعنی هر آئینه سخن است واضح کرده که یقین شبهه در آن نماند و مَا
هو بالضرولی یعنی نمیست این سخن بیوده که دلیلی قوی نداشته باشد و بطريق تحلیل جا طرک ذیست
و مثل سال ۱۹۷۸ میلادی این حقیقت مدارد چنانچه کافران میگویند که وعده وعید سعیان بروز ایام و جزء ایام قلبیل
که طفلان پاشایار موسومه میترسانند تا خوشی نکنند همچنین سعیان برای آنکه نسم عالم فاسد نشود در سوم
بد و اعمال قبیحه ایچ نگرند از راه عقل بوعده وعید ترغیب و تشوییب میگردند در حقیقت این چیزها از قبیل
حالات است و برای اثبات مجال بودن آنها شبهه است بتعادی ذکر میکنند چنانچه میضر ماند ایهم یعنی
پیشگیری این کافران که قرآن را کلام فصل نمیدانند بلکه هر چند میگویند و نکن یعنی حیله یا میکنند
از راه مکر در درفع مضامین قرآن و شباهات بتعادی مگر آنند تا عوام هر چند بودنش ثابت نشود والکیل
مکیل ۲ یعنی و من نیز در مقابله آنها حیله میکنم بطريق مکر را کلام فصل یعنی مدلل و واضح بودنش نزد عالم و خاص
ظاهر گرد و زیرا که هرگاه کافران شبهه در بتعاد و قوع جزو اوصول و نشر بر روی کار می آورند در جواب آن
تشییل و دلیل مقدمات جزو ادرو قوع حشو و نشر و شدن ترو و واضح ترمیم باشد تا آنکه اجمال تفصیل تمام نباشد
و یقین شبهه و شک آن نماند پس شبههای ایشان موجب نزدیکی شبهات مطالب و ضوح مقصد گردید و کافران این
معنی بیخبر غافل مانندند و همین است حقیقت کیل که بیخبر حلیف را ملزم نمایند و نقیض مطلوب او بر روی
کار آرنند و هر چند حق تعالیٰ قادر است که اثبات مطلب بر صورت باخبر ایشان نیز بر روی کار آرنند لیکن
در ازام بخیری کمال خجالت و ذلت بایشان دادن منظور شد زیرا که ایشان نیز مذلت و خجالت رسون
او قصد میکرند و چون ثابت شد که بودن کافران در ایام و عقاید اسلام نظر بانکه موجب ترقی دلائل اسلام و ضوح عقائد
و آوردن شبهات گوناگون در ابطال عقاید اسلام نظر بانکه موجب ترقی دلائل اسلام و ضوح عقائد
آنست قتاً فتیکه زنده اند و شباهات می آرنند کوید و ترقی دلائل اسلام میگوشنند از آنجهت که بیخبراند
شین حکمت و سراسر سبقت است پس دعاً بیاک کردن آنها در ایام و عقاید اسلام و ضوح عقائد
صلی الله علیہ وسلم سببیت نمکدی بیخواستند که زود بیاک شوند ایند ارشاد شد فیصل للکفرین ۴ یعنی پس
جهالت و کافران را وحشت و ردعایی بایشان نکن تا پس بشههای ایشان نزول و حجی در جواب آن
شباهات پس در پی رسد حقائق شرکت روین را حوال حشو و نشر کما یعنی تحقیق و تفصیل یا بد بعد
از آن که ظهور دین بوجه اتم متحقق شود و از ایام محبت درفع شبهه بشههای ایشان نزول و حجی در قبال
یا سورسازیم و از درست تو ایشان را بیاک کنیم چنانچه می فرمایند امیر یا همه دویل ۵ یعنی فرصت ده

ایشان را زمانے اندک کا زمانہ بذرا بعثت قریب چهار دو سال پروردین اتنا ہر شہر کے بجا طراشان مخطوط شد وار دکر دند و جواب آن یا فتنہ بعد ازاں پیج شہر در ذہن ایشان نہاد و تھبت ایشان ظاہر لست و قابل سیاست و تنبیہ، شدند و درین قدر ہست مہلست داون نکتہ ایسٹ کہ اینقدر اس مبلغ آدمیت کے چون بین سر میرسد عقل و بدین اد کامل مشیود قابل سیاست و حرم امیگر و لیں در ابتداء بعثت کافرا مکہ و عرب حکم طفل داشتند کہ بتدین پیج فہم شرائع تامیل در لام و دالستان حسن پیج فراغ دین ایشان اتریب و افہام تعلیم منظور بود و مسودن معجزات و آیات درینیاب کفاہت میکر و سرگاہ تا این مدت بعضی از ایشان صلاح پذیر نشدند با وحود پورش کامل محلج بتاویپ ولعزم گشتند و حکم بجهاد و قمال نازل شدہ

سورة الاعنة

سورة علی ایک است درین سورہ نوزده آیت و سفتاد و دو کلمہ فرد و مفتاد و یک حرفاً و وجہ بخط این سورہ با سورہ طارق آئست کہ در ان سورہ بیان فرمودہ اندک کہ نفس انسانی راحافظت ایشان خدا درین سورہ مذکور آئست کہ نفس پیغمبر را صلی اللہ علیہ وسلم خدا سے تعالیٰ خود حافظ است ازا نکہ وحی علوم غیری را فرموش کند و نیز در آنسورہ کیفیت ابتداء خلقت انسان است کہ نطفہ اش از کجا می آید و بکجا می گذراد در نیشورہ بیان کیفیت انتہاء خلقت است کہ بعد از کمال تربیت چہ صورت گرفته است و نیز در ان سورہ لصاقوں مذکور است کہ فی نفسہ آن کلام انجاز نظام چہ ترتیب دارد و در نیشورہ نیز مذکور او صاف قرآن مجید است بہت آدمیان کے عمل بآن موجب بخوبیت و اعراض ازان مراث ملاکی این مضماین را بایم ارتقا طیکیہ ہست پوشیدہ نیست و ایشورہ را سورہ علی از بخت نامید اندک کہ در اویش این نام از جملہ نامہای الہی مذکور است فی حقیقت این نام دلالت میکند برانکہ او تعالیٰ صریح ہر کمال است ہم در بدایت آن کمال و یہم در نہایت آنکمال فی علم تربیہ در حالم مخصوص است در و قسم فیمے علو بدبایت است کہ کمال از انجام شروع مشیود و سمجھ علو نہایت کمال بآن فہمی میگردد و ہر چہ جامع قسمیں ایست علی ایست چون ہتھیاری را بایم نام مذکور فرمودند معلوم شد کہ کلات مفاؤضہ او ہرگز در نقصان نہیں و اللہ علیہ تربیہ اور بدایت یاد رہایت قصور لازم آیدیں ایضاً خضرت را علی ایضاً سلم بھر دو کر این نام تسلی خاطر نہیں شود و دقدغہ کہ بجا نظر مبارک میرسد بالکلیہ زائل غردد و بجب نہ قل نیشورہ چین گفتہ اندک کہ ایضاً خضرت صلی اللہ علیہ سلام و سلم را چون سورہ ہائی طویلہ رحمی شدن گرفت و علوم بحیر و حداں نہیں غیب بواسطہ حضرت جبرایل علیہ السلام نزول فرمودن اغاز رہا در خاطر مبارک ایشان این ضراغہ طلحان میکر و کہ من امی خصم بادر داشتن این الفاظ و این معانی بہ دون نوشتن و مراجعت بکتاب نہودن از من چه قسم خواہ پڑ سبادا چیزی لسیار ازین فرموش شود و مقدمہ رسالت در نقصان نہ حصتا ابراء تسلی خاطر مبارک ایشان نہیں

الصلی

۔

رآن اذل فرمود و رئیس پورہ بشارت داد که جناب خداوندی خود استادی تو خواهد کرد نیاز افزایش شدن سبق عملها
خطره باید کرد و اینداد حدیث وارد است که آنحضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم اپنی سورہ را بسیار و میخواستند در گفت
اوی ترد در رکعت اوی جمیعه اکثر اوقات ملا و تشریف میخوردند و اکثر سلف در نیاز تقدیر اپنی سوره را میخواستند در گفت
آن امیریار بودند و از عقبیه بن عامر رضی اللہ عنہ مرد بیست که چون آیت فصلیح با سه رسالت العظیم
نازد شد آنحضرت صلی اللہ علیہ و آله و سلم ما را فرمودند که این تسبیح را در رکوع سبحان
ربی العظیم گویند و چون آیت سبیح اسم دیگر الاعلی نازد شد فرمودند که این تسبیح را در رکوع غُدجی
ازید لعنتی در سجدہ سبحان ربی الاعلی گویند و نیز از ابن عباس رضی اللہ عنہ منقول است که هر که سبیح اسم
ربیکه علی بخواند باید که عقب آن سبحان ربی الاعلی گویند تا اقتضای امر آنی کرده باشد.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

سَبَّـلَمْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْـلَى

عنی پاک دان نام پر و مگار خود را که بلندتر است از هر بلند درست خیا باید اشتیت که پاک اشتیت نام کنایہ از پاک
دواشتن ذات است نیز و اکثر مفسرین زیرا که قاعده عرب است که در مقام تعظیم داد بذات بنام تعبیر میکنند
چنانچه در عرف مشهور است که به پاشا پاک امیرین خطاب کرد میگویند که بنام حضرت این کار شد و این معنی
میگذرد و اگر سماوی دیگر مفهوم دیگر فتنه دعایت تعظیم و ادب شامل نیگاشت نیز ذات حضرت حق را کسی خرا و تعالی
نمیگذرد پاک اشتیت لوحین است که نامهای ناقص فی ادب بانه بر آن ذات طلاق نکند و معنی پاک اشتیت حقیقت حقیقت
تعلیقی در یکه در شریعت اراد است اشتیت که بطریق اجمال باید اشتیت که ذات او تعالی از در را عقول و دهان برترا
در تسبیح صوف ناسخ و لفظان عجیب پیر امون سر اوقات جلال او نیگردد و تغصیلی بیهیمهید که آن ذات اقدس حق نیست
و حشم نیست عرض نیست کل و بعض را در و آنچایش ندارد و صورت و جهیت حدنهایت مکان و مجلس او را مطلق
لا حق نیگردد و تسبیح چیزی بر ادعا نیست و زاده بیهیچ چیز مشابه است دارد پیش از شل و شرک دازن و فرزند
و خود دن و آشامیدن و همه اخچه مستلزم حدوث یا مرحیب زوال فناست آن ذات پاک آزان نصره و برآ
قطایف از مفسرین گفتند که چنانچه اوت تعالی از پاک اشتیت فرض است هچنان نام های اوت تعالی که رانی تعظیم
و احترام و احبابیں مراد درین آیت چرا پاک اشتیت نام اوت تعالی لے مراد نباشد و پاک اشتیت نامهای
او تعالی آن است که نام او را از اچه دلالت پر لفظان عجیب کنند گیرند و نامهای او را بر غیر او جاری نسل زند
و در کر نام او تعالی ابر جهی تعظیم و شرط طهارت حضور قلبی و کمال عجیب کار آن ذات صفتی قلبیان حصل گرد و مفتر
که خوبی خوبی اینست که جل صفت را پیست نیز که صفات آنیز که لذتی خلق فسوی فخریه صفات این نعمات

وتعضی از صوفیان فرموده اند که اعلیٰ صفت اسم است و آن اشاره به مسلکه ایست از مسائل تصوف زیرا که نزد اهل تصوف هر مخلوق را که از مخلوقات ربی است از اسامی الهی که مبدأ تعین آن مخلوق فیعرض نهایت آن مخلوق و مفہمی سفر است و روح محمدی علی صاحبها الصلوة والسلام که اگر مخلوقات است رب و اسم اعلیٰ است والغبارت است از ذات مع جمیع الصفات و معنی تسبیح این اسم کم آن است که از مساوات حق تحدیکن و از نظر بغیر خود انگه دار تا بر ذات تو کمالات حقانیه به تمام پاچلی میفرمایند که هستد او تمام برای قبول جمیع کمالات الهی غیر از ذات محمدی یعنی مخلوق را حاصل نمیباشد و تسبیح هر چیز که خاص با آن چیز است بهمان تسبیح اینی است از اسم کمی الهی که مرتبی آن چیز در جمیع کمال آنچیز است با جمله آوردن این اسم درین مقام برای افاده هست که از نقصان کمال کمالی که در تو متجلی شده است خوف بکن زیرا که پروردگار تو بهمان است اعلیٰ که مبدأ و مرجع هر کمال است و هر چیز را بحد کمال لایق خودش میرساند و افعال او در تکمیل و ترتیب تمام نمایاند چنانچه برای استنشاد این مطلبی اثبات آنکه هو تعالی مبدأ و مرجع هر کمال است س صفت ویگر آورده میفرمایند -

الذی خلق فسوتی یعنی پروردگار تو آن ذات است که پیدا کرد هر چیز را پس تمام فرمود و معتدل است حمل آنکه پیدا شد چیز را تطری برخواص منافع و فوائد که ازان چیز منتظر است بحد کمال رسانید و مراج حاصل که قبول آن کمال نماید و آن منافع و فوائد از وبرخیزند با ونجشیده چنانچه هر که قسم حیوان از انسان و فیل گرفته تا پیش و کمک ملاحظه نماید و چنین اقسام نباتات و معاون را تتعیین کند بر تقدیمین بداند که هر چیز را ساخت حصول فواید و منافع آنچه عنایت فرموده اند و الذی قدر فهدی یعنی و پروردگار تو آن ذات است که تقدیر فرموده است برای هر کس کمال را پیدا کرده است آنچه را بتحصیل کمالات خود نمایند که بچه را در شکم مادر کیفیت برآمدن از شکم الهام میفرمایند و بچه در آمدن از شکم او را کمیدن شیرازستان و اطهار شکایت بگریه الهام مشیود و هر زر اجتنب برواده و شنا کردن در آب نشاستن چاه و دیگر مصالح معاش از عیوب تلقین مشیود و ملکیں شهد را هندس پر کار ساخته اند که خانهای بسیجیت تیپ میدهند پس ازان شهد بیرون می آرد و گویند که افعی در زستان به سبب برودت ہوا کور مشیود چون ایام بہار میسر مقصود درخت باوریان می نماید و چشم خود را ببرگ آن درخت میخار و تابینا مشود و الہاما تکیه طیور و دوحوش و بهائمه و حشرات را در تحصیل سباب معاش و توالد و تناصل و دیگر امور ضروریه مشیود و رکتب عجائب المخلوقات مشرق و مسیوط ا و حکما گفته اند که هر زر اجتنب مسند قوت خاص است و هر قوت قابل کاری معین پس تقدیر عبارت از آن است که اجزای جسم را بر و بجهه ترکیب کند که مسند قبول قوته مشود و به است عبارت از لفاظه آن قوت تام مصدّه کار معین گرد و ازین بروار تصرف مصالح عالم منتظم گردند و الذی اخر ج المثلثی یعنی و پروردگار تو آن ذات است

که برآورده قدرت خود چیزی را که جانوران می‌خورد از اقسام گیاه که بهایم و دحوش آنرا می‌خورد و از الوان گلها و ریاضین که مکس شهد و شکر خود و دیگر طور پاک غذا می‌کنند و از انواع زراعات و فواكه و نثار که آدمیان و پرندگان بخور داشت متفق می‌شوند فجعله غشاء احمری یعنی پس گردانید آن چرا که راخشک سیاه شده که جانوران بخور داشت و برودت زستان رطوبت و تراوت او زائل میگرد و خشک سیاه شده بکار ذخیره می‌آمد و بسبب پیوست و برودت زستان رطوبت و تراوت او زائل میگرد و خشک سیاه شده بکار ذخیره می‌آمد وقت نایابی معرف شود در تجایزی داشت که برای اثبات آنکه پروردگار عالم مبتدئ را زهر بلند است مرجع تدا و نهایت هر کمال است این هر سه صفت را اختیار فرموده اند نکته اش آن است که کمال در عالم از سه قسم بردن زیرا که کمال هر شیء یاد و ذلت خود است یا برای نفع غیر خود و کمال ذاتی یا با اعتبار حجم و ظاهر است یا با اعتبار قوح و باطن لپس برای اثبات کمال ذاتی که تعلق چه بجهنم طاہر دارد و الذی خلق فسیحی آورده شد زیرا که در پیش ایش جسم هر چیز مراعات اعتقدال و تناسی اعضا را در بر گرفتن و دست بادست و گوش با گوش و چشم با چشم و پا با پا بکمال و جمال مشاهده و محسوس است و برای اثبات کمال ذاتی که تعلق سیح دارد و الذی قدر فهمد آورده شد زیرا که اندازه استعداد است از افراد مختلف ساختن و باز بحسب استعداد در آه مذودان تا کمال است که در خوار استعداد است حاصل نایابی نیز مشاهده محسوس است و برای اثبات کمال که تعلق به نفع غیر دارد و اخرج المرعی فجعله غشاء احمری آورده شد زیرا که پیدا کردن علوفه استوران غذای آدمیان از ا نوع مستحب است میتوشت و ادویه و سمیات و تاویت آنها را تراوت و رطوبت بالیده ساختن بعد از تسلیط پیوست و برودت و رطوبات فصله را آنها دور کردن تا پس از بیان مکث و دیرانگی تعفن پیدا نکنند و ذخیره تو اند شد لعل قیمی برای تامه و انتهای این کمال است چون علوم شد که حق تعالی ارباب اعلی است که مرجع هر کمال است هم در بدایت و هم در پنهان و تراپتیج نام او مناسبت غلیم بآن جناب حمل گشت پس از نقصان کمال خود اند لیش مند میباشد زیرا که سنتور خلیع یعنی با خود ترا خواهیم خوانانید قرآن علوم پر پایان که ازان برای آید و تصفیه قلب خود باین تسبیح بجا آز تازگی نمیگیرد فلان تنسی یعنی پس فراموش خواهی کرد زیرا که استعداد تو به سبب تغییر قلب تام خواهد و زنگ جای فیض غیب خواه گشت الاما شاء اللہ یعنی بیچ چیز را از علوم غنیم که در خواسته است و روز مثیاق که در قت تقویم استعدادات بود در حضور پسرده فرادری کرد مگر آنچه خواسته است خدا اینها و حکمت او تقاضا میپرساراید که از خاطر تو در پیمان فراموش شود تا روز قیامت برای حصول مقام محمود خیر با خانم پنجه در حدیث شریف وارد است که در مقام محمود از نوعی از محمد آلمی تعلیم خواهند فرمود که این وقت مردانه افتخار نیست و میباشد آن مجاہد را استعداد آن خبرت صلی الله علیه و سلم منسیح بودند و در عالم روحانی امدادات ایمانیان محمد در اشتندگویان دین سیا به با برخاسته ازان رسولی کنایند بودند و بعضی آیات قرآنی که بفراموش گردانید

یعنی اگر کسے را تذکرہ نفع کند پس ترا تذکرہ باید کرد و لقین سست که در عالم تذکرہ کسے را البتہ نفع میکنند کو ہر کس
لامیکنند پس از قبیل تعلق شے بشرط قطعی اور قوع شد که موجب تاکید است چنانچہ در حدیث صحیح کہ قد کان
فی ما قبل کمر من الامم محد ثون فان یک فی امتی احد فانہ عمر گفتہ آند در بیجا و سوال
و چیز نزد رفاسیر مذکور میکنند مع الجواب نوشتہ می آید اول آنست که تعلیق بشرط در حق کے حاصل است
کہ اور ازا انجام کار خبر نباشد و حق تعالیٰ کہ علام الغیوب بست در کلام او تعلیق بشرط چیز معنی دارد جواب ایش
که وعوت انبیا و لعبت ہمہ آنها بنی مرتضیا ہر ہر است خیات لہذا حضرت موسیٰ علیہ السلام رحیم حضرت خضر ع
در حرکات ایشان کے بظاہر مستقیح و باطن محسن پودندگرفت لیکن فرمودند و ہر حضرت موسیٰ علیہ السلام اور باعث
فرعون ارشاد کے فقولا لہ قولہ لینا العله یتذکرا و میخشی یعنی با فرعون سخن زم مکوئید ماباشد کہ
اوپر پیدید یا از خدا تبرید حالانکہ در علم الہی مضر بود کہ او پسند خواهد گرفت و از خدا انتقامی سخاہد تبرید و قدم
انکہ و عنظر راحمہ ایذکر نام نہادند حالانکہ در لغت تذکرہ معنی یاد دہانیدن سنت یاد دہانیدن فراخیز تصور است
کہ از سابق معلوم باشد و فی الحال فراخوش شد جواب ایش آن سنت کہ خوبی دین عبادت خدا و توحید او تعالیٰ
و عقول نبی آدم حسب اصل جبلیہ مرکوز سنت چنانچہ فرمودہ اند فطرۃ اللہ الی فطر الناس علیہما پس علیم
کہ امور دین در نفس ہر کس حاصل پود و بدب فطرت عوائق و موانع فراموش شد و حالا و عطا و بصیرت سینکڑ
پسندیدن اعلیٰ فراموش شد و است و لہذا بعض عقلانگفتہ ایذکار و لوح بنی آدم قبل از تعلق به بدن
لکن خدا ایشان اکنضر درست عالم پودند چون درین دنیا پیدہ ہیں دن مشغول شد مدان ہر فراموش شد چنانچہ
در حالت کمال پسی کہ تذکرہ ہم کو افادہ معلومات سابقہ فراموش پیشووند پس نہار ای ہمیں معلومات فراموش
شده پہنچا و واعظان یاد میں سند چنانچہ از حدیث الا رواح جنود مجتهدۃ مائعارف مہذبا التلف
کہ اتنا کہ مہذبا اختلف بوجی ازین سخن سمیدہ پیشوور و افلاظون نیز منقول سنت کہ لشائی کر دان خود میگفت
کہ سنت اعلم کم مانگنہ مجھلوں ولکنی اذکر کہ فاکتم تعلیم و چون بیان فرمودند کہ ترا برائی لقمع خلق اللہ
تذکرہ باید کرد حالا بیان کسی کے بتکرہ یعنی پیغیر مفتفع خواہد تذکرہ پیغیر ماید سیدن کر من میخشی یعنی زد کی است کہ پسند پر
کہ از خدا میترسید یعنی ہر جزیہ تعالیٰ سبیل المعموم تذکرہ فرض است اما ہر کل ان منتفع سخاہد شد بلکہ لقمع آن منشرط
شرط متفع ارادہ است و لہذا الگفتہ اند پیٹ ہمیں استعد اد شرط صحبت سنت اثر و چون کوست صینکہ لعبت است
کہ علامت ترس خدا نوی دل و سلامت فطرت از محرکات باطلہ مصاہب این معنوی سنت تا ذمہ بنت صفا کی
کیج مبدل بخطامت و کدوت نشووند از شعاع نبوت العکاس پیدید و چھوڑ مفسرین میں یعنی این آیت چنین نہست
کہ ابار پیدا گر نفع کردہ باشد بکب بار پیدا و اون زیر کہ زد پنکھا مل خواہد گرفت کیکہ در کیتے بار پیدا و اون

ترسل از خدا و درین صورت شکال هم بالکل بی رایل گشت و علمات گوییه او را تذکر نفع کند نیز در میان آمد
با تفصیل که دلالت تذکر رسیدگی نماید کمال مناسب بینعی شد و اللہ عالم و چون از بیان متقدعاً نه که فارغ شدند
حالاً بیان عیّن متقدعاً میضر باشد و نیز بهمَا الا شقی عیّن و گمار خواهد گرفت ازین پنجه رسیدگی رسیار بخت
و در حقیقت آنکس همان حالت که سیچ ترس خدا ندارد دور کفر و عناد می ورزد پس حقیقت کلام حینیں بود که
و تتجیبها ممکن نآیند بخششی می آورند لیکن برای مشعار یا یگیه سرمه که ترس خدا ندارد نهایت بدجنبت هست شفی ارا
بجا ممکن لاخشی آور دند و درین جایای نسبت که شقاویت آدمی آنست که عتقاد و عمل اور درست نهاد و هرگز ش
ناورست و عتقاد اور درست هست نیز شفی است لایکیه اعضا و هم فاسد دارد از بدجنبت ترس بازگر قصور در
اعقاویه سبب جمل ابیدیط یا به بدب بالوئی شدن و تقلید کردن نه است از نهاده بپای طله اور امکن است
که به صحبت نیک و فهماییدن هر شد و براه آرد و گوییه اعقاویه او به بدب عیناً دنادرست است که وید و داشته مشق
انکار حق لوزه چهاری کلیفت بر آنیه استعد اوش پیدا شده که هرگز بتعلیم معلم و ارشاد مرشد اصلاح و مکن نهاده
نهایت بدجنبت رسید کامنفع الایات والمن در درشان ارست و درین آیت مراد از اشتفتی هم است و میان
کار او نیست که الگای نصیلاً النازِ الکبُری عیّن این شخص آنکس است که داخل خواهد شد در آتش بزرگ
که وصف آن در سوره واللیل است چاویکه فرموده اند که خاند رتکم نادِ اندظُری و آن آشی است طبق
سفلي دوزخ که در که هفتم است که جاوی آل فرعون و مساوقان این امت و منکران مامد و علیه السلام
است و از آتش در کات دیگر تیر و سوزنده ترس و هر خنده حدیث صحیح وار درست که نادْ کُرْه هذل جزء صحن
سبعين جزاً امن زار حنم کهنس مثل حوها یعنی این آتش دنیا هفتادم حصه است از آتش دونج و درگاهی پس اهل آش
دوخ نسبت آتش دنیا بسیار بزرگ و کلان است امده احسن بصیری ^۲ فرموده اند که نار بکری نار حنم است و نار صغیری
نار زیارت لیکن آشی است که در آن در که امت نسبت بآتش در کات دیگر حکم آتش حنم نسبت ناکش دنیا و اراده
پیش از آتش بکری در حقیقت همان است و پس از تضاعف گری آن آتش را نسبت بآتشها دیگر بگیر نسبت داشت
لشکان باید ساخت که آتش دنیا دلایت مردیر و قشمار عرض پروف و کمال رسان مسغول شدن بحاله
مثل طلاچی و سخای علی الخصوص درین باره در مراج باره مثل سر بلعی مراج آنقدر سوزش دارد که سخل آن بک
نمیتواند شد باز هان آتش را در دلایت گرم سیورهین تمازست آفتاب ایستان و شخول بودن بجلد گرم مثل
باره رچی گری و جباری علی الخصوص چون هنفراری هرج کسره زده دارد محروم هم باشد قیاسیان بید که چه تفاوت دار
و چه بین قیاس تفاوت گری آن آتش را نسبت بگیری اشنازی دیگر باید تهیید والعنای الله من کل جناب میان
و چون در دنیا هر میانیست که آیده نهایت نهایت که بتوت نیز نهاده درست موجب جنایت خلاص زان نیست

داین بیشتر را زین راحت نہم محروم داشته اند که با وصف این قدر شدت بگری هلاک نمیشود چنانچه مصیب ترا پنهان
کار نمیتوت یعنی باز با وصف اینقدر شدت عذاب نمیمیلت دراز خوارید مرد را انداشت که بسب امر زن نجیب
بدلش منخلو منفک گرد و روح او ازین الماجهات یا بدزیر گرده بسته ایدان آن فاعم ممتنع الانفعاک ف الا خلاع است و سر
درین آن بست که احکام روح دران نشان بریدن غالبیه آید ایدان حکم ارواح پیدا میکند و روح را العدم محال و
ولیز اسر خپر خپر دنیا مصائب شدید محنت یا مالا طلاق پیش گزید روح منعدم نمیشود بلکه به غایبت خطرناک
نمایم نه از اینکه میر در دوچون ایدان آنچه حکم ارواح پیدا خواهد کرد الانفعاک ترکیب پر اینها نیز ممتنع خواهد شد
ولا بیچاره یعنی اونه زنده خواهد باندزیر گردد اینکه روح او دانماد را لم و عذاب است بحمدکه آرزوهی موت میکند و موت نهی آید
و این قسم زندگانی در حقیقت زندگی نیست بست این عمر حیون خوش گذر در زندگی خضر کم است بد درین خوش گذر د
نمایم خسرو پیار است بد آن رے پوسن بد لش به بدبختی تیرانش سوخته خواهد شد باز لغایه روح آنافا ناپوست دیگر
تازه که قوت احساس لم دران قوی تر باشد بدین خواهد روید چنانچه بعد از انگور سبزین قرحة و زخم در دنیا مشاهده
نمیشود دوچون در آینه سید کرمه نیز بخواسته بیان گریکه بهندگی سپهیان متفق شنیده کرد ه شد حالا میفسر مایند
که وجود خوف آئی در دل آدمی بسب تشییدن نیز و نصیحت بزرگان اینه ام کمال است نهایت کمال چیزی دیگر
است اعتماد مخفی بر وجود خوف نهاید که اگر آن خوف بمناسباً به حدیث لنفس آمد و دفت پیش بخار نخواهد و تا وقتی
در دل استقر از پردو قوی و جواح را از افعال الخ شایسته نهاد کند و بر افعال شایسته مقدید سازد آن زمان فایل عذاب
نمایم موجب تملکاری قد افلح مژت ذکری یعنی تحقیق رستگار شده هر که پاکی اعمال کرده پاکی راحت لذع است اول
پاکی نفس از کفر و شرک و عقائد باطله و نیات فاسده و خلائق زیبیه مثل غل یعنی بد باطنی و وحدت یعنی کیفیتی که فاید بازی
و صدقه از گیرنده از دلک نویم پاکی بدن و جامد از نجات های مثال خون و تیم و عایط و بوک و متی و ندی و غیره دلک سوم
پاکی بدن از خداث و خابت بوصو و غسل چهارم پاکی پدن از فضلات سنتی مثل موی زهار و موی لفوق ناخن
هیچ بدن غیر ذلک اگر کسی رش دراز یا موئی سر دراز دارد اور از پر سفهه روز جمعه ششان آن موشاید کردن
اطفال بیدن سفت موکده است تیخیم پاکی بال بدادن زکوه و صدقات و احتراز از آمیزش بال رواد دیگر و جو ه حرام
مثل نماز بازی و اجرت زنا و اجرت حجامت یعنی شاخ کشیدن از تجارت چیزی با کیفیت حرم غیر میفعع پیدا شود و اجرت
کیفیت و دیگر صفات که دران ملطفه بنی است ضرور افتد و ذکر اینم در ته یعنی نوع از کمال حیات با ذکر دنام پروردگار خود اینکه
که اینه امداد نماز و لقبر است و سیح و شبهه و حضور دلی در اشار نماز و بزیانی دل فرعی اوقات نماز زیرا که ذکر موجب تصفیه ممتنع است
که اینه کمال است و پرقدره که در دنام پروردگار بشهیه و افق شود و در خست معرفت باشد هرگز در فصلی این نماز گذاشت و
که اینه از زبان میکند آنرا با نظمی افعال جواح صورتی محسوب شاند و سبب افاقت دل فرمان و جواح کمال

مرتبه شکر و غمث پایه منعم حقيقة حاصل نمایند حضرت مولانا مکیون چه فرموده اند که درین آیت اشاره فرموده اند که او لش توییه بعد از اذان تزکیه و تصفیه قدر است باز الاصفات ذمیه کننا صفا همیه بعد از اذان فرموده اند که اولیه و قلبی روحی و سریست بعد از اذان رسیدن به مشاهدات است پس قد افلم مُرْتَضَى اشاره به هر کسی است و ذکر اسم دیگر اشانه بد و ام اذکر قلبی و فضی اشاره بوصول مرتبه مشاهده که الصلوٰۃ همرا جر المعنین و حضرت امیر المؤمنین علی کرم احمد و جهه فرموده اند که سپکه صدقۃ الفطر او اماید و تکبیرت عید در راه اصلی و بعد از رسیدن بصلوٰۃ مجموعه و نماز عید بگذار و امید دارم که در اشارت این آیت داخل شود پس لفظ ترنگی درین سره از زکوٰۃ ماخوذ است و صدقۃ الفطر که واجب یافرض است حکم زکوٰۃ دارد پس این لفظ اشاره به دادن صدقۃ الفطر است و ذکر اسم در اشارت به تکبیرت عید فضیل اشارت به نماز عید است با تجدید مقصد حضرت امیر المؤمنین ازین تفسیر آنست که در هر جا ذکر زکوٰۃ بعد از صلواۃ در فرقان مجید آمده درینجا که مقدم بر نماز بکیم بر ذکر تبرکه اند لاید صورت خاصی از داشته اند که در اذان این هر سه فعل با ترتیب فاقع شود و آن صورت فرض شرع غیر ازین صورت نیست بلکه فقها هر سه مضمون بر شرایط نماز وارکان آن فرد دارد اور ده اند گویند که ترنگی اشارت به طهارت است خواه خشنل خواه تمیم و ذکر اسم دیگر اشارت به تکبیر تحریمه است فضیل اشارت با دای نماز و حضرت امام عظام حسب این تفسیر و مسلیه از مسائل فقه ازین آیت برآورده اند اذان انجمله آنکه در وقت تحریمه بین لفظ اند گیر بخضوعه لازم نیست هر چه ذکر خداواند بود که ایت میکند مثل الرحمه اعظم يا لا الا الله يا اسمحان الله آرسه ذکر نکیه مخلوط بغير فحاجت باشد شروع در نماز یا آن چار نیست مثل اللهم اغفلي زیر که ذکر خاص نیست و از انجمله آن است که تکبیر تحریمه نزد ایشان شرط نماز است و اغل نماز نیست زیر که فضیل است

بر ذکر اسرار در باب

بحرف فاعطف کرده اند که در الات بر مغارت معطوف و معطوف عليه میکند و متفرع برین مذہبی است که اگر شرایط نماز مثل طهارت و ستر عورت و استقبال قبله در وقت تکبیر تحریمه کسی راحیل بخوده باشد و بلافصل بعد اذان حاصل شود نماز او درست است و امام شافعی رحمة اللہ مگویند که تکبیر تحریمه نزد اغل نماز سلطنه نیز است که تکبیر ذکر کور در حالت قیام آمده است و قیام رکن نماز است و آنچه ارکان نماز بطبق فرضیت مقرر شده نیز از این نماز است پس شرایط هر مذهب ایشان در حالت تکبیر تحریمه ضروری الوصول اند و چون درین آیت بیان فرمودند که حصول کمال فرضیه از خذاب مروط به نهایه و نکره و نماز است که ترمه ترس خدا است جای اینبود که کافران طلاق شبهه ذکر کنند که مذاباب و عقلی و دالش تمام چرا خوبی این عمال فعال معلوم نیست و سنبیت این سباب ای حصول فلاح چرا لازم نظر ماحصلی مبتور است در جواب غیر مایند که شما به شبیقات ازی ای خیر یار اکمال نمایند مبنی تصریف

(منهزل کل لول)

لز

سروتہ اللہ نیکا یعنی بلکہ ختیار میکنید شما زندگی دنیا را که چرا گا ہے بیش نیست و آخر شوون گیا ہے خشک سایہ
شدنی است بر آخرت در لذات محسوسہ دنیا و تحصیل نام و جاہ کمال را منحصر میدانید حالانکہ زندگانی
شیا ہرگز قابل آن نیست کہ بزر زندگانی آخرت ترجیح داده شویچہ والآخر خیر یعنی آخرت بہتر نیک
بی را در ان محل گنجائیش نیست بخلاف زندگانی دنیا کہ پر جنپ بغمت در ولت چاہ گشت گذرانیدہ شود
ما در درین خوفکار و غم لازم ذات است یعنی ترجیح لغمت دنیا دیدہ نمیشود الالیے ضعفے و امکانات در پہلو یا در دنیا الالیہ
اگر بالفرض دنیا نیز نیک باشد ترجیح وجہ شر دیدی فران گنجائیش نکند اگرچہ این فرض مخالف است با زہم دنیا
ماں نیست کہ او را بر آخرت ترجیح داده شود زیرا کہ آخر دنیا فانی است و آخرت باقی است چنانچہ صیغہ مانیدہ
اپنی یعنی و آخرت باقی ترس است از دنیا زیرا کہ بقای دنیا ہر چند دراز و طویل باشند کیمین دنیا با ارد بقای آخرت
وقد غفرہ فنا است و غم ماقبل است حمل دنیا زکہن تابعو ہو چون گندندہ است نیز دیجھو امکان و فنا ہمین
اور او سید آخرت سازند کہ اللہ نیکا فزع عصہ الآخر لا و ایہ اعقل افتہ اند کہ دنیا لمحچون خانہ اش گرفته پندرہ
زہر حیرت تو ای ازان بیرون آرست حافظا عمر عزیز است غبیث انش پنگوئے چیزی کہ تو ای بیرون میدنیش پناری
خون سچے افتہ اند کہ درین کلام عجیز نظام با وجود کمال فتحار دلیل قوی بر طلاقان ترجیح دنیا بر آخرت مذکور
سچی خیروں دنیا باقی بون زیرا کہ حاصل ہرگز ادنی لبیل اعلیٰ نیگر دنیز فانی را در عرض باقی ختیار نمیکند پس
رجیح دنیا بر آخرت خلاف مقتضیاً عقل تجارت کہ از عقل ملوک و امراء و علماء و حکماء بیمار کرنے لواست
مکن انتیغمون را کہ ترجیح دنیا بید کر دوں را بر دنیا باید لست خلاف مقتضیاً لغوس بی دم دیدن کہ
در جدت ایشان محبت دنیا و اعراض از آخرت و دلیلت است و ہرگز ترجیح جانبا آخرت را وہم ایشان ہا پر نہ
سدا چار راجح اثبات این مطلب سید کتاب ما یہ پیشین کہ بزر طوائف عالم علی شخصوص سکان دنیا عرب
سلسلہ الشوت بودند آور دہ میصر مانیدا ت هندا یعنی پختیق این مغمون کہ از قدما فلکہ متنزکی تباہیجا مذکور خد
الظیفون الاؤی یعنی مذکور است در کتاب ما یہ پیشین قیسیکا ہ این مغمون منسوح نہ شدہ و متغیر نگردید
حکیم ابراہیم و مؤسی یعنی صحیفہ ما کہ حضرت ابراہیم و حضرت مؤسی عليهما السلام را ایسا سکان داوه بووند
مغمون ازان قواحد کلیپین و شریعت است کہ در زمان یعنی پیغمبر مسیح نشده و انکار آن گویا ایکار علیم
کہ ای است کہ کار سو فسطائیان ہست در کشاف ذکور است در بعضی کتب حدیث نیز مبنید ضعیف قید و شد
فاری رضی اللہ عنہ از آخرت صلی اللہ علیہ وسلم پس کہ از طرف بار تعالیٰ الحد کتاب نازل شدہ ہست ذکر موردنہ
در دھماکتات سی حضرت آدم علیہ السلام پس کہ از طرف بار تعالیٰ الحد کتاب نازل شدہ ہست ذکر موردنہ
کتاب صاحیفہ و توریت و انجیل و زریور فرقان و طہی در حاشیہ کشاف صد و چہارده آور وہ است دہ صحیفہ

از اینکه بحضرت موسی عکم سوای تورت زیاره کرده و آند اعلام گیم از صحف حضرت موسی عکم و راسه تورت نزدیک داشته شنیده لش صحیفه ابراهیم عکم موجده است دران زنگارگاه مواعظ و توصیه هاست آنست که یعنی **اللَّعَاقِلُ أَنْ يَكُونَ حَافِظًا لِّلْسَائِنَةِ عَلَادَ فَأَبِرْ قَانِهِ مُقْبِلًا عَلَى شَائِنَهِ** یعنی میباشد از این که زبان خود زنگار پار و زمان خود را شناسد و بر کار خود بخوبی مصروف شود.

سوره الفاتحه

نمیست شانزده آیت و سه تا در دو کلمه و صد و نو و یک حرف بنت در حدیث صحیح تبلیر از دارد شد که این حکم صلی اللہ علیه و آله و سلم در اکثر نمازها خصوصاً نماز جمعه و نماز عشا این سوره را با سوره سیمین رتبه ایجاد کرد در قرار است که عینین همچوی میپرسند لپرس ربط آن سوره با سوره سیم از اشاره نبوی شافت شد و این اصحاب دو رفت تالیف قرآن این سوره را عقب سوره سیم نوشته اند ولهم اذ ماتم وجه ایمان نیز را این طبقه میگیرد و ازان جمله آن است که درین سوره فذ کفر اینها آنست هند کسر واقع است در اسنود و قد که این **لَئِنْ تَفَعَّلَ الدُّكَّارُ** و ازان جمله آنست که درین سوره تصلی نار احتمیت واقع است در اسنود بحسب ایمان **النَّارُ الْكَبِيرُ** و ازان احمد آنست که ختم آن سوره بر قدم است ایثار زندگانی دینا و بیان خیرت آخرت است و نسبت تفهیمی حال کسانی است که در دنیا ملذات مشغول شده اند و آخرت را فراموش کرده اند و حال کسانیست که در دنیا برای زندگانی آخرت مشقته اکشیدند و نیز تفصیل چیزیت آخرت است که غمتهایی گوناگون دارند و هم مانند غیر فانی سیس گویا درین معنی این سوره تتمه آن سوره است که در رشق و ظلم کلام مشابه است که باشد و غیره اسنود خواشی از این چیز نمیداند که خاصیتی نام قیامت و در اول فیضه از رسول فیاضت رسانیدند و اند از از حالت قیامت عظیم مقاوم است **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** هل ایک حدیث الفاتحه یعنی آیا رسیده است تجویز قیامت که با مردم چه خواهد کرد و خاصیتی در لغت عرب چیزی که گویند که بیو شد و اینها زین پوش را غاییه نامند و حادثه قیامت چند چیز را خواهد پوشید اول یهود که بیو شد و اینها زین پوش را شد و قدم ایده از از فرق و سخت و پیش پیش چیز را خواهد پوشید که بسبیش است هول پوشیده خواهد شد و قدم ایده از از فرق و سخت و پیش پیش راست عذاب نروز خواهد پوشید خانجه در عیادی دیگر فرموده اند یعنی مدعاشهم العذاب من فو قدر مزدیست ارجام و شے و حوجهم النار سیوم آنکه کارهای نیک کافراز خواهد پوشید و کارهای بد و منان را نیز خواهد پوشید اول را باحتیاط و ثانی را عفو و مغفرت و غرض ازین پرسیدن که ترا جبر قیامت نیده اک ره سامع بکمال توجه متفق شود و سخن آینده را بحضور دل شنود خانجه بعد ازین اليقاظ و تنبیه های سامع کماله با مردم میپرسانید و حوجهای ممیز خانجه است یعنی چه راهای روی در آن روز دلیل خوار پاشید و بجز دلت خوار

صفت صاحبان این چهره هاست لیکن چون آثار ذات و خواری پیشتر بچهره ایضاً پیشود گویا ذلت خواهی صفت چهره هاست و قاعده عرب است که از ذات شخص بردو گردن سرعت بیشتر نیز دیگر که این عصا و مدار بعای ذلت شخص میباشد پس گویا قایم مقام ذات اند و آن چهره چهراً کسانی خواهد بود که در دنیا اصلاً حشوع و فتنی ذلت خواری در مقدمات دین برخود نیز پسندیدند و از زخم و محنت دینی است رحمت بجهنمند در دنیا آسانی و بدین پروردی مشغوف و حریمی دند و لبذا خود دن طعام لذید و آش امیدان شرطت ہال طیف سنت عمال عطر را پیشتر مقصود ایشان از دنیا پرورد آنرا زور بدیل اینهمه تکامل حق پروردی آنها باشد ذلت و خواری گرفتار خواهند ساخت اگر با خشوع در دنیا در مقدمات دین عبارات پروردگار ایشان را فصلی بشد بزرگ ترین ثواب پیشنهاد نکن اما اعمال شاقه برای من پروردی خود را میزدیدند چنانچه در بدیل آن در آنروز تکلیف اعمال شاقه باشان میزند و زخم بحساب فی تواب باشان لحق شود چنانچه میفرماید عالمکتر یعنی اچھر پاد را نزد کار باید کنند که ازان جمله برآمدان بمشقت تمام برگوه باوی اشیان که در دوزخ است و از احتمله است طرقها و زنجیرهای اشیان را در گردان در پایگشیدان از احتمله است در آن قسم دوزخ فردختن مثل شرکه در دخل عوشه با سخورد و تفصیل این اعمال شاقه آنرا زد و قرآن مجید در سوره های دیگر نزد کورست مثل ساره هفتم صعوداً و خدا و لافغلود لاثه الحجیم صلوک اثمر فسلسلة ذرسته اسبعون ذراعاً فاسکو و بیوم دین عون الی نار جهنم دعا و بیطوفون بیدنها و دین حمیم آن در حدیث شریف وارد است که مانع رکوة را بتحته باوی زدن و نظر که در اتش گرم کرده باشند و از خواهند بپاره بجهنه پلود و پشت و کسانی که مواسی داشتند و حق حسنا تعالی از مواسی اند در بدیل آن قیامت بر پشت اند اخته آن مواسی را البفرانید که آنها اراد اسکنند و تصویر سازان تکلیف دنیه که در تصویرات مصنوعه خود جان بدینه و کسانی را که خواب دفع میزند تکلیف دنیه که در دنیان دیگر هزار خند و کسانی که از سخن حق خاموش شدند لحاظ آتش در دهن آنها اند از دن و علی نهایه القياس ناصیحه یعنی آن چهارمین کشیدند و سیما بر این اعمال زخم گشید و باشند زیرا که کار شاق که بر توقع تواب و تحسین نباشد محض زخم است و بعضی از مفسرین گفتہ اند که عمل زخم هر دو دنیا است مراد ازین چهار یا مردانه امان نهود و هر دو عماری دیگر او یا پل خلدا که در دنیا عمل باوی شاق برای خدا میگشند و محض زخم میگشند زیرا که ریاضت آنها بسیب پرده از دن این پیغمبر وقت نیزه را بگان بیان فرمده است و بعضی مفسرین گفتہ اند که عمل زخمیا و زخم در آخرت مراد آن پنجه چهارمین محاکم تعیین و طالیجان بال چاهه است که برای تخيیل لین مطالب بیزی در دنیا مستحبه باشند و محنت هایی با این طلاق کشیدند در آخرت نیزه آن بهم مشقته باز زخم بود و ایشان را حمل خواهد شد بلکه غرر آن محض زخم نیست چیزی نیز در دنیا عذر داد که سایش درین آیات است تفصیل نار احتمیت یعنی خواهد در آمد در آن لئے که هنایت گرم و سوزان

است در عوض آنکه غافل از خذاد و مکانات بافضل و هوای سرفراز بودت با راحتخا نهادی نشستند و بیان گری آن آتش در حدیث شریف پنین دارد است که یکی از ارسال زراف و ختن در تاسیع شد حالا بر همان سیاری است و چون گرمی همچو دوزخ در باطن ایشان لشکی پیدا خواهد کرد و ختن از فریاد العطش خواهند بود و بجزردن آب تسلیم آن گرمی قصد خواهند کرد در الوقت تسقی من عین آنیت یعنی آب خوارند خواهند شد از حیث که نهایت گرم است و بجزردن آن آب بباب خواهد شد در درد های ایشان ریزه ریزه شده بیرون خواهند افتاد باز درست کرد اگر فشار خذاب خواهند ساخت و این همچنان ایشان در عوض شر تها و آتشور باز لذیز است که در بین های پروردۀ میخوردند و هرگاه حرارت هوای دوزخ و گرمی این آب در ده ایشان مجمتع شده است وعر اخواب افر و خت تا یکی از ارسال بر ایشان عذاب جرع مسلط خواهد شد در حدیث شریف وارد شده است که این عذاب تنها در لظر دوزخ ایشان بر این همه خذاب های دوزخ است بعد از داد و بیدار میگار مولان دوزخ را پروانگی خواهد شد که ایشان را چیزی بخواهند لیکن کسی نمیشود لهم طعام یعنی نیست برای ایشان ای پیچ طعام که عوض طعام های حرب و لذیز که در دنیا برای لذت و فری بدن تناول کرند و از صبح تاشام فرمایش الوان طعمه به پکاولان و با در چیان میگذرانند اما من ضویع مگر از جنس ضریع و ضریع نام گیا است که بمشترک رسائل دریا یا اکنار ردهای میرفید تا و قبیله همیباشد آنرا شرق میباشد و بکار علف شتران میآید و چون خشک میشود اور اضیوع میگویند و ستم قاتل میگرد و پیچ جانور آنرا میخورد و در حدیث شریف دارد که ضریع آنجا را بر ضریع اینجا قیاس نمکند آن چیزی است در آتش که در خلیدن مشابه خارت و در تلخی زیاده از صبر و در بدبو اشداز مردار دور گرمی سخت تراز آتش دوچیش آنست که چنانچه در دنیا جو هر چیز آب بر طبایع نباتات و حیوانات غالب است همچنان در دوزخ جو هزاری بر طبایع نباتات و حیوانات آنجا غالب است پس نباتات و حیوانات آنجا در صورت بانبات و حیوانات اینجا مشاهده دارند و هنر گرایانه ایکی گفت می آید لیکن معنی ماده آنها جو هر آتش است و در هر چیز آنجا ناریت و سوزش موجود است و چون مقصود از طعام خالی از سر چیز نمیباشد بالذات یافری به کردن تنها و فرع گرسنگی و بندگی کردن ضریع و او صراحتاً آنکه در حدیث مشریف دارد است لذت خود را پس نگیرید و حالا در چیز دیگر رفع بعضی اوقات از خوردان طعام از لذت نز مقصور میباشد لفظ میضر مانید که کامیم و کامیغی من وجوچ یعنی نه فر پمیکند بدن را نه بکار می آید از گرسنگی و غذا خود طعام سهیں چیز است و چون طعام ازین هر سه چیز خالی است گویا طعام نیست اگر فر پمیکد و بدز اینز در دوزخ فر چیز است که قوته بآن حامل میگردند و حشیشین عذاب سبب آن قوت بر ایشان سهل میگشست اگر گرسنگی

لدفع میکردنیز نوع از شدت عذاب که بسب غلبه جوع و شتند کم میشید باقیانده درینجا دو سوال که جواب طلب است اول
آنکه وجود نباتات در آتش ممکن نمیست زیرا که گرمی تا بستان اثرا شجاع را احراق میکند چه جای گرمی آتش علی چه موص
بچنان آتش جوانشان است که وجود بدن انسان وجود مار و کژدم چون ران آتش مسلم باشد پس وجود
نباتات چه استبعاد است علاوه آنکه بعضی نباتات را در عین تمازن و احراق آفتاب سرسیزی و بالیدگی با آنها نمیتوان
مشاهد است مثل خارشتر و خار خشک و بیگراشجاع تا بستانی اینچه بعد است که در آتش آشنا نیز این خاصیت دارد
با اینکه بعض نباتات را سرسیز و بالیده سازد علی چه مخصوص که جوهر آشیان در اصل طبیعت آن نباتات
غالب پاشد حکم تماشی از گرمی آتش مددگیر نمیخانچه سمندر در آتش دنیا و دوم آنکه درین آیت طعام اهل فرض
را در ضریع حصر فرموده اند که غیر از این ایشان را در آنجا طعام مخواهد بود حالانکه در آیات دیگر طعام دیگر نیز را می
روز خیان مذکور است از این جمله رز قوم که از شجره ال قمر طعام اکانتیر و از این جمله است غسلین سج و کاظعامة ایضاً
بر غسلین جوابش آنست که در فرض را در کات یعنی طبقات مختلف است در بعضی در کات آن همین طعام باشد غیر
آن در مزاد از وجود کیومن خاصیت اهل آن در که باشد پس اسکال نمیست و بعضی از مفسرین گفتہ اند که مراد از
آن ضریع خصوصیت ضریع نمیست بلکه هرچه از جنس ضریع است در بے لذتی و لذتی و بدبوی و عدم فرمی عدم فرم
مرئی همه اخل ضریع است تا آنکه بعضی از مفسرین ضریع را فعل یعنی مفعول مثل علمیم و بیان ساخته اند و معنی آن
نهشین گفتہ اند که هر طعامی که موحض ضریع است خواری و پسر مزگ طبع مشود ضریع است و در تفصیلات پیر اسکال فرض
کی شود و چون از عال مسکن و خوش اشامیدی در خیان فرع حمل ش حالا بیان مسکن فشارب
و فرش او آدمهای بسته بیان میفرمایند و چون بیان حال بسته بیان تفصیل چهالیست که در حدیث الفاضل
مذکور شده است حرف عطف را درینجا نمذکور نظر مودعند خلاف سوره قیامت که در اینجا بحروف عطف نمذکور است زیرا که
در اینجا تفصیل محل نمیست سابق اجمالی نرفته است و جو کیومن نمایم یعنی چهره های گردیده و آن را نزد
از گلندام و خوش منظر باشد زیرا که اسباب لذت و خواری از ترسیم چون مشقت این رنج در چهره های آنها ناشی مگرده بلکه
حباب آن چهره های در دنیا نشاند ایلیسیار را برای سنجات از شاید این روزگشیده و حشیده بودند و محنت ها و شققها بازی
خرسندی پروردگار خود را جان و تن خود گوارا ساخته خانچه میفرمایند لسعه های اضافیه یعنی از کوشنش خود و این
را در خوش وقت شوند که آنهمه کوشش های سنجاو افعشیده شده نیک دارد فوجیه عالمیه یعنی آن چهره های در رای باشند که
کوشش است این بدبختیه می آن همیشگی قیامت و دیگر مودیات با آنها نمیبرند و همای گرم آتش بآن مکان ملبد راه کی
کوشش که کوشش های اغاییه یعنی نمیشوند در این باغ سخن بهموده راچه جای شتم و سی ایست پافریاد و الغیاث
در خیان محض چون دوست بدایجا نمیزد عدهش ایشان بکدر نگردد و این هفت بسته بسته بیان دار مخابله نقضیه ندار احکامیه

واده اند و در مقابله پنجه گرم ایشان را فیکار عین جاگر نیست يعني در این باغ خشم مه باشد که آسیا در دنیا است و خنک تر ایخ و شیرین تراز شده در مقابله دلخواهی در زیان ایشان را فیکار میگرد و هر فوج عده يعني دلخواه تخت های ملند باشد تا بعزم تمام پیش میگیرد و در مقابله محنت وریخ دوزیان و خوردان و آشامیدنی پیش ایشان را و کوای موضع خنکه يعني دکوزه های باشد بهتر تریب چیده شده ببرهان تخت های عیقی هرگاه غمبت طعامی یا آشامیدنی از جنس شراب آئی شیر و شهد ایشان را بهم رسید بطلب بردارند و بخوبی و حاجت آن بناشد که از تختهای فرد آیند و مشقها کند و برای فرش ایشان را دران بپشت و نهار و هم صفحه فته يعني و سندها و توشه که از طرق صفت مستوی فرش کرده اند تا پره مسند و توشه خواست آسایش و تکیه زند و در منکانات ایشان و ذرا لی مدبتو شه يعني و قالیین های باشد متفرق افتد و تا اینجا هر مکان هرچه خواهد لفیر باشد که گسترانیده شود و حون حال دوزیان بیشتریان تفصیل تمام دغیور و مذکور شد کافران در مقام حکم ایشان را گفتند که این پیغمبر کلام ثنا فرض میگوید سکن فی خوردن و آشامیدن فرزخان را با نوع بیان میکند و نیز میگوید که دوزیان پس این عذاب بید خواهند مرد تا ابد الاما دزند خواهند ماند حالانکه ادمی و جانور را درین نوع حذاب بکم لمحه زندگی بسر بردن محالست و نیز در صفت بیشتریان میگویند که بر تخت های ملند شسته باشند و مشقت وریخ نکنند حالانکه ببرآمدن فرد و آمدن از تخت های ملند بارها مشقت است که موجب ریخ نست و نیز میگوید که در اینجا کوزه های رازآب شراب بناهه اند و سندها و قالیین فرش کرده حالانکه تخته برای از شدن باشد اینقدر را کجا بشیش میکند و نیز اگر این کوزه ها و از گون گرد فرش را تریض کنند و جای این ایشان را طعن ایشان این آیات فرستاد و عامل جواب است که نمونه بیشتریان دوزیان در عالم موجود است و صورت بیشتر و دریخ تیر نودار پس چرا احوال بیشتریان و روح صفات بیشتر در ریخ را انکار میکنند و در اینجا در حضور بهرمیک ایشان موجود است تا ملک نهایت و آن چیز است اول از جانوران که شتر است دوم از سلط علویه که آسمان است سیموم آن معادن که کوشان و چهارم از سی ایط سفلیه که نیمین است پس اول ذکر شتر میپیشاند که افلای بیظیر و نرای ایل کیف خلق و چهارم از سی ایط سفلیه که نیمین است پس اول ذکر شتر میپیشاند که افلای بیظیر و نرای ایل کیف خلق يعني پس آیا نظر نمیکند لبوم شتران که چه قسم پیدا کرده شده اند در پیدا شیش آنها نمیزه دوزیان بیشتر هر دو معا موجود است و رفاقت و معاش خود مشابه است بدوزیان از نزد در فوائد و منافع خود میباشد بیشتر اما مشابه است آنها در ذات و معاش خود بدوزیان پس از انجمنت است که بمرتبه ذلیل فوار ایز که این از نزدیکی جشنه بچه های ادمیان بلکه موشی میتواند که همارا در اکشیده ببرگشت بزرگوار او را بشاند و هرچه خواهد باز نیاز و روایان گند و اینهمه بسبب خشوع چهره اوست که چنی او را شکافته دهای در روی اند از نزد و پس این دلیل رام

و مکان بود و باش این جانور بیشتر و لا ایت گرم سیر و ریگستان است که بسید پریان با دستور متابش آفتاب حکم
آتش میگرد و دیدت های این جانور بے آب بیاند و اگر آبی میشود بهم آب گرم که بهارت سکون حکم جو شما
یا قمه و پیدا کرده است و خوارگ اور درخت یا می خاردار سی مثلاً خارشتر و خریع و بابین بهم حیات و قوت و طاقت
پدرستی و اعمال شاقه و را مدن برگوہ یا و فرد آهان از آنها و در آمدن آپ چیزی که اور دار و یحیی جانوز را در دو مردم
او قات گرفتار این رفع و بلای است و آما منا سب او از جهت فوائد و منافع با هشتگران پس از انجمن است که اگر
پیش از بطریک نمی تخته است بلند نهاده و با وصف آن بلندی که دست آدم پیش است او متواتر رسیده گراه خوا
پیشاند و سوارشوند بر مثل تخت یا می هشت چنانچه در معالم التشریعی و رده است که تخت یا می هشت از دو مردم
نمایند و چون هشتی بخواهند که بر آنها بنشینند پیش شوند باز بلند گردند و چهار پستان شتر کوز را ستد پیش کر
همیا کرده تکه داشته اند و حیچه شیر ازان و ان است و از ششم او فده و قایلین سازند دسته یا می خمل درست کنند گردد
او ماکول شیر و مشروب موئی او طبعی پیش او مرکوب چون بارگردان گشته است که بیانی خود را وان
و چون بیه بار فرسنده چیزی است دونده و چون خود با اهل عیال بران سوارشوند و اسباب چیزی خود را بر آن نمایند
خانه ایست بیانی خود را وان پس جانور ایشان و همیا این جانور پیش در غائب عجیب بیکن سبب گشتن مخالفت
لتعجب از دنی آید گویند که یعنی جانور را این صفت نمیست که اگر اور ایا برگشته متعام خانه را بردار و اگر جایست
پھرستند بسیافت بعید پرود و اگر شیر او را بد و شند تمام خانه را سیر کنند و اگر گوشت او بگیرند تمام بیکن محله را گفایت کنند
و لکن از در حدیث شریف وارد است الاب عزلا هدایا و الغفیر بیکر و الحیل هم عقود بمواهیها آنچه در اینجا مذکور
و با وصف این بزرگی جهش قطعاً صد شتر ایکی طفیل همیاند کشیده بخلاف صیل و دیگر حیوانات قوی که این اتفاقیار و زندگی
ندازند و با وصف این بهمیه صبر مفترط دار و تاده روزانه کمیش در عمل و مشقت خود کوتایی نمیکنند و آن خجایت
خواص این است که بیشتر اوقات روی قبه میرد و دشتم او را اگر سوزاند و بخون جاری خشک میکند و بقیه شامنه
خون نمایند و در شیر و کنیه یعنی بول او مذلفه که برای مستسقان و مطبخان قوی است پس این داعیت است برای بات
ظاهر است و کمیسہ شتر را اگر برآیند عاشق بندند عشق از راکل گرد و شتر از جای حیوانات بغیرت موصوف است
که بریاد و خواهی خود را شسته جست نمیکند و در وقت مسی اثنا عشق دلو لوح چون که در پیدا میشود ملزمه هاشقان
صادق میباشد در اوقات رسمی چند از عادت خود بار بسیدار و خورد و نو شید لش که شیر و در خلقت امیوں
گروشن از عجایب است منقول است که پیش بعض اهل فرات مذکور گرفده بودند که از جانور ایشان جانور بیت که اور ایشان
پیشاند و از خواص او آنست که اور ایشانده خاطر خواه بارگشته باز بقوت خود استاده میشود و این خاصیت در یحیی جانور
نیست که بعد از بارگردان تواند ایستاد و اتفاقاً بست گفت که همیا بیکه آن جانور در راز گردان باشد تا پس و رگردن تواند ایستاد

در اینجا پیشتر بود و این بجهال گفت نصیحت یعنی آیا من می‌بینند بسوی کوه بالکه چه قسم استاده گردید شده است که صدای پیغمبر را می‌باید وزن و زدن امداد نداشت و از این نیشوند سه حین خالت کوزه های که را با پیدا فهمید بلکه اگر تامل کرد شود کوہستان در پلندی خوش ہوا می‌مانند بیشتر است که عضوانه موزه می‌باشد و بخارت روی در اینجا نیز رد لغومایت ارباب نیاز و خصوصات صاحبان جبال و نیز اعماق گز در اینجا مسموع نیشوند خوش باید آب شیرین حاری و شکرها مصنف امثال تختن ہائی بلند بر جای استاده می‌بوده باشد که بر درختان خود رومعکوس مانند کوزه های که بیشتر می‌باشد و سبزه را نیز بقولون چون مسند با او قالین باگسترده و اگر کسی بهمین کوهستان نسبت بسیجخان و شقایقی که گرفتار مصیبت است و تباہی شده در اینجا افتاده باشد ملاحظه نماید نزد نزد خود راست که برآمدن و فرود آمدن از اینجا سرمشقت و رسخ و آب ہوا ناموافق آنجا خصوصاً پائی در من کو و که آنرا در لغت بهندوی اول نامند مانند حشیه گرم دوزخ دوزخ خان سهی و خاردار یعنی زنگ ضریع و زقوم طلا آوارض گفت سُرطَحَتْ یعنی و آیا نمی‌بینند بسوی زمین که چه قسم گسترشده است جای قطعات چند مرتبه مصف مانند مسند ہائی مصروف واقع شده و جایی به قطعات متفرقه برآذخان و ریاحین بنخانگ مانند قالین ہائی پر آنده بین شده بلکه مین نمین است که نسبت بهنوان اینجا حکم بیشتر دارد بعترت تمام در باغات و سیرگاه با بر فروش مکلف می‌شیند و آنند ہائی پر از انواع مشرب و بات ہمیار اند و حشیه ہائی زوجا ہر از کاہنا و خزانہا حاری و تباہی بلند و مرصع و مرتب برآئی شسته سوار شدن موجود اگر مین مین را نسبت ببلوگان و مغلسان ملاحظه نمایند علی الخصوص کسانیکه در ولایت گرم سیر در هین موسم گرم مادی اسباب سواری بتوقیع منفعه بسفر فرار و سفرگشتنی گرفتار شده باشند حکم دوزخ دار دکه نمی‌بینه اسباب کلفت و رسخ بوفور و لذت و راحت بر اجل دور پیش ملاحظه این چهار چیز در فرمیدن احوال بیشتر و دوزخ عاقلان را کفایت می‌کند و این چهار چیز را برای فهمید تئییل زان چهت ختیار فرموده اند که مخاطبین مان کلام اعجاز نظام اعراب باشند و صحر ازور دان آن بلاد بودند که از جانوران پیشتر شتر اپر و رش می‌کردند کوشت آن بخوردند و شیر آنرا می‌نوشیدند و از صوف و سشم او جامیه و فروش برای خود می‌ساختند و در سفر بایران سوار می‌شدند و بار می‌کردند لہذا اهل تجریه گفته اند که بنای کار و با اقلیم عرب پیشتر است چنانچه بنای کار و بار اهل ایران بر استرات است و بنای کار و بار اهل توران بر اسب و بنای کار و بار مردم سهند برگاه چون پیشتر سکان صحر اصایران مواسی می‌باشدند با این کاه ختیاج انسان تخت و شدید پیشود و لہذا اکثر اوقات لظر ایشان بر آسمان و خته می‌بینند که از کدام جهت بادی را زد و کدام بار بار ای آرد و مقره و ما من ایشان کو و ہائی بزرگ بود که نزدیک آمدن غذیم یا و قرع قحط آب بگیا و بروز زمین فرازه می‌گویستان میر فتنه و در اینجا با افرع می‌گذرانند و چنانچه گوئند ایشان مقام فخر می‌گویید لذاجل بتعیله من

کمالاً معاملہ او با خداست فیعذ بِهِ اللَّهُ الْعَذَابَ إِلَّا كُبْرَ بُعْنَیٰ پس عذاب خواهد کرد اور احتقان عذاب کے نزدیک
کشیدگاران دیگر که کفر و زیدہ و رُوگروان نشانه اند و آن عذاب جاودائی است که مرد با ایمان چند مرد
کشید از عذاب کشیدگاران دیگر که کفر و زیدہ و رُوگروان نشانه اند و آن عذاب جاودائی است که مرد با ایمان چند مرد
کشید که این کشیدگر دوست تو پیر و ازان عذاب نجذب نمیگشت و اگر ان کافران معاند در عذاب کشید که از
دریافت حواس ایشان غائب است و غیر از ضرب شلاق بی آدم عذاب نمیگذرد تردد نمایند بحایث است زیرا که این
یعنی باز تحقیق بر ماست حساب ایشان گنان ہاں خرد و بزرگ فی اثر عکس روح ہر کسی دریافت حواس غائب نمیشیو
اللَّهُ أَيَّا بِهِ سُحْرٍ یعنی تحقیق بیوی ماست بازگشت ایشان که پس هر کسی روح ہر کسی دریافت حواس غائب نمیشیو
و عالم غیر میرسد پس ہر کمہ انا چار لیعالی که مالک الْعَالَمِ عَزَّ وَتَعَالَیٰ نیست فتن است ثُمَّ أَتَ عَلَيْنَا حَسَابًا مُّؤْمِنًا
یعنی باز تحقیق بر ماست حساب ایشان گنان ہاں خرد و بزرگ فی اثر عکس روح ہر کسی همیں پس که روگروانی
و کفر اشید تر عذاب عقوبت اور نزدیک رعیا ذبیحہ صنعت پس آیت از اللہ ایمان ایمان اشارہ احوال سنجش است
کہ بعد از موت بلا فاصحاء نیشن مدنی است در آیا ایمان علینا حسماً مُؤْمِنًا

روز خواهد داد و نہ اکلمہ تم کہ دلالت بر تراخی و مہلت دراز کند در صدر رایں آیت وارد فرموده اند
سورہ الفتحی است سی آیہ و صدری سفت کلمہ پانصد و نو و سیست حرفت و وجہ ربط او با سورہ هَلَّ أَنْتَ
آن است که در انسورہ نیز ذکر قیامت و بهشت و دنیا و عقاب و اقسام مردم بدوفرقی پیشی و دنیا
و ظہور آثار صلاح و خوب بر جھپا اور نیسورہ نیز قرین مضمون نذکور است و نیز دران سورہ لسیعہ اراضیت و صفات
فیموده و نیسوہ راضیت و صفت و در انسورہ فیعذاب راسه عذاب لاکبر در حق کافران ارشاد شد و در نیسوره
فیومید لا عذاب عذاب ایلحد ارشاد شد و هر مضمون مکی دیگر اند فرزول نیسوہ پر یعنی دفع شبهہ نیست که بخط کش
ہل کحاد و زندقہ میرسد ایان شبهہ مقابله یا انبیاء و اعطان نہیا میند حلشان نکه حفظ تعالیٰ ای روای اطاعت نہیں کان معصیت ایشان
صلانیست پس آن سچے انبیاء و اعطان میضر مایند که بعد از شناسنی ای اشامی دیگر است که حشر و نشر و سوال جواب خواران اعیان
شد و اصل محض است زیرا که اون تعالیٰ ای رمہ خیز اعمال خیر و شر بی آدم مطلع است و بر سایدین ہر کسی بزری خود فقاویگ
از طاهات خوش بیشدار و گناہان ناخوش حق مطیعاً نزدیک نعمت پائی بیشمار ہو نواخت چرا کنہ گاران بعقوبات گرفتار نمیشان ای
جز او انتظار رسیدن روز قیامت یا ازان است که دنیو قوت اور ابر احوال دمیان سیکی و سبدی و کردار پائی ایشان
اطلاعی نیست یا از ای است که در تیوقت قدرت ایقامت ندارد و هر دو امر در حق اون تعالیٰ متصوی نیست پس معلوم شد
که مجازات نیکی بمنظور ندارد و هرچیز میکند در سیمیت ای دنیا میکند بسر و ایانہ کے رابطہ نہیں دوست
میزد و یکی را برابر آلام ختیاب حکمیت ای قیار میسازد و ولیل میکن و جواب این شبهہ نیست که حفظ تعالیٰ ای وجود کمال علم
و قدرت خود حکیم مطلق ہست حکمت ای تقاضا میضر ماید که در سایدین جزا کی ہر کسی ای انتظار روز قیامت کشید پس
تفصیل ای جہاں نکله ادمی را سچال است ای ای ای کہ برابر آلام ختیاب حکمیت ای قیار نہیں کوئی ای محرکی کوئی ای قیارست و صد

و نہ ساییگی با اصناف خلق دارد و مکلف به طاعت بمندیست مشغول تحصیل زاد آختر درستی او کوشش تغییر
براس المال خود و تکنیک ارباح و نتایج است دوم حان رزخ که بعد از موت این شفال اور افراغ میسر آمده اما آنچه
برادران خویشاوندان و شاگردان خروستان او برای او بجهة گفته فرموده اور در دنیا میکنند میتوانند او میشود
پس گویا منوز او خود نیز در دارالعمل است و نیز در پریخ اجتماع اهل حقوق که به آنها معاملات گوناگون از حسان
بدی کرده بود متصور نیست زیرا که موت هر کسی وقت مقدر است پس انصاف معاملات این دن حضور ارباب حقوق
منافی عدالت است سوم حال آختر که حمله علیه و شغلی دران ندارد و بی نفع و ابتلاء و اعوان او هم حاضر و آنچه
او خود کرده بود یا دیگران برای او و بجهة او را به فرموده او کرده بودند همه نزد او رسیده و فراهم شده و آینده لوقوع
رسیدن چیزی دیگر بهبود القطاع نوع انسانی اسلام‌نمایند پس حکمت هر چیز تقاضا میکند که اور اور حال دنیا
بسیار سایده شود زیرا که منوز او مشغول کارست مدت عمر که بهتر است سرماشیه او است منوز تمام ترید است نیامده
و جمع و پنج او قات را برای نمایندگان ای گرا اور ادنیا لست به جزا که فشار سازند اور حواب میتواند گفت که مرا بالستی
فرضت داد نامع خود را تمام کنم و تقسیر اینی که در ایندی جوانی و ناجزی از من بوقوع آنده تدارک آن اخزع عنایم و
رحم تھامین است که چون گماشتم را برای بسمی میپرسید او اعہلت میدیند که تا بعد از باختیار و صوابیده
خود را گردش مال نصرف نمایند و اگر در یکی عامله از وی غبن نقصان میکند اور ایان موافقه نمینمایند که
شاید بر عامله دیگر تدارک این غبن نقصان از دیگر ظهور را همچنین پریخ نیز سایدین جراحت حکمت زیرا که
منوز ارباح و نتایج اعمال مکلف بهبودی نیز نوی اور وصول حصول ندیشی یا منوز جمیع و خرج او برای
نشده و نیز ارباب حقوق مجتمع نگرددیده تا معلوم شود که حق این بر که می برآید و بر وئی حق که می آید و از اهل حقوق
کدام بیک حق خود را میخواهد و کدام معاف میکند و در میگذر دیشی چار برای مجازات تدارک آختر متوجه باشد و
تا آنوقت حضرت حق تعالی اعمال خیر و شر بندگان را می بیند و می نویسند هلا عقلت نیست همین است معنی این
دیگر لبالمحمدی همین مضمون را درین سوره به چند قسم تاکید فرموده ارشاد کرده لذ و اینسوره را سوره فخر از این
نامیده اند که اولش و سیم فخر واقع شده و فخر کمال پیغام مشابه است دار و بروز قیامت که تمام شب و میان طهار آمدن
آن فخر میکنند و چون فخر شدگو یا بعد از موت مبعوث شدند و بازارها و دربارها و راه های همه محل جمیع گردیده
و کارهای بکیه تمام شب و میان طهار آنها گذاشتند صورت سرایجام پذیرفت و چون درین قسم یا منظور سان این طهار
ست از سرایجام کار را که عادت یا فرقه از فرقه بی آدم است و فخر را ثابت لین معنی اون لین است بزم ایسو را این نام
بسم العَدْلِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَالْفَقِيرِ عَنِ سُوكَنَه میخورم یوقت فخر که اکثر مخلوقات در سرایجام کار یائی خود میظاران میخوردند
و با وجود پر اعث کار نا آمدن فخر کاخیز میکنند جانوران پرندگان از آشیانه های خود برای ملاش رزق گرفتهند

شکرخانی منتظر آن میباشد و جانوران چند باره برای رفتن بجراحت آن میباشد و مردم درباره این مطالب خود و اهل مخاصمه برای بفع خصوبات ممتازات اهل حرفه و بازار برای مشغول بکار و بارگردانی را داشتند و دیگر اشغال خود و مسافران برای قطع مسافت منتظر آن میباشند و هر کاری که داشته باشد از اعلان موقوف بر حصول ضایا و روشنی است آنهمه برآمدن فجر متعلق است و بعضی فجرها را خصوصیات زندگانی داشتند که در طلار آن پیشتر خلاص اوقات میگذرانند مثل فجر روز عرفه و روز تخریب آجیان که تمام سال در آزادی آن روز میگذرانند و از مسافت ها ربیعیه پادرگ آن روز دران مکانهای متبرک میرساند و ممتاز صبح نیز در آنوقت است فرشتگان بروی محاذگان موقک اند لذت بذوق در روز شبیه آیینه میرند و در میوقت هر دو چون شست برحاست جمیعته منتظر ممتاز آنوقت میگشند و این روز حديث شریف وارد است که من صلوات الفجر فتوح ذمة الله و در سوره اسرع واقع شده ان قرآن الفجر کار المشهد يعني فرات فجر و حضور میشور و در حديث شریف تفسیر مورد اند که ملائکه روز و شب در وقت حاضر میباشد و به سبب حضور ایشان تصاعف الوار و برکات حاصل میگردد و با الجمله انتظار یکی از مخلوقات را در کار و بارگردان فجر میباشد پوشیده نیست و در میان تمام شب بدرو میگذرانند پامید آنکه چون فجر شود پس از طبیب روندو چاره کار از پرسند و گذاشیان بیناییان تمام شب بگشتنگ و خلوشکم بینی مید قطع میگذرد که صباح بر روز وازه های اغذیه از سوال کنند و بینان رسید و علی نهاد القیاس سایر فرق بی آدم حراج خود را برآمدن صبح موقوت میدارند پس تاخیر کار پا با وجود ضرورت وقدرت بنا بر انتظار و قدرت حکمت آنوقت را برای آنکارا عین کرد است جملی نوع انسان است بین قیاس تاخیر مقدمه چزارا با منتظر آمدن روز قیامت باید فرمید و لیالی عشرینی و قسم میخورم بدشی که ببازرگ و متبرک اند و مردم تمام سال در انتظار آین آن و شب میگذرانند و کار و بارگردان موقوت برآمدن آنها میدارند و آن و شب سه قسم است اول و شب از اول ماه ذی الحجه حاجیان از اکناف و اطراف عالم دران و شب در شهر که معمظمه نواح آن برای گذران رنج را با طوان مجتمع میشون و ابتدا ای اجمع از شب اول اتفاق میشود و انتهای آن در شب هم رومیده در حديث شریف را در دست که از روز پا پیچ روز بایز شب نسبت که عمل صالح دران بهتر و افضل از ره شب ذی الحجه باشد روزه هر روز از آن ره برابر روزه یک سال است و عبارت پر شب ازان و برابر عبارت شب قدر است و در آخر ماه رمضان عابد برای ادامی سنت اعتکاف و در یافتن برکات بیانه القدر تمام سال در انتظار آن میباشد و در حديث شریف است که چون این ره داخل مسجد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم خانه را گذاشتند در مسجد اعتکاف میگشند و اگر راجحت میگشند و اهل عیال خود را شب بدایی با خود رفیق میباختند و کوشش اجتنابهایت میرزا عزم دخاول محروم است که ایام که برپت و غربت شهد است و نوان بیجان پیغمبر روحی که در راه خدا کشیده اند به روح مخدوس

آنها در آن و نازل عیشود و ارباب بدعثت از راه چهالت تمام سال انتظار آن و هبته اقامت رسم شیون و سینه زنی و کتابخانی و مرشیه خوانی و تصویرسازی و نویسندگان و بعضی از مفسرین این ده شب از تمام سال متفرق گفته اند گویند که پنج شب طاق از راه آخر رمضان که مظنه برکات لیله القدر است و یک شب عید الفطر و یک شب عرفه و یک شب عید النحر و یک شب عیار یعنی شب و هفتم رجب یک شب بات مراد و اند اعلم و در بحیا باید اشنست که هر قسم را درین سوره معرف بلاام آورده اند ولیال عشر را منکر فرموده اند و چشم افاده تعظیم آن ده شب است زیرا که سبب تعظیم آنها مخفی و مستور است بخلاف قسم های دیگر که وجه عظمت آنها ظاهر و با هر است و نیز لیال ع عشر محتمل چهار و حج است چنانچه نذکور شد پس برای افاده ابهام و شیوع آنها انکره آورده اند تا به احتمالات را گنجایش باشد و الشفیع والوئیز یعنی قسم مخدرم بعد و حفت و طاق که شامل ومحیط همه مراتب عدد است زیرا که هیچ عددیرون ازین دو قسم نمیتوانند شدو شامل جمیع معدودات بلکه جمیع موجودات و بنی آدم را چنانچه انتظار اوقات برای سراجام همای خود جملی و فطری است همان انتظار مراتب عدد از حفت و طاق تیز و معاملات و مدائن خود جملی و فطری است حامله اور وضع حمل انتظار نه ماہ باید کشید که عدد طاق و در بازو اشتن طفل از شیر انتظار دو سال باید کشید که عدد حفت است و در نشاندن طفل باید انتظار چهار سال و در تعلیم ناز سیست سال و در آموختن روزه انتظار و سال و سیلور غوشادی تکاح انتظار بایزده سال و علی نهاد القیاس در تواریخ ماه هایی برای هر چهار کار انتظار عدد طاق و حفت میکند و در تمام کردن سال شمسی انتظار دوازده بیج و در سال قمری انتظار دوازده ماه باید کشید و در تمام کردن هفته انتظار سیست روز و تمام کردن ماه انتظار نیز روزی است و نه روز باید کشید و در ناز های دو گانی و چهار گانی از این زمان تکیه ترا سلام دادن انتظار در کعبت یا چهار کعبت باید کشید و در ناز های سه گانی انتظار کعبت و علی نهاد القیاس در جمیع امور شرعیه و عرفیه انتظار عدد طاق و حفت معمول و رایج است و بعضی از مفسرین گفته اند که مراد از حفت خلق است زیرا که هر چهار را بازیز

و دیگر از مخلوقات در ذکر مقررون میسازند مثل آسمان زمین دروز و شب و نور و ظلمت و نرو ماده و مراد از طاق ذات پاک حضرت حق تعالی است که هیچ چیز در برابر آن نمیست و بعضی گفته اند که مراد از شفع صفات خلق است که باشند اقصی اعنة او منزوج و مخلص هست مثل علم و حبل و قدرت و عجز و حیات و موت و عزت و ذلت قوت و ضعف و مراد از وتر صفات حق است که وجود است بدین معنی و علم بجهل حیات است بجهالت

عنت است نیز لذت و قدرت است بدین معنی و بعضی گفته اند که مراد از شفع نماز های دو گانی و چهار گانی است مراد از وتر نماز های سه گانی است این تفسیر را ایت عمران بن حمین از اخضرة صلی اللہ علیہ و آله و سلم ثابت شد و بعضی گفته اند مراد از حفت در جهات جنت و دوازده آن است که هشت اند و مراد از طاق طبقاً در روح در دروازه

که هفت اند و بعضی گفته اند که حفت دوازده بیج سمت و طاق هفتست سمتاره سپاره که به سبب گردش آنها
زان بیج ها او ضمایع گونه گونه تغیرات بولیدن در عالم نموده اند و بعضی گفته اند که هر دوازده حفت ماهی است
که روز تمام باید و مراد از طاق یک کوچ و بعضی گفته اند که هر دوازده چشم که گذشت دو سیم خود را
برخیر کنند و مراد از طاق یک کوچ و بعضی گفته اند که هر دوازده چشم که گذشت دو سیم خود را
بیل اسلام بزدن عصا از یک سنگ جاری شدند و مراد از طاق آن نه محجزه حضرت موسی علیهم السلام که در مقام پیغمبر
آنها نمود و در قرآن مجید نیز بآن اشاره است و لقمان آیات تینیات و ہر واپس ابوسعید
دری از آنحضرت پیشنهاد کرد که مراد از حفت روز عید قربان است که وہم ذی الحجه است و مراد از طاق
در عرف که نہم ذی الحجه است و این تفسیر بالیال عش کمال مناسبت از رَدَالْكَلَلِ ذَا سِعْدٍ - یعنی و قسم صورت
تفیلکه سرایت میکند تاریکی اور در عالم که آن نیز وقت انتظار بردن است که کار و بار آنها والبته پیشراهنگ فنا
آمده نیک باشد یا بد مثل عبادت شب زنده داران شادی نجاح و فردی دزدان ورقا صی رفاصان عیاشی
علیاشان فی سحر عابدو گران فی طلس شعبد بازان فی تاشائی هپره بازان پن این پنج قسم ثابت شد که انتظار وقت داده
باشد و باعث کار و جمع اسباب میتواند عکس جملی انسان است که در هر کار نیک باشد عیاشی
عقل ساتا میگذرد درین چیز بایس برو عکس تا خیر خواه آثار و زقیامت میگرداند و این امیض را میگیرد که هل فی ذلت قسم چند یعنی
تجھیزه یعنی آیا هست در اینچه مذکور شد قسم که کفایت کند صفات عقل را گویا پیشگیرانه صفات عقل را در ثبات
حق متصد وقت قیامت است و رسانیدن جزا هر نیک بد کافی است بلکه عقل ببدون ملاحظه این قسمها امر
درین اینجا بجز اقسامیاز وقت جزا ز وقت عمل و حکم عمل کافی است و اگر صاحبان عقل ناقص را استبعادی می یابند
درین روایی آید که در از وقت که جمع او لین اخرين باشد جزا هر کس را باور رسانیدن کاریست بغایت دشوار
لخصوص که آن جماعت کثیر برای مقابله مجمع شوند و پرسیده مدفعه آید که در ان هنگام رسانیدن جزا عکس
لایه اپارشا هان وی الافتدار از تنبیه های بیوه کثیر و صاحبان قوت بنا بر عکس کناره کرده اند و پند پندری از حیله
آن حیثیت آنها را متفرق ساخته و از آن قوت آنها نموده بار با تنظام برداخته اند پس اگر امر مجازات بهر کی از
نمکاران بعد از بعمل می آمد ازین شواری دور ترسیه دفع تعالی فیما بین این قسمها که مذکور شد و مضمون فرمان
که درده اند یعنی این رئیک کیا لم صادر بطریق جمله معتبر نه سه قسم مجازات خود درینا که در یک آن جمع کثیر
حکم ارباب قوت و شوکت بودند بهم تین اسباب یک مطلق و نیست ناید مابود صاحته پس بحسب بقدرت او مجاز است
که پسر قویا را هر گز دشوار و مستحب نماید و انسنت قدرت او تعالی از این قدرت بادشان این وی لائق از قیاس این چند که
آن بیچ نسبت ندارد و وجه احتیاطه قصه رمیقام آنست که اگر هر یکبار از کسے صادر میشود که خلاف

عادت باشد حمل بر اتفاق میداند که چون مکرر و سه کر را قعشو دیقین حمل میگرد که این کار نسبت است
بسیار سهل و سبک است ولی بر در حمل ایسترے بود یا راحف کردند کسره را دلیل بران گذاشتند گویند
خوش بخوبی را زوجه اسقا طا کردن این یا پر سید اخفش گفت تایکسال خدمت من نکنی من ترا وجهه است
این یا تعليمه کنم بعد از خدمت یکسال چنین بیانگرد که ایستری شنق از سری است که معنی شبیه میست شب
صفحت روند گان شب است نصفت شب اما بطريق مجاز خفت شب گردانیده اند زیرا که وقت شب وی
در صرطلاح عرب سعاد فعل بران مکان بطريق مجاز ایستر را بخ است گویند لیکه قائم و نهاره عالم پس چو
در معنی ایستری تغیر است واقع شد خواستند که در لفظ آن نیز تغیر است و هند تا لفظ طبق معنی آید این است اینجا
در نیاب میقول است اما این سخن موقوف است برو و مقدمه سیکیه آنکه ایستری شنق است و این لازم است
بلکه ظاهر آنست که شنق از سرایت منت تامطابق واللیل ذا سمجح واللیل ذا غصه گردد و هم میگذرد اگر مش
از سرے باشد صفت روند گان باشد نصفت شب لیکه لازم نیست بلکه ظاهر آن است که تحریر از شب رو
مطلق رفتن مراد را شنه اند از قبیل واللیل ذا دبر ایز صفت شب باشد یا استعاره باشد شب دیگر
رفتن شب زیرا که رفتن شب رفتن در شب مناسب بهد گر اند لیکه اگر نظر تحقیق بکار برم حقیقت شب دیگر ضعف
شب میتواند شد و بجهت آنکه شب حقیقته نام مخروط طلی زمین است که بر مقام مبار آفتاب حرکت میکند و بجهت
قاعده آن مخروط برافضی از آفاق شب آن افق می آید و آن مخروط دائم در حرکت است اما نسبت به را فوت
او در شب بآن افق میباشد رساری همین است که وجہ اسقا طا این یا از رعایت مشاکلت فوائل آیات س
است لا غیر الهر تر کیف فعل رنگ آیا نزیدی تو که چه کرد پروردگار نور دیدن ایجا معنی داشتن است
این عقده در تو اگر و شهرت بپرتبه بود که داشتن آن گویا دیدن است و لفظ رنگ ریچا بلکه در تمام این سوره
پائی دیگر بجا ای اهم ذات پاک مستعمل میشود و وجه اختیار این لفظ در نیقان و امثال آن آنست که ربوبیتی که
بسوئی پیغامبر عظیم القدر است جامع و ربوبیت جامع ملاشیه مقتضی اقامست عدل و انصاف است و عدل
متفضی اهل اک متمردان و گردن کشان بعادراره ذات العماره یعنی با فرقه عاد که ساکنان ازم بودند و آن
صاحب سکون پائی ملند مختلف بود عمدت جمع عمدت مثیل جیال جمع جبل دریچا باید داشت که عاد نام دو
عاد اویی که آنها را عاد قدیمه نیز گویند و آنها او لا و عادین وص بن ارم بن سام بن نوح عليه السلام
آنها را عاد ارم نیز گویند زیرا که ارم جدا آنها بود و شهر ارم را نیز بنام چه خود مسمی کردند بودند و مساکن ایشان
عدن بود و عاد دم که آنها او لا د شخصی دیگراند که نام او نیز عاد بود و از لقبه عاد اولی بود که در زمین انتخ
متصل بحضرموت وطن گرفت و فرزندان اور دامنه هنتر شرک شستند و قصه عاد روم با پیغمبر ارشاد

عاد اویی

عاد روم

ر ہو و علیہ السلام بودند در قرآن مجید مکر وارد است چنانچہ در مقام خود مذکور است و قصہ عاد اولی در فرقہ
بیش رزو جانیا می ہے و آن سہ بطرقی اجمالی کیے ایسا و دم در بوزہ سمجھ کم و اهلک عاد اولاً بیان اشاره
کیت با تجھیم قصہ آنها بقدر یکیہ در تفسیر ابن آبیت کیت کند نوشته می آید کہ حق تعالیٰ این فرقہ را جثہ مائے
کو قد پائے دراز و قوت بجیسا عین ابیت فرمودہ بود و از اینما زیان خود باین صفات ممتاز بودند کوئی ترین
او وازدہ گز قدمید اشت و ہر مردا زانہ سنگہای بزرگ را که جز جماعت کثیر آنرا بمعیتوانند برداشت بیکدست
باشتہ می بر تافت و بر تمام ملک بین بزر و قوت خود متصرف بودند تا انکہ داد پادشاہ عظیم القدر در انہا پیدا
میزاد اول شد پیدا و مشداد این ہر داد پادشاہ از مشرق تا مغرب بین متصرف شدند لشکر یائی فراوان و
آن بیشمار فرام آور دند علی الخصوص شداد را بعد از خوف برادر کلانش که شد پیدا پور دشروت بلکن زاند از
هم سید چهارصد و چند پادشاہ رلقة اطاعت دیگر دن پوشیدند و یہ چکیں از پادشاہ زین نامقاومت اور
نیز بسباب این تخت و عری خدائی کرد و اعطان دانایاں آن زیان که علم باقی از میراث انبیاء و شیعہ بنیان
بین در مقام پند و نصیحت شده اور از خدا ترسانیدند و عبادت اوقاتی دعوت کردند او گفت کہ زیادہ ری
لت و نعمت و جاه و ثروت مرا در عبادت اوقاتی اچھے حال خواهد شد ہر کہ خدمت کسے بجائے آردن بنا بر
ع ورقی منصب یا حصول دولت بیکتے آردمرا این یہیہ چیز چال سست حاجت خدمت کسی ندارم آنہا لفتند
بین مہرہ ملک دولت دنیا زامل و فانی سست و حق تعالیٰ در ثواب عبادت خود بہتر از تمام دنیا چیزی کی بخشد
لهم آن بہشت سست و پیغمبر اپنیں صفت آن بیان کردہ رفتہ انداد پر سید کہ و صفت آن بہشت چیز
اعطان تمام اوصاف بہشت بخنور او مطابق آنچہ از انبیاء متفقون سست مذکور کردند او گفت کہ مرا حاجت بیا
ست هم نیست زیرا کہ من در دنیا ہامند آن میتوانم ساخت صد کس را از سرداران معتبر خود معین کرد و نہ از
اگر لیں سیڑھا نہ بکی از آنہا مقرر نہ و تا در اشقال اعمال عمارت مددگار آن سردار شوند و سرداران را برکار
صرف ساخت در جمیع ممالک سریع مسکون حکم ہافرستا دک کے از کا نہای زر و نقہ سہر حاکمہ باشد بصورت خشت
است ساختہ بفرزیں دلخیبا کی مدفن زین را کندہ برآور دو متصل کوہ عدن شهریں برع الجوانب کے در
اصل کردہ بیو دا زہر جانب دک کردہ بینا دنیا داول فرمودنا اساسا و را کندہ با متصل ساختند و بہنگ
لکھانی از زا پر کردند و چون اسامی ببر دی زین نمودار شد بحستہ ای زر و نقہ چهار دیوار آن شهر را ناکر و نہ ملندی
کندہ پاقدار فرع متعارف آنوقت ساختند در وقت طیوع آفتاب از اشراق شعاع او پیغمبا از دیدن بن یو زیر پیشنهاد
کندہ دن چهار دیوار مذکور کیتہ اگر کو شکنیا دنیا دہر کرو شکنک راشکن بزرگ ستون کرد دستونہا را با نواع زمر دویا قوت
کندہ نود و سلط شہری درست ساخت وازان نہ چون بچہ ہائی خورد بخورد بکو شکنها دسر ایار دا ان کرد و صحیح آن

نهر یارابنگر نزهه پائی ملئی و پیاقوت و دیگر چو اپه رکر در بر کنارهای نهر و جداول درخت پالند ساخت که تنه آشنا
 ز رو بیک و شاخ از زمرد و بجا ای شگوفه پیاقوت و مردارید فصل کردن فرمود و دیوارهای مکانات و دکاکین
 آهنا پمشک عزیز که با گلاب بگل کرده بودند مطلعاً ساخت و صورت جانوران خوش آواز و خوش منظر بر درختان از
 پیاقوت و چو اپه تعجبی کرد و گردش هر آنرا مناره از زرد چو اپه بلند ساخته و چو گپداران را در منارهای مقرر کرد این
 نوبت به نوبت پاسبانی مایند و چون این شهر بامنازل فتحور بناشد حکم فرمود که برای تمام شهر قاین و فرشت
 رسمی زرتار رسبازند و آوند های سعی زر و نقشه در مکانات آن شهر تترنیت پیشیند و در بعضی نهر یا آب شیرین در بعضی
 شراب در بعضی شیر و در بعضی شهد چاری ساخت و بازار و دکاکین را نیز پردازی زر تار منقش آراسته اهل هر
 و هر صنعت را فرمود تا مشغول بکار خود شوند و ای ای اطعمه و حلومات مطلع نهادیا ساخته فرمود که پرسن آتش از زمره
 پادشاهی به تمام اهل شهر پیر سیده باشد در عصمه و ازده سال این شهر باین کیفیت تیار شد بعد ازان حکم فرمود
 جمیع امیران عظام با کمال تجمل و تزین و راشهرد اهل شویند و مکونت ورزند خود نیز با اتباع خشم خود برای دید
 آن شهر در کمال تخته و رعنیت کوچ فرمود و لطرق استهرا و مسخر با واعظان پندگویان میگفت که شما برای خصوصی
 بہشت هر آنکه میدادید که سر خود را پیش کسے خم کنم و مذل مایم اینک قدرت و شروت من بیدید است
 بیانی من مشاهده کرد گویند چون متصل آن شهر رسید مردم آن شهر حق جوق برای استقبال برآمدند شما
 چو اپه را او میگیرند و نزد رشح ای ای میگذرانید منوز مکقدم پریون در وازه شهر بود و مکقدم درون که
 تند از طرف آسمان پیدا شد و همه خلائق را ملک کرد و پادشاه نیز پرورد و افاده افتاد و جان اد و حسرت بید
 شهر که باین مشقت و تلاش آنرا درست ساخته بود در دل بر در در بعضی از کتابها در پیده شده که ملک الموت
 حصیع ای اپ سید که ترا در قبض سوچ یعنی آفریده رقت بپرسیده است یا نه ملک الموت عرض کرد که پاره دایا
 سوچ دوکس مرانهایست رقت و امنگیر شده است اگر حکم تو نمی بود من هرگز اقدام بر جان گرفتن آهنا نمیگرد و
 ازان دوکس طلقاً بود نتواند شده که همراه ما در شر تخته ایشانی و در میانی شورمانه بود حکم شد که جان مادر اور آه
 گنگز وقت مرابحی ای طفل رقتی و امنگیر شده که خبرگران طفل غیر از ما در شر نبود دم پادشاهی بود که شهر را باین
 بنا ساخته و یعنی شهری مانند آن در دنیا ساخته نشده است چون برای دیدن آن شهر قدم در در وازه هناد حکم شد
 اور ایگیر مر در وقت نیز بظاهر حرستی که آن پادشاه در دل بود مرار قفت شد از حضور خداوندی ارشاد گردید
 این پادشاه همان طفل بود که اورابیا سلطه پرورش پدر و مادر باین حکمت قوت و شروت سانیدم و چون
 رسید گردن از فرعان ما پیچید و تکبر در زید و جزا خود یافت چنین گویند که آن تخته ایشانی که این طفل بود و نام
 نمودیک پاد برکناره در پارسید گذاشتن چاچه شدی میگردند چون بیند که طفل بر تخته سهره هر راه افتاده است

دریا آمدند و تختہ را کشیده آور دند و صردہ را مدفون ساختند و بچہ را پیش مہتر کا ذران بچے خشودی و خوش قیافہ دیده فلسفیتہ شد فرزند سے نداشت اور البفرزندی گرفت و پرورش شروع کرد تا انکہ ہفت سالہ شد و آثار زیریکی و فطانت درود از بھگی نمودار بود و در ذمی بیرون دہ بھراہ طفلاں بازی میکر و کنگاہ شورا فقاد که سواری پادشاہ میگذر دلشکر آمدن گرفت طفلاں دیگر از ترس سہیت خردہ گرستہ کنگاہ شورا فقاد که سواری پادشاہ میگذر دلشکر آمدن گرفت طفلاں دیگر از ترس سہیت خردہ گرستہ رفتند و این طفل بحرات بر شیخ استادہ لظاہرہ گذشن مسواری پادشاہ دلشکر میکر دتا انکہ ہمہ دلشکر یاں گذشتند و پیادگان پادشاہی کہ عقب دلشکر را بے محافظت افتادہ پس ماندہ متعین بود نگذشن شروع کردند پیادہ لزا پیادہ پادید کہ کاغذ کی بھیپہ ببری را افتادہ است ان کا غدر ابرداشت و الگرد سرمه دید کہ دران کا قد بھیپہ ببری اند بایاران خود لشاندا کہ این سرمه یافتہ ام وضعیت بصارت دارم اگر لبھرا مید در حشم خود بکشم شاید بہرہ بدارم آہنا گفتند کہ چیز افتادہ را از راه نباشد برد اشت و الگرد اشتی بامتحان در حشم کشیدن اصول ارادہ نیست میباشد کہ اول در حشم دیگرے این سرمه را مستعمال کنی تا اگر رضر بناشد تو ہم مستعمال نہی آن پیادہ چیز است بلکہ میکر و بھگیں راندید مگر این طفل کہ بر شیخ استادہ لظاہرہ میکر گفت او طفل بخایا در حشم تو سرمه تکشم کہ بسبیان حشم پڑازیں نیت خملکرد طفل دیدہ رفت و کاغذ سرمه را زدست پیادہ گرفتہ یک انگشت بامرہ در حشم خود کشید بھر کشیدن شخائن زیر زمین در لظاہر شدن گرفت بخایا پہ بھر کیہ از تہ آب نمودار پیشود طفل از راه عیاری وزیر کی فریاد برد اشت کہ این ظامان نہ صاف چشم ان مرکوز کردید میں پیش بخایا بفریاد میروم و شماراب سیر سامن پیادگان از شنیدن ایں قصر افمان خیران فسر اسیہ سر جیران گرفتہ رفتند و ستوران من حاضر ان وقت شب چون مردم بخواب پنڈ کلند ہاؤ بیلہا تمہارا گرفتہ در جائیکہ خزانی نہ نمودار پیشود اینہمہ خزان و ستوران را بسر و مزدوران معمتم در کلمہ از سالہار فیق شفیق من اند بھراہ گیر و بھر جو توانی بہاشتہ بیا این طفل ہمین عمل شروع کر دو مال ہائی فراوان آور دن گرفت و تمام اہل دہ را با خود متفق ساخت و میں آمدہ را کشت و بھائی او خود متصرف شد رفتہ این بھر کیا کمان فوجداران سید پیار تقام ادو شدند این طفل نیز فوجہ انگہد اشت و مقابلہ ہا کرو و فاٹاں مذنا انکہ آن پادشاہ برد داں طفل خروج کرد و پادشاہ شد رفتہ رفتہ بر اقلیم دور را زیز دستیاب گشت قبہ پادشاہان روئی زین زیر فران او آمدند آمدیم بر انکہ شہر نہ کو را چکر دند و نیز در تفاہی سیر معتبرہ مسطور است کہ بعد از ملاک شدن این پادشاہ دلشکر یاں شہر را از لظاہر دم نو شنیدند مگر انکہ در بعضی شب بائی تاریکی نہیں گرد نواح شہر عدن را تابشی و در خشنده گی در انجام بظر مے آید و میا پیند کہ این تابش دیوار ہائے ہیان شہرست و عبادت ہیں قلاب کے یکے از اصحاب

پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم روزی دران نواح وارد بود شترے از شتران او رم کرد و طلب آن شتر دید و متصل آن شهر سید محجود دیدن منار باود یوار یا شهر مروش میتوکش و در دل خود اندیشید که صورت این شهر بعینها صورت بیشی است که ما را پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم و عده فرموده است شاید در عالم معامله مر آن بیشست نموده باشد چون بر دروازه شهر سید و در آمدہ دید که کوشکها و نهرها در ختن او نمیشه مشابه بیشست موعد است و در هر یک کس نهیت پاره از جواهر و لیاقت که در صحن کوشکها مفروش بود در چادر خود بود اشت چه بدب سنهای بیرون آمدہ راه دمشق گرفت و نزد معاویه بن ابی سفیان که خلیفه زبان بود این فاجرا اطهار نمود معاویه باز و پرسید که این شهر را در خان بیده یا در بیداری گفت و بیداری دیده ام و علامات آن شهر را در خاطر خود مقرر کرد ام که از کوه عدن پا ننمیت اینقدر فاصله دارد و از جهت دیگر علامت اوقیان درخت است و از جهت دیگر فلان چاه و اینک جواهر و یاقوت که از انجا برداشته ام با من موجود است معاویه پیشیدن این ماجرا خیلی متوجه شدند و پیش علمای آنوقت مردم فرستادند که آیا در دنیا شهر است که از زردن قره ساخته باشند و همین چنان صفت او باشد علمای آنوقت گفتند که آرے در قرآن مجید ذکر آن شهر آمد که ارم ذات العمارت و اس شهر را حق تعالی از لظر مردم پوشیده داشته است و اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرموده اند که یک مرد از امن ران شهر را ید سخنگ کوتاه قدر برای بد و گردن او خال باشد و در طلب شترگم کرد و خود را آن شهر سد و عجائب از امشایده کند چون معاویه این اوصاف را در عهد ائمه بن قلابه ملاحظ کردند مطابق آمد گفتند که و الله انما نظر دهیں است بالحمد و راوصاف آن شهر زیاده از مقدار مذکور نتوان کرد که خود حضرت رب الغربت با وجود اهاط علم او بجمع معلومات در حق او ارشاد میفرمایند که الٰهٗ لَهُ مُخْلِقٌ هَتَّلُهَا فِي الْبَلَادِ یعنی آن شهر که هرگز بیدار کرده نشده است مانند آن در شهر یا در زمین و نمود این دین جَاءُوا الصَّرَاطَ الْوَادِ یعنی و رجه کرد پروردگار تو با فقره ثوران اتفاق که می تراشیدند شکهای بزرگ را در وادی القری و فرقه ثوران اینهاست اعمام عادیان بودند که بعد از ملاک عادیان نابین الحجیا ز الشریعه والشام المقدس مساکن گرفتند و از مجرم تا وادی القری یک هزار و میصدی معموره در تصرف داشتند و در هر معموره کوشکهاست بلندیه اور افقه اد طاق ها از سنگ نزد اشیده و تصاویر گل و ریاحین در آنها درست ساخته را و شعم و تعیش میدانند و بسته پستی همیکرند تا آنکه حضرت صالح راحم تعالی بر سالت نزد ایشان فرستاده و قصه ایشان در تفسیر سوره دامن کورست و وادی القری نام شهر بیست که در طول عرض عربی همچند که معظم است و خرام است اینها و حشمتها ایلیکار دارد و اخیر صلی اللہ علیہ آله و سلم آن شهر را با جمیع متعلقانش بعداز فتح خیبر پسرف شدند و هر چند پیشتر عمارت بیانات غبار نهاده ثودیان در جمر و نواح آبود لیکن تحقیق نکر وادی القری از اجابت و افعشند که این مکان هستهای معموره باشد

شان بود و با سرحد حجاز متصل و هنوز آبادخان جغر که اتصال آن بطرف شام بیشتر است از حجاز دور است
مردم حجاز بر احوال آن کما مینفعی مطلع نبودند و نیز فیران نق روق افتاده بود طول بخوبی ممتاز در رچه وسی و قیمه
ست وادی القری ممتاز و در درجه عرض بخوبی هر دوباره و فرعون زدی اکوتاده یعنی وچه کرد با فرعون که صاحب
نهایا بود یعنی مردم را چهار منبع کرد تهدیه میکرد چنانچه چند کس از مسلمانان که بحضرت موسیٰ علمیه السلام ایمان آورد
گردیدند بهین طرقی هلاک ساخت اذ انجمله جبریل نام که دارد غم خزانه اش معروض بپنهان پنهان بحضرت موسیٰ علمیه السلام
حضرت فرعون بود نیز رحیم مطلع شده اور را چهار منبع در زمین آرسنیته هلاک کرد و انجمله که زدن جبریل ممتاز شناخته
آن را طلبیده دلگفت که از اسلام برگردان از نیکشتن فرمود و از فرعون بن با جراحت مطلع شده فرعون را اسکا که کرد فرعون
حضرت آسمیه ای فرعون نیز رحیم مطلع ایمان آورد که فرعون را در وقتیکه این را که حضرت موسیٰ علمیه السلام
قصد میکرد به پندت نصیحت باز میکردند و آنکه فرعون را غصب آمد فرمود که ایشان را با چهار منبع بر سبقند و بین آنها بدار و وقت
شدت گرمی آفتاب که سینه ایشان گذاشتند در اوقات حضرت آسمیه پروردگار خود میگردید ایشان را آغاز نهادند که باز خدای پروردگران
در پشت بساز و از دست این ظلمان بخات فراخ حضرت جبریل در رسیدند و روح ایشان را در پشت سانیدند و در خان
که از مرداریده پس ایشان ساخته شده بود محل کردند فرعون بن خاست و دید معلوم شد که تن بیجان ایشان داده است یو
رشور گشت و یه بعفی از مفسرین گفتند که مراد از میخانشکر یا است زیرا که کار و بار شکر یا پنهان میگردند و لبند شکر یا
ایشان که خوبی خرگاه است همراه میخانه استوار ایمان و جانوران از ایشان اسب شتروگا و همراه میخانه است مشوند و لبند شکر یا
دور و این منبع آنقدر بخل میگردند که شهریان در این نسر آنقدر بخل ندانند و فرعون را شکر یا بسیار بود خارج از حد شد
گویند که در شکر او رسم آن بود که امیار یک رساله از رساله دیگر و یک مثل از مثل دیگر بزنگ اسپان میشد مثل آنکیست زان
یک غول میگردند مشکلین سواران غول دیگر و محظیین سواران اسپان اینلیق که کتر از زنگ یا دیگر میگردند پیش شکر
ابطری هر اول میگند عدد آنها هفتاد هزار بود از همین جا کیست شکر یا اور اقیاسیان بیکر و چون از بیان کسر است
قفره که دلالت بر وقوع مجازات جمع کثیر اقویاد را و احمد در دارالا بدلار که محل جزانیست میگند فارغ شدند حالا بیان
تفیفر ما میگند که هلاک کردند این هر سه گروه اقویایی سرکش نه بنا بر طبع ملک فعال ایشان بود چنانچه پادشاهان در میان
اعداء خود متغور میباشد بلکه بنا بر رفع طغیان فریادی ایشان بوزیر را که حال ایشان ایشان ایشان ایشان ایشان
یعنی کسل از بودند که طغیان فریادی کردند و شهر با تحصیص شهر بازی ایشان ایشان ایشان ایشان ایشان ایشان
شهر فرقه از فرقه ایشان
و بعدی میگند در صحرا و کوهستان شکر یا که خارج از قلمرو خود باشد میگند و این هر سه جماعت همیاک شهر بخود طغیان

و سرکشی می ورزیدند فاکلدر و افهیاً الفسادِ ایعو بیار میگردند و این شهر را فساد آزاد بسیار کردند فساد آنست که عقائد اهل شهر را فاسد میگردند و هم رسم باظلم و تعدی و سلب ابوال راجح می ساختند و هم قتل و سب و شتم بعمل می آوردند لپس هم دین مردم را بدمیرفت و تم آبرو و سرم جان مال خنان شنگاران و لیکن که مدشیتر در این جان مال ضرایشان پیرسد فصیحت علیهم رُرتَكَ یعنی لیس مانند باران زخت برایشان پروردگار تور که رو بسته او عالم و جامع است چنانچه رب خسدن است رب مظلومین نیز سبست و رو بسته او تعالیٰ مظلوم را تعاهداً مسیفر ماید که انتقام واجبی از ظالمان آنها اگر فیت شود سوط عذاب یک نازیانه عذاب را در لقطه باز اشعار باشست که این همه عذابها می شدید که مانند باران بین هرسه گروه نزول کرد و سبست با تپید را خرت سخن آن شده اند و برای ایشان همیا است حکم نازیانه دارد و سبست به مسیفر فاز جمیوع لفظ صب و سوط اعلوم شد که برای عذاب این سمع فرمودن آینین کلام ایست در کلام مسیر یافته نمیشود چنانچه فاذا فلم اللہ لباس الجھوڑ والجھوڑ مذکور است و نکته در تخصیص آن در دن این هرسه قصه آن است که سبقعاً انتقام عجیز اشتیجع کثیر داده ای عوام یا چیز آن میباشد که انج چیز در زیارت مرتبه قوت و حلاوت اند که تیکیست بمقامت آنها دارد لیز دفع این سبقعاً و قصه شود ایشاد رسید یا چیز کشید یا چیز حسانیت مکان اسواری قلعه است و برای دفع این سبقعاً و قصه شود ایشاد رسید یا چیز کشید ایشاد رسید و این میگذرد شکر باور برای دفع این سبقعاً و قصه فرعون یاد و پانیدند و در هر قصه بطریق اعمال میگرد و لفظ که مستعار بوجسته میگویند خوارشاد و خوارشاد حمال مضمون را که برای آن مضمون شنیده ای پنجه کاه است که مانند کسیم بر سر راه پنهان شسته ای ای رتک لباسی صاد یعنی بختیق ثابت شد که پروردگار تو البتة درکین گاه است مانند کسیم بر سر راه پنهان شسته احوال گذر زنگان می بینید و میداند که فلاسته چه قسم که میگشت و چه کرد فلاسته چه آور و چه بزمار و وقت مکافات در طبع آن لعل آن در پس حضرت حق تعالیٰ که در دنیا انتقام مسیفر ماید عرض برای سینیقاً اعمال خیر و شر نی آدم است که تائنا نفع انسانی آن سینیقاً و متسویز است که انکه از اعمال زنگی برایه ای عاشر است یا از راه بزیر پادی انتقام مقصود ندار پس ای همه اهمال است اهمال نیست و مدشیتر این گمینگاه و انتظار در حق مسندگان از چیز دادن و ندادن مال خوب و وجاه و نعمت است مانند بین که در صورت دادن مال و جاه و نعمت شکر مسکنده و از اندازه حد خود دقدم بیرون نمی بیند و تکبر و فخری سپر و طغیان و سرکشی می درزد و در صورت ندادن مال و جاه و نعمت نیز می بیند که آیا کفران نعمتی ای گمین و حرجی و فزع مینگاید با صبر پیش میگیرد و رضا بقضاش عشار خود میسازد ولیکن این گمینگاهی این انتظار را غیر از حق تواند و پیغمبر این صد لیگان را اولیاً عالمان سچکنید مانند و بنی آدم که از کنیفیت و معامله غنی غل اند به گز این سر ایشان را بخطاب هر نعمت مال خنزفیت میشوند و از طاہر قرقشی خیز شنیده است میگذرد و نا امید میگردند چنانچه مسیفر ماید

داخل کردند و باز اما ابتلاء که طرف لیقوال است آور دندورین تغییر حیونگ نکته است جوابش آنکه در حقیقت اما بر طرف داخل است زیرا که از آوردن لفظ اما تفصیل انسان منظر خوبیست بلکه تفصیل ابتلاء او بدولت شفقر و درست او لیکه لفظ انسان متصصل نادار و سرت برای تعبید مرجع ضمائر است که سابق مذکور شده پس نظر معنی اصل کلام را چنین بیان نیز نمی‌کند اما ریب لیام صاد و انسان غافل عن عذر ذات فی کلنا الحالات فاما اذاما ابتلنه سرفا که همه نعم فیقول ربی شمن و امما اذ امما ابتلنه فقل حملیه زدقه فیقول ربی اهانن بلکه اگر تابع عیق کرد شفورد و خود تفصیل صنطور است اول آنکه اما انسان فیو غافل عن کوز به لیام صاد و کلنا الحالات دوم آنکه اما فحاله اکل ابتلنه بالغه و المآل فلا شفع النعمه بالشكرو اما في حالة الابتلاء بالفق والضيق فلا يتلقنه بالصبر ولا
در حجاز مترقب لجهاز اتعله معامله چون تفصیل اول مقصود بالذات بیو لفظ انسان را زان تفصیل بعد این تفصیل
افروزند ناشاره باشد یعنی تفصیل تفصیل فیوم را با شایع وار و ساخته اند زیرا که مقصود بالذات بیو اسلام حیارم آنکه
الخار و ندم انسان گفتن اکهن اهافن که ازین کلام انجاز نظام مستقاً مدشوه بجهه چیزی تووجه است حالانکه انسان بحیله
درین گفتن صادر ق است چنانچه در حجاز کرام مطابق آن خود یعنی اشاره فرموده اند چون مبده نیز موفق آن گفت خای ائمار
چیست و در جانب اهانت هر چند خود نظر مزوفه اند نیکین بیو قدر و شنی معاش همیشتر اوقات موحیت
اما هشت در ظهر طاهر میان میگرد و چنانچه گفته اند که عن آلامی بالمال و عن آخرة بالاعمال جوابش آنکه ائمار و ندم
بر گفتن اکرم اهانت اهانت از ان جهت است که مطابق واقع نیست بلکه از اجهت مبده اند اکرم اهانت دنیاوی گرفتار
از متحان و آزمایش که در پرده آن اکرم و اهانت مستور و مخفی است غافل میگرد و در حقیقت اکرم و اهانت را در زخم
ظبور خواهد گرفت مبده اند دنیاوی اکرم و اهانت دنیاوی اکرم و اهانت تصویب نمیکند پس هدایا طفیل ماقصع است
که زیر شکر اند و در راشکر صید اند و در ای بذرخوار که سر در حق اذنافع است زیر می پندار و ائمار و بیو خ بر قلعه فهم
که اکتفا از حقیقت بصورت می نماید و از باطن لعنه سختم آنکه معنی ابتلاء موافق عرف و رفق طاهر است در دولت اکرم
ابتلا چ معنی دارد و جوابش آنکه ابتلاء در لغت معنی متحان اذایش است چنانچه در فقر آزمایش است که صبر خواهد گرفت اینه در د
نیز آزمایش است که شکر خواهد گردید یعنی بازه نوشید و مشیار شستن هاست بلکه بدولت بریست نگردی که و
پس ابتلاء در بین این معنی عرفی و خوان بیان تفصیل حال آدمی رهبر صورت دولت فقر فارغ شدند حال
برآورده از حق مال و از ارم شکر زجر و بیو خ میفرمایند یعنی مقداره زخین است بداین مال ایجاده و لفته شده است حکما
بزرگ خود نزد خدا تعالیٰ لفه بینه لغتها که اور اور مرضیات او صرف شاید خانه بخوبی آدم میکند بلکه نگه مون آلت است
یعنی بلکه عزت نمیکند نهیمه راحلانکه خدا ای تعلو اشمار اعزت جاهد اکان داده است که مردم سیزده عزت مید خصوصیه که
بعنی از هر طرف جمع دارد چنانچه این اند را برای آن داده است که بگذر این بیو نایان ندلی نهایه و شکر آنها را سیر کنید شما باین

وَلَا تَحْاْكِمُونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمُسْكِينِ یعنی وهم دیگر القید و تاکید میکنید برخورانیدن گذاشته از مال خود وادن چه حرفست مال غیر رانیز بے محابا بالصرف میکنید زیرا که وناکوز التراث اکلاً لئا یعنی و خوردی میراث پدران خود را خود رون بے امتیاز و بصرفه و فرق نمیکنید در میان حق خود که حلال است و حق شرکار خود که حرام است پس است بهم شماکتر از رتبه فهم جانوران است که علف خورد اول بوسیکنند آنچه در وی منفعت و مصلحت خود می بینند میخورند و الامیکنند از دو اگر کسے گوید که مرانه مال خود است که سیم و سکین ازان بدسم و نه مال از پدر خود میراث یافته است که حق شرکان خود را خود رده باشم در جواب گفته میشود که و محبوب امیال محبب اجمائیا یعنی در و میکنید زیرا مال را دست داشتن یا رسیدن بالا در دست داشتن باشید لیکن دلایل اینکه اگر فشار دام مال است اگر بدست شما اندیمه اگنید که و میگران میکنید لفظ همای معلوم میشود که فی الجمله حسب با و تعلق دل تقدیر یکی در فع حاچاضر دری تو اند که ند مومن است زیرا که تقدیم از عالم بآن بروط است آنچه ند مومن است همان قدر است که زائد از حاجت است کلار یعنی خذین باید فهم کرد حق تعالی از اعمال زیک است بدیند گمان فلست یا مجازات بندگان بر اعمال ایشان مقصود ندارد بلکه از تعالی در کلینگاه او منتظر مدد و قدریست که حکمت اوصاعی مجازات را بآن و مر بروط ساخته است بیان آن وقت ایست اذادکت الارض دکار کار زیست که حکمت اوصاعی مجازات را بآن و مر بروط ساخته است بیان آن وقت ایست اذادکت الارض دکار کار زیست یعنی و قدریکم کوفته شود زین کو فتن بسیار ترا آنکه زیرا زیره شود کو ها و بلندی لیکی زین هموار گرد و ایجاد است بشدت زلزله خواهد بود که در وقت قیامت پیدا خواهد شد و بسبیب نزله روگان زیر پا خواهد برا اند و بسبیب نفع صور اواح با ابدان مستصل خواهند گشت و جاها رتیک یعنی و باید پروردگار تو یعنی بصفت جلال و قهر تجلی فرماید و متوجه مجازات بندگان شود والملک صفات اتفاقاً یعنی و میاند و شنگان صفت حصف و شنگان، اسمان هفت صفت باشند و حاملان عرش صفو دیگر و علی ہذا القیام فرجی یومئذی میگذرد یعنی و آورده شود آزو ز جهنم را و مراد ازا اور دن ظاهر کردن است چنانچه در آیت و میگز فرموده اند که بزرگت المجمع لمن یزدی در بعضی کو ایات وارد است که مقتدا و هزار فرشته دو زخم را از مقام خود بپشتاد هزار هزار شیده جانش پیش ضغطیم بیارند و حون دلیست ساله راه از موقع حساب دور مادر مسرا رہائیں اند از دوا و از عزیزین او ازان مسافت پیوشان مل محسن رسید در انوقت ترسی عظیم ریمه حاضر ان مجمع مسنوی شود و سپریان از منابر و گراسی فروع و آیند و خلائق همہ بر زانو ہانشسته نفسی نفسی گویند یومئذی بیشتر کسان اکاشن یعنی در آزو زند خواهد گرفت و یاد خواهد کرد آدمی که آنچه سپریان و نصیحت کندگان می گفتد که جنمی کردار و بحقیقت و قیامت آند نمیست راست و درست بود زیرا که اسباب مجازات همہ جمع شود زندانخانه مثل دو زخم بمال سولنگی خاور و پاچگان برای گرفت و گیر و بند کشاد مثل فرشتگان در کشت و بسیاری موجود و حاکم قاچسل حضرت رب العزت بجمال سطوت و جلال متعالی فریزین که مسکن مقرا جساد و اواح بود همہ رسم بر سر شدند جای گزید و عاذله و نہ قلعه محکم و مکان حصین دران بنظری آید لیکن یاد کردن آنوقت بیچ سو و ند میز چاچه میفرمایند و این

لئے الٰذ کر کریم یعنی وحی فائدہ می کند اور ادرا نوقت پندرگز فتن پیدا کر دن زیر اکہ آن روز دوز عمل نہیں تر و زخم است امر دوز مند یا پندرگز تدار راز و زیکار آپد والا غیر از حسرت نہامت کہ اشد انواع عذاب ستریج بہت سخا امداد خانچہ میفرما پندریفول یا کیمینز قدمہت کچھیوں یعنی خواہ پندرگفت آدمی کہ ای کاشکے من پیش میپھرستادم برائی این نہ کانی خود حسز کر دخیرہ می شد از مال سعمال نیک مثل ایمان طاغت این حسرت اور اسخت تراز مخداب جسمانی خواہ پرورد فیروزمنڈا کا یعنی ب عذاب ابہا احمد و یعنی پس راز و زیکرس غذا بخواہ کرد مانند عذاب خدا از آتش و نہ موکلان اسش و نہ مارہا و نہ کفر دم باکہ در آتش خواہند پوزیر اکہ جذابیت کے از پہا احمدی آپد عذاب جسمانی سند و عذاب یا جھست عالی روح این تقصیر ارجح سرت و نہامت خواہ فرمود عذاب حاتی است و عذاب جسمانی را عذاب روحی یعنی بہت بیست و لا یوں و تا قرائی احمد و مقید بخواہ کرد مانند مغید کردن سیکس زرکہ موکلان ذریغ سخا ہر خد پیغام و پندرگز روزہ را پوشیدن سر پوشہا گنہگاران را مقید کنند لیکن عقل خیال ایمان امید کنند تو اسکے کر دو علوم عقل و خیال سنت کہ المفاتیح پا مور کشیرہ میٹا بدو بعضی ان امور از بعض دیگر حجا پیش بوند پس در جمیں قید شخصیاً و سمعت المفاتیح عقلی و خیالی حمل میباشد برخلاف انکس کس جھست عالی اعقول خیال اور از المفاتیح پا مور کشیرہ بازداشتہ باشد و بہت پیغمبر حسز مولم تہامہ متوجہ گردانہ کہ القید بہر ازان کتبہ از قیود بدی سخت ترمی باشد و لہذا احمدیان فی سوایاں زار و عین سر باغ و صحر اضیفی از وحیم و خیال بھم پیدا کہ اہمیت صدر فراخ در نظر اهانگ کے از حلقة فاتحہ میماید و لغتم فاقیل ذاکان قلب الہ فی کامہ حاکم و حاضر میں تسعید رصل سبابی بوجعی فاریان معبر و لا یوں و کا یعنی راصیغہ بجهول حی اند و درستھوت معنی ظاہرست یعنی عذاب کرد نشو د مانند عذاب این غافل سیکس بند کر کہ نہ شود ما بند کر دہ شدن این غافل سیکس زرکہ گنہگاران دیگر ہر خد مرکب گیا یا ان بودند لہا ازان روز عفلت نہداشتند احیا نکرسان روز در خیال ایشان میگذشت چون امروز را پہنچد خیلان متاز و مد ہوش نشوند کہ از سابق ہم آن شند در حن آہنا بلائی ناگہانی بیاشد و در عذاب بند ایشان نسبت بنکران جزا چھپیت پیر حمل شود و دادن و زیر پھول کہ اول و پہلہ پر محہ را زنیکان بدان نصیر ایشان لاحق گرد و مطیعان زنیکان را تسلی بخشد و نلا در رند کہ یا پہنچا الہ فسح المطہیتہ یعنی آئی جان ارمیدہ بحق کہ المفاتیح بغير اجنبی نہ شتی ترا مکوفتہ شدن زین دیدن صفحہ ای مرشدگان و شنیدن آواز پر پول روزخ چہ پرو است از جھوی المد تک یعنی باز کر دیجئی پر در دگار خود کہ دامادر شہزاد او مستغرق بودی و میاسوی المفاتیح اشتی راضیتہ کم و ضستہ در احوالت کہ خوش وقت شو شد دیجئی جمال سہی حق و پندرگز دشہ بظہور آثا جمال حیل مطلق در توقیعی المد تک یعنی پس اخل شود رزمرہ بندگان مفتر من کہ در سقام دیدار مانند عین اسخاج اند و این اعلامی مراث سعادت روحلی رستادا دخیل جنتی یعنی و خل شود ریبنت من کہ آن قائم سیفیقاً میلزات ہی سنت از مکولات دشہ و میان ذمنکور جات و میورسات و مساکن طلبہ

عن علام مرتضی سعادت جسمانی است ترجمة الله الفوز بالسعادة تین دریخا باید را نست که نفس انسانی زا
در قرآن مجید به صفت موصوف فرود داند آناره ولو آمه و هدنه امارگی صفت نفس کافران گناہکاران است
از کفر و گناه بازی آینده نفس ایشان سرفت بکار بام بدیفرا پایه لوائی صفت نفس گنگارانی است که بریدی
آمیز میگشند و بعد از از تکاب غرای خود ملامت کنند که چرا کردیم و چه کردیم و همچنانی صفت نفس ایشان باید اصلحای
است است که در ایمان طاعت و ذکر و فکر حق اطمینان از مدد و کشاکش دراعی و خطرات معااصی ایشان مراحم
حال و مکدر را واقع است نیز کرد و بعضی کوئی که امارگی صفت ذاتی نفس است که در وقت غلبه شهوت و عصب
حکم عقل و شرع ظهور میگند و لوائی نیز صفت هر نفس است تحقیکه لغفل و شرع رجوع مینماید و خیر و شر را می فهمد
و اطمینان نیز صفت هر نفس است چون نوزد که جمیع قوی مسنوی میگرد و حضرت امام حسن بصری فرموده اند که بهم
اعسما و رقامت لوامه باشند و خود را الامت کنند که اگر طاعت کردید چرا بشهیش نکردید آگر معصیت کردید چرا کردید و خنده
در اصل است این بدو بشارت هنگام فرع اکبر است که روز قیامت خواهد شد اما منه آن در وقت مرگ که مون طلب
نماید چنانچه از عبد الله بن عمر رحمی احمد عنہا مروی است که از اخیرت نسلی احمد عدیه و سلم شنیده ام که چون بمالکان
عل میرسد برس بالین او فرشتهای نیک نظر خوش نیام معطر بدن می آیند و میگویند که ای جان ارمیل و محی برآ
او آسايش بپن آئی که از تو خدا استعای خربشود ثبت جان مون بشادی تمام بپریدن می آید و عالم از بودی خوش
و معطر سیگرد و فرشتلگان او را در هاجهای خرم معطر میگیرند و در رازه بازی اسماں کشاده میشوند و در بیان آنچه
که حجا کویان استقبال میگنند و برای او امریزش میخواهند و او را زیر عرش میزبانند تا حق بجانه و تعالی را سجد کنند و حضر
شیخان را فرمان میشود که آن جان را در مقرب جاهنای مومنان نمیکوکاران بزده داخل نماید و گور اوز فریح گردانند مدارا
آسايش بپن در پن او را میگویند که بآلام بخپ پاتن بزرگ دس که او کسی بخواهی نمیکند و بخسالین معامله با جان کافران واقع میشود

سورة البقر

سورة البقر کی است بست رو آیت شتاد و دو کله سه صد دسی دلکب ف و این نا سوره بلداز انجیت نامیده اند که در
ولش قسم شهر که م Fletcher خورد و بلند و لغت بوب شهر الویند و ملا خطر خال آن شهر در ازوقت که وقت قسم خوردن
دلیل ظاهر و بیان باه است برانکه آدمی را تجمل مشقت و رنج در دنیا میار را آخرت چاره نیست زیرا که چون بنم
شهر را عظمت نمیگیریم شقیرها باشد شبه بازی دیگر بالادی از شقیرها کی مسیدیه خالی نباشد و انسان چون نیز این
ست بدن شهر میگوشت نمیتواند که دریچ شهر محل راحت نیست عیج گنجوی بے درود زادم نیست و عظمت شهر که بوجه
پیار است از انجمله آنکه محل حرم آنی است و تنام امن بمحض خلق که در هر سال هزاران سارکس دیار یعیش و بلاد دوره
قدان میگشند و جایی ارادی رو نیک عمد است که جمع دعمره انداد اول نیا بازی دنیا پاست و قبله عالم و مقام حضرت قلیل

علیہ السلام و راجح است و بالآخر از سمه آنکه مولود حضرت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم است و مبین وحی برخان خان
خداووجہ ربط این سوره با سوره والفحآن است که در سوره شاهزاد بیعت و حرمت و هشت پیغم و خورانیدن طعام داشت
و نعمت محبت مال مذکور است و درین سوره نیز همین مضمون مسطور و نیز در سوره هاک کردن سرکشان او قیام شامت گذاشت
ذکور است مثل عاد و فرعون و مثود و بنی سوئیز و توپخ بر کافری است که لقوت خود ناوشش مسکر و محبک را بحاطه نماید اور در سبب
نزدیک سوره آنست که کافری بود در قریش نام او کله بن اسید بیلوان نے قومی سیکل زور آورد اور الواله
گفت داده بودند و قوت او باین مرتبه بود که پوست گاو و عکاظی را زیر قدم خود می پرداخت و جماعت کشیر را می گفت
که این پوست را از زیر قدم من بیرون کشید آنچه اعده کشیر قوت خود صرف مسکر دند و آن پوست پاره بیاره بیشد و از زیر
قدم او جنبش مسکر دچون آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم او را بعثت پاسلام کردند ایمان نیاورد و سخنان رشت گفت که تو
را از زندگی می ترسانی که همگی نوزده مولک دارد آنها را مسکد است چه کفا است تو ان کرد گفت که بر من لای پیش نیز
بیاعی می فرمی و من شادی هم نمایم و فروت هما مها ک تو بر تو خیج کرد و آن مالهار اشمار کنی آن پای غاره تو باز پر و
پیرایه و اشجار و آنها رش و چرا بر آن یاری نماید در جواب این سخنانش حضرت حق تعالیٰ نیسوره فرشاد و مضمون این سوی
آنست که آدمی را بر قوت بدند و زور باز روکشند مال و علوم نام و جاه عزه باید شد و ابتدا می خلقت خود را تا آن
موت در نظر باید داشت که چه قسم شدائد در پیش ایست که طائفت تحمل آن بے اعانت آنکی میزبانیست و مال و قدر
لغت تو ای ایست که در عقبات آخرت بکار آید و الانام و جاه دنیا چون آب پسراب نقش برآب است

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کا اقصیم پہلَ الْبَکِیْلَ یعنی سوگند میخورم باین شهر ولاد رصل معنی نقیست و در سخا برائے تاکید قسم آور دهاند چنانچہ در لغت عرب پیار استعمل است که در مقام تاکید قسم این لفظ ارمی آرند و وجہ فهمانیدن تاکید ازین لفظ است که قسم بیشتر بآن سخن میخورد که آن سخن را کسے منکر یا شد لیں ول مکبہ لانکار منکر لفظی مینما نند بعد ازان لفظ ایشات مطلب خود میکنند پس گویا مطلب بد و وجہ ثابت مشود بالظال لفظیں واشباهات عین و اگر فقط قسم ذکر کنند اثبات مطلب پیکی و جه خواهد شد امّا آور دن کلمہ لفظی موجبی یا رت تاکید شد و بعضی از علماء میگویند که مراد لفظی قسم است یعنی حاجت قسم بین مطلب بیت که پر ظاہر است و بعضی گفته اند که این کلمہ دلالت پر بزرگ مفسم میکند یعنی اپنے بالاترا زانش است که بر این مطلب سهل بآن قسم تو ان خود در هر دو صورت که بیت از ثبوت مطلب است یا ادعا ظهور آن پس ازین رو تیر تاکید ثابت شد و چون مطلب قسم آشت که خلقت آدمی از آنند اما آنها در شفت و رجه است باین شهر که شهر مک است قسم عوردن نهایت مناسب بیان مطلب واقع شد زیرا که شهر مکه حمل تمام زمین رئیس که اول بروئی آب تھیں نقطہ پیدا شده بود بعد از آن نقطہ تمام زمین را پین کرده گستاخاند و زمین حمل مادہ

انسان است پس اصل اور چون محل مشقت و سرخ باشد او را زکجا توقع نماید و داشت که از مشقت فرج خلاصی می‌یابد
آن دیم بر آنکه این شهر بکدام جهت تمام مشقت و سرخ است اول آنکه می‌بینیست سندگان در گیستان قاعده صداقاً قبل زردا
پیش است و آنها شور دور از سطح زمین به سبب سندگان خارجی کندن چاه دران و شوار پس تحفظ آب غلبه مدام سکنان آنجا را باخت
است و در موضعه واقع است که آنها در تمام مگر ماکه در ماہ جوز او سرطان است متصل بهم راسی نهاده اچپا راست همبا
و موجب احرق عظیم میگرد و سبب العکس شعاع آفتاب از کوهستان در شهبانیزشدت گرمی مشود و سرمه مهدک
می‌وزد و باینچهات بربگی و بینواهی مسکن عیاشان جهان فخش طبعان وزگار نمیتواند شد و لهذا از قدیم الایام باش
ذوقی الاقتدار سر اموان آن ممکن نگشته اند و آنرا خارج از قلمرو خود ساخته و به که قصد آن مکان میکند بهبیت خالص باشد
میکند چه از اسباب تقویح و خوش گذرانی بیچ چیزندار در سفر زیارت آن مقام بعظیم مشقته دیرجی که کشند هم در بحیره
در پر نظاهر و سهیمی است و اینهمه که مذکور شد اسباب مشقت فرج دنیا و میزان مقام عالیشان قبل زدود با وجود حضرت
پغمبر ماضی اللہ علیہ وسلم متحقق بود چون بعثت ایشان اقصد گلگو و گرگ شکفت و مشقته دینی بعظیم رواداد که جماعت از
اهل آن شهر باشیان گردیدند و مذهب باطل آباد و اجداد خود را ترک اند و عبادت بستان را گذاشتند و در بره خانه مخا
وشقاد و منازعه و هدال پیدا شد و کافران قبل اینها اجماع حضرت پغمبر مصلی اللہ علیہ وسلم که بینند و اوقات سکنه
آن شهر پس این موضعه باشند خیار سرخ مشقت گذاشتند گرفت هر روز در هر شام جانبین در رار و گیر رویات شغولی بود
شار و باین مشقت فرج تازه درین عبادات پیغمازید و انت حل یعنی سوگند من باین شهر در قرنی
ست که تو فرود آمده درین شهر چه سببی قل روح تورین شهر سرمه این شهر را شرف و بزرگی افزود که مشرف المکان باین
و هم اسباب مشقت فرج دینی زیاده گشت و مردم آن شهر در اکبر که باز که قتل دایی امی بهترین خلق اند است گرفتار شدند
و حرمت حرم را که بپاس آن جانوران موزی را نمیشند و در خان خاردار را نمی بینند یک قلم جواب صاف داده مخالف
آن تعقیده شدند و در آن وقت ظلمکاره از سکنه آن شهر بوجوع می آمد از این بدای و جو دادم تا آن دم از آنکه نیزه
بسیب افزودن این قید یعنی و انت حل همذالمد یعنی این سرم را کمال شکنی با مطلب پیغمبر سپهون درین سرم و معا
آن با مطلب نوعی از غموض خفا بود که جراحت کیا آنرا نمی توانند در یافت قسمی بیکر عام فهم نیزه که فرمودند که و دارای دیوار
ما و کد یعنی قسم زیبند و ستم باخچه می زاید اور اکه هر دو در کمال مشقت فرج گرفتار اند زیرا که زاید را در اول تعل
حمل بیزگی طعام و در دزه باید کشید و بعد از آن در پر دریش طفل سختیها و سنجها باید بید و آنچه میزدید اول و رادر تاریکی
رحم کمال عجز و ضعف باید گزرا نمید بعده از آن درین محنت سرمه فانی با ذرع آلام جسمانی در وحشی مبتلا باید بود و هدای
گفته اند که گری طفل ساعت تولد اشاره بهمی است که درین جهان گریان خواهد گزرا نیزه لمع قیل لمحه لمحه لما توزن
الله نیاز نمی خورد و فهمی چه بکون بکاره الطفل ساعت تولد : ولا افایم که هنر ما و اینا : لا وسع ما کان فی وارغة

و بعضی از مفسرین گفته اند که مراد از وال حضرت آدم علیه السلام که به مشقت از بیشتر برآورده شد و نعمت پیدا و پنهان کرد
را از مسلک که دند و مراد از مارل درست او است که در عمر خود غیر ازین دارالمحنت را مند نموده اما وطن صلی خود را بگمال
حضرت افسوس شنیدند و ازین هردو صبر قسم ثابت شد که صلی تراویحی پیر محل مشقت و زنجست و صلی آن در آدمی نیز
مور مشقت رنج حالاتی دلیل مدلول را متفرق ساخته می فرمایند لقدر خلقنا الائنسار فی کبده یعنی هر آنست
پیدا کردیم آدمی را در مشقت و زنج چه صلی دمی در عالم خواکن میان مکه و صلی او در عالم آن طفه آدم علیه السلام و هر
در در مشقت گرفتار و گبدرا درینجا بفتح با بایخواند که معنی مشقت است و گبد کبیر با که معنی جگرس است نیز مشق از نهضت
زیرا که در بدن آدمی باور چیزی ذممه وست نداوردن غذا و خشکان و نقیم آن مشقها میکشد و دیگر اعضا بر قمه هد
متصرف نیشوند و اگر مشقت و زنج آدمی را تفصیل بیان کرده آید فقر پائی طوطی می پاید اما اجمالاً این عذر باشد پیدا نشست
که اول خلقت آدمی از اضداد پیارگانه حرارت و برودت و طوبت و جوست است این هرچهار در ضراج او نهیلاً خود
مخواهد و سپه بر سرمنی اعتدال او می باشد و یوشه در کشاکش این چار از ده است باز خدگاه محبوس ندان سخت
و خندگاه دیگر بکمال عجز و ناتوانی در گهواره مرده و اراقتا و نزبانی که مانی الفهم خیزد را بیان نماید و نه دست پای که
خواهش خود را بآن طلب کند بایز بدد و برآمدن ندان و زنج گذاشت پستان مبتلا میگردد باز در مکتب زنج تا دیگر
موده میکشد و چون رعقال عقل گرفتار شد در کشاکش کن گهن افتاد و در انواع زنج و ملال چیزی هشی طبع او را که
پسورد و قوت شهوانی همیشه از دلیل می سازد و گرفتار حرص مکند از جراحت در می برسش بارگران می نهاد تمام روز برا
فرز خیر سکه اور ایامش و دو می سپارد و محنت چند فلوس محبوس کان میگاند و بپوایی چند داش اور اد نبال جفت کار
میگاند و گاهی از ثوران قوت غفیلیه شمار سیاع در نده می انداند و لغرنین خلق و بدگوئی جهان نصیب ای میتواند مثل گرگ
پس زنج همیکشاید و خلق را آزار می دهد و طرفه ترازین همه شواری سیگرس است که هم ملعون طبع است و هم مامور شرع شرعاً راه میخوا
طیع میگاید و طبع موافقت نفس می فرماید باموانع حبادت یا اهابت مامور است و باور داعی از کنایه از گناه محجوب همچو رنج
در عالم نیست بالا تراز جمع اضداد و راضی ساختن مخالفان نمیزند و این همه مشقها در زنجها تعلق ندارد هر شخص دارد
آن مشقها که بحق خیر تعلق دارند پس از نیمه شدید ترازند عیت همیشه در اطاعت پادشاه میسر و پادشاه در عیت
مدال حسان بر میگن انان ناگزیر فرزند در زنج خدمت مادر و پدر و مادر و پدر را زنج تعلق دختر و پسر و محنتی حالت نیز باشند
شونه باز ن و بنده با خا وند و فاده بانده و میباشد بجهات دیگرین بحق کسی نیز مشقت هم خال فیت و با این همه مشقها
دنبی مشقت سکرات مرت زنج مغارف تمال فوت اولاد و نیگی تبرظلت لی و قتلنای دران مقام و سوال نکرد که یه میتو
قیامت در دلنشور و همیشه لفظ صور و خوف فیحیت در حضور اولین اخرين لمحه شرمندگی در وقت حساب و زن عمال
داستان در مواجهه با لعنت را گر عزاداری می کنم و زنج اتفاق خبیث دختران لمبه نصیب اش مشقت فرمیخوازیم

از صرف گردیدن پیچون کسے درین قسم مشق تھا اور پہنچا ازا بتداعی عمر تما نہیں کے آن گرفتار ہاشد اور اخیر کردن بس و رہا زندگی خرچ کردن مال بسیار و نہایت نازنہ باست چنانچہ میصر ما نہد میجھے بان کن قدر علیہ احمد یعنی آیا گمان میکند این مخلوق مشق تھا اور بچھا کلم قدرت خدا ہدیافت بروئے کے تاجراۓ او دهد و ازا عمال نیک پد بائز پس کھانے حالانکہ حرم بد مقوہ و قبر الہی و مقدور قدرت نامتناہی اوست بلکہ از عجده اضعف مخلوقات او کہ مکس پسہ است نہیتواند برآمد و حرش پیشتر فخر اور بخوبی کردن مال بسیار بود درین دعویٰ کہ بمن کے قدرت خدا ہدیافت پیشتر اعتماد اور بعزت جاہ خود شروع کر کے از انفاق مال بسیار کسب کر دہ بورچہ ہر کہ مال بسیار اخچح میکند در لہا عزیز و در نظر ما رفع القدر میجا یہ و یہ حکیم پر قہر قندیل اول بیب حیا یا بسیب تو قع لفظ کے ازو عالم نہیتواند شد اقام میکند در ازالہ این عزرا و ابطال میں عتماً او میصر ما نہد نیقول اہلکت مارڈا نہد آیت و در قام فخر و در اثبات انکہ بمن کسی قدرت خدا ہدیافت میگویید کہ
و با بود کر دام مال بسیار تو بر تو در سر مرقد مکہ عمرہ صرف مبالغ خلیفہ المنودہ مہمان سبب چاہ و عزت من دہ لہا ی مردم جاگر یہ حکیم افتادا م بر مقابلہ من نہیتواند کر دا مجھیں بان ٹھوپڑہ احمد یعنی آیا گمان میکند کہ نہیں وہ است اور ای یہ حکیم و قہیکہ از شکم مادر گرسنه و بمنہ برآمدہ بود دیکشیز در ملک خود نہداشت بازچون کسی بال شروع کر دا کدام و چہ کر دا زحلان یا حرام بازچون مال راخچھ کر دکدام صرف گردھا یا بیجا و بکدام نیت کر براہی خدا یا براہی فخر و بیالیں در بخوبی کردن کہ در وست او خاریت محض است پیشتر از وجہ حرام ضرف شد و پیش فاسد مہذول گشته خرو و ابھیج سزاوار بند و اگر ان فخر و ابھیج پیش کی میکر کہ از ابتدا حال او زوجہ سبیل و از نیت طلبی و آگاہ نہاشد کنجایش پو و کمال بجا فی اوست کہ در مقابلہ رب الارباب عالم الرغائبیات و دانای حال و ستقبال نہ بان بخوبی کشودہ اگر از راہ کفر و جہل نکار دیدن ا و تعالیٰ کند در جواب آن حق تعالیٰ چین میصر ما نہد الم بجعل لہ اعینگین آیا نکر دا نیدا کہ مارای اور دھشم تا پیش یا رابہ بنیزد و یہ کہ غیر خود اینی بخشید و اسی بیانی مسر اخیام دید خود چہ قسم در میانی قلعہ داشتہ تھا و اگر دیدن خدار اسلام دار دو گوید اچھہ در دل من است از نیات او را کے نہیتواند داشت رجاب اور سیفر ما نہد کہ دلو سانماً پوشفتیں یعنی آیا نہ گردانیہ ایم مارای او کیسے بان دل ب پر کہ قدرت اظہار مانی لفہمیر دیگر از اجنبیہ داشتہ نہیں چشم بر بانی لفہمیر دیگر یے مطلع نشود و فائدہ زبان را ارمی ظاہر پاہرست کہ اللہ سخن گفتہ اظہار مانی لفہمیر بندون ہا و فائدہ دل ب چند چیز است اول مکیدن ٹھیر و مانند آن رمیوہ ہامشل نیوہ غیرہ دو تم پوشیدن ہن ازانکہ عالوزی یا اس خاشا کے دران برزو سوم پوشیدن نہیں کہ داما ندن آنہا نہایت بذریع است چہارم امداد نہودن برح نگفتہ چھڑ سخوی مثل با رو بدوں سختیں نہیتواند آمد و در حروف دیگر نہیں مد آنہا ضرور است سچم در طعام خوردن آب نوشیدن نیز است تعالیٰ در فائدہ فر در دن فر تبا فتن فصلہ بنا پاڑ درمی فر تدشیم دیدن رئیسے در رلات لفظ کر دن فتحتہ ہے ظاہر پاہرست ملدار و قیقه شناس چین گفتہ اند کہ حق تعالیٰ آدمی را دھشم دیکنے بان دا ارتما شارہ باشد با نکہ گفتہ ادکتر

از رویدن میباشد زیرا که دیدن او شامل است خیر و شر را گفتن غیر از خیر محظوظ نیست برای همین پرسش بسیار سه گهیان مولک فرموده اند که هر دلیل باشد تا بدآنکه زبان خود را در لکام باید داشت چنانچه حدائقی میفرماید من یقظه من قول کنم لا لذتی هر قیدیت کنم گفتیم یعنی تلقظه میکند آدمی بیچ که راه امکان که نزد یکی گذاشت است و درین استعد برای همین کار و در حدیث صحیح است که هر که بخدا اور وزارت ایمان خاروپن یک که چیز نیک گفوبد پاسکوت ورزد و در تر فرمی از عقبه بن عامر را ایستاد کرد و سنت که من از آن خبرت صلی الله علیه وسلم بر سیدم که نجات در حیث چیز است فرموده از زبان خود بگشین و گذاشتن خود بگشین کن سلف گفته فرمده اند که زبان آدمی از دهای است همچنانکه سویا خواهد بود زبان است ولنعم ماقبل شعر احفظ لسانک اینها احسان بکاری دل خدک ائمه تعلیمان پ و امام شافعی متفق است که چون آدمی خواهد بسخن گوید اوی میباشد که تغلک کند و از دل خود مشور طلب باید اگر بداند که در سخن گفته سه اسرار مصلحت است و از راه دین و دنیا همضرتی هم نیست افاده برخن گفتن نایابید اگر در وجود مصلحت یا بحق مضرت دارد بگزرا و با سخن گفتن روانیست چه جائی آنکه مصلحتی در آن مبادله و همضرتی مظلوم یا میقین بود و نیز در حدیث است چون آدمی صحیح میکند تمام اعضاء و جوارح او نزد زبان لغشع و زاری مینماید و میگویند که ای طالم الصاف بمن مانعه و این بخوبی تو ایم اگر بر سر راه مستقیم باشی مانیز نجات پای بیم و الابکر و ره تو بخه که فیتا شویم و درین آیت تخصیصیان بین سه مسیر از دنیا کسب میکند برای قوت خود میکین شیرازی از استان اور مکین شیرازیں سه عضو ناگزینیست تا شیره را بین و ایستان را بروز لب بگرد و شیر را با استعانت زبان چشمیدن فره درگاه فرد بدل پس هر که بر اول مکسوبات خود قادر باش که بقا و زندگی موقوف بر آنست بر مکسوبات و بگزند خودی خود چه قسم اور انمازش را بود و اگر خانه مقابله که همان کاف ندگوست بگوید که هر خرد خدا استعانی بهم چیز را از ظاهر سیاست می بیند و بیداند لیکن من در جای بگرد خیچ مال گردم و بیه نیست که کرد مم معذ و زبود مم نباید اکه مر ایمان محل فیکر نیت سخن مرغوب افتاد و محل دیگر نیت دیگر را نیشناه ایران محل و بآن نیت ضرف مال نمایم در جواب ایشان میفرمایم که و هدایت که والنجیک یعنی دلالت کرد اور اولشان دادیم از هر دو راه خیر و شر پ در دعوی ناشناخت و بیه نیزی در وعی میگوید زیرا که اول اور عقل دادیم باز لو اسظر اینها در رسولان و راعظان بگوشی او حلایات راه نیک در راه بد بر سایدیم و سه راه را در نظر او جد احمد اور دیم اور راه بد افتخار نمود و از راه راست کج افتاد و هرگز مال خود را در محل محود ضرف مگرد چنانچه میفرمایم که لا انتقام الغائب هر چنانچه یعنی پس نشد ازین کافر که میگذرد شست بر پیشنهاد سخت و دشواری نیز از عدم وحدت راه نیک است زیرا که راه بد بیه بدب طلاقت نفس موافق خواهش آن همیشگی مینماید و بدل مال در مشتبهات و استیقاً لذات آسان هشیود و شواری در بدل مال جای است که بیچ لذت

ما تقع مفت دران بناشد و مخفی تبعاً همه هنات اده واقع شود چنانچه میسر نماید و ما اذلک کا العجبه
یعنی وچه میدانی تو اے آدمی که چیست آن پشم سخت و دشوار که بدل لان بر طبع نفس شاق و گران می آید
فلکه دقبه یعنی آن پشم سخت و دشوار خلاص کردن گردن است و این بچند نوع میباشد اول آزاد کردن بردازه
پر ملک خود دوم خلاص کردن جان است از فحاص خون که در عرض او خوبه باراده او را جان بخشی نمایند سوم
خلاص کردن قرضدار است که او را فخرخواهان اور مطالبه حق خود گرفته مقید سازند و با دادی آن قرض اور از دست
فرضخواهانش به مانند چهارم خلاص کردن اسیر است که کافر یا نظاله اور اگر برده باشد و بد ران اول خلاص نشود
و در حدیث صحیح وارد است که شخصی پیش آنحضرت صلی الله علیہ وسلم آن دفعه که بیار رسول اللہ مراد لالت فرماید بر
عملیک یعنی در بیان و ریشه فرمودند آزاد کردن برده را خلاص نمی کن کردن را در عرض کرد که بیار رسول اللہ آیا ن
هر دو یک چیز نمیستند فرمودند آزاد کردن برده آنست که تنها اور از بندوق خلاصی بخ خلاص کردن گردن است
که هدگئی در ریفات او از تاویل یا از خوبی و حضرت امام عظیم رحمۃ اللہ علیہ از تقدیم فلکه دقبه بر اطعام
مسئلکین درین آیت واقع شد است استدلال کرد اند بر انکه این اخراجات بترات صدقه آن و حلماء دیگر عکس
این قابل شده اند گویند که در صدقه خلاص کردن بایست از ملک زیرا که قوام بین بعد است و در آزاد کردن
خلاص کردن از قید است و قید چندان مزدی نمیست که ازان خوف همک باشد او اطماع مردی مسغیت
یعنی بآطعم خورانیدن است در درز یکه دران گرسنگی و عتمایع بسیار باشد مثل یام قحط و نایابی خله که دران فیت
خورانیان طعام از بخشدان زرد جواہر عزیز تر میگردد و یعنی آن دامفربه یعنی تبی را که قرات هم داشته باشد
مثل برا در زاده و عمر زاده خاله زاده و غیره ذکر شاین قید برای آن آورده اند که طعام خورانیدن در هر وقت عبادت او
زیرا که خورند و بغير گستاخ نمیتوانند خورد پس بحرصل از غنی و فقیر در وقت خوردن طعام محتاج میگرد و بخوردن طعام درخ
تازه میشور و بمنه چون از آنحضرت صلی الله علیہ وسلم رسیدند که بترین کارهای اسلام چیست فرمودند که طعام طعام
است و سلام علیک کردن با هر کس که در خورد و شود و ممتاز کردن در شب قیمه مردم خوابیده مانند چون رانیدن
طعام در وقت قحط و نایابی خله واقع شود اجر او بخند مرتبه افزون گردید زیرا که در غیر آن اوقات اگر شخصی در استبداد
گرسنگی ازین خواهد کشید بعد یک ساعت یا دو ساعت بلبان خواهد رسید خوف همک جان خواهد بود بخلاف ایام قحط
و نایابی خله که خوف همک است دران اوقات هم کسانیکه قادر بر سی و تلاش کسب معاش اند یا والی و وارثه
دارند ایک دور روز ملبان میرسند و ذمه داران معاشر آنها قبلی کثیر خبر کردن میشوند و تبیم که ازین بابت یا
یعنی ندارد خون همک او بی یقین می انجامد و احتیاج او بینها میت میرسد علی الخصوص تبی که علاقه قرات هم داشته باشد
که در خورانیدن او هم صدقه است و هم صد که عبادت مستقله است و نیز خورانیدن تبیم علی الخصوص که صاحب قرات

هم با شدید کنج نفع عاجل آجل متحقق نیست خیر از ثواب آن خوت زیرا که نسبت صغری نکاری از دست او نمی برآید و
کنج و شناوری اور اکے اعتبار نمیکند و اگر در وقت خوارانیدن طعام او کے حاضر نمی باشد مجموع برپا پس علاوه قدر
خواهد کرد پس لب یا واقعه از جملی مسدود خواهد گشت و خلوص نیست بوجه اتم متحقق خواهد گشت که مسکینی
ذامتر بیشه یعنی یا طعام خوارانیدن گذاشت که صاحب خاکساری باشد و برخاک افتاده ماند و این قید برای
آن افتوده اند که مسکین نگاه محتاج را میگویند کنج او از دخل او افزون باشد حتی اینچه در سوره گفت واقع است
وَأَمَّا الْمُسْكِينُ فَكَانَ مُطْكَرٌ يَعْمَلُونَ فِي الْمَجْرِ لِمَنْ أَنْشَكَنَ إِنْ شَكَنَ بِرَبِّهِ خَاكَسَارَىٰ أَفَقَادُهُ مُنْهَى نَحْوِ
هلاکت جان اور لاد مقدم ناچی باشد و چون نوبت گدا باین حد پس زیر محل توقع نفع در عاجل و آجل نیماید
و صرف مال محسن برلئے رضامندی خدا تحقق میگردد و چون بدل مال درین وجه سه گانه کند کو رشد گاهی از د
کفره و بداعتخان نیز نیابر قت جنسیت و رحم جانی واقع میشود و در حساب آخرت را مگان فربار بازگرد و دنیا چار
برای احتراز ازین بدل ل قدر و دیگر نیز افتوده میضر مانید ثمر گان من الدین یعنی آمنه و می بازیا بهم باشد اوز
زصره کسانیکه ایمان آوردہ اند و تصدق دین در شرایط و پیغیر وقت نموده تا این عمل خیر آنکس در آخرت به بدبخت
کفر و تکذیب پیغمبر امگان نشود و بربار نگردد ولقطعه هر چند دلالت برزاخی و تا خیر ایمان ازین اعمال میکند حالانکه
ایمان شرط قبول: جمیع عبادات و طاعات است و الشرط معلم علی المشروط لیکن مراد تا خیر و نزاخی در بیان
ست نه در وقت چنانچه گویند نماز در وقت مقبول میشود که از ابتداء تکمیل یا صلام ارکان آغاز به ترتیب ادانا میباشد
و ضموم کرده باشد حالانکه وضو شرط نماز است پیش از نماز باید کرد لیکن در بیان هر چه کسر طبق پستراز هر چه مشروط
برای اشعار این تا خیر فقط ثم را در چنان استعمال فرموده اند و اگر از اول ایمان ند کو میضر مودن چنان تو هم میشود که
ایمان پس ز داخل در ارکان عقبه ملی است و در واقع چنین نیست و تعضع از علماء گفته اند که مراد تا خیر در وقوع است
زیرا که اعمال خیر کافران ذر توقف میکند اگر در آخر عمر ایمان آوردن آنها اعمال سابقه برکت ایمان لاحق مقبول
میگردد و ثواب بدان می یابد چنانچه در حدیث صحیح است که حکیم بن حرام برادرزاده حضرت فرمیجہ علیہما السلام از
حضرت صلی اللہ علیہ وسلم بعد از اسلام سوال کردند که پارسول اللہ کمن در کفر اعمال خیر بسیار کرده ام فرمودند که
اسلام تو اتهمه اعمال را نیک ساخت و قبول شند پس معنی آیت برین تقدیر چنین است که اول هر که بدل در فرج
نمکوره کرد بعد از آن توفیق ایمان هم یافت از پیشتر سخت و شوار در گذشت و علماء عربیت را در ترکیب
این آیت اشکانی سمش بپور کامل ش آنکه در کلام عرب یعنی فعل ماضی بلا نیازده است مگر در دعا چنانچه
کل بارک اللہ فی سهیل یا بیکار چنانچه در فلسفه دلایلی دلایلی درین آیت فلا اقتضم لفظی فعل ماضی
بل اس دانه هر دفعه خارج است جو آیت آنکه چون عقبه را چند چیز بیان کردن بحسب معنی ماضی مگر پیدا شد

گویا چنین فرمودند فلا فک در قبر و لا اطعمر فی بیو هر ذی همسفه و لا کان من الذی اهنت و در
لکام میگردید میگند لفظ و معنی الغت قرآن حجت کافیه است حاجت با حدشها دغیت و چون بیان عقیبه
باين خدر سیدند مرتبه کمال در بدل مال تمام شد حال ام تربه تکمیل فریبایش روزیر که کمال بدین تکمیل خذ اعتمدار
من شاید و کو اهمو بالصابر بیعنی و باهم و صیحت میگند بعض که مجموع مکارم اخلاق است در رکاب پیغمبر و عزیز
بیت تاکید بر آن افاقت و حق تعالی ای پیغمبر خود را بآن فرموده اند که فاصبکر کما صبرا ولو العزم من الرا سل و از چنان پرسی
صبر که تو ان بروکه در قرآن ذکر او بر ناز نیز مقدم داشته اند جاییکه فرموده اند یا به آن الذی امنوا است تعیینا بالصابر
والصلوة و نیز رفاقت خود را مخصوص پارباب چهیرگردانید و اند که از اللهم مع الصابرين و درین پیغمراجان الله
مع المصلیین ومع الصائمین وفع امتتصد قلین نذکور شده و نیز پیر عمل را اجر نمایند و فهر فرموده اند و صبر
اجزیحیا ب عده منوره قال الله تعالی انتها یو فی الصابرون اجر هم بغير حساب و پیشوای دین را
بصبر والبتہ داشته اند که وجعلنا امّنُم ائمه تیند و نیز پیر عمل را اجر نمایند پس که پیر
عزت دنیا و دین لصیبا ختند که و ثبت کلیت رب المحبون علی بیتی سوائیل بهما صبل و احالا حقیقت همیز
باید فهمیز تا معلوم شود که وصیت لصبر کردن گویا وصیت شکمیج و جره کمال کردنست حقیقت همیز آنست شخص متفقفا
دین خود در وقت کشاکش طبع نفس ثابت ماند و استقلال کند و این استقلال ثبات کا یک جسم میباشد و آن دو
نوع است از عبارات شاشه تکامل نکردن دل نه دزدیدن فی ازو قوع مهادی شاهزاده شدن و وضع خود را در دین
نگذاشتن کجا یکی ب نفس طیبا شدیں اگر از شهود مین که شهوت لظیں و شهوت فرج است نفس او مثار لشود و خلاف دین
حرکت و خواسته از وسیع صادر نگردد این راعفت نامند و مقابله این مجانب تجویز است و اگر در پر پیغمبر کردن از نکره است
وشیوهات رتحمل و ناخوشیها ب طبع نفس استقلال کند این صمیطان مطلق نامند و ضد او خطر ای بیکیست و اگر ده
مال از دی و در نمندی نفس را در تحت حکم شرع غبیط نماید و تکبر و تختوت بهم نرساند و این ای و لفاخر نکند این را وسعت
و حمله نامند و ضد آن شکی حوصله است و اگر در خیگاز فرار و تکامل احتراز نماید آنرا شجاعت نامند و ضد آن جهیز است
و اگر در وقت فر و بدن حشم استقلال کند این را حلم نامند و ضد آن طیش است و اگر در سر انجام مهمات تنگیل نشود
این را اکشادگی سینه نامند و ضد آن تنگیل است و اگر در ازداری پیشیدن اسرار بیان شود این را اکتمان نامند و ضد
آن اطمیهار است و اگر در حفظ حقوق مثل دولیت و دین احتیاط نماید آنرا امانت نامند و ضد آن خیانت است و
اگر در لذت دنیا رغبت نگزد و لقدر ضرورت اکتفا نماید این را زید و فناعت نامند و ضد آن حرھک آنرا بجهة اکثر اخلاقی
ایمان چهیزی در حج است اهداد رخدیث صحیح ولد است که الصابر نصف اکلیمان و صبر از حرام فرض است از مکروه نفس
و در دین چیزی در هزار صبر نیست زیرا که بنای عبادت بر صبر است چن خول عبادت مختلف مرضی نفس است و تمام کردن عیا زیاده

مخالف نفس می افتد اگر صبر نباشد پس عبادت سرانجام کشود و نیز دنیا وار الحجت والبلاست مجتمع و فرع شافعی
 طاعات اگر صبر نباشد مخدوش می باشد و دنیا هم بیشه شخص را در خرچ و فرع گرفتار دارد و حیکاہ فرغ برای عبادت می شود
 و از بینجا و بتقدیم صبر خیار داشت شد و صبر رازگهای مختلف و شعبه های گوناگون است و در شرع بجزگ مطلوب پس
 کر نسبت ملذات وزخارف دنیوی می باشد آنست که میلع التفات بآن جانب نکند و رعایت حق او تعالی امنظفو را ز
 و صبر نکرید و رطاعات می باید اول محافظت نیست است از شرب یا و دیگر منافیات اخلاصان را محافظت ادا و آن عبادت
 است از ابطال و افساد و بازمی باز محافظت ثواب دست ازانکه عبط شود و نیز محافظت عبادت است از تکامل عدم
 رعایت اوقات و شر و ط و صبر نکرید و معاصی می باشد آنست که برباافت نفس از عیت در آنها بازدارد و برعکس که عبادت
 از پر پیشتر کردن اسباب سالم معصیت است قص نهایه و صبر نکرید و صبر نکرد و صبر نکرد قسم است زیرا که مصیبت نیز در
 قسم است اول مصیبته که استقام و مجازات بران در قدرت بند و میتواند بود و صبرین قسم مصیبته آنست که تحمل کند و
 مکافات نهایا لاقولاً ولا عملاً و درینباب سلف صالح از دعای بدهنظام نیز احتران کرده اند و آنرا موجب تقصیان صبر ائمه
 چنانچه در حدیث صحیح وارد است که حضرت عالیه صدیقه پروردگری که متاع ایشان زدیده بود دعا کی بدمیفرمودند و اخفجه
 صلی الله علیه و سلم شنیده ارشاد کردند که میخواهی عنایان زدیگ در یک دور زو بال انتخیف نپرید و اجر تو نیز که گردید برو
 بد دعای مکون تا و بال او سخت تر اجر تو بزرگ تر شود و در حرم مصیبته که تدارک آن در دست بند و باشد و صبر در حقیق
 مصیبته آنست که جزع نکند و شکایت اصلاقولاً و فعلان نماید و تواصیوا اما المرحمة یعنی وصیت میکنند و همچو
 را بمهربانی دشفقت بر خلق اند زیرا که این خلق از اخلاق حضرت الوہیت است که الرحمن الرحيم و ارحمه صفات
 حضرت بنت است که بالمؤمنین روف رحیم و شیع اخلاق محموده بسیار است عفو و کرم و لطف و حلم از همین خلق پیدا
 می شود و بند از حدیث صحیح وارد شده که الرحمن برحیم الرحمن ارحم و امن فی الارض یعنی حکم من في الماء
 و آب و علی طبرانی روایت کرد و اند از انس بن مالک که در روزی آنحضرت صلی الله علیه وسلم میفرمودند که حسنه علی رحمت
 را بازی میکنند مگر بر حیمان صحابه عرض کردند که یار رسول اللهم ہر کسی زمار حمت دار و فرمودند که رحیم آن نیست
 که بر جان و کس و کوک خود حمت کند رحیم آنست که بر جمیع مسلمین مهربان باشد کلان رامثل پدر و برابر رامثل
 برادر و خور در رامثل پسر داند و آین عدی در کامل از حضرت لیل المؤمنین ابو مکبر صدقی رضی الله عنده و ایت میکند
 که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند که حضرت حسنه علی امیفرا پیدا که اگر شما حمت من خواهید بخلق من حست کنید و طبرانی
 روایت کرد و است که آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند که مسلمان را میباشد که در شفقت و دوستی و حسن سلوک با اسم ما نام
 میکند تن باشد اگر ایک عضوا زن در دکن تمام تن برقافت او بخواهد و تپ گیر و طبرانی بعد از روایت این حدیث گفت
 است که من و دوست که آنحضرت صلی الله علیه وسلم را بخواهیدم و این حدیث پرسیدم بدست مبارک استاره کرده فرمودند صحیح

روزی عالم از عاملان حضرت امیر المؤمنین عرب الخطاپی اسد تعالیٰ عنہ برائے مطاقت ایشان آمد و بدیکہ ایشان برشت
و راز کشیدہ اندر واطفال غرباً بر سکم ایشان سوار شدہ بازی میکنند عرض کر دیکہ این حرکت مناسب بشکست خلافت
لیست فرمودند مگر تو پار عایاً خوش این سلوک نیکی اور عرض کرد کہ من چون در دربارِ ملی شنیم گرفت ایشان و
تمردان آنجا پہیت من نمیتوانند زدچه جای انکہ اطفال فقیران و غریبان بر سکم من بازی کنند فرمودند تو بکار والی
آنی معزول باش مارافق و مهر باشی بامت پیغمبر خود متظرست نہ اظہار شوکت ہلیست مدد یاست و نیز رفع خواهی وادیث
مذکور است کہ ابدال است مر این منصب بزرگ اعمال حاصل می شود بلکہ بخاوت نفس و صفاتی سینہ و مهر باشی
برخلافات خدا بین مرتباً پیر سند حالاً باید داشت که حق تعالیٰ در باب تکیل عبادت مال این رو وصف را که مهر و محبت
ست چرا پذکر تخصیص فرمود و چیز آنکه انفاق مال در وجہ خیرت و برات بدون این رو وصف متصور نیست اول
کی باید که از مال حرام صبر کنند و از تکذیب نفسانی بھلان نیز خود را بازدارد و بعد ازان بسیجی محبت شفقت آن
مال را بر مجاہان فسیکنیان فیضیان فکنند پس صبر پیغمبر رفع مانع از خیج کردن مال است پس بسیجی اهل
میگردد و محبت و شفقت بمنزله وجود مقتصی است چنان صفت از اخلاق حضرت روبیت است و بوبیت حسان و
پروردش اتفاقاً میکند و چون رفع مانع مقدم بر وجود مقتصی است در ذکر نیز صبر بر محبت مقدم فرمودند و نیز درینجا
دانست که در از هاں جاہل اکثر اوقات قسوت قلب و سختی دل باصرہ شتبه میگردد و میدانند که دو صیبت و سختی خلو
پیشیدن فلق نمودن منافی صبر است و بهین خیال فاسد از احانت ائمہ خور دیگر خلفات الہی محروم میانند
حق تعالیٰ جبار رفع این دسم وصیت بر محبت را با باز صیبت پیغمبر قرون ساخت اشارہ باش با آنکه
ستقلال و ثبات درینجا محمود است که حقوق ضرری بہبود از بندگان فهم طنون نشور والا ہیست اگر ہمیں کہ نا بینا
وچاہ است اگر خاموش بنشینم گناہ است : ولہذا بزرگان عرب اشیائی خود گفتہ رفتہ انکہ صبر کی مصیبت
خدر مجز عکو و جو عده فمصیبت لخیل خیر ہر صبر ک اولنک احمد اب المیمۃ یعنی آن گرفہ کہ باہمین
وصیتها ای میکنند و بہبیت آن لعل می آرندا ایشان مصاہبین برکت زیرا کہ معنی میں و برکت آن است کہ از حیرے
نهض بسیار علی سبیل الدوام حاصل گردند ایشان بسبب صیتها ایک فلق بران تا قیم قیامت علی ہمایند احسان
ز فقر اوسکمین پیشگار و میمان فاکس ایشان تا قیام قیامت راجح و مرسوم گشتہ و لفظ کثیر را کم بر فلق ایشان
لائراب ایشان مہر احسانات در جزیدہ اعمال ثبت گردیدہ و بعضی از مفسرین ہمینہ را بر عائب است حل نموده اندزیر که
در عرف تربیت جانب راست رسمیون و مبارک میدانند و لہذا بشیخ تبریزی جستند و جانب چپ شوم و خرس کی
لکھا شتند و لہذا بایسح بہ شگونی سیگرفتن را مل جانن را و زیست ایشان جانب است پشت حضرت ادم علیہ السلام بر
کو زده اند و زمزمه قیامت ایشان را نامہای اعمال بدرست راست دہندند بہیست کہ جانب راست معرفت عظیم و دل

روز خواهد بود ایشان ادغله خواهند کرد پس با میت محی نیز صحابه‌هاین برگوارانند والذین فرقہ ایا ناید
یعنی وکسا نمیکه اخکار کردند احکام مارا به حنفیه بنا بر نیات فاسده و اعماق دیوی خردیا خوشندی بنان و محبوبان خود
گزند هارا اخلاص کرده باشند یمان و مسکینان را طعام خورانیده باهم بصیر و محبت و صیحت نموده لیکن سبب می‌کفر
یعنی بچار ایشان خواهد آمد یکه هنر اصحاب لمشتمل است یعنی ایشان تقدصاً حشامت و نکبت که ضر عظیم دارد یعنی
نه کفر نصیب ایشان شد و تمہیر خیرات و میراث ایشان برپا و فارفت پس است مقابل کفر با همه عیادات مالی معلوم شد
که آن‌ها چون مقررون بکفر باشد مخفی را سکان نمی‌بوده نزدیه جای فخر و استیاج و کافران چنانچه صاحبان شامت نکبت
اند همچنان روز میثاق از جانب چپ پشت حضرت آدم علیه السلام برآمده در روز قیامت نامهای اعمال بدست پسر
یا بند و پسرت چپ عرش عظیم که راه روند است روان شوند پس اگر مشتمل را بمعنی چپ گرفته شود نیز رواست و
چون اینقدر بیان فرمودند که کافر را از عیج عمل فخر نمیست زیرا که در ایامت و نزدیل او کفر ایشان فیض
که در حق ایشان براین تذلیل و ایامت آتفقاً خواهد شد بلایه علیهم نازم نموده خدا یعنی برایشان سلط شد
آتیش که سر پوش کرده شد و در واژه هایش مسدود ساخته تا از گرمی آندم گرم بیرون نبرآید و از سری پیرن
هم سر درون نرس زنای اینجهن تخفیف حمل شود در اوقت مشقت فیض ایشان بهایت انجام نفع باشد هنر حال هنالی

صوره الشمس

سوره الشمس کی است پانزده آیت و پنجاه و چهار کلمه در صد و شصت حرفت و بربط این سوہ با سوہ لایت
از آن چیز است که در آن سوره نیز مذکور بده آیت راه خیر و شرست که و هدایت النجادین چنانچه در نیبوره بیان صحاب
بیان الہام فجور و تقویے است و نیز در آن سوره بیان صحابه‌هاین و صحابه‌هاین چنانچه در نیبوره بیان صحاب
نزدیکی نفس و صحابه تذلیل نفس و هدرو مضمون قریب یکدیگر آند و این سوره را سوره و اشمس را نکبت نامیده اند
علم و آنچه سالک طریق آنی را در کارست شعاع آفتاب نبوه است که سبیل آن شعاع بصیر بصیرت اور در میان ناخن
وراه ملائک نیز میکند و دوست را زدن من جدا امی شناسد و رخاک و موافق تفسیر قمی نماید آفتاب نبوت را در ع
اویزیه کمال مناسبت مشابه است با آفتاب است که در غروب عرب از اشمس میگویند و تو توضیح این ایام آنکه نفس
السانی در دار و نیا که هرز عده آخرت است بمنزل مزارعی است که اور اتحم معرفت آنی داده و الات زراعت این کی
که قوی و جوایح اندخنایت فرموده درین هر زمان فرستاده اند و هر هر زمان را شعش چیز لایه است که مدفن آن چیز
عمل زراعت ممکن نیست اول همچه آفتاب است که شعاع آن زمین صلاح پذیر میشود و در باطن زمین گرمی پنهان
و پس این گرمی قوت نامیه ثوران می‌نماید و اگر تمام بکسر برده شود آفتاب در حق زراعت قائم مقام خواهد
عزیزی است در حق حیوانات زیرا که چون تخم را در زمین نهاده اند خاک بار و آب بهره ممتاز شده است

شاید امکنند اما برای طبع و فع عفونت حرارت در کارست و اگر حرارت را مغتصراً اتش استعاره نمایند
ضرر شود ناجا حکمت آنی تغاضاً فرمود که حرارت آفتاب برا مسلط فرمایند تا منفعت آتش عمل شود و
آن مرتفع شود و نیز تبدل فصول و آمدن بیان و صیغ پس بجهت کتاب آفتاب است و آمدن بصل زمزمه ریا
ز راعت است با تجلمه منافع آفتاب از ابتداء ز داعت ناشایانی آن بر صاحب علم فلاحت پوشیده نمیست
این کتاب که در وقت العقاد دانه و میوه و بلندی آن از زمین بخوبی آب کافی نمیشود پس طوبی و یگرفو قیانی
بر میوه و دانه پر غزو و گنده پیدا شود از تجربه وقت العقاد دانه و میوه از نور فرمگزیر نمیست چنانچه این معنی
با جان علم بلاغت ظاهر و همیز است سوکم روزگرد وقت تلاش و محنت و قلبیانی و آب کشی و دیگر اعمال و
لست چهارم شب که اگر شب نیاید او میان گاو و آن راحت نیابند و دوام تا زیر شعاع شمس نوبت با حرائق
ت و اشجار میوه دار رساند و شبیم که باعث تازگی و سرسیزی است بهم نرسیده چشم آسمان که نزول هنر و بیوب
بخط عاجت هر وقت از همان جهت است ششم زمین اسح فران نشوره زار و نه سندگلان خ و حاجت هنری
دو هنر از همین شمس است و چون نفس انسان را در هر زمان دنیا نزار عده کرده فرستاده اند او را هنر ازین شمش
نیز است آفتابی که بکار او آید آفتابیل بنی زمان خود است که شعاع آن بد در و زرد یکی میرسد و ماه میگذرد
و آید نور دلایت صاحب طریق خود است و چنانچه ما اهتاب حسی خلیفه آفتاب حیست تا بچنان نور و لایت
مقام نور نبوت است بلکه در حقیقت همان نور است که کیفیت دیگر پیدا کرده و اگر فرق در میان که همیشین
ب باشد باشد شنید که نور نبوت تمیز بقهر و سیاست است و لبند این باید ایامت حکم ملوک دارند بر رعایا و طا
کافه مرسل ایهم و احباب خرض است و عمالقت با آنها موجب هلاک و حسران ابدی و نمودن معجزات قاپه و
السانی یا سیفی و سانی از لیشان لازم داشتم و نور دلایت نور جمال است و تالیف و استمالت و چندی
است ولبند این هنر با دران ضرور نمیست و شعر ماقبل پیش آن با ده شعله گون که دارد خوشید بدور کا
ن رسد شیر شور و دنیز فرق در میان هر دو نور باعث وظیلت است که نور شمس ذاتی اوست و نور راه
ی مقاالت جرم او و اتباع شعاع شمس در دست و لمبند اور حالت مقابله و مقارن است و تربيع مختلف و
نکمل ممکن که چند نور نبوت همیست و نور دلایت ظلیلت در دز یکیه در حق سالک طریق و فرائع
است زمان کسب و اکتساب وقت ریانست است که نور نبوت در نور دلایت را دران بسی و تلاش و کدو
و چنانچه در دلایت اوقات فطریت و راحت و استغال بحوار نفس خود داده است
و عیال و دیگر هنر است و اگر این شب او را نباشد روام اشراف نور نبوت و نور دلایت بر قلب
الدر را که در نیوی معطل کند و دوازدم انسانیت از وی شلح بگرد و اسما نی که بکار اوست آسمان شریعت

که محیط است تجمعی اعمال فی رخلاق و احوال و مقامات و عقائد و فلسفه از های خافیض رحمت الٰی در زنگ
باران برومی بار دور یا حجذب و کشش می وزواد رایحه ای از مختلف شیوه فرازی دیده تا حد کمال خود برآید
زین او زین استعداد او است که بقدر فرازی و صفاتی آن نشود نهایه احوال و مقامات میسر میگردد و دوچول
عده آین امور و اساس اصل این مسلک نور نبوت است این سوره را که در بیان لوازم سلوک علمیت و فرشت
کمال معرفت است مصدر رمذک آفتاب که مناسب است فرموده اند و این سوره را مسمی باین اسم ساخته اند

لِيَهُمَا لِتَرَكُوكُمْ إِلَيْهِمْ إِلَّا حَسِيرٌ

والشمس ریانی قسم مخورم با آفتاب که مثال دل پیغمبر میان است و ضخیمها یعنی و قسم مخورم بشعاع آن
مثال اشراق نور نبوت است برگل مخلوقات والقمر یعنی و قسم مخورم ماهتاب که مثال مرشد صاحب
طرقیه است و خلیفه پیغمبر است در حالت غیبت پیغمبر ما بعد مکمل او اذ اندرها یعنی چون پیروی آن فتا
کند و این شرط برای آن آورده اند که حرمت مرشد مشروط است با تبعاع نور نبوت و به سبب کمال اتمام
اور امنصب خلافت لضیب شده و پیروی کردان ماهتاب آفتاب را بخوبی و چه است اول در استفاده نور دو
پیروی اور در غروب و آن در اول ماه می باشد سوم پیروی آن در ظارع و آن در وسط ماه پیش از چهارم و
بزرگ جبهه به حکم حسن ظاهر که غیر از ماهتاب بیچ ساره با آفتاب بحسن برابری نمیکند گو موافق دلائل اجماع و
کلان و بزرگ باشد سخن در ارتبا طبق مصلح این عالم بحرکت او حیث ظاهر است که تبدل فصول سال و حساب
متعلق به تمام سال و دیگر امور عظام و البته بحرکت آفتاب اند و تبدل تشکلات ماهواری و حساب تعلق
مرتبه بحرکت ماهتاب است و بنی اسرائیل اراضی حاره و زیادتی رطوبات در این حیوانات و مغز استخوان با او شیر
شیردار غلیزان خون ریدن جزء مدد در یا بهم راسته بازدید از نور قدرست والنهاد اذ لاحل همها یعنی و قسم مخور
بروز و قدریکه روشن کند آن آفتاب را که مثال وقت ریاضت سالگ است و در بیان نیز شرطی افزوده اند تا از
باشد بآنکه وقت ریاضت هملا وقت حرمت و بزرگ پیدا میکند که به سبب آن ریاضت نور نبوت بدال
تجھی شود و حجاب پرتفع گرد و الاریاضات باطله جو گیان عج و دیگر ایام نه ایس باطله که نور نبوت را مغلی نمیکند
از میان بدنیه از نیز بزرگ پیغمبر میگردند و در تیجا اکثر ایام را پیفسیر شده وارد میکند که روشن کرد
کار آفتاب است نه روشن کار روز پی این تکمیل مقلوب چرا اور دندان آنکه بعضی از مضر
لقوت این شبکه کرده پیغمبر از آفتاب مصروف داشته بزین و میان عاد کرده اند و از لزوم اضماء قبل الذکر
قرآن واله بر مرجع نفعی جسته و حق آنست که تفرقه صفات خوبی است چه پیغمبر صحبها و تلمیذه بلکه راجح با فض
است و با وجود حرج مذکور بر مرجع مقدار عدل نتوان کرد لیکن فوج این تکمیل را که نطاصر مقلوب

کاری شدید عادت فرمیم اینست که چون چیزی را در وقت مقرر می بینیم و این ویدان مگر ملشیو دارد آمدن آنوقت
که آنچه زیر می شناسد موافق قاعده عقلی نیز وجود اثر دلیل وجود موادر یعنی در مبحث برخان این مقرر است پسچون
خیان بہر و دوجه عقلي روئي تجلیه آفتاب میکند لشیت باآن کرد و شد و این مجاز را که در صحابه بخاری بر دند پس نظر
حقیقت نمیشود که وقت ریاضت است و موجب تحمل فریب نیوت بهتر از استعمال حقیقت شد و تحمل است
له معنی اذا جلما آن باشد که در ان روز ابری و غباری حامل شاشد در نیصورت لشیت تجلیه روز زیارت مکلف است
درست میگردد و اللیل اذالغشہما^۱ یعنی و قسم مخصوص میشی و فنیکه می پوشد آفتاب بالکه مثل وقت راحت و نیز
مادام حقوق اهل و عیال وزمان غفلت و محبوبیت است از نور نیوت و آن نیز فرار عده آخرت سالکه اتفاق است
لایدی است والانشہ دنیا بر سرم شود از عبادت که متعلق حقوق اندانه مثل عبادت مردمیان زیارت اقامه
و که معاشر برای اهل و عیال وغیره ذلک محروم ناند و موجب لفظ عاصان زراعت آخرت گرد و در حدیث صحیح وارد است
ی حضرت امیر المؤمنین ابو بکر صدیق رضی الله عنہ روز سے از محل مقدس نبوی برخاسته بجانه خود میر قند که ناگهان
محضی از صحابه گرام خنطله نام در راه در خورد و باز بیند گفت که خنطله منافق شد حضرت ابو بکر رضی دند که چه عما
گفت و قی که بحضور پنور اخنثیت صلی الله علیہ وسلم حاضر میباشم ما را عالم غیر چنان منکشت میگرد و که گویا
جشنی سرمی بینم و چون ازان محلی مقدس سعی خاسته بجانهای خود میر سرم و باز نان و اطفال احتلاط میکنم آن گفیت
لایق نیماند حضرت ابو بکر صدیق رضی دند که اینحال نمکه سلسله لاحق است بیان که بحضور اخنثیت صلی الله علیہ وسلم
ذاته عرض کنیم یهود و بحضور اخنثیت صلی الله علیہ آلسالم حاضر آمدند و خنطله بجان اسلوبی باز بیند گفت که خنطله
منافق شد اخنثیت صلی الله علیہ وسلم پسیدند تمام ماجرا بیان کرد فرمودند که اگر شمار بر بدل دوام مهان حالت
پارش که بحضور من یاد رمیگانی کردم یهود هر آنینه شما هر گز باز نان ملذذ تگیرید و بصر ابر آمده لغره زنان بر وید و
شلگان باشتما مصالحه کنند ولیکن اینحال تیکیس لادا کنم نمی ناند یکمه ساعتی درین حالت میگزد و د ساعتی در
غفلت ناتوجه بحقیقت و توجه بخلق هر دو تنظیم باشد از تینی معلوم شد که او قات غفلت راحت نیز حرمت دارد که در
در و معادن ریاضت آیند و میشوند و هم باعث حصول ثواب عبادت که متعلقات حقوق خلق است چنانچه معافین
صلی الله علیہ فرموده است ای که احتسب نویته که احتسب قویت یعنی من خواهی دنیز متوجه اجر و ایوب
کی باشیم چنانچه در تجوی خود چه اگر تجوی اداسه حق خالق علی علاست خواهی زیاد ای حق نفس است و هر دو حق بجان
هر اینقلابی و اجر ای حق غفلت که مهد بر طاعت نباشد و حکم شرع و نیت هشال فرمان ای شود آن غفلت پیچ حرمت دارد
که حرام مطلق است و از تینی معلوم شد که این هر جهار قسم در حقیقت متعلق با قات ای دند و ایند این سوره ایام
که بسمی کرد و آن دالش و السیده و مَا بَدَّهَا^۲ یعنی و قسم مخصوص باشیان و آن حکمت ای که بنا کرده است

شیاست
منافق
معافیت
میخته
میخته
بیضیت
مرتبه

آن آسمان را تجیط باخپ در جوف اوست و این مثال شریعت است که مائده آسمان مجیط است پر جمیع اعماق
و حکم هر عمل در آن موجود است و مائده آسمان دوازده برج دار و ضمن چهار مثله مثله اول که مثله عمق اعماق
مشتمل بر سیم برج ذات و صفات برج انبیا و طالبکه و کتب برج معاشر شده درم که مثله عبادات است مشتمل
بر برج عبادات بدی مثل نمازو روزه و تلاوت قرآن مجید و اذکار ددعوات و درود و عبادات مالی است
زکوة و صدقات و وقف و بنای مساجد در بیاطات و خانقاہ و مدارس و چاه و پل و هنری و عبادا
که بیهودی و مالی مثل حج و عمره و حجاء و اقامت اعیا و مثله سوم مثله معاملات است نیز... مشتمل بر
است معاملاتیکه و چهی از عبادات نیز دارند مثل نکاح و خدمت والدین و پرورش اولاد و رعایت حق مال
و حق بھای و حق بھینهین حق بھان و دیگر اقارب معاملاتیکه و چهی از عبادات ندارند مثل بیع و شروا
ورهن و شرکت و وکالت و گفالت و غیر ذلک معاملاتیکه که وجہ بیع و احسان نیز در آن نظریج است
مثل هبہ و فرض و افرض مضریت مثله جمارم که مثله سیاست است نیز مشتمل بر سیاست که
که بهرا سیاست و چهی از عبادات نیز دارند مثل کفارت سوگند و کفارت قتل نفس و کفارت روزه
و ظهار کردن و جملع کردن در حالت حیض و غیر ذلک حدود و نظریات و قصاص کم عرض سیاست اند
و حد شراب خوردن حد وزی و حد قطاع الطريق و حد شمام رادن و غیر ذلک دیانت و ضمانت متعدد
که بهرا سیاست و چهی از معامله نیز دارند و نیز ستاره دارند که دلائل حکام اند از اجله سیاست ستاره سیاست
که در غنون احکام سیر دور می کنند کتاب سنت اجمع و قیاس استهابه تعامل و اباحت اصلیه و باقی
ثابت اند که در محل و مظاہن خود استقرار دارند مثل صالح جزئیه که در هر فرد یافته می شود و بنای این
که عبارت از شریعت است ب نوع واقع شده که هرگاه مکلفین قید مقتصد ای آن شوند اعمال خیر ایشان
قبول صعود نمایند و از انظر آن قبول صورت رحمت و پذیری که فتنه بر مثال پاران سیل باره
که از زمین برخیزد و برآسمان رفت و صورت آپ گرفته منعکس می شوند و موجب سربری و شادی زد
میگردند و اگر خیز و مکالمه هم یعنی و قسم مخورم نمیں و آن حکمت آیی که اور اپن و فراخ گستره
و آن مثال استعداد نفس انسانی است که بسبب فراخی قابل زراعت تنم معرفت است و چون
انسانی را در عالم حسن مشابهت و نظیری که قابل تعظیم باشد و قسم آن خوده شود یافته نمی شود بخدا
قسم خوده می فرمایند و نفسی یعنی و قسم مخورم پنفس که در چیزدار دو اول قابلیت کسب کمال
کمال بالفعل که بسبب این دو چیز زراعت تنم معرفت اور امیر شود و آن نفس انسانی است
نفس ملائکه کمالات خود را بالفعل حاصل دارند حاجت باشکمال نیست و نفس حق ای قابلیت که

پس زراعت سخن معرفت از آنها ممکن نیست و برای همین نکره نفس را نگره آور دند تا دلالت گزند پر نویعه از اثر اتفاق خلاف قسمهای دیگر که معرفه آورده اند زیرا که آن همه پیش پاک بزرگ دارند تعداد نوعی در آنها متصور است چه آفات ماهیت ای آسان وزین کلیات شخص در فرد واحد اند و روز د شب هر چند بحسب نظر عقل ممتد داشته باشد اما نظر عقلي با عاده و تکرار آنها حکم میکند تعداد را باور نماید اراده و ماستونها یعنی و قسم مخورم با آن حکمت آنی که درست ساخته است آن نفس را واعتمد ای مراجح و حواس ظاهر و باطن و قوای طبیعیه و حیوانیه و نفسانیه بار داده تا قابل تعلیم و تفہیم گردد و تحمل عمال شاقه و صبر و شبات شود و زراعت سخن معرفت باین آلات تولید کرده و بعضی از مفسرین در وجه تحسیس این شش قسم سوای نفس انسانی خیین ذکر کرده اند که حق تعالی را درین سوره منظور بیان جال نفس انسانی است و اختلاف آن در قول امام فجور و تقوی مذکور کردن و سمعت فراخی آن تا بحسب قوت علمیه نویسه تمام جهان گرد و بهره عالم وجود ظلی خود در دنی و بجهود بحسب قوت علمیه خلیفه حضرت رسول پیغمبر حضرت چیز را از مخلوقات بکاره مصروف نماید و شکمال صناعات و هنرها را میتواند منافع و مصالح عرض و زدرات یا قصد کند پس در اینجا کلام شش چیز ای بطریقی قسم یاد فرموده اند که آن شش چیز در عکوم اطلاق و وسعت نهوده حضرت الوہیت اند تفصیل این اجمال آنکه حق تعالی دو چیز را در عالم و سعی و اطلاع تجشید که بهیچ چیز را حاصل نمیست اول زمان دوم مکان اما وسعت مکان رشته دیگر دارد و سمعت زمان رنگ دیگر مکان از عرض تا پیش فریادان و احمد مخلوقات بشمار را فروگرفته و به را در خود جاورد و خود پر یک طور ثابت است و منظوفات او در گذر مصصر و واحد مخلوقات بشمار را فروگرفته و به را در خود جاورد و خود پر یک طور ثابت است و منظوفات او در گذر مصصر و عموم زمان باین نوع سمعت که خود در گذر است و منظوفات او در مقام خود ثابت و هر ساعت و هر لمحه از آن مستقر و راسخ نیست و باین شرایط محیط و فرود گیرنده منظوفات خارج از حد احتمال است برای یاد داشتند این دو نوع عموم آسمان و زمین را که از عمدۀ مکافات اند ذکر فرموده اند و روز د شب با که از اجزای زمان اختلاف ظاهر را میتوانند این با وجود قدر مدت تبدل و تحول دارند آورده اند و درینجا قسمیست از عموم اطلاق در افاده الفارکه و تصرف درین اوضاع و شرایط دعی و فقیر و مسلمان و کافر صالح و فاسق واقعست و کمال مشابهت با فاضه وجود و لوازم صور غیره از حضرت الوہیت دارد بیاد کردن آفات ماهیت ای این قسم بشام اذکیار سانیده اند باقیاند آنکه درین بھر سه قسم عموم چهار قسم را بد و در چیز خوده اند جو ایش آنکه با وصف افاده عموم اختلاف کمال و لفستان و لذر کشت و ظلمانیت و ضمیلت و تبعیت نیز منظور است تا اشعارے با اختلاف نفوی انسانی با وصف عموم تصرف درین صفات نموده آید پر ای این معنی ضرور افاده که در بھر سه قسم بد و در چیز یاد کرده شود آفات بی سعادت از این صفات را همیشگی زمان نویسی است تا این شیوه ظلمانی و آسمان بلند و محیط وزمین نیست و مجاھد و حون بی این نعمت انسانی را بر علوم این چیز باقی ای این کنتر دوزنگی آن نیز طلب هر گرد چنانچه میفرمایند فالله همها فجور رهنا

یعنی پس الہام کر داں نفس را بکاری او دلہام در لغت اند اختن طعام است در گلوے شخص بے آنکه حرکت دندان وغیرہ از طرف آن شخص فعشو و من قول محرر الشئی الہمۃ که اذا ابتعلت رواطمہ آیا کہ اذا ابتلعته و در عرض قرآن عبارت است از اند اختن داعیہ کار در دل بیواسطہ تفکر سلطنت وچون اعمال بني آدم از خیر و شر از همه تابع داعیہ اراده اند پس سر شستہ نیک و بدیه البته بجانب اعیینہ دار اراده است و آن سر شستہ را در کتف افتادار خود داشته اند و بدیگیرے از شخص شیطان مشیان معاذ بجانب نگذاشت آرے اینچیز پا معدود سبب فیضان فی اعیینہ نیک و بدیه باز عالم غیر میگیردند و چین سبب محل هتاب فی ملامت میشوند و در حدیث صحیح وارد است که ان قلوب بني ادم بین اصلیین هن اصل ابع الهمن یقلمبها کیف دشکه یعنی دلها نیزی آدم در میان وانگشت اند از انگشتان خدا میگردانان دلها را به سمت که میخواهد و الگ کے درینچی شبیه بخاطر سد که چون العاس داعیہ بدی و نیکی ازان جانب است پس جبر لازم آمد و با اختیاری بپرس و کار خانه جزو ادادن و پنهان کردن و ترسانیدن و غربت دادن بهم شد و فائدہ فرستادن پغمیران و نازل کردن کتابها و برپا کردن تیامت و حشر و نشر و سوال حساب ہر چی وزائل گشت جوابش آنست که چیز در صورتے لازم می آید که اراده و اختیار در میان نباشد و ہرگاه چھے کے کتابت باراده و اختیار انکس می کند پس جبر لازم آید و ہر سر اعمال نیکی بذخود که باراده و اختیار خود میکند و در حرکات و جمادات مثل سیلان آبی افتادن سنگ فرق طاہرست جبر نیست نہ آن و مجازات و دیگر امور مذکوره را وجود خطا کافی است نہ آنکه اختیار ہم بدست خود باشد و چون ذات بند و از جای دیگر قوام وجود پیدا کرده است اختیار و چواز خودش خواهد بود که مرتبہ صفت از عصوف اوی است و معنی تجویر آنست که آدمی راسه قوت داوہ اند قوت عقلی که با آن نیکی بدرا میشنا سد قوت شہوی که با آن رچیز بارغت میکند و تحقیل مرعوبات نماید و قوت عضوی که با آن دفع مخالفت و مراحم میکند چو این ہر دو قوت یعنی شہوی و عضوی تابع قوت عقلیه شوند و از صوابی بذاد منور نیور شرع و مہتدی بہداست انبیا اگر داند و نیکی بذار بذار دانسته این ہر دو قوت رام صرف بکار داد و مرتبہ تقوی طالع آید و اگر معاذ الله قوت عقلیه منور نیور شرع مگشت و نیکی بذار بذار نیکی نکاشت با وجود تجزی شرع حکم او بین ہر دو قوت جاری نہ شد و این ہر دو عمل نکر دند بلکہ اور اینیز تابع خود گرفته جبر چخواستند رغبت کر دند و با ہر که خواستند نزلع نمودند مرتبہ تجویر حاصل شد اس حقیقت تجویر غالب کردن قوت شہوی و عضوی است بر قوت عقلیہ و تقوی نهایا یعنی دلہام کر دان نفس اتفاقے او و حقیقت تقوی غایب کردن قوت عقلیه است بر قوت شہوی و عضوی چون از بار کر دن قسمها فارغ شدند مضمونے را که بر آن قسمها

روه اند میپر مایید قدماً فکر من ذکرها یعنی به تحقیق رستگار شد کے که پاک ساخت آن نفس باشد و پاک دل نفس بین طرق است که قوت شهوتی غفیبیه را تابع عقل گرداند و عقل را تابع شرع تاریخ و قلب نور نبور می‌گردند و مرتبه اینکس بلند را از مرتبه ملائکه است زیرا که ملائکه محض قوت عقلیه دارند و قوت شهوتی غفیبیه ای کی گردند و مرتبه اینکس بلند را از مرتبه ملائکه است زیرا که ملائکه محض قوت عقلیه دارند و قوت شهوتی غفیبیه ای کس قوت شهوتی غفیبیه را است که خادم عقل نور نبور شرع گردانیده مرتبه از مجاہده حمل کرده که فرشتگان میسریت و نیز شهوت و خشم اینکس تابع شرع شده احوال غمیب از ذوق و شوق و غیرت آهی و محاصله دشمنان دین بر روی کار می‌آزند که فرشتگان را ازان نصیب نیست و در باب ترکیه نفس صحاب طریقت دشمنان دین کتابهای دین ساخته اند مثل قوت القلوب احیاء العلوم و تعارف و عوارف و دیگر کتابهای این دین یعنی با توجه از قرآن مجید معلوم میشود آنست که درست آیت بر بعضی از اعمال خبر لفظ فلاح ذکر کرده اند و درین آیت فلاح را مردم طبیعت ترکیه ساخته پس آن اعمال را بجا آوردان بوجایین اشاره در ترکیه نفس کافی باشد و در حقیقت رسائل و کتب اهل طریقت شرح و سبط این است آیت است عده آن آیات اول سوره بقره و اول سوره مونون است و در سوره روم و در سوره توبه در یک سوره آن آیات متفرق اند و قدح حکم هن
مشترکها یعنی به تحقیق زیان کار شد و محروم ماند هر که گم نام کرد آن نفس را دگنام کردن نفس آنست
بروئے شرق نور تحلی آهی واقع نشود و این معنی پس بدبختی مقتضیات شهوت و غمیب بر مقتضیات
عقل نور نبور شرع حمل میگیرد و دوچون ازین نور محروم ماند مرتبه او از مرتبه حیوانات است ترشید زیرا که حیوانات
از اسباب تحسیل آن نور نبود و این کس را همه اسبابی جود پورا وجود اسباب تحسیل آن نکرد بلکه حیا بی بهترانید
که در آن دشواریست و چون غالب کردن شهوت و غمیب بر مقتضیات عقل و شرع نزد حکم انسان جمع
درست و حرمان نیست بلکه جرأت را در شیوه موافع سبب فوز میزدات می شمارند و در تحسیل نام و حیا باعث
فری می انکارند و یهذا گفته اند مزراقب التأرمات حما و فاز بالذات الحبود و نیز گفته اند المزق
نهایت باب عاقل قومه دویست بوایا بباب الاحمق ببران ضرور انتاد که برضهون قدر حکم
من دشترها بطرق تنشیل و استشها و قصه را ایراد کنند تا ازان قصه واضح گردید که غالب کردن شهوت
و غمیب بر عقل شرع رفتہ رفتہ میگیرد مگر تکذیب دانکار دین می گردد و موجب هلاک ابدی میشود بلکه در بعضی این
هلاک و نیز نثره آن میگیرد حالا اشاره باان قصه میپر مایید کن بث ثموود بطبعه ها یعنی انکار میپرسی و حکم
نهایت کشی خود را کشی خود که عبارت از ترجیح جانب شهوت و غمیب است بر حکم شرع و عقل دین
شیوه سبب انکار و تکذیب شد و رجت آنها در لفظ طغی اشکالیست مشهور زیرا که مشتمل از طغیان است پس
شیوه طغی باشد یا را بجا و چرا بدی کردن خلما می در جواب این اشکال نوشته اند که فعل گاهی اسم میباشد

وگاهی صفت برلے فرق درمیان اسم و صفت در اسم یا را بوار بدل میکند و در صفت بر جمل خود میدارند چنانچه
گویند اهل اُلا صدیقاً و حضریاً یعنی زنیست تشریف رسوا و نمود نام شخصی است از اولاد حضرت فوج علیہ السلام
شکور کا حال

پس عازم ارمین سامین فوج علیہ السلام است و چهارم پشت بحضرت فوج علیہ السلام میرسد اولاد آن شخص
در علاوه عرب بعد از هلاک فرقه عاد نشتر شدند و متصرف شدند وطن ایشان درمیان شام و حجاز بود شهر کیا
وطن

بنای ایشان طرف شام بود ناش جرس است و شهر کیا بنای ایشان طرف حجاز بود نامش وادی القری است
درمیان این شهر دشمن کبیر از سه قصد معوره از قریات و قصبات در تصرف ایشان بود و شهر خاکی شکنی کیا میباشد شکنی
ساخته بودند و فراغات میگردند و شپها میکند بیدند اما آن پر زین ایشان کم بود و بدب سندگانی چاه و چشم
پیشوای کنیده بیشتر از تراویقات اموال خود را در بنای عمارت و نشاندن باعث نمودند نهر با حین باعث
در کوشهستان مصروف میباشد تا آنکه سنگ تراشان چاک است از آنها برگردانه عمارت منتش میشود از این
ورفته رفته از سنگها صور تهاجمی بخوبی پرستیدن آن صور تها در ایشان رایح شد و بت پرستی شافت
حالات حضرت صالح علیہ السلام

مشهد و از حضرت حق تعالی مطلق غافل و پنجه شدند بهایت ای حضرت صالح بن عبید را که هم از زیدی صورت
و جمال و ایشان ممتاز و مستثنی بودند و هم از راه حسب لشیب برگزیده و از صغرین این طفویت آثار رشد
صالح از ایشان ظاهر شدن گرفت تا آنکه فی ای در رسید و حکم شد که قوم خود را از عادات بیان منع کنید و بعده
خدام شغل سازید و احکام ای را با ایشان بر میاند و لغتیاند که اینهمه لغتها که شمارا حائل است از جانش خبر
دیگران لغتها او اینها مید و مسرشی و تکبره و زرید حضرت صالح عزیز حکم ای ایشان را دعوت میباشد آغاز نهادند آنها بر
دیگران لغتها او اینها مید و مسرشی و تکبره و زرید حضرت صالح علیه بمعجزه بنا میباشد و بامن
قبول نمودند و از حضرت صالح علیه بمعجزه طلبیدند حضرت صالح فرمودند که اگر من شمار امعجزه بنا میباشد
نشوید و ایمان نیارید همه باعذاب خد اسقای اگر قرار شوید آنها این سخن را بادرند و گفتند که ما فلان ره
در تمام سال بیرون شهری برآئیم و بیان خود را نیز بپوشان مکلفت وزیر مرضع آرامه جلوه میدیم کیم تو
ما بیان میم از بیان خود حاجتیا که تمام سال آن روز نیخواهیم آنها باما میدند تو کیم از خدا ای خود حاجتی خواه تا به
خدای توجه میدیم و حضرت صالح علیه السلام قبول فرمودند و شهر ایشان برآمدند و جماعت قلیل که بر ایشان
آورده بودند صالح ایشان شدند چون بعید گاه رسیدند بیدند که بیان را مکمال تکلف و تریم برخخت نشانده
داشته اند و بخضوع و ادب تمام رو بوده ای آنها استاده عرض مطالعه بینایید حضرت صالح عزیز فرمودند که شما از بیان خود
غیر معتاد و بخواهید تا بینم که ایشان چه قدرت دارند آنها چیزی باعی غیر معتاد از بیان خود را خواستند شروع کر
ناله و قیان زنده گز را نیزه غیر از گلر سوزی شده نیافتنند چون هلاج شدند حضرت صالح عزم فرمودند که به حجت
از خدا ای خود بخواهیم قدرت اور ایها شاگردی سردار بزرگ آنها که جنیع بن عمر را بود بیگران گفت که اور اچیزی باید

جنون نیزه
استخدادردعوت اور
قوم کار انکار

صالح علیہ السلام

شکور کا حال

که در نظر عقل محل نماید و از آوردن آن عاجز شود تاعنت و آبروی میان بذر قرار یافته و لام خواهیم شد به که گفتن که تو سردار مانی در عقل و دانش فوچیت داری تلاش کرد و چیزی بقیه که عاجز شود و نتوانند در جنگ بخوبی هم گفت که این پیشنهاد که برای عبید گاه است و آنرا در عرف آنها کا شیوه میگفتند برای مادره شترے برآر که پیشانی او سیاه و باتی بدین اوصیه باشد و بال موئی اور دراز باشد و پیشتم دده ماه چل داشته باشد و جبهه او بس بزرگ بود که مقدار این پیشنهاد در ظاهر و مدر آید و بعد از برآمدن بخود در شکل فیض و بزرگی جثه حضرت صالح عالم فرمودند که اگر من اتفاقیم ماده شتر را ازین پیشنهاد که برآرم شما ایمان خواهید آورد و تعیین دین خدا خواهید کرد بهم گفتن از این پیشنهاد حضرت صالح عالم عهد و پیمان محدود و قول و قرار استوار از شیان گرفته مسلمانان را نزد ایمان خواهید کرد و شریعت برند و دور کوت از اینگذارده در جانب آنی مشغول بدعاشدند و مسلمانان برداشته متصل آن پیشنهاد که تشریفی برند و دور کوت از اینگذارده در جانب آنی مشغول بدعاشدند و مسلمانان را گفتن که عقب من استاده آمین آمین گوید و سرداران فرقه شود با افواج و حشمت خود گرد اگر داشیان در زندگی این پیشنهاد که چه میشود ناگاه تقدیمت الٰی ازان پیشنهاد که آواز نالیدن جانور که در حالت در زندگی پیشنهاد میگیرد که مسح عینه ایشان را بگفت و ماده شترے موصوف بهیقات نمکوره برآمد و در حصر اچ پیدا شد مسح عینه ایشان گرفت تا آنکه آن پیشنهاد گفت و ماده شترے موصوف بهیقات نمکوره برآمد و در حصر اچ پیدا شد گرفت بوریک ساعت اور از زندگی پیدا شد و بجه نیز آور در بار خود در قد و صورت پیدا شد این ایجادت غریبی از خلق برخاست و بهمراه ایجاد عالم علیه السلام قدرت عجیب دارد با ایمان باید آور و جمیع بن عمر پاکش شهارگران را تبعیع خود دران قی مشرف باسلام شد و پر قدم حضرت صالح عالم افتاد و عفو حرام خود در خواست بردین نزد هب خود استوار پیشنهاد وقت و قی امتحان است آن شقیبا غایر عیان خود باز کلامات کفر گفتن شروع کردند و حضرت صالح عالم را جاده و گر قرار دادند حضرت صالح علیه السلام فرمودند که حالا شما خلاف عهد کردید یعنی ایمان نیاوردید لیکن این ملوه شتر و بجه اور ایکمال تعظیم در ملک خود دارید اور ایمیج و جه نیز جاید که باعث اسن و امان شماست تا وقییک این ماده شتر و بجه ایش در میان شما خواهد باند غذای پر شما خواهد باند در تیجانی باید داشت که نکته در تخصیص این مججزه برای آن شرق آن بود که آنها در منگتر اشی و قائق تصویری ای امارات میگردند و سحر کار میباشند و پس از زدن بین عجزه با آنها اشاره ایست باریک یا آنکه سه چند شما از نگ تصویری ای عجیب غریب میبازید لیکن چنان دران نمیتوانید و میگردند از نگ عیان را که کلان ترین جانودان آن و بایست از نگ میتوانید برآورده بیست که کافران از بیت بیان چیزی دارید: باری آن بست بپرستید که جانی دارد: و نیز اشاره بآن شد که پدایت آنی دلماست نگین را نرم میکنند و از آن داده ای اندیم پل قیمه قصه که آن شتر ماده در جشن خود غلیظ بزرگ قوی بیکل بورچانی ای بوسی اشعری که از صلح ای پکرام است میپرسانید که من در شهادت شود

که جھنام دار در فته بودم جا کی نشست آن مادہ شتر را که دران دیار معروف و مشهور است داد راز یاریت میکندست
خود پر بدم شخصیت اذلای عدو را آن بود و خاصیت آن مادہ شتر آن بود که بهمہ جانور زان ایلی در جشی از دیدن او میگردد
در حجر ای که او میچپرید چانو لے دیگر گمینتو ایست قدم نهاد در بسی هر چا یه چشم که او دارد میشید آنرا بتمامه میبینید و چرا کجا هر را
بینیز از علعن خالی میباخت وقت شام که در شهری آمد مردم شپر آزادند یا سے خود را از شیر او پر میگردند و همه اهل شهر را پیرو
کفایت میگرد چون مد تے گذشت ارباب مو اشی و چانوران از سیر و دور آن مادہ شتر عاجزاً مدنده فریاد بخشت صالح عجم آفند
صلح چنین مقرر خرند که بیک روز شما چانوران خود را در حرا کا ه سرداده باشد و این مادہ شتر را مادر خانه نگهدازیم و بی
روز این مادہ شتر را سر دینهم و شما چانوران خود را در خانها کاخ خود نگهدازید پرین قول و قرار تا مدتی عمل مفوذه ای اپر
اکثر اهل شهر که ذوق پر در ش مو اشی و چانوران راشتند این قسمت هم گران آمد در در دل خود ہا بمحاج استند که این مادہ شتر
را بخیله روز باید ساخت تا چانوران مال بھراغت آن خوزند در حرا کا ه روند لیکن از لقمع عین خلاف قول و قرار کناره
میگزیند درین اشنا نجوانی از اینها که قدر این سالف نام داشت و مردم شوره پشت بانکه وضع عفص کن دن چار شاه
مادر آزار پر سپر از شوخ زبان و سوچ دست پیدا شد و اور ای باز نی فاحش که نامش غزه بود و در حسن جمال فخری
محاوره و گفتگو و ظرافت طبع و نزرا کت ضرب المثل آن ملک بود تعشق دست اد و در خانه اربابیت کس دیگر که
از یاران او را دند و هم مشرب هم وضعی از اینها مصوع بن فاہن نام درشت که برادر عز اد و او بیش در فانه آن فاحش
میرفت و خط لفسن میداشت و دیگر یاران او نیز نشرا بہا خود ره باکنیز کان آن فاحشہ گرفتار میشند نزد فری این نجوان
یعنی قدر ای این فاحشہ گفت که تا کے این صحبتها کے ذرا نانه بعمل آریم حررا خود را در جبال نکاح من نی در آری که بغایع
خاطر عمرے در از سپر بد شود او گفت کما گرسانی کلداری یک فرمائیش مرا سر انجام کن که من با همیج اموال ف
کنیز کان خود از آن تو بایستم و آن آنست که این مادہ شتر را که مار او تمام اهل شهر ماتاز وجود اور نج و ملال است چانوران
بے زبان رعذاب گرسنگی و سکنی گرفتار میکنی پسپر کن هم آن فاحش مو اشی بسیار داشت بایخیت اور از این مادہ شتر
رج و ملال زائد پیشیده بود قدر سر انجام این هم را بنا بر زمه خود قبول کرد و در پای این کار شد
و یاران خود را نیز درین هم شر میکنند ساخت تا آنکه فری در کوچه نشی که ریگه زر آن مادہ شتر بود مسراه او گرفته گمینی که
نشست و یاران خود را نیز در زنها نئے آن کوچه متفرق ساخت چون مادہ شتر از حرا کا ه برگشت و دران چچ
داخل میشد مصوع اول تیری بپیشانی او زد و بیفت کس دیگر شمشیر باعلم کرد و لغره کنان بر مادہ شتر بخوم آدر دند مادہ شتر
با وصف برداشتن زخم تیر بر آنها چمله میگرد و آنها متفرق میشند ندوقد از عقبه نیزد آن مادہ شتر را پیز و مادہ شتر
بر زمین افتاد من بعد تیمہ یاران او مادہ شتر را زیر شمشیر باگرفتن زد و پاره کردند و اهل شهر کشته شدند مادہ شتر
را اینی شدند و گوشت اور القسم کرد و خانه بخانه بردازی کچه ایش که در عقبه دچان پیدا کرد که مادرش را میگشند گریخته بزمیان شیوه کو

ایت و چون این خبر حضرت صالح عمر رسید فسوس کنان برآمدند و به مردم شهر فرمودند که آنچه کرد پر عذاب خدار ابر خود نازل نمودید حالاند میرا بینست که همراه من باید و بچه را در شهر خود بیارید تا بود که بوسیله این بچه از عذاب محفوظ باشید قذار و دیگر کافران این خوف را بخاطر نیاوردن و همچنان نکاشتن و مسلمانان همراه حضرت صالح حلیمه السلام برای آوردن بچه لصحر ابر آهدند چون بچه حضرت صالح عليه السلام را دید سه داز کرد و آن پیشنه کوه بشکافت و بچه دران فروفت حضرت صالح عليه السلام فسوس کرد و بازگشتند و به مردم شهر فرمودند که تعبیر این سه آواز آنست که شمارا تا روز مهلت است روز اول رویها می شما زرد شود در روز دوم سُرخ در روز سوم سیاه و این اقتدر روز چهارشنبه آخرین روز اده بود روز چهارشنبه که اهل شهر صحیح برخاستند رویها می همراهند شدند که آنچه حضرت صالح فرموده اند حق است لیکن درین وقت قوت غضبیه ایشان بجوش آمده عقل رامعزال ساخت قذار باشست نفر دیگر یا هم قسمیه شدند و گفتن که قبل از گذشتمن سه روز و آمدن عذاب کار صالح را نمام پایید کرد و شبینگام این نفر لقصید شتن حضرت صالح عليه السلام آمدند و ایشان در مسجد خود بودند درخته دران مسجد بودند باز ملبد حضرت صالح عذر اخیر فاد که قذار بایاران خود باراده گشتن شما می خانم خود تشریف بینید و دازه بند کنید چنانچه ایشان در حرم سرائے خود داخل شدند و در روزه را بیند کردند چون قذار بسیج میرسد حضرت صالح حرم را در یجانی پایدا و در اوقعته میگند که در روزه را بشکند و در حرم سرائے ایشان بیانید درین اثنا فرشتگان بمحابیت حضرت صالح حرم میرسد و پس ای خود بروئے قذار بیاران او میزند آنها سرآسمیه بحیران افغان خیزان بینا شده بچه راست میگیرند بعضاً راس پر پوار رسی شبکت بعضاً در چاه افتاب اند القصه آنهمه کسی ملک شدند و ایشان آنها صحیح که برخاستند دیدند که رویها می تمام اهل شهر حضرت در تلاش قذار بیاران او افتابند چون در یاقنتند که در جوار خان حضرت صالح حرم شرکت داشت خوده افتاده اند این ماجرای بیرون سار اهل شهر که کافران بودند رسانیدند و همچنان اهل شهر بخان ایشان بلوه نمودند و گفتند شما این نه لفتر اور بدیل ماده شترش بینگام کشته اید شمارا را تمام اهل خان شما طبقها من میکشم حضرت صالح عليه السلام فرمودند که من بخانها می ایشان فتحم ایشان برخان من شبینگام تاختند از غیب بایشان رسیدند آنچه رسید درین سوال و جواب جمیع بن عمر و که از روز سایر آن شهر مشرف باشد شدند بود و معتقد و مخلص حضرت صالح عليه السلام بود این ماجرا را در یافته با فوایح و ستم خود برای همایت حضرت صالح حرم متوجه شد و بایشان همچنان متفاصله نمود آخیر مردم صالح در میان آوردند و مقدمه بران قرار یافت که حضرت صالح حرم ازین شهر بیرون روند حضرت صالح حرم این را فیضت داشت جمیع بن عمر و دیگر مسلمانان از هم گرفته از شهر پر رفتند صالح آن روز که روز شنبه بود رهای همچنان اهل شهر سیاه گشت و آن روز در تشویق قذارند و مکانات مختلفین و مخصوص طراحی کرد و مستعد آن شدند که اگر قذاب اپنی از جایش آسمان یا از طرف زمین باید درین

استوار محضی و پهان خواهیم شد که نزد لزله درین مکانی اثر میکند و نباران و زاله ضرر میسر ماند صحیح مکشیب است
جبریل علیہ السلام در میان انسان زمین بصورت کلان و همیبا طاہر شدند و آواز تند فومند که به سبب آن
کوہها در جنبش آمدند و باد تند و زیدن گرفت بهم اهل شهر بدبیت خود ره در مکانات سنگین در آمدند حضرت جبریل
علیہ السلام بار دیگر آواز سے تند تراز آواز سابق کردند به سبب تندی آن آواز پسند مردم سرگون بوزانوی
خود آمدند و تنهایاً آن شنگافتہ شد و جان را دند و سمجھیں ازا بنا باقی نماند حضرت صالح عم باگر و مسلمانان
بعد شفیدن این خبر فرمودند که شما این شهر را بگذاشید که محل نزول شخص آنی است و احرام حرم مکه بمندید
و پهان چاچیم شوید چنانچه همین قسم لعمل آمد و در حدیث صحیح وارد است که چون اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم برده شهر
جهر در سفر برگشید فرمودند بیاران خود را شاد کردند که بیاید که بیکپس از شما درین شهر نه در آید و آبان
شهر تخر و درین گروه غذاب چشیده نگذرد مگر آنکه گریه کن و عیرت گیران باشد چه اراده آن شقیا
و بیان شهر معدب بودند و جاییکه تعذیب آنی طاہر شود ازان مکان دور بودن خوب است و نیز در حدیث
شریعه وارد است که از کافران فرقه ثود بیکپس باقی نماند مگر شخصی که ابو غال نام داشت و تقریبی در حرم
مکه دار و بیو و تاو قدمیکه در حرم شریف بود از غذاب محفوظ ماند چون از حرم برآمد و سمت طائف روان شد در راه اور
پیرهان غذاب رسید که قوم او را رسیده بود چنانچه اخضرت مدر و قوت توجیه بیکم طائف چون بقبر او در رسیدند و
عادات آن و بیار آن بود که قبر او را هر مرند که نگسارت میگردند بیاران خود فرمودند که پیچ میدانید شما که این قبر
کیست بیاران عرض کردند که ما پیچ نمیدانیم خدا و رسول خدا دان امانت است اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم تمام قسمه اور
حفصیل بیان کردند فرمودند که علامت صدق من آنست که هر اه این شخص جربید و از زرد فون شده است هر را
چون این ماجرا شنیدند و دیدند و قبر را بشییری خود کا فتد آن جربید زرین ازان برآمد برداشتند آورند و قبر او را
بازبند کردند قصه ثود این است که نکو در شد چنانچه بعضی ازین قسمه در سور یا میگردیگر تفصیل مذکور است در حجا حقیقاً
بطريق اشاره پاره امان قسمه را که مناسب این مقام است یاد میده و میفرازید که ثود را به سبب سرگشی و غالیت من
شهرت و غصب بر مقتضا مفعمل و شکل نبوت بانکار حکم آنی و دروغ داشتن چنین مغایر رسید اذ بعثت اشقمها
یعنی وقتیکه برخاست بخمری و نشاط بدنجبت ترین آن فرقه در خلاف مقتضا عقل شرعاً تبارع شهود و غصب نمود
و مادره شتر را پی سپر کرد و در پی کشش حضرت صالح عم شد و آن شقی قدارین سالف بود و قال لہم سُلَیْلُ اللہِ
یعنی پس گفت ای شاز افراد خدا که حضرت صالح عم بودند و در جای افظار رسول اللہ گردانے آن آورده اند و نام حضرت
صالح عم بزده ما شعار باشد بانکه این گفتن حضرت صالح علیه السلام گفتن خدا بود و ترسانیدن ایشان بعینه ترسانیدن
خدای پر اکه فرستاده که حکم آنکس از دو هرچیز او بگویند از زبان آنکس است و اگر نام حضرت صالح عم بسیند این شعار

مضمون مذکور ناقہ ادھو - یعنی بگذرید ما وہ شتر خدا را تاہر جا کے خواہ بچپرواز پر آب کے جوانہ بخورد و وارا
لیخ واذیت نہ رسانید و در پے قتل او نشویز ریا کہ دھا قین زمینداران نیز اپنے قدر لعقل نافض خود میفہمند کہ موٹی
زور آور ان را از آب و گاہ مباید راند و تصریح لعقل لیخ رسانیدن سبایکر دیں جانور خدا کا اتوی الاقویا است
و قادر بر انتقام عاچلست رجھانیدن و قتل نمودن خلاف مقتضای عقل ظاہر ہیں است و سبب مغلوبیت شہوت
انقدر را کہ دھا قین زمینداران و شبانان گوسپنیدن فہمیدن کمال سفاہت است و این ما وہ شتر را
از انجمن اضافت بخدا کر دا انکہ او در ملک کے نبود جز خدا و نیز بیوی اس طہ مادر و پر از سنگ پیدا بشدہ بود نیز
قدرت آئی بود و حجتے بود بر قیام قیامت وزندگردن مردہ ہا از گوریں در جانوران اور امرتہ حاصل شدہ
بود کہ در عمارت و مکانات بیت اند را حاصلست و سعیہا - یعنی و بگذرید آب خور داد را تا جانوران شما
در آب خور دا و تصرف نکنند زیرا کہ شما عہد سبته اید و قول و قرار کردہ اید کہ بیک روزاں مارہ شتر آب خور دو گیا
جانوران شما و قرض عہد و خلاف قول و قرار کردن در جمیع شرعاً حرام و منور است بسبب مغلوبیت
شہوات و غصب بر قرض عہد اقدم نمودن کمال بیدینی است فکن بیو کا یعنی پس دروغ داشتند ہمہ ان قوم
حضرت صالح عالم را دوین ترسانیدن و فحمانیدن و سخن ایشان را کہ مفہمن لامسوها ابسو فیا خذ کم
عذاب الیمر است باور نکردن فعقر و ها یعنی پس پے زندگان ما وہ شتر را وہ خنپے زندہ ہمان
قدار بن صالح و دکار او ہشت کس دیگر از یاران او بودند لیکن چون بمرضی ہمہ این فعل شنیع و قعشد گویا
ہمہ در ان شرکیں شدند و تمہارا فعل بیک کس را از فرقہ چون بشورہ دموافق مرضی ہمہ باشد نسبت بالفرقہ میکنند
و در سورہ قمر فتحاطی فعقر و اقعد شدہ مراد نسبت بفعل مباشران است پس تعارض نیست فد احمد علیہ
ر بھر - یعنی پس ماڑگوں ساخت روزگار و اپر ایشان پرور دکار ایشان چنانچہ ایشان حسن ترتیب
اور ادا اثر گوں ساختہ بودند چہرہ اتفاعی اقوت شہویہ و غصیہ باشان سر لئے آن وادہ بود کہ آن ہر در اتائیع
عقل سازند و عقل را بر لئے آن وادہ بود تا اتائیع شرع سازند و ایشان بالعکس آن شرع را تائیع عقل را تائیع شہوت
و غصب ساختند ہیں بھر یعنی بسبب گناہ ایشان کے ابطال حکمت تربیت آئی بود و برصدد آن عمل آور ان
ماتحتہ انکہ شخصی غلام خود را شمشیر دید کہ شمن مر امکیش اور فتہ پسر اشخاص را بکشد فشوہا یعنی پسخاک برابر
کر دا ان فرقہ را زیرا کہ در قتل آن ناقہ ہمہ در معنی شرکیں شدند و در حدیث شریعت وارد است کہ ہر گاہ ورزین
گناہی سرزد میشود پس ہر کہ در ان مجلس گناہ حاگز شود و بدل بیار دکارہ باشد ازان گناہ چانست کہ میافت و
و اقعدستیج لوث گناہ باد نیز سد وہ کہ از ان مجلس در پاشد و بدل راضی دخشندو شود ازان گناہ چانست کہ
در ان مجلس چانست در ان گناہ شرکیں و لا نیحاف عقبہا یعنی و انتیز مقداست عالی از انجام ہلاک آن فرقہ زیرا

از اینجا مکار ترسیدن شان کے سمت کا در حسن قیام آنرا بالیشین نمیشنا سر برداشت قدما دران می نہدیا شان
 کے سمت که قدرت او بدارک مفسد رک که بران کا مرتب شور و فانگند او تعالی علام الغیوب قادر برکمال سمت
 دعی مطلق سمت او را پروائے آن نیست که فرقہ از آفرینش او کم شود و حسرت آن نیست که من فر نهای دراز این
 فرقہ را پروردہ بودم پرورش من صنائع شد برلے کاربکیه پرورش کردہ بودم نیا مدندر بینجا آمیزد و اشت که در درست
 صحیح که در مسند امام احمد وغیرہ از کتب معتبر واقع سمت دارد سمت که اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم مکر ز محنت اینی میشی
 علی مرتضی کرم اللہ علیہ ارشاد فرمودند که سیم مسید ای که بد بخت ترین امنان پیشین که بود و بد بخت ترین این است
 کیست ایشان عرض کردند که من مسید این فرمودند که بد بخت ترین امنان پیشین آنفر که بود ایشان میشند
 بن سالف که ناقۃ العدرا پے سپر کرد و بد بخت ترین این امت کسی است که تراشم فیک بر سر نہند مانگ که ریش تو از خون
 تو زمکین شود و ایشان شمشیر شرید شوی اپس درینجا فخر درست که وجہ بد بخت ترشدن قدر از پیشینیان درجه
 بد بخت ترشدن قائل حضرت هر تقاضی علی کرم اللہ علیہ ازین بیان کردہ شود و بیان آن موقع بزمی خذ مقدم
 است اول آنکه شهوت فرح خسیسین شہویت ہاست که آدمی دران حالت کمال درونی از عقل پیدا کیند و حر
 جانوران از عصادر میگرد و محل قضای این شہوت نیز ملوب ہنجاسات مشخون باقی از است و کشف عورت که ست آن
 نزد جمیع طوائف بی آدم لازم است در قضای این شہوت ضروری اقتدار نہ اجنبی بی آدم است که قضای این شہوت را
 بکمال نسیط را خواهی عمل می آزند و نام آنرا جز لکبایہ و تعریش در مخالف و مجاہس خود مذکور نہیں و پرداشت امیکم در عالم شنی
 میشود ما خود از افراط و تقریط نہیں شہوت دوم آنکه شہوت مطلق خواه ازین بین مان شد و خواه ازین بگزار اکل
 شرب بیاس و مسکن سواری و منظر یعنی بلاغ و بوستان و سملاء و ملائی عطریات خوشبو و غیرہ لامحسین تراز غصب
 و غیرت است و نہاد رعوف کسانے را کہ مغلوبین شہوات میباشد مثل پادشاہان عیاش بد تراز کسان مسیدند که
 مغلوب غصب و غیرت باشند مثل پادشاہان سقاک سر درین آنست که قوت شخصیہ مصدرا استیلا و قهر و میاست
 قوت شہویہ مینبع مملوک و چاہلوسی مانیب قوت فاعله بہتر کر قوت منفعلہ است در ایمان مردم سرم شہوت و غصب
 چون مفہومی تبلیغ حقی ای حقوق واجبه شوندز و جمیع بی آدم معیوب و مطعون میگردند و هر قدر کہیں حق بزرگ میباشد
 کمال عیوب طعن زیاده ترا لحقی مگر و دیں بد بخت کے سمت که شہوت و غصب خوب را بحق نفس خود مقدم کار دو تلف
 آن حق نماید و ازان بد بخت تر کے سمت که برای استیفا کی شہوت و غصب خود حق غیر خود را تلف کند و ازان بد بخت
 تر کسی است که برای این هر د حق جماعت کشیر ای تلف کند بای حقوق نیز پاکم اخلاق فارند تلف حق دینوی ہمیست
 تلف حق اخروی ازان بخت تر چیزیں بر ذمه آدمی سره حق غدره ثابت نہ ای ای حق خدا که مالک و منعم است و آدمی
 بر آن شمول احسان ای تعالی است و در بر کار محتاج باعانت ای سچانہ و نہادی حق برابری این حق نہیکند دوم

حق فرقہ خود کے در زندگی و مردگی محتاج بایشان سست و ہر گونہ مدد را از پیشان کسی سست کے این ہر سه حق را در بدل خیس تین شہو تھا کیا معلم تمعن کر دا بین و ف حاجت بیان ندارو پس بدیخت تر بیجنگان کسی سست کے این ہر سه حق را در بدل خیس تین شہو تھا کیا معلم تمعن کر دا بین و ف در ام سا پقہ قدار بن سنا لفدا شست کے برائی استیغامی اخسل شہوات ہم حق خود را تلف کر دکہ کاف مرد کند کا درزخ شد و زندگانی برباد فدا ر و ہم حق قوم خوار اتلاف کر دکہ بعد اب آہی مشعل نابود شدند بحدیکہ نام و نشان آئنا باقی نماند و ہم حق خدا ر تائب کر دکہ ناقہ اور الہ سورت به ایت او تعالیٰ بود و عنایت او حبم آن نور مجسم شدہ علم کعبہ پیدا کر دہ بود پس پر کرد و درین امت قابل حضرت امیر المؤمنین علی کرم اللہ وجہہ داشت توضیح این ایام انکہ چنانچہ ناقہ اسد عورت کمال حضرت صالح عہد و شاہد صدق نبوت ایشان ہمان عنایت آہی کہ براۓ بدیت شود و درعیت حضرت صالح عہد از غیب متوجه شد بود و حب سوال آن فرقہ نبورت ناقہ گرفتہ خلعت حیوانیت در کشیدہ رایشان سختر گردیدہ آنکہ تعظیم آن ناقہ واڈی حق اومشا قبول شریعت حضرت صالح عہد و قائم مقام تین بین ایشان درفع عذاب شد بود گویا فرو ولایت حضرت صالح عہد ازان را جلوہ پیغمبر و قرب نبوت ایشان عند الله استجابت فیما ایشان در بخوبی ان روزن چھوپی کشہ دیجھان فی جو جہانی امیر المؤمنین حضرت ترضی علی کرم اللہ سبھہ کہ خاتم النبیوں است حصورت کمال لایت حباب بیوت گشته و لغد بیات ایشان ازان جلوہ میکر دشاعع قرب معنوی انجمندی زین روزن مزور ابود خلافت پیغمبری جانشینی لاجھان بار قلت ذرات قابل لصفات آن شاہد ولایت سخنگر گردیدہ بود و امہا در حدیث شریف چنانچہ در حق کعبہ فرمودہ ان المظار المکعبۃ عباد کا در حق مصحف مجی فرمودہ کر المظار المصحح عباد لاجھان در حق آن شاہد ولایت کرم اللہ وجہہ ارشاد شد کہ المظار الموجہ علی عباد کا گویا وجود شریعت ایشان مثل وجود شریعت حضرت بیوت بود کہ لشتناک امت ازان میں بیع سیراب میشدند و ہر حاجت طاہر و باطن را از ذات ایشان بہ سبب اجمل عکمالات نبوی کیفیت میشدان بدیخت ترین بیجنگان کہ این قسم وجود منور را بیان کر دیم حق ضلال اتلاف کر دیم حق تمام امانت را کہ مثل جاری بیکریاں سفرق الکمالات گشته بیت و جد اینہ خود را گم کر دند و دیگرے قائم مقام ایشان نماند و ہم حق خود را کہ کندہ و فزع شد زندگانی خود را برباد داد این بھبھہ بیابر ایسا عجمیں اخسل شہوات بود زیرا کہ در دلیات بیجہ وارد است کہ تعالیٰ لاجھان کے عباد میں بن جنم مردیست فارجی نہ سب و در کوفہ آمد و لطف اور زرے خوشہ کہ قطام نام داشت افرا دبدلی جان عاشق آن زن پرفن شد و آن زن نیز خارجی نہ سب و دیگر لبرادر اور بیوی نہ روان از دست حضرت شاہ ولایت کرم اللہ وجہہ بدار الیوار رسیدہ بوند این بلجم راسودا ای وصال آن زن در سر اقتاد رسیل و رسائل در میان آور دا آن زن پیغام کرد کہ اگر میک فرمایش مرا سرخیام کی تراقبول میکنیم و خود را تب میکنیم و آن فرمایش نہیت کہ کہتیں جنت بہلا لایت کرم اللہ وجہہ رکھ درا سیاہ دین خود را تباہ سازی آن بعین عکلوب سب و شدہ سرخیام میم راقبول کر دشیرے بیبار دم خرید و ترا بزرگ برابر دا زیاراں غردد رشیت این ہم شوہ می خاست بیارانش گفتند کہ چندان شکل نہیت زیرا کہ ای مردیست کہ بیسان ندارد و تباہ رفت تاریکی مسجد میر در درزے دلان

مسجد پہاں باش و اینکار مکن نوزدهم شہر رمضان وقت صبح که نیوز زمین تاریک بود حضرت شاه ولایت کرم حضرت وحید خانه مسجد تشریف آور دناین لعین حقب ستون مسجد پہاں شده مستعد این کار بود و عادت تشریف شاه ولایت کرم اند و جمیه آن بود که مردم خواهید را در مسجد با آوار تکبیر می بیداری ساختند تا برخاسته مشغول و ضرور طهارت شوند و رسمین اشناک از در مسجد در آمدند از عقب ستون این لعین یک پھر پژوهشیر رسربارک ایشان نزد و بعد از زدن غصه مردم از پرچاپ برآیے گرفتن از دویدند و از مخصوص ساختند برجند رخم چندان نبود اما زبرسرایت کرد و عالم جلوه ای انتقال شاه ولایت کرم اللہ و جمیه شد و شب بہت فلکیم بهن مبارک ایشان از در بخت الخبر که موضوعیت متمصل کوفه بسافت یک فرسنگ از مسجد جامع و براہ حیرت انعام واقع است بد فون ساختند و قبر مبارک را مبنی نکرد و می بعلایت داشتند با قوم خواج که در آن مان نرزاخ کو فرشت شدند با ادبی تماین و این قصه در سال حملہ از بحرت نبوی صلی اللہ علیہ وسلم واقع شد و خلافت عینه بجز منقطع گشت و مصیبته عالم بزرگی است رو و اکه قائم مقام بوت را می کردند و این عی را صاحبہ کرام دانسته افسوسها نزد خاچانه حضرت عائشہ صدیقہ نظر داشت که چون خبر وفات جناب ایشان را شنیدند فرموده که حالاً عرب هر چه خواهند می بینند که آنها را از افعال ایشان شنیدند و می باید درینجا باید دانست که علمدار و رفاقت بسیار بعد از وفات ایشان در صحابه موجود بودند مردم را از افعال ایشان شنیدند و می باید درینجا هوشم کے از طوکر بی امیهه دیگر سرداران آنوقت نداشتند لیکن مردنی آنها در زنگ امر وہنی علمدار شاد او بیان پذیری مسیحیت اعظمیان بودند در زنگ حکم سعیه از بخت حضرت عائشہ صدیقہ رضی اللہ عنہا این کلمه ای شاد فرمودند و از همیلاً معلوم می شود که در تخصیص قلائل حضرت امیر المؤمنین علی کرم اللہ و جمیه باشند بودن چیزی است که در از ز دات ایشان متفرد بکمال یعنی قائم مقام سپنیر شدن بسبب تجمیع کمال ایشان که جانشین آن بخانه ای باید خلاف طفای سابق که این تفر و نداشتند اگر قاتلان آنها سعی در اطهار ایشان نزد نیز رفت زیرا که نیوز دیگر مستعدان خلافت کبریٰ وجود بودند و شاه ولایت چون خاتم الخلفاً بودند قتل ایشان عجب اطهار ای نور آنکی گشت و مصیبته رو و اد که تدارک ایشان نمی داد اگر کسے را شبه بخاطر رسید که پس بحکم کت بد بخت ترین شود تمام فرقه ثور دلائل شد و بیش کت بخت زمان امت بقیه امت را آیینه نزدیک فرق از کی است جوانش آنست که فرق از دووجهه اول آنکه تمام فرقه نمودند ناقدر ارضی شد و ازین امت اکثریت شاخه ایشان بیکرت ارضی نشند بلکه بر آن کت کشته نفرین لعنت فرستادند در این آنکه بعد از کشتن ناقدر چه ایش غائب شد و بعد از وفات جناب ولایت ماب کرم احمد و جمیه اولاد کرام ایشان باقی نماند و آن نور را که جناب ولایت ماب حامل بودند طبقه بعد طبقه جاگز پیدا شد که امام وقت خود می بود از بخت این امت از این نفر رفیق شد و میان بدایت هنری مانند گوپتیت جهانیه کمالات برین خورد و آن کمالات می تفرقی پر اینکه بحسب کرد و در پیش از فرق خیر مندانه شدند از سوی عجیب که بعد از شهادت ایشان و داد آنست که در بیت المقدس رفته وفات ایشان بیچ منکر

گر آنکه از زیر آن خون میجوشید.

سورة والليل

کیست بیت و پیکار است هفتاد و یک کلمه سه صد و ده حرف است در لبط ایشوره با سوره دامنه نشست که پروردگار
ابتدا یعنی قسمها مناسبت تمام دارد و در آنسوره مذکور اختلاف الفوس انسانی است که بعضی را فجر الہام میشود بعضی را غدوی
و بیان حال نیک گسانیکه به ترکیبی نفس می پردازند و حال بدگسانیکه نفس را دلیل خوار میکند با تبعاع شهوت و غضب درینسو
نیز مذکور اختلاف اعمال بی آدم است در سعادت و شقاوت توفیق ادن بعضی را سلوکی اه انسان و بعضی را میزوی
رها در طرق شقاوت افگندن و نیز در پروردگار ایشوره در آنسوره بیان حال شقی ثمود است درینسو و بیان
حال شقیاییکه در صدر این امت به تعذر نمیجویان بلطف شخصی در طرق شقاوت امداد و ازا جاکه بلای اسراف ازی خدمت
انحضرت صلی اللہ علیہ وسلم به رسید مشا بهتے باناق حضرت صالح بہر سانید و این سوره را سوره والليل زا جهت نامیده اند
که لیل در لغت عرب شب را گویند و منتظر درینسو و بیان اختلاف عملیهای آدمیان است درینکی بدی و شب عمد اوقات
این اختلاف است شب خابدان قشر بدان و شب عیاشان و شب در مندان رفرق و هجران شب همال محباش
چه تقواوت دارند چنانچه گفته اند ع شب توزگرد شست شب نمود گذاشت پو و در هر روز هر خد پهیں تهم خلاف و زیگاری
ست نیکین چون زمان انکشاف ووضوح اسرار است همه مردم به تصنیع و تکلف خود را متفق میسازند و زده هر چنگ عابدی
برآید و فاسق در لباس صالحان خود را نمودار میکند خلاف شکه بجهت پرده ظلت حجاب خای برخیزد و هر کس بخواهد
نفس مکنون خمیر خود بے تکلف فربے حیا بکار میشگردد و اتفاق تصنیع صورت زوال می پذیرد و بسبب
زوال نمیتو و آنست که در یک معظمه دو کس از رئیسان مالدار بودند یک حضرت ابو بکر صدیق و دو هم امیتی بن خلف هر دو دلمعه
در خرچ کردن مال مختلف افتاد امیتی مال اسپار و شست و دولازوه فلامر را ترسیت فرموده پس کری بکار میمود و ساخته بود و تکثیر
مال باین تدبیر مینمود فلامر را بزرگتر دیگر را بر باغات میوه ار موکل ساخته و فلامر را بتجارت
جاههای منقسح بیش قیمت طرف لین شام میفرستاد و غلام را بر مواتی مقرر کرده از شیر و بخارت و سلی فزر دنی مال
می کنایند و علی پر احتیاط با وصفت این شدت مالداری بکیر متفقی نمیباشد و اگر فلامر از فلامان از مال اقدیمی قلیل بمحاسبه
میداد و را سرزنش مینمود و از خدمت میگرد و اگر کسی او را میگفت که با وصف این مال حراز خیر برای آخرت نیافری
در جواب بگفت که اول آخرت کجا است اگر بالفرض آخرت باشد اینقدر مال اولاد کسب کرده ام که مر احتیاج به نعمیم
بیش اصلان خواهد بود من ازین طمعهای که بردم فقیر خواج میدهد و بخود گردید میسازد مستغناً تمام فارم و خود فلامان اد
حضرت بلای خیز بودند که خادم آنجنا بیست صلح ایمه علیه سلم و مرتبه اور بندگی باین حد رسیده که آنچه باید اور این
در عالم میماله پیش بیش خود در بیشتر دیدند و فرمودند که بیشتر مستافق بلای است در اوقات که بلای رضی نشد

ملوک ام بودند و پهنان لشوف اسلام مشرق نشید رفتہ اور رابا سلام ایشان اطلاع دست داد ایشان از اول از خدمت خود عزل کردہ داروغہ خزانہ و تجارت کے تعلق باشان اشتباہ علامی دریگر تفویض نمودند بازار ایشان را بحضور خود طلبیده پرسید که کرا عبادت مسیکنی بلال گفت خدا نے محمد را آن عین گفت کلین دین بسیار شو وال اتراب سخت ترین عذاب پے پاک کشمکش بلال گفت مرار فی برگشتن نیست ہرچہ خواہی مکن ملوك توام آن کافر سفاک اول روز بلال خواہ برسنہ کردی و خار مغیلان در بدن او خلما نید ہی تا انکہ آن خار ہا باشخوان میر سید ندوچون روگر میشد بلال خواہ بگیرے از علامان خود می سپرد کہ این را در آفتاب گرماب برپت بپیدا زید و سکھای گرم لقتیدہ از سرتاپائی این بحیثیت و از گردنواح آتش را بر فروزید تا حقیقت کا خود معلوم کند و چون روز آخر عزیز و آفتاب غزوہ میتو و بلال را مقدمہ و مغلول کردہ در حجرہ تاریک محبوب منشیت دلویت بیوت علامان خود را میفرمود کہ تمام شب اور از پر نیاز بیانہ بگیرید و آواز نیاز بیانہ ماصبح منقطع نشود بلال خواہ درین کلفت میگذرانید و با از پلز احمد احمد میگفت یعنی خدا نے من یکست خدا نے من یکست روزے حضرت ابو بکر صدیق رضی عنہ را من ہگام شب گذر در گوچہ اپنا دو نالہ دزاری از خانہ آن عین گوش ایشان رسید پرسید ند کہ در خانہ ارجح واقعہ در پیش ہست مردم لقتند کہ او علام خود را کہ بلال نام دار دلتعذیب میکند آن علام میگردید صحنجاہ حضرت ابو بکر صدیق رضی عنہ بخانہ اور فتنہ و اور را نصیحت آغاز کر دند کہ از خدا بترسی این علام را نا حق مرجان و ستم مکن کہ دین حق را قبول کرہ است و دستی خدا حامل کردہ میباشد کہ این علام را غنیمت دانی و بجائے او احسان کنی کہ ترا در آخرت بکار آید آن عین گفت کہ آخرت کجاست و این دین از کجا حقیقت موصوف شد و اگر بالفرض آخرت باشد مراد دنباچہ کی است کہ بخیم موہوم آخرت فلسفیہ شوہم بہشت نقد نزد خود دارم چنانچہ تو میدانی کہ بیچ جنین مال نیست الا بفور در خزانہ و کارخانہ جات من است حضرت ابو بکر صدیق رضی امداد عنہ اور بازار نصیحت و پند نمودند او گفت کہ اگر دل تو بین علام میتو تو ہم مال فراوان داری و اعتماد آخرت میکنی چرا برائے تحصیل ثواب آخرت این علام را من نیزی حضرت ابو بکر صدیق رضی امداد عنہ ذمہ دند کہ این عین آزادی من است ہرچہ خواہی اور اخزیداری مسکنم آن کافر بطرق تحریر گفت کہ نمیتوانی خرید و اگر ذوق اینکار داری نسطاس ردمی را کہ از پلز گان ابو بکر رضی امداد عنہ خیلے لیاں و قابلیت تجارت داشت ولقدر دنیار سر ما یہ بہر سانیدہ بود مکن ده و این علام را بگیر حضرت ابو بکر رضی جان و دل قبول کردند بلکہ چهل او قیمه دیگر ربان افزودند و نزد اور سانیدند و بلال رضا دوست گرفته از زندان برآورده ہمراه خود گرفتند آن کافر بخیم ندید و با مصحاب این خود میگفت کہ این شخص بمال زیر کی و عقليکہ داشت چہ قدر در معاملہ مغمون شد اگر این علام را کے بدست من میفر و خست اور ابدانی کے ششم حصہ درم است نیز میدم و این شخص با این قسم علام قابل کہ مالک دنیار دنیار است معاوضہ کرد حضرت ابو بکر صدیق رضی امداد عنہ این سخن را شنیده فرودند کہ مرتبہ این علام در حیثیم من میدان مشابہ است کہ اگر بتا می پادشاہت مکن این را

صیفرو ختنی من می خردیدم بعد ازان بلال خراپیش آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آور ده عرض کر وند که یار رسول نعمان غلام را باین نوع خریده ام و گواه باشید که او را بر ائمّه خدا آزاد کردم آنحضرت گماں شاشت فرمودند و بلال ازان روزه فرغ البال گشته در خدمت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ساعات اندوز گشت و حضرت ابو بکر صدیق گماں خود را در ابتدائے اسلام و گماں چنعت و عزبت اهل اسلام در راه خدا پر مصادرت آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم و خلاص کر وند مسلمانان از دست کافران و دیگر وجود خیر خرج کرده ذیخرا آختر اند و خند چاچه در قصمه بلال آنچه من بد دل نمود معلوم شد و چین قسم هفت کس را از فلانها و گنیز کان قرش کله در دین قدم راسخ داشتند و بالکان آنها با پر کفر ہر کسے را بتو عاز عذاب گرفتار کرده بودند خریده آزاد ساختند از جمله آنها عامر بن فہیر است که در وقت ہجرت در رفاقت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بود اور از بالکان او که بنی جدعان بودند بیک طبل که قربت نیم سیر بن شاہجهان آباد است از زر خالص خرید کرده آزاد کردند و اور وزیر معوشه شہید شد و از کبار اول یار اسد بود و از جمله آنها زیر است کیزیر کے بود در بنا پت مرتبہ ایمان و صلاح و حسن اور اگر فته آزاد کردن حشم او در کرد و فرمایند بالکان قدیم او در مقام طعن و تشیع روزے با و گفتند که اینک کر شمله لات و عزمی را دیدی که چیزیم بینای تراسلب کر دند او گفت در غم میگویید لات و عزمی را بین قدرت نیست که مکبسو ضرر و نفع رسانید و بون حکم خدا پس انتقامی برین سخن او مهر بان شد و بہان وقت حشم او درست کر دید و بینایی یافت و از جمله آنها مهدیہ پخته است که ہر دو مملوک نبودند از بنی عبد الدار ان زن آنها را بکمال تعزیز یا زایدیا در حضرت ابو بکر فران ماجرا مطلع شده بجانه آنزن رفتند و اور الفیحیت کر وند که از لشان دست بردار شود ہرچہ در قیمت ایشان خواهی از من بگیر آن زن قیمت گران نخواست نمود ایشان بہان وقت او اکر دند و آن ہر دو اک مشغول بساییدن آرد آنزن بودند بشارت دادند که شمارا خریده آزاد کردم حالا بر خیرید و بہره من بنی میدان ہر دو کیا ابا بکر خ حق صحبت چندین سال نیست که ما زین خدمت فارغ شده آرد را بآن زن سامنده بیا نیم حضرت ابو بکر گفت زہی صبر شما به است بہین کار بکنید و از اجمله کفیر کے کم ملوک بنی مرمل بود کفر قوتی است از بنی عدی حضرت عمر رضی اللہ عنہ میزان وقت رشوف سلام مشرف نبودند آن کنیز ک را بابت سلام تعزیز شدید میکردن تا انکه حضرت ابو بکر نور اخریده نیز آزاد کر دند و ملی بذ القیاس ام عبیدیه دیگر کسان را نیز آزاد کرده اند و بعد از بہرین بدل و الفاق چل نہار دم را که سرمای ایشان بود بگر خضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و حکم آنحضرت صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نعمان صرف فرمودند بقدیمش شرار درم که در عرصه سینه ده سال با قیمانده بود در هم چرت و خرید زین بجود دیگر وجود جو ره خیرت بند دل و شہنخانچه آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بار باین کلمہ بزرگ خود باری فرموده اند که ما نقدر مال احمد فقط مانفعه مال بیک یعنی مرافق نگرد ممال کے گکی ہے این قدر که نفع برداشت ممال ابی بکر پڑھا پر است کمال حضرت خدیجہ رضی اللہ عنہا و ابو طالب و عبد المطلب کے در پیچ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آمد محض

سُمْرَةُ اللَّهِ الْمُحَمَّدِ الرَّجِيْفِ

آن شروع باشد و نیت فاسد مثل ناز بار یاد قدم آنکه صورت او نامشروع باشد و نیت صحیح مثل نوح و شیون برای محبت شهداء کریم و ملائی برای ای نگفتن شوق ای سوم آنکه صورت و نیت هر دو صحیح باشد لاین بر اعتماد درست نباشد مثل عبادات مالی که کافران محض جسته لذت عمل می آزند و هر کیکی ازین اقسام عرض علیع
وارد و اخواع و اصناف بیشمار دران می گنجید چنانچه برصاص غور پوشیده نیست لیکن مرجع بهم آن اخواع و اصناف بهمین وقت است و این پرسنل موجب تفرقی در جزو اگر دیده اند و هر کیکی ثواب عقاب بفرد می یافخلوط بهم و هرگاه اقتضا میکند
چنانکه تفصیل این اختلاف و مقداره خیلی مال که منظور درین سوره بیان نہایت ارشاد مشود فاماً من
اعطی این پرسنل که مال خود را در ذاتی پرسنل کرد از ریا و مکمله خیلی کردن فمعاصلی و شهادات و اهداد اهل بدعت بعد از زادن نیز پرسنل کرد از منت ہنادن عوض خواستن و حصل قرباً الحسنی و تصدیق کرد شریعت نیکی بجزای نیکی که
اور ادر آخرت توقع دارد پرسنل کیمی آورد که بهم جهت خیر محض است عمل ظاهر اراداعطا مال است که در جمیع شرائع شروع
است و عمل باطن او القا از ریا و غیره است که در تفعیح نیست ایقاً ثمره بدل مال کافی است و اعتماد اولیه عرض
و درست است که تصدیق شریعت نیکی پاداش عمل در آخرت دارد و تبوقع آن پاداش بدل مال میکند پس
مسختی جزای نیکی است چنانچه میفرمایند فسیلیه للیسترنی یعنی پس شتاب است که آسان کنیم و رظر اوراه آسانی مل
یعنی اور اتوپنیک جمیع خیرات دنیا و قربات آخرت عطا نمایم تا بسباب آن طباعت عبادات بهیل گردند زیرا که خاصیت
اعمال نیکی است که چون شخصی بر انها مواظبت میکند پذیر نفس او ملکه نزد انبیاء پرسد که پس این سلوک که خیر رسان میکند
تا آنکه تکلف او حکم طبع پیدا میکند و حکم العبادت طبیعت شانیه بیچ کفت و مشقت اراد رسکوک این راه نمیگذرد باز چون
میگرام مرمت و القطراع ازین عالم پرسد آسانی دیگر فسیلیه ای شود و بعد از مرمت نیز در سوال منکر و نکره و حشر و شر و حساب
میزبان و عبور بلطف ای اسانی پرسد آسانی اور ای پسند و رنج و مشقت حمل این درین شدائد نمیگذرد و آنها هر چیز خجل و استغفار
یعنی پس سیکیه خجل در زید بمال خود و مستغفی شد از نعمتیها و اخروی داور اسرار مایی بے نیازی خود داشت و گذشت
پیمانه الحسنی و تکذیب کرد شریعت نیک را جزای نیک کا پس اینکیم علی آورد که شر محض است زیرا که خجل در جمیع مذاہب
و ادیان شد موم و عیوب بست و استغفنا بمال از ثواب خرت بیست خیر را بالکلی بیرون کرد و بسبب تکذیب شریعت در
اعتماد او فاسد شد پس بیچ وجہه در عمل ظاہر از که خجل است و ندر عمل بمال طن او که استغفنا بمال ت از ثواب آخرت و نه
اعتماد او که تکذیب شریعت است خوبی نماید پس جزائی از نیز شر محض باشد چنانچه میفرمایند فسیلیه للیسترنی
یعنی پس شتاب است که در رظر اور آسان کنیم راه و شواری و سختی را تا آنکه در راه ناقص و اعمال بدشقتها میکشد و بجهة
میگرد و در خواندن دور کوت نماز کسل میکند و دل میگزد در جنایه در جای دیگر در حق این قسم اشخاص فرموده اند و
لذاقاً کمو الی الصلوٰۃ قاموا کسکی و نیز فرموده اند و اینا الکبیرۃ الاعلیٰ التحتین و چون پیگام مرمت در سد

بسختی تمام از سخیان رو در بعد از موت در سوال منکر و نکیر حشر و شر و خاب و نیزان احوال عذاب و فرج سخنی بسختی همین
و ما که برای این قسم سختیها نگیرد اشته بود و ترقع آن داشت که در وقت سختی بکار آید و سختی را آسان کند از دست
چه اشده بدست دارثان غارتگر افتاد چنانچه میفرازید و همچنین ساخته ماله ای از اندیشه یعنی وسیع بکار نمایند از دست
مال او چون هلاک شود و غیر از کفنه سهره ببرد و در بینا باید داشت که اعمالی نبی آدم چنانچه در قسم پان اشاره رفت و قسم اند
و در میان جزا برد و گر جزا دو قسم که خیر محض و ستر محض اند اتفاقاً ذکر جزا علی که آن مخلوط از خیر و شر باشد در میان نهاد
بجایت آنکه عاقل باید توجه حکم آنرا از حکم این دو قسم عبور نماید در یافت زیرا که هرگاه خیر و شر مجموع میشود و حکم الشیعه تسبیح
الآخر اکاران حکم شر غالبی آید و حکم خیر مغلوب میگرد و چنانچه در شریعت مقرر است که هر حولکه که از حیون
حلال و حرام مخلوط شده بپیدا شود حرام است مثل استروپرمانی که از مال حلال حرام مخلوط شده بکسان گردش
شپرخود باشیز عصبی یا شپرخود در آن غصی افتاده شرب شد باشد حرام است اپس بهین قیاسیان در عمل خیر و شر مجموع
شوند اعملاً شرگرد و خیریت آن مغلوب است و اعملاً علمند و عقیقی از عیسیه من در زمکنیه تخصیصیان می سه قسم حین در ذکر گردیده
که چون منظور بیان اختلاف وزنگارانی اعمال نبی آدم است از اول قسم پشب و روز آور دنده زمان اختلاف اعمال صور
شب فدوان شب عابدان شب ناکاران و شب پارسانیان تفاوت که دارد طاهم است و محین و زلبد ازان صلاله
نبی آدم که نزد ماده است نیز با هم اختلاف تمام دارند در اعمال و افعال و همچو و عبادت اعمال مردان و بیکار است همچنان
بیشان بلند و اعمال زنان دیگر و سه هنای ایشان پست غبیث مردان و تحصیل نام و جاه معروف است و غبت
زنان در میان امور پرای محصور پس قسم باید هر دو صل نیز یاد فرموده تا دلیل اختلاف اعمال و بوقلمونی سه هم در دو اعی
بنی آدم باشد که حکم صل بر فرع جاری است ایند اهیل الولد سوکاپیه و حضرت امیر خسرو راست قدس سره
۵ در جوانمردی و مردی هر که کارے پیش برد ناجوانمردی بود و گر بر زبان آرد گن چنانکه او که در نگفت او را شمرد
تمام په آنکه او کرد و گفت اوزن بود بی ایج غلن چنانکه ناکردن نگفت آنرا بدان جزئیم مرد په و آنکه ناکرده گفت
اور اینکه جزئیم زن بد و حکم زمان نیز پیشتر بیان بی زمان جریان دارد چنانچه حضرت امیر المؤمنین علی کرم الله
چجه فرموده اند الناز بر مکاریم اشتبه هنام بآب آنقدر و در حدیث شریف دارد مدت از حضرت امیر المؤمنین
علی کرم الله چجه که همراه حضرت صلی اللہ علیہ وسلم در جازه شخنه برآیدم داشت حضرت صلی اللہ علیہ وسلم در انتظار طیاری
قرن شستند و ماگر داگردا ایشان لشستیم اخضرات صلی اللہ علیہ وسلم فرسودند که سه چیز از شناخت است آنکه مکان او از
باشت یا از ورخ در عالم آنکه مقدرات دارای خصوصیات قوم که تبلی و تغیر بآن را نمی یابد که قسم یار رسول اللہ اگر
چیز است پس می چراغ اعتماد بر سر فوشت خود نکنیم و عمل ترک نهایم که شقت بیفایده چرا باید کشید آنچه شدنی است
خواهد شد فرمودند که عمل کرد و بید زیرا که هر کس را توفیق نماید که برای آن اگر پیده شده است که از این

کس را نیک بخت آفریده اند اعمال نیک چنان از دم کنند و اگر بد بخت آفریده اند اعمال بد چنان از دم کنند
پس چنان که مکان برس از بیشتر یاد نخواهد مقرر است چنان اعمال نیک بذیلی بسیار کس مقرر است باز این
عادت فرمودند فاماً میں اعطی و اتفاق تا آخر از خواندن این آیت درین مقام معنی دیگر فرمیده میشود یعنی کارهای شما
در علم آنی مخلف و نکارنگ است که راصمال و کسر را فاسق نوشتند و هر طبق آن در دنیا اعمال صلاح و فساد از
میتوانند پس صراحت اعطی و اتفاق و صدق بالحسنه آنست که در علم آنی این اعمال زد و مقدر است و مراد از فسیله
لیکه آنست که توفیق این کار پار و دنیا می یابد با چند اعمال را در هر مرتبه که بینهم شرط دارد در علم آنی که اعمال خوب شر
مقدور است شرط آن حصول توفیق و خذلان است در دنیا زیرا که دنیا اظل عالم تقدیر است و نسبت از نسبت شر مصنوع
بقالب نکازان زیاده و کم نیتواند شد و اگر آن اعمال را بعد از صدور ملاحظه نمایند شر آن جزو اخلاقی است که
آخر منگام در دنیا کاشته و فتنه اند پیش از مکافات عمل غافل مشوه گندم از گندم بزید جزو جون
اخنین گفته است پیرعنوی: کائو برادر هر چیز کرد بدر وی بوجون درین مظنه شبه آنست که اگر توفیق نیکی د
هدی از جناب آنی است پس چرا بهم کس توفیق نیکی نمی بند ولز راه بدی بجه و کرو باز نمی دارد تا همه مردم را راه آسانی
میشود و چیزی دیگر نیست در جواب آن دو مقدمه ارشاد میفرمایند اول آنکه این علیماً لدھنی یعنی
بر تحقیق بر ذمه ماست راه نمودن و ولالت کردن بطرق وصول پنکی و بدی و این را نسبت به برس مبنی می
میداریم اول حواس خمسه ظاهری و حواس خمسه باطنی و قوت عقلیه که در میان خیر و شر نیز میکند برس دادیم بعد از
پیغستادن رسولان نازل کردن کتابها و بیان شرائع و حکام ذکر نگفیم بیشتر شر اند و نخ و نصب کردن گشادان
و داعظان میپیدیم اگر دن اسباب تدبیه عترت بهم را راه راست از راه کج متین و جلد نموده نشان داریم زیبیر و کره دند و
روان گردن را راه بد و در ثبت میکند اثیار سلوک حدی الطلاقین را والبته با راهه و داعیه مخلف
گند شنیدم ولا متحاذن نهیار متحقق نشور و مطبع از عاصی تینیگر و دچه همه رسکوک اه است درالصورت مجموعی اثیار میشند
و هر یکی میتبدی در ارضیال میپنداشد و ملکه عنی اهتدی اد اضلال متفهم نمیگشت آرمی مثل آسمان ستاره ای و بار و دجا
و ایش چار و ناچار در تحریر الفتا و میور و خواهر شمار انسانی که ازین چیزها انتیاز کلی را میخواهد بکار دعطل میاند
و گرده ناکرده برای پیشیده دم آللله و ازان لذال الاخرة و الا وحی و تحقیقین برای ماست در تصرف ماست عالم آخر
و عالم پیشین یعنی دنیا پس هر که از مطلب بخوت کند او را آخرت دیگر که خاتم نیاکن اور را بد نیا رسانیم دیر که
هر در را خواهد ببرد و نبوازیم و اگر بهم کس را بجه و کره در راه آخرت روان میکردیم عالم دنیا خارق بیقدر دشید و
زیافت و تکلیفات دنیوی بهم در رفته عدم مستور میباشد و چیزی عیت چشمیان این نبی نمود پس برای تعمیر بر راه
نهنها مردم را مختلف ساختیم و در دل نہ کرس میل کاریکه دی تعمیر بچے ازین هر جهان طلبوبست از اتفاقیم و لشتم ماقبل

بیست هر کسے را بہر کارو ساختند ہے میل آنرا در دلش اندا ختند ہو در ہرگاہ در لفظ فسیلہ والی ستر کے جملہ
بیان سختی کہ صاحب عمل بدرا در میں سنت نہ کو رشدہ بود حالا از محلہ اذیع آن سختی آئندہ اشد و اشنع است یاد می
کنند و ازان متیر سامنے نہ فاند ر تکمہ نازاً تلظیٰ یعنی پس متیر سامنے نہ تھا را از آتے کہ شعلہ میزند و زمان
بھر کی میزند مشیو و کہ از دلبست سالہ را کافرا بخوبی میکشد و آن آتش سنت مخصوص کے ای کازان چنانچہ میکھر مانند
کا نیصلہ میا الا الا شقی یعنی خواہد در آمد در ان آتش مگر بدجنت ترین بدجستان کہ کافر سمعت در تھی یا پایہ در است
کہ بدجنتی چند نوع سمعت کے را در امور دنیا بدجنت میسازند کہ تن او مبتلا بر جنت میباشد و در ہر طلاقش و کعب از
تحصیل میں محروم ہیما نہ باز ز مردم خوار و ذلیل و بقیدر میباشد و کسی را در امور اخروی بدجنت میسازند و آن نہ
مراتب اراده بعضے را با حصار برعشار و انسن در طاعات مبتلا میکنند و کسے را باز تکاب کیا رہ و عدم توفیق پورہ فنا
میدارند و کسے را بشرک و کھفر کہ اعلامیہ مراتب بدجنتی سمعت ناممود میکنند پسچان امور دنیا فانی و زان است بدجنتی
در ان امور قدری و قلعی و از دو عمند احمد بدجنت ہیا است کہ در امور اخروی بدجنت است و آن امور نہیں بعضی ازان
قبیل اندکہ در بیرون خ بیدین شداب و حشیدن انواع عذاب در موافق قیامت باز حشر و شر و حساب میزان بگشیدن
بعن و شقیت و باهداد شفاعت انبیا و صلحی ازان زامل خواہد شد مثل گناپان صغیر و کبیر و بعضی ازان قبیل اندکہ ازان
زامل خواہد شد و شفاعت کسے در تدارک آن سر و کار خواہد کرد پس کیا یہ بقسم اول گرفتار سنت شقی است و میکیہ قسم
و دمگر فشار شد اشقی گشت و امہد اشقی را تفسیر فرمودا نہ بین آیت الذی لَكَذَبَ وَ تَوَلَّ یعنی آن بدجنت ترین
بدجستان است کہ تکنڈ بیٹے میں کرد و گردان شد از حکم خدا میں تفسیر میطبق نہیں و مگر بر کافر چہ مون ہر جنہا تکاب
معاصی میکنند اما نصیلت اودین را ہرگز رخنه نہیں پر دو سمجھگاہ از قبول حکم ہی رو گردان نہیں و باقی ماں در سیخی
سوال میں آن آنست کہ چون معنی شقی کافر شد پس حصر در آمدن آتش بر کافر چہ قسم راست آمد چہ مون عاصی نہیں
در آمدن در آتش خواہد بوجواب این سوال آنکہ سابق اشارہ رفت کہ مراد از آتش شعلہ زستہ آتش است
کہ مخصوص بحال فران سفی مون عاصی را ہر چند در آمدن را اش خواہد بود لیکن در آتش دیگر نہ درین آتش پس
حصر درست و بعضی از مفسرین چین گفتہ اندکہ دخول مون عاصی دزیخ چون لطريق چشم منائی و تاویت کو یا
دخول نیست خول یکیہ بعد ازان گاہی خروج حقیقت نشو و مخصوص بحال فرت پس احصار خول کذائی است نہ مطلق
دخول چنانچہ گوئید ہنگ کر دمگز بیخ نہیت نیافت مگر عرب یعنی جنگ بیار نکر دمگز بیخ فنیت سایر نیافت مگر عرب و حون
در آست آپنہ کہ لفظ و سیج چند کا لاتقی دارد شدہ حرف حصر نہ کو غریب ہے پس ابجا این شبہ اصلہ اور دلیل
و آپنے گفتہ اندکہ اگر از نار اسلطے آتش مخصوص مراد باشد کہ تفسیر کافران است در درماندن ازان آتش ہمہ منان
شرکیا نہیں پس بسح اتفاق چہ بود کوئی کہ در درماندن ازان آتش نیز عرض عرض وار و کمال دوری ازان

لئے راست دیگر مومنان را بآن نزهتہ دردی نہیں کیتے کہ ضمیر سمجھنے ہا عالم مطلق آتش باشد لہلات
آتش مقید مذکور در عبودیت مفید ہج شود و سمجھنہ الاتھی یعنی وشایت کہ در داشتہ شہزاد ان آتش
تکہ بیار صاحبیت والقی در اصطلاح اہل شرع آنسو کے از کفر و کبائر و صفات راجتناب نہیں اگر احیان الماء بر
در شود زود پندر کان توبہ واستغفار وندامت کند تا اثر آن گناہ در دل رسوخ نگیر و دستحکام و پذیر دو
لئے القی از نیچہ بلند ترست اُن آنسو کے از ترک داشتہ لعنت طلاقیت نیز احتیاط و پرہیز کند فار خطرات منحصر
ہیات فاس نیز اجتناب نہیا پیدھا پڑھ باطن پا میکسان پا در و این معنی میں عزیز و نایاب ہے تو مراد از القی دریخیا با جمیع
شران حضرت ابو بکر صدیق رضیت کہ این سورہ دران ایشان نازل شدہ چنانچہ مراد از اشیعی امریکن خلصت کے
مقام و نظر را با جمل معاصری ایذا کی حضرت بلال و عدد اوت اسلام جمع کردہ مرتبہ سقی بہرہ سانیدہ بود و اول سنت و
ناعت بہمن نقطہ تفصیل حضرت ابو بکر صدیق بعد از پیغمبر اکہ در ہر محبت فارج اندہ رسماً رامت نسک حسینیہ اندہ
قرآن نسک اہمیت کے حضرت ابو بکر صدیق رضا حق تعالیٰ القی فرمودہ در آیت دیگر فرمودہ اُن اکرم کم عکسند اللہ
نقیکم پیغمقتضائی مجموع آئینہ ثابت شد کہ حضرت ابو بکر صدیق اکرم الناس باشند عند اللہ و ہمیں عی
صلیت و فرقہ تفضیلیہ گوئید کہ مراد از القی درین آیت تفہیت نہ آنکہ تقویٰ او افسرون تراز ہمکس باشند
کر کہ حضرت ابو بکر صدیق در تقویٰ کمتر از جناب پیغمبر پوند پس القی بآن معنی پر ایشان راستہ نہیا پیدھا کے این
قطع مخصوص بجانب پیغمبر شد و چون القی بمعنی تھی باش دلالت بر افضلیت ایشان نگردد و اہل سنت جواب
گوئید کہ القی را المعنی تھی گرفت علاؤ لغت عربیہ ہے پس جمل کلام الہی کہ قرآن عربیت بران درست نہ باشد
و صرورتے کہ درین جمل بیان کردہ اندہ نفعست بآنکہ کلام در سائر ناس سنت در پیغمبر اکہ از شر لعیت
علوم ہت کہ پیغمبر اکہ در کرامت نسلت عند احمد حمتا زانہ آنہا را با سائر ناس سائر ناس را باہنا فیا یعنی ان
پس عرف شرع در مقام بیان تفاصل و انزولی مراتب این قسم الفاظ طرا مخصوص بامت می سازد و چھیں
قی از شخصیت کری قوی ترست چنانچہ ہر کہ گویند ناہنہا ہرگز تفصیل نان گندم
خان بادام فہمیدن خواہ پذیر کہہ سنت عالیٰ نان بادم معروفست و خارج از محبت ہست زیرا کہ محبت در شبل این مقام
خصوص حسوب غلات سست ہے فوائد و میواد اور از بعضے بزرگان مل سنت شنیدہ شد کہ میہر موند القی دریخیا یعنی
درست یعنی کسی کہ افزون باشند در تقویٰ از کل ملععدی خود خواہ پیغمبر خواہ ہست لیکن مخصوص بکسانیست کہ در
بیانات باشند پس حضرت ابو بکر صدیق این کلمہ آخر عمر خود کہ اوان علافت ایشان بعد از رحلت اسحضرت
کی بعد علیہ وسلم پڑھیو اندہ شد و حضرت عیسے اعلیٰ نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام چون مرفع باسمان اندہ حکم موات
لاریزد را القی رالازم نہیں کہ در ہر وقت و شبیت پہنچان زاحیا و امورات افزون نہ در تقویٰ باشند و ادا

بیچکس را القی گفتن راست نیا بید چپ در زمان طفو لیت تقوی متصور نیست که در هر منصب محمود شرعی احتمار باشد و
مثل صلاح و فرق و عوشریت و قطبیت و ولایت و نبوت و آنها اکساز را که در آخر عمر بابین مراتب مشرف شده اند
بالغاظ این مراتب یاد می کنند اگرچه در اول این مراتب بآنها حاصل نبود پس کسی که سمت که در آخر عمر که وقت
احتمار اعمال است زدگر موجودین در تقوی افزون باشد و ببریث بتا لمدح بلا تکلف ولا تاویل و چون
بتقریب در شتن از آتش نمکور القی فرمودند از اوصاف جمیع او که در وقت نزول این سوره مقبول در کاه
آلی شده بود نیز برخی پادشاه فرمایند که الذی یوتح مالکه، یعنی آن صاحب تقوی که میدهی مال خود را در
راه خدا چاچه در خریدن بلال^ع دیگر غلامان و کنیز کان کی مشرف باسلام شده بودند و در دست کافران بعلت
برنگی گرفتار و لعذاب شدید معدب زرداده خلاص کرده آزاد کرد و در حوانج و مصارف آنحضرت صلی الله علیہ وسلم
و در سلطان سحرت و خرید لقمعه زین برای مسجد بنوی داد و عرض ادازدادن این مال است که نیز کنی لیتو خود را
پاک نمیکند و دمدم بدادرن مال ترقی می نماید و کمال ادب شان بیال پاکیزه که آب ہوا ایان میرسد روز بروز نموده از
بیان دار در زیرا که زکوٰۃ دو معنی دارد طهارت و مسوده هر دو معنی اور احصال بود و فاکاحد عدلا هن فمعنیه تجزی
یعنی نیست چیکس را بر دست نمی نمی نمی داشت و احسان که بدادرن مال مكافایت آن کرده شود چه دادرن مال در مكافایت و حسان
نیز محمود است اما چون آشوب نام و جاه دارد از مرتبه کمال خلاص فرموده میگرد در حدیث صحیح وارد است که شخص
صلی الله علیہ وسلم فرمودند که چیکس را بر من نمی نمی داشت و حسان نمی نمی داشت مگر آنکه مكافایت آن نعمت و احسان هام سو
ابو بکر رضی الله عنہ که ادراریں نعمت و احسان است که هرگز مكافایت آن نکرده ام و روز قیامت خدا تعالی خود متعلق مكافایت
آن خواهد شد از میمین چاقدر ثواب حضرت ابو بکر صدیق رضی الله عنہ خوش بیان نیز در حدیث صحیح وارد است که آنحضرت صلی الله
علیہ وسلم در آخر حیات خود پیش از وفات بچند روز خطبه فرمودند و در ان خطبه بمناسبت قید اربع حضرت ابو بکر رضی الله عنہ
فرمودند از آنچه آن پرداز چیکس را منت مالی و حق خدمت بدنی و جانی بر من آنقدر ثابت نمیست که ابو بکر خدا است خستر
خود ایمن نگلخ کرده وا دو هزار زمان نگرفت و بلال^ع را از عالم مال خود آزاد کرد و مر ابد الہجرت پلاسیاب سفران
زاده راحله برداشتہ آدر دو بیان خود و مال خود را در وقت بامن می اسات نمود علاوه بر روزه هارا از میمین مسجد نمیکند
غیر از دروازه ابو بکر رضی الله عنہ کمال مرتبه حضرت ابو بکر صدیق رضی الله عنہ که حق تعالی خود شهادت بر خلاص فی ایشان میده
و میفسر ماید که این کار نمیکند لا این غاء و حجر رتیلا الا علی یعنی مگر برای در خواست رفته اندی و زنجه
خود که بلند است و بوجه نفسمیت درین بذل الحقائق منظور از نیست بلکه طبع ثواب و فرع عقایب مقصودند
چنانچه در حدیث صحیح است که چون حضرت ابو بکر رضی الله عنہ کنیز کا بذن میمین بمال خطیر خریده آزاد کردند پدر ایشان اب
قی فه ملامت میگرد که اگر شمار آزاد کردن غلام این طور پر می بختر غلامان کار آمدی را که قادر کسب نماید از واعانست شما می نظر

از این میگردید و این علامان و گنیز کان ضعیف رکبی سیح کارنی آمیند و بعد از آزادی نیز خواک و پوشک ایشان را برداشتند و خود گرفته اید خریدن و آزاد کردن چه فائدی دارد حضرت ابو بکر رضوی در جواب پرسیدن گفتند که مراد من از سخنگوی است صامندی حق تعالیٰ است نه چیز و بیگر در جامع عبد الرزاق بطرق صحیح مروی است که اخحضرت صلمم فرمودند که مال
سچیل از مسلمانان حق من نافع تراز مال ابو بکر شنیده راوی میگوید که اخحضرت صلمم در مال ابو بکر حیان نمیباشد اما این میگذرد که در مال خود و صلاید رسیان مال خود و مال ابو بکر فرق و میزانند اشتبه در سنن ابن حیث مذکور است که نوری
اخحضرت صلمم فرمودند که سیح مال مر آنقدر نفع نداده است که مال ابو بکر میمن نفع داد حضرت ابو بکر در انجا حاضر بودند وقت
که در زندگانی میگردید که یار رسول احمد بن مال من بهمه ازان شماست و آمام احمد نیز این قصه را طابت کرد
و نیز از کمال مرتبه حضرت ابو بکر صد لقیت که حق تعالیٰ اینچه در مقام دجوئی و خاطرداری پیغایی خود در سوره ولسواف یعنی خد
فرموده است ولسواف یعنی طبیعت دنبات قدر ضمیمانند آن در فسیوه ولحق حضرت ابو بکر و عده فرموده اول ولسواف یعنی خد
یعنی لقین که راضی خواهد شد ابو بکر از خدا یاد از ابو بکر زیرا که ضمیمانی دو احتمال دارد یکی آنکه راجح بحضرت
ابو بکر پیش دادم آنکه راجح بخواهد باشد و در هر دو صورت ممکن حاصل است ولنعم فهل بخت اگر بد کند و لذش آدم
میگفت و گریگر گشتم زیسته طرب نکشد زیسته شرف زیسته آنچه حابین عبد الله مروی است که گفت مادر زیسته نزدیک در فازه اخضر
صلی اللہ علیہ وسلم با جماعت از هباهجرین انصار حاضر بودیم و با هم مذکور فضائل و بزرگیها مینمودیم درین اثناء را وازنا
تبلیغ شد اخحضرت اصلی اللہ علیہ وسلم از دولت خانه تشریف آوردند فرمودند که در چیز شغل اید عرض کردیم که فضائل
و بزرگیها مذکور مینمیم از ساده شد که اگر چنین میگذیرد خبرداری سیح کس را بر ابو بکر فتحی مذکور مینمیزد زیرا که اوست
آنچه افضل شماست در دنیا و آخرت و از ابو الدار و از دردار تطهی بمندی صحیح روایت است که گفت روزی من پیش پیش حضرت
ابو بکر در راه میر تم ناگاهه اخحضرت صعلی اللہ علیہ وسلم ملاقات کردند و فرمودند که آیا پیش پیش کسی میری که از تو نمیپرسی
در زیارت و آخرت و اسد که آفتاب طلوع و غروب نمیگردند است بعد از اینجا در مسلمین بگشی که بینه از ابو بکر خوب باشد و این ایمان
در گذشته از حضرت امام جعفر صادق رضوی بمندی صحیح روایت میگذرد که ایشان از والد بزرگوار خود امام محمد باقر و ایشان
از والد بزرگوار خود امام زین العابدین و ایشان از جهان سید شهید امام اآل عباس طرسول الشفیلین حضرت امام
حسین رضی اللہ تعالیٰ عنہم و ایشان از حضرت امیر المؤمنین علی کرم ابودجهیه روایت کردند که میفیض مودند که من از اخحضرت
علیہ السلام شنیدم که آفتاب طلوع و غروب نمیگردند است بعد از پیغمبر ایشان ایشان بگذشت از ابو بکر و حافظ خطیب
قدادی از حابر روایت میگذرد که روزی بخدمت اخحضرت صعلی اللہ علیہ وسلم حاضر بودیم ارشاد فرمودند که حال اش شفیعی
کی ایدیکه حق تعالیٰ بعد از من کسی را بینه از و پیدا نکرده است و شفاعت اور ارزق قیامت مثل شفاعت پیغمبر ایشان
از ایشان ایشان بگذشت ایشان بگذشت ایشان ایشان

بو سه دادند و در کنار گرفته ساعتی آنست صاحبکر رند و از بین معلوم شد که چنانچه رضامندی حضرت پیغمبرصلی الله علیه وسلم محصور در شفاعت است همچنین رضامندی حضرت ابو بکر رضیز در شفاعت است امتنعت امتنع زیرا که رضامندی ابو بکر رضی در رضامندی اخحضرت صلی الله علیه وسلم فانی بود

سورة والضحى

سوره والضحى کی است پیازده آیت و جمل کلمه صدر نو و در درجت است این سوہ و الضحی از انجمن نامیده اند که در سوہ اوں قسم بچے المعنى چاشنگاه وقت ارتقاء آفتاب است خور دادند آمدن آینوقت در هر روز بعد از تاریخی شب دلیل باز آمدن چی است مرّة بعد اخری و همین است مقصود این سوہ زیرا که سبب اول آن چنین مذکور است که چون اخحضرت صلیع در کله مغظمه دعوت اسلام آشکار افروزند مردم مکه نزد یهودیان مدینه کس فرستادند که در میان پاشخنه چنین پیدا شده و عوی نبوت بینما پیدا شد این احتجاج عدق دعوی او علماتی شان بد پیغمبر ریا که اهل کتاب پیدا و از علامات انبیا کمال افغیت دارید تا بآن علامت او را امتحان کنیم یهودیان گفتند که او را از سه چیز پرسیده قصبه ذوالقرنین فصہ صحاب گھف و حقیقت روح کافران مکه نزد اخحضرت صلی الله علیه وسلم آمدند و ازین سه چیز چیز

اخحضرت صلی الله علیه وسلم جواب دادند که شمار ازین هر سه چیز را خبر خواهیم داد و کلمه اشاره اند بزبان اخحضرت صلی الله علیه وسلم در آنوقت رفت چند روز وحی متقطع شد و بعضی کوئند ده روز و بعضی گوئند پانزده روز و بعضی ازین زیاده نیز گفته اند و تا چهل روز این مدت را رسانیده اند اخحضرت را ازین سبب وہ بسیار داشتگی شد و ماران از راه شماست طعن و شنیع شروع کردند تا آنکه ابویوب هر مجلس میگفت که از محمد اود عذر بر و قلاه یعنی محمد را پروردگار اور خضرت کرد و ناخوش شد از وزن ابویوب حکم فرط و فاخت و حرثه و لعلیک که در حبیت زنان بسیار دیگر اخضرت صلی الله علیه وسلم آمده گفت ما از شیطان کندا کا افق کنک یعنی گمان می برم که شیطان یکه پیش تو می آمد ترا مکنداشته رفت ازین کلمات موحشة اخحضرت صلی الله علیه وسلم نامنوده افروزو و با حضرت خدیجه این سر را در میان هنادند و در همین اشاره این سوہ نازل شد و در ایندی آن قسم بامروز قوت روز و نعاقب نوز و ظلمت در جهان یاد فرمودند تا اشاره باشد یا آنکه کار جهان سرکیس نیست گاهی روز روشن تمام جهان نورانی می سازد و گاهی شب تاریک با ساط ظلمت سیگسترنزد و چنانچه نور داکم کنم مانند ظلمت نیز دوام ندارد و بعد از ظلمت نور و بعد از نور ظلمت می آید بمحاب نیزول فوجی و القطاع آنرا باید فهمید و اگر چند روز فترت شود دلتنگ بسیار دشید که ذرا نفت نیز حکمتهاست چنانچه در آمدن شب حکمتهاست :

بسم الله الرحمن الرحيم

وَالْضَّحْيَ يَعْنِي قسم سخور مبوت ضمی العین چاشنگاه که وقت ارتقاء آفتاب و ظهر سلطنت اوست زیرا که آفتاب در تمام

وش دو حکت میناید اول حکت صاعده که مذنب شب گذشته شروع میشود تا نیم روز میاندو دوم حکت بالبله که بعد از زوال شروع میشود و تا نیم شب گذشته میماند و این وقت چاشت وقت انتها می‌حکت اول لای اوست پس با هست تا زار و بوقت نزول حی که هنگام کمال ظهور حقائق آنی گوئی هست و در بوقت خصوصیات و بجزئی دارندیش آنکه مشغایل بکسب معاش و تحصیل علم و هنر پیشتر درین قوت میشود دوام آنکه میوقت خالی از فراغتیه نماز است و فارغ برائی عبادات ناند سوم آنکه این قیمت است که کلام حق تعالی با حضرت موسی علیه السلام درین قوت مسدود چهارم آنکه ساحران فرعون رهین قت بدبین معجزه حضرت موسی علیه السلام اینان آورده و بحده گردند پس میوقت دفعت کمال ظهور نور حی است بر طبقت باطل که در امت ساخته از آن باقی شده پیغم آنکه نماز چاشت نیز در این وقت مقرر است و از این آن چهار رکعت و اعلای آن دوازده کعبت این نماز افتادن بسیار است که در حدیث شریف در شده داخل بجزئی چهین گفته رفته اند که پر که از فقرت برید باید که نماز شب بگذارد و بکه از کور سرد باید که نماز شب بگذارد و در این مشارع مقرر است که در چهار رکعت نماز چاشت این چهار سو راه انجوامد داشت و اللیل و لضیحی ایام شرح والملی ذا صبح معنی دسوکه مسخور م شب و قنیکه پوشید بسبت تاریخی خود چیزی برای از نظر اخلاقی پوشیدن شب و قنیت میباشد که نور راه و شعل و شمع و حرق رایحه زبان نباشد نیز این شب مسخر میباشد که وقت صبح که وقت کمال نور است نور نداشته ای و این نزول حی و بعد از انقطع حی وقت شریف پیغمبری ایمه علیه وسلم و لبعای خلق ای راشد ای او شب آمد لیکن شب که لذا بدهی ای این نور قدر ترا انتها می‌آن موجود است چنانچه قرآنیه آفتاب است که در شب ای او را در خود بگرد و بجانی او در روش کردن جهان می‌شیند بخنان خلفاً را شدین روشی میمیزه سعی بردار خود کسب کرده جهان این بخور خود منور کرده اند و بعد از انقطع زبان خلافت تاریخی شب تاریخی آورده هر قدر از طالبان حتی بقدر مقدار خود بچار غدو شمع و شعل ستواتیت میخوبند و بخار میبرند و از بین طرق اولیا را مدد را فاضه این نور مختلف و متفاوت آمده پس وقت چاشت مثال وقت هشراق نور آنی است بر قلمبی هی صلی الله علیه وسلم و شب ای طلاقت بشری که بر تقویت از اصلاح هجوم کرده هر چیز را از نظری پوشید و درین یا بخش است و آن آنست که در سوره واللیل بول قسم شب خورده اند بعد از آن بروز دوین سوره عکس این ترتیب تغییر فرموده اند بسب این چه باشد مفسرین چنین فکر کرده اند که شب ای محق تعالی البوعی از بزرگی مخصوص ایشته است که موجب حلت و سکون و آرام و خواب پرده پوشی است و در زمان پیغمبر از بزرگی مخصوص ایشته که باعث تنظیم امر معاش و ملاقات است همینگر و مهولت آید و شد غیر لیک است پس در قسم خوردن گاهی شب را بر و ز مقدم کرده و گاهی بزرگ روز را بر شب تا از بزرگی تقدیم هر روز اغصیه و هر روز باشد و از بین معلوم شد که اینجا مسد طوسی در مناظره روز دشیب ذکر کرده است که روز را حق تعالی

پیش از شب در قسمی با ذ فرموده مبنی بر عقلت است از سوره واللیل تمام ایات او نیست ایات

مناظر
روز و شب

بشنواز بمحش گفتار شب روز بزم
در میان فت فراوان سخن از میست دوم
تزویز دان پرستیدن روز عابد
هم شب گشت جدالوطز بیداد و بزم
پست در روز سه اتفاقات که منع میست نهاد
واز من آراسته بر مثل کی ملاغ آرم
روز که این تخفید و شد آشفته و گفت
روز را پیش زنگ کرد تایش بقسم
روز خوابید که بود خاستن علیک بحشر
دیده غلق زم نور فرا پیدز تو نم
و خیل بخور هم ن تو باشد که پاک
زان اثاب من اند من و سال محیم
از فر لبیه سه نماز است بروز د شب

سرگذشت که نزول و کندشت غم
گفت شب فضل من از نیز فرقین
صلوٰ و عالم برش بست نزول قدر قیم
قرص پر خ شب کرد محمد پدر غم
در نماز به شب فخر نی بود دعوم
هر سه و سال عرب بده نماز نهاد
خاشی کن چه دلیل سجن بسیم
رزه هر غلق که دارند بروز نهاد
روز بعید نیز وجود بمه مردم ز عدم
هر آگونه احلام و ترا گونه کفر
بگریند چو خوشیدن از نخت علم
ما و تو از صور خوشیدن افزایی
زان نماز توکم آمد که زم بکی کم

تمام بر انکم سوره داللیل چراست قدم
تمش بخیص قم بودند و این سوره را جرا باین ملوب شخص دشتند نکته درین آنست که سوره داللیل سوره حضرت
ابو بکر عدیت است و ایشان را قبل از نور اسلام ظلمت کفر لاحق بود و این سوره سوره پیغمبر است اشاره از اینها نور صحت
حال بود پس رضیوه ابتداند که روزگردند که مشاهد نور ایمان است و درینجا الطیفه ایست دیگر که اگر ادل شد اذکر کند
که مناسب حضرت ابو بکر است و بازاران صعود نمایند محمد صلی الله علیه وسلم را یابند که مشاهد روزگرد شد از
اگر روز اول یاد کنند که مشاهد مجده است هنلر بعد از آن ملی نمایند بلایا فاصله حضرت ابو بکر صدیق را یابند که لعل است چه بعد
روز بلا فاصله شب آیده ازین طبقه فاقت این دنیزگ را بهم لوجه حسن جلوه گردید و چنانچه در قصه غار و تصالح فن و دیگر
صحابه ایشان فاقع نظر گشت بالجانه را دل این سواد بروز د شبیم واقع است گویا اشاره میگیرند که گاهی ساعت روز را که
میگنیم و ساعات شب را می افزاییم و گاهی بعده این افزایش دلیل نه بنا بر محبت عداوت است بلکه بنابر عایمت حکمت چنین
رسالت و نزول حی را بدیده نمیگیرد که گاهی چنین است و گاهی چنان از لطف الله این مقام آنست که کافران چون بر احضرت
صلی الله علیه وسلم دعوی کردند که پروردگار تیرا جواب اد و حضرت کرفتند که در برعی شدند در منکر قسم اول شدند
گفتند که شاید بیارید چون آنها عاجز شدند اخضرت بصلی الله علیه وسلم اقسام لازم شدند این روز شب هم خود را مدعای
آههار ایکار کردند و درین فتره اشاره است که روز و شب نیز از زیارت نقصان حالم نمیباشد را از کجا طبع باید اشت که

نکته

لطیفه

سلی

از زبان خلق سالم باشی و نیز شب قت تهائی و داشت مت رو ز وقت اجتماع و معاش پس گویا چنین فرمودند که خوش باش زیرا که بعد از وقت اجتماع و حجت القطاع و حجت ترا اجتماع باطل آنکه وقت شد و نیز روز وقت سفر و اجتماع مت شب وقت غموم و داشت دار روز وقت چاشت را انتخاب موده بآن قسم خود دند و در قسم شب تمام آنرا ذکر کردند اشاره بآن باشد که غموم و نیاز بیشتر از سفر و آنست و بعضی از مفسرین چنین گفتند که مراد از فحی روز ولادت پیغمبر است صلی الله علیہ وسلم و مراد از زیل تسبیح است و بعضی کو میند که مراد از فحی روزی مغایرت صلی الله علیہ وسلم و از زیل مکرمی او که در سیاهی محبون شب است و بعضی کو میند که مراد از روز روزوفات است از شب شب شفولی آنحضرت صلی الله علیہ وسلم لعبارت و بعضی کو میند که مراد از فحی از علی است که آنچنان باراده بودند و بسبیل آن پرده نشیدن ایمان عالم غیر متجاذبی و منکشاف گشتند و مراد از شب خلق عفو است که عیوب است را و شدیده بعضی کو میند مراد از روز علامه آنحضرت صلی الله علیہ وسلم است یعنی احوال ظاهر آنچنان است که خلق بر آن مطلع شد و مراد از شب سر آنچنان یعنی احوال باطن او که غیر از علام الغیوب ببر آن مطلع نیست و بعضی کو میند که مراد از روز وقت اقبال سلام است و مراد از شب زمان عزیز سلام چنانچه در حدیث مشریف وارد است که از الاسلام سیدعو غریباً و بعضی کو میند که مراد از فحی زمان زندگانی است و مراد از شب وقت سکون در قبر و لکل محمل هاؤ دَعَكَ رَبِّكَ وَمَا أَقْلَى یعنی جبرا نکره است ترا پروردگار تو و ترا ناخوش نداشت است یعنی مدعا نیست و حی که در آن شد از آنچه نشد که در تربت او تعالیٰ قصور است یاد رسمات کمال توفیق رے راه یافته بلکه بنا بر حکم است و عنصری عید و حی واقع خواهد چنانچه روز بعد از شب عذرگیری عود میکن و اگر پس بصول ظلت بشیرت بعضی اوقات اقطع و حی رو دهد باک مدار که آخر بآور حق غالباً پیش ظلت بشیرت را بالکلی محساذ دو دویں بینی و میغیر مانند و لالآخر که خیز لک هن الْأُولَى یعنی والبته هر حالت آخر بهتر باشد ترا از معاملت اول تا آنکه بشیرت ترا صلاحداد نداند و خلبه نور حق بر تو علی سبیل اندیم حمل شود و اگر آخرت را بر ما بعد الموت حمل نمایند نیز چادر دزیر اکن طهور سیادت آنحضرت صلی الله علیہ وسلم و مرجیت آنچنان و نیفان بجود آنکی از منبع ذات ایشان در آن روز کمال قوت و ملود است باشد بجد مکیه در روز قیامت اولین و آخرین لشفاعت ایشان محتاج شوند و دزیر نشان ایشان سیاپیه یا میند و از آنجه فنا ایشان سیر بگردند و تقسیم در جات و منازل بیشتر از ایشان صورت گیرد و در لفظ ریک کمال بیست آنچنان یعنی حی احتمال است که خاوندی که باین مرتبه ترا پروردگار باشد و اذاع تربیت خود در حق تو مبدل خسته تا آنکه تخلی نور خود را باید اساطیر مرشدی و پیغمبر رے بر شرح تو اندخته ترا خست کند و جواب بیدین معنی از خاوندان مجازی در ریجا یا چنانچه مشهور است که ترا خست ایناید اندخت چه جایی خاوند حقیقتی که پیش از وجود ہر چیز استعد اینرا ذکر دار کیم اینها را دانسته ہر یک رامنصبے در تربیت مخصوص هنچاید و نعم ماقبل چون بعلم از ای مراد یعنی ہدیدی

بعیب بگزیدی ہم یعنی آن تو بعلم بیان پر و مگر اپنے خود سندیدی ہو رہیجا باید داشت کہ ہرگاہ آغا ڈھربان
قهر عیان نوکری از نوکریان خود را بخداستے ماموں ساز دو آن نوکریکمال حقد و اجھہا درا خدمت مشغول شود اسی
و عمانیان درپے و شکنی آن نوکر شوند و آن تحریف با محل شایع کنند که غلتنے از نظر خداوند خود اقتاد و از خداستے
کہ بد ان ما مور بود معزوف گشت دریافت آن خاوند را از راه کمال تلطیف و شفقت بیبا یکسان نوکر را
دلداری نماید و اور اسلی ڈپریل کے زفع اثر گردورت کہ باستماع آن راحیع درول آن نوکر شتمہ بالتعاسی
و خلعتے و دعده تر تریات منصب اور اخصوص کند از چین چنیں است این کلام و لسون فیضیلہ رئیل فخری
یعنی وابستہ بعد ترا پر در گار تو انقدر کہ راضی شوی بآن پیامہ استعداد تو بیر بیگر دو طبقہ و تعطیش باقی نامد این
و عده کمال سمعت دار دخصوص مانظر بمحبت متعذد او مخاطب کہ پیغمبر چین عالی قدر بود تو ان فہمید که عطا
المی چہ مقدار بلوسے خواہند داد نا سیر خواہند شد و در حدیث شریف است کہ چون این آیت نازل شد اخضرت
صلی اللہ علیہ وسلم بیاران خود فرمود کہ من ہرگز راضی لشوم شا انکہ یک میک کس را زامت خود پہشت داخل
نکشم و عطا یا الہی کہ در حق ایجناج از ابتداء افریش روح سبارک ایشان نا انتہائے دخل پیشت واقع شدہ
و میشو و فوائد شد بیرون از حیطہ قیاس وحد بیان است مجملے ازان بیان کردہ میشو و باشد داشت کہ چون ضمیر
کے را از متسلط خود مجبوب خود میسازد و ای بیار درلباس فسواری و محل جلوس و دیگر احوال نہ
سیکر داند ماقبوبیت اور در لظر خاص عام جلوہ گر شود و اخضرت را صلی اللہ علیہ وسلم خصوصیات کہ از جنوب
خداؤندی حاصل شدہ دو قسم است اول انکہ سپریان و دیگر تیرفدان شرکیا لمکن ایشان را پیش از مہم دیش لکھ
آن نعمت دادہ اند و سبب آن ایشان را ممتاز ساخته د قسمے آشناست کہ مخصوص بایشان است دیگرے را دران
غصیب نیست و بجهت تضمار دریجا از سہر دو قسم مخلوط با ہم پارہ ران کان دیکھیں نامنی این آیت در زمین میتوان
بوجا خن جاگیر دار خصوصیات کیہ اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم را در بدن مبارکش دادہ بودند آن بود کہ اخضرت صلی اللہ
علیہ وسلم از پیش خود میدیدند جنچہ از پیش روی خود میدیدند و در شب و رتاریکی چنان میدیدند کہ بروز
سد شنبی را بی هن ایشان بہائے شور را شیرین میکرد اطفال شیر خوارہ یک قطرہ از عابہن خود میچشاندند
و آن اطفال تمام روز شکم سیر میایندند و طلب بیش نیکردن چنانچہ در روز عاشوی با اطفال ملبیت تجوہ پڑد و لغل
اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم سفید رنگ برآق بود و صلاروئند داشت را اواز ایشان جائے میسرید کہ آواز دیگر ان لعشر
عشر ایشان نرسد از درد میشند کہ دیگران ازان سافت نمیتوانند شنید و در خواجه شیم ایشان خواب آلو ده میشند
دل خبر را میخاند و فازہ دهن ہرگز ایشان را در تمام عمر اتفاق نیفتاده و احتمام ہرگز واقع نشدہ در عرق مبارک
ایشان خوشور از مشکن و وجہ نیکه اگر در کوچہ میگز شنید مردم بہبیجے گی خوش عرق ایشان کہ در پواستہ است بکردہ

کلد رقصیں

بیان

بیان

بیان

میکان دیپے پسپردند کارئن کوچہ آنحضرت همیل احمد علیہ سلم گذشتہ اند و چیکیں اثر فضلہ الشہان را بر ردمی زمین ندیده زمین خود
شگفت و فرد پسپرد و آزان مکان بوجی مشک می شمیدند و در وقت تو لد محنتون پیدا شدند و ناف بریده و باکن صاف
پھر گز نوٹ بخاست برین ایشان نبود و چون بزر میں افتادند سجدہ کنان دانگشت خود را سوئے آسمان گذشت
و در وقت قولد ایشان نوری مشعشع شد که بهجت آن شهر یا کشام مادر ایشان را مندار شد و تهدی ایشان ملائکه
حی جنبانندند و ماهیتا پای ایشان حالت طفو لیست که در گهواره بودند حرف میزد و تہرگاہ اشاره بیسے بیض مردند بسوئے
ایشان مائل عیشد و بار بار با در حالت گهواره تکلم فرموده لند و یمیشہ ابر در وقت نمازت گرماب را بر ایشان سایه میداشت
و اگر زیر درخته می آمدند و سایه خوت بیست ایشان متوجه بیشد و سایه ایشان بزر میں نمی آمدند و بزر جام یا ایشان
ملگ نمی نشست و سپس ایشان را یاد میزد و اگر بجانوری سوار میشدند آن جانور نشادت سواری ایشان
بول و بر از نیکر و در عالم اول کسیکه پیدا شد ایشان بودند اول کسیکه در جواب است بر کم میگفت نیز ایشان
بودند و سیر معراج مخصوص ایشان است و سواری بر ایشان نیز مخصوص با ایشان بالا آمی آسمان رفتند و بعد تا قوسین
رسیدن بیدیار آنی مشرف شدند ملائکه را فوج و حشم ایشان ساختن تا سهره ایشان مانند شکر یا بن جنگ قشان
کردند نیز خاصه ایشان است و شق قمر و دیگر معجزات عجیب و غریب نیز مخصوص پای ایشان است و در ذوقیا است آنچه
ایشان را دهنده چیکس نمی داد اول کسیکه از قبیر سر بر آرد ایشان باشدند و اول کسیکه از بیهودی افاقه کند ایشان
باشدند و ایشان را بر برآق حشر نمایند و هفتاد هزار فرشته کرد اگر دیگر ایشان جلد دار باشد و به جانب راست عرش بالا آمی
کرسی ایشان را جاده نهند و مقام محمود مشرف سازند و درست ایشان اوایل الحمد دهندر که حضرت آدم و تمام ذریت
ایشان بیان نشان باشدند و بهم اینجا یا اهیان خود ایشان باشند و در بیمار خدا اول با ایشان سروع نمایند و
بشفاعت عظیمی ایشان مخصوص سازند اول کسیکه بصر اطبلگز در ایشان باشند تمام حلال ق حشر احکم شوکه حشمها نمی
خود فروندی نیاد ختر ایشان فان ملنه پیر بصر اطبلگز در اول کسیکه دروازه جنت را بکشید ایشان باشند و روز قیامت
ایشان امیرتیه و سلیمان مشرف سازند و آن مرتبه است نهایت بلند که کسر را از محلوقات میسرد و حقیقت آن آنست که ایشان
در ان روز از خدایوندی بمنزله وزیر از پادشاه باشند و آنچه در شرائع باش مخصوص ند ختن یا بیار است که تعداد آن میتوان
تطویل است از اینکله است حلال کردن غنائم کفار و آزادخواست که تمام زمین را در حق لبست ایشان عکم مسجد داده
اندوخانه میں برآمی ایشان یا کو مطہر ساخته اند و مازنچکانه و خصوصیاتی طرقی و اذان اقامت و سوره فاتحه
آمین بروز جمعیه ساعت اجابت که در جمیع است و برکات ماہ رمضان شب قدر بیهود مخصوص ایشان است این است
آنچه نظر ظاهر پر یافت خصوصیات ایشان پیر سدا ما خصوصی ایشان که بحسب ادب باطنی بود از ازار و تحملیات
که روز بروز ترقی و تقاضاعفت و احوال مقاماتیکه ایشان ایشان را بفضل تعالیٰ ایشان تلقیا است حاصل شد

و میشو و علوم و معارفی کے برائیشان فیضان میخاید پس حکم غیر قننا ہی اردو درین آیت بہہ آنچہ زما اشارہ ہست و لہذا
عطا را ناص نظر مودہ اند کہ چہ چیز خواہند داد و چون آدمی را پہنچتے در زمان مستقبل وحدہ میکنند آن فی عذر الشولہ
و دلائل آن لغت کہ در زمان ماضی صدور یافتہ تاکہ میخاید زما نہایت رابرید ایت قیاس کنند و اسید او قوی گرد
از سخا نہ است کہ آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم بعد ازین مجده لغتہ ای کذشتہ که محض ابتدائی لوبد سال العقبہ قدرتی دیے
تفسیری ای و صدای توسم آنکہ آن لغتہ ای جزا ای باشند پر امون خاطر کے نیگر دویار دہانیہند و شکر آن لغتہ اور روزا
چنانچہ میضر باید الحمیج دلک یتیھا فاؤنی آیا نیافت ترا نیتم پس جائے و او ترا دیباں این لغت آنست کہ چون
آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در حمل بودند پر ایشان عبد اللہ فات کردن و چون میداشدند قریش بشمال بودند کہ یا
آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم قضا کرد دل بعد دوسال ازوفات مادر ایشان حیدر ایشان کہ عبدالمطلب نام داشت نیز وفا
یافت پس ہر سہ لزرع عتی کہ مردان مادر و پدر و جدست ایشان را حاصل و ایسیالت منظنة آنست کہ طفل ضماع شود
پدر پرش بخوبی نیابد حضرت حق تعالی از ابتدا صورت پرورش ایشان را چین طاہر فرمود کہ بعد از مردان پر جد ایشان
و مادر ایشان را شفقت زاند در دل پیدا کر و کہ آن شفقت قائم مقام شفقت پدش و در پرور و مشت مادر و پر جد ایشان
کر شمہ ہائی سمجھو بیت در ایشان بینو دندتا عاشق دار در پرورش ایشان میکوشیدند ماز جانہا خود عزیزی ترمیدی شنیدند
و چون حلق ایشان فضائل و عم حقیقی ایشان را کہ ابوطالب نام داشت پس پڑھ رفت و لغایت تاکید تحریک فدمت ایشان بینو
ابوالبیح جب صیت او در خدمت ایشان پاصلی الغایت کو شید کر دین بن ترسیت معنوی الہی از حسن خلاق در غاف
آزاد بہان سپاں کا خود میکردا آنکہ بسیر بلوع رسیدند و با تخلیع او متأمیال فخر قوم خدا گشتند و وجہ کے
جنہا لا افرہ کئے یعنی و دریافت ترا راه گم کر دہ پس و فروز ترا دیباں این پد ایت بخلاف آنست آنحضرت صلی اللہ علیہ
 وسلم بعد از رسیدن بجبلیع بسبب کمال عقل نیقدر معلوم شد کہ عبادت جان رسم و ملکتہ بہیچ و پوح است
در پی تفتیش دین حق شدند و از زبان پیران کہنہ سال شنیدند کہ صلی دین یا دین حضرت ابراہیم سنت آنحضرت
را این خیال در سرافراز کہ عبادت بتازگذاشتہ و رسول مجاہدیت را ترک داد و متوجه بیرون ایہم شوم دا و راعبادت کرنے
لیکن چون ملت ابراہیمی کسے رایا دنیا نہ بود و نہ در کتاب احمد بن دین دو نہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را قادر خواند
کتاب حاصل نلی چار در ملامث حکام این ملت بتایاب بقیر بودند و لقدر معلوم از سبیعات و تہییلات و تکبیرات عتنا
وغسل از جنابت و اربع مناسک حج و حلوت و دیگر امور از همین جنبش استفال می ورزیدند آنکہ حق تعالی ایشان
بوحی خود برصوی ملت صنیفی آگاہ حست و فروع آن ملت را بخوبی بن طریقہ برائی ایشان معین فی مودتہ درین وقت تعطیش
بتایاب کہ بیسبت یافت آن ملید شتن در ایل گشت گو با این گم کر زہ خود را یافتند و مخوب شد کہ برائی مردند آنرا معلوم
ایشان فیضد آن را در نظر ایشان طاہر کر دند پس انمعطفش و بتایابی والم نیافت تعبیر ہگم کر دن رائی فرموند و از را

تفسیر کے نتیجے را کما میسیغی نہ انتہا اندور تفسیر این گمراہی و در در رفتہ اندور بعضے گویند کہ مراد از ضال گمراہی ظاہرست کے در عالم طفولیت دل بعضے درہ ہائی کوہستان مکہ راہ خانہ را گم کردہ حیران می گشتنہ ناگاہ ابو جہل بن ناقہ سوار در آنجا گذشت ایشان از این داشتہ بن ناقہ سوار کردہ پیش عرب طلب آور دو باعده المطلب گفت کہ ماہی دانیم کہ ازین پس تو ماراچہ خواہ پسید عبد المطلب پر ابو جہل گفت کہ من این طفل را در فلان کوہ حیران کم کردہ راہ دیدم او را برداشتہ اول پس قشت خود سوار کردم این ناقہ ہرگز راہ نیافت و می نشست بربنی خاست تا انکه اور اپیش خود نشاندم ناقہ بنخا ور وان شد و درین قصہ میشا بہتے است با قصہ حضرت موسیٰ علیہ السلام کہ چنانچہ ایشان بدست دشمن لیشان فرعون بود و قرش کناید ندھنیان ائمہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم را بدست دشمن لیشان ابو جہل بود نزد خود رسانید و بعضے گویند کہ چون ایشان حلیمه مامی رسانیدن ایشان نزد عبد المطلب در در را زد ازه مکہ ایشان را گم کرد و مضرط بشه نزد هبیل فت کہ تے بو و کلان و در آنجا با او از ملند شکایت شروع کرد ہمین کہ نام ائمہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم بزرگان را ندھمہ بتان منگون افتدند و آوازے از در وان بتان آمد که ہے چہ نام می برسی ہلاک کے باہم است و سلم حفل است درین اثنا ائمہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم راجہ بیل علیہ السلام وست کرفتہ نزد خدا ایشان عبد المطلب ہمین حفل است درین اثنا ائمہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم راجہ بیل علیہ السلام وست کرفتہ نزد خدا ایشان آنچہ سازد تا ایش رسانید بود دایہ ایشان حلیمه از بخانہ مایوس شد اس نگان کرد کہ عبد المطلب را از گم شدن ایشان کیاہ سازد تا ایش و قصیش نماید و بینجا کہ میرسید ایشان از دعوی المطلب بے بین و تعجب میکند پس این آیت اشارہ باین است بعضے گویند کہ مراد از ضال گم کردن سمت ہجرت کہ کلام طرف باید فت یا گم کردن قبلہ یا عدم معرفت جبریل عاد را مل بایا یا مراد گم کردن راہ امور دنیا است کہ ائمہ حضرت را صلمہ بسید کے طریق تعالیٰ بعد را در و سهم امور دنیا معلوم نبود بلکم کردن را ہائی اسما نیست کہ در سلیمانی المعرفت ہدایت آن راہ واقع شد و بعضے گویند ضلال درینجا بمعنی اختلاط است چنانچہ عرب نیز ضلال المأوف الابن - یعنی آب پتیر ایشان آیخت کہ تپیر سوانگرد ائمہ حضرت صلی اللہ علیہ وسلم پیش از ایش در میان کفار مختلط و ملتبس بودند و سمجھیں ایشان ایشان نمیزید نیز ایشان ایشان محبت و مرتبا عشق است چنانچہ پیران حضرت یعقوب علیہ السلام فرط عشق ایشان را با حضرت یوسف باین نقطہ تعبیر کردہ ایذ کہ ایک لفظ صَدَّلَكَ الْقِدْرُ بِحَرَدْ و مراد از ہدایت آیت کہ طرق وصول محبوب را تپیرانشان اور یہ با چکہ از ہمین شست سخنان اہل تفسیر درینجا امیقدار بالیقین باید داشت کہ اینا قبل از عیش نیز از ضال کفر ایشی طبعی معصوم و محفوظ بلکہ از معاصی نیز پتیر چنانچہ در حدیث شریف است کہ من چیخاہ قصد نکرده لم کہ کاری ازان کاریا کہ اہل حلبیت یعنی دش وان دو کار ای داشت کہ روزے من نوجوان را از قشر کہ سهرہ من براں و گوسفندان را بسیردن مکہ سچھانید گفتم کہ ایشان گوسفندان براں من خبردار باش تادر شہر مکہ بر و م و در آنجا چند حجوان نشستہ افسانہ میکویند

من هم آن فسانه را بشنوم چوین باین قصد در مکه داخل شدم در اول خانه که در راه من افتاد آواز فرامیر طبله دیگر
ماله شنیدم گفتم حسنه گفتند فلان کس را بافلان زن لعرو شادی مشیود من هم دران خانه در آدم و خاتم
که آن تماشہ پیش نمیکردند سه تا خواب بمن بآنج مسلط کردند که تا طلوع آفتاب بیدار شدم بعد ازان که بیدار شدم بس
برخاسته بود بهین قسم بار دیگر نیز قصد کردم و خواب بسیان من و در میان شنیدن فسانه ساعت فرامیر حامل گشت و
یحصت ادعای مخصوص ماندم و ازان بعد هرگز خیاول بد پیرامون خاطر من نگشت تا آنکه حتی تعالی مرا پرسالت خود را
فرآن عصمت را در بالا ساخت لیکن پدر استثن شرائع و تعظیش بدریافت آنها ایشان اقبل از لعنت نیز میباشد و در
تلش راه حق بیشوند و اینقدر برای مستعمال لفظ اضلال کافیست چنانکه گذشت و وحدت عالیاً فاعله یعنی
ویافت ترا غیالدار و بخیر پسست غنی گردانید ترا و بیان این لعنت ایشان که اول آنحضرت صلی الله علیہ وسلم را به جهود
مستغفی ساختند که او ایشان را هبته و عنیز نیز ترا جمیع فرزندان خود فهمیده پرورش میکرد بعد ازان بمال بوطائیه او نیز
یموجوب صیحت پدر ایشان را بر اولاً خود مقدم میداشت بعد ازان نسبت و خجیباله شدند حضرت خدیجه خلیفه مالدار
بودند در سکاح آنحضرت صلی الله علیہ وسلم آمدند آنقدر مصروف محبت خدمت ایشان گردانید که تمام مال خود را از
جسیع پیش ایشان گذاشتند و روسا فرش را طلب داشته شاید کردند که اینهمه بمال پین شخص است اگر خواهد بینم
او را تقسیم کند و اگر خواهد بگهدازد بجد ازان که حضرت خدیجه در گذشتند بمال ابو بکر صدیق ایشان مستغفی گردانیدند
و آنقدر محبت و فنا حضرت ابو بکر صدیق را در رضا مندی آنحضرت صلی الله علیہ وسلم بدل افتاد که چهل هزار درهم اس
خود را در خواجه آنحضرت صلی الله علیہ وسلم بدل کردند و بعد از سهرت بمال انصار ایشان را مستغفی کردند بعد ازان
بمالیکه از فتوح کفار و خاکم آن گروه نگونه ایشان بمال استغفار خاصیت داشت و هر خدیعی ازین فتوح بعد از نزول
ایشوره ماقع شده لیکن اینچه در علم ایشان کا الواقع است اینداد مقام ایشان بآن نیز ایشان را فرموده اند و با این
همه غنایم ظاهری و غنایم باطنی که ایشان از قیامت است با این مرتبه آنحضرت را صلی الله علیہ وسلم داده بود که کام
پستوی عکن کا اسحر والد هب بزرگان اهل پیر دارند و سارست و اهل تحقیق نوشتند از کجا آنحضرت را صلی
علیہ وسلم ایوان پیش کردند که هر دم خیر ایشان نگفتند و هر کاه شیخ ایشان بینندیار گذند که پیغمبر ما صلی الله علیہ وسلم نیز در زمانه
پیش کردند با کرام و عظیم او پیش آیند و لاقل تعظیمی که خاکلان بدین تصویر بردار آنحضرت صلی الله علیہ وسلم بعمل
کے آرند نجعل آرند نیز ترا آنحضرت صلی الله علیہ وسلم قدر ایشان را بدانند و بر ایشان مهربانی فرمایند و با دلتنش
عالی شنیمه چه قدر گلو ایشان و نیز منظور در حق آنحضرت صلی الله علیہ وسلم آن بود که از اول عمر خود تا آخران بزی پیش
سوای خدا اعیانه از ایشان باشد و مرتبه توکل علی ایشان ایشان دو شیخی بدن شیخی میسر نمی شد و نیز پیش شدک موافق
عادت همچنان روزگاری اطفال باد ادب خاستن آنهاست چون رسالت بکمال حسن اخلاص در غایبی آفتاب

شصے پیا شود بایشه از قبیل محجرات شمارند و این را دلیل نبوت دارند و سرور فقر آنچه است استخنا بهان جلد و عمر و زوجه و بار غار و الفصار جان شار آنست که اگر راز اول ایشان را دو لمند میکردند خلاق را لمند آنچه فی الجملة ترفع و تفقی و تعالی را بخواهد بحکم عادت آنچه در ایشان سراست میکردند و با دو لمند آن شست در خاست ایشان میشد و تو اضع و لکسا نصی ارجحه ای لحمد مبدم ولذت بجهه مانگی ایشان را معلوم نمیشد و نیز در صور ترکیه ایشان را بهان خود دو لمند ملتفی میگشت در حق تابعان ایشان گمان بدی آمد که میباشد ابراء طمع و خواهش مال رو داری این شخص حسب قنایع این و محسن خلاص ایمان دلایل شایست جانب حق دریافت نمیشد بیابراین امور ایشان را فقیر و لوما پس از اگر دند مردم را بجاذب اند و محسن خلاص ایمان دلایل شایست جانب حق دریافت نمیشد بیابراین امور ایشان را فقیر و لوما پس از اگر دند مردم را بجاذب مجت ایشان سخر فرمودند تاخو دخود مال جان خود را بر ایشان شمار کنند و آن یعنی اول دلیل است بر کمال ایشان کی بی سبب ظاهری مردم بایشان اینقدر گردد و بدین مشیوند درینجا نکته پاییده اوان آنست که هر کسی از این و فقیر و راغب داشت که بی سبب میگران میکند اما اگر از طرف خود خواهش طمع نماید و کسب تلاش نکشیر حال بی مایه بجهه پیا شد و استخنا بهان و بیگران میکند اما اگر از طرف خود خواهش طمع نماید و کسب تلاش نکشیر مال کنند دلیل دهان و مختصر پیش یکسر میگردند اگر و بیگران اینقدر اینقدر و جل بخیر خود آورده انتفاع مال از آنها بگردند موحیعت و شوکت او مشیود و از این است که با دشاه با وجود آنکه مستغنی با موال رعایاست و ایشان جه بآج خیز میتازد و مال را اطلاع میکند عزیز است فقیر که نیز از اینها بجهش خیز دهیں قسم بلکه کتر ازان در خواست مینماید دلیل است پس معلوم شد که بودن مال مستلزم عزت نیست و بنویں آن مستوجب حقارت نه آری ما لکه بسیب قیامت و بزرگانی و ترک طمع حاصل شود موجب عزت است و فقیر بکیه بسیب طمع و تلاش نکرد و کادرش پاشد موجب ندلت چون اخضر صای احمد علیه وسلم را استغناها موال دیگران بجهش عزت و فلکیه شوکت رو داد موجب از دیاد جاه ایشان گشت و صلا مسلزم حقوق عاری نه شده و هرگاه از بیان این بجهش فاعل شدند برای در خواست شکر آن بیفرمانی که فاما **اللَّذِيْمَ فَلَمَّا تَهْرُّدَ يَعْنَى بِنَتِيْمَ رَاهِيْرَ كَرْتَهْرَ مَكْنَى بَعْنَى مَالَ وَحْقَ اُورَتَلَفَ مَسَازَدَ دَرَسَخَنَ اُورَدَرَتَشَتَيْ مَكْنَى بَرَكَهْ تَهْرُمَ تَهْرُمَ بَرَكَهْ** وضعف و ماتوانی نیم را بحق اینچیان اینست که بادنی سبب دل شکسته مشیود این شکر است در مقابل پیان بجهش که الهر بسجد لآینیما فکری - وَمَا مَا الْسَّائِلَ فَلَمَّا تَهْرُّدَ يَعْنَى بَعْنَى كَدَارَلَابَادَرَسَجَنَتَهَرَانَ زَرَرَكَهْ تَهْرُمَ عَيَالَ دَارَ وَبِهَا يَهْ

بر دعی الماحتیاج را میدانی و این شکر است در مقابله آن بجهش که تو بکه تو بکم عیال دار و بیانیه فجهش بجهش یعنی بجهشها که بودنگاز خود سخن گردیان کن زیرا که ترجمه های فراطیان را داده است علوم و معارف بایمان توزیع توزیع این لغت آنست که دیگران ایم باین بجهشها دلایل کنی و بهره بخشی و درینی لطیفه الیست و آن اکن که در مقام منت و لغت دینی را که در اینست است بجهش بجهش بجهش که عده است مقدم فرموده اند و در مقام طلب شکر آنچه مقابل لغت بجهش بجهش بجهش دینی دلالت بر طرزی تفصیل لغتها ای باطنی و شفقت بر جلق اند مقدم

برهایت ایشان ندیر اکرم امام که امر معاشر مستظر شود فاطر افراغ قبول مکالیف و سین امر معااد میستارید و نیز
میتوان گفت که سائل را با پیغم مذا پسته تمام مدت اینداشکری که متعلق بحق سائل بود مقارن ذکر شده آور
و عدد تعداد نعمتها الغرت پدایت را مقدم بر غرفت غذانمود ندزیر اکه خناو قته لغفت است که طرق تصرف در
اموال معلوم شود و آن بد دن پدایت متصور نیست و این هرسه شکر امنا سبب باعثت ظاهرت خانچه میباشد
کرد و هشود مناسبت دیگر خنی است که این هرسه شکر دلیل بر شفاعت اخضرت مصلی اللہ علیہ وسلم برائی امت روز قیامت
میتواند شدزیر اکه شیم صنعت ضعیفان است و سعی در تقویت او دلیل کمال تلطیف و ترجم است و سائل مشیتر اوقاف
بسوال ذمیل فیوقت فوجاج و الحلاج ایذا میدهد پس حبیب را بذای اے او باهصف این بیت بجا ای او احسان کردن دلیل
عفو از معصیت است و کرده رانگرده انکاشتن است و بیان کردن نعمتها ای الہی در دسری خواه و حمل این
برائی منفعت است دلیل تحمل مشقها عرض معروض جناب الہی است در اختلاف ایشان از عذاب رین که واما
بنجت رتب فحدت دلیست بر آنکه نعمتها ای خدارا که بخود و بر لواحت خود باشد بیان کردن اینستیجات است لیکن
وقتیکه عرض صحیح در میان باشد مثل شاعر شکر پدر دگار بزبان میحosal فتد ای مردم دیگر و ای شخص بر جان خود عجب و نیز بر ای
از بیان لغفت بر سر دلیل حق او متراخفا اولی است از عبد الدین عمر مبنی قول است که ایشان احوال شبیداری خود
و آنکه امشب این قدر فماز لبیذ از دم و اینقدر قرآن خواندم هر صباح بزم میگفتند بعضی نادلان اعتراف کردند که این ظهرا را ز
قبیل ریاست ایشان گفتند که داد متعال میپراید و اما کنجه تدبیک فحدت وزر و من کیچ بر براین لغفت نیست
که هر آن توفیق بر طاعت دلوه اند پس حق این لغفت را بیان نکنم و از شکر آن محمد مهانم باید داشت که درین سوره هر چیز را
صلی اللہ علیه وسلم را ناگیر بسیار فرموده اند اول مراهقات حق تیم دم مراهقات حق سائل سوم بیان نعمتها ای خدا و آن حضرت
بوجیان نای کید اکید درین هرسه چیز نهایت مرتبه کوشش میپرسودند چنانچه بز طلعان میرنبوی طا و بولید است در چند
صحیح و لبر و هست که اخضرت صلی اللہ علیه وسلم فرموده اند که پروردنه تیم خواه آن شیم با او علاقه و فرابت داشته باشد خود
اجنبی باشد باین قیامت در پشت متصل باشد چون ذوانگشت دست که بایم متصل ندو اشاره مانگستان
فرموده و نیز در حدیث هست که شخصی نزد اخضرت صلی اللہ علیه وسلم آمد عرض کرد که یار رسول اند من فیضت قلب بسیار دارم
حلاج این بضرما بید فرمودند که بر تیمان شفقت کن دست بر سر آنها به سختی دل تو دور شود و نیز وارد است که هر که بر
سر تیم از راه شفقت دست بگذار داد و بعد و هر مویی نیکی نوشته میشود و بزرگان لطف گفته اند که چون شیم میگیرید عرض
در جنبش می آید پس که تیم را بجا طداری از گریه خاموش کند گویا عرض از جنبش ساکن کرد یا شد و گشتن اخضرت
صلی اللہ علیه وسلم سائل از ایجاد که گاید فقط لا بز بین مبارک جاری نیشند چنانچه در بخاری برداشت جابر
بن عبد العکدی است که از اخضرت همچیکا کسی چیزی سوال نکرد که در جواب آن لاغفت باشد چنانچه فرزدق شاعر

این مضمون را بطرق مبالغه درین شعر نظم نموده میگوید **۵** ماقول ل فقط الا فتشهد بالولا الشهد کانت
کان غیر و در ترددی روایت کرد که تکباز نزد اخضرت صلی علیه وسلم نو د هزار درم از جانب بحرين اور ده بودند اخضرت
صلی علیه وسلم آنرا برای پسر خود تو و ساخته بعد زمان فخر چشمیم آن متوجه شدند و تما ظهر یک درم هم باقی نداشت
پس و همچنان سالکه درین بین نیامد مگر اذون اتفاقاً بعد فرع از تفسیر سالمه دیگر در انجا و ارشد فرمودند که حال نزدی من
چشمی باقی نمانده لیکن بر وا ز بسیار پریان بنام من هر چه خواهی خردگان بز دهن من بتوی حق اذون من باید اذنم
درین اشای اخضرت عمر غعن کردند که یار رسول الله حق تعالیٰ فوق المقدور شمار است گلیفند اذنه این چیز اینقدر محمل دیون
بر خود علیکم بخیرت را صلی احمد علیه وسلم این سخن خوش نیامد و آثار کرامت بر چشم مبارک طلب شدند از الصارحا فاضر بود
عرض کرد اتفاق و لا تخفی مزدی لمرشد قلا لا اخضرت صلی احمد علیه وسلم خذان شدند و بر چشم مبارک اخضرت
صلیع اشاره فرمودند که مرابطین طی این امر فرموده اند با محبله خود بخان اخضرت حملهم بر سادمان بجده
نیوک حق تعالیٰ ایشان احکم مباینه روی فرمود و از کثرت اتفاق هی آنچه در تفسیر میرده اسری نذور است که روزی
اخضرت صلی احمد علیه وسلم اذنه از طبقه آمد و گفت یار رسول الله مدار من عرض میکنم که کره برای پوشیدن نزارم
لیک ته من عطا فرامید فرمودند که بعد ساعی بیان خواهیم داد آن طبقه فت و باز آمد و عرض کرد که مدار من میگویید لیکن
اگر ترک بر بدن مبارک بمن عنایت فرماید اخضرت صلی احمد علیه وسلم بد لحاظ تشریف بزند و آن کره را از بدن
مبارک است اور ده و ته کرد و باز طغی فرستادند که مدار خود بده و خود بمنه فستند یاران که منتظر این اخضرت صلی
علیه وسلم بودند تکمیل شدند و بر خاسته فرمودند حق تعالیٰ این آیت نازل فرمود که ولا تبسطها کل لبس طهرا کل لبس طهرا یعنی اینقدر
فرار مکن دست خود را کبیر مینه در خانه لشینی و بایاران مصاحبان خلصه برای متفاوهین بخدمت تو می آیند محبت
قوت شود و در بخاری وارد است که مکباز فرنے چادر بدبست خود و خسته درست کرد و در خدمت اخضرت صلی احمد علیه وسلم
گذرانید و عرض کرد که آزر وی من آشت که این اخود پوشید که بدبست خود ختم و حاشیه مخالف چشمیده اخضرت صلی احمد
علیه وسلم نیز مخکح چادر بودند از اگر فته رو شدند و درین بین شخصی وارد شد و عرض کرد که این چادر چه خوبی خوبی است و حاشیه او
چه محبت رسول الله مدار این چادر را بن سخنید اخضرت صلی اللہ علیه وسلم فرمودند یار خوبیان چادر را باز بخشدند بعد از آن
که اخضرت صلی احمد علیه وسلم از مجلس من میباشد بگشته یاران فیگر آن شخص ملامت کردند و گفتند که غوب نکرد می کیم
اخضرت صلی احمد علیه وسلم این چادر را بکمال غربت گفتیم بخشیدند و توبیدم که اخضرت صلی احمد علیه وسلم همچنان
روشنیکند تو چرا سوال کردی او گفت که من برایم پوشیدم بین این این چادر را نه طلبیدم بلکه برای کفن خود خواستم
که این چادر مقبول اخضرت صلی احمد علیه وسلم و مرغوب بیل مبارک ایشان شد بود و بیان نعمت های الهی که در حق آن
حضرت صلی احمد علیه وسلم از حضور حباب خدا وندی اند و بیان آخزت بشیل یاران می باریدند و زور شد از اخضرت

صلی اللہ علیہ وسلم بوقوع می آمد و دفتر دستار مقام شنگر بیان آنها فرموده اند خانچه بر و افغان کتب حدیث پوشیده
بیست و هر ز خواص مجرم پایپسود آنست که برای گم شده هفت بآینی بکوه خوانده گرد اگر در سر خود انگشت شهادت نهاد
ولع بر این تمام صفت بارا صحبت فی امان اللہ و احسیت فی جوار اللہ احسیت فی اعزاز اللہ و اصحاب
فی جوار اللہ - خوانده درستک نند آن گم شده پا فتنه شود و احمد اعلم -

سورة الفتح

کی سنت ہے تا اب بہت سو شہر کی تکمیلہ و صد سی حروف ہیکت و نیسوہ را با سورہ وا لضھی ربطیت کی کہ تعداد و نعمتہا کو خود برپا کیا ہے بلکہ در ہر دو منظورست و نسق کلام نیز باہم مٹا بہت تام دار و ہمدا بعضے از فرق سلام و شدیدہ این سرد و سورہ را مکیوہ انکا شتہ اند و ہر دو در دیکت کعت خواندن بغیر فصل پہم اند مقرر کردہ اند لیکن اگر حاصل کنند نکنہ را اور سایہ کہ اب بیک آن حکم بوحدت ایک نیزو نہیں فی سنت میں شو نیم در لفظ و مجدد معنی الاجمیع لقطہ بنا بر دو سورہ اول لضھی وا لضھی استغفار مصیغہ عاصف از دوست مثل اللہ مجید لک یتیمہا کا وحی تا آخر و در نیسوہ صیغہ مستکلم و این فریست پر ظاہر کہ موجبہ بیانیت اسے منافی مناسبت کا لظر بمحض آنکہ رین سرد و سورہ تعداد و نعمتہا بر دو صلی اللہ علیہ وسلم منظورست بہر دو سورہ را مکیوہ قوار و سہم و سہم اند لہ جن لحیم را ز میان اس قاطع کیم میں ایقہم مناسبت در سورہ ہائی بسیار خواہیم پافت بلکہ قرآن جہا منہر حکم کلام ف احمد اپنے طرح بسیم اند از میان ناکثر سورہ تہما لازم خواهد امداد و بجهت معنی اس بنا بر آنکہ نعمتہا ای الہی رحضرت پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم دو قسم سنت کے مردم آن اجس میکر دند و وہر عالم خاصو این نعمتہا را در ایشان میدید قسم سے دیکھ رکنست کہ لظر عوام بلکہ خواص نہیں بان نیزہ آن امیریت پہان و مخفی لیں دو قسم را جدا چہار بیان فرمودن ضرورست قسم اول از سورہ وا لضھی الفصیل فرمودند و قسم دم را در ایک تا شتبہ و رخلاط حاصل نشوونیز نعمتہا بیکہ رحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بیان خصوصت دو قسم سنت اول ایک تعلق بظاہر ایشان ف از دو قسم ایک تعلق بباطن ایشان لیں سورہ وا لضھی بیان قسم اول منظور افتاد و در نیسوہ بیان قسم ثانی لیں گویا یک سورہ برائی تعداد و خصوصیات آنچہ بسی لہ علیہ وسلم در ظاہرست سورہ دو قسم برائی تعداد و نعمتہا آنچہ بسیلی اللہ علیہ وسلم در باطن فرقے کے سنت ہو یہ ایست درست بول ایسیوہ بعضی از مفسرین ذکر کر دہ اند کہ آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود جا بیا ای عرض کر دند کہ ای پر دلگار من تو حضرت ایشان چنین ذکر کر دہ اند کہ آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم در جا بیا ای عرض کر دند کہ ای پر دلگار من تو حضرت ایشان ز امر تہہ خدت بخشیدی حضرت موسیٰ عمر راجلیت ایکی تواحتی حضرت اؤد علیہ السلام را بیشتر کوہ آہن ممتاز ساختی حضرت سلیمان را بپادشا بہت جن ایشان تسبیح باد و ایشان مستثنیہ اکر را نیڈی ائمہ من چہ نعمت خصوصی دیند و در ایں اال نیسوہ نازل شد و ظاہر اوقوع این سوال قبل از قصہ معراب شدہ باشد زیرا کہ بعد ازاں فخر حضرت کے آنچہ بسیل را حاصل شد پیچ کیتا ازا نبیا کے ماضیین عشر عشیرہ آن حاصل نبود و از نکات سورہ الہ من شر

شانِ نزول

لگات ایں سورج

آنست که حق تعالیٰ آنحضرت را بخواست ایشان با هم تبره شرح صدر فرموده حضرت موسی علی نبینا وعلیہ الصلوٰۃ
وسلم در خواست آن از جانب آنکی کردند که رئی شوهری صدیقے باز هم بین مرتبه شرح صدر ایشان را میسر نمای
صراحته در قصه که ایشان را باز او را خود حضرت هارون غیر واقع شده ظاهر گشت و در مقام خود بسیار یاد ناشارت
از بعثایت الٰی و سخواست آدمی سر انجام میشود مرتبه بلند دارد و اینسوره اسره الم شرح از اجنبیت نامید آنکه این
سوره بطرق تاکید اتم و لاله میکند بر منشاء کمال محمدی علی صاحبہ الصلوٰۃ وسلام زیرا که حقیقت آن کیانی
مقدار معنوی آن جانب است با نوار تجلیات آنکه از خواص اینسیووه آنست که هر که اینسوره را یهدیده بارخواند و قدر
آنکه سپسنه خود رم کند او را ساوی خطرات تشوش نمیند و در تدبیرات خطا نگذرد

دِسَّامُرُ الدِّرَاسِ الْمُحْمَدِيُّ الرَّحِيمُ

لئے نشہر ہے یعنی آیا کشاور نساختہ ایم لکھ صدی در لکھ برائے تو مینہ سر ایسا بار وحی را تحمل کر دا سار ایمی دران
مینہ پاک گنجائش نہایند و حکم و عوت و تبلیغ و علم امت فوین شغم دنیا و عالم آخرت ہمہ دوان فرار کپرند و غل غش
خند و حسد و دمائم خلاق بسیر دن روند و نور عکم دامیان و حکمت دران محیط آبید و لفظ لک برائے آن اور دہ اند کہ کشا
ن افتن مینہ تو محض ای نفع نہست تاکال تم حاصل کئی اگر لفظ لک نہیں پوہنچی مفہوم نہیں شد و صدر لعنت عرب
مینہ را گویند و در صراط طلاح ایں طریقیت چینیں مقرر است کہ قلبے دو دروازہ است بیک وازہ آنکہ سمت نفس است
کے پہ صدر است و بیک وازہ او کہ بہ محبت روح است بسیار کشاور و لیکن است مسمی بہ قلبے و صدر بیان وازہ
بیانگ واقع شدہ لپکن صدر را کشاور منازنہ ظاہر است کہ آن دو روازہ زیادہ تر کشاور گرد و لبند اور بجا لفظ صدر
و زندہ لفظ قلبے پر اکہ صدر بجتر لھسن قلبے پت شیطان بیشتر پہ سبب افکار دینوی حرص کے خارف ان ہمایوں
کے از طرف نفس رش بھاید ٹنگے بیکند ولسبب تنگی آن قلبے شیو دلذت طاعوت حلاوت ایمان پہ
پل کم میشو دچون ایجانب قلب پت شر حشد قیام بادا عبوبیت بنشاط تمام میسر آندہ مدعا حاصل شد آیینہ باید
کہ شرح صدر معنی فراغی حوصلہ است فراغی حوصلہ ہر کس قدر راستہ دار و قدر رسمت کمال مرتبہ اورست فراغی
حوصلہ ہر مرتبہ پہ کمال ہاد فتیکہ ہان مرتبہ بیان کمال کم صدر گر نہیں تو ان یافت ہند اکثر عوام الہ سخا ہند کہ فراغی حوصلہ
شنا یا زاد ریاضت دو معلوم کنند بگفتگو ہر گز نہیں تو اند کا یعرف الہ الکا العطا و لا یعرف
الا اللہ علی الخصوص شرح صدر مصطفوی راخود امکان نہیت کہ بشرے کما یعنی تصویتو اندر گردیز پر اکہ مرتبہ
کوئی خالقیت نہست بیکیں ٹھیک حال نہیت و نعم پیل ۵ یا صاحب الہمکو یا سید الشیو مزدجمک
لئے لفڑیں اپنے لفڑیں
لے لفڑیں لفڑیں

باید فرموده فضای بیانی در سینما ایشان واقع است و در آن عمارتی عظیم بنا شده و سبع بینا دنباده و آن عمارت مبتدا بر دار زده شده است که بعضی از آن بدنیا تعلق دارد و بعضی از آن بدین و بعضی از آن بالا دین و دینا در یک نشیمن تصویر باید کرد که پادشاه عظیم الفند در آن نشسته و پادشاهان روزگرین همه حضور او حاضر آمده از دنیا تدریجی ملکت می پرسد و توقعات کسری و توزک تیموری کلمات طیبات عالمگیری واقعات با بری و آینه ای کبری همه در چنان معاشر صحیح متحان میگذانند و حل و عقد ممالک فی اوسیل و جنگ اقبالیم مختلفه و بلدان متابعد از دستفادة میگذرد و در نشیمن دیگری که نشسته که سیاست نشود و تهدید بخلاق و آرائشگی آداب اگر باشی بیان میفرماید و حکماء زمان فیلسوفون چنان از دیگران قواعد راستفادة میگذرد و از هر قاعده که او ارشاد میگذرد از سطوح نظر طویلی از این مسکوی و این سینا وغیره علیهم سپاه اتحاد میگذارد و در فنون خود بکار میگزند و در نشیمن سوم قاضی میگزند عدالت نشسته در فصل خصومات و قطع منازعات راضی کردن متحاصین سحر کاری میگاید و تقدیم ارشادات اول و ستور العمل خود را نشان میگزند و در نشیمن چنان مفتی تجویز پرورداده افق تتمکن عکشیه سحر الفتاوی از زبان اوش میگزند و در هر اتفاق از وقایع جدید حکم آئی را از کتاب سنت بطبق قواعد صول اتحاد مذوده واضح میگزند و در نشیمن کشان چنان و فریض نویسان نوران همچه گردان از را نشسته هر لقطه اور اتفاق میگذرد و در حاجات خود بکار میگزند و در نشیمن پنجم محتسبه برس حکومت آمده جلادان حضور او استاده و ارباب مملکت را پیش او آورده هر کیا بجد و تعزیز عده تواند میگزند و قواعد احتساب اقامت حدود و تعزیرات و سیاست اهل بدعت از دیگر مردم اینکار نماید و میگزند و در نشیمن دیگر زرائع منکرات و پیش بندی مداخل شهوات و غضب و تعدی و غصب و شکافی ها میگذرد و در نشیمن ششم خوش خانی طی بخانی هفت قرأت با وجود و در ایات از بزرگ دیگر پیش مردم میگویند فقاریان چنان از دیگر چهره داشتند و تحقیق میگذرد که راقاعده اوقام ارشاد میگزند و پیش از گزین محبت تحقیقیت همراه بیان میگاید و سوم القاعده بیران از همار و اخفا ولات میگزند و علی نہاد القیاس در نشیمن سفتم عاند بے اور اخوانی مشغول بوطائف از اجل شسته دنیا و مافهار اجرای این داده از صبح تا شام و از شام تا صبح بتلاوت قرآن و اذکار بخوبی و حسن حمدین جزئی و حزن اعظم علی قاری و اور ارشح اشیوخ اشتعال از دو محبت کشت از اراده کار عالمکه علوی و فیصل محسن متاثر جو ق جو علی و اگر داده آیند و اور اجضور ایشان انتی و تلذذ عظیم حمل میشود که دنیا و اینکار افروموش میگذرد و مردمی سرین کار و اینکه از دی تقویتیش این محبت میگایند که راهی کیفیت از ای نوافلی روز و شب میفرماید و همگرایان و عیار پوشیدن ای خود رون طعامه لاتناول مذودن و ما هزار دیدن غیر ذلک ایشان میگیرد و اوقات خواهید داشت او بزرگ بور و مجموع میگزند و در نشیمن هجتم عارف کامل اسرار ذات و صفات و فعالیتی را که در عالم منتشر و پراکنده مذوده حلم بمنها میگزند بر زبان گویا فرشان خود اینچنان میگزند و مردم اینکار اشتو حاکم که وصی صاحب الحکم را از زبان اینیون میگزند و لذت نهاد

عین میلکی نہ در شیئن نہم واعظے بر سر محبر شستہ مجلس حام آراستہ قلوب لا بخیش وارواح راجھرت آورہ کسی ابھر
در ثواب عظیم پرسراہ میں آردو کسی را بخوبیت از عذاب الیم تو پرمیدہ و قافع قبر و حشر و شر و حساب میزان و عبور
پلھر اط و عقوبات دوزخ و مراتب عالیات بہشت اعمالیکیہ درین مقامات نافع میشوند یا ضر میکنند یہ بیان اضطر
مردم رائشان میدید در مجلس ا و کافران زماری شکنند عاصیان توہینیا یند و سخت دلان نہم میشوند و حق شنان خود
شناست در در شیئن دھم رسول صاحب عزیز کے انواع تدبیرات و حیل رہنمالت قلموست فروہراہ آوردن الشیان
میفرماید فرمد می را پر کے اینکار با خود رفیق ساختہ لقدر استعداد پر کیت ای تبلیغ و دعوت ہر جامب میفرستد و
معاملہ ہر قوم را بار رسول خود می شنو و وور تدارک آن معاملہ بغیر صائب خود تدبیرات منجح و کارگر القائم ہماید در
شیئن زدہم مرشدی کامل صاحب طریقہ کہ ہزاران طالب اور ہجوم آورہ حل مشکلات از و میخواہند را و بعد
استعداد پر کیت دراز ال حجاب نگرت میکوشد و طلاق و صول رائشان میدید و باحوال مقامات و مراتب صاحب
ولادت میفرماید و در بواطن مستفید ان توجہات تائیزیت گوناگون میکشد و کار خلمنہ ارشاد و تذکیرہ الرم نہماید در شیئن
دو از دھم محبوب ناز نہیے ماہ جنینے بلکہ کعبیہ شارک بخال جمال الکمی بدین در آشیانہ خود ساو طور مثال کے انوار حسن انبی
یران نافہ شان محبوبیت الکی در جلوہ گرشدہ صید و لہاچا ذبیح جنت میکنڈ ہزاران ہزار عاشق حن انبی دیوار
جز قوع منفعت و استفادہ کما لے از دور دست بجا و بہ کند او دو یہ می آیند و بر آستانہ او سخدات میکنند و
شناق لمعہ از جمال او نیند و این مرتبہ ازان مرتب کہ حکیم از شہر نہادہ اندک بطفیل این محبوب مقبول سخی از
اویام است اور اسم معہ از محبوبیت آن نقشبند و سجد و غلائق و محبوب لہاگشہ اندشل حضرت عنوٹ الاعظم و شنہ
سلطان المشائخ نظام الدین او میا قدس لعلی سرہما و الگسی کو درین زہمیں شب و شکے بخار طریقہ میدید و درین کارہاند و
تمام نہاید کہ عمل ہمہ این شغال از کیاست بایقین جرم خواہ کرد کہ اسیہہ پر توہی از الغار کمال محمدیت صلیع کہ
شناخ و شناخ و شعبہ رشیعہ بر مثال جداول از بحر جد اشده و بحر طائفہ رسید و و آلطائفہ را از اقران خود ممتاز گزندگانہ
رسینہ محمدی اند علیہ سلم فی الحقيقة بہیت مجموعی این کمالات بودہ ہر روز و شب ہمیشہ اینکار با و این شغال از تھنبا تم
غوارہ صفت جوش مسیر و چانچہ بر ایں سیر کہ احوال آن تھنبا ملا اخطر مینما نید پوشیدہ نیست قاعدہ حکمت است کے
حد و رفع اعمال ائمہ بر کیت شق بدون حصول ملکہ آن افعال محال است و پرقد رفع اعمال کہ در مرتبہ کمال نظام
پاشد و لالات بر کمال ملکہ مینما نید و شرح صد حسی اجنب اگر بدین تہید مقدمہ فہماندین ایں مشکل است نہ ان
مقدمہ این است کہ نسبت عالم غیر عالم شہادت چون نسبت صلن فرع سی نسبت شخص بظاہر ایں پر حسیز را کہ
در عالم شہادت واقع ہست اگر در عالم الغیب اصلیت فہما و الاجوہ بر ایں خیال بخ طبع ام بودہ ہر چیز غیبے ما اگر
در شہادت مشاہد صورتے مباشد چون رخت بی بر دلیل بی دلیل خواہ ماند امہد اگفتاند بہر صدر عالم لوح مصدد است

و هر چه در عالم اجسام است مظہر است چون این مقدمه الشه شد لیپن یید است که هرگاه شرح صد معنوی احصای اند علیه و سلم در عالم غیب قرار یافت در عالم حسن بچهار مرتبه صورت گرفت اول آنکه آنحضرت صلی الله علیہ و آن حمل مادر بودند که پدر آنحضرت صلی الله علیہ و سلم وفات یافت بعد از آنکه متولد شدند مادر آنحضرت مادر است ابری پرورش بدایه بسیار دو عرب آن خاوت بود که فرزندان ابری پرورش با ایمان میدادند تا بخانه خود ببرند آنها در این ایام خذلان شیراز از قبیله بنی سعید که در نواحی شهر ظائف سکونت دارد برای طلب بچهان مکان معمظمه ایار و شدند این دایه آنحضرت صلیعمر را قبول نکرد از جهت آنکه پارند اشتند وزنه خلیفه نام که از جمله آن زمان بود او را که بچه غیر ایار پرورش نداد که خیلی تهیید است و بهمایه بود اتران حیران شد که من برای گرفتن بچه برای پرورش مدد بودم اگر خالی بودن بوطن و مخفت و خجالت میکشم ناچار این بیسم را هر خذل لوع منفعه در پرورش او خذلان نیست اختیار کنم آنحضرت صلی الله علیہ و سلم گرفته روان شد برای سواری خود خرد لاغر میداشت که هرگز راه نمی توانست رفت بچه و آنکه آنحضرت دو کنار گرفته بران خرس او شد آنقدر قوی و تیر رفقار گشت که از همه آن بیش پیش میرفت فرم قافله ازین تجھیز بکسر دند خلیفه چون بخانه رسید گو سفندان خود را بیشتر و لاغر گذاشت آن بود دیگر همه گو سفندانش شیر آور گشته و فربه شدند باین داشتند رسیدن برکت این بچه است بلکه شفقت آداب و روش میکردند آنکه آنحضرت آن رخانه او همراه ساره شدند روز داشتند رسیدن برکت این بچه است تهنا سیره گو سفندان این حصر بودند که ناگاه دو جانور کلان بصورت لگن که آنرا در زبان گذیر گردیدند و از شدند بکیه مردیگر را پر سید این بچه خمس تا آن فیگفت که آری پیش کرد و توجه آنحضرت آشندند بسیج ساران خانه ایان را بگزیدند و این بچه را از خود شکم مبارک آنحضرت صلی الله علیہ و سلم را گرفته بزیر پشت کردند آنها اند اعتصد و بمنقار برای خود شکم مبارک آنحضرت صلی الله علیہ و سلم چاک که فرزند و از سینه آنحضرت صلیعمر دل مبارک برآوردند همچنان که بجز و ازان خلن بسته سیاه برآورد و هر تا فتن و گفتگو این خون بسته مردانه بیضی شیطان است در این میان ایشان را بشستند بعد از این آب ایله طلبیدند و بآن آب ایله طلبیدند و بعد از آن بکسر دند مبارک برآوردند بود و مثال ذر در آنرا بزال ایشان افسانه شد بعد از این بکسر دند بگزیر گفت که این را بد و زر آزاد و خسته بیرون بود و کردند سینه مبارک آنحضرت صلیعمر را دوخته برآورد کردند خانجنه انس بن مالک که خادم ملازم آنحضرت صلی الله علیہ و سلم پرورش کردند ایشان را شویں دادند و سینه مبارک آنحضرت صلی الله علیہ و سلم میدیدند و درین امثال ایشان دایکه نان آزو و گرفته می آمد اینجا مشاهده مفهوده مفهوده باشه پیش مادر خود میر فتنه او بیضی طرب شویه خود را گرفته رو بصر امیریه و آنحضرت را صلی الله علیہ و سلم می بیند که متوجه است اده آند در نگ مبارک کا ہمیده بسیار شده دایی ایشان از در کنار خود گرفت و تسلی داد و از ما حسبرا

پر پیدائشان آنچہ دیکھا بودند و بیان فرمودند و این باز با حدیث تمام و رحایة نسگاہ میلاد شہنشہ پیر زن پر آمد کے نمایہ داد
تا آنکہ شوپر او باز لگفت کہ این طفل زوج اس سبب مخلوق است بروئی پیر زن پر میکارد کہ عقل مل از دریافت آنها عاجز می آید بیان
اور انزو ما آئیستے پر سعد پیر شاه شہنشہ که اور انزو وجد او کے عبد المطلب بروئی پیر زن اینچہ درین عمار شاہزاد خود رسمیانہ بود
با که شرح صدر واقع شد منظور آبیو دکه آنچہ در دل طفال بیکار از حب طاعت و لهو و عجت و دیگر حرکات شاہی بیان
از ول مبارک الشان صلی اللہ علیہ وسلم دور کرد و شوحنی چہ کچین واقع شد که انجناب را در حالت صورت طفولت
حملہ التخلات بخلاف عجت و بازی و عجیب بتو و بوقار شکیں شہنشہ بروئی خاست میفرمودند و تم انکہ ابن جبان حام
وابیو نعیم و ابن عباس کردنسی ای مقدسی عبد الله بن احمد روزانہ مسند بسند صحیح روایت کردہ اندکہ اخشت صلی اللہ
علیہ وسلم چون ۴۰ سال شدند و صحرائی بودند که در کس بصورت و خطا شدند خضرت صلی اللہ علیہ وسلم میفرمودند کہ میں مانند
چہرہ پاک آن دو شخص سمجھا و چہرہ ولی ندیدم و بعوی خوش که ازان ہمامی آمد ہیچ عطری نمیشد اعم مانند جامشہ آن دو شخص
نقامت و صفا و دخشندگی ہیچ جامہ نظر من نیا مدان ہر دو شخص جس سیل قیاس کا میل عم بر قند پر باز و کمر الجھوک
کہ حملہ امعلوم شد و پاسی تمام بفرضہ خقا مراغلطا نہ کہ ہیچ عضو من جیا شد و در ذکر و بازا انہا شکم ملا جاک
کر وند و حملہ خون دبر آمد و در دنه شد ویے ازانہ لب بطبش زرین می آرد و بیک تمام در دنه هرامی شہنشہ باز کی مردمی
را گفت کہ دل میں راچاک کن غل حسد از وی دور کون ن برا در دند و پر تا قند باز لگفت مہربانی و شفقت دل ان
پندرہ از چیزی بصورت مل سیمین رو و دل من نداشتند و دامی خشکی برشاں فر در بالا آن پریدند باز انگشت خضرت
را اصلح کر فتنہ کھنند کہ برو و سلاست با اشنا خضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند کہ من ازال وقت فر دل خوش قفت و در
بر پھر خیر و کمیری بایم و این با راحضرت لا صلی اللہ علیہ وسلم چون سنت ملوغ قریب میده بود اذ اذ ازم جوانی میں
بیشودت و سورت عرضیتے برا فی عصمت از گناہ اذ تعلق با می در صفت دارند و پیشتر طلبہ آنها در جوانی در مابعد جوانی
ست حق صدر مکر واقع شد متوم آنکہ چون سہنگام بعثت قریب می وزان مل وحی برو دل مبارک خضرت جاند پیش
باز دیگر دل میشان از ای تحقیقی و تقویت چاک کر دند و این قدر کا محقق ایوبیم در دلائل البردا و دطیا اسی حاشیہ بن بی جی
در مساید خود چین آرزو اند بر وايت حضرت حاشیہ صدیقہ کشمیر بار اخذ فرست ۲۳ تدریز فرمود و بیو دند کہ میک ماه اعتصما
نمایند و حضرت خدیجہ بزرگ در این الحتكا ف شهر مکیان حضرت شدند باتفاق انان ماه رمضان بود پر دو دن غار معمتنگفت
بودند شے از شہر امداد رمضان ای خضرت صلح احمد برائی دیدن صفت و لطف کردن بستار بار پر آمدہ اسادہ بوند که آوان اند
حلیک ای خضرت صلح احمد میر مایند کہ من چیان میں کردم کا میں از قبیل فجاہ چنستی یعنی گذر جنے درین لقوعہ افغانستان نیڈ
در غار رسمیہم و حضرت خدیجہ بزرگ اگاه کردم و قصر کغم خضرت خدیجہ بیک لگفت کہ لیں مشدہ است زیرا کہ سلام علیک علامت میان
دو حالت است ترس نگنبد بار باز دیگر برآدم میدکه جب تعلیمیہ سلام بر جنحت آفتاب شستہ میک پر خود را بشرق رساند

عپ و یگر رامغرب من از دیدن این خالص بازتر سیده بخت خار متوجه شدم چهربل علیہ السلام مرا فرستند او در سیده
در میان من در میان روزه غار عامل شد تا بدین و شنیدن کلام داشت اگر قسم دوران وقت جهربل علیہ السلام
با من عدد مقرر کرد که فلان وقت باشد که تهبا عاصم شوی من لذت وقت تهبا استاده نظرماندم چون میر بسیار گذشت
نوایم که بخانه مراجعت نمایم ناگاه می بینم که جهربل میکامیل علیها السلام هردو در میان اسماں نزین غلط
تمام می آیند و مر اهر در گرفته بر زمین اند خند و سپس مر اچاک کردہ دل را با پی غرم در طشت نزدین شسته چیز
از آن برآوردن که هیچ سعلوم من لشدم باز دل را در مکان خود گذاشتند سینه را درست کردند و هر دو فرشتہ مراد است
و پاگر فسته برگردانیدند چنانچه آذند را در وقت رخین چیزی از مشقی نیاز نداشداز آن مهر سبب برداشت میزدند
تا آنکه اثر زدن مهر را در دل خود یافتم چهارم شب معراج و این بار شق صدر برای آن بود که دل مبارک اخضرت
صلی الله علیه وسلم قوت سیر عالم ملکوت بهر ساند طاقت ویدن تحبلیات بدهیه و ازار شدله پیدا کند و انقضی شهود
سو اترست درین قصه معراج حاجت ذکر کردن آن نیست در آن قصه پر کردن این حکمت قایم نیز نمک در آن
چنانچه در مقام خود گذشت بهر حال این شرح صد حقیقی نونه شرح صدر معنوی بود که بار بار ظهور می آمد و سر در تکرار آن
نیز در مطابق این قصه اشاره کردند چنانچه پر شیده خواهد نامد و چون لغت اولی بر اینحضرت صلی الله علیه وسلم
سلیم چنین بود که سینه مستعد اداری شدرا باین مرتبه فراخی بخشند که بخایش این کمالات در آن توانند بود اول این
سوره همین لغت را بر طرق استفهام انکار می کرده بحکم فی لتفی اثبات بوجه تاکید مفید اثبات میشود باید و مانند
بعد از آن رد لغت دیگر اکه از آثار این لغت اند نیز برای تنبیه آورند که از آنها نیست و وضعنای میتوان
دوز کرد و می اند انتیم سبب این توسعه حوصله عذت و زلک یعنی از تو بار ترا چه هر چیز در مستعد اور دشمن میباشد
بحکم جبلت تحصیل این میلان میکند چون قوی و جوارح تحمل آن چیزی نمیتوانند کرد آن چیز بارگران بمنظیری آید
مشلاً صفات عزمی که بالطبع میلان تحصیل میباشد دارد اور این دل نیز میباشد که همچوی مجمع فوج عظیم
کشیدن محنتها بدبندی والام روحلانی بگزایی مطلب سیر نمیشود ناچار بر دل او بارگرانی اند چون حوصله
فراغ باشد مژاهمات و معارضات اسایب مختلفه هر کمال نزدیک او بشهی خنگی تا شیر نکند اثر آن باز در ور میشود
بکی و سهویت تمام حائل میگردد الذی نفقر ظهر لَكَ یعنی آن بار که وقت اکرده بود و قرینه نکستن نمیدارد
لیست ترازیر اکه محبت تو خواست که جمیع این کمالات راجمع نایم دل تو سبب نشویشات نفسانی شی میگردچون
حصله فرج بخشند که اینهمه بر تو آسان شد و ارباب تفسیر بیان این دل را پی راست رفتہ اند و پی بحقیقت کا
برده اند و بعضی گویند کسان اند و بیرون شدن از مکه بود و ازاله آن اند و بسایر این دل را پی بخست که
که آن اند و بجهای کافران بود و ازاله آن بتایید و نصرت آئی و بعضی میگویند که آن اند و بعزم نایافت

حکم و شرایع ملت حنفی بود و از آن اندوه بوجی قرآن و بیان شرایع شد و بعضی گویند که آن اندوه غم امت بود از آن بدادرن مقام شفاعت شد و بعضی گویند آن بار برداری رسالت بود و از آن به پسران نیک یاران خان شار موافق شک صدق و فاروق و دیال سورین و مرضی شد بهر حال آن خیابان بزرگواران ذکر کرد و آن قطعاً است از همان دریا و پرچه ایست از همان شش گز دوم از آثار شرح صدر آنحضرت صلی الله علیه وسلم این است که در رفعت ایشان که کیمی و بلند کرد یعنی برای تذکر زبان مرتبه جامعیت کی لات ترا میسر شد که طل منتبه او هیئت گشته و با این جای تصرف و طاق برآمدی حالات اسماه خدا یاد کنند شناگویند اند رسول دانست و اند رسول چنین فرموده که واجب الاطاعت است و علی یہ القیاس و در حدیث شریف وارد است که آنحضرت صلی الله علیه وسلم ارجحیت جبریل ع پرسیدند که رفع ذکر من چگونه فرموده اند حضرت جبریل علیه السلام گفت که ذکر تو قرن ذکر خود و گردانیده اند در بانگ نماز و اقامت والتحیات و خطبہ در کلمه طیبه در کلمه شهادت و در امر باطّاعت که اطیعوا اللهم اطیعوا رسول و در حرمت معصیت که من بعض اند رسوله فان له نار حبّهم خالدین فیها ابد پس هر حاکم ذکر خدا اند ذکر رسول نیز همراه آنست مگر در تسلیم اول خریانگ نماز که فقط لاله الا الله گفته می شود دوم در عطسه که فقط الحمد لله گفته می شود سوم وقت فیح که فقط بسم الله گفته می شود و استثناء این هر سه جاران نیز و چهار است که در مقام خودند که مشیود و چون هر سه نعمت اصلی و فرعی را بیان فرمودند اخلاق اهل خضرت من میان این انبیاء یکم که دارند ثابت شده عالم این می خواهد که اینهمه برکت صلیت که برخوبیها کردی و در راه ما رنج بر دی فلان ممکن که دارند ثابت شده عالم این می خواهد که اینهمه برکت صلیت که برخوبیها کردی و در راه ما رنج بر دی فلان ممکن **العُسُرُ دُبِرِی**^{۱۰} یعنی بین تحقیق همراه سختی آسانی است که در عین آن سختی از پیشگاه خدا اندی بر زمی مشیود آسانی دادن طاقت تحمل آن سختی است که بسبب آن سختی سهل میگردد اگر بعد از وقت مصیبت پاسخ ازان سختی آنرا یاد کنند هر گز طاقت تحمل آن را در خود بینند و این قسم آسانی آنحضرت را صلی الله علیه وسلم در سختی تحصیل کنند لات تعلیم صدر و فراخی و صلیله عطا شد تا لذتگ طول نشدن و پر کمال را با وجود سیوح موانع وحدت مراجعت متنوعه بمنتهی ای او رسانند این **مَعَ الْعُسُرِ دُبِرِی**^{۱۱} یعنی تحقیق همراه آن سختی آسانی دیگر یعنی هست و این آسانی آسانی ره منزلت است زیرا که صبر در سختی اگر برایت خدا استعمالی است پس موجب رفت مقام و منزلت نزد او تعالی است و اگر برایت بذریع است موجب اشیات حق حق خدمت و مشقت برآن بنده مشیود و بلذت ارتقاء مرتبه مقام آن سختی سهولت و آسانی تمام پیدا میکند چنانچه در ارباب دنیا متحن مجرب است ویران تقریر واردن مشیود سوالیکه درین تمام مشهور است و آن آنست که لفظ مع در لغت عرب برای مفارحت و مصالحت است پس متفضی اتحاد زبان باشد و استفاده از زمان عسر و سیر ممکن نیست که ضدان لا یجتمعان و توضیح جواب مطبق قواعد انشمند آنست که اجتماع در صد از جهتین متقارن تیر ممکن است و چنانچه گفته اند که سافر از روزه داشتن اگرچه شقت زد

است اما بسبب می افتد سلامان آسان میگردد و مصیبت زده اگرچه مصیبت شفت است لیکن رسیدن بخت نه
آئی و درین افتتن جزا سهولت است و اگر ضعیر را تنگستی و فقر و حبشه شفت دنیا است لیکن خلاصی از حساب نادان
و خیچ مال در آخرت و مامون بودن از ذر و وقار طلاقان طریق مصادره ظالمان کمال سهولت است پس تو اندر
چیزی ره دریک زمان بخوبی عسر باشد و بجهت دیگر بیشتر بعضی از ارباب غیرگفته اند که لفظ مع هر چند در اصل لغت
پر از مقارت است لیکن چون چیزی ره پس از چیزی ره در زمان قریب میگردد و این اتصال قریب
مقارت اعتبار کرده این لفظ را در اینجا استعمال میکنند و این مقام از همان قبیل است که سختی دنیا ہر چیز
در از و ممتد شود لیکن بسبب کمال اتصال آخرت بدینیا حکم مقام دارد و تکرار این آیت مدارد و وجه است اول
آنکه در حدیث شریف وارد است که آنحضرت صلی الله علیه وسلم بعد از نزول این آیت شافع و خورم برآمدند و بار
فرمودند که خوشوقت شوی چیز تعالیٰ بر سختی دنیا در آسانی و عدد هفت مرده است پسی در دنیا و کی در آخرت چنانچه بعض
از اهل حکمت باین معنی لشاره نموده اند بیت اذ الشتافت بک البلوی فکر فی المثلث شرح بیان
یسرین اذ افکرته فاضر حیعنی چون شدت کند بر تو بلاست پس تفکر کن در الم شرح زیرا که یک عشر در میان
دویسرا قاع است چون در آن تفکر کنی پس خوش شود شاد باش و در حدیث صحیح وارد است که دن یغلب عسر
یکی و چیزی بیعنی یک سختی بردوا آسانی غلبہ خواهد کرد اگر در چیزی با خاطر کسے بلند در چنانچه یسر و دعا و دعوه کو رست عشر زیر در دو
نمکور است پسی حدت عذر و تعد دیسرا ز کجا فهمیده شوی جویش آنکه اهل عربت میگویند اگر تکره را بعد از نکره یا مع
آرد مقتضی مقارت میشود و اگر معرفه را بعد از نکره یا معرفه آرنم مضمون آن اتحاد یعنی باشد چنانچه در اسلام ایضا
فرمودند سو لا فعصر فرعون رسول واضح است و در جده لر جل فقلان جل نیز ظاهر پس عشر را در دبار معرف
آور دند ہر دویسرا کی باشد و جا نکرها آور دند دویسرا فرمیده شد و دم آنکه تکر برای تاکید است زیرا که در وقت سختی
توفع اسلی نمیباشد لیکن مقام مقام آنست که گرفتار آن سختی بمحصول اسما برابر از نکره باور نکنند بهدا محتاج
بنکید و تقریر این مضمون گشته اند و ہرگاه از تعد ادعیه های خود بر حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم فارغ شدند شکر
این نعمت از اینجا بد خواست میگیرا پندر فاذا فهمت فانصهبت یعنی چون فارغ شوی از اداء حقوق
مرتبه و هر منصب که بتواده ایم مثل بیوت ارسالیت و ارشاد و معرفت و غلطات بکبری و قضاؤ انساد اهتماب
و دولایت و غیره زلک پس برج نکش و محنت نمایز را در کدن فدا و امدادیت فارغ غب یعنی رسوبی پر در دگار خود کی
ترابیان نفع پرورش کرده و بکماله رسانیده که از کمالات افراد بشری بالاتر است پس عزت کن عزیز و را در نظر بین
و بعضی از مفسرین چنین گفته اند که مراد آنست که چون این نماز فرض فارغ شوی است خود را بر لئے دعا و دارست
گفته اند که چون از تشهد فارغ شوی بر لئے دخوا و آخرت خود دلکن با قیام زدن بینا سو اکثرین اهل است

میکند و آن آنست که المفسح را بصیغه مضارع چراً اور دند و معطوقات دیگر امثل و وضعیت و فعنا بصیغه باضی چرا ذکر کرد و نجاشی در تفسیر اشاره کرد که شرح صد لغت اولی است سقراط اثنا کاری برخی آن متوجه کرد و ند و بصیغه مضارع آور دند نیاد لاله بر صحبت و شرح صد کماید و وضع صرف لغت فرعی آنها بسبب صد عالی شد اما بصیغه که دلالت بر تهران نکند اذ ذمودند اشاره باشند هر یا بن شرح اجز فضع درفع فارغ شدید که کرد و شرح صدید که دلالت بر تهران نکند اذ همان شرح است و احمد اعلم :

سورة ۱۵ الحمد

ایسراه ملی است هشت آیت و سی چهار کلمه صد و پنجاه حرف است و این سوره را سوره نامیده اند که تین در لغت عرب میوه اخیر را گویند و اخیر جامع ترین میوه یا است چنانچه بدین انسان جامع ترین ابدان است و بجهة تهمیں جامعیت مشتخت فیضان روحی گردیده که جامع کمالات است پس مشابه الفاظ قرآن که متشتمن اسرار جامع اند و مطلع درین سوره اثبات شرع و معاد بتاکید تمام است و این دار او ولہ میں سوره چهار قسم مذکور است :

پسحُ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دَالْتَيْنِ یعنی قسم پا اخیر را اخیر اور میان میوه ها خصوصیتی است طاہر خصوصیتی است باطن اما خصوصیتی طاہر اوس است که هم فذاست و هم دواست که هم میوه است زیرا که اد طعامی است لطیف سریع اهضم میین طبع و مواد متعففة را ز درون بطریق عرق بر می آرد و این دلایا و عود حرارت تپه فائدہ میکند و بلغم را تخلیل میکند و گرد و مشانه را از نگپاک پک میکند و بیدار فریبه میسازد و مسامم را الفتیح میکند و در ازاله سده که بده طحان منتظر است و از عجائب این میوه آنست که تمام آن گرد و مشود و دشته دارد که باشد اند ابر شال قرآن که به لب سنت را قشر پافتنی در دو نه استخوان ندارند و در حد شریع دارد است که خصیه برای اخضر صلمع طبقی پر از اخیر بطرق میوه پیش آورده اخترت معلم ازان اول فرمودند و بیان نیز ارشاد شد که تناول که بند ازین میوه فرمودند که اگر مکوب میوه از هشت زانی شده است در حق نہیں میوه هم گفت زیرا که این میوه خسته ندارد و میوه های هشت همچند سنت رس بجزرید از را که قطع ماده بواسیر میکند و از در دل قرس نافع میشود از حضرت امام علی بن موسی الرضا منتقل است که بعد از خود دین این بزر بود و همان دفع میکند و مردی سر در از هشت زانی فاعل امان می بخشد و نیزه از عجائب این میوه آنست که بقدر یک نیم معتدله اور آفریده اند تا هیچ وجہ در خود دل ان کلمنت و شفت بهاشد و آما خصوصیت بدان پس از اختمام انتشار که مشابهت تمام دارد بار باب کمال زیرا که طاہر فناطنش بکسان است حسته ندارد و آخر نمی اند از د بخلاف میوه های دیگر که طاہر آنها خود دلی و باطن آنها اند اصنی است و نیز درخت این میوه درخته تر است که کمال خود را قبل از دعوی اطمینان میکند اول میوه می آرد و بعد از آن شکوفه بخلاف میوه های دیگر که درختان آنها اول خود را به و شکوفه از استه می نمایند و بعد از آن بار می آرند پس این درخت گویا صفت ایثار دار و که اول غیر خود را نفع میدهد از آن نکر که اشتگلی خود میکند و درختان دیگر مانند اینها بطالات اند که اول خود را ای از ایند بعد از آن بدیگر این نفع

میرزا نندوزیر فیضی که این میوه دار در صوره باعث دیگر نیست که در یکی میال چند بار صیوہ محی آور دو معنده این میوه را
است با انسان زیر آنحضرت آدم علیہ السلام را چون سپاهیت باز نکاب حیثیت خواهی پشتی از برگ شدید پنهان و
مکشوف العوره مشد ند چون نزد هر درخت برای گرفتن برگ میدانیدند با شرمنگاه خود را پوشند هر درخت مریک
برگ نمیدارد چون نزد میکاین درخت رسیدند نمکشید و برگ یسما آزان گفتہ شرمنگاه خود را پوشیدند و آنچه بعضی از
فلاتحت گفته اند که درخت کامل آنست که ده چیز را جامع باشد بیخ و شاخ و برگ و گل و میوه و خسته و صمغ و لبیق و قشر
عصماره مثل خرم او هر چه ازین ده چیز گسترداشته باشد ناقص است پس اینچه که خسته ندارد ناقص باشد جواب آنست که
این نقصان عین کمال است چه استخوان بکار نمایند آید اذ اختنی است پس نبودن آن بهتر از بودن باشد هر حال
نظر به جامعیت فوائد و بی ضرری قسم مان خورده اند و مناسبت آنرا باجامعیت انسان می گذارد فرموده از زین
و قسم بدخت زیتون که ثره آنرا نیز زیتون گویند و آن نیز جامع فوائد بسیار است هم در ظاهر هم در باطن اماده ظاهر
از انجمله آنست که ثره اور چون در سرکه اچار کرده بکار برند قوت معده دهند شهربار افزون سازد و زیتون چنین را
چون در غذا استعمال گند غذا بسیار دهد و بدن را فر پنهانی ده قوت مجاعیت را زیاده کند و چون مخ استخوان زیتون را
با پیه و آرد بیامیزند و ببریص طلامان بیند برص لای در گند و عصاره زیتون را چون نه جوی ناید بسیلان بحکم را تفعیش
و نمک آبی که زیتون را در آن اذ اختره باشد چون بدآن مضمونه گند زدن ندان احکم گند و آنچه در آنجیز فوائد جمع است که
هم غذاست و هم فاکتھم هم دوا و زیتون نیز موجود است مع شے زائد و آن آنست که زیتون را تامد ته در از نفع
با اینظر لقی که آنچه خام از دی می افتد از آن رو غن میکشند و آنرا زیت الانفاق میگویند و در روشن کردن جراحتها
وقنادیل بکار می بند و در دشنه اول بجایی صافی و لطیف همیا شد که در رو غنیمای دیگران قسم است و آنچه چنین در سر
میشود از آن نیز رو غن میکشند و او را زیب طیب نامند بوئی خوش از دو در منافع بعیدیل است برای کشادن قلعه و
سد ها و اسپهال مانند و میں اخروع یعنی رو غن بید انجیر و ده طلا و ضماد مثل رو غن تخلیجه ت شرکه جمه و جرب و قی
صدارع و محافظت سیاهی مو و ازاله در دلقرش لو جاع مفاصل و ازاله سبل و رطوبتی غلیظ که در اجلن بجه
میرسد بسیار مفید است و برگ نندگی عقرت بندان آن فائد میدارد و آماز باطن لیز انجمله است نورانیت و نوران
خطیم که بعد از رو غن سلطنت ران بهم میرسد و بآن خصوصیت باطنی مناسبت تمام بار باب کمال فارده چون مسویه حیات
خود را در بوئه ریاضت گذاخته و در تلطیف روح کوشیده رقتی پیدا میکند نورانیت و شرق خطیم بهم میرند معمده از نور
رو غنش از امتیاز حلمت و خانیه خلیصت ای باشد بمثال نورانیت اول حکام خلاف رو غنیمای دیگر کمثل صحا
ریافت باطله هم زیج بطبعت خانیه همی باشد و نیز مناسبت تمام از دو اصحاب فکر و متدال که مواد معلومات را در قوت فکر
اذ اختر اصالت اذابت مینمایند تا موج جرب اثرات و نورانیت گشته در مطالعه حقائق اشیا چون روشنی جمیع بکار برند و نوران

ن اسباب تمام دار و بالغ از قرآن که هر چهار معانی آن الفاظ را از ملائک لفظیه تحریر نمایند شرق می‌نور حقایق آنی
لایش و معان نمایند و از اینکه آنست که پیش در خت عالم انقدر عمر را زنداد که این خست دارد و فلسطین که شرکت
نمود و مشهور در اقلیم شام در ختهای زیتون نشانده بونیان حال موجود است یونانیان و یونانیه سکنی در آن دیار و از شد
آبودند پس عمر پر در خشی ازان در ختهای این تاریخ قریب بدو هزار سال سرمه دار اینکه آنست که مبتنی بر مبنی این خست
در ملا دشام است که منزل نبیا و مقام اولیاست و از اینکه آنست که حضرت پیر یحیی علی نبینا و علیہ السلام این خست
را وعده برگزت فرموده اند و از اینکه آنست که در قرآن مجید آن خست را شجره مبارکه نامیده اند و از اینکه آنست که اهل
تعییر نوشتند که هر که خود را در خواب بینید که برگ زیتون بود داشت گرفته است این را بشارت با اینکه بجز ده رفعی تسلیخ کرد
نمود و در لفظی نزد این سیرین کم رتبه المعرفین بود آمد و گفت که هر را در خواب نمودند که از هر دو لایخور این سیرین
که از میوه زیتون بخوردی که در حق او در قرآن مجید لاتر قریب ولاعترفیه وارد شد و در حدیث شریف است که مکلو
الزیست و ادھنوا بر فانه مز شجره هبازکره یعنی بخوردی از زدن عن زیست ماش بکنید بآن بدین خود را زیر الامان
بر عن گرفته شده است از درخت با برگت بالجمله درین قسم ترقی واقع شد و شریف است که مکلو
پاد فرمودند که منافع ظاهر دارد بے نور ایست باطن درین قسم زیتون را ذکر کردند که سه پره منافع ظاهره نور ایست
باطن پیر و دار دل مناسبت او بکمال انسانی مبتنی شد و طور رسینه میگردند و قسم بکوه درخت ناک باید داشت
که طور در لغت کو در آگویند و کوه و قسم باشد اول درخت ناک که آبها اور دار وان دارد و سبب آن بهادر خان است
دران پیر ویند و اقسام میوه چهار معرف و حب از لم که آنرا در لغت هندی جزو بخی نامند و اینکه وزیتون دیگر اش جا
کیار خصوصی درخت سال بیار در آنها خود و میشور وارد و یه عقاوی و مصالح گرم و جدوار دسموم و اقسام
نیمات از نافع و ضار دران چشم میکند و جانوران عجیب مثل گوزن آهون مشکل شر غزرین و دیگر اقسام زیارت
دران پیدا میشوند و این بخوبی معاون ببور و لیست دیگر اقسام بسیار متکون همیگر دندلین جامعیت نه قسم کو خلی
برتری اعلیٰ پیر که هم اقسام نیمات دارد و هم اقسام حیوانات دارد احتماله از دیو و پری در نیقیسم کو مهبا بیار
اعی باشد و افراد انسانی نیز برای انتفاع با پنجه پاره انجام سکونت می‌رزند لبین جمعیتی بهم پیر که در پیش جاعش عذر شیر
آن نمود از نمیگرد لیکن با وصف این جامعیت هر کو درخت ناک از جملی اینی خالیست چون در نیقیسم کو و بخی ای
نیز حامل شده جامعیت ائم بهر سید و این قسم کو درخت ناک کو همیست رمیان راه مدین و مصفر که آنرا کوه
گویند و حضرت موسی علی نبینا و علیه السلام را در آن کو و بخی ای شرف ساختندند ای المانا الله رب العالمین
از آن کو گموش ایشان رسانیدند و زنگی ایشان را در آن کو و حائل شد بعد ازین قصه نیز حضرت موسی
در آن کو رفتند برای مناجات همچه هاکشیده اند و عبادت‌ها نموده الواح توریت را از جنبه خداوندی در همان کوه

یافته پر آن کوہ با وجود جامعیت ظاہر اسرار و حجی سوی علاوه انوار عبارات ایشان از میرجا مخ شد و سری و نوری که در این کوه بخلی فرمود و حضرت موسیٰ علیہ السلام را بپوشش ساخت آن قدر دران بقوعه مستقر و لاسخ ماند که خلی مرالد هور و الازمان برای تقریب تابعان حضرت موسیٰ و امداد و نصر لرعایت ایشان کافی شد پس مبدل او مثیه ای ازار موسوی که تمام بی اسرار بآن منور و مهندب شدند بهمان کوه مبارک است اینها در تقسیم نسبت پیش ساق ترقی فرمودند زیرا که نوری که در زمیون است نور عنصریست که نوریکیه زین کوه بخلی فرمود اعضاً اور ارزیه رنگ و پاره پاره پاره ساخت نور آنی بود که علی مرالد هور و الازمان اثر آن باقیماند و بهمال کمال موسوی اما ایدازان بیرون اشتند درم کوه خشک که درخت آبندار دو آن کوه بیشاج هم مرده انسان است که بظاہر انسان میباشد و در باطن همچو کیفیت انسانی ندارد و اینها قابل قسمت بودند بنا بر اختر ازان لفظ ایلینین فرموده اند و هر چند در جمل لغت طور سینه این کوه درخت ناک را میتوان گفت لیکن در عرب این لفظ خاص بهمان کوه موسوی است که بر دیگر محلی آنی دانع شد لفظ ایلینین از لغت بسط است مزار عان اقلیم شام اند و این لفظ را عربان با نوع تصرف استعمال میکنند گاه ایلینین میگویند و گاه سینه ایلینین چنانچه در سوره قد افبح واقع است که سینه ایلینین حنا پنجه ابو عمر و ناف و ابن کثیر می خوانند و بعضی از مفسر لفته اند که مراد از انجیزی اصحاب که هف است که در حوالی آن درخت انجیز بسیار است و مراد از زمیون مسجد است بیت المقدس است که در حوالی آن اینها درخت بسیار است و بعضی از لفته اند که مراد از زمیون طور زیارت است که کوہی است ببر شرقی بیت المقدس مشرف بر صحرا قصبه و در حدیث شریف وارد است که چون حضرت صفیه صی ائمه عینها و مجده طهر اخیر حضرت صلی الله علیه و سلم برای زیارت بیت المقدس شریف برند و از نماز در سجد الاقصی فارغ شدند اذان برآمدند و بر کوه طور زیارت اسحود فرمودند و در انجیان این نماز گزارند و بر کناره آن کوه استاده ارشاد کردند که از همین جابر در زیارت مردم مفرق شوند پاره بیهیت روند و پاره بد نفع و این بهمان کوه است که حضرت عیسیٰ را زیارت کنند برند و آن مقام را الفشاری التغظیه بیار میکردند و میکنند و بر سر آن کوه همیلاً ذمام فرنگی زنی کنیسه طیار کردند بود و زین آن کنیسه قبیه ساخته که آنرا مصنوعی عیسیٰ میگفتند رفتہ رفتہ آن کنیسه میکندند شد لیکن بالفعل دران کوه درخت خراب بیطی است که متصل آن مسجد بساخته اند و پائین آن مسجد را بیت مصطفیٰ مرحوم بسیار برای زیارت آن درخت را در خرزویه العشره میگویند و چون سلطان صلاح الدین بیت المقدس را از دست فرنگیان فتح کرد و مصالح مندوخت امام زین طور زیارت ابر شیخ احمد حکاری شیخ علی حکاری بالسوی تقسیم نموده و قفت نمود و این قصبه را مهدیه بیم وی الحجہ بنیل پیاده شدند و چهار واقع شد و آن زین تعالی در دست وزیر ایشان مذکورین است پس درین میورت فتح اول بوضعی بیا بکردند که محل نوار دولت اصحاب کهفت است و آن مردم اول گرفته اولیاً اند که راه فنا پمپو کند بعد از آن محل نوار نیز بی عیسیٰ مسیح خوردند بعد از آن محل نوار موسوی نام نیز باد کردند بعد از آن میگذراند و هنالک میل که میمین یعنی قسم

بیفت هزار و دو صد و ده ذراع است و از باب المعلمات تا همان و مناره بی فتح هزار و هشتاد و سه ذراع است
نیز عراق تار و منار که برای واری خلیه نباشد اندیشه بیفت هزار و یکصد و پنجاه و دو ذراع است و از باب
المعلمات تا ببر و هشتاد و سه ذراع است و پنج ذراع است و از جانب شیعیم که بیست مدینه منوہ قائم
است حد حرم دوازده هزار و چار صد و سیست ذراع است و از جانب میان از دیوار باب ابراهمیم تا علامت حد حرم
بیست و چهار هزار و پانصد و نه ذراع است و از دیوار باب الحاج تا علامت حد حرم در انجهت که نیز بیست میان است
بیست و دو هزار و پانصد و هشتاد و شش ذراع است و حساب کردہ هاد در حرم راسی و سفیت کردہ نوشتہ اند و بعد
از حصوصیات حرم آنست که مذکور شد عین جانوران شکار حزاده ایشان شکار کردن درست و نه از سایه آب بیان نیز
وزخت و میانات آنجا بریدن و گنیدن برگ ریختن جائز نیست مگر از خردمندان که بنابر ضروریات دواجائز و اشته اند و
نیز آدمی را بر قصد گماه دران لقمعه موأخذہ میشود و خلاف مکانات دیگر و طاعات و عبادات دران مکان مضام
شیوند چنانچه از حسن بصیری رضی الله عنہ منقول است که روزه کیر در مکبه برادر صد هزار و زده است و باید حرم
بیسے دادن دران لقمعه مبارکه برادر صد هزار ددم است دورست در کام از ابن عباس فی الفکار ده که حسنات
که حرم کل حسته بحکم الف حسته بیعنه هرگی که در حرم کردہ شود برادر صد هزار نیک است و نیز برگه در مکبه برادر شفیع
و برگی او را حاصل میشود چنانچه در حدیث شریف واقع شد که هنمات بحکم لعنة الله تعالیٰ فی الاممین یوم
القيمة تو نیز در حدیث این عمر فی واقع شد و است که هنمات بحکم فکانیات فی السما کا اللہ یا نیز از آیات عظام که
دران لقمعه محسوس فی مشاهد است آن است که اگر در نه مثل گرگ فی پنگ در پی جانوری مید و دادن جانور داخل
در حرم میشود در نه بازگشته مید و در حسلام خل حرم مکشیود و نیز میان حد حرم مردم آهوان ساع در نه را با هم مخالط
و تائیزی مید و نیز جانوران پرندہ چون در پریدن مقابل خانه کعبه میر سند بر است و چپ سخن میشوند و بالا و آن
نیز گذرند و این آیت بهمیشه در لظاهر مردم علوه گرست و نیز آب چاه فرم در شب برات بحدی محبوش که قریب به چله
میر سند و نیز آب فرم را خاصیتی است که شکم مردم راسی میکند و بجا تی طعام قائم میشود و با چله این شهر مبارک سبب
مالیات در نهایت مرتبه علو شان سید است و همذ اقسام مردم را در نیزوره باین شهر خسته فرموده طلاقتین مفترقا
که لفظ خلقنا اکا انسان فی احسن تقویم لعنه قسم باین چهار چیزیں مدعا است که هر آئینه ماید کرد ایم
کسان را در بهترین صورتی در ترکیبی چه اگر صورت ظاهر او را به مبنید بکمال حسن جمال موصوف است هم از
راه استقامت قامت هم از راه خوبی اعضا و تناسی ای جزا کردنش نه چون گردن شتر در راز دنه چون گردن شنک
نشست کوتاه و بدین ایش چون خروم فیل در راز دنه چون مبنی دیگر جانوران بیان کنم معدود ممادعی مذا القیاس
و لیعنی ایضاً ایش چون خروم فیل در راز دنه چون مبنی دیگر جانوران بیان کنم معدود ممادعی مذا القیاس

باین شهر با امانت دیایا من فی مزاد ازین شہر شیر مکه معظمه است که در جامعیت بنهایت رسیده زرگر که پس از از این شیر و تاج را ملک حرفه و عنی و فقیران زن و مرد و دیگر اصناف جامع میباشد و پادشاه عالم و مکانات متبرک از مشاهده شده و قبور اولیا و انبیا و معابد بزرگان مساجد خیر نیز درست میباشد و اقسام بنایات و انواع جانوران از طیور و بیهوده از این پرورش میباشد لیکن در سیچ شهر غانه خدا که مهیط طبیعتی دائمی مستقر باشد و قبله عبادت خلائق افتاده ندارد بلکه این شهر یعنی مکه معظمه که این معنی نیز اور الفصیب شده و باین سبب این جامعیت ائمہ پیغمبر و باپ اینهمه ولد و بعثت خاتم الانبیاء صلی الله علیه وسلم است پس جامع اسرار دجی محمدی است و اواز نیوت و ولایت انجناب دران معادت پاپش دارد و آن نبوت و ولایت جامع ترین نبوت دلایت است پس درین فسخ ترقی عظیم اقتصاد در میان جمیعت پسندت قسمها ساق گویا و جمیعت همچشمی است که اسرار عالم سفل رعالی ادار خود فرمگرفته در عالی و خلق آمیختگی و مترادف داده شهر مکه شیر مسجد مسجد طبل که طول او از عرض زیارتی دارد و کوچه های بزرگ را اگر را و مانند قلعه اقتصاده اند و باد صفت این احاطه کوچه های اطراف دیوار شهر نیا و نیز برخواهن شهر ساخته شده است دیواری که جانشیر قص است معروف بدویار باب علات است که مقبره شیر لقیه شهر است و دیواری که در جهت مغرب میباشد پاره از شمال مقابل هنر مقدسه نبویه است آن سور باب شیکه گویند دیوار که در جانین است آن سور باب الیمن سور باب الماجن نیز نامند و تغیر این پرسه دیوار درسته شد صدر شانزده بحکم شریف آنجا که سید حسن بن عجلان بود و اقتصاد و طول عرض آن شهر این است که از باب علات تا باب ماجن چهار نهار و چهار مرد هفتاد و دو ذراع است و از باب علات تا باب شیکه نیز همین مقدار باز نیوت و وحدت پسند و این کوچه شهر اند و کوه است که را بوقبیس گویند و دیگر را که سنگ سرخ دارد مقابل قبیس است قعیق عان نیز داده این کوچه را خشین مکه گویند ابو قبیس اخشب شرقی و قعیق عان با خشی غربی گویند و در کوه معظمه بنای ای بسیار و شیخهای جاری کوچه را خشین مکه گویند ابو قبیس اخشب شرقی و قعیق عان با خشی غربی که مویخ آن قام است شانزده هملم گرم میشند و چهارهای ای سیده خوشها و قصی و حمامات نیز بسیار است و در زمان قائلی که مویخ آن قام است شانزده هملم گرم میشند آن شهر را دو قسم کرده اند مودا و سفله دار الخیزان نزدیکی که صفا که جانب این مکه است حد علات است وار عویله که جانب چپ است حد سفله است این شهر معظمه دکرم داخل یا چهارست در میان بیت م و عراق و مصرین و اقتضیت آن ملک عشیل است بچشم شهر که از اینچنان این است از آنچه است مدینه منور و از اینچه است پیامبر پیش از بیان که شهر تعلق دارد و عمل کوه معظمه از بخشی جوانب ناسافت دار و رست خصوص از جانب پدر و مادر یا پیش از این سافت رفت از کوه وار بخشی جوانب دیگر که هزار نشسته از طرف راه مدینه سرحد آن بقوعه مبارکه موضعی است که اور اجلاده بن صدقی نامند و آن دیگر دیگر عصفان هر که بر سافت بکشند نیز درست از جانب عراق موضعی است اور اعمی گویند و آن نیزین سافت دار و گردانی که معظمه درین عصفان هر که بر سافت بکشند نیز درست از جانب عراق موضعی است اور اعمی گویند و آن نیزین سافت دار و گردانی که در اینجا شکار کردند درخت ببریدن است نیز است اگر لحیان از کسو شکار بایدین درخت دران مکان قعیق شود بر قدری کفاره میشوند حدم از دیوار بباب سجد الحرام که معروف ببابی شیده است تا دو مناره که بینت هر فره بحد حرم منصوب ساخته اند

الحسنه ابتدا بضربيه که در جزئيه اعمال این شخص ثواب آن طلاقه نمیگيرد و بعده ثواب اور ازدواج زنداريد بلکه در بعضی روايات داردست که بعد مردن تيز فرشتگان را میغیراند که نزد يك گوراد به سبع و بجز پنجم شون باشند آنها
بنام آن بنده بپرسيد تا آنکه روز قيامت از قبر خير دوain خزانه و افراد اتصاف نمایند بعضی مفسرین آيت خود را به
اسفل ساقليين را بر جالت شنجوخيت خرافت محل نزده لذکه در احوال انسان تبدل الصورت و متصفح القوي میگيرد
پشتمند چون کمان داشتم گردد و استقامت قامت بهم پيشود و موئ سر بدن او سفید شده صورت برع مینمايد شکنهاي کم
در روئامي افتکمال قبح نمودار میگردند و منهانها افتاده صورت دهان بدقطري آيد یعنی استثنائي لا الذين
آمنوا و عملوا الصالحة من أسيط ما كردارين هشدار استقطع انكارند و در این تخلف است چون ازین آيات معلوم شد که
دين غالب دن عقل برساز قوي است از شهوت و غضب و همچنان عقل بپور شرع منور کردن پس تکذيب پس جي نماز
حسن حضرت معنوی انسان همین دين است آن حسن هر کس را مطلوب بر غوب اميد و مقام روان نمکنند یعنی میغیرانند که فدا
یگان بعده پاکي دين یعنی پس چه چيز باعث نگذير پيشود آدمي بعد وضوح اين مقداد بدين حال آنکه چون حقيقت پسر
معنوی خود را در يافتي و داشت که حسن آن صورت موقوف بپرسيد که اول عقل بپور شرع منور سازی بعد از اين اور ابر قوي خودها
کي پس چو در تکذيب دين نماذز پراکنده نور دين و با آن عقل همتدی پيشود عقل بمنزله بصرت نور دين بشابشع اتفاق
اگر شعلع آفتاب را ميان نباشد از بصر آدمي بیچ نمیگشайд پس دين از ضروريات کمال صورت معنوی انسان و چنان انسان
بسیار خلل صورت حسي از انسانیت می برايد و بصور حیوانات سخ پيشوچشان با خلال صورت معنوی ازان حدی برايد و ح
معنوی میگيرد و دوکيست که خرج خود را از انسانیت و دخل خود را در حیوانیت را دارد و اگر از راه فساد فرج کسو خوا
که غربت بصورت حیوانیت نماید و را باین مقدمه آن فهمانند که الدين الله بالحكم العادلین آیانیست خدا علاوه اهم
تر عالم و چون مکان پيگراز رعایت خود را پنده نمکه از فرقه بقره دیگر استقاله نمایند ز مرتبه سفل منزل کند و هفتعال حرا
این که از اخواه پسندید که خلاف حکمت است و تحمل است دين بعذر جزا لگریم در این صورت رباطین آيات مابقی باین
طریق توان فهمید که چون قدر هفت عقل فتوی آن بپور شرع نيز با دخشدند باز که بار بعین فراد اور آنقدر تشریف
حسن صورت رسپی حسن معنوی بدل اون عقل فتوی آن بپور شرع نيز با دخشدند باز که بار بعین فراد اور آنقدر تشریف
دادند که پهله شپتیان مشد برآدمي ظاهر گشت پس دادن جزاده روز قيامت فرزند کردن هر دگان و تقليد احوال که سکران
دنيا را پست هاجزان اینجا نامه تهیه بلند رسائیدن چه لعیدي باشد و اینقدر که نذکور شد در بحوزه و قرع جراحت بقدر
او تعالي کافيست داگر ظاهر حکمت عدالت او هم پند ديد اند که جراحت نمکن پس در رسائیدن و فرق در ميان نمک کار
و بذکار زنودن در حالم حکمت عدالت از واجبات است پس چوب جراحت است پيشود چنانچه المسما الله بالحكم العادلین
اشارة بهمین مدل مدل است اپل مجرزانظر قدرت نمکن الوقوع است و نظر حکمت و عدالت اجرا و قرع در عدالت

شرف آمده است که هر که سوره و التین را بخواند و باین آیت پرسد که الیں الله بالحکم الحکمین باید که بگوید بلکه
آن اعلیٰ ذلک من الشاهدین یعنی آرسے تو حاکم ترین حاکمانی دن نیزین از گواهان ام . و در حدیث شرف
آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم در مغازع شنا این ره را بار بخواند و حضرت میر المؤمنین عمر بن الخطاب پس نیزین سوره
بر مواجهه کعبه در مغازل فرضیه میخواهدند ما اشاره باشد بزرگ حرم که بآن زین سوره خود را نمایم خدا علم باصوب

سوره اقراء

ست نزدیک آیت هفتاد و دو کلمه صد و سه تاد حرف است و این سوره را سوره علق نیز نامند زیرا که درین سوره
ذکور است که آدمی را از علق یعنی خون لبته و بخمد شده آفریده اند و این ذکور دلالت میکند که حق تعالیٰ بر جای خود
ولیل را عزیز میسازد چنانچه خون لبته را که در نهایت مرتبه دلت واقع است بصورت انسان به نفس روح انسانی در کمال
عمرت و اراده بخوبی آدمی را با وجود جو کمال ذلت انتشار با نزال قرآن و تعلیم وحی عزت مییزد است بعادیه کافران درین
امر غدغه میگیرد و مبدأ احتطر ابتدا خلفت انسان از خون دفع میگرد و دواین سوره را اکثر مفسرین اول نزل مذاقان
گفتہ اند و آنچه از حضرت میر المؤمنین می‌قضی علی کرم اند و مجهبه مقول است اول نزل من القرآن فاتحه الکتاب است آنچه از جایز
من عبد اللہ مردیست که اول نزل سوره مدترست بظاهر مخالف این مینما یکیکن تطبیق پرسه قبل باین طبقی است تطبیق
اول حقیقی پنج آیت ازین سوره است بعد ازان برای تعلیم نماز سوره فاتحه نازل شد و بعد از فقرت وحی اول پنجم
نازل شد سوره مدتر بود من بعد نزول قرآن علی سبیل التواتر واقع گشت پس کیه سوره مدتر را اول نزل گفته است
گویا او اول نزل متصل متواتر مراد داشته است نزول این ره برای تهیید نزول ای قرآن گردانید و نزول سوره فاتحه
برای تعلیم مناجات قرار دارد و تبلیغ را از نزل سوره مدتر آغاز نماده و هر که سوره فاتحه را اول نزل گفته که اول چنین کل قدر
این و تعبید مبالغت آن واقع شد یعنی هبود سوره افراد محسن برای تعلیم فتیره فراموشت ام منظمن رزش ملاحت نزول فتنه بود
یغیت نزول این ره آنست که اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم را اول چنین کیه از علامات وحی پیدا شد خواهای که راست بود که هر چهار
شب در خواب میگذرد در روز یعنیه واقع میشد بعد ازان حب رست گوشش شینی سر خاطر مبارک ایشان خلب آنکه بگویه حیر که
شیر کم مغطیه است تشریف برده غاری برای خلوت خود مقرر فرمودند و در ان غل آزاد و قهقهه چند روز سپهراه گرفته نهایی نزول
محمد و شناور بیج و تسلیل حق تعالیٰ امیر موذن ته آنکه آذوقه تمام میشی باز پر دلت خانه مراجعت مینمود و میگرد و در رخانه توقف
حقوق اهل دعیا ای را کرد آذوقه دیگر سپهراه گرفته در همان فارمازد اهل میشند دست اقامت اخضرت در ان غل غالباً کتر از
کیله میشند و گاهی علی سبیل المحدث تامگیا این نیز در همان چالد رانیده اند روز نیز در ایام خلوت ازان غل برآمد برای شست
شیری مدنیست پا بر لب آبیه استاده بودند که ناگاه حضرت جبرئیل علیہ السلام از چوند اکردند که یا محمد صلعم اخضرت هم
بسوی بال ایشان کردند تا چیزی را نمیگیرند بار دوم و سوم نیزین قم آواز آمد و آیشان متجرب شده بچپ راسته شکار کردند که میکند

شخھے نو رلی چون آفتاب روشن تاجی از نور پر سر نہاده محلہ سبیر براق پوشیده بحضورت آدمی نزد آنحضرت صلعم رسید و آنحضرت را لفت که بخوان و در بعضی روایات آمده که درست آن بزرگ قطعه از حرب پسپر بود که در وچیزی نوشته بود لآن قطعاً با خضرت آنود و گفت بخوان آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمودند من صورت حرف رانیشنا اسم و خواننده نیست آن بزرگ باز گفت که بخوان آنحضرت را در بر گرفت و بقوت تمام افسر دنائلکه حضرت راشق عظیم سبب افسردن اولاق حکم کشید و قوی کردند تا سه نوبت چنین کرد باز گفت اقراء پا سیم دنائلکه خلق تا پنج آیت این آیات در فین آنحضرت صلعم و آنها را یاد و گرفتند و در بعضی روایات آمده که همان بزرگ بعد از تعلیم این آیات پائی خود را بزرگ میزد زد و حشره از آب را پنهان آنحضرت را اطلق طهارت و صنو و استنجا سیام خوت و دور گشت نماز تعلیم کرد و سوره فاتحه پیغمبر آم خوت تادر نماز خوانده باشد بعد ازین افعع آنحضرت از هول این صدمه بزرگ بخانه خود باز شدند و با حضرت خدیجہ رضی که در انوقت منکوحه آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بودند فرمودند که بالا پوش بزن میبینند از یه تالرזה من فع شود بعد از آنکه از رزه دفع شد حضرت خدیجہ از میقتا جان پرسیدند آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم تمام ماجرای ایامشان بیان کرد و فرمودند که من بر جان خودمی ترسم که میباو اذین همد سخت ہلاک شوم حضرت خدیجہ رضی کردند که اصلاح اس بنا یکدیگر و زیر اک حق تعالیٰ در شما صفات رحمت خود را پویا خواهند نظر از فرموده است بضم عیفان حم میکنید و نزد بیکان خود را بحسان سلوک عزیز سید اریه و مهمان را اضافی میستند که ای مردم مخلص را در کار یا یاری میدهید کیکه بانیت به بر جلن اسد رکم ماید حق رحمت الہی میگردد و مسوی جب عجب ببعض بعد از این حضرت خدیجہ رضی اس عنہا آنحضرت صلعم را پیش فرقہ بن نوبل که عجم زاده حضرت خدیجہ بود و دین حضرت یعنی داشت و بر کتب عبرانی و توریت و انجیل اتفاقیت تمام داشت و هم زبان عربی ترجمہ آنها می نوشت بزند و گفتند ای برادرین از برادرزاده خود بشنو که چه حال بیان میکند و فیاض شنیدن تمام قصه گفت که این شخص ناموس اکبر بوده است بیعی حضرت جبریل علیہ السلام که در مطلع اهل کتب ایشان را ناموس اکبر گویند و گفت که همان ناموس بکسر کا ز جانب خدا بر سرپریز اُجی آرد و بر حضرت موسی علیہ السلام پیغمبر نازل میشد پس شادمان باش و یعنی ترس بخود را مده بکن قدر این لغت را قوم تو شناسد و ترا این دار ساند تا آنکه این شهر برادر دند کاش را لزقت من نزد بآش نام کردا سفید داشت و تغیر میزد که این مرد بیشتر بود و درین قصد چند نکته را در ریافت باید کرد اول آنکه عاونت تربیت در بیت آدم بیچ را تعاقد میکند پس اگر اول نیزه آنحضرت صلعم را بوجی قرآن مشرف میسائیم آنرا طاقت بی آوردننا چارا ول در غاب کلت خلفت ازین عالم است القائم عالم جزئی شروع فرمودند تا بمرور عادات تلقی علوم از عالم غیر می اشود و آمیخته باشند تعلمیم خواهند بعد از این خواستند که ایشان را در حالت یقینی و پوشیده ایشان را می اسقاط از زن و فرزند و خانمان بپرسند تا بکلی متوجه عالم غیر گردند این وقت ایشان را حب بخوت دعزلت دعا طار افتاد و مکانے برائے ایشان نشان دادند

نکه در آینه از جنس دیش همچوپس نباشد تا در وقت نزول موحی کسی راگمان تلمذ و تلقین بجا اطلاع نگذرد و باز در وقت نزول وحی صد و سه شدیده لرزه و ترس دیگر ایشان افگندند تا تو هم تلبی و تصنع کسے را پیدا نشود و دو مر آنکه تائیه حضرت جبرئیل علیه السلام فتح ایشان بواسطه افسردن در برگرفتن نهایت مرتبه کمال ثابت در اسخ کردند زیرا که از ایشان کامان در عین خود که آنرا در این اهل طریقت توجه ننمود و آن بچهار قسم میباشد اول تاثیر العکاسی بمنزله آنکه شخصی عطر خوب مالیده در محلین میگیرد و بو عی آن عطر در مشام سهندیشان تاثیر گرفت و بآن مسئلذ ذکر شوند و این نوع ضعف انواع تاثیر است زیرا که اثر آن تا حد تصحیت باقی است ول بعد از آن بیچر نیماز و دو مر تاثیر القاء بمنزله آنکه شخصی فتیله و رعن را سکوره همیا کرده بجای رده شخصی دیگر که آتش دارد آن فتیله را روشن کرده و به پس چراغ درست شود و این نوع تاثیر فی الجمله قوت دارد که بعد از تصحیت افاده استفاده نیز اثر آن باقی میماند لیکن اگر مانع قوی مثل باد و باران غیر ذکر طاری گرد داشته باشد رامل شود و نیز تهدیف نفس و لطافت آن درین نوع تاثیر نمیگیرد و چنانچه ناکارگی روغن فتیله و سکوره را فقط شعله اصلاح نمیتواند کرد ستم تاثیر اصلاحی بمنزله آنکه آب از دریا یا از چاه و رخرا انتجع کند و راه آن خزانه را تا فواره حوض از خص خاشاک صاف نمایند و آب را بقوت تمام دران راه روان سازند تا فواره بجوشد و اثر آن اقوی است از اثر دو تاثیر سابق که مصالح نفس و تهدیف لطافت نیز درین میباشد لیکن بقدر امتداد خزانه و مسافت راه فیضان میتواند به قدر چاه و بیان و بند اگر در خزانه آفت بر سدازان نقصان می نماید و چهار مر تاثیر اتخاذی که شیخ روح خود را که عامل کمالیت بازیست مستغیر بقوت تمام متحدد ساز ذکر کمال روح شیخ بارداخ مستفید استقال نماید این مرتبه اقوی ترین نوع تاثیر از چه طایر است که بحکم اتخاذ روحین هر چیز در روح شیخ هست بروح تلمذیه و بمردم باربار حاجت استفاده نیمازند و در اولیاء اللہ این قسم تاثیر متبدلت واقع شده از حضرت خواجه باقی بالشدقیل سرمه منقول است که روز و در غانه ایشان کس همان شدند و ما حضر موجود نبود اوقات حضرت خواجه در فکر ضیافت همانان شوش شده در تلاش حضر شدند اتفاقاً نازوی مستصل بجانه ایشان و کان اشت پرین تشوش مطلع شده بقیه من غان خوب بچشم باهاری مکلف و مرعن بخدمت ایشان آورده وقت ایشان باش سلوک او بسیار خوش شد فرمودند خواجه چه میخواهی ادعی اعرض کرد که هر امثل خود سازیده فرمودند تخلی این حالت نمیتوانی کرد چیزی دیگر خواجه او بر سین سوال اصرار داشت و خواجه عرض میفرمودند تا آنکه بچلچ او بسیار شدنا چار اراده جهره بر دند تاثیر اتخاذی بزیر که دند چون از جهره برآمدند در میان خواجه در میان نازوی روسورت و شکل بیچ فرق نماینده بود و هر دم را مقیاً مشکل افتاده اینقدر بود که حضرت خواجه بسیار بودند و آن نازوی مدهوش و بخود آخز بعد سر بر زرد بین حالت سکر و بیوهشی قصد کرد روحه اندیشه بالجمله تاثیر حضرت جبرئیل عم درین اوقات تاثیر اتخاذی بود که روح لطیف خود را از راه مسامیدن درون بدین حضرت صلی الله علیه وسلم داخل فرموده باریچ مبارگ متفق ساختند و چون شیر و شکر بهم اینچند و حالیه عجیب میان شیرین و ملکیت پیدا شد که در میان نمی آید

سوسم آنکه در قه بن نوبل را که نسبی نجاش آنچه بشهادت بربر و شهادت بربر و شهادت بربر علیه السلام را شناخت و کفر نمی‌کند را به صفت دارد اما تحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بتسلی برادرزاده زین جهان برداشتند تاگے را گمان نشود که این فحص افع اهل رویگر امور شریعه آنحضرت را صلی اللہ علیہ وسلم اول ملکین نورده پادشاه باشد و صحبت آنحضرت علیه السلام با ذی العذایزین واقعه ستر نماند و گنجایش این احتمال مطلق مسدود گردید و نیز امداد و نصرت آنحضرت معلم درین دین موقوف برایمداد اهل کتاب مستفیضان ادیان سابقه شود بهر چه استغلال ای اسرار خود پیدا آید پا -

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اقرأ يا سُمُّ رَتَافَ يعنی خوان کلام پروردگار خود را هدیه کنم پروردگار خود را که کلام قدیم ای را آدمی نفس خود نمیتواند خوان و در تخصیص لفظ را شاره باشند که ترتیب و تعلیم تراطیه هر دویید است و از سار خلاائق را در ترتیب ممتاز و مستثنای بجهان اسماء ای که در ترتیب تو مصروف اند در قرأت کلام قدیم اسماد دکن و اگر ترا عذر غنه بجا طرسد که کلام قدیم را چه قسم تو ان خواند زیرا که خواندن محادث و نوپید است و آن قدیم و از لی پس دیگر یک صفت پروردگار خود را طلاق خطر کن که آینه خلق یعنی آن پروردگار است که پیدا کرده است اشیار او صور اسماء خود پس از وحیه بعید است که کلام قدیم را مصور بصور حروف کرده اول لادر خیال تو اندان و دشانی بزرگان توجاری نمایند زیرا که خلقت اشیا بهم بهمین و تیره است که اسماء قدیمه را بصور حادثه جلوه داده اند و اگر باز دفعه بجا طرسد که کلام قدیم ای در همایت هر تر بعزمیست و آدمی در همایت هر تر ذلیل یعنی عزمیست اور مقام ذلیل فرود آوردن بعید میباشد صفت دیگر را از صفت پروردگر خود ملا جلطه کن که خلق ای انسان یعنی پیدا کرده است انسان را درگاه حرمت داده است اور ابر وحی که حال اسرار آیی است و متکثر گردانیده است اور ابا عصای مخالفه که فعل آنی ازان اعضا ظهور میکند و ربط داده است روح لطیف او با جسم کلیف او پنهانیکیه از طائف لمح بمقام خود است و کثافت جسم در جای خود نه روح از کثافت جسم متغیر می گردد و جسم از لطافت روح از همی پاشد و اینهمه از یک ماده است که مسر جسم است ذلت دارد چنانچه فرموده اند من خلق یعنی از خون است که در حکم شرع و حکمت نجس فی ذلیل است پس چونچه است که کلام قدیم را بالغاظ قدیم جمع ساخته و ترتیب داده در قوای متحیله و آلات ناطق اقاما نمایند و آن کلام قدیم را صرافت نزهت خود باشد بله تغیر در با پیدا شست که خلقت آدمی از خون است به دلیل صورت تو الظاهر است که نطفه چون دشکم مادر قرار میگیر و لقوت جاذبه که داده اند خون بسیار از بدین مادر بخود میکشد و لقوت عاقده بمنزله پیش را یا آن خون را منجمد میسازند تا آنکه صورت اسخوان و گوشش است بر و بپرسانند اما صورت تولد مثل حضرت آدم عم پس خلقت از علق بآن معنی است که جمیع اعصاب انسان از غذا بدین ماتخلل میگیرند و غذا بعد از طی مراثی هنوم خون را منجمد گشته منقلب با عصمه امیشود بلکه در صورت تولد بعده از الفصال جنین از لطین ام بین طرق خلقت انسان فی الواقع میشود و بعد از مواد خلقت انسانی در بین جاند که علی فرموده اند

ایں مادہ در ہر وقت بین صورت در کارست تجلیات تراویب طین نظر وغیرہ لک کے دراہنما در کار میا شد و در تعداد کارست
حلانکا میں با یک کرد کہ ماڈ و الحد کہ خون بستہ است بھورت بروح میگیر دفعہ قوائے مدر کر و محکمہ میگرد دم صورت
اغظامی پوشید و اسخوان فی بصر و گوشت و پوست مشود و روح مجر در ابااعضا می کہ ازین جنس کشیف پیدا شد
اند چنان اتحاد و سیگانگت بہم میرسد از چاپے بے زوال معانی ذات و صفات در محابری خیال و آلات لطف تو ان
بروزیز باید داشت کہ لفظ اقرار کدر سر کلام واقعست اکثر عوام را در شبہ می اندازد و خیال میکند کہ این لفظ
میلید کہ داخل قرآن نہ اشده چنان لفظ فرمودن بضرارت قرآن است در ہیں قرآن چاپا باید نوشت بلکہ در لفظ قفل کے در
عمر خجورہ واقعست قل اوحی و قل یا میا الکافرون قل ہوا عد لحد و قل عوذ برب الفلق و قل عوذ برب الناس
نیز این شبہ وار و میکند و آنہا بعضی از صحابہ لفظ قفل را از معوذ تین موقوف کردہ بودند لیکن فوج غلط درین شبائن
شدہ است کافرا و ہم چنین لفظ قفل چون داخل کلام آئی است کہ ہاں بغیر رامحاطب ساختہ اند و بر مثال دیگر اوامر نوی
دارد شدہ چرا داخل قرآن نہ اشده پیش این لفظ را ازان قبل مطالعہ نہاید کہ در صدر خطوط میتوسید باید شناخت و
فرمان پادشاہی بدلتہ و بنتا سند نیز از ہمین قبل میباشد و اگر کے خواہد کہ تمام فرمان را بر دیگری خواند و تبلیغ نہای
یا تمام خطرا کے نشان رہداز خواندن این الفاظ ناگز نیز است آمدیم بر آنکہ چون آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم امی
محض بودند ایشان افرمودن کہ بخان منزلہ آنست کہ کو زیاد بیکن و سل را بد دیدن فرماید کہ تکلیف مالا بیطاق
یعنی تکلیف بچیریست کہ میتواند شد و تکلیف مالا بیطاق واقع نہیشود قال اللہ تعالیٰ لا یکتَفِتَ اللَّهُ تَقَوْلُ إِلَّا
وَسُعَّهَا جَآب این خدشہ آنست کہ این امر امر تکلیفی نیست بلکہ امر قنینی است چنانچہ طفل را کہ اول مکتب میپڑے
رُسْتاد میپڑا یہ بخان اگر چاں طفل مان قت خواندن نہیا اند اما مراد اُستاد آنست کہ من خواہم خواند تو خواند
مرا تلمذین کن و مستعد و آمادہ خواندن شود چون آنحضرت راضی اللہ علیہ وسلم استبعاد ازان بود کہ من امی ام ازن
خواندن چہ قسم آید براۓ تاکید بار دوم فرمودند اقرار لیکی بخان بعضی از مفسرین گفتہ اند کہ اول بار اقرار گفتہ و مراد آن
کہ قرأت قرآن برائے ثواب نفس خود کن بار دوم اقرار گفتہ و مراد آنست کہ تبلیغ کن قرآن را بر دم دیگر و پناہ
امست را قرأت برائے ثواب نفس نہ درست براۓ تبلیغ نیز فرمودت زیرا کہ اگر اد تبلیغ نہ کند امت را قرأت قرآن چہ قسم
میشود و بعضی گفتہ اند کہ اقرار اول در نماز است و قرأت ثانی خارج نماز و بعضی گفتہ اند کہ اول برائے تعلم و ثانی برائے تعلم
و تعلیم گفتہ اند کہ مراد ازان اول آنست کہ قاری شوئے آنکہ چیز برائے قرأت معین سازند دو متعلق است با سرمه
کہ مقدم بر ذکر شد لیکن نام پروردگار خود را بخان حالا برائی ازالہ مانع ایت کہ بار بخاری حاطہ بارک پسیز برداصلی اس علیہ وسلم
می گذشت خیال سے فرمودند کہ امی راطری حصول علم خصوص عالیہ کے متعلق بصفات آئی رکلام قدسی اور احکام ہر
ار باشد چشم عالم تو اند شد مقدمہ دیگر ارشاد میفرما ہند کہ ازان مقدمہ طریق و حصول علم علیہ برمودم واضح میگرد

و ذکر اگر مرد یعنی پروردگار تو بسیار کریم است ابی رادانا کرد و جانشین نہ داشت بلکہ کاریست زیرا کہ ابی رادانا
ملتفت ہے است ہمیست کہ اس بات کے تجھے تعلیم علم ندارد و مثل این مانع در حق چنین افراد انسانی بنسیت بعضی علوم موجود
و معہد آن علوم را حق تعالیٰ بواسطہ بعضی مخلوقات با نہایت تندی خپڑے فرموده اند الذی عالم بالقلم ریغوان کرد
است کہ تعلیم فرموده است آدمیا نہ اب اس طہ قلم آنچہ جو اس فیصل و خبر دریافت نہی تو اند کرد بہ سبب عذیزان مثل
حوال امم سالیقه و قرون پا ضمیمه پادشاہان گذشتہ اینیا کو لیا مُتقدمین بسبت بعد مکان مثل حالات ولایات در در
وقایلیم بعيدہ و باید ان قبیاعدہ بلکہ عادت پادشاہان بہیں نشیرہ جاری است کہ لذکر ان مج رعایا خود را بواسطہ
قلم اطلاع بر مانی لغتی خود میدند و بالمواجہہ با کے حرف نیز نہ و چون کارخانہ پادشاہت ظل کارخانہ الویست
ازین کارخانہ بآن کارخانہ سپے باید برد مثلاً تقدیس اسامی ہائی اندر و ن محل را بواسطہ قلم نظارت توان شناخت
و تعداد مکانات و عمارت و باغات و قلعیات را قلم نویسات توان داشت و عدد لذکر ان ملازمان را بواجھہ و
مناسیبے کہ لازم لقلم بخشی گزی دریافت توان کرد و تحقیقین اوجوه خیرات و ارادات را کہ دربارہ آنہا میڈول است لقلم
صدرات معلم توان کرد و عرض خول ممالک محرومہ را وہ درج بہا و دیہات معمور و غیر معمور و دریا و تالاب بن
دریان ممکن اقع اند لقلم دفتر تقسیم توان فت و تعداد جاگیرات و خالصہ ازاد فتویز از دفتر وزارت اخذ غیر معمور
و محبوسان مردم و احیل القتل و التغیر پا بامراستی است آنہا از ذعر اطلاق که تعلق زندان خانہ دکوتی است
توان فہیمہ و تعداد خزانہ و دیگر کارخانہ جات از ذفتر پرسانی اخذ توان کرد علی مہ القياس حکم منظور طلائع و ادن
استعداد آدمیا نہ ایضاً کارخانہ الوہیہ منظور پوڈالیشان را صنعت کتابت لقلم آمر ختنہ و ہر فرقہ از لیشان ن
اطلاع بر کی کارخانہ از کارخانیجات نامتناہی خود در دل اند اقتضیہ تا لقلم خود مبین اند کارخانہ نہایت تافرقة باید در
از لیشان اخذ کنند و چینیں فرقہ دیگر ایسا شوق اطلاع بر کارخانہ دیگر در سر اند اقتضیہ تا لقلم مبین آن کارگزند و دیگر
را بواسطہ قلم ایشان اطلاع بر آن کارخانہ حاصل گشت باین تدبیر یعنی افراد انسان از این اطلاع بہرہ مدد نہودند
و چنانچہ تعاون تعاون در معاش خاصہ انسان است در مردانہ است دریافت نیز تعاون تعاون خاصہ است
این تعاون تعاون بدروں و ساحت قلم ہرگز منصوریت زیرا کہ بعضی افراد در زمانے واقع شد اند و افراد
دیگر بعد ازاں زمانہ بقریون بسیار پیدا گشتند متاخرین را العلام متقدمین اطلاع بواسطہ قلم ستابن و سخنیں
افراد در مکانے و اقلیمی سکن شدند و دیگران در اطراف و قایلیم دیگر اطلاع بر علوم و مدرکات آنہا این افتخار
باید ون ساحت قلم مکن نہود و اہذا حضرت سلیمان حلیہ السلام چون جنیان را از فضیلت سخن پر میں دینی
عرض کردند کہ یا حضرت سخن بادی است کہ از دہان برآمد و فانی شد باز حضرت سلیمان عالم پر میں دکھن کہ تدبیر مقایع کلام
چیزیت عرض کردند کہ تدبیر اکتابت است پس قلم است کہ صیاد حلوم است و کاسب منطق و مفہوم عیالت است

عظیم نهایت فتحیم چنانچه قیاده گفته است که دولا القلم لما قام الدین لا صلح العیش یعنی اگر قلم نبودی شی دین قائم ماندی نه زندگانی دست نشدی کتبین را القلم بتویسند و ثابتی دیون و مجلات حقوق و حفظ علوم ما موال و اربیبه قلم است اگر نظر از این مکان وسیع کنند تو اند و انسنت که پادشاهت حضرت حق تعالی ولایات بسیار دارد و یک لایت ازانگه کوتاه تر و کتر است ولایت علم غیرهاوت داین ولایت شتملت بر کارخانهای بسیار از آنکله است کارخانه عمرارت و ماغات و آنرا از چند علم توکن شناخت اول علم همیست که در ان عدد اند که همیست آنها در ترتیب اینها ذکور میشود درین علم جغرافیه که دران همیست زمین و صور اقلیم و ماقیهای من الجبار والجبار وغیره که در میشود مسوم ممالک که دران راه با او شهرها و صیهای تفصیل کوہ ها و آثار وغیره ذکر میشود چهارم علم العیاد واجرام که دران طول و عرض ممالک آسمانی و زمینی بدلیل ثابت کرده میشود و انسانی است کارخانه روشی مشتعلخانه و آن از علوم همیور خود دریافت میشود و علم شعر نیز دران خل دار دوان آنکله است کارخانه توش خانه و مطبیل و گیوه خانه و بازدارخانه و تفصیل این کارخانه از علوم حیوانات که کتاب حیات الحیوان دران مدون شده است توان دریافت و آنکله است که ای خانه که تفصیل آن از مضرات این بیطار و جامع بعد ادی و قرآن با دینیات کبار توان دریافت و آنکله است جواهرخانه و تفصیل آن از علم معاون احیار که کتب بسیار دران مدعن است میتوان فهمید از آنکله است دارالضرب و خزانه عاصره و آنرا از علم اجساد و منظره و علم صنعت توان حملکرد و آنکله است کارخانه روزنیه دران و جاگیر داران مملکیان و آنرا از مجموع و فناتر پادشاهان اقلیم سبعه توان شناخت پاچمله آنچند که در شدنونه است اند که ای و سمعت علم قلم از بین ایکمال افاضه علم که بوساطت قلم واقع شده پی توان بر دفلم را دیت کشان مفتیان سبب یافته احکام الی است و معاملات و عبادات قلم اهل فرض محب تفصیل علم بالنسبای بسیاری از دارثان پهیت است و قلم دریاب تاریخ گویانی ض عالات جمیع از منه سالقه است و مبتله و فایله نامه انجناب بال است و اگر قلم تقدیم را نیز ملاحظه کنیم و افاضه علوم را که بوساطت او با ایمان فرمیان سبب است نیز در نظر آریم عقل خیره و دیم حیران میگرد و چون صورت تعالیم تعالیم آنست که اهل معانی در زمین شخص میشوند بعد از ان در خیال کسوت الفاظ مناسب میپوشند بعد از این بوساطت قلم آن الفاظ بجهوت نقوش خطیه ظهور شوند بعد از ان دست ادراک به خواننده خط بازها میرسد این صورت کمال مشابهت بوجی و انتزال قرآن دارد زیرا که اول کلام قدسی در لوح صورت الفاظ پوشیده بعد از آن بوساطت حضرت جبرئیل عالم بر لوح متخیله سپهیمی اسد علیه سلام نقش گردید و از زبان حضرت صلی الله علیه وسلم به خاصی عام رسید این لغت را در اثبات امکان وحی آوردان کمال مناسبت پیداشده چنانچه بسب قلم خیرهای را شهرگز قوت کسب بشیری نمیتواند حاصل کرد حاصل میگردد بمنیان به سبب وحی معلومات غیر ممکنه تفصیل کمال میشوند چنانچه میفرمودند علورا انسان مالکه دیگر و یعنی تعلیم کرده است آدمی را آنچه

نیز نیست زیرا که اسباب علم در آدمی سرچیست اول حواس ملکیت طله را باطن که بسبب آنها آنچه در خود دوران تعالی خود را
باشد از تمیل خوب و غلط شد رضای خوب خوب فاسد نگو بود مرده و آواز و گرمی و سردی و غیره لکه زرگ میگذرد و عقل
که بسبب آن اشیائی غایبی را از حواس ظاهر و باطن ادراک میگند و طرقی ادراک عقلی از سه قسم بیرون نیست زیرا که این
ادراک و منظور دارد یا سبب آن احواس یافت است پس همان لی ترکیب خواهد داد مثلاً میخواهد که بودن دوران خود را
معلوم نماید و او سوختن آتش را در آنجا معلوم کرده باشد از انجا پس خواهد بود که البته در دوران خواهد بود زیرا که
آتش سببی و سنت و سببی و مسبب نی ماند و یا مسبب آن را در یافته حکم وجود آن میگند و ترکیب دلیل این هماید مثلاً
دو در از جای دور در یافت پس بردا که در آنجا آتش پس خواهد بود زیرا که وجود دو دلیل آتش محال است یا از مسببی پرسی
ویگر انتقال خواهد کرد و این برای رام کرب از لم و این درست خواهد ساخت زیرا که وجود سبب بد و نسبت محال
ست وجود سبب حللت وجود سبب دیگر مثلاً در جای دور در یافت و پس بردا که در آن مکان است برده
یقین نمود که آن مکان گرم خواهد بود زیرا که در دلیل آتش نمیباشد و چون آتش را نجات میگیری نیز موجود خواهد
بود لیکن درین سبب قصوی است و آن آنست که حواس هر کس بهتر نمیگیرد و عقل نیز مختلف و متفاوت است
و معنی آنچه از اسباب سببیات از نظر عقل پوشیده شوند طرقی استدلال با آن ممکن نیست لہذا سببی دیگر نمیگیرد
تحصیل علم واده اند و سوم آنست یعنی خبر صادق که از این ای نوع خود محسوسات و معقولات آنها را شنیده باوں
و در در یافت مطالب بکار برد و چون مخبر از بنی نوع نیز در زنگ ایکس در این حواس و عقل گرفتار است چیزی که
از حد حواس و عقل نوع بالاتر است خارج از احاطه انسانی ماند آنرا باز نمی تعلیم فرمودند که وحی علم الٰی بتوسط
ملائکه عظام نوع انسان برسد و بکار بپید و الهام و کشف و تفہم ہوائف و ملائکه امور غنیمه که عرف و اولیا را به سطح
ارواح انبیاء علیهم السلام و طفیل اقتدار آنها حاصل میشود به از تو ای وحی است و چون معنی مالمعلم آنست که در وقت
بشری تحصیل علم با آن ممکن نبود شبه لغویه نیز ذکر مالمعلم را میگشت و الابطال مشکل می نماید زیرا که تعلیم نمیشود مگر غیر
را پس کر مالمعلم چه ضرور است کلاین زجر و توزیع در لغت عرب پستعمل میشود پس قبل
ازین کلامی نماید که اسبوی آن زجر و توزیع متوجه شود و دیگر کلامی که قابل رو ابطال باشد بخطابه زدن کو نیست و
لہذا بعضی از علم الگفتہ از که کلاین زجا بمعنی حق است زیرا که در صورت زجر نیز اثبات خلاف آن بتاکید و تقریر با این
کلمه کرده می آید پس مفهوم این کلمه کرب از ابطال مسبق و تحقیق بالحق است و بنا بر تخرید اگر برای محض تحقیق شتم
کند نیز رواست لیکن حق آنست که قبیل ازین کلامی است مفهوم که ذهن هر کس به آن بپید و منظور از این کلمه
ابطال در آنکلام است و توضیح این ابهام آنکه چون اگر میت حق تعالی را میبدت به بندگان پیان فرمودند و از این
کردند که کرم بسیار او در صد و تر بیست و تکمیل بهتر نوع متوجه است تا آنکه تعلیم آنچه در مقدمه دوران ایشان بود و بواسطه

لئے بایشان فرمودند وہر کار غاہنا میں الوہیت ایسا زرا پاین تدبیر اگاہ ساختہ تا جکم خلافت کبھی اقتدا بافعال روپیت
نہایند و مخلوقات تصرف کند و ظل و تصرف الہی درایشان مشحق گرد و جائی آن بود کہ شبہ بجا طرسامع این کلام مگذر را
ویکوید کہ چون انسان بایم تریہ عزیز و مکرم جناب خدا اوندیست پس چرا اور اور طرف افتخار دھنیاں حکم فتا رساختہ اند وہر
مخلوق اور املتحی گردانیدہ والقدر اور ازاوج و جوہ احتیاج دادہ اند کہ عشر عشیر آنرا بدیگر حیوانات و مخلوقات ندادہ اند
چنانچہ در خوردن خود محملج بآتش و آسیا و دیگر آلات است و در مرض خود بدوا و طبیبی عطار و جراح و فصار و کجا
است و علی ہذا القیاس در پوشیدن و سکونت و رفت و فتن راه احتیاجی که دار و پر ظاہرست و حیوانات دیگر را صلائیں نفع
احتیاجی ندیست و اگر میت ہرگز تقاضای این معاملہ نہیکند اگر کرم بسیار بین مخلوق منظور بوداول بالیستی این کام ہجیا
دور مید اشتند مثل ملائکہ مقررین و اگر بنا بر حصول سباب خلافت و تصرف و مخلوقات اور احتیاج دادہ بودند باز
کہ مال فراوان و گچھائی بے پایان مید اند تا محملج نہیا ند و ذلیل نہیش برا اور دایں شبہ دایں اعتراض لفظ کلما
اور دہ اند دایں لفظ رادر قرآن مجید و دو خاصیت یکے آنکہ ہر حکمہ این لفظ وارد شده بالیقین باید راست کے
آن آیت مکی ہست و در مدینہ منورہ ہرگز این لفظ نازل نشدہ است و سر درین آئیست کہ این لفظ در لالت بہل
خشوت و غصب می کند و مخاطبین مدینہ منورہ مردم بالیان صحیح الاعتقاد بودند اگر احیاناً از ایشان خطایے یا
گناہے صادر میشید و مقام ارشاد و پند بکمال حرمت و رافت تدارک آن خطاؤ گناہ میفرمودند خشوت و غصب
اصل در میان نبی آند مخالف مخاطبین مکہ کہ کفار معاذ و میال الفان سکری بودند در مخاطبہ آنها خشوت و غصب
در کار بود دوم آنکہ و نصف اول قرآن این کلمہ اصل او وجود ندارد و نصف آخر بالخصوص در سپارہ اسے انتہا این
لفظ بسیار واقع مثده و سر درین آئیست کہ در ابتداء تفہیم دار شاد رفق و مدار او نرمی در کلام منظور است و چون
شخص تا نصف قرآن خواندہ رفت و ہملاً بار شاد و تفہیم صلح نہیں کیا قابل خشوت و سختی گردید علی المخصوص حکم
قرآن را بانتہا رسانید و احتمال المبالغ عظ و پند ہائی او متنبہ نہ شد زیادہ ترقابی زجر و توزیع گشت پس ایاد این لفظ در
آخر کلام ضرور افتاد و لہذا چون شخص کہ فتریک ہے اولی شود پہ پند و نصیحت رزبرہ نیارہ مستحق تعزیر و اہانت گیرد
و برائی بیان این دو خاصیت اہل تفسیر مکب بیت گفته است و آن این است ^۱ و مانزلت کلام به مثیر
فأعلم، و لا جاء في القرآن ^۲ فنصفة الاعلی: چون این تہیہ معلوم شد حالاً تفسیر آیات شروع میزد و می
فرمایند کلاؤ مقدمہ نہ چنین است کہ فقراء می احتیاج او از راه تصور کرم الہی است بلکہ این را بسے دیگر است زیر کہ
آن ^۳ اکنسان ^۴ دیگری ^۵ یعنی تحقیق آدمی سکری میکند بخدا و بربندگان خدا آن ذاتہ استغفی یعنی و فتنیکے
آن بین خود استغفی شدہ بمال فجاه و محنت و قوت و دیگر اسبابی نیازی و بذپرواںی پس ہاگرا اور ابو جوہہ سیدار
احتبیح نباشد طغیان اخیڑا شتغال پذیر در اصلاح صورت اصلاح او ممکن نہ لاند پس مقتضاۓ کمال کرم مت کہ

اور ابو فوجها احتیاج از سکشی و طغیان بازداشتہ نہ چاہیے درجایم دیگر میفروانید و کو سُلطانہ الٰہی الرّحْمَن الرّحِیْم لعیاً دہلیعو
 فی الْأَذْهَن یعنی اگر کشادہ ساز حق تعالیٰ اس باب فی را برائی مبتدکان خود البتہ تعدادی کند ولعی در زندگی زمین
 زمین حالانکہ این عقائد آدمی سراسر غلط و پورج است اور ادیجح حال سنتنا بر از پروردگار خود تصور نیست بلکہ این ملی
 رئیک الرّجْهْفَ یعنی تحقیق بسوی پروردگار تست بوجع در جمیع حالات این را تمثیل و افع کنیم مثلاً اگر شخصی را طعام خود
 میسر آری و داشت که امروز مر از حاجت گرفتنگی بے پرواپی و بے نیازی حاصل گشت ازو باشد پرسید که قوت اکمل خواست
 ترا که خواهد داد بعد ازان تراز قی و تفسیر ارع کیست که نگاه خواهد داشت بعد ازان قوت هضم و تغذیه و اسکم در فوج
 فصلات آن غذا از راه بول و براز و مخزن و شترن فدا از انکه مستحب لسمیت شود یا منحر یا تحفه خود داشت کیست و این
 همه وجوه احتیاج است که در حالت وصول لغت و حصول غذاست و بعد از انکه بدینه بدین مضمحل گردید در فوج از
 جسد عبا شود روحی دیگر در آخرت رو دید و سوال از سبب سکشی نمایند و انتقام آن بگیرند در اوقات احتیاج است
 نهایش پیدائیست بلکہ اگر عاقل نفاف کند و در دل خود تامل نماید خود را در حالت غنازیاده تمیل خود را عقای
 کند زیرا که فقیر را یعنی آن روز است که جان او سلامت ملدوبدن اصلاح و قوت پکروزه بدست او افتاد و دلتندر اسلامت جان
 و مال نجاه و اهل و عیال همه رکارت پس جوہ احتیاج او بشیر از وجہ احتیاج فقیر است و درینما کثری را بمحاطه میگذرد که
 مال سبب طغیان بیو و کبری میباشد که کثیر المال بودند مثل عبد الرحمن بن عوف و حضرت امیر المؤمنین عثمان بن علی التوری
 رضی الله عنہما چرا میان سبب طغیان ملوث میگشتند بلکه حضرت سليمان را علی نبینا و حلیمه الصلوۃ والسلام چرا میقدر و
 مکنسته رمال دنیا میداند که در دیوار بیت المقدس بزر و جاہر مرصع و هر زین بودند و اسباب آلات بسیار بیشتر میگذرد و فوج
 این شبیافت که درین آیت مال را مطلقاً سبب طغیان نفرموده اند بلکه خود را بمال مستغی پیدان احتیاج چیزی جنابه دندی
 بندہ را در پر آن پر حال لاحق است عقلت و رزین و حصول مال را بجهد و کند خود نیست کردن از فضل غایت الہی
 نه انتن موجب سکشی است و حضرت سليمان و کبری مجاہد اس کثیر کشتی مال بود اما این عقائد صدای بیو و ملکیه هر که سیر
 این بزرگان را مطالعہ نماید یقین دلند که بر قدر محال است مسکین ف ایثار فقر اکه از شیان بعصر میرزا دیگران نمیشند
 گویا تراقیت مال را این معاملہ قرار داده اند زیاده تر میگردند و اینداد رهیت شریف وارد است که نعم الممال
 الصالوۃ للرجل الصالوۃ و سیر کا ثابت گردید و جه کشتی حیات آری ہیں است که در صورت بزمیا جی سکشی و طغیان مسکن دار
 منعم حقیقی خود عاقل شده در ملاحظہ لغت مستقرق میشود مظنه آن شد کسی بطریق تمثیل مال یکی را از مستغیان پس
 کر اور استغنا موجب سکشی چه قسم شد و است برائی مثال میگیرند که ادایت الدنی یعنی ہے آیادیہ آن شخص بالا
 منع میگذرد باز کو دار و عبُد ایذا صیلی بندہ را چون سخاہ کنار گزار و حالانک بندہ آنست که پروردگار خود را میل ن
 زیان دستے پا عبارت فایہ ایچین عبارت جامع غیر از نماز نیست و حق مدل آنست که عجب و باشد ہر عبارت پر عکسیں حق بندہ

ہمین اعلان اکتغاف مروده شد کلائے مقدمہ چنپن نیست کہ اور امحل گذاشتہ شود و از سرکشی و طعنیاں اور بمالا خطر عزت و جاہ دینی دیگر داشتہ آپر بلکہ لئن لکھ دیتھے یعنی اگر ابین زجر و تونج از سرکشی باز نیا پد لکنس فعایا التاصیۃ آہنیہ بکشانیم اور ابوسے پیشانی او کہ نہایت تذلیل و تحقیر است چہ پیشانی اشرف اجزاء بدن انسانی ست و اہنہ امتعہ تغفیل قسم سبہ مبارک پادشاہان و ارباب دل مردج و معمول ست و حزن آنرا ابین مرتبہ ذلیل کنند کمال خوارت باشد و دلخیص پیشانی نکتہ دیگر است و ان آنست کہ سبب طعنیاں و سرکشی درآدمی بھین عضو حوالہ منودہ اندزیز کہ حوس خمسہ ظاہری و دیگر دخیال کہ سرماہی مکبر و گردانکشی ست در ہمین عضو و جوار این عضو و دلیعت لفظ سرکشی نیز از ثمارت این عضو مشعر سیمین عضو اور راسیاست میغیر ما یعنی جوانچہ دز در آبدست پر پیدا سیاست مقرر است زیرا کہ اکہ اندزیز ہمانت ناصیۃ گاذبہ خاک طبیہ آن پیشانی کہ دروغ گویندہ و خطأ کنندہ ست یعنی در حالت سرکشی با جزا وال عاصلین پیشانی و لقبوی کہ درین پیشانی دلیعت است لانہای دروغ میزد و گناہ ہائی بیصر فتنہ میزد و گناہ چشم پر نظر خوارت و مسکینان عاجزان میدید و گاہ در حرکت کے مختلف مرضی اور میواد جمین پر شکن کر دہ تر شردمی شد و گناہ در مقام استخارت و مخدر می جنبانید پس ان پیشانی لائق ہمین ست کہ اور اہمین مرتبہ ذلیل کنند و موبئے پیشانی را کہ خلے بابت تاب پیدا شت و شانہ میکر دروغ عن خوشبوی مالید گرفته بجا ک آیختہ بکشند و مفسرین یقینہ اندز کہ خاطی بذراز مختی است زیرا کہ خاطی در لغت عرب کے را گویند کہ تغمد گناہ کند و مخلی کیکہ پر تغمدار تکابع صیست لما یید و اہنہ اخاطی را در قرآن مجید باشد عذاب و عود ساختہ اند و آن خود دن عنسلین است عنسلین زواب و زخیان است کہ بسبب گرمی سوختن لحم و سحم اپہا الگداختہ سیلان خواہ کر دقال اند تعالی امن عنسلین کانیا کله الا لخاطئون و مختنی را وحدہ غفو و تجاف زست دنالا تو لخذنان ان دسینا او لخطانا و در صدیقہ شریف وارد شد کہ چون این آیات نازل شدند اکنضرت صلی اللہ علیہ وسلم آپہا اجحضور مردان تلاوت فرمودند رفتہ بالوجہ العین در مقام خشم آمدہ با کنضرت صلی اللہ علیہ وسلم حسومت اغاز کر دو گفت کہ سیح می فہی ای نادان کہ کو امی ترسانی الگ خواہ تمام این صحر ارا پر از مسوار و سیادہ نایم لیکن ترا و قوم ترا فقط طریق کسہ روز صبح و شام در دربار و مجلس من حاضر می باشند کفایت می کنند اگر آپہا رامیخوا نام حقیقت کار پر تو واسخ شود در چواب این تکبیر آن ملعون آئیتے دیگر آمد کہ فلین سو نادیہ پس باید کہ بخواند مجلس خود را یعنیہ مردعا نے را کہ در مجلس او صبح و شام حاضر میباشد برائے درفع موت و مقابله قابض الارواح واستعانت بقول و حشم خود ناید زیرا کہ مانیز در مقابلہ او بندگان حقیر خود را خواہم فرستا چلائی کہ فرمودہ اند سند ع انز بائیہ شتابت کہ بخوانیم زبانیہ راو زبانیم در اصل لغت عہد دگان زندانی اند را گویند کہ مردم را بکتف سند و دکڑہ دزندان اند ازند و درینجا مراد فرشتگان اند کہ بردو زخ مولی اند و مردم را دست پابستہ در وسخ خواہند اند اختن این ابو جہل بعض بطرق این عیند القاف افنا دکر روز بدر شد

وسلمانان اور احکام آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بوسے پیشانی کشید و رچاہ نمایا کی انداختند و گوش اور اسوانچ کر ده و دو
رسن آدمیتہ از مقلس ش تابجاہ کشید بر دند و روح اور الجھر دوت موکلان دوزخ کشیدہ بدار العوار جہنم رسانیدند و
یحکیں زرفقا اهل مجلس اف دنیا قعده صعب بکارش نیاد و آنچہ در عدد زبانیہ در قرآن مجید در جای دیگر آمدہ است
آن است کر راستے ہر کس از کافران نوزدہ تن مقرر انداز کہ اور اگر فستہ بدزخ اندازند و وجہ شخصیعنی زدہ در تفسیر سورہ
مذکور است و در بعضی روایات وارد شده کہ جبکہ آنہا انقدر ہیں در از است کہ پائی آنہا در زمین و سر آنہا با سما
میرسد در آنہا مالک نام وارد و پھر ده دیگر آندہ چشم ان آنہا مثل برقی در خشند و دند آنہا می آنہا مثل شاخ گوزن
پیچ در پیچ و توہہای بدن ایشان ججد در از است کہ بزر میں کشیدہ میرند و شعلہای الشین از دمان ایشان برمی آید و
در میان ہر دو شانہ ایشان مسافت یکسالہ راہ است و کف درست ہر کی ایشان گنجایش سبقتاً دنہار کس ارد و در
تحقیق لفظ زبانیہ اختلاف است بعضی گوئید کہ این جمع است مفرد ندارد و بعضی گفتہ ان کہ مفرد افزایشیت است مثل
عضرت و مشتق از زین است مدعی و فع و زینیت ہمتر در آگوئی خواہ ازان می شد خواہ از جن چون از بیان مال مال
آن مگر فارغ شدند آنحضرت راصلی اللہ علیہ وسلم ولیہ ساختند بر جی الفت آن لعین فرمودند گلائیعنی مدرس ازو وزن
ترسانیدن او حسابے بردار کا نقطہ بینے اطاعت او مکن و اس مصلح و اقترب و سبی و کن برائے خداو
تقریب میں کن بجانب بعبادت سجدہ و ہر چند آن لعین انتقام نماز مانع شد بود لیکن بیشتر خشونت اور سجدہ بود زیر کہ
سجدہ از محلہ اکان نماز خیلے منافی مکبر و سرکشی است برقرار اور این خلق بدنهایت غلبہ است لہذا این حرکت ہرگز طالع
طبع او نمی افتد خود کر دن چہ لمکان از دیگر ان نیز نمی توانست دید بنا بر آن و مقام فعال است اوس سجدہ امر
فرمودند تارغم الف او باشد و نیز چون آن لعین را بسیدن نامحیہ کہ موئی پیشانی است در جزائی مکبر سرکشی ترسانید
آنحضرت راصلی اللہ علیہ وسلم طریق شکر دلات بر آن کر دند کہ تو پیشانی خود را چبرای ما بجاک بمال کہ ما پیشانی
دشمن ترا برای انتقام تو بجاک طالی دیم و نیز چون سجدہ از دواعیت تقریب است آنحضرت راصلی اللہ علیہ وسلم با آن لمر
فرمودند وارشار شد کہ تو شغول سجدہ شوتا تقریب تمام بگاہ الہی ترا حمل شود و کمال توانعتلا پذیر دو دشمن تو خود
بحرو مقہور و ذلیل گرد زیر کہ ہر قدر قرب تو در حباب الہی افڑای مقصہوری اعدام تو شود و وجہ زیارتی تقریب حلت
سجدہ آنست کہ آدمی درین حالت متوجه ہامل خود کے خاکست میگردد و ہر قدر توجہ باصل خود زیادہ باشد قرب الہی
بیشتر حامل میگردد زیر کہ فیض وجود را بجنابہمین را سید است خود را باز بہمان در کہ ازان آمدہ بود میرساند و
قرع باب جوع الی نہ منیا یہ و لہنار حدیث وارد است کہ اقرب ممکنون العبد من ربہ و هو سلحد فالکاظف
فیہ من الدعا لیعنی مندہ را در حالت سجود بابر پر دگار خود کمال نزدیکی و قریا صل میشوی پس دریا حالت اور دعاء شیا
بابکر قتابا جانت مقرر و گرد و این سیت از آیات سجدہ ملاؤت سجن از دن این بخواتندہ و شنوونہ سجدہ واجبی شود در حد

مجھ وارداست کہ ابو جہل مردم را گفتہ بود کہ ہرگاہ محمد صائم روپے خانہ کعبہ ید و چہبہ خود را بنا ک آزادہ گند مر اخیر گنہ تا آنوقت پا بر گردن او نہم گردن اور ابا حسین کنم روئے اخیرت صلی اللہ علیہ وسلم درواجہ خانہ کعبہ نماز استادو پر اور اخیر رسانیدند او موافق وحدہ متوجه شد چون نزدیک اخیرت صلی اللہ علیہ وسلم رسید عقبہ بر گشت پر ہر دوست خود را سپھر کر دکھنے از چیز سے میترسد محافظت میکند تا آنکہ دوسہ بار ہیں قسم پیش آمد بازگشت مردمانیکہ برائی دیکھ اسیو افعہم جمع شدہ اپونداز و پرسیدند کہ ترا چہ شد کہ باز کتنی گفت میان من و محمد صلی اللہ علیہ وسلم خندق پہنچا شدہ بعد پر از آتش در گمراہہ آن خندق پر نام فرشتگان باظہری آمدند و ہول بسیار محسوس من ملیشند اثر دہائے بزرگ قسم من میکردو اگر یازنی گشم میسو ختم واڑہ امر اہلک میکردن اچار گشم مردم پرسیدند پر اخیر
حالت بود او گفت کہ این شخص ساحریست زبردست با ادبی ایکم و نیز در حدیث مت کہ اخیرت صلی اللہ علیہ وسلم بعد ازین واقعہ فرمودند کہ اگر ان لعین نزدیک من می آمد فرشتگان اور الحن لخت کر دیں پس برندہ ہرگز جان بین اور سلامت نہیا نہ داچھہ از فوائد ذکرات بایں سورہ متعلق مت آنست کہ وچ آیت از میسورہ در ابتداء کی ترقی قرآن نازل شده و باقی در حق ابو جہل بغاصل رسیان نزدیک یافته لیکن حکم ربانی این آیات را با آیات سابقہ سیجا کر دند و وجہ مناسبت و تفسیر نذکور کردہ شد و نیز در نیزه اشارت باشباث علوم سعیہ است کہ موقع
بر اعلیٰ و کتابت اند و نیز در میسورہ نکتہ یت عجیب نیز کہ اول میسورہ دلالت بر فضیلت علم میکند و باقیش لا
پرندست عالی پر از سیچا پی می باشد بر دیانکہ علم چیزیست مرغوب غیرہ و مال و دنیا قابل نظرت و بارضی است
و نیز در میسورہ کہ لغت تعلیم علم و خطفند کور کردہ اند خود را بآکرم و صوف فرمودہ کہ ربک الکرم و در سورہ الفقavar که
اعتدال خلقت و اعتدال ع忿ائے ظاہر بطن مذکور فرمودہ اند خود را بکرم و صوف نموده اند کمک عنی بردا
الکریم الذي حملت هنونك فعدلك في اى حربة مَا شاء رحمةك و ظاهرت لك رحمة
کیم را کو بیند کریم و محض کرم و لالست می کندا زینا معلوم شد کہ لغت علم از لغت محبت و حسن بجمال بسیار زیارتی
دارد و نیز در میسورہ در حق ابو جہل کہ فرعون این امرت بود لیطھنی ارشاد شد کہ موکد پلام تاکید است صیغہ لش
صیغہ اسکار تجدی در حق فرعون حضرت موسی اعم با وجود کمال سلطنت و عزت و جاه او در جای و مکر نظر طغیت تاکید
واسکار فرمودہ اند اشانہ بالشک کہ فرعون با وجود اینہ کمال اقتدار حضرت موسی اعم را رج نمیند اور پسخن و کلام
ظاہر و این لعین با وجود دقت بجا خود بار با قصد قتل اخیرت صلیم نموده و دہ پے اہلک بجنایت اعم بود و نیز فرعون
در ابتداء کے عمر با حضرت موسی اعم سلوک نیک کر دی بود و آخر بآز زبان او این کلمہ برآمد کہ لا اله الا الذي لم ينکت پس
بنو اسرائیل و نونجا اذکر او فردی مشد خلاف ابو جہل کہ در حالت مغرس اخیرت صلیم بر پیشان حمد میکرد
آخر موق نیز العاذ بکبر گفتہ رفت کہ او غیر ک قتلتی لعنى رتبہ من این بود کہ بدست فراعان میز کشہ شوم و نیز و قتیک ک

ابن سود برائے سر پر پیش بر مینہ او شست از راه تک گرفت کہ پا کار اعماق المغم نہ فدا رتفعت فرقی صعباً یعنوای حرانہ
بزان در مقام لبس بلند شستہ و نیز گفتہ که هلا عن من دجل قتلتمو کا یعنی بالاتر ازین شخصی کہ او را اکشتہ اید و رحالم کسی نہ است
لیس باین جهات سر کشی و تکبر او زیادہ تر تکبر فرعون آمد و سختی این لفظ تاکید شد و امداد علم -

سورة القدر

شهر آنست کمی است لیکن نسبت نبول ادک و قاتع که بیان میکند للالت آن دار و که مدنی خواهد بود زیرا که قصص
بین اسرائیل و معینہ مشرکینه ذکور میشد و منبر یعنی در همان بلده کفر و ساخته شد و در میور و پنج آیت و سی کلمہ صد و دوازده حر
و سیب زر و آن چند حیرت اول آنکه روزے آنحضرت مسلم از احوال بینی اسرائیل نزد صحابہ کرام نیز کو میغیر مودن در آن
میان حال شمحون نام یا همنون نام مژاہد یکی در بینی اسرائیل گذشتہ است و در گثت عبادت ضرب البشیل است نیز مذکور شد
که او نہ از راه در عبادت شخول نموده بزر و زهید اشتباہ کافران چهار میکر دود رشب نماز میگزار و صحابہ کرام گفتند که
یا رسول اصلیع ما چشم بثواب اخپن کس تو اینم رسید که همگی عمر ہائی ما از شخصت تا ہفتاد و بیاند و پارہ ازان عمر که
بعد رسم حسنه آن باشد در خواب میگذران یعنی و پارہ دیگر در اسباب معاش خود از خوردن و آشامیدن حاجات دیگر صرف
مشود پارہ دیگر در اس قام و امراض و سنتی و کمالت مطلع میگرد و برای عبادت و طاعوت چه مقدار میگاند آنحضرت
صلح نیز پیشیدن این سخن محرفون اند و هنگ شدند حق تعالی این سوره را فرماد یعنی پر حنید عمر ہائی شما کو تاہ است
ناشمار ایک داد و ایم که عبادت آن شب ای عبادت هزار ماہ بہترت دوم آنکه آنحضرت مصلی اللہ علیہ وسلم را روزے عمر کے
امت ایشان نمودند و پیشتر مابین شخصت ہفتاد بدو آنحضرت مصلی اللہ علیہ وسلم عنانک شد و فرمودند که در نیقادار
عراز است من چه کار خواهد شد مبار و ز قیامت که پیشینیان ثواب ای دھنائی عمر را ز جای بند امت من از عبادت
قلیل ای خود شمرند و شو رخت تعالی اربیت تسلی خاطر مبارک این سوره فرماد سوم آنکه حضرت امام حسن علیہ السلام فرمودند
که آنحضرت مصلی اللہ علیہ وسلم را در خواب نمودند که ظالماں بینی امیہ بر زبر شما یکی بعد دیگر کو بیش بدل بوزنہ پا جست کر داد
پیشیدن دبر رعا یا ظلم و ستم نمایند این مر را آنحضرت بسیار شاق آید بایک تسلی خاطر ایشان این سوره نماز شد و مراد
از هزار ماہ مدت سلطنت بینی امیہ است که زمان پادشاہ است ایشان ہیں بود و داین سوره را سوره قدر نمیگیرد زیرا که در و
مذکور لعلیۃ القدر است لعلیۃ القدر را که باین اسم مخواسته دوچیت بار و اول آنکه قدر معنی مقدار و رتبہ است درین مقدار و
رتبہ هر کس از صلحاء عابدان بینی آدم ظاہر مشیود و مر ارت بکسو بی ایشان قریب نزدیک است میگردد و دو گویا ثمرة عبا
لیا ایصال چیزی باید و ملائکہ وار و ایصال قدر و منصب کسی در بینیان بند و مطلع مشیوند دوم آنکه قدر معنی بزرگ است چنانچہ گویند
للان و کی القدر است یعنی صاحب شکن است این شب پیغمبارات چند شرف و مرتبہ بر شہائی و دیگر دار دار اول آنکه تحمل الہی ای ز
شما ای ایصال درین شب متوجه عالم بگان میباشد و قرب معنوی با جناب ای تعالی ایشان را میدارد ایشان دارم آنکه عالم ملائکہ و حکم

ارواح برای ملاقات صالحان عبادت کنندگان از آسمان بزرگین فردوسی آیند و به سبب اجتناب حضور ایشان گفایت عبدات
حلاوت طاعات هزاران چند افزون تراز گفایت عبادات شبههای دیگر میگردد سوم آنکه نزول قرآن مجید درین شب فتن
است و این گفایت که نهایت ندارد چهارم آنکه ظرفت فرشتگان نیز درین شب است چشم آنکه نهال کردن با غیر بشتر نیز
درین شب ششم آنکه جمع فرمودن مادر خلقت حضرت آدم عم نیز درین شب است و در روابط صحیح آمده که عثمان بن ابی
العاصی علامی بود که سال‌های در ملاحی جهاز هاگذرانید و بود روزی با ایشان گفت که من از صحایت دیگر چیزی بر درام که عقل
من دران چیز است آب دیگر شور در بکش از شبههای سال شیرین پیشیو شیخان بن ابی العاصی با دلختنید که هرگذاش
باشد مرا امظله کن تا به نیمی که آن کدام شب است و چه نیزی دارد آن غلام شب است و فتح شهر رمضان با ایشان گفت
که این شب بهما شب است بالحمد لله از مصمون آنسیوره معلوم میشود که عبادات طاعات را به سبب قات نیک و مکانت
متبرک حضور اجتماع صالحان در ایجاد ثواب ای راثه های رثایه و اواره فرنی عظیم حمل پیشورد و نیز معلوم میگردد که طاعات
عبادات مارابر قدر مشقیت و سنج اجر و ثواب نهادن در صورتیست که باعتبار این همیشه مساوی باشد خانچه فرموده اند
سرمه علقد قدر نسبت اما چون میزیست های طاعات حمل میشود پس صوات طاعات هر قدر سنج مشقیت نیست بساعات قلیل در رو
فضل مسکنات متبرک و جمعیت بر نور از طاعات کشیده های روز میگردد و نیز باید داشت که لذایت القدر را با وجود این عظمت
شرف از داشت مردم مخفی داشته اند خانچه ساعت اجابت عاد روز جمعه و صلوٰة و سطی در میان سنج نماز و اعم عظم
در میان اسامی آنی طاعات مقبوله در میان طاعهای دولی در میان دستان مردمان درستجو باشد در همه شبههای و همه نهاده
و همه اسماء آنی را و همه طاعات و همه مردم نیک را رعایت کنند و نیز حکمت در اخحاد این شب متبرک مانند حکمت در اخحاد
وقت فات در روز قیامت است تمام مکلفین را بدرواجههاد تصور نمکند و تکیه اعتماد نه نمایند و غفلت و سل جائزه شمارند و نیز
گفته اند که اگر شب قدر ربع هم مردم ظاهر هشید پاره آن شب اور طاعات میگذرانندند و کسب ثواب هزار ماه میمودند و برخ
بخدمت شهودت در عصیان بسری بردند و خذاب هزار ماه حمل میمودند در حکمت آنی لعاصیان فرموده که آن شب مردم بصیرهایند اند
بعصیت که بیده داشته و ران شب نمایند ازین عمامه صنعت سالم مانند و هر چند ثواب عظیم درین شب فیل علوم دهم میشند اما قدر
ضرر اولی از جلب لفغ است و نیز باید داشت که بعضی از مفسرین قدر المعنی تقدیر گرفته اند و گفته اند که درین شب از زلزله
آجال مصادیف امراض اعمالی دیگر حادث عالم کوئی فساد مقدار میشود از لوح محفوظ ابلالکه لشخهای همراه با آنها نقل کردند
حاله میگرد و تاریخی آن تمام سال عمل نمایند لیکن اصم آنست که این تقدیر و لصف شعبان است که آنرا شب است نامند الکرجی
از تبعین حذف گفته اند که نقل لشخهای را شب شروع میشود و درین مبتصره میان تسلیم مینمایند لیکن بندای تقدیر در شب است از
انتهای آن درین شب و تحقیق همایش است که مذکور شد و در عین پدر احباب اسیار است و آنچه از قرآن مجید علوم میشود همین قدر
که آن شب بتهیه کرد و فتن است زیرا که درینجا نزول قرآن ران شب فرموده اند و درین قدر عبادات طاعات منصب مرتبه

تمهیب برات

هر تقریب ای السر عالم ملائکه و اولج خاطر هر میگرد و دو سخن چهت این شب الیتم القدر نامیده اند و در سوره لقره در پاره فرموده
که در ماہ رمضان نزول قرآن است پس از مجموعه این هر دو که فرموده اند اینقدر ثابت میشود و احتمال آنکه شب قدر در تمام سال
دائر باشد و در سال نزول قرآناتفاقاً در ماہ رمضان اتفع شده و باشد نهایت بعید است آماز روح احادیث صحیح مشهوره بیرون
پیوسته که آن شب و همچو اخر ماہ رمضان شبهاً طاق است پس نج شب در تمام سال حمال آن در که شب قدر باشد
و یکم و بیست سوم و بیست و پنجم و بیست و هفتم و بیست و هشتم و بیست و نهم واضح آنست که شب زیارت شیوه ایشان شیوه ایشان
بیست و یکم و در سال دیگر بیست و سوم و علی نهاد القیاس ف این مشهور است که شب بیست و هفتم است بنابر آنست اکثر قوع
آن شب بیست و هفتم میباشد ولهمه این عباس فرموده اند که لبایه القدر رانه حرفت بخ این لفظ در این سوره سه باز نذکر
است چون سه را در تضییب گفته بیست و هفتم باشد و نیز بعض از علماء رغفه اند که این سوره سی کلمه است و کلمه بیست و
هفتم ازان لفظ هی است که عامل شب قدر است و این اشاره است بعد و بیست و هفتم:-

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّا أَنْزَلْنَا فِي كِتَابِ الْقُدْرَةِ بِعِنْيٍ تَحْتِيقٍ مَا نَازَلَ كُرْيَمُ قَرْآنٌ إِذْ لَحَظَ مُحْفَوظَهَا وَرَنْيَا بِشِقْدَرِ لِعْنَهُ شَبَّهَ كَهْ دَرَدَ
قدرو مرتبه عبارت گفته گان ظاهر هر شیوه و در ارتبا لایات آنها نزول عالم ملکوت و عالم اولج واضح داضع میگرد و منصب
قطبیت و غریبیت ابدالیت و امامت و ایمان میباشد و مسخان آن مناصب معین فی مضرر میگشند و این واقعه را
شخصیعن شب ازان کردند که در ذوقت ظهور است پیش از بعالم شهادت است شب بیش قوت کموں احتفاست پس
مشابه تمام وارد بعالم غیر بسران شب برافق یا چه بعضی از غرقاً معلوم شده است آنست که این شب بیش قوت وصل
است و صورت وصل درین شب پایین نگ حلوه میپردايد که خلی جمال آنی متوجه بحال بندگان مشتاق خود میگرد و در مدارک
واذ هان ایشان بعلی پیدامشود وقت خیالیه خدمت ادر که مینماید و آن تخلی علیه را لاز ملائکه وارد ایع که در مقام
قدس مستقر و ممکن اند بهراه خود می آرد و ملاقات عالم غیر با عالم شهادت و ضراج کمالات علویان با کمالات سفلیان
وزیر اکرم اذار فرقین و اقتیاس په میگی ازین در عالم از اشتعه ولوعات دیگر و میبدی بد و حال تو در عالم روحمانی ایشان
که ایقلاخ آن خیله و شوارست مگر به تسلیل ناقص ایمقدربیان کرده شود که مثل آمدان موسم بهار است که بسب
پارهین باران از آسمان و تاثیر قریب آفتاب قوی نامیه زین و بیان آثار صور نوعیه که در پنجم و هر دانه کامن و مخفی
است گلهاً زنگار نگیز نبره های خوشنا ظاهر هر شیوه و عالم را روئی و زینتی و کمال و سعیتی حمل میگرد و باقی ای
مانند درینجا شبه و آن آنست که نزول قرآن در مدت بیست و سیان است ابتدائی نزول آن در ماہ پیغم الاد
رسال چهلم از عمر شریف نبی علی صاحبہ الصاوہ والسلام در قرآن مجید نزول قرآن را موڑ خ فرموده اند
لیسه وقت شهر رمضان و شب قدر و شب مبارک که نزد اکثر علماء عبارت است از شب برات که پانزده هم

شعبان است پس تطبیق درین امر واقعی و این تعبیرات متنالغه میگوند درست آید آنچه بعد از تقدیح معلوم شد آنست که نزد قرآن از لوح محفوظ در مقام بیت الغزیر که لقبه الیت از آسمان دینا محفوظ است بلکه ذی قدر در شب قدر رست که در ماه رمضان ایقنت و تقدیم نزول آن حکم فرمودند حافظان لوح را که آن خواسته است از القل علی ایقنت از آسمان دینا میارسانند و شب کتابت همان سال بود پس بهره تعبیر است افتد و نزول حقیقی در شب قدر را زاده رمضان باقی شد و نزول تقدیمی پیش از آن شب باید نزول قرآن بزیان پیغمبر صلمع ابتداء شود آن ماه بین الاول سال چهل سال است و تمام نزول آن نسبتی عمر نیز تعارض نمایند و مَا أَدْرِيكُ مَالِيْلَةً مَا الْقَدْرُ دَيْمَدَ اَنْ تُكَوِّنَ بِرَبِّيْ شَبَّ قَدْرِيْ عَرَفَ وَسَعِيْلَ الْعِرْفِ قَلْبِيْلَه باشد اما حقیقت آن تحلیل آنی که علم گوناگون بسیاره دارد و تاثیرات نگارگر مختلف بحسب متعدد ادوات قابل ظاهر گشته باشد کما میگویند نیتوانند ایقنت زیرا که شرط این داشتن احاطه است بر جمیع آن عوالم و جمیع آن استعدادات را وابی معنی تفصیلا از مقدور بشر خارج است پس قدرے که از اطمینان علمند این شب نمکن است بیان میفرمایند که لیله القدر خلید من الف شهیر یعنی شب قدر بسیار راه است که در آن شب قدر نباشد و بعد عانکه هر راه استکبر روزها و شبهاست و هر شب بحکم آن لذتی فی آیا مَرَدٌ هُرُكُرٌ نَفْحَاتٍ آکَافَرٌ خَنْوَارَهَا تَخْمَنْ تَحْلِيلَتْ عَيْنِيْهِ شَهْرِيْهِ میباشد اما تحلیل که درین واقع میشود و بآن تحلیلات نسبت دریا بالقطر دارد و بجهت عموم شیوه و بجهت علو اساما مارهی که ماده آن تحلیل اند و تخصیص عدد هزارا میشود و بجهت عرب اسامی عدد بایمیر تپه همیشی میشوند و بعد از هزار را در لغت آنها نامی نیست این شعار فرمودند مبنی است که هر چند سال مشتمل بر زیارت شبها راه است لیکن سال علنی که از دور قمر میگذرد و مذکار راه باست و سال شمسی امریست تخفی و تخصیص بر زیارت مخالف ماه که خصوصیت شب را در و معنده لام مناسب است زائد باین مقام تحقق است زیرا که طیوع مده از مرتبه ملال تا بدربیت در وقت شب باقی میشود و پس از شوال ظهور زیر تحلیل در ظلمت که دنیاست و از اینجا که تحلیل آنی درین شب باین عظمت و نزول املاکه و ایشان در حرم فرموده این شب بسیار از ثواب عبادت هزار راه شد و نیز از بیان عظمت او میفرمایند که تذلل الملائکه و ایشان در حرم فرموده این فردی آنند ملائکه ای اساما نهاده اند از مقدار علیمین این شب ای ملاقات اهل کمال و اقتباس ای فوار اعمال بی ای و تلذذ فریاد را که گیفی است که در لغوس ارضیان نسبت بمحبوب و معبد خود حاصل پیشید و این نزول ایشان بهم برای که فرمود نزد حضور زینتیان است و هم برای اینکه آساما نیاز اکتفیات ارضیان بطریقی عکاس چالگرد پس کمالات علوی و کمالات سفلی در هر دو طرقی بطریقی تعاکس اوار چلوه فرماید و همیشه مرکب از هزار نوع کمال صورت پذیرد و فاصله در هر فرد از افراد کمالات منبع و مندرج بود و بین اچمل ع و صول همیشت و حدانی که شبیه بزرگ مفترض نماید چنانچه مزاج مجنون مرکب از اجرای مختلفه الکیفیات که در آن تاثیر بسیار فرموده ای و بیکر میدایی کند و این طلس است از طلسات آنی که ناقص باین طرقی در حساب کامل میگیرند و همین سر نماز جماعت را بسیار از نماز تنهای گردانیده اند و برگ

قد رجاعت در مراتب کثرت افزون باشد و تنور قلب و مقبولیت عند احمد زیاده تر تاثیر میکند و چون نزول ملائکه و ارواح بنا بر تشریف امور متعلقه با ملائکه و حصول مناسبت که بعض اهل کمال را با رواح علوی نیز نگاه میباشد گردد پیدا کنند و میگذر شاد فرموده اند که این نزول ازان قبل نیست بلکه این نزول است بیانی رَتَهِمْ یعنی حکم پروردگار ایشان اینکه تحمل واحد جمیع ملائکه و ارواح را استبلای نزول کاریکه حصول نیست حدانیہ کمالات مختلفه المقدار است فرمود آورده پس بلاشبه نزول ملائکه وارد اوح در نیوقت بشارت است که متعدد بیان ایمان پادشاه بخانه کسے بنابرحق اثنا نی خود بالقریب یا پیدا نزول ملائکه وارد اوح در نیوقت بالتشییبه لامثله حکم پادشاه یا سپهسالی او در فانه آنکه جمیع شوند ظاهر که تفاوت درین دو حالت پر روشن است مبنی کل این بیان ملائکه وارد اوح است یعنی ملائکه ایهار اوح بر امر که متعلق لقریب مکالم است نزول میفرمایند و هر چند جمیع شخص شناس منزول علیهم مستعد آن قرب کمال نباشد زیرا که منظور احادث هیئت وحدانیه و جریقصان ناقصان است و حیون از بیان عظمت این شب برگزار فارغ شدن حالا خاصه دیگر از خواص آن شب بیان نقشان میفرمایند که سلامه هی حتی مطلع الخیر یعنی سلامت است آن شب از شر لفس و شدیطان که بیشتر امتناع شر را نهاده بطاعات موجب طربات میگرد و پس از رین شب بعد از شرق نور تحلی و حضور ملائکه وارد اوح تاثیر حادث نفسانی و خطرات شدیطانی بالکلیه اهل مشیود و از سینگام غروب قتاب طلوع صبح صادق یکسان ازین آفات امن اطمینان نیباشد بخلاف شبها دیگر که در شب اول آن اشاره شیاطین بحجم و ساده خطرات آنها خاطر اهل عبادت طاعت را مکدر مییازد و این دارین شدغ ناز فرض رامقرر فرموده اند و در شب دوم غفلت خوابت خجالات فاسد و حنامات مشوش بشیش از عادات و هواجس نفسانی سر بر پیزند تجاه میکند و از دریافت لذت حضور مناجات غافل مییازد و شب دوم که ازین پر و خلعت مسلم است برای تجدید دعا و ارجاع بجهاب الہی تبریز حلاوت مناجات و تعالیٰ امقر است درینجا باید در اکمل اخلاص است در اینکه مراد از ملائکه وارد اوح جمیع ملائکه وارد اوح اند چنانچه ظاهر لفظ قرآن بدل داشت دارد یا ملائکه وارد اسکه در سدرة المنشیه مقام و مقر ایشان است چنانچه در بعض احادیث مذکور است و بهر حال نزول حضرت جبریل علی که مقام او در سدرة المنشیه است متفق علیه است بمهرا جبریل علی که جمیع ملائکه وارد اوح نزول میکنند و با هر عباد کنند و جبریل علی مصالحه مینماید و علماء مصالحه جبریل آنست که در حالت شستحال بعبادت موئی بر بدن میفرماید در دل رقت پیدا شود و نیک از حشم فروزید و ملذت عظیم دران عبادت حمل آید از خواص این شب آنست که دعا داده مسنجاب بیشود پس بد که دعا ی جامع در نیوقت خسیار نماید و درست صحیح آید که حضرت عالیه صدیقه از رسول سلم مسیند لیگز من شب قدر را در بیان حچه دعا کنم فرمودند بگو اللہ هر ایلٰت عفو و تجیب العفو فلاغت عَنِّی نیز حدیث وارد که من اقام لیله القدر را میکن الوحت باعقوله یعنی هر که زده دارد شب قدر را نهاد و عبارت از جهت ایمان و اجری این گذشت او آمر زیده شوند و بعده از عمل رگفته اند که معنی سلام یعنی مطلع الخیر است که ملائکه وارد اوح دران شب

بر جمیع مومنان سلام میگویند و با اهل کمال مصافحه نمایند لیکن آیت بیان کیفیت ملّات آنهاست لعدا از بیان نبود آنها

سوره الحمد

کی است هشت آیت و نوزده بار کلمه سه صد و نوزده شش حرف و بینه در لغت چیزی روشن فظاً هرگز گویند که بعد از دیدن آن چیز حقیقت کار و افعح گرد و پیچ شبه مشکل این نناند مثل شاهد ان معتبر در دعوی و این سوره را ازان چهت پنهانی نامیده اند که ولالت میکند بر آنکه وجود با جو دنیا پیر باصلی اللہ علیہ وسلم فی حد ذاته لشائمه روشن است بر نبوت خود بحدیکیه مختار برد لمیل دیگر نیست و به که ازا و ضلاع و احوال افعال اقوال اخلاق آن ذات مقدس صلی اللہ علیہ وسلم خبردار شود با تقدیم میداند که این فسم ذات مقدس بلاشبه لیاقت پیغمبری دارد و در فرع و افتخار انجام گذاشتند این اجمال آنکه اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم با وجود دنیا که پدر و جد اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم در حالت ضغر ندارد و فضیل این اجمال آنکه اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم با وجود دنیا که پدر و جد اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم در حالت ضغر سن در گذشته بودند و بر لوران فخوشیا و ندان اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم بهم در جمل مركب گرفتار و از آن ادب سخشن و اخراج پسندیده نهایت در در کمال حسن اخلاق و نهایت رعایت آداب پیداشدند و با وجود آنکه امی محض بودند و در مکتب نشسته علوم و قیقه را به بیان فرضح ارشاد میپرس مردند الفاظ مججزه را بکمال فصاحت ادا مینمودند و هیچ چیزی که خلاف عقول فرمود باشد از ایشان سر بر زد در تدبیرات ملکی و سهامات جنگ و صلح بهم امور ایشان بر قواعد حکمت جاری باشند و عجود فقدان تعلیم و تعلم با پیغمبر تبارز کمالات رسیدن بدن امداد غیری فتعلیم آنی ممکن نیست همین است معنی پیغمبری

سُبْحَانَ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَمْ يَكُنْ لِّذِينَ كُفَّارًا وَّأَمِنُوا هَمِيلُ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكُونَ مُنْفَكِيْنَ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمْ حُكْمُ الْبَيْتَةِ
یعنی نبودند کسانیکه کافر شدند از اهل کتاب و مشرکان جدا شوند و در گذرند از وضع و آین خود تا آنکه بیا پد ایشان
نشاید روشن حاصل این آیت آنست که قبل از لعیت پیغمبر باصلی اللہ علیہ وسلم در بلاد عرب مردم در قسم بودند قسم
اول شرکن که بعضی از ایشان مثل صائبین و محبس روحانیات کو اکتی ایش رامی پرستیدند و بعضی از ایشان
مثل قرشی و دیگر جهال عرب هور تهائی نبرگان صالح رامعبود و میسا ختند و آنها را بجهت اعتقاد کمال تقرب در
جانب آنی و سلیمان امور دنیا و آخرت می انکار شند و قسم دوم اهل کتاب که خود را تابع کتاب آنی میدانندند و بعضی
تربیت و زیارت امضا و خود ترار صیدادند و بعضی انجیل ایش قبول میدانندند و همین فرقه پاورد بر عات قیچه و رسوم
فاسد و عقاید باطله قسمی منکر فروخته بودند که به نبند و نصیحت دو عخط و ارشاد و اقامات دلائل عقلي و فهماندین
قرآن امارات اصل اصلاح نه بپنداشند و همیه میگفتند که ما اوضاع قدیمه خود را دادیان موروثه خود را میگذاریم تا جهت
ظاهر و معجزه قاهره نبینیم و پیغمبر آخر الزمان صلی اللہ علیہ وسلم که لغت او را از کتب آسمانی نسبت اتر در ریافت بودیم و از اینیای
پیشین شنیده مسخرت شود و مار بر حقیقت کارنا آگهی ندیده ما از وضع و آین خود را میگذریم و ایجاد ایشان مثل

حال فرقه پا مخالف از امت پیغمبر است درین مانند که طالع خود را صوفی قرار داده در بدعات من همک گشته اند و طالع از طاهره و بقیدان خود را تارک نیا قرار داده از حدود انسانیست پیرن فتنه و جماعت خود را شیعه اهل بیت نامیده در حقایق باطل گرفتار و برخی خود را از زمرة علماء داشته بند ویر و مکروهیله های شرعی بر می آرند و رأیات نادره غربیه مخالف صوی برای طبع دنبای بردم لشان مید سند و همه این طوال فرازه حنفیه عقليه بعلقیه فتحانیده شود که بر جاده مستقیمه محمدی استوار شوند و بدغات موروثه خود را تارک نمایند اصول امکن نیت جواب نیهم طوال فضایه در مقابله و عنط و نصیحت که می بحث است که این پیغمبیر قدر خود را بدن نمی بین حجت طالع خرج حضرت امام محمدی علیه السلام و بیان شان فی ایشان ترک نمیکنیم پس مثل بیانات که قبل از بعثت پیغمبر اصلی اند علیه سلام در عالم بود حکمت آنی تقاضانه نموده پیغمبر رسید که خودش حجت ظاهر باشد و بیان شافی او از مرض جهاد نمیگذاشت از انجات بخشید چنانچه بیان او میپرسانید دشمن من الله میتواند اضعفا مظہر ة فیها که بقیه قیمة یعنی بیان پیغمبر تلاوت که صحیفه ایا که در آن صحیفه مندرج باشد که تاریخی استوار و تفصیل این اجمال آنست که سه چیز در ارشاد و نصیحت نهایت عالی مرتبه است آول کسیکه فرستاده خدا باشد و از وعی معجزات اجمعی کمالات رسالت او از جانب خدا تلقین گردید و آن معنی در اخضرت صلی اللہ علیه وسلم پوجا تم تحقق این فریاد مطلع رسالت و رسیدان با قصه غایات کمالات انسانیه با وجود امیت در ایشان محسوس شده بود و دم کلام منزل آن که لولمع اعجاز بران تابنده باشد و برکات و انوار در تلاوت آن محسوس اذکیاگر داد و عیوب کلام که نهیل و کذب نباشد تا فض پاک و مبرای باشد و آن معنی در حضرت قرآن مجید پیغمبر ما با وجود این آنرا تلاوت میپرسند ظاهر و بایه گشت سوم آنکه نمایم که در دست کرت سالقه مندرج باشند و مفاسدین آنها در عبارات موجزه این کتابه طوی گردند و آن معنی و مفاسدین را که معلومه الصدقه اند تقریرات فی ضع در عبارت ذهن پیش افتد و این چیز نیز در حضرت قرآن باستیقاً تمام موجود است بلکه خاصه جمیع علوم اولین آخرين در آن صریح یا اشاره مذکور و نهاد از امتداد نزول این کلام شریف تا این وقت که زیاده بر پیغمبر در دفعه اگر داشته است هنوز از فنون مختلفه در عبارات معنی آن توغل نمایند و در قالب مخففیه اینقدر حوصله است و خود را از اسخراج میکنند و لفغم ماقبل سه کل العلم فی القرآن المکن + تفاصل و عنده افهام الاجال و حچن این هر سه چیز در یکجا جمع شود در ارشاد و به این اعلى امرات بعمل گردید و می باشد که همه طوال مختلفه بعد از بعثت حنفیین پیغمبر خود را خپل حنفیین کلام صهاریک دوضع و این خود گذاشته بکی و در یک جهت شد و اتباع این دین اپیش میگفتند و پیچ درجه احتلاف و تفرق را را نمیباشد تکین بحکم علیهه الفتن شیطان زد و بیان حق تفرق و اختلاف گرفتار شده اند چنانچه میپرسانید و مانع از تفرق کل این دین او توڑا الکتب اگر من بعین ما جاگه کنم الکتبه یعنی و متفرق شدند که نمایم که داده شد و بودند کتابی علیه همود و فصار مکر بعد از آن آمد با ایشان شاهزاده شون یعنی در وقت حضرت عیسی علیه السلام نیز هر یاریانی عیشی عیشی ایشان را میگفتند اتفاقاً فاسد و فعال و فرع و اخبار پیغمبر را از راه تحریف تراشیده در اینهار گرفتار بودند حضرت عیسی علیه همود برازی به ایشان با معجزات روش میگردند که درین عگان بینناکار دلخی ران

ماوراء دو شفوا و ادنی میر و میان پایشان فرستاد و ایشان بعد از آمدن حضرت علیه السلام اختلاف نمودید که درین طبقه خود را اتباع حضرت موسی علیهم السلام قرار داده بخالعفت حضرت علیه السلام بخاستند و در پی قتل ایشان رد و جمع خود را اضافی لقب داده بزعغم خود حضرت علیه السلام بخاستند و با هم کشاکشی و نهی و غارت و طعن لعن را در میان آن مدققرها بیشمار در قتال جبال گذشتند مدعایین آنست که مدعیان پیغمبر مسیح اول کتاب آنی بزارده او را تواند توفیق اسباب پدایت در صلاح و ارشاد کافی نمیست با پیشنهاد این راه را از اسباب پستقله پدایت گمان نمیپرسند و نهانه این گفته از ذکر قرآن پیغمبر مثل فدائی صالح است که درین صحیح موحیب کمال قوت جودت افعال طبعی حیوانی و لفسانی میگرد و در میان گیفی هایان فد العینه موجب دنیا سبب خوش شدت عوارض میشوی و پیش از تصحیح مراج دفع با پیکره شد و از اخلاق فاسد و تھببا و قیود رسوم جهات حیالات تنقیه باید کرد و بعد از آن بین قذای صالح تقویت باید نمود و از که درین آیت بیان تفرق و اختلاف که بعد از لعیت پیغمبر ماصلی اللہ علیہ وسلم و داد طالعه از پیغمبر و نصاریکان کارا نخست صلی اللہ علیہ وسلم و قتال جبال تابعان ایشان خاستند و جماعت دیگر راه متابعت پیوند و نصرت بین ایشان شعار خود منتظر بیشد و درین سرمه اکتفا بر تفرق اهل کتاب سکوت از ذکر اختلاف مشرکین بنا بر آنست که آن معنی از اهل کتاب که خود را عالم و دانایی گفتند و از اوضاع و اطوار اینجا و از شان کرت آنی نیک واقف و آشنا بودند خیل مستبع پستغیر میخواستند خلا مشکلین که چون ازین چیز باید آگاه نمودند اگر اختلاف کند و در نیت چون این چرا مفصل بیان نشده در چنان منظمه شبه بیان از خود فرمودند و تقریر شبه آنست که هر چند مجزات ظاهر علامات روشن بر حقیقت شخصی گواهی دیدند که چون این شخص خلاف شرعاً سالقه که اجمل انبیا بر آنها شده رفتہ است لمرونه نماید و آن شرعاً را بر هم زند قبول کنند شخص بیان ناشد و آنهم مجزات حلامات را بر اقبال نیزی یا بر اتفاق یا بر تدریج حمل بینند و تقریر دفع این شیوه درین آیت است و ماءل آن دفع کا کلی عین و اللہ حخلص میز لہ الی دین حفقاء و یقیمُوا الصلوٰة وَ لَوْ تُواۤلِرُ کوَّة وَ ذلِكَ دِینُ الْقِيمَةِ لَا کلی عین و اللہ حخلص میز لہ الی دین حفقاء و یقیمُوا الصلوٰة وَ لَوْ تُواۤلِرُ کوَّة وَ ذلِكَ دِینُ الْقِيمَةِ بیان میکند که دین شرعاً سالقه آن خصوصیت کیفیت بیان شد به توطیح پیغمبر مسیح صولی اللہ علیه تاکید اخلاص دفع جواب تعالیٰ است و نیز باید خلقاً و ضیف کیست کیست که از توجه پیغمبر فدا و عدل کرد و از هر چیز مائل بخدا گشته باشد فنیز بیان میکند نازرا و بدینه زکرة را هر چند کیفیت ناز و زکوة مختلف باشد و همین این میان ملت قیمه که از وقت حضرت آدم هنر تا این هم اینها میشین و حکما و علماء متقدی میشون و شرح و سبیط آن گذشته اند و عامل دفع این شبه آنست که مقاصد اصلیه این شرعاً است را باید شرعاً سالقه مطالعه کنیست که در خصوصیات و کیفیات بمقتضای وقت و حال تعاویت شده باشد و مطالعه مقصود اصلی کیفیت میکند در حقیقت چنانچه در هر فن و هر صنعت همین سه دامنه هست مثلاً طب یونانی از بطریق جایگاه نیوس تازه ایان بوجی این سینا و محمد بن زکریا و مسیحی بریک زنگست با معنی که وصول مقصود و طبایعی ایان

در هر زمان محفوظ است در ان تغییریست چنانچه به همه سیگویند که سهل بعده از نفع باشد و اور وز بحران تحریک نباشد کرد و در غر را بضم آن نفع باشد و حوت را بفتح آن نگاه باشد و آشت ای غیر فلک پس هر که کتب متاخرین طبیار املا خطا نماید و صول مقاصد اینها را مطابق صول مقاصد متقدیم اند بالظیفین پو اطمیخت آنها بر داشت خصوصیات و کیفیات زائد کر فی الجمله از سالیقین تغایرت وارد کرت آنها در یافت نماید بلکه از نافع بکار برید و درعا نیت و قانون حکمت که در ان خصوصیات واقع شده ملاحظه کند قابل لفضیلت متاخران گرد و بعضیون الصنعت است کامل بتلاحق اتفکار جرم نماید و چون حال مختلفان از اهل کتاب بیان گرده شده تفصیل هر دو فرقه را با اختصار منزه است ایشان عند الله که مستوجب توب و عقاب است بیان می فرمایند اَنَّ الَّذِينَ كُفَّارُ وَهُنَّ أَهْلُ الْكِتَابَ وَالْمُشْرِكُونَ یعنی کسانی که کافر شدند از اهل کتاب هستند که در حکم آخرين تحریک نمودند مرتباً اهل کتاب بزرگ و دانش ایشان در بینجا آجیج بکار نمی آید زیرا بهم فی النَّارِ حَمَّمْ خَلِدُونَ فیهَا در آتش و نارخ باشد بهمیشه مائند گان در روک اگر اینها گویند که ما آخر از زمرة انسانیم و ایشان بہترن مخلوقات است و یکی مخلوقات را اذابه دائمی در دنیا و آخرت نمیست مارا چرا باشد در حباب می فرمایند اَوْلَادُنَّ هُمُّ شَجَحُ الْبَرَّ تَيْمَرَ این گروه ایشان اند بدترین مخلوقات نمیگردند چون انکار حکم آنی کردند در رسولون اور امکن شدند پسر خواش نفس خود را بحکم آنی تصحیح دادند و این قیامت و مخلوقات همچنین نمیست اند او سوره فرقان فرمودند اَنَّ أَوْلَادَنَّ كَمَا لَا يَعْلَمُونَ هُمُّ الْأَهْلُ سیلا (۱۹) (۲۰) اَنَّ الَّذِينَ أَفْوَأُوا عَلَوْ الْقِصْبَحَتْ یعنی هر آنچه کسانیکه ایشان اند و دند بجمع اینها پسین وقت خود را اعمال شناسه کردند اَوْلَادُنَّ هُمُّ خَيْرُ الْبَرَّ تَيْمَرَ این گروه ایشانند بہترن مخلوقات نیز از افرشتلگان نیز ترقی نمودند و حکمت خدار او را هر چهر فرمیدند با وجود کشاکش خواهش نفس حکم آنی را بدان تصحیح دادند و با خود مخالفت نمیکردند را بر سلطاط ساختند تا شباهات و شکوه کمیان نمایند یعنی در فرشتلگان نیست ایشان کلمه ای خوبی را در روایتند و هم نفس ندارند تا در عقائد و اعمال ایشان مزاحمت اتفاق شود ایکین این یعنی نسبت عوام ملائکه است اما خواست ملائکه مثل حضرت جبریل و حضرت میکائیل آن هم اسلام نیز نمیباشد علم رئیسه است و ایشان احتیار تمام با اسرار حکمت آنی رعوانم غیر مننا هی صیل است ترفان اتم دارند بشودن نفس و هم در اینها هر چند بخطاب هر موج یقمان ثواب نهایتی که این گان نیز توب عمل کنند گان نبی آدم شنبه الیست از شعبه کی فیوض ایشان این نسبت را بر پیشتواند شد و در عقیده مویانا حافظه ای شفیعی قیامت و خواص بخادم وهم المیلوں افضل از جمله الملائکه و عوام بخی در وهم الاولیاء والزهاد افضل مزاعم الملائکه و خواص الملائکه افضل من عوام بخی اد مر ایشانی را آنچه از ابو بکر رضی عنده منقول است المؤمن کرم علیه السلام بحضرت الملائکه این عذردا محسوب بغير خواص ملائکه است جزاهم عیند و نیز جهت عذرین جراحت ایشان زنگیکه پروردگار ایشان بیشترها ای جا و بید بودن است زیرا که ایشان نیز را طوار محنثه و شرعاً متفاوت است بر ملاحظه شرع و حکمت ادعی ای قاست دامی نمودند تحریر ای من تحریرها کارهای اجری باشند از زیر آن باعث نهاده با

زیرا کہ ایشان از معارف و حقائق خود آنها اعمال راقی و جوائح خود چاری کر دند والزار آن اعمال در خاندان سلسلہ ایشان اولاد و اتباع ایشان جاری نہ خلین گئے فہماً بین اہمیتہ باشد گران اند دران پیشتر ہائے ابد الالا باد زیرا کہ نہست اتوامت برحق نایا بد الالا بادر قلوب ایشان جاگرفته بود کو عمر قلبیں یافتند رضی اللہ عنہم راضی شد خدا از ایشان زیرا کہ ایشان دریج طور ویج شان محمود انکار او نکر دند و دضیوا عنہم و ایشان نیز راضی شد او زیرا سبب ایمان پیش اریع مختلفه ثواب آنہر را پیغام فتنہ و لذت که در اذار پیغمبر عیت بود لصیب ایشان شد و پیغام طبع ایشان پر گردید و گنجایش طلب نہ نہ دلکشی رکھ کر این بیان واضح برائی کے سنت کہ ترسید از پروردگار خود و دریج طور انکار حکمت و شان از نماید و حکم اول تعالیٰ را پیدبیت س بخواهش نفس قید رسم مقدم دارد و درین سورت در مقام بیان حال کافران جزا ای اینها قدم فرمودند بعد ازان گفتند اولنک هم شر البریة و ترجیح التفاہ بر جراحت مُمنین نمودند و جزا ای کافرن را ذکر نکر دند صحبت آنکہ عاقل راز لفظ غیر البریه نال حال ایشان واضح میگردد و نیز حکم خدست از بیان جزا ای مُمنین پیغام فصلیں جزا ای اینا پے میر و العاقل تکفیر لاشارة و بعد ازان گفتند اولنک هم شر البریة و در مقام بیان حال مومنان اول فرموده اند اولنک هم خیر البریة بعد ازان جزا نکر کر دند و نکتہ در تغیر اسکو ایشت کہ کافران بعد از وصول جزا کو بد ایشان منصب شر البریه حاصل کرده اند والا در اینجا از پیشتر مخلوقات خوشنتر گذرانیده اند چند فتح باب معرفت و تہذیب پیغام عمال صالحہ مرتباً خیرت حاصل نموده اند و وصول جزا نکر کر و بایشان شعبہ ایت از شعبہ بام خیرت ایشان فیضی و دینجا شبه می آید کہ اضافت اسکم تفضیل لقمانا میکند کہ مضاف الیه انصیب از اصل صفت باشد کو موصوف با کم تفضیل بران زائد بود و درینجا کلم مومنان صالح را بپیر مخلوقات گفتہ اند باید که همه خلائق فی الحبلہ بی داشتہ باشند حالانکہ کافران شیاطین اصلاح وی بھی نمیدیده اند جواب این شیہ ایشت کہ این تفاصیل و قوی میباشد کہ اضافت اسکم تفضیل بس ایت زیادت بر مضاف الیه باشد و درینجا امر اوزیاد مطلقاً است و اضافت برائی مجرد تو پیغام خواهی درین سف الحسن الخواته قرارداده اند و درین سورت وحد اصل صفت بر مضاف الیه در کافریت والعدا عالم۔

سورة زلزلت

می سنتہ شدت آیتہ سچاہ و سمه کلمہ و صد و چهل و نہ حرف است و نزول این سورہ در جواب نگران قیامت است کہ می پر سیدند قیامت کی خواہ پشند و در تفاسیر سیدند کو است کہ میکاپس بگذشتہ بود کہ این سورہ نازل شد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم صبح شدن نہ اند ہمایند میر امدو مردم را تبلیغ فرمودند و درین سورہ آیتے است کہ گویا خلاصہ تمام قرآن جامع جمیع احکام شریعہ است اُن بیت آخرین اور است کہ دلالت بر جزا ای ہر عمل میکند از خیر و شر و در حدیث صحیح است کہ این سورہ برائی ربیع قرآن است و این سورہ را سورہ زلزلت از الجہت نامیدہ اند کہ دلالت میکند بر نوع زلزلہ عظیم روز قیامت و ب اُن لزلہ سه حیز است اول بزرگ تجھی آئی کہ بزر میں و افع شود و شرافق لزرا و تعالیٰ برائی و سبب آن بھائی جزا نہیں از ستم بائی

و در همین شور چنانچه نویشه آن بکوه طور واقع شده قال الله تعالیٰ و اشقت اکارضن بنادر به ما ذیها قال الله
تعالیٰ فلما آنچنان ربه الجبل جعله دستگا در مثوار غضب آئی بر این محبت و خلود شان انتقام صورت برآختن
مردگان و گزینی بدین جنبشان زین افسانه اند آن تا جزء این بدین هر مرد هدایت می شوند منصوریت سوم اوز
منزل فخر شانیه که موجب متعج هوا شدید و دخول آن هر والبمعنی تمام درسام و منافذ زین حدث زلزله پسید بآن چون
این زلزله واقعه ایست عظیم از وقایع روز حشر و مقدمه کار خانه هجر است این سوره را با آن مسمی فرموده اند.

لِسْمُ الْأَنْوَافِ الْحُسْنَى الْمُسْجِدُ

اَذ از لُرْكَتْ لَارْضْ نِزْلَهْ لَهْ وَقْتِیْکَهْ حَبْنَا نِیدْ شَوْدَزِینْ حَبْنَا نِیدْ کَهْ مَمْکَنْ است آن زِینْ لَعْنِیْ وَ حَبْنَا نِیدْ زِینْ مَبْالِغْهَ تَامْ شَوْدَآنْ قَدْرَ کَهْ طَاقْتَزِینْ سَخْلَهْ نِیْلَهْ حَبْنَا نِیدْ شَوْدَهْ بَرْدَهْ زِینْ هَیْجَ عَمَارَتَهْ وَ کَوْهَهْ بَاتِیْ نِماَندَ وَلَنْ بَهَا وَلَهْدَهْ بَهَا هَمْهَارَهْ شَوْنَدَهْ صَورَتَزِینْ مَسْدَلَهْ گَرْ دَوَاهِینْ وَاقْعَهْ زِرْدَهْ کَيْ لَفْخَهْ تَانِبَهْ بَاشَدَهْ وَکَهْ خَرْجَتْ لَارْضْ اَثْقَالَهَا اوْ بَرْدَهْ زِینْ بَارِبَهْ گَرْ انْ خَوْدَهْ لَعْنِیْ سَبْدَهْ لَزْلَهْ عَطْهِمْ اَنْچَهْ دَرْسَکَمْ زِینْ است اَزْمَرَهْ بَهَا وَکَجْهَهْ دَوَاهِهْ بَهَا وَ تَحْمِهَا وَ کَانِهَا است بَهْهَهْ بَرْدَهْ اَفْکَنْدَهْ وَ بَهْ سَبْبَهْ بَرْآمَدَهْ هَرَدَهْ بَهَا تَعْلِمَتْ کَهْ اَرْسَاحَ رَابِيَا طَنَهْ زِینْ بُودَهْ مَقْصَرَ حَبْنَا آن اَرْسَاحَ بَوْدَهْ مَقْطَعَهْ گَرْ دَرْ وَقَلَهْ لَاسْتَهَا فَوْ گَرْ پَدَآهِمِیْ لَعْنِیْ اَرْسَاحَ آدَمِیَانَ یَا لَعْدَهْ زِنْدَگَهْ وَ دَبِدَهْ آثارِ بَهَانَهْ لَزْلَهْ مَسَالَهَا چَشَدَهْ است اَبَنْ زِینْ رَایْوَهْ مَهْنِهْ تَحْرِیثَ اَخْيَارَهَا آهْزَوْزَهْ بَهْ جَوْدَشَدَتْ لَزْلَهْ وَ کَمَالَهَا بَیْانَهْ فَیْقَارَیْ سَخْنَهْ گَوْهِهْ زِینْ اَزْخَبَهْ بَهْ خَرْدَهْ لَعْنِیْ اَعْمَانَ بَهْیَهْ اَهْمَرَهْ بَهْ کَنْدَهْ وَ بَهْ کَوْپَدَهْ کَهْ فَلَانَ کَسَ بَرَنْ مَنَازِهْ کَهْ دَرْ دَرْ وَزَهْ دَاشَتْ وَ کَارِبَهْ بَهْ نِیْکَهْ زِینْ وَ فَلَانَ کَسَ خَونَ نَاخْنَ کَرْ دَرْ بَهْ جَمِيلَهْ دَرْ دَرْ وَزَهْ بَهْ جَمِيلَهْ سَتَ اَولَهْ آنَکَهْ شَاهَهْ بَهْ بَاشَدَهْ دَرْ دَهْ مَانَ تَاهِهَا رَاجِهَهْ اِنْکَارَهْ نِماَندَهْ لَهْهَهْ آسَمَانَ رَفْرَشْ بَهْ سَتَارَهْ بَهْ دَسَتَ پَهْهَهْ مَرْعَانَ بَهْهَهْ دَرْ لَزْلَهْ زَوْزَهْ بَهْهَهْ سَهْدَهْ کَرْ دَارِبَهْ نِیْکَهْ بَهْ دَرْ اَظْهَارَهْ نِیْلَهْ دَرْ دَمَ آنَکَهْ دَرْ دَمَ بَدَکَارَهْ سَخْنَهْ کَرْ دَانَهْ زِینْ فَصِحَّتْ رَسْوَا شَوْنَدَهْ دَرْ دَمَ نِیْکَهْ لَاثَنَا وَ صَفَرَتْ تَهَا کَرْ دَوْدَرْ بَهْ بَهْ اَسْتَهْهَهْ بَهْ اَسْتَهْهَهْ اَسْمَانَ رَفْرَشْ بَهْ سَتَارَهْ بَهْ دَسَتَ پَهْهَهْ مَرْعَانَ بَهْهَهْ دَرْ لَزْلَهْ زَوْزَهْ بَهْهَهْ سَهْدَهْ اَزِينَ شَبَهَهْ اَلسَّهَتَ کَهْ هَرَبَیْزَهْ اَزْمَلَهْ مَحْلُوقَاتَ رَوْجَهْ دَارَ دَاهَهْ رَوْحَهْ حَمْوَانَاتَ تَعْلِقَ تَدِيرَهْ تَصْرِفَ نِيزَهْ دَرَاهِهَانَ خَوْدَهْ دَارَهْ دَهْ دَاهَهْ دَرْ تَغْدِيهْ وَ تَنْبِيَهْ اَحْسَانَهْ حَرَکَتْ مَشْغُولَهْ نَدَهْ دَارَ اَرْسَاحَ مَحْلُوقَاتَ دَیْجَهْ تَعْلِقَ تَدِيرَهْ تَصْرِفَ نَدَهْ دَهْ حَسَانَهْ حَرَکَتْ اَخْتِيَارَیْ دَاهَهْ دَاهَهْ نِیْسَتَ اَزْبَجْهَتْ تَجْلِقَ اَرْسَاحَ آهَهَا اَزْلَطَعَوَامَ لَوْشِیدَهْ هَمَادَهْ وَ مَعْهَدَهْ اَبْطَرَقَهْ خَرَقَهْ هَادَتْ لَهَهْ کَاهِهْ کَاهِهْ طَبُورَهْ کَهْ کَهْ چَنَاجَهْ دَرَاهَادَهْ صَحَّجَهْ هَوَاهَهْ اَنْعَيْتَهْ ثَابَتَهْ سَخْنَهْ لَفْقَنَهْ سَلَکَهْهَا وَ دَرَخَتَهْهَا وَ نَعَوَهْ کَرْ دَانَهْ سَقُونَ حَانَهْ وَ نَدَهْ کَرْ دَانَهْ کَوَهْ بَهْ کَوَهْ دَیْگَرَهْ هَلَهْ هَلَهْ بَهْ اَحدَهْ بَهْنَدَهْ کَرَاهَهْ اَزْمِهَنَهْ عَالَمَ است در قرآن مجید بودن اَرْسَاحَ جَمِيعَ مَحْلُوقَاتَ رَادَهْ اَخْسَرَهْ بَهْ لَهْ کَوَهْ شَهْ سَبِيعَانَ الَّذِي بَيْنَ کَمَلَکَوَتَ کَلَمَثَیْهْ بَهْ نِيزَهْ دَرَسَورَهْ اَسْرَیْهْ نَدَهْ کَرَعَتَ کَهْ وَ اَنَّ مَنْ شَنَعَیْ لَاهِیْجَهْ بَهْ جَهَهْ وَکَنْ لَاهِفَهْهُونَ قَسْبَیْهَهْ بَهْ وَ گَرَیْتَنَهْ زِینْ نَهَانَهْ نَهَانَهْ نِيزَهْ دَرَهَدَهْ ثَابَتَهْ سَتَهْ کَوَهْ بَهْ اَدَنَهْ زِینْ

و من گوی خست برای موزان تا که در بانگ نماز آواز ملند گفته نیز ثابت شد و در قنوتی مولوی قدس سر عصمت
همستی کو است مخفی از خرد بهستی بخوب خود را کسی پروردیده با در اجتنبیم اگر میشیش ندارد فرق چون میگرداند قوم خادم
آتش نموده اگر حشم نمیست با خلیلش چون ترحم کرد نسبت به گزینه نیل را آن نزد دیده از چه کافر از مومن برگزیده
گزندگو و منک بادریده از شدید پس چرا داد و در اموریار شدید این زمین را گزندگی حشم جان باز چه قارون را فرد خورد
آنچنان هم گزندگی حشم دل حنا نه را چون بدیده بخیان فرزانه را بد و قیامت این زمین در نیک و بد و که زمان یه
گواهی هادیده و چون بیان فرمودند که زمین آن روز اعمال مردمان را اطهار نماید و پرگرداری نمایند بگواهی دیده در سر
اطهار و گواهی احتمال دروغ نیز می باشد برای تخفی این احتمال عبارت در بخش نیز ارشاد شد پاک رذک او خی لکه ای یعنی
این سخن لغتن اسباب آنست که پروردگار تو وحی فرموده است آن زمین را یعنی این اطهار نه برای عدادتی است که
با بنی آدم وارد یا احتمال دروغ دران گنجایش داشته باشد زیرا که بنی آدم همه فرزندان زمین اند و با فرزندان عداوت ممکن است
نه از خواهش لغت است که زمین نفس ندارد پس نسبت الاجلکم او تعالی دانچه حکم مالک باشد دران دروغ گنجایش نماید
و چون اینقدر میین شد که روز قیامت اعمال نبی آدم که از نکید یگیری پوشیدند با اطهار زمین بر بیهودهان طاگردد و پس بگو کار
سر خود بدل کاران رسما شوند حالا بیان میپرسانید که بین قدر اتفاقا خواهد شد بلکه بعوهین یهود و النامی اشتاتا کا یعنی دران
روز پرگردند مردمان از قبور خود بوقت حشر متفرق شدند و گروهی زانیان و گروهی ظالمان و گردیده
دران و غیر ذلك لیبر و اعمال لهمه تامنوده شوند اعمال خود را یعنی در حشر کاه فضیحه و پرگردان باد و خردی و بگزینه کذا
تصییر شود ما انکه نامهای اعمال ایشان را برگشانید و میران نفس کند و هر عمل ایشان را از تکیه بدلی روی ایشان و خواجه
و بسیجند پس ظهور تمام و شیوع مالا کلام حملگرد چنانچه تفصیل این بین دو آیه است فتن نعل متفاوت ذرۃ خیزانه
پس هر که کند نموزن فرهانیکی بهیند از یعنی در صحیحه اعمال د میران ذرہ دو معنی دارد مورخی خود و دانه غبار که در تابش
آفتاب سرکان تاریکی نمودار بشیور و من نعل متفاوت ذرۃ شرائیزه و هر که بکند نموزن فرد از بدی بهیند از از درینجا
شبیه بخاطر میپرسد که نیکی کافر موجب جذب خواهد بود پس بین این چه فائده دارد و بدی مومن نیز عفو نیز پرست پیش نم
آن بیرون خالق عفو نیست جوابش انکه نیکی کافر هر چه موجب خللی از عذاب بدی نسبت اما اثر اتحادیت مذکور
آن فائدہ از دینکنین بدی مومن هر چند ازان عفو شده باشد خالی از تاییر و لذیبا شد اگرچه در نقصان پر بود این اتفاقی از وجود
تو هم نیست کرد ایست از صحیحه عمل در شود و کاتبان شاهدان فراموش گردید پس لفظ من نعل شخصی اغیران باشد یا کو نمی
که چون تو بذایمت برلن بی و قعشد و تو بذایمت حسنایست لازمات همراه پیش نمیست
از این بدی جلیقه ما نخواهد بود و نه ادحت تامهان فرموده اند فاؤنک بین لالله سیما نامه حسنات یعنی بدینها تامهان
ضمون تو باید ایشان بایشان نمایند پس این بینهای صورت نیکیها گیرد و ایه علم در حدیث شریعت آمده است که مرد پیش سپری مصلی اشد

طی و سلم آمد و عرض کرد و که پا رسول احمد را قرآن بیاموزد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم لبیر المؤمنین علی مرضی کرم اللہ جبهہ فرمودند تا اور اقرآن بیاموزند ام المؤمنین پڑا اور اسوردادا ذا ذراست آنحضرت چون باین آیت رسید گفت حسبی جسیے کا ایکالی ان لا اسمح غیر ہائی یعنی یہیں آیت بسنو است هر امر پا کو آن ندارم کہ چیزی دیگر بیاموزهم ام المؤمنین پڑا آیت قصہ سایہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم عرض نمودند آنحضرت فرمودند وعده فقد فقه الرحل یعنی بگذار او را زیر اکمه مرد فقیہه دلایا و نیز در حدیث آمدہ است که ازین آیت دو کس اہل علم یعنی عبّتگر فتنی کی ازانہ شخصے بود که صدقہ نداوی و گفتی که من مقدّر نظر در عالم و چیز اندک را برای خدا دادن کے ادبی میدانم و ددم شخصے بود که گناہان خود را با خاطر نمایا و ردی مثل کلمہ معایدہ نظر در عالم و گمان بردم که بینیقدر چیز ہا گرفت و گیر خواهد شد برای رسیدگمان این ہر دو این آیت کافی شد:

سورہ عادیات

مکتوب یازده آیت و چهل کلمہ و صد و شصت و سه حرف است و عادیات در لغت عرب سپان و ندوه را کو می‌شنوند از حدود پنهانی دویل این سوره را ازا بجهت ابیوره عادیات نامیدند که اسپان غازیان صورت سرعت عرضی بلهی اند بر کافران ناس پاس و ظهو انتقام او تعالی از نیافرمانبرداران بصورت اسپان نده در دنیا عیشوند پس یا لفونه حشر و نشرست که مذابح آمدن فوج مخالف و شکست خروه موافق القلاب که در شهر و ملک اقع عیشود و مردم عزیز دلیل می‌شوند و پرده لشیان بی پرده میگردند و اموال فی امتیعه قمشه که در قرون طولیه اند خنہ عیشوند بیکھه کا پا ہیرو دلو نونه دیامت بیباشد و چون اینجا لشکر مذکور قیامت است بآن قسم خود را ایان سمی خشم و سبب نزول این سوره موافق لغتہ مفسرین ایشت که آنحضرت صلیعہ منذر بن عمر النصاری را با جماعت از سوران بر قدریله از نبی کنانه که در کفر شدت و اشتبه تعذیب و نسل ایشت که آنحضرت افتاد تا آپ آن سیلا کم شد و ازان گذشتند و مطابق فرموده آنحضرت صلیعہ علیہ السلام فرمد دشوار بود کیروز مقام آتفاق افتاد تا آپ آن سیلا کم شد و ازان گذشتند و مطابق فرموده آنحضرت ایشان ایشان چون رفته و عده مراجعت رسید ایشان سبب تو قفع که در راه شد و بود باز گذشتند منافقان جبریل ای بد فاش کردند و لشکر کی آن لشکر مذکور شد و سلما نان باین خبر روند اند ہنگام شدن و حق تعالی این سوره فرستاد و ذکر اسپان ایشان و در آمدن آنها در جماعت دشمنان رین سوره ذکور فرمود تا سالمی خاطر سلما نان حاصل شود لیکن دین بذنب دل خدشہ ایشت زیر کام انسیوہ ملکی ایشت و این اقتداء بفرستادن لشکر بادر مدینہ بود پس نزول ایشیوہ مذکور اند شد و تاج ایشت که حق تعالی چون میخواست که درین میں رسم جماد مقرر فرماید اشاره بآن رسم و رضیوره مذکور افقار تا پیش از میان رسانی باشند ایشان را قادر جهاد و سپان فوج خوش خواهند داد تا اتفاق اجی از عدای اند گیریز و جعیت لشکر ایشان را گذره سازند و ملکت مال آن ہمارا تصرف نمایند

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْعَادِيَاتِ ضَيْعَةً نَسْمَةً بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کمال و بیدن از شکم آنها آواز می برآید که در لغت هندی آنرا بانپ هیگو میند فاکلوریت قل و خا پس قسم مان است که آتش جی برآرند پخته اق زدن یعنی در کوستا نهاد سندھلا خه اسم آهنین اسپان بسیگ میرسد شعله بر می آید چنانچه در زدن چخمان نمود آتش چون در شب بیباشد و در روز دشنه آن محسوس نمیگردد درین قسم اشارت باشد بانکه اسپان غازیان دزد دیده خواهد درفت فاکلوریات خیلی یعنی قسم مان اسپان است که غار میگذند در وقت صبح یعنی شبگرد و وقت صبح که وقت غفلت است بدشمن میرسد و بالغ ملک غار میگذند فاکلورند به لفعاً پس داشتند وقت صبح آن اسپان عبارت که او این معطوف بر فعلی است که از مغایرات مفهوم میشود یعنی اعز من صحابه وجہ عدم لازم است سبک عمل ایش است که برداشت غبار در وقت زردیکشدن از مقام اهداء است پس ساعتے ماند و گذشت برخلاف اخواهم ای از عدد که مستمر است تقویید برداشت غبار بوقت صبح برای آنست تا وقت ستم آن اسپان یاده ت واضح که دوزیر اکه در وقت صبح بسیگر دی آخر شب رطوبت ششم زمین گنده و مکثه میگردند پس که فاصلت غبار در اوقت حرکت غیبی میخواهد بخلاف آخر دوز که به سبب حیارت آفتاب پیوست شعاع آن اجزاء زمین مخلخل میگردند و با این حرکت غبار میخیزد و اینها وقت برخشن گردیده اند آخر دوز است فو سطز یعنی عالم پس از آمدند آن اسپان را لزقت در عول اعد او انبوه آنها امترفق کردند و تیجی باید داشت صورت قهر آنی در مقابل معااصی کمال شاہدت دارد و چرکت این اسپان زیر اکه مبدار آن توجه عضت که نونه آن درینجا و بین اسپان است پس غصه بیباشد و برافروختن آتش از سکم نمود زبانه از دوزخ است که آتش دروزخ را برای عاصیان می فروزند و فارث کردن نونه ضرب بانی است و گزیدن حیتو عقار بسده ختن اپوست بدین و لحوم و سخوم است و برداشت غبار نونه القاعی چه است جسم ناسپان رحمت الی بآن جما بمحبوب میگردند و در آمدن عکو اعد المونه لقونه نار عضب آنی در اندیه و قلوبت و بزم زدن انتظام بدین پس این نونه قهر آنی قسم خود دند بانکه این لایسان کسراییه لکنو د یعنی پتختی انسان که وردگار خود را اسپاس یعنی کفران نعمتیهای او میگذرد و این کفران نعمت بخند نوع میباشد اول آنکه نعمت را از دنیا نداند و بدیگری نسبت کند و دوم آنکه فائدہ که ازان نعمت است برند از دیگر که در فد آن حضرت کند سوم مشغول شود به نعمت از منعم و آن قدر حسپت بردن و فالب پیدکه در این مستقرق مشود و منعم را فرموش سازد و آنہ را علی دلک لشیعیں و هر آئینه ای برق اسپاسی خود گواه است یعنی خود اقر امیگزد که من ناسپاسم این اقرار در عالم بین صورت واقع میشود که پکے مردیگر بر امیگو بد که فلا نی شکران نعمت میگذار دجلان که خود نیز شکران نعمت میگذار و پس طن بر دیگران اقرار است بانکه من نیز مطعم و آنہ الحجت الحجیز لشیعیں یک و هر آئینه ای بر دستی مال بسیار سخت و قوی است یعنی آنقدر در دستی نعمت فرورفتہ است که دوستی منعم را در دل او کنجایش نماید و اگر کسے گوید که من ناسپاس نیست در حباب نهارم پس این انکار ز دخدا پیش نمیر و دخنا پیچه فرز و ده اند افلاعی علم اذ ابعده مکاف القبور را آیا پس نه اند که وقتی که در داشته باشیم

اخلاق و نیات عقائد خفیه انجام داده فرموده اند و حصل کافی لتصدی دو یعنی نمود کرده شود آنچه در حقیقتهاست پس خلاق و اعمال امضور را طاهر کرده شود پس از آن زمان تمام خلاق را علم مکنونات ضمایر مهدیگر حاصل گردید در اوقات کسر بداند این را بهم میگویند تجذیب که تحقیق پروردخا را ایشان باشیان میگردید این بجهة خبرداری است و انکار احضور او پس نمیگردید و هر چند علم الهی در هر وقت ظاهر و باطن همه محیط است اما در آن ... روز علم او برینه کش ظاهر گردید و جای احکام نیاشد این جمله معنی این را بیهم در محل مفعول فاما تعلم واقع شده لیکن بواسطه کلام که در تجذیب اور ده اند در لفظ عمل نمکرده الا ان شرعاً الفتح همراه میگذرد اند و این را خوبیان تعليق بلام گویند و این از خصال اعراف عال قلوبت مجده در حدیث شرف آمد که مردم از مختصر صلیعه لکن نو در پسین دفتر معرفه که آنکه هنها خود را بزند و عیال خود را گرسنه دارد و طلب خود را بکسے نمایند و رسوم فراموشی بجهه خود را بخواهد

سوره الفاتحه

کی مت هشت آیه رسی شیش کلمه مکفر و پنجاه حرف است اینسوه اسورة فارعه ازان چهه نامیده اند که دلالت میکند بر حادثه سخت که در ذوقیامت واقع شود و گوفت عظیم بد ایهار ساند و از ناشیه آن حادثه اجسام قتل سکب شوند و اجسام سخت ریزه گردند و اتصال و تماش ایهان میان اجزاء آنها در گرد پس هیچ چیزی که موجب حفظ شود در مکان خود است باقی نماند و نه صفات که موجب اجتماع اجزای است و چون ثقل و خفت اجتماع و تفرق که موافق قاعده دنیا بود و برینه شد لعل خود را بگیر و اجتماع و تفرق و یگر در آن عالم بزرگ نیز طبیور نماید پس ثقل موجب خود در درجات هشت گرد در خشت باعث سقوط در عمق در ذبح شود بخلاف آنچه در دنیا معمول است که ثقل موجب پی خفت موجب پی نمایست و این قسم انتقال اعیانیم زیست‌زادین مقصدی است از مقاصد قرآن -

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْفَاتِحَةُ مَا الْفَالِدُ عَزَّ حَادَثَهُ كَمَ كَوْنِيَهُ اسْتَصِيَتْ آنَ حَادَثَهُ كَوْنِيَهُ لَيْعنَى قِيَامَتْ كَهْ دَلَاهَارَ كَلَوْفَتْ عَظِيمَهِ سَانَدَهُ
پلند را پست را بینند کن حقیقت آن صیست و بچه سبیلین انتقال بروی خواهند شد و فاکرندن **فَالْفَادِعَةُ**
وچه میدانی تو که صیست حقیقت آن حادثه کو نمیده و چون داشتن هر چیزی دستگیر سایه است اسباب پیام فیماست
که عهد و آنها تخلی قهر آنچی است بر تمام عالم کما نیزی معلوم هیچ بشر نیست امید از مقام میان آن اکتفا ببعض تاثیرات آن که
نموده اند یقیناً میگوئند **النَّاسُ** کا لف لشی مبتور است آن حادثه روزی خواهند شد که باشد هر دمان مثل پر فانها که پلند که
هر چیزی است میرود و این تشبیه از همار و حمر کیا است اول فیلت دست صنعت حرکت سوم بی انتظامی حرکت که کامی
شتاب پی کامی دارد و همار عدم تعبیین جیت حرکت که کامی پیش و کامی پیش پس کامی چیز و کامی راست باشد درینجا
باشد داشت که ثقل در حسیم دو قسم است قسم اول که اعلیاً ولیست تقدیس است که بی بیقار و تملکین در ایام میباشد و دیگری
محض عرض از جراحت است که تعلق از فرج کامل باشند است و هنوز این نیز اشیاء نمایند و حادثه که تاثیر عظیم در عرصه نماید

و آنرا متحیر ساز داین لعل را زائل میکند و لمبده از صاحب قار و تکمیل وقت خطراب فرع حرکات بی ختیار سپاه کانه از دری
سر بر پر مذکور آنکه روح او به سبب شست حادثه از محافظت حسیم عاجز میگردد و دو ساعی وارد ادات رنجار نگ موجبه است که انتظامی حرم
او میشود درین بیان انقلاب این لعل است قسم دوم که زرد یک عوام طاہر است لعل طبعی است که در اجسام سخت به سبب
اچملع و کثافت اجزای آنها بهم میرسد و درین قسم لعل کویه باضر المثل ندو انقلاب این قسم را پایت دیگر بیان معمود نداند و نکون
لهممال کالعین المتفوش یعنی وبا شد کویه امثل ششم زنگین بندهای مختلف که نداشت از ایممال خود زده ریز و رفته
ساخته درین پاره ایند ه باشد حامل آنکه ناشی این حادثه رخخت ترین اجسام که کوه است پایی ایجا میده که اجزای آنها هم تقر
شده اند و از مکانات خود تحرک شد و درین امشتبه و راگنه و شم رانگین رنجی است اینکه شم رانگین است تر و ضعیف
تر از شم پرنگ بیباشد و اختلاف رنگها از اینکه درست شده که کوه ها در رنگها مختلف اند تعجبه سفید مثل مرمر تعجبه
سرخ و آنهم مختلف در مراتب سرخ مثل سنگ سرخ و سنگ بانی تعجبه سیاه و آنهم مختلف در ایسی ای مثل سنگ عویی
و سنگ خار و تعجبه مانی اینکه چون همچه سنگها متفرق الاجز اگر فدر نگیج باد نگیری مختلف شده چیزی بوقلمون میتواند
و چون ناشی این حادثه بوجه جمال بیان فرمودند حال اتفاقی این جمال میفرمایند فاماً ممنز نقلت ممتاز نیست یعنی میتوان که
گران شد و نک اعمال او و این گرانی به سبب لعل خنی است که در این اعمال مخفی بود درین طاہر خود و در این طاہر گرد و
در حقیقت آن لعل روحان آن اعمال است نزد خود تعالی و بسبیان لعل حفظ آن اعمال صریحه نده صور میگیرد و نیز بر
عمل خبر در دنیا بر نفس بند شاق و قلیل میباشد و بند تجمله شفت و لعل آن ای فرمانبرداری حکم آنی میکند و این لعل
نیز در از و ز طاہر خواهد شد و بسبیان بند را ترقی حامل خواهد شد چنانچه بیان فرموده اند فلسفی عیشیه راضیه
یعنی پر آن کس در حقیقت خواهد بود پسندیده لذت دهنده و اهتمان خفت ممتاز نیست یعنی و آنکه سبک شکوز اعمال او
و این سکی بسبیان است که اعمال نزد خدا و تعالی از در اینکس مخصوصاً مخدوذه اند و از هم پاشرد و اینکی موجبه ترک افلاطون
گران نشدند پس نیز قیامت این سکی موجب آن شد که آن اعمال مخصوصاً مخدوذه اند و از هم پاشرد و اینکی موجبه ترک افلاطون
و سقوط و چاه طلبات گشت چنانچه میفرمایند که فاعله ها و نیز ما در اینکس طبقه پایین و نزد است و اور از اینکه
فرمودند که طفل را در حالت بی تخلیق و احتیاج با امر طبیعی بجوع بیادر میشود و چون در این روز تکلف و تصنیع که در دنیا
مردم بی میان میگردند بلکی زائل گردیده احتیاج را کن طبقه دوزخ رجوع گندگوی ای میل طبیعی بآن این دو آن طبقه
مانند ما در ایشان را بخود میکشد و جای میگیرد فاادر نک مکافیه و چه میدانی توکه چیست آنها و یه یعنی عذر ایکه
در این طبقه است یعنی معلوم نشسته اند شد و ای ساکنه ذر ما پیش باید تو قفا است و این را در لغت عرب پیه سکت
گویند والا اصل کلمه ماهی است بد و نهان از حکایه آتش است نهایت گرم یعنی در بیان آن طبقه که همه
نام دار و غیر از مقدار ممکن نیست که آتش است بغاایت گرم بچد بکه در مقابله آن آتشها دیگر را کرم نتوان گفت

وطبقات و بیگر از و نیز درجت آن گرفت تو ان شمر دلعاً ذنایه همراه هم من سائرون جو العقاب +
سورة تکاثر

میست هشت آیت و بست و میثت کلمه صد و بست حرف است و بدبند زولین سورة آن بود که در گردش از
قرش بیون بعد مناف که پنجه مارصلے اسد حلیله قسم از جمله آنها بودند و بیشتر کم که عاص بن عائل همی سگی و هم آنچه عده بود راه
باهم تفاخر کردند هر کیه دعوی کرد که ما از راه مال و کار را می خورد و شاد بیه فیا فتباد نام رجاه بر شاگردی داریم
و این تفاخر فته منجر بکثیر شخص شد چون بیون بعد مناف اشخاص خود را شمر دند یاده برآمدند بیون سهم گفتند
که اشخاص مادر حنگ ها بسیار کشته شده اند می باشد که نده در مرده را شمار که نید چون اینطور کردند بیون سهم زیاد
شدند و درین میان برای تحقیق مردگان بمقابر قبضه و در گورستانها گردیدند هسته ای در بیان جهالت ایشان
غفلت کلی که ایشان از اینچه ضروری بود رو داده این سورة نازل فرمود و این صوره را سوره تکاثر از انجیل
نام کرده اند که درین سوره قیچی تکاثر مذکور است و بیان آن نیست که از تکاثر انقدر باید ترسید که از قیامت ایشان برآید که تکاثر
چاپی است شدید در میان بندیده در میان آنچه مظلوب است و هر چاپی متعقب خذاب است -

لِسْمَةُ الْكَاثِرِ الْتَّحْمِيزُ الْتَّسْجِيْرُ

الْهَمْكُمُ الْتَّكَاثُرُ یعنی قابل گردش از تکاثر و معنی تکاثر طلب از فرقی است و آدمی در آخر عمر خواهان کشته می شود
ولاد و اتباع و اقارب بایشوق ناسسله جاه و نام و بیوادخت آنها مستقطع نگرد و نهیعنی اور اغافل میکند از معرفت
آنچه از تماطل در اسما و صفات و افعال دل از اینچه واجب است بر او از حقوق اندیش حقوق انسان از حقوق نفس خود که
آخرت و بسبب این غفلت محروم می شوند از صرف لغتیه ای این چه نمی کند آن لغتیه ای مفترست پس تکاثر گردیده آدمی را از آدمیت
می بگارد و در تربیه حیوانات داخل میکند و اگر این غفلت بار شاد مرشدی و تنبیه نمی کند زودتر زائل گشت باز بخدمه از
رسیده استخدا و سلوک طلاق حق پیدا کرد اگر درین غفلت می تمر باند و عمل انبیاء نمایند و درین حالت گونهایت خضران خا
گردند ایشان نمی کند که اور اسراری داره بیازار فرتادند تا تجارت نمایند و سخنی بردارد و این کس در بازار رفت فرشاب شنا
خورد و استشاده سرمهای را در باخت تنا آنکه در قت شدای او ای ایشانه سخانه ای اور سانیدند نه سرمهای دست ای دست ای دست
من زلک دینهای حالت اشاره است درین خلجه حتی زدن حمر المقادیر یعنی تاکله زیارت کردید شما مقتله پاره عینی درین
شغل بوده و هملا متنیه نشید باید اگرورستان سیمیه همکلا مقدمه همپیشین است که شما پنهان ایشانه بیعنی شما گمان میگینید که بعد
مرث که ایکیه هست همین که بحواله بسیار فخر زدن کامگار و اقارب جان شار از عقیب شکار بر پار زدها لانکه بعد از موت چیزی نمی
پیش خواهد آمد که این چیز بار متفاصله ایان یعنی محض خواب شد سبیت حامل فیاض گفته باشند و چو گذر نده است نیز زد بخوبه و ماله
بر عاقل سالمعلوم است که بال و قدر زند و مراتب خرابت بهم فایی است و اینچه فایی است قابل تفاخر نیست مسو قاتعله

آخر خواهید داشت یعنی پس از مرگ شمارا معلوم خواهد شد که آنچه در آن عمر خود گذرانید بهم مضر و مخل شما بود که مرحوم نعم ایندی دباعث قرب از جانب قهر آنی شد تهر کلا پس باز سیگوئیم که مقدمه حنین نیست که شما عقاد دارید سو تو
تعلموں آخر خواهید داشت بعد از لعیت و حشر و نشر و دیدن دوزخ و مشاهد احوال آن که آنچه شما کردید بهم مضر و مخل
پس اشتن اول در نسخ است و اشتن دوم در روز قیامت کلا و تعلموں علامه الیقین تفاخر نکنید مقدمه حنین
ست الگید اند شما داشتن که بیچ شک شبه نباشد در آن لعیت جلت ظلمانی از شما منکشت گردد و البته بداین یکم
لذوق از تجھیم البتہ خواهید دید دوزخ را بعد از مرد در بزوح دوزیدن سهوم و نمودن صورت عذاب زدن بگزینهای اشین
لذوق از تجھیم الیقین باز البتہ خواهید دید آن دوزخ را بمعانه اینین که احتمال اشتباه و غلبه خیال و غلط الحسن
باشد و این دیدن در روز قیامت خواهد بود که دوزخیان را بینده آن استاره گشته و احوال و شدائد آنجارا بایشان
نمایند هم لذتگشتن یو همین عکس النعیم باز البتہ سوال کرد که خواهید شد از لغتماکه در دنیا بشما داده بزوند آن
شمار از کسب خیر در غفلت اند اخت و سوال از لغتماکه چه خواهد بود اول آنکه بچه طور حامل کردید آن لغت را بوجه
حلال یا بوجه حرام دوم آنکه کجا صرف کردید آن لغت را در مرضیات حق با مرضیات حق سوم آنکه در شکر آن لغت چه کرد
درینجا باید داشت که هر چه حق تعالی اینده را زاند از قدر ضروری داده است که معاش وزندگی مبنده بدان موقوف
نیست همراهان قبیل است که سوال از وسیله خواهد بود و بمحکم زیندگان خالی ازین نباشد گو فقیر و گدا باشد ولهم
لطفه اند که آب سرد و تان گرم و سایه خشک و لذت نوم و اعتدال خلقت انسانی و مسلم و قرآن وجود با جو دیگر برای
صلی اللہ علیہ وسلم و تحفیظ شریعت لغتهاست که هر اهل سلام از غنی و فقیر در آن شرک اند و قدر آنها را منشی کرد
و لعیت گفت اند که مراد از لغتی که پرسیده خواهند شد به چیز است صحت و جوانی و امن و محکم فر عمر خود ازین سه
خالی نمی ماند گو علی سبیل الدوام بآن ممتع نشود و ز عدیت شریف دارد است که فقیر بیزند پیغمبر صلی اللہ علیہ
و سلم آمد و گفت یا رسول اللہ علیم مراد در دنیا چه لغت حامل است که از وسیله سوال کرد که خواهیم شد اخترت می
اعده علیه وسلم فرمودند پاپوش آب سرد و سایه فنیز در حدیث صحیح دارد است که پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم داری لوتین
حضرت ابو بکر صدیق و امیر المؤمنین حضرت عمر بن الخطاب و معاویت از دیگر یاران در غذانه ابوالپیشم همان شدم نان گرم
با خرا خوردند و آب سرد آشامیدند اخترت می اسر علیه وسلم فرمودند که این لغته است که از وسیله سوال کرد که خواهید شد

سوره والعصر

سوره والعصر بیست سه آیت و چهارده کلمه و شصت بیست حرف است و تجدید نظر این سوره آنست که کلد بن سه
که اور ابوالاسید فنیز گویند کافر بے بود که با امیر المؤمنین حضرت ابو بکر صدیق رفته بحمد جاہلیت هم صحبت بود بعد از مسلم
حضرت ابو بکر صدیق روزی سے بایشان در خود گفت که یا ابا بکر یا همیشه از زیر کی و یا شیاری در تجارت و سوداگری

احادیث

لهم
ساز نزول

ندمیشندی حالات راجه شد که یکبار باین مرتبه زبانگارشی که دین پدر خود را لذاشتی و از عبادات لات و عزتے
از ماندی و از شفاقت ایشان نامیدندی حضرت ابو بکر صدیق پسر حباب نادان فرموده که هر که حق را
گندو کار نیک پیش گیرد زیان زده نمیشود حق تعالی در بیان این مقاوله و تصویر مقوله حضرت ابو بکر صدیق
سوره نازل فرموده و این سوره عشر از اجنبیت نامیده اند که در ابتدائی آن قسم بعض خود را اند و بعض مخفی
اول روزگار که عمر انسان نیز از جمله آنست و عمر انسان بعایت چهاریست نفیس و متابعیت عزیز که به سبب
کمالات دینی و دنیوی از دیگر میتوانند شد و بمنزله سرمایه و راس المال دست نیکن علیه که فاردا آنست
برخود گم شده میردو او گرچه تحسیل عقادات حقه و اعمال صالحه و احوال سینه معروف نگرد و نقصان و رست
نست و اگر درین چیز به معروف شدن عمر طویل بدمی دعیشیه لذتیه جاده ای پس بآن کسب کردند میشوند
آن را که درین عالم فرستاده اند و بجا ای سرمایه و راس المال عمری باود و ادله اند مشابه بمحض فردش است که سرمایه تجارت
و بخود در زیان و گذاشتند است اگر در بدیل آن چیزی عزیز پنهان کرد فهیا و الا خسارت وزیان موجود است و ز
درین بحث و سود اغراض است قسم آن خود را اند دیدم آخر روز که وقت نماز عصر است و آن وقت وقت طهور سود
نست زیرا که هر طالب معاش از صبح در پی تکشیر بال ملاش معاش گردشیده ای کو ناگون فحیله با و تدبیرات میکند و چون آخر
شد بجهه آن تدبیرات و حلیل آنها الفقط اع پذیرفت در آن وقت پرسان عمل خود فرا غت میکند و تاجر بر دکان خود را
شسته آهنگ خانه مینماید اگر چیزی بدهست آور فهیا و الا زیانگار گردید و چون این وقت وقت طهور باینگاری بود قسم باش و
آنند بلکه اگر شخصی متأمل کند وقت طهور سود وزیان نیزی و آخر دیگر نیز معاشر است زیرا که اعمال یوم دلیلیه تمام شد و حالاتی که
کردند بود کسب کردند میشند حالا وقت دیدن روزنامه است تا چه فست و چه مانند پی میوقت عظیمه دارد هم در طالبین
کشم در طالبیان عقی و فاصل نست که آن قسم خورند و در حدیث صحیح آنده است که هر کو را نماز عصر فوت شد بمنزله نست
ایشان از برادرفت و بعضی گفت اند که هر آن از عصر عصر سپاهی ماست صلی اللہ علیه وسلم که بسبب بعض است او باز سود و
گرم شد هر کراطاعت ایشان نمود سوچیه حاصلکرد تا بد الاباله باقیست و هر که نافرمانی او گرد زیان زد است آور که
تندار دشمن این عصر بسبب کثرت اذار آنی و فیضان علوم ناطنا هی وزیر و بیک کرد دن دوران و آمر زیدان گنگاران
شیخ دارد که از ابتدائی آدم تا این دیدم در همچو روزگاری عشر عشیر این یو قرع نیایده و نخواهد آمد و نعم تا میل سه
هزار سی که مردم آدم بیه سایه را دیدند و غریب است این زمان گرسایی آدم مشود پیدا ہے۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بعضی قسم نبیان که از جمله آن عمر انسان است که بمنزله سرمایه او است و تحسیل عقادات حقه و اعمال صالحه و احوال
را و یا قسم بوقت نماز عصر است که وقت طهور سود وزیان راعمال یوم دلیل است یا قسم بعض عزیرات صلی اللہ علیه وسلم

که زمان نهضه و نهضت را و نفع این شعابه لامیت است و در آن وقت پر کره بآن نور منور شد سواد بدی و درست بحاجه جادران
 کرد و پر که ازان نور محروم مانند خسروان بگلی و لقصاصان سرمی نصیب او شد از *الإنسان* لفظ خسروی برآمده بود که در آن
 در نیمی از خسارت است زیرا که راس المال او که عمر است ساعت بساعت کاپیده پیش رو و پیش تجھیل قرار داشت
 و رضوان او و ثواب او از دست می براید و اگر آن عمر در شغل معاصری و شهوت فانی که جا باید آنی و غصب و عذاب
 باشد گندانی خسروان بر خسروان افزوده ای *الذین آمنوا* مگر کسانی که ایمان آوردند یعنی از عمر خود ببره برداشتند زیرا که
 بیان نوعی از معرفت است و آن مضید سعادت ابدیست و موجب قربت آنی و مخالطت ملائکه و عملها الصالحة
 عملها ای شاسته کردند زیرا که سبب اعمال نیکی اخلاق پسندیده ای شاگرد اهل مشد و احوال میزنه مقامات عالیه در دنیا و در
 بلند در آخرت روزی گردیدی پس سواد ای شاگرد اهل کشت اینیمه هر چه کمال است و اگر با اینهمه مرتبه تکمیل فی تبلیغ ارشاد
 و تعلیم نیز حاصل کردند و در چنان سود حاصل کردند چنانچه اشارت بمرتبه تکمیل می پیرانند درین آیت و تو اوصوا بالحق
 یعنی و لیست کردند بعد اینکه را با عقادات درست و اعمال نیک اخلاق حسن و تو اوصوا بالصبور یعنی ووصیت
 مهدیگر را بصیرتی بخشن نفس از مشتیهای وصیت نفس بر شاق طاعاً و حبیل نفس پر فنا و تسلیم در وقت بحجم معنا و شد
 و این هر سه اقسام صبر محظوظ جمیع طاعات است و در در حارنه از جمیع معاصری و شهوت و روا و ردن این هر دو لفظ پیش
 حق و صبر اشاره پاک است که مرتبه ارشاد و تکمیل بمنزل طبابت روحانی است و تو اوصوا بالصبور کنایت از بیان پرسید و بدن این
 دو ادوم فخریون پرسیدی پس و تو اوصوا بالحق اشارت بمنزله مذاوا است و تو اوصوا بالصبور کنایت از بیان پرسید و بدن این
 عظیم حصول صحت روحانی از بحالات است و چون این هر دو لمر سراجیم یافت امر طبابت روحانی درست شد و کار خا
 ارشاد و تکمیل انتظام پذیرفت و زنگ و سودگر درین گافرانه حاصل می شود و از حد حساب افزون از لحاظه قیاس بپرسید
 زیرا که هر حمل بوصیت صاحب شاد بیناید ثواب او در جریده اعمال این کس نوشته می شود و این سلسله تاریخی
 منقطع نیست و آنها ثواب بکار اصحاب برآکه بار ارشاد و تکمیل آنها تمام است راه صلاح می شود و چنین مجتهدین کبار که مذهب
 ایشان تاریز قیامت مطبوع است وارباب خانزاده های طریقت که بعثایا که اینا طالبان قدریانی تا هنری
 عمل کردند و مراتب قرب پیر مندی سیعی ثواب پیر ببری نمی کند و این مرتبه کمال نفع است که در عرصه قلیل ثواب قدر
 و دبور طولی کسب کرده شد و لفظ وصیت هر چند در عرف مخصوص چنین پیشیست که بعد از موت بآن فرمایند لیکن در عرف
 قرآن امر تاکیدی را جایجا وصیت نامیده اند قال اللہ تعالیٰ وصیتنا لا کائنات بولان احساناً و در این راین لفظ
 مقام نکته ایست نهایت بارگی که آن آنست که حصول مرتبه ارشاد و تکمیل بعد از فنا نیز نفس و دیگر لطائف است
 و غلق حکم میت دارد پس آنچه اول فرامیده گویا وصیت است که بعد از مردن فرموده است :-

سورۃ ہمزہ بھی است نہ آپت و بست و سه کلمہ و نو روشنش حرف است و سبب نزول این سورۃ آئت کہ ہر سکر اس کا ترا
ہی عاص بن امل سہی و ولید بن مغیرہ فخر قوی و خنس بن شرق لقغی در ہر مجلس بدگوئی پغمبری اللہ علیہ وسلم داہل ایمان
میکر دند در حق ایشان زبان طعن میکشا زندو بعضی از ایشان کہ خنس بن شرق است در مواجهہ اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم
نیز مکابرہ میکر در داد دیجیاں میدا در حق آنہا این سورۃ نازل شد اور اسورۃ ہمزہ ازا نجہت نامیدہ اندکہ دلالت میکنے
پر انکہ ہر کہ آپروئے کے ریزد و عیب مردمان جو سیحق ویل و نکال است پس یکہ ہتک حرمت خدا تعالیٰ و رسول
صلی اللہ علیہ وسلم فتنکذیب قرآن مجید و عناوی باحکام او ناید چہ حال خواہد داشت ۔

لِسَمْلِ الْلَّهِرَا تَحْمِلُ الْتَّرْجِيمُ

وَبِلِ الْمُكْلِ هُمَّةٌ مُّنْقَةٌ وَأَيْ بَادِهِ عَيْبٌ كَنْتَهُ بِدْگوئیدہ را این دولظ راجحہ تقسیکر وہ اندادل آنکہ ہر دو
لقطیک معنی دار و پس تکرار برائے تاکید است و اشارہ بانکہ آنکہ معتدو بابن فعل شنیع است و مکرہ از وقوع می آید
چنانچہ صیغہ فعلتہ بین دلالت دار و دوام آنکہ ہمزہ کے راگوئید کہ بالمواجہ بدگوئید فلمزہ کے راگوئید کہ پس پشت گوئید
سوم آنکہ ہمزہ کے است کہ چشم و اشارہ سرد است و ابر و خوارت مردان ناید فلمزہ کے کہ زبان ایج کت شنیع
بعن آرد ہر حال ہر دو لقطہ دو معنی قریب بیکید یگر اند و مدعی از تکرار تاکید است در اختر از کسراع ارض مردم فعال ایمان
حمل شنیع بصورت طعن انتی رافع افعال نہو میکند و چون این قسم اشخاص تبعیج مردم در تظر خلق اند واید آنہا باغہ
مینہاں حصتعالیٰ نیز در مجازات ایشان بر سبیل بزوم الدام عقوبی و عده فرمودہ است کہ دلیلان خبر میدہ زیر اکہ در
لغت زبان عرب پیل عبارت باز بلا کے شدید لازم است و با پیدا نت کہ مهل این خلق پیم طلب انتشار است بر مردم و
مشار اور خالب حوال کثرت مال سخت زیر اکہ مال اکثرے بد و ن لیاقت بدست می افتاد و مخواہند کہ مان مال بر
ڈیگران تعیی و تفوق ناید و چون وجہ تعیی و تفوق سخن در مال نہیت بلکہ نسب چندہ و جمال مطبوع داعماں صالح و خلاق
محودہ نیز از وجود آئت ناچار در مقام افحخار ارباب موال درین و جزو انتی بہم حشان خود قیح شروع میکنند تا وجہ
الفا خود درست نایند و برائے این ہمزہ دلزہ راموصوف فرمودہ اند بابن صفت المذکور جمعہ مالا و عدل دلہ یعنی
اکر جمع کر وہ است مال بسیار براو شمار کر وہ نگہداشتہ است آن اور ذکر شمار کردن اشارہ مان است کہ جمع مل برائے
پیل والغاق نیکنند بلکہ بخل میور زند بار بار آنرا شمار میکنند تا چیزے ازان ناقص نشو و پیل صفت حرص و بخل هر
و در و سے جمع شدہ و این قسم اشخاص را اگر از وجہ بخل پسیدہ میشو و میکوئید کہ اموال را برائے عادث روزگار و انقلاد
پیل و نہار نگاہ میداریم و لمبہ اور حق او این عبارت ارشاد فرمودہ اندکہ مجھب ان مالکہ لخلد کا یعنی گدا
میکنند کہ مال اولو را ہمیشہ خرابہ داشت در دنیا یعنی اس بائیت را از و سے دفع خواہ کر دکلا تجھے نہ چین است کہ و تھا
میکنند کہ از ابتداء خلقت حلم ہمیشہ مالداران بدرہ اندو چکس اصحاب ہوت را خود رفع تو انت کرد

بلکه کثرت مال با صفت بخل موجب شدت ضاب قیامت است جناحی فرموده اند کیفیت بخت البتہ بر تاخته خواست
 این شخص گم جامع است در میانی پر طبقی و شوخ زبانی و حرص و بخل فر لمحه در آتش شکننده و عادت اشکنن
 این آتش شکننده جزائی و فاق این کس است زیرا که اول سلطان آتش بر صورت است که در نهایت مرتبه بعد از این
 قیچی میگردد بعد ازان نوبت بگوشت و پس میرسد بعد ازان لک کبسن استخوانها پوشش ذات او قائم خواهد ماند و دخانی
 او مالیکیه ثمره اش این باشد از ازاس باید بودن داشتن کمال سفا است و چون این قدر از تاثیر آتش
 در لفظ حمله نذکور شد مشترک و رآتش عضوی و آتش کوکی و آتش فرازی که در جمی و قیچی می شود و تاثیر آتش
 از همه اینها بالاتر است برای تصور حال آن آتش و بیان شمۀ از معامله آن آتش بطریق سوال جواب عبارت
 فرموده اند که وَمَا أَذْرَكَ مَا لَحْظَهُ یعنی وچه میدانی تو با صفت آنکه در علم بنت هارسیده که چیست آن شکنن
 یعنی آتش آن بالاتر از شناخت عقل و حکماست زیرا که خارت نزد ایشان از قسم بیرون نیست یا عضوی است
 مثل گرمی آتش یا کوکی است مثل گرمی آفتاب یا مراجی است مثل گرمی تپ و گرمی حرکت و این آتش لطفیان
 نیست تا در قیاس کسی در آید نار آللی این آتش خدا نیست یعنی آتش غضرت قهر او است الموقدة که افزوده
 شده است بمعاصی و جنایات بشهادت ادبیان مهدگان النّى تطّلّع عَلَى الْأَفْئِدَةِ آن آتش است که برمی آید بردا
 حقیقت این کلام آتش است که در عالم است اول تاثیر آن بودند بعد ازان با آنچه درون بدشت
 خلاط و ارواح و اعضاء اصلیه میرسد این آتش قهر آنی اول این نفس ناطقه صدمه میرسانند و آنچه العلب
 اشده اعضا است و بادنی و لم فعل میگردیں چون هجوم آن آتش اول ابردیل شد و نهایت رنجانیدن الم الدلوں
 بود و آتش است که در عالم شبیه باشند آتش است آتش تپ است که هر چند گرمی آن با خلاط دار ارواح اعضاء اصلیه
 تشرت میکند اماله که اول میرسد ازان بدل میرسد از دل بسایر اعضا و آنها اور حدیث شرفی وارد است
 من فتح جهنم یعنی تپ دم دوز خست و نیز وارد و شده است لحجی خط المومن من النار یعنی تپ فسیب میگیرد
 از آتش آخرت لیکن بد و حمایزین آتش موعد سکی وارد اول آنکه نفس ناطقه که از جمله مجرمات است چنان تاثیرند
 در دم آنکه بخارات این آتش در دهان این گرمی از دام سام بدن میردن می آید و عرق میکند و موجب تجنیف
 بخلاف آتش موعد که حال آن است إِنَّ فَاعِلَهُمْ مَوْهِدٌ که هر اینه آن آتش برای شاق سرپوش گردیده است
 است یعنی درون اعضا شویشان بندگردیده است که نفس گرم از درون بینی پر آید و نفس سر از خار
 نمی در آید تا می اجلد تحقیف میگیرد و موجب تجنیف میگردید و دواین قدرت را نیز از ایشان مسلب کرده اند
 فی الجمله تفتح مسام میکند و موجب تجنیف میگردید و دواین قدرت را نیز از ایشان مسلب کرده اند و فرموده اند
 عین تمکن در آن یعنی اینه آویخته باشد درسته و هر آنچه درسته و محکم کرده تا درست شوند و گر

رودن ایشان بوجہے کم نشود و بعضے ازار باب تفسیر حنفیں لقل کردہ اندکہ آتش دونخ را سروش کردہ بالائے آن سر روپش ستونہایے دراز افگنند تا بوجہے درآمد بادوران ممکن نشود و اعلم اعلم :

سورة فیل

کیست پنج آیت بہت و سہ کلمہ نو دو نہ حرف و این را سورہ فیل ازان جہت نامیدہ اندکہ درویے قصہ اصحاب فیل
مذکور است و آن قصہ کی از علامات قدرت کاملہ الہی است و دلالت میکنند برائکہ ادنی تین اسباب قهر الہی را کلان
تین جوانات کے فیل است تحمل نتوانست کرد پس علی اسباب قهر اور را کے تحمل تو اندکر دو نیز دلالت میکنند برائک
حرمت خانہ او تعالیٰ چون بانیہ تبہ موجب قهر گردیدہ پس تہک حرمت دین او دیغیہ او چی خواہ کرد و این قصہ
نزدیک بولاث با سعادت سعیہ صلی اللہ علیہ وسلم واقع شدہ بود پس گویا ازار بامحاظات نبوت اخیرت بود صلی اللہ علیہ وسلم
علیہ الہ وسلم آن قصہ را درین سورہ یاد دہائیدہ اندہ ما زان عترت گیرند و در تہک حرمت سعیہ صلی اللہ علیہ کہ بپڑ
اواین مد و آہی از غیب بایشان رسید قدم نہیں و بتیب قوع این واقعہ آن بود کہ ابرہہ نام عجیبی از طرف بجا کی
کہ پادشاہ تمام ملک حبشه بود والی میں شدہ آمد و مردم میں را دید کہ در موسم حج از اطراف و جوانب باندزوہ بیان
متوجه شهر کہ مشیوند پرسید کہ ایہا چہ قصد دارند و کجا میرند چون مردم بیان کردند تخت کفر در دسے بحر کت آمد فرمود
کہ در مقابلہ آن خانہ در بھیں ملک خانہ بیازند پس در شهر صنعا کہ پائے تخت ملک میں بود از سُنگ رخام زمگین
کلیساوں ساختند و آنرا قلیس نام بنا دند و در بیوار آنرا بزر و جواہر مرصع و مزمن کردند و در گوشہ ہائی آن خانہ بنا زل
بلباس فاخر و جواہر گران ہیا آراستہ نصب کردند و مجھ بائی عود سوختن گرفتند و عطر و مکاب بر دیوار ہائے آن پشیدہ
و گردان گردان خانہ نیز مکانات پازیست وزیب احادیث نمودند و طوالیں مملکت خود را الطوافت آن خانہ تکمیل
کردند و این صورت برقراریش و ساکنان مکہ خیلے شاق آمد درین انسان شخصی از بی کنایہ در میں رفتہ و پیش
پادشاہ ملازمت کردہ بجا و بکشی و فراشی آن خانہ منصب شد بعد از انکہ دران خانہ بے تکلف پرواگی آمد
رفت یافت شے دران خانہ تقاضائے حاجت کردہ فرار نمود صحیحگاه کہ مردم برائے طوات آن بیت محدث می
آئند اور احدث آلوہ دریده مصنفر شدہ میگریزند و این خبر فتحہ رفتہ بپادشاہ بر سید اور برائے تفتیش و تحقیق
کے کہ این کار کردہ است مقید مشیود آخر ثابت گردید کہ شخصی از ساکنان مکہ ایسخکت کردہ رفت اور اخشے
عظیم در دل پیدا شد و خوانست کہ در عرض این حرکت تہک حرمت خانہ کعبہ ناپد و در بھیں اندیشہ بود کہ کوئی دیگر
بسخفت و قافله از ساکنان حرم متصل آن خانہ برائے شب باشی فرد کش گردیدند وقت صبح کہ ارادہ کوچ داشتند
آئشے افر و خستہ بودند باد تنہ و زید و آتش را بآن خانہ رسانید لیا سُن زیور آن خانہ سہر سوختہ شد و در لفتشہ ای
زیگین آن خانہ را پیرہ ساخت مردم قافله ازین حرکت ترسید و دیگر زینہارند پادشاہ از حکم فرمود کا تحقیق بن

حرکت نہایت کہ از کہ سرزنشہ است بعد از تحقیق معلوم شد کہ لین حکمت ہم از ساکنان کہ بوقوع آمد پا درستہ در کمال غصب شدہ با فرج بسیار دو وازدہ فیل کیکے ازانہ محمود نام داشت کہ پیش پیش فیلان میرفت و قوی تر و کلان تر فیلان بود متوجه برائے ہدم خانہ کعبہ کشند و در راه بیشترے وہ قبیلہ کہ در دیشد مردم آن شہر و آن قبلہ تصرع وزاری مینیودند کہ با این خانہ تعریض ہم دیہ فوج خواہی دریں این حرکیہ از ماستان ہرگز قبول نکر دنیا آنکہ مقص نکمہ سید و ساکنان شہر کہ از تریں آن جبار و بیهار نہادند در کوہستان باموال فتاویں خود تحقیقی شدند مگر عالم ہلخالت اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم تھنا در کہ بود چون این حال را بین منوال دیدا و نیز ہیران و مسریحہ منتظر مدغدی میگشت کہ بیک ناگاہ مرغان بنبرنگ از جانب جدہ کہ بندو دریاۓ شور و بحث غربی کہ واقعست جو حق بحوم آور د و بہت لشکر ابرہم متوجه شدند وہ مرغ ازان مرغان سہنگ کلان تراز حدس و خورد تراز خود ہمراه داشت کے در منقار دو در بیچہ چون محاذی آن لشکر سید ندان سنگھارا پاکر دند و خاصیت آن سنگھا آن بود کہ بر سر کہ رسید از دریش برآمد و در میانہ تمہہ سوختہ شد و این حلولہ در وادی محشر اوقتاد کہ برشش کرد ہے مکمل ہے اسٹر و درین حالت آن لشکر دران وادی بود فیل کلان آنہا کہ محمود نام داشت دران وادی بجز الوان شستہ بند شد و بود ہرگز قدم پیش نہیں کیا شدہ بودند ہمراه آن فیلان ابرہم تین متوجہ میکر دند بسعت پیدا دیدند و چون بسوئے خانہ کعبہ نیفیل دیگر نیز خیز شدہ بزرگی شستہ بادشاہ فیلان انا ز از جزو تھدید میفرمود کہ این نثارت شماست تا مراعتف عظمت این خانہ ناید من با این چیز ہافر لغتہ نیشوم در ہمیں جیسیں مرفان آمد نہ دنما لشکر راسع فیلان دریسان پائیں غصب لہی ساختہ و مال و متابع کہ ہمراه ایشان بود ہمہ دران صحر افتاب و ماند مردم کہ از بالائے کوہہ افرا رآن لشکر و تباہی آن انبوہ ملاحظہ کر دند یکبارگی فرمود و آمدہ وست نہیں غارت کشادند و مال فراوان گرد آور دند دولتیکہ تریشا زرا ہم رسیدہ بود از ہمین جہت بود و سنگھا کی نکوتیافت بعثت اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم بلکہ بعد ازان نیز در خانہ اسے مردم برائے تعجب بعترت موجود بودند چنانچہ از صحابہ مردم کثیر آن سنگھارا دیدہ بودند بعد ازین قسم ولادت باسحادت اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم بچھا و پیغمبر روز دا قع شد درین سو رو بیان آن قصہ میفرماید و قریشیان را نہ میدہن لاؤ۔

سُمْرَالِ الدِّرَارِ التَّحْمِيرِ التَّحْمِيرِ

الْحَرْتَكِيفَ فَعَلَ رَتْكَ يَا حَمْبَابِ الْفِيْلِ آیا ندیدی تو لے محمد کہ چہ کر دپڑو گار تو بہ صاحبان فیل یعنی لشکر کہ فیل را پیش کر دہ برائے ہم خانہ کعبہ می آور دند و در نقطہ دیدن اشارہ بانست کہ آنچہ بتواتر ثابت شود حکم آن چیز دیکن دار کہ چلا دران شک نیباشد و در نقطہ ریکب اشارہ بانست کہ این واقعہ عظیمہ اساس نبوت است و منظور از مون این کہ شہزادہ شبات پنگیری تسبت گویا رہ بہت اہمی کہ در حق لامددل است این مدد فیضی را ان

از آسمان فرود آورده و لبند اچون ترا اتفاق آتاد که برای فتح مکه مظمه با شکر قصد کردی یعنی ممانعت و مراجحته از عجیب پیش
شاید اگر بینه عجیب هم فی تضليلی آیا نگر و این بداندیشی ایشان را در گمراہی و بی حاصلی یعنی بناء خانه دیگر مقابل
خانه کعبه و حکم کردن بر عایا که طواف آن خانه نمایند تدبیرے بود بغاہت قوی در ابطال حرمت ای خانه لیکن
هم در اینجا نرفت بلکه خفت بر خفت افزود و هر چند عاقل از این رفاقت شدن سعی طولی عبرت کافی حاصل نیشد
اما این جماعت را بر تقدیر اکتفا نشده بلکه عقوبت شدید از آسمان نفیب ایشان شد چنانچه میسر نمایند و از سل علیهم
وزرستاد بر ایشان کثیر ایامی مرغان پرند و را که جوق جوق می آمدند لفظا بایبل در اصل لغت معنی جوق جوق
است و واحد او مستعمل نیست بقیاس معلوم نیشد که واحد او بایبل یا البل یا بالا است در عرف این لفظ را بین
جانور که جانوران غیری بصورت او سنگها گرفته آمده بودند اطلاق میکنند و چون صحابه فیل قوی ترین حیوانات را که فیل
ست برای هم خانه کعبه فرار داده بودند در جواب آنها جانوران کو چکنا تو ان را با ضعیف ترین سلاحه که سنگ زیبای
خورد باشد برآینه اسلط فرمودند تا مردم بدانند که بتائید آنی ضعیف ترین مخلوقات قوی ترین مخلوقات را زیر میکند
و بعد از تائید او از قوی ترین مخلوقات یعنی کارنے آید ترصیحه هم ارجحه از من سینجیل میزد تدان جانوران کثیر
بنگها از جنس سنجیل و سنجیل مغرب بسبک گل مت یعنی گله که محجر شده بشکل سنگ گشته باشد و آزاد لغت هندی
کنکر گو نمید و در جوق جوق آوردن این مرغان حکمت بود زیرا که بعد از سنگ اندازی مردم لشکر متفرق شده باطراف
و جانب خواهند گرفخت پس ناچار جانوران هم متفرق و پراگنده بیان نیتا بر جانبه کار تمام کنند و تاثیر این سنگها خود را
درین آنها پیدا شد که بیان آن درین آیت است که فیلم و کھصیف قاکوپ پس گردانیدن آن لشکر یا زیر امانند که
خورد شده یعنی کاپی که آنرا در واب میخوردند و آخر را تیپ نمایند و این کنایت است از تفرق احمدی بدین بحدیکی شکل و ...
و پنهان قائم نمایند و این تاثیر تیز جلبه خوبی عادات است که بیان سنگها صمیمه مخلوق شده بود که بجز در سیمین په بدن
اجزائی بدن از هم می پاشید و بین خشکی سریست بیکر دو تمارکی التصالق پا لکلیه زلائل می گشت و این قبیله نزد
برادر عقوبیت آنی مشتمل بود بر خارق عادات چند ادکل بند شدن آن فیلان دوم آمدن مرغان باین کثرت و
بجوم از طرف دریا یاری شور که بحسب ظاهرا بود و باش مرغان نیست ول بعد از پیو اقعده نیز آن مرغان را که ندید سوم
این سنگ زیب که معدن آن نیز معلوم نیست چهارم تاثیر قوی که در این سنگ زیبای خورد داده بودند ...

سوره فرش

کیست چهار آیت و هفده کلمه و هفتاد و سه حرف است و قریش نام قبیله است از اولاد حضرت امیریل علیہ السلام که بینه
می اند علیه السلام در این قبیله بودند و اکثر اصحاب کبار نیز را ن قبیله اند و این قبیله ساکن که مظمه است و خدمت خانه کعبه
رها دارند و قدم ایام مفوض باشان است و لبند ایشان ساکنان میں و شام روی چشم برای عرب

این قبیلہ را به سبب حرمت خانہ کے عین مغلط و گرم میداشتند و ہر جا کہ میر قنڈاز وجہ نذر و نیاز و نہان و قربانی باشان صل
میشد و از اموال تجارت کے پھر ایشان میبود کے مخصوص نیگرفت و دزدان و لہزان نیز پہاں ادب خانہ کے پہ باریش
تعریف نہیں دند و چیشہ عادت این قبیلہ بود کہ در ایام زستان بسوئین میر قنڈاز کے ولایت گرم میرست و فوائد تجارت
و وجود نذر و نیاز بر میداشتند و در ایام تابستان بسوئے شام ہیں قسم سفر میکر دند و مبالغ خطیر کسب کردہ جی آور
ولہذا میعتشت ایشان در کم مغلطہ بفراغی تمام میگذشت با وجود آنکہ شہر کم مغلطہ در میان کوہستان و ریگستان
واقع است و زمین آسیا کمال خشکی دار و ذرا راغت و درخت در ان سرسبز نیشود حق تعالیٰ درین سورہ این نعمتہ
را بقراش یاد میدهد و میصر ماید کہ اگر کوتہ نظری کنید و کیم الات عمده ذات پاک بار تعالیٰ را لغتہ تائے بے انتہا تائے
اور اکہ اذ نزرا تائی مخلوق مسحون است نشانی بدارے باین نعمت عظیم کہ در حق شما پر برکت خانہ کعہ ارزانی فرموده است
خود البتہ بنا سید و دراد ائمہ شکر آن بمحب عادت قیام نہاید و لہذا انسیورہ را سورہ قریش نامیدہ اندزیریا کہ خاص
در نیورہ ذکر منت بر قریش است و در حقیقت منت بر قریش منت بر کل عالم است و طلب عبادت از ایشان گردید
عیادت از جمیع بنی آدم و هر تبة ایشان در مقبولیت بترکه قرآن مجید است نسبت بدیگر کتابہ ائمہ تفصیل این اجمال آنکہ
چون ارادہ الہی متعلق شد باصلاح عالم و دفع ظلم و کفر و معاہی و پیغمبر ماصلی اللہ علیہ وسلم را برائی اینکار افتخار فرمودند
و اولاً بر قلب مقدس او این داعیہ و لوازم این داعیہ و علوم و معارف کہ تعلق باین ہم عظیم داشت القاعد لازم آمد
کہ پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم در تشبیث این ہم سنت عائلت بقیلیہ خود نہاید زیر اکہ قبیلہ شخص در معرفت او صاف و خلاق
نسبت بدیگران پیش قدم میباشند و اطلاعیکہ ایشان را بر احوال شخص میشود دیگر از اندیشود و نیز قوائی فکری و
صفائی ذہن نیز دیکی متفق ادو جمیع داعیہ در قرب قرابت بیشتر میباشد از نسبت اها نہیں پس گویا قبیلہ انجضرت
صلی اللہ علیہ وسلم بعد از مشرف شدن بشرف اسلام نسبت بسائر امت حکم پیغمبر عما وارند نسبت باشیان و لہذا در حد
فرمودہ اند کہ نعلموا من قریش و کان قلموها و نیز فرمودہ اند کہ انسان تبعیق هندا ایشان بقراش
ولہذا قرآن مجید پر لعنت ایشان نازل شد تا بحس بعلیقہ جملی و قائق آنرا فهم نموده بدیگر مردم باز نہاید پس معنی ثبوت
در جمیع قریش پر اگذہ منتشر است و نیز در ایل لازال مقدر بود کہ ریاست ملت و حکمرانی محلگت از ابتداء بحرث
لغایہ پیش شد و پنجاہ و شش سال کہ تاریخ القراءی دو لیت قریش است بر دست ترکان چنگیزی فقط خوف مشعر
بر آنست تعلق بر ایشان داشته باشد و جملی بی آدم حست کرد و دین نہیں تاریخ ترکان میشوند پس مقتنیان حکمت ہمین بود کہ اول باصلاح
ایشان کوشیدہ شور تا مردم دیگر چاپ و ناچاپ را باصلاح ایشان صالح نہیں شوند و سبب اول نیزورہ از ہمین تقریر واضح میتو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کلابیل اف قریش لام در بینی قسمیه است چنانچه در دیده لا یو خواه کجل یعنی قسم است بالغت دادن قریش

وقریش اولاد نظرین کنانه الـوـبـنـدـ کـهـ جـهـسـیـرـ دـهـمـ سـعـیـرـ مـسـعـیـرـ بـاسـتـ هـلـیـ اـسـدـ حـلـیـهـ وـمـ زـیـرـ کـهـ اـخـضـرـتـ مـحـمـدـ بـنـ عـبـدـ اـلـمـدـنـ عـلـیـ المـطـلـبـ
بـنـ هـاـشـمـ بـنـ عـبـدـ مـنـافـ بـنـ قـصـیـ بـنـ کـلـابـ بـنـ مـرـهـ بـنـ کـعـبـ بـنـ لـوـیـ بـنـ خـالـیـ بـنـ فـہـرـ بـنـ مـالـکـ بـنـ نـضـرـ بـنـ کـانـهـ
بـسـتـ وـہـکـهـ اـزـ اـولـاـدـ نـضـرـ بـنـ کـانـهـ اـسـتـ دـاـخـلـ قـرـیـشـ سـتـ وـاـوـ اـقـرـیـشـ گـیـرـیـدـ وـقـرـیـشـ درـ لـغـتـ نـامـ جـاـلـزـرـ سـتـ
ازـ جـاـنـزـ رـاـنـ رـیـایـیـ کـهـ ہـمـہـ جـاـلـزـانـ رـاـگـرـ فـتـهـ مـیـخـورـدـ وـبـرـیـهـ غـالـبـ سـتـ اـوـلـاـدـ نـضـرـ بـنـ کـانـهـ پـیـدـبـ حـادـثـ رـوـزـگـارـ اـزـ شـہـرـ کـهـ
مـتـفـرـقـ شـدـهـ دـرـ اـطـرافـ وـجـانـبـ مـتـشـرـگـشـتـ بـوـزـنـ قـصـیـ کـهـ جـدـیـخـمـ سـتـ اـزـ اـجـهـادـ اـخـضـرـتـ ہـمـہـ لـاـ اـزـ اـطـرافـ وـجـانـبـ جـمـعـ
کـرـ دـوـرـ کـهـ مـعـظـمـ آـمـاـسـاـخـتـ وـلـہـدـ اـقـعـیـ رـاجـمـ گـوـیـنـدـ وـاـیـنـ قـبـیـلـهـ رـاـکـمـ بـرـدـیـگـرـ قـیـاـلـ کـهـ لـفـصـاحـتـ زـیـانـ وـشـجـیـعـتـ وـسـخـوـتـ
وـلـبـنـدـیـ ہـمـتـ وـصـحـتـ نـسـبـ خـالـبـ بـوـدـ بـنـ اـمـ آـنـ جـاـلـزـ رـقـیـشـ نـمـیـدـهـ اـنـدـ اـیـلـغـوـمـ دـحـلـةـ اـشـتـاءـ وـاـلـصـبـیـفـ یـعـیـزـ
خـوـجـرـ گـرـ دـیدـنـ اـیـشـانـ بـسـفـرـ زـمـتـانـ قـیـاسـتـانـ کـهـ بـسـوـئـیـنـ شـہـمـ اـیـشـاـزـ اـلـفـاقـ مـیـ اـقـتـادـ وـدـ قـسـمـ خـورـدـنـ بـاـیـنـ مـراـشـاـهـ
اـسـتـ بـاـنـگـ کـهـ دـرـیـنـ ضـمـنـ تـدـیـعـجـیـبـ آـہـیـ بـرـاـسـےـ فـرـاـخـیـ مـعـاـشـ اـیـشـانـ طـبـوـهـ گـرـ شـدـهـ اـسـتـ وـدـ لـالـتـ بـرـکـمـالـ حـکـمـتـ اوـنـ عـلـلـهـ
مـیـمـاـ مـیـزـ بـرـاـکـهـ سـاـکـنـانـ شـہـرـ چـوـپـ اـزـ زـنـجـ اـنـ شـہـرـ مـعـاـشـ خـوـرـاـنـتـ اـنـدـ کـرـدـ بـسـبـ قـحـطـنـاـکـیـ زـمـنـ وـسـنـگـاخـیـ کـوـہـتـانـ پـیـشـیـ
ہـوـانـاـ چـارـاـنـ شـہـرـ وـبـوـرـیـانـ آـرـدـ وـمـرـدـ آـجـمـاـتـفـرـقـ وـرـاـگـنـدـ وـبـرـاـیـ تـلاـشـ مـعـاـشـ ہـرـوـانـبـ سـرـنـہـدـ پـیـلـ بـارـیـاـنـ ہـرـ
بـاـیـنـ تـدـیـعـجـیـبـ مـخـوـظـاـ دـاشـتـ اـنـدـ کـهـ دـرـ اـجـاـ خـانـهـ بـیـامـ خـوـدـ تـعـیـبـ فـرـمـوـنـدـ وـدـ رـہـبـاـیـ مـرـدـ مـعـظـمـ اـنـخـانـهـ الـفـاـکـرـ دـنـ وـمـجـاـوـرـاـنـ
خـانـ رـاـبـ بـسـفـرـ زـمـتـانـ قـیـاسـتـانـ مـلـ مـاـخـتـنـدـ تـاـزـ ہـنـاـجـیـهـ اـزـ قـطـرـدـ رـہـمـوـ سـکـمـ مـنـاسـبـ چـیـزـ ہـاـکـسـبـ کـبـ ہـ دـرـیـنـ شـہـرـ بـیـارـنـدـ وـمـادـهـ
اـقـامـتـ اـیـشـانـ دـرـانـ بـعـقـعـهـ اـجـیـرـ القـطـاعـ نـہـ پـیـرـدـ وـاـزـ اـجـیـ کـهـ دـاـمـاـدـ رـسـفـرـوـدـنـ مـوـحـبـ اـخـلـاطـتـ خـصـوـصـاـدـ وـقـتـ شـدـتـ بـلـوـ
تـازـتـ گـرـ ہـرـاـیـنـ قـبـیـلـہـ رـاـہـمـاـ اـزـینـ مـشـقـتـ مـلـ مـنـیـشـ خـرـقـ عـادـتـ گـرـدـیـلـاـقـ آـنـ شـدـ کـہـ بـاـنـ قـسـمـ خـورـدـ وـشـوـدـ وـنـیـزـ خـوـگـرـ ہـوـنـ
اـیـشـانـ بـسـفـرـ زـمـتـانـ قـیـاسـتـانـ بـعـدـ اـلـعـبـتـ اـخـضـرـتـ صـلـعـمـ مـوـحـبـ عـلـوـدـنـ گـرـدـیـکـهـ اـدـلـ دـرـ ہـبـرـتـ تـرـکـ وـ طـنـ بـرـاـشـانـ قـ
نـشـدـ وـبـعـلـازـانـ حـجـیـعـ بـیـاـجـ چـہـلـ بـلـرـ بـلـ مـلـ گـشتـ وـلـہـدـ اـزـ مـدـیـنـہـ تـاـکـاـبـلـ قـاتـ طـنـظـنـیـہـ قـیـمـاـنـدـ
مـتـفـرـقـ شـدـهـ تـرـبـیـعـ دـیـنـ گـرـدـنـ وـنـیـزـ دـرـیـنـ سـفـرـاـیـوـ دـالـیـ تـجـرـیـاـ اـخـلـاقـ مـرـدـ وـ اـمـقـانـ عـادـتـ آـنـہـاـ اـیـشـاـزـ اـبـوـ جـہـ اـتـ مـاـلـ کـشـتـ
وـدـرـ وـقـتـیـکـ سـیـاسـتـ دـینـ وـذـیـوـیـ بـدـستـ اـیـشـانـ اـفـتاـدـ اـمـیـعـیـ خـیـلـ مـغـیـدـ وـکـارـگـرـ شـدـ وـلـہـدـ اـرـعـمـہـ قـلـیـلـ شـاعـتـیـںـ
وـأـیـمـاـنـ فـتـحـ شـہـرـ بـاـعـوـیـ وـبـلـانـ باـزـدـستـ اـیـشـانـ سـرـجـامـ یـافتـ پـیـلـ بـیـنـ عـادـتـ سـفـرـ وـحـقـ اـیـشـانـ لـعـنـتـہـ بـوـدـ بـیـسـ فـلـیـمـ دـوـ
بـیـ جـیـمـ کـمـ کـمـ عـادـتـ دـارـیـاـتـ دـینـ دـمـیـاـہـ بـعـبـیـ بـیـنـ بـدـستـ آـوـرـنـ ہـنـہـ لـعـورـتـ سـرـگـرـ دـانـ وـصـحـرـ اـوـرـدـیـ بـاـشـ
وـچـوـنـ بـیـنـ نـفـتـ رـاـبـاـیـنـ عـلـمـتـ کـهـ دـارـدـ بـیـادـ اـیـشـانـ اـوـنـدـ دـرـ شـکـرـاـنـ عـبـادـتـ وـرـخـواـتـ فـرـمـوـنـدـ کـهـ فـلـیـعـبـنـ وـاـدـبـ هـنـاـ
اـلـمـبـیـتـ یـعنـیـ لـیـسـ بـاـیـدـ کـهـ عـبـادـتـ کـنـنـدـ قـیـارـیـاـ، عـاـحـبـ بـیـنـ نـانـهـ رـاـزـ بـیـرـ کـهـ اـیـمـہـ عـلـمـتـ وـبـرـگـیـ اـیـشـانـ دـلـہـکـارـمـ فـرـانـیـ
مـعـاـشـ اـیـشـانـ بـیـنـ بـوـدـنـ اـرـدـمـانـ ہـمـہـ بـرـکـتـ مـحـاـدـرـیـ اـیـخـانـهـ وـدـ رـاـبـیـ اـیـنـ آـسـتـانـهـ اـسـتـ وـچـوـنـ مـرـدـمـ وـبـیـگـ سـکـانـ آـنـ
آـسـتـانـ سـعـادـتـ نـشـانـ لـاـجـنـیـنـ تـعـظـیـمـ پـیـشـ آـنـدـ اـیـمـاـہـ رـاـلـاـبـدـتـ کـهـ عـاـحـبـ اـیـخـانـهـ رـاـبـاـقـھـیـ مـرـقـبـ تـعـظـیـمـ مـعـصـوصـ

دارند لبکه ارب بـهـ الـبـيـت دـرـ نـيـقـام آـوـرـدـه آـنـگـوـيـاـشـارـهـ مـيـكـيـنـدـكـهـ اـگـرـازـلـهـ كـوـنـاهـ نـظـرـيـ روـبـيـتـ اـوـ تـعـالـيـ اـرـلـطـرـشـهـ
محـجـوبـتـ لـيـكـنـ عـطـمـتـ وـزـرـگـ اـيـنجـانـهـ پـرـ ظـاهـرـ وـپـوـيـدـاـستـ اـگـرـ اـوـ تـعلـلـ رـاـصـاحـبـ اـيـنجـانـهـ دـاـشـتـ عـبـادـتـ کـنـدـ زـيـرـ جـانـهـ
آـسـتـ الـذـيـ اـطـعـمـهـ مـنـ جـوـعـهـ آـنـكـهـ طـعـامـ وـادـهـ اـسـتـ اـيـشـانـرـاـزـگـرـشـگـيـ لـيـعـنـهـ مـسـكـنـ اـيـشـانـرـاـكـهـ زـمـينـ بـهـ زـرـاعـتـ
وـحـحـرـابـهـ بـيـكـنـاهـ اـسـتـ قـاـبـلـ آـنـ بـوـدـهـ سـاـكـنـانـ آـنـجـاـبـگـرـشـگـيـ بـيـرـنـدـ اـگـرـ تـدـبـيرـ آـنـيـ تـبـعـيـرـ خـانـهـ كـعبـهـ جـلوـهـ مـيـضـرـ مـوـدـرـمـ آـنـجـاـ
بـلـبـانـ نـيـرـسـيـدـ مـنـ وـأـمـنـهـمـ مـنـ خـوـفـ وـالـمـيـنـ غـرـدـ اـنـيـهـ اـسـتـ اـيـشـانـرـاـزـتـرـسـ باـوـجـوـرـ آـنـكـهـ درـ قـبـائـلـ عـرـبـ هـبـاـهـ
غـارـتـ وـقـتـلـ وـاسـرـخـدـسـ شـائـعـ بـوـدـهـ نـهـاـيـتـ نـدارـدـ وـاـمـاـگـرـ دـاـگـرـ دـخـانـهـ كـعبـهـ تـاـحدـ حـرـمـ كـهـ اـزـ لـعـنـهـ جـوـانـبـ دـهـ کـرـدـهـ وـارـدـهـ
اـزـ لـعـنـهـ دـيـگـرـشـشـ کـرـدـهـ اـزـ لـعـنـهـ دـيـگـرـسـهـ کـرـدـهـ اـسـتـ اـصـلـاـتـعـرضـهـ وـفـرـجـتـهـ نـداـشـتـنـدـ بلـكـهـ اـگـرـ کـےـ پـدرـ کـےـ رـاـ
يـاـپـرـ کـےـ رـاـكـشـتـهـ درـ حـرـمـ دـاـخـلـ مـيـشـدـ وـرـپـيـ اوـمـيـشـدـنـدـ وـلـعـنـهـ لـفـتـهـ اـنـدـهـ كـهـ اـزـ جـمـلـهـ اـيمـنـهـ کـهـ درـ کـمـهـ اـسـتـ اـمـنـ اـزـ مـرـضـ جـدـلـمـ
کـهـ سـكـنـانـ مـكـراـمـ گـزـ جـزـاـمـ مـهـيـشـوـرـ جـانـخـدـ درـيـانـ نـهـتـهـاـيـهـ دـزاـيـهـ تـجـزـيـهـ بـرـسـيـدـ وـاـمـدـاـعـلـمـ.

سوره الماعون

بـيـكـنـشـ آـيـتـ وـيـسـتـ پـيـنـجـ كـلـهـ يـكـيـسـدـ وـلـبـتـ وـيـنـجـ حـرـفـتـ وـاـيـنـ سـورـهـ رـاـ سـورـهـ المـاعـونـ گـوـيـيـدـ بـرـاـيـهـ آـنـكـهـ منـعـ
مـاعـونـ کـهـ اـلـيـ مـرـاتـبـ اـحـسـانـتـ چـونـ مـوـجـبـ حـجـابـ مـوـرـثـ عـقـاـبـيـتـ لـيـپـ اـزـ تـرـكـ حـقـوقـ وـاجـبـ خـواـهـ تـعـلـقـ بـخـدـ اـبـاـشـاـنـ
يـاـبـلـقـ خـيـلـيـ بـاـيـدـ بـرـسـيـدـ وـاـنـذـارـاـيـنـ اـمـوـرـ اـزـ جـمـلـهـ مـقـاصـدـ قـرـآنـيـ سـتـ وـنـصـفـ اـيـسـورـهـ درـ حـقـ کـافـرـاـنـتـ وـلـفـعـنـهـ دـيـگـرـ درـ عـقـ
مـنـ تـهـانـ مـيـشـنـاـ عـشـ آـسـتـ کـهـ اـبـهـلـ مـلـعـونـ رـاعـادـتـ آـنـبـوـدـهـ چـونـ مـالـدـارـيـ بـمـيـارـشـيـدـ بـرـسـرـ بـالـيـنـ اوـمـيـ آـمـدـوـمـيـ شـتـ
مـيـ گـفتـ کـهـ پـهـپـانـ خـودـ رـاـمـبـ خـوـدـ مـلـعـونـ رـاعـادـتـ آـنـبـوـدـهـ چـونـ مـالـدـارـيـ بـمـيـارـشـيـدـ بـرـسـرـ بـالـيـنـ نـاـيـمـ
وـوـاـرـيـانـ دـيـگـرـ حـقـ آـهـنـاـ ظـلـمـ وـتـعـدـيـ نـتوـانـدـ کـرـدـ وـچـونـ مـاـلـ آـهـنـاـ مـتـضـرـفـ مـيـشـدـ بـيـهاـزـ اـزـ دـرـ فـازـهـ خـودـ مـيـانـدـ وـآـهـنـاـ کـرـمـهـ بـرـمـهـ وـرـکـهـ
بـاـزـارـنـالـهـ فـقـانـ کـرـدـهـ مـيـكـيـشـنـدـ اـزـ سـهـيـنـ قـبـيلـ شـيـيـهـ سـرـبـهـهـ ذـلتـ خـورـدـهـ پـيـشـ آـخـنـهـتـ تـعـلـيـ اـسـدـ عـلـيـهـ وـلـمـ فـرـيـادـ آـنـ مـلـعـونـ بـيـشـاـوـ
آـخـنـهـتـ صـلـعـمـ بـرـعـاـيـتـ آـنـ تـيـمـ پـيـشـ آـنـ مـلـعـونـ تـشـرـيفـ بـرـدـنـدـ وـاوـرـاـزـ باـزـپـسـ رـدـقـيـامـتـ تـرـسـاـيـدـنـدـ آـنـ مـلـعـونـ تـرـقـاـبـلـهـ
وـخـطاـلـصـيـحـتـ تـكـهـ بـيـپـ رـدـ جـزـاـشـرـدـعـ کـرـدـ آـخـنـهـتـ صـلـيـ اـللـهـ عـلـيـهـ سـلـمـ بـلـالـ خـاطـرـ بـدـ وـلـقـانـ باـزـشـتـنـدـ وـاـيـنـ سـورـهـ نـاـزـلـ شـدـ

بـسـمـ اـللـهـ الرـحـمـنـ الرـحـيـمـ

آـذـانـتـ الـذـيـ يـكـنـ بـ بـالـلـيـنـ آـيـاـنـهـ تـوـاـيـ مـحـمـدـ صـلـعـمـ آـنـكـسـ رـاـكـتـكـيـزـ بـ مـيـكـنـدـ وـدـرـ وـغـ مـيـنـدـارـوـدـينـ رـالـعـ
مـلـتـ رـاـيـاـجـزـارـاـوـدـينـ بـهـرـ دـلـعـنـيـ آـمـدـهـ اـسـتـ وـدـرـ بـجـاـهـرـ دـلـعـنـيـ مـخـتمـلـ سـتـ زـيـرـ کـهـ ظـلـمـ کـرـدـ بـرـتـيـمانـ وـمـيـسانـ وـرـحـمـ
نـکـرـدـنـ بـرـفـقـيـرـانـ وـگـرـدـاـپـانـ بـمـ عـلـامـتـ تـكـيـزـ بـلـتـسـتـ کـهـ بـجـاـهـارـ مـلـتـ تـاـكـيـ اـيـنـ مـطـلـبـ سـتـ وـهـمـ عـلامـتـ بـاـزـشـتـنـدـ جـزـ
زـيـرـ کـهـ هـرـ کـهـ مـعـتـضـدـ جـزـاـسـتـ اـزـ قـدـامـيـرـسـدـ وـهـرـ کـهـ خـداـتـرـسـ سـتـ اـيـنـ کـارـهـانـيـكـنـدـ وـبـاـيـنـ روـشـ خـطـابـ کـرـدـنـ اـشـارـتـ
بـاـنـ سـتـ کـهـ اـگـرـ کـےـ خـواـهـ کـهـ مـكـذـبـانـ بـيـنـ رـاـبـعـلـامـتـ دـرـ بـاـيـدـ بـيـاـيـدـ کـهـ اـيـنـ عـلـامـاتـ رـاـمـاـخـطـهـ مـنـاـيـدـ قـدـلـكـ الـذـيـ بـيـنـ حـلـ

پس آن مکذب بین گشته است که بزرگ سیر از تئیم رایجی سبینه زوری حق تئیم ضعف ضعیفان است و گوییکه
معتقد خواه باشد از خاص مال خود بر مردم احسان میکند خصوصاً بر ضعیفان ثم با شخصیت پر تئیمیان که اسباب ضعف در آنها
بوجه اتم متحقق است زیرا که هم خود رساله میباشد وقت کسب تلاش معاش ندارند و حیله و تدبیر نمی داشته باشند و هم در این
و دالی ندارند که کار پرداز آنها پاشه و اگر از احسان درگذر دلائل حق تلغی کشیده خواهد بود اگرچه این
گیرد پس حق آنکس خواهد گرفت که قوت معانده و مقابله و اراده از ضعیف خصوصاً بگیس تئیم که غیر از جانب آنی فریاد رست
ندرد پس چون شخصیت پر تئیم میکند و ضعیف بجا با اطمینان عادت گیرد لقین است که از خدامی ترسد و اعتقاد خرامی اعمال خود را
بعد ازین علامت ارشاد فرمودند که علت راندن تئیم آن ملعون را کان خل حب میباشد بجهة که لا مجھش علی طعام
المیکریینی و تاکنین مکنند کشیده از طعام دادن فقیر اش را با نیست آن مال خود را دادن بگدايان از روی چه امکان دارد از دیگران هم
طوم دادن بگدايان را و امیداردن گذاشت آنکس تقبیه علی رسیده است معلوم شد که راندن تئیم از جهت بخل و حب مال است
نراز جهت مصلحت تئیم و کفايت مال آن تئیم و چون معلوم شد که راندن تئیم و طعام ندادن بگدايان خود را بجهة این عمل از نظر
علیاً و دین نمی تند علامت مکذبین شدند پس کسانیکه بطبقات علیاً و دین مثل نمازو زکوه بخل میکنند و اخلاق میگذارند
آنها تباره تر و تکذبی آنها دین را ففع ترا باشد و نه اخز و نه فویل لکه مصلحتی دارند پس ایست آن نمازنگذارند گذاشت
گراییکه مختلف نمازان و نماز عمل فارق است در میان اسلام و کفر الدین هم عن صلوات رام ساهوں آن نمازنگذارند گذاش
که ایشان از حقیقت نماز خود غافل ننمی بداند که نماز مساجد است الاد حضور مردم نماز خواندن
و عزیز مردم ترک کردن و محبتین وقت فراغت از شغال ضروری نماز را باید کرد و وقت شغال بجهات زیارتی موش
کردن یا در بعض ارکان مخصوص بودن در بعض ارکان دیگر در پی وسوس خطرات رفت ایشان سر بر زیر و زیرا که
حقیقت نماز مرتقبه حق است بوجه تعظیم بدیل در کار برداشتن تمیح حواس قوی وجراح و اعضا و این معنی این
تفرقه هارا گنجایش ندارد والذین هم زردا و ن آن کسانند که ایشان در جمیع عبادات و طاعات نمود خود میکنند یعنی
 فقط نماز خود را برابر باز نمکروه اند بلکه جمیع اعمال خود را به سببی و همچو جبط میگذارند و ریاس عبادت پهان از شرک قدری
 بد و وجه اول آنکه صاحب ریاضت مردم را غریزی تر بزرگ تر از خدا میدارد و قدر آنکه شرک بعض طاعات میگذارد که
 مقام توحید و اخلاص است نه در استعانت و اسناد که متعلق با مورد نیاست پس در حقیقت باشد اذاع کفر ایشان
 اعاز نالهه منه و ہمین عومن المأتوون و نمی بینند ماعون را در تفسیر یاعون اختلاف از اکثر صحابه و تابعین مردی است
 که ماعون فیکه است و مختار یار الازم است که مانع زکوه هم باشد زیرا که دیگر اتفاقات اجنبی مثل حق زن فرزند و برادر و خواهشان
 و همان گذشته متعلق بمندان است که بحضور مردم در محکمه امام طالب آن میگذند بخوب فضیحت پارنا چاره ادا کرد آن میگذارند و زکوه
 خواهش حق نداشت چون از قدر این بزرگی را در اخواه بکرد و عیسی گفت اند که مراد از ماعون عاریت را دادن متایع خانه است

که بہسا سچان و محتاجان دادن آن راجح است مثل دیگر کاسه فیضون و رشته دلو و بیل و تبر و مانند آن ماز خضرت رسول احمد صلعم رسیدند که فرعون چیز فرمودند آب پنک و آتش و نیز اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرموده اند که هر آن شے بکے دیدگو می تمام آتیجہ بآن آتش پخته شود با واده باشد و نیک نیز هم چنین است و هر کسے را آب پنک در جایگی قحط آبا سپاشند گویا پرده را آزاد کرده باشد و اگر در جایگو دید که آب عزمی و نایاب باشد گویا مرده را زندگ کرده باشد به.

سورہ کوثر

می است سه آیت و دوازده کلمه و چهل و دو حرف است و سبب نزول این سوره آن بود که رسول اللہ صلعم را از خضرت خدیجہ رضی اللہ عنہا در پسر بود فاسم و عبد احمد که ملقب بطبیث طاہر است و این هر دو پسر در صخر سن پی در پی در گذشتند کافران و مقام طعن گفتند که پیغمبر ابریست یعنی نسل او منقطع گشت بعد از دو کسی نیست که چنین او بر پار و در قریب است که دین او منقطع شود حصیعی ای برای کسانی خاطر مبارک اخضرت صلعم آین سوره نازل فرموده این سوره را سوره کوثر از انجیت نامیده اند که در آن مذکور کوثر است و آن مذکور دلالت میکند بهایت بزرگی رسول اللہ صلعم دروز قیامت که همه اولین آخون انسیا و مسلمین در حالات شکی محکم با آب حوض و شوند و کوثر در لغت چیز بسیار را کوچندی از گثر است پیش از این است فرزندان بسیار را که بآن حضرت صلعم داده اند و آن فرزندان و قسم اند فرزندان صوری و فرزندان معنوی و گثر در هر دو بجای است که مسیح یکی از پیغمبران عشر عصیر آن حمل نشد و پیش از این حمل بسیار را و فرزندان معرفت در هر دو بجای است که مسیح یکی از پیغمبران عشر عصیر آن حمل نشد و پیش از این حمل بسیار را که درین این مسایل و محسوس است زیرا که علم او اول از یونانیان و فارسیان هندیان همراه باشان رسید و آنرا انبوی حقیق و تدقیق کردند که ارباب آن علوم را میسر نشده بود و علوم و گیر تازه و جدیدیں بخود صرف و معافی دهند و تفسیر فرمودی و اصول فقره علم خالق و معارف باشان عطا شده که هرگز میشینیا از ازان خبر نبود و پیش از این حمل بسیار و خزان بسیار و مملکت بسیار را که درین این مسایل غایت شده است لیکن لفظ کوثر در عرف خاص شده است بخوبی که در روز قیامت در محشر با اخضرت صلعم خواهد داد و در حقیقت آن حوض نموده بسیار است و کمال و مسیت که با آن خاص مخصوص است و بهین چیز لفته اند که کوثر قرآن داشتن قرآن است و نیز لفته اند که ماز پنج قیمت است و نیز لفته اند که کلمه لا اله الا الله محمد رسول اللہ است و حقیقت الامر میانست که مذکور شده و حوض مذکور موافق اینچه در احادیث صحیح آمد که آب پنکور دار نهر یکی در بیشتر است و آن نهر نیز مخصوص با اخضرت صلعم است و نیز سی کبوتر و در شب سیزده آن نهر بار را با اخضرت مزوده اند که پهناور آن نهر قدر یکی اهله است در کناره با و کمیزها ای مردانه مخوف استاده کرده اند و پر لب آن نهر بار آدمند بایز و نقره بعد دستار بایز اسماں چیده اند و در حوالی آن نهر در ختمها است که تسری بایز آن مرخته باز رین است و شاخهای زمر دین مجری آن نهر مردارید و یاقوت است و گل آن خوشبوتر از مشک تپان شیرین تراز شهد صفید از شیر و سر و تراز بخیر که از آن بسیار جر عجز پنکور دل دلت و حلاوت آفرینان ای ایاد فراموش نکنند و که مسی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَئِنْ أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ هُرَآئِنَه مادا دیم ترا کو شرداون کو شر رادر سر کلام نسبت بخود فرمودند زیرا که مخاطب سفیر ہے بلند قدر بود نظر اور بعطای و لغت نبی افتاد منظور نظر او غیر از ذات منعم و خشنده نیست ولہذا برائے تاکید باز در اعطیت اذکر منعم را مکر فرمودہ اند گویا اشارہ بآن مست کہ نظر تو بلند است بین چنہ ہانی افتاد لیکن چون دادہ ماست و احباب ہیم مست فضل لی رکھ یعنی پس نماز گزار برائے پروردگار خود در مقام شکر برین لغت عظمی و ہر حضور در مقام شکر ہر عبا تیکیہ باشد مقبول مست اما نماز عبا و عیست کہ در دنیا نمود گو شرست مناجات پروردگار در دی شیرین تراز عمل مست والواز غنیمیہ کہ در ان فائز مشود سر در تراز نج و لطفی داشتے کہ بر صاحب آن نازل مشود زرم ترا مسککہ است و سنن و آوایکیہ بآن محیط اند آثار سربری زندگی معنوی مثل درختان زمرداند واڈ کار تسبیوات کہ در ہر کن مقرر شده است مثل وند ہائی نقہ و ذرست کہ شراب محبت آہی جر عده از اہن سا طن میرود و تعطش شوق را تیکین می بخشد و در بیچاریک فرمودند لیکن گفتند تا اشارہ باشد بانکہ شکر کیہ مناسب مقام عظمت ذات است از بیچو بشر نبی آید و مہنگا لشکر سر شیر آنست کہ مقابل مقام رو بہت او تعالیٰ است پتہست ایکس ف چون کو شر رادر بدل فرزند اخیرت صلی اللہ علیہ وسلم بخشیدند لازم آمد کہ شکرے دیگر از جنس شکر انداد فرزند ایشان در خواست فرمایند لہذا فرمودند و اخیر یعنی قربانی مکن چنانچہ دیگران بعد از دادن فرزند عقیقه را قریان میکنند و حقیقت بخود ذبح آن است کہ در مقام شکر الہی بدل مال وجاه و دیگر مرغوبات معمول طوالہ ناس مست اما جان اور معمول نیست لہذا درین شریعت برآ جان دادن ذبح کردن قرار یافته کہ تا صورت صورت مال دادن باشد و حقیقت شریعت جان و نیز باید داشت کہ خود را پاپسہ خود را یا غلام خود را ذبح کردن در شریعت جان نیست زیرا کہ جانہا ی بشری مخلوک کسی جز خدا نیست لہذا اکتفتن غلام و کنیزک روانداشته اند ملکا ڈمی بردمی مقتصر بریک منافع و مکسوبات اولیں چون ازادی طلب جان مخلوک اندانید در احتیل آن غیر از دادن جان جانوری کہ پروردہ و مقص لو باشد پاپ و رودہ بنی نوع اوچارہ نیست وہیں سرت در انکہ قربانی مخصر در چار حصہ است شتر و گاو و گوسپند و بزرکه در حقیقت اشقاع آدمی از ہمین چار حصہ است بلگر فتن شیر و در غن جعفرات و سوارشدن و بارگردان و زردا زدن و سل پروردن بخلاف جیوانات و حشی و سلیع در نده و غیر ذلک کہ آئینی در انہا محقق نیست زان شیائیشک

کھوا لا بنتو هر آئینہ دشمن توہینا شتم دم بریدہ و لقطع دم بریدہ در لفعت عرب صمطلاح از کے است کہ سل اد کی زمانہ و مکر خیڑا و جباری نشود و دین آیت اشارہ بآن است کہ سل سوری و معنوی تو تاریز قیامت باقی کو اندمانہ و امانت تو بلاسے مہبہ و مصلدہ بانام خدا نام ترا یا کتنہ و بچفت نمازو و دیگر اوقات بر تو در دفتر سندہ برای محبت تجاہ بانیہ بانیہ دھڑرا ان عاشق نام را شعار کر دہ ہر سال بیمارت قبر تو بتا بند پس ذکر خیر تو بانہر ترہ

جاری باشد و دشمنان ترا چیکن نام نبود و ذکر نکند الامر درین بعینت نظر نیز پس حقیقت ابتدا و مبریده دشمن نست.

سورہ کافرون

کلی شیخشان است و بست و شش کلمه و لفظ در حرف است و سبب نول این سوره آن بود که جماعت از کعد قرش مثل ابوجمل عاص بن واصل و ولید بن مغیر و اسود بن عبد الجلوث و هرود بن عبد المطلب با حضرت عباس رضوی و اخضر صای احمد علیه السلام پیغام فرستادند که تو معبودان ما را انتیا کن و بدگو و بشقاع است ایشان ز دخدا تعالیٰ قابل شود و مانیز معبود ز را عبادت نکنیم و بزرگی او قابل شویم الله تعالیٰ در جواب این حرف آنها این سوره فرستاد و این سوره را مسورة کل زان ازان جهت نمایید از که مضمون این سوره کمال تفرق است و میان موندان فی کافران در مقدمه عبادت نکرد و آن

آفرید و شده اند پس این اشعار را تحقیق انجام دهیم

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكٰفِرُونَ مگر ای کافران کسانیه هستند که موت آنها بر کفر گردیدند و اکه کس که که در آخر ایمان آورد عزدالله کافرنیست گویی خطا هر روز طر عوام کافر نماید لا اعبد مَا تَعْبُدُونَ نبی پرستم من آن چیز را که شمامی پرستید زیرا که معبود شما یا منگ است یا درخت یا آب یا آتش یا ستاره یا شیطان فرشته یا روح صالح دین نه، این چیزها را شایان عبادت نمیدانم و اگر شما آنها را معبود میگیرید با عقیداً آنکه آنچیز را مشاهد معبود حقیقی اند یا معبود حقیقی نه افراد و آدمه و حلول کرد هست یا مسخر شده پس حقیقت عبادت شما واقع نمیشود الابسوی چیز یکیه ام معبود نیست وَلَا أَنْتُمْ حَابِلُونَ ها اعبد دن شمامی پرستید آنچیز را که من می پرستم لعنی هر چند شما معبودان خود را مظاہر صفات اس که دانسته پرستش میکنید ولیکن ظهور صفات آنها در مخلوقات بعده فراخی هست و متعبد آنهاست و یعنی مخلوق دیانت آن ندارد که صفات آنها کما هی در آن ظهور فرمایند و آن مخلوق نباشد و اگر شماران مظاہر اعقاد کمال ظهور دارید وَلَا أَنْتُمْ پس این حقیقت اعتقاد نقصان است در صفات آنها پس ای ایم طریق معبود شما نیست وَلَا أَنْتُمْ متعبد تَحْرُرُونَ و نه من پرستنده ام آنچیز را که شما پرستش کرد و اید لعنی من عبارت میکنم اسماء الہیه را و شما صور اسماء عبادت میکنید و عبارت اعلیٰ مستلزم عبارت ادنی نمیشود وَلَا أَنْتُمْ حَابِلُونَ ها اعبد مَا اعْبَلُونَ و نه شما پرستنده اید آنچیز را که من می پرستم زیرا که عبادت شما مقصود است بر صور اسماء عبارت من راجع به حقیقت اسماء است لکفر دین کمک و برای شما است دین شما که مبنی بر اشتباه ظهر لطایه هست والتباس صورت به حقیقت و لی دین و برای من شیخین من که در دین بجهوج بالتباس اشتباه نیست پس این هر دو دین نه در صولت در فروع تشارک نیارند و نه در صورت قائل این مضمون را در دو جا آوردن مخفی برآوردها هست که مشرکین دو قسم اند قسم اول کسانیکه معبودان خود را مظاہر کمال متفاہی ای اعتقد میکنند و عبادت آنها را عبادت خدا همیدند قسم دوم آنکه کسانیکه غرض ایشان عبادت سماوی آنی است بلکه در پرده صورت دهند و نیز مزد اهل حق مرد و دمطر دوست برای ملطفی هر دو فرقه این عبارت را کفر کو زده اند

و بعده بر نقی حال و مستقبل که از لفظ الاعبد و نا انا عابد مفهوم میگردد حمل نموده اند و طالغه بر نقی حال و ماضی از جانب کفره که از لفظ با تبعه و ما عبد قم معلوم میشود والحل محمل و در حدیث شریف آمده است که هر که این سوره را بخواند گویا چهارم حصه قرآن را خوانده باشد و در تفسیر کواشی آورده است که این سوره و سوره اخلاص در مشق شفتین گویند و هر که این سوره و سوره اخلاص را بخواند از کفر و نفاق بری میگردد و مسنون است که در رکعت اول منبت نماز با اراده این سوره را بخواند و در رکعت دو قیل پواله اهدرا و مشهور آنست که این سوره منسخ است با این بایت قال یکین تحقیق آنست که منسخ نیست زیرا که مضمون این سوره بیان کمال تعادل دین کافران و دین مسلمانان است نه عدم تعریف ملکه درین مسلمانان جهاد و قیال نیز داخل است پس منسخ بودن آن با این بایت قیال و جهیز ندارد.

سوره النصر

مدحی است این سوره را سوره فتح نیز گویند سه آیت و نوزده کلمه و بیست و نه حرفت و این سوره توفیع نیز گویند زیرا که در مضمون این سوره اشعار است ابقر سپاه جلال شخصت عالم و امر کرد نست باشکه است را در ادعه گند و مضمون این سوره آنست که چون از اینها کار گیری و البته بوجود ایشان در دنیا بود سراسر ایام پذیرفت چهار ایشان را جو شیخی ای اعد و غول در عالم از دفع ضروری شد زیرا که این دار فانی نکرد بالام و تفاصل علیه بودن این سه ایام رواح مقدسه برای تهدید پیغمبرات ضروری ایشان را درین را تفاصل فرمودی آزاد پس بقدر ضروری درینجا میدارد حالاً مطرد باید کرد که وجود پیغمبر مصلح احمد علیه وسلم درین فُسیا برای که امر ضروری بود و آن هار ضروری کدیم وقت مردی ایام پذیرفت تفصیل این جمال نکم خلافات دین حق و راه راست چهار چیز است اول نفس دوم شیطان سوم کفار که بسر شوکت و غلبه برآشند چهارم منافقان بدباطنان که ببلبل موشک دانی القاء شبهات میانند و اینها سایه سابق بر دفع شرمنی و شیطان بعویث هشیدند زیرا که شرمان ہر دو اصل مهم شر درست و کفار و منافقان نیز تابع این هر دو در بعثت ای خضرت صلی الله علیہ وسلم اینطور اتفاق اد که دفع ہر چهار چیز بالاستقلال نموده آید و هندا خوبشی و رحماد و ملک گیری و ملک داری و طرزی سیاست مفسدان و باغیان قطاع المظلوم و اقامست عدو و تعزیرات بر ترکیبات سعای در جهیزی این ایشان داخل شد و صورت این شرعاً است صورت پادشاهیت غردید ای خضرت صلی الله علیہ وسلم از اینها بعثت پندتیج بجوت را ترقی داده تا سرحد خلافت گیری و مانید و چون زین امیر فرع شدند ایشان را بحضور طلبیزی مورد تقدیر نهاد سیال که زدن خلافت آی خضرت صلی الله علیہ وسلم بود چهار یار کیار قواعد خلافت را جاری خسته و ستو علیکه بیکوپیزیا که شنید

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الْمُجَاهِدِ نَصِّرُ الْمُتْهَوِّ چون بیانید نصرت خدا یعنی پر کفار را استعمال سیف و سان بر منافقان بزمید عان با تامت محبت و بر عکس اینجا زیر کرده تیلای آن و بر شیطان مبلغ از است تقویت الفتنه و میانید فتح بکه و دیگر مکانات کفر و هم محله با وفتح

و فتح احوال و مواجهیداً و درون فتح بیدار نصرت اشاره ہائیت کہ فتح در ہر مرتبہ فرع و تکمیل نصرت است پر فتح
بیہر ہا و تھا نہ تابع نصرت بر کفار است و فتح علوم بد فعات و شہادت تابع نصرت بر منافقان و بدر مذہبیان است
و فتح احوال سینیه و مقامات علیہ تابع نصرت بر نفس و شیطان است پس نصرت اشاره بر تبرہ ابتداء و تو سلطنت و فتح
اسفارہ بر تبرہ انتهیا و کمال گویا حرکت کے کہ از نقسان کمال شروع شدہ بود و ہبہ ایت رسید و امہد الگفتہ امد و تی آفیت
الناس و ہبہ تی تو مردم را یعنی عرب را کہ اول البعثت پیغمبری احمد علیہ وسلم بسوے ایشان بود و چون ایشانین
درین داخل شدند گیر ان زبان و رشمیہ و لقبوت محبت و برہان و بد فتح مکایل نفس و شیطان درین دین و خل عالمند
کرد والا دخول ایشان ناقص باشد دین خلوت فی دین اللہ و اهل مشیونا در دین خدا یعنی در دینی که وہ حکم
شایبہ شرک و بدعثت وہ امہت و فجور و میل از حق بیاطل مطلق ایشاد افواجا یعنی گروہ گروہ و قبیله قبیلہ و ہبہ
جن از ابتداء کے بعثت مردم درین دین داخل مشدند امیک یک و دو و تفضیل این ہبہ امر پیغمبرت بلطفه
آمده کہ بعد یک سال از سمجھت قوت جنگ فی قتال بپرسید و انصار در جان بازی شغول شدند و این زمان ظہور نصرت
بود و بعد از فتح مکہ کشادن ولایت ہائے بزرگ و شہر ہائے کفر شروع شد و در سال نهم و دہم جمع خلائق و
تابع و فو و ظہور نمود چنانچہ نبی اسد و نبی فزارہ و نبی مرہ و نبی کناہ و نبی ہلال و نبی امیر حب و دارم و دکڑ طو
پیغم و قبائل عبد القیس فی بنو طی و اہل بین و شام و عراق از جوانب اطراف نبھی مت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم رسید
و بعضی از ایشان را کو جہاد نفس و شیطان و بعضی دیگر را کے جہاد کافران و منافقان بپرسیجت آنجا ہے صلی اللہ علیہ وسلم
اما دو گشتند و چہار پاڑ کیا کہ از ابتداء کے بعثت تا این غایت ملازم صحبت و رفق طرق خدا و مشیر و معین و در ہر را
باب بودند اخوار مختلف و اوضاع زنگانیک آنحضرت گر از ابتدائی نیزت تا انتهی خلافت بوجه احسن فی کافتن ایشان پس
در بیگانیت وجود شرک آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ضروری نہاندند اصل آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم زر یکی فی کافتن امور
بچیر و گیر و مرد فضیل و بمحمن رتیک یعنی پس بیگانی یادگن باستایش پروردگار خود را و این ایشانت با نکره طرف را بعد از ابتداء
و سلوک نشری و تحریمی را دیگر کشاده می سازد و حقیقت تغیر و غارت بآن کمال است که نصیب او شد و سچکنی کمال شرکی افسوس
و ایست عذر یعنی آمر زش طلب کن از دی و این اشترت ہائیت کہ چون عارف بر تبرہ تکمیل رسید از پرسنون مردم تابع دشند و سمع
آہناد نقسان کریں تفاوت نہ جس اور لاجرم اور ایضا یکہ برائی تکمیل ایقنا طلب آمر زش نماید تا آنہمہ تعصبات صلی اللہ علیہ وسلم دی و با
اور دوسرے منجر بگمال سدقیا لے او گرد و ہبہ نیت عقیقت سفارانہ کھان تو ابا بہر آئینہ اول تعالی جمع بعیضی رسیدند
حق ناقصا و تکمیل رسیدن بیدر لزدی بعد نیست کہ ابتدا عز اطفیل کامل تو کمال سیاز دو این مودہ آخرین سورہ ہا و بعد ازین پیغم
سورہ نازل ایشاد آنحضرت بعد از زوال آن ہمیشہ این فہاریان میرانندہ سبھا نک الدین و محدث ل الدین اسغیر لی و سقوی نیت
کہ حضرت عباس پیغمبر جوانی کے اشنبید مگریت مردم پرسید کہ سبب یہ چیزیت فرود کہ من ازین مورخ خردفات آنحضرت میشن

سورة تبیت

مکی سنت پنج آیت بست کلمہ شہزاد و میکی عرف و سبب نزول این سورہ آن بود که چون آیت و آئندہ عَشِيرَتَكَ الْأَقْوَدِينَ نازل شد لعینی عبرسان خوپشاوند ان نزدیک خود را از عذاب خدا آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم از خانه برآمده بکوه صفا ترقی فرمودند و پر کیب را از اقارب نزدیک خود آواز دادند همه جمع شدند بعد ازان فرمودند که اگر من چنین دعا از عقل شجا مگویم هر آب او را خواهید داشت مثلاً مگویم که شکرے جبار برای تاختن فی فارت کردن شما در عقب این کوه رسیده است این با اور مید در یگفتند آری فرمودند پس من شمارامی ترسالم از عذاب خدا که اگر اطاعت من نکنید ولی قرآن شریف ایمان نیزه بشما خواهد رسید ابوالعب که نام او عبد العزیز است و او عکم علاقی آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم میشد حرف سختی در جناب آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم گفت که آیا برائی میں کارهار خواندی و جمع کردی هلاک باور ترا اینیوره در جواب آن چنیت نازل شد و درین سوره آن چنیت را مکنیت یاد فرموده اند حالانکه گفتند نزد عرب صیغه تعظیم است بد و جهت اول آنکه نام و سعی العزیز است و این نام مشتمل بر شکر است و نزد اهل توحید که این تمام وارد و قوم آنگنیت او و لالت بر و زخمی بود فرش میکنند زیرا که نسبت به علم آتش را گویند هر چند پرش اور اججهت افروختگی روئے او که هچو آتش میدرخشدید این گفتند واده بود لیکن در حقیقت عنوان دوزخمی بودند شد و زدن ابوالعباس جمیله خواه هر بوسفیان نیز در عداوت آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم با فضی الغایت میکوشید تا بحدیکیه پشاره پائی از خارستان و درخت مغیلان وقت شعب در راه آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را گزنده میگردانچون وقت صبح از خانه برآمده مسجد الحرام تشریف برند آن خارها در پایه آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بخلد و آخر در سین کارهان داد گویند که روزے پشاره خارهای را بر سر پیاوده و رسن آن پشاره را در گلوی خود محکم سببه بودند ناگاه پشاره از سر افتاد و رسن در گلوی او خفه شد بهمین حالت در فرخ رفت و علی نہ القیاس ابوالعب نیز ناختر عمر در عذاب آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم اصرار داشت بحدیکه بار بار برائی زدن و کشتن آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم قصد کرد اما همی افظت آنی مانع آمد چنانچه در سیر و تواریخ مذکور است و دودختر آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم که حضرت رقیه و حضرت لم کلشوم باشد باد و پسر او که عتبه و عتبیه نام داشتند ناگزد شده بودند ابوالعب این هر دو پسر را گفت که اگر رفنا مندی من میخواهید ازین علاقه دست بردار شوید و الا ردی شمارا تا ادم مرگ خواهیم دید پس کران که عتبه بود سکوت کرد و پسر و مم که عتبیه بود از راه کمال حیاتی ازان مجلس که خاسته نزد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم آمد و بے محابا گفت که من دختر را آنداشتم و دیگر غاظ ناشر اچا و بید آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمود که ایار خدا یا سگ را از سگان خود بر دئے مسلط افرما آخرا در شیر در سفر شام و رید و مضمون این سوره آنداشت که پیشترین پسر خار را که ابوالعب بود با اختیار نسب و خردت مال خواجه دریا است بسبب عده اوت پیغمبری صلی اللہ علیہ وسلم دانگاری حق خسنان کی و بلایک ابدی نسبیتی پس هر سی میباشد که برین چیز باعذه نشود در ستم و راه با مقریان درگاه اپزدی

درست گند و لبہد آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم عمه خود را که حضرت صفیہ و ختر خود را که حضرت فاطمه رضی ادیم عینها باشند لعوانین سوره فرمودند که آمیلات دکر من الله شئیا
پسیم الله الرحمن الرحيم

تَبَّتْ يَدَايِي لَرَقَبَ بلایک شد هر دو دست ابولیوب پایی در است که نفس انسانی را دوقوت سنت قوت علمی و فتو
عملی قوت علمی آنست که مان میدارند و میشانند و قوت عملی آنست که مان کارهای نیکی بدارند و صادقیت و دین بردا
دست کنایت ازان دوقوت است یعنی بلایک شد اعتقاد و عمل او محکمت که مراد از دو دست اعمال خوب شر
باشد و بلایک اعمال شر ظاهر است که ثمره بدمیدند و بلایک عمل خیر آنست که بسبب کفر شر نیکی از دراگان رفت
و بعضی بر اعمال ظاهر و باطن حمل کردند بعضی بر جانی قوی وضعیت تهمه تحمل سنت و قطب و بلایک شذوات الغ
یعنی بلایک اعتقادات و اعمال آن خوبیت صنجر شد بلایک ذلت او و فساد جواہر خس ارجح سبب
صلح او حکم نزد مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالَهُ وَمَا كَنْبَبَ یصح فائدہ نکرداری مال او و اچکب کروه است از
نام و عیاه و اولاد و اتباع و یاران و دوستان بعضی از مال مال موروثی مراد داشته اند و از کسب مال مشتبه و این
هر محکمت و بعضی فرزندان مراد داشته اند حالابیان بتفعی مال و مکسبات او صفیر مانید که اگر این چنین دارد
دنیا اور افی الجمله لفعے گند و رآ خرت که بیشتر محل احتیاج است و خانه مستقر و شبات صفاتی مخواهند که در بر که
سَدَّصَلَّ نَارًا شتاب است که داخل شود در آتش یعنی مجرم درگه او را بآتش در آرنده انتشار قیامت در حق او نکند
بخلاف دیگر کافران ذات لرپ صاحب شعله های عظیم بر که لکنرا بر کفر دیگران زیادتی داشت هم بجهت قربت از
و کمال اطلاع بر احوال و عادات حضرت رسول اللہ علیہ وسلم و امیان لاستی او و هم بجهت مزید عداوت او و دیگران
اسباب مایدی عذاب و آنست که محبوبه اور این نظر او احراق نمایند و لبہد فرمودند و افراده و چنانچه عداوت او سبب
عداوت آن زن از دیگر زن بود بجان عذاب بدبیان عذاب زن از دیگر پدر و حماله محکم مراد میدارم آن زن
را که همیز مکشی میدند یعنی در دنیا خ مقابله آنچه در دنیا میگرد و پیش از هارهای آورده در راه پیغمبر علیه وسلم
یا گند و میساخت و فجیع ها در گردن آن زن که جای بستن قاره جواہر و زیور زرین سنت حبل رئے باشد هن
مقسیل از بیوت سخت خرمکه اور امیکم باشند و خاصیت آن سن آنست که چون بعرق تمیز و زیاده تر قدر دیگر اکنه
و موجب خفگی گلوگرد و سلطاق اینجرون که در شان او آمد و بهم طریق در دنیا مژده دو اند علم و درین سوره اشاره باشند
که جمع اعمال و کسب ممه مردانست و خدمت خانه حتی فرامیم اور دن اسما بخشت و پزار همیز مکشی و غیره نهان

سوره اخلاص

کیسته های دیگر کلمه و چهل و هفت حرف سنت بدبیت نزدیک این سوره آن بود که جماعت از سرداران

کافران بخوبی حضرت رسالت پناه صلی اللہ علیہ وسلم آمده سوال کردند که تو خدا یا مارانگوش میکنی و محجز و ناتوانی
و دیگر عجیب و رایشان اثبات هنای باری بگو که خداست توجیه صفت دارد و از چه چیزی میداند است و چه چیزی از دی
پیدا میشود و اصل و فرع او چنین است آن حضرت صلی اللہ علیہ وسلم سکوت فرمودند چه بریل علیہ السلام این سوره
فروزان در بعض روایات چنین آمده که در سوال کافران اینهم بود که چه چیزی است و چه چیزی اشاید و خدا کی
را از که میراث گرفته است و از دی که میراث خواهد گرفت و مشیر و معاون اور کارخانه خدای کیست و این سوره را
سوره اخلاص نامند زیرا که دل مسلمان از راح المعن میکند رای معرفت حق و دریافت ذات و صفات آزاد و درین طایف
والنست که هنای آدمی در حقیقت آنی آنست که خواص لازمه آن ذات را در آن کند و بنی بر که ذات اول تعالی السیط
است که به جو جبه تجزی و تبعیض ندارد و معلول حلی نیست و طرق معرفت اشیاء در عالم مخصوص در چار وجه است اول معرفت
ماده آن دوم معرفت صورت آن سوم معرفت علت آن چهارم معرفت غرض آن پنجم کاریله از دوسری بحاجت میتواند شد و طبق
اول هر چیزی مفقود است بیانش آنکه اگر شخصی از معرفت تخت متشد است اسما و نوادران و ارادات آنکه
گویند چیزی نیست ساخته از چوب و میخهای آهنی دوم معرفت صورت مثل آنکه گویند چیزی است بشکل هر چیزی میباشد سوم
معرفت علن مثل آنکه گویند ساخته بخار است چهارم معرفت غرض مثل آنکه گویند چیزی است موضوع برای اشتن پی
در حق باری تعالی چون آن سه طرقی ممکن نیست لاجرم بر طرق یهارم اتفاقاً کرده اند لیکن ضروراً فتاوی از ذکر تنزیها
او تعالی تاکیا تحریر حمل شود پس فقط اعد اشتعل بر جمیع اعراض است که از ذات اول تعالی نسبت بعالی تصور توان
کرد مثل خالقیت و راز قیمت و خشن و جود و معبدشدن غیر ذکر آنقدر فقط اعد را عنوان این سوره گردانید
اند پس گویا گفتند که صفت اول آنست که معبد و خالق و صانع و رازق و محیی و محیت است و جمیع ضروریات عالم
از وجود گرفته با آخر آثار هر بوط باشد و چون این معنی را در رادیا معموم فرادی اشتراک پرداز جرم صفات
سلبیه را پاری گزینیم ساختند که آن اشتراک و همی نیز درفع گرد و خلوص توحید حاصل شود.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ يَبُو أَوْ مُحَمَّدٌ هُوَ اللَّهُ أَكْبَرُ که از دمی پرسیدا لبند اتیست جامع صفات کمال که هر چه در عالم دیده و شنیده نیست
از حیات و علم واراده و قدرت و کلام و سخن و بصر و دیگر جواہر و اعراض همه از آثاراً است احَدٌ بِحَانَةِ الْبَيْتِ که زنگنه
دارد و نه جزو خواه آن جزو عقلی باشد یا خارجی خواه بالفعل و خواه تخلیی و برای اشاره بکمال سمات اول فقط احمد آور نه
زیرا که واحد اکثر مستعمل بیشود در نفعی شرکی عددی نه در نفعی اجزا اینکه میگویند زید انسان واحد است حالانکه دست
و پا و چشم و گوش و دیگر اجزاء اسیار دارد و هندا اور واحد میگویند پس حد آنست که عمل انتقام در وجا ری نباشد و منعی
خاص حضرت اول تعالیٰ است آنکه الصَّمَدُ لفظ العبد را باز مکرر آور و نه اشاره باشد باشند با وجود این بسیار حرف

واحدیت مجردہ اور اصافت کمال ثابت میکنیم زیرا کہ صمدیت اول تقاضا میکنند آن صفات را دعیی صمد حضرت لام حضرت
صادق فرمودہ است کہ صمد آنست کہ محتاج کس نبود و یہ محتاج او باشد و در سلسلہ وجود از ذاتی موصوف بعد
باشد حارہ نیست زیرا کہ در عالم سراسر احتیاج مشاپدہ مشیود و چون ہر چیز محتاج شد لابد ذاتی میباشد کہ محتاج باشد
مشتی شود و اومحتاج دیگرے باشد والا سلسلہ احتیاج مقطع شود پس در حقیقت از بیان خواص ذات او
تعالیٰ در پیورہ در چیزی کو رستی کی احادیث و دو مصادریت و باقی صفات تفسیر برین پر دو اند کھریکیں نہی
زايد زیرا کہ اگر چیزی را باشد انتہی و در حقیقت اوس مشارک باشد پس ازو بستغتے گرداند پس صمد باشد و کھر بکل
وزائدہ نشده است از کے زیرا کہ اگر زائدہ شود از کے محتاج بانگس باشد و صمد باشد و چون احمد باش
و کھر بکل کہ لفظ الحَلَقَ نیز صفت او باشد یعنی نبودہ است برائے او ہر سے زیرا کہ اگر برائے او ہر سے باشد
ہر دو ریک چیزی شوند و چیز دیگر مخصوص پس ذات او یگانہ باشد تبعض از علماء گفتہ اند کہ شرکت گاہی در حد و
بیباشد و آنرا بال فقط احمدی فرمود و گاہی ہے در مرتبہ منصب میباشد و آنرا بال فقط احمدی فرمود و گاہی ہے در رتبہ
ہے باشد و آنرا بلم ملید و لم یولد لفظی فرمود و گاہی در کار و ما ثیر میباشد و آنرا بلم کین لکھواحد لفظی فرمود و چین جہت
سوہ راسوہ اخلاص کو میں و نیز گفتہ اند کہ ارباب مذاہب باطلہ در عالم رجوع فرقہ اند اول و ہر یہ گوئی کہ عالم
را صانع نیست کیف عالیفقی مواد مجتمع شده و صور تباہی پر فرقہ چون مردمسلمان لفظ ہو بزرگان را ندار عقیدہ
و ہر بیان نیز ارشد دو مفاسدہ برآخذ کہ عالم را صانع نیست اما صفات ندارد یعنی تاثیرات کہ در عالم است
ار د مالک است نازان ذات و در حقیقت مدہب میہود نیز ہمین است و چون مردمون فقط اند کر کر دک دلا
براست چار ع جمیع صفات میکنند از گھنڑا این فرقہ با خلاص یافت سوم شویہ گوئی کہ میک صانع تمام علم را کفایت
نمی کن پس لابد صانع چند سے باشد و چون مومن نقطہ احمد در صفات اول تعالیٰ اور دازن شرکت بخات یافت
چہارم گھنڑا بیان اہل کتاب از یہود و انصاری اعتقاد دارند کہ صانع عالم مانند خلائق دیگر زدن و فرزند دار و
چھانچہ حضرت عزیز دحضرت صیے علم رافر زند و حضرت مریم مار النبیت زوجیت قرار دادہ اند چون مردمسلمان
لم ملید و لم یولد لفظ ازین عقیدہ بھلی در ارشد دار جنس ہمین عقیدہ است تشبیہا تیکیہ یہود و انصاری در جن
او تعالیٰ اختراع کر داند و اول تعالیٰ را ای اند خلائق ات محتاج چہرہ باشند برائے رو یہ تشبیہات نیز احتیاج
کہ از صور ضمیر میگردد کافی است پنجم بھیان میگوئی کہ اہمین در قوت تاثیرات و ایجاد ہمیہ بیان است
و ایسا یہ ظلمانی دموڑیات و دیگر شرور و قبایح آفریدہ ایوت و نہیشہ بیان جنیو بیان در جزو دامن من مزارعہ
و گشائش است و در بعضی اوقات جنم بیان عاری مشیود در عالم خیر و نیکی غالب می آید و در بعضی اوقات دیگر شرک
لہیز نزد میگنند و در عالم پھی و چیزی ای تبعیج منتشر گیو در باری اور دین عبیدہ لم یکن لکھواحد در آخر سوہ اور م

و نیز گفت اند که آدمی مکبنت از لطائف نفسی و عقلي و قلبی و روحی و سری و فتهاست معرفت نفس آنست که لم
مید و لم یولد و لم یکن لکنوا اصدر اور یافت ماید زیرا که هر چیز را که نفس لقوت شده بیهوده یا غضبیه میل هماید خالی
از سخالات نمیباشد با از چیزی پیدا نمیشود یا برای این چیزی دیگر در عالم موجود است
و چون پروردگار را بالاتر از همه موجودات میدانند ناچار این صفات را از وسیله لفظی میگذند و این بالاتر مرتبه
عقل است و متهای معرفت اوالله العلام است یعنی اللهم چیزی که سلسله احتیاج با و منقطع گرد و امتحاج و چهار
نمایند زیرا که عقل را عالم اسباب و مسببات دارد اند پس هر چیز را تمیز بسبیه میداند و آن سبب را محتاج
دیگر و از همین سبب که تدبیر معاش و معاد که کار عقل است والتبه ملاحظه اسباب است پس همایت در یافت
او در حقیقت ذات باری همین قدر است که او بالاتر از عالم اسباب و مسببات است و قلب که شان او استغراق
و در گفایت از کیفیات معروقه است مثل محبت و خوف در جا و اعتماد و متهای معرفت او مرتبه احادیث است و
روح که از عالم امراء و خلعت تشریف لفخت فیه من روحي پوشیده متهای معرفت او را جذاب باصل خود است
وارتیاچ و انس بذکر اسم ذات او که اند است و تسری که بالاتر از روح است غیر از همیت مستقله را نمیداند و علم
او مخصوص در اداراک خصوصیت وجود است لا غیر اس دلیلیوره معرفتی که متعلق به جمیع لطائف النبی است اشاره
فرموده اند تا هر طبقه ازان معرفت بهره یا بد نیز گفت اند که کلمه هبرائے والهان است که پس از کمال استغراق
در ملاحظه ذات غیر این قدر نفس العین آهنا نامند و کلمه الله نصیبیه عارفان است که او را در جمیع اسماء و صفات
پیش اند و احکام هر مرتبه را جدا میداند و فقط احد بهره عامه او نمای است که در پرکشش همان ذات واحد
پو صفو وحدت ملحوظ این است و معنی لم یلد و لم یولد و لم یکن لکنوا احمد معرفت عامله مومنان است که لقوت
و لایل عقلیه و لعلیه تا این مرتبه میرسند و چون اینیه معانی را شخصی جمع کند موحد خالص گردند باید و ایشان
که اینیوره را در حدیث تشریف شد قرآن فرموده اند و چنین قرار داده اند که خاندان این سوره برابر
خاندان سوم حصه قرآن است و وجه این فضیلت آنست که مقصد قرآن پریدن از سه چیزیست یا معرفت
ذات آنی است یا معرفت طریق رسول از نازل کردن کتابها و فرستادن پیغایران و یا بیان شریعت مایا
بیان حلئه که بعد از وصول خواهد شد در حیث ذنار و این سوره برای بیان یکی فرض که اشارات اقسام و
اول آنهاست کافی است چنانچه واضح شد و اسد اعلم پ

سوره قل

اللَّهُ مَنْ لَعْنَتْ سَفِيهَيْ صَبَرْ گَوَنْدَ کَهْ طَلَتْ شَبَرْ اشْكَافَتْ نَوْدَارْ مَشِيدَ وَ نَوْدَ صَبَعْ دَرْ تَارِیکَیْ شَبَرْ نَوْنَهْ طَبُورْ
وَ حَرَدَ اسْتَ ازْ کَتمْ عَدَمْ زَرِیکَه در حالت عدم یعنی تپیر و تشخیص نیست و عالم پهان است و چون نور وجود

ظهور نور به حیر می‌گین و شخص گشت و آثار و احکام بہ حیر بران مترب شدن گرفت و اینحالات بعیشه مثل هاله
ظهور نور صبح است که سبب آن دشیا ممکن می‌شوند و حسی حرکت در عالم پیدا شود و تاریکی شب نوونگ کنم
و در حقیقت هر شرمسرے و بدی که در عالم می‌باشد به بدل خلاط عدم با وجود است پس جمیع شرور مبتدا بعدم آند و نیز
وجود واقع آن شرور است و چون این سوره برای تعوذ از شرور ناز شده ناچار در اینجا آن بظهور نور اشده واقع
گشته و این سوره را اختفت با آن نویزگرد سورة فلت نام نهاده آند و در بحث نکت استلطینه و آن آنست که در
بیک صفت الٰهی که رب الفلق است تعوذ واقع شده از شرمه حیر تاریکی و سحر و حسد در سوره ناس از شرک حیر
وسواس شیطان است به صفت الٰهی که رب الناس ملک الناس و الله الناس است تعوذ واقع شده تا انتقام
باشد با آن که حفظ دین مقدم و هم تراز حفظ جان و بدنشت چه وسوس محظوظ دین است و آن سه چیز مضرات
جان و بدین اینسوره مدنه است بخ ایت ولست و سه کلمه و هفتاد و سه حرف است :

سیم ادعه الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَلَمَّا عَوْذَ بِرَبِّ الْفَلَقِ كُبُوا مُؤْمِنُوْهُ بِهَا هُكْرَنَدَه پناه میگیرم به پروردگار فلق ولق در لغت معنی صبح است و در
حقیقت عبارت از حیریست که شکافته شود و از دی حیر و دیگر برآید تا آثار عجیب آنچیر آمده طاهر شوند مثل این
زراعت راشخوان خرماد و کنم هر رخت و مانند نگز زمین که ازان آب بیرون می آید و مثل صلبیت روشنگ مار زایم
شیار نقطه فلق شامل است و تخصیص فلق در بجا برای آنست که شر مخلوقات پیش از خبات عمل آنها می‌باشد و چون
ریوبیت او تعالی باصل و نوع محیط است پس درفع شر فرع التجاهم فضور افتاده اینچه اگر شخصی از نوک شخصی خوبی
و مکروهی دارد و لابد جوع باتفاق او خواهد کرد و اگر از دیم زرع کریم بدارد و آبایی آفار جوع خواهد کرد قیا آنکه آن مسلسل
آنای هشتی گردد زمین مسلسله هستی شود الابربیل از ابتداء التجاوب تعلیم فرموده آند تا کلاوه سخن کویا کرد و دهن شد
مخلق از بدی آنچه آفریده است باشد و اشت که مخلوقات او تعالی سه قسم اند آنکه در و خیر غالب است
و شر مغلوب بلکه معد و مثیل ملکه مغلوبین و اینها و اولیاد و مردم آنچه در دی شر غالب است و خیر معاوب یا معدهم
شیطان و دیگر مودیات از انس دجن و بلع و بیام و هواهم و حشرات سوم آنکه شر و خیر هر در دران موجود است و در
بعضی اوقات هنست بعضاً مردم شری گرد و در بعضی اوقات دیگر هنست بعضاً مردم دیگر خیر می‌شود مثل این دین
دان و فرزند و همچرا می‌ست امشه بلکه اخلاق و علوم و حسب و نسب و عیار می‌سخات و اصنافات همین حال نازند پس این داد
ما خلق در دو قسم اخیر آن بهی است که در آنها موجود است و بحسبت قسم اول که بدی مطلق ندارند با احتساب
و بی ادبی این دیگر است چنانچه شر عبادت زیاد کنم است و شر امیان نفاق و ارتقا داشت و شر ابغیار علیهم
شکنندی آنهاست و تقدیمی در فرمابند این ائمداد شر او لیا حمل از ازو ارجمند آنها و نایافت و علی تم القیاس

وامنداً لگفتہ اند شر الخیو و شر العل لصلوٰت تفصیله وابن قسم شر النسبت به نیک کردن حائز است چنانچه
در عرف مشهور است که شر گل خارست و شر گنج مارد شر و شر وسیع خوب خوش است و بعض از مفسران گفتہ اند که از شر ما
خلق مراد بدترین مخلوقات است که شیطان است چون مشاهد جمیع شر و را صفت لا جرم اول از دل تعود واقع شد و مرض شر علیک
اذا و قب و از شر حیز تاریک چون تاریکی او سخوم کند باید داشت که تاریکی گاهی حسی میباشد و گاهی منسوی پس تاریکی
حتی تاریکی شب است که در وسیع شر و رسیار خیور میگند اول نشار شیاطین جن که سبب نهایت ظلمت فی ریه زاد و
نشاط می آیند و مثل خفایش از مکانات خود برآمده بخلق اسلامی میدهند و این ادراجه دلیل شر لفظ آمده که هرگاه شب آید
الظفال خود را پردن برآمدن نمی بیند که شیاطین در افق نمیگردند و قدم برآمدن ساعت درند و حشرات موز بیشتر
کرند سو قدم برآند و شدن و زدن برای غارت کردن خانهای مردم چهارم فوت ارباب سحر و طلسات که بسیب نور قاهر
آن قاتل اعمال اینها در روز کسر تماش میگند سخیم مشغول شدن ارباب فسق و فحود معاصری و تاریکی مضری نیز حدیث قسم
عمره آنها ظلمت و همی است که بر نور عطل غالب می آید و حقائق اشاره از نظر عیو شد و از فرع آن ظلمت کفر است
ظلمت معاصری فی ظلمت خلاق بد و ظلمت محبتها که بدان جمیع این تاریکیها درین آین تعرو و اتفاعه و مبنی تعالیه فقد است
فی العقد و از شردم زندگان در گره مالی یعنی از شر لفوس خدیث که تلاوت اسما شیاطین کلمات آنها توسل کرده و رفع
وابدان تائیر میگند و همین است معنی سحر و میم شیوه حاسد اذ احسد و از شر حسد چون اطمین حسد کن و بمقتضیان آن
عمل نماید و این قید برای آنست که حاسد تا وقعتیکه حسد خود را می پوشد ضرر آنچه بتوئے عالم نمیگرد و از نیجی معلوم شد که
حمد پدرین شر و راست فی الواقع هر شر کیه و تمام عالم میدایمگرد و یا از لفوس ذوی الاراده و ذوی لاختیار صادر میگرد و
مثل قتل و نبیض ظلم و مصادر و سحر و غیر ذلك یا از طبله غیر ذوی الاراده و لاختیار مثل غرق شدن در آن سوختن راست
و غیر ذلك و پدرین شر و راست فی الاراده والاختیار است و مبدأ جمیع آن شر و صفت حسد است و این گفتہ اند که اول
کنایه که در آسمان لتعشه حسدالمیں بود برآدم علیه السلام دادگنا همی که بزرین صادر شده حسد قابل بود برای این
دو سوال اول آنکه چون سبق از جمیع شر مخلوقات پناه گرفته شد پس حاجت ذکر جاد و گران و حامدان و تاریکیها
نمایند باز چرا مذکور این سرچیز فرمودند جوابیک آنکه شر دیگر مخلوقات آشکارا و ہوپید است و شر این سه گروه پناه
و ناپید او شر همان سخت تر از آشکار است لا جرم استفاده ازان به تھیص ضرور افتاد و قدم آنکه غاسق
و حسد را چرا نگره آور دند و نفاثات را چرا بلام تعریف معرف ساختند بوایش آنکه لام تعریف برای استغراق
و جاد و گران بمحبہ شر اند زیرا که سحر بنفسه کبیر هاست گویا دفع شر پاچلب خیمنایند و این گشت کافران
حربی بسحر و استعمالت دل شوهر زبان دوست نهیست و برعاسق و حاسد شر نهیست چپ پسیار شبههای خیر مگذر دو
حسد ظالمان کافران بدری ندار و پس محل استغراق نبود و تکمیل میباشد

سورة الناس

مدینی سنت شش آیت و بست کلمه هشتاد و سیم است این سوره آسمان ای اختاب دارد و اندک تھات که حکایت آن پیغمبر کو نیز که باماس تعانی در زندگان نذکور است . **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ**

دیگر آندر رای آنست که اسماء صفات و افعال او تقدیر ناس متحلی است و حسن برای آن آورده اند که اشاره به یکی از نام میان

بعد از نزول افاضه اور و جزو باشد و حیثیم رای لشاره بحفظ از نشر اخچه در ناس است و آنچه از ناس است برآید و تدبیث فی این

هر دو سوره آنست که لمبیدین عاصم بپروردی اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم راجادوکرد و اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم رسید

آن جاد و بیمار شد و در بعضی اوقات چنان خیال میگردند که من کاری کرده ام حالانکه نکرده بودند چون این عارضه ناشده

نمیگردند اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم را در خواب بخود نذکر دو فرشتہ آمده یکی طرف بالین اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم و دیگر

پایین اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم و مسلم شسته با هم پرسش کردند یکی گفت که این رسول اللہ را چه بیماریست یکی گفت

که مسحور است باز اول پرسید که کدام کس این را سحر کرده است و دیگری گفت لمبیدین عاصم در بیوی او کاز شانه او گرفته است

و در وند اینها شاند او یازده گره زده است بزرگمان و او را در غلاف گل خرمانهاده در زیر سنگ چاه در زدان فن کرده است

اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم چون سه گام صحیح برخاستند ببیوی آن چاه رفتند و کس از زبان درون چاد فرد آمده از

زیر آن سنگ تعجبیده برآوردند و جبریل علیہ السلام این دو سوره را آورده که یازده آیت است این یازده آیت زبان

یازده گره خوانده دم فرمودند آن گره ها کشاد گشت و اخضرت صلی اللہ علیہ وسلم صحت تمام یافت و نکته در ختم قرآن

بر معودتین آنست که چون نعمت تمام شود و کمال گیرد خوف حسد و کید دشمن نماند پس محل استغفار است و

استغفاره را ز شریطان نمیپسند عاصم رسیده اندزه و ملک الله و جهش آنکه محل شریطان دل آدمی

از سه جبهت سنت شهوت شیخی و عقیده باطل که آنرا هموانیزگو نمیکند اسراب برای دفع شر شهوت است و سهم طلب

برای دفع غصه است اسما آذربای دفع شر هوا گویا چنین ارشاد شد که اگر شریطان ترا از راه شهوت و سوسه اندزاد

روی بیت اول تعالی اراد نظر آردا گراز راه غصه پیش آید پاوشابت عدل و استقام اول تعالی را یاد کن و اگر از راه هم

در آید کن **ذَلِكَ الْحَجَرُ تَبَعَهُ الْوَهْيُتُ هُنَا** - **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** هـ قل بگوای گوینده که پناه بجزی از شر

شیطان نمکو ذمہت الناس پناه میگیرم به پروردگار هر دنیان پرورش اول تعالی ای هر چند عام است بکمیع مخلوقات

لیکن تربیتی که مردان را واقعست در بیچ مخلوقات صورت نه لبسته زیرا که وجود انسانی مؤنة تمام عالم است

پس گویا مختصریست جامع در حضرت آن پیغمبر عالم قضیلش آنکه وجود و حیات و علم و اراده و قدرت و

شنایی و بینایی و گویایی بهم پر توصیفات حضرت الوهیت است و حرارت و بردت و رطوبت و پویست هر چهل

عنصر ایلخ اند در وجود او بسبب ترکیب مشابهت به معاون دارد و بسبب غذا و تولید مثل و مشابه نبات است

بسبب حس و تجھیل تو هم وتلذذ و لم مثل حیوان بھر کیے مشاہدہ پیدا کرده پس در وقت غضب و جرأت چون سبع درندہ است و در وقت شهوت و حرص چنان بھپیره حریمہ و در مکروہی انواع اغوا و بر بھردن نظام صالحان شیطان است و در معرفت و طاعت و صفت فرشته السیست مفتری بحسب اجتماع حکمتها در وعی مانند لوح محفوظ است و بسبی آنکہ بتایرا صور اشیاء در قلوب تلاذہ و مسترشدین ثبوت و استقرار پیدا میکند و انتقام اعلیٰ پھر نفعاً کرد ادمی در حال نفعیت دارد و کمال کے بعد از بلوغ و مرتبه خالیت علی صاحبها الصلوٰۃ والسلام او شدہ سیست ہر در عیاض میکردد و در بوبیت اول تعالیٰ لتماشا باید محدود مدللۃ النکاح پادشاه مردمان این صفت اشارہ است که آدمیان را الروح مد برداوه اند و اور ابر قوائی مدرکه و محکم تصرف عطا ساخته پس فرح در عالم بدن پادشاه مطلق است و تمام بدنش بپرله ملک آبادان معور و قوائی مدرکه و محکمہ بھپیره فوج و حشم آن پادشاه این ہمہ یک نیزگ است از نیزگ ہمای پادشاهت حضرت حق اللہ التاکیں معمبوہ مردمان این صفت اشارہ مانی است که مردم را شوق معرفت اول تعالیٰ از عبادات او طلب تفہیم از دو صلیح جملت و دیعت نہاده اند و نباشیون فی جملی ہر طلاقہ از طوال افت مردم در حسبت و جوئی اینکار و گرفتار این خیال اند و این شوق عام و گرفتاری تیام امام یک کوشش السیست از کوششہ ہائی معبدیت آد و بعضی مفسرین در تفصیل این سه صفت و آوردن آنہا باہم تبیہ چینیں گفتہ اند کہ آدمی در عالم طفویلیت غیر از پرورندہ خود را نیشناسد و نزدیکی گرگی و شنگی با و اتحاد میکند و اگر ان چیزیں میترسد در دی میگزد و آنہا اطفال و ریحانات مادر و پدر را میخواند و فریاد میکند و چون بجد جوانی میزد میزد کہ پدر و مادر من چون محتاج پادشاه و امیراند و از پادشاه و امیر وزیری میخواهند و التجادر دفع بلا بشاه و امیر میزد ناچار در زہن ادمی نشینید کہ ہر چیزی کہ پادشاه امیرست تقریب بولی موجباً انتظام کار خانہ وجود است پس درینیات ہمگی اعتماد او بر پادشاه امیرست و چون از بحالت ہم ترقی محدود مشاہدہ کرده کہ پادشاه و امیر نیز در بعضی اوقات درماند و بیچارہ ہیشوند و التجاذب عینی میزند و از انجاد راجح مطالب و حصول مارب استہدا دینیا بین میدانند کہ پادشاه و امیر نیز در زنگی محتاج اند پس کار خانہ عالم و البته بدیگر عیش است کہ اور اللہ گویند پس آوردن این صفت اشارہ بانش کہ اگر نہدہ طفل مراجحت و غیر از بوبیت و پرورش چیزی دیگر را نیڈاند پس من این صفت ہم دارم میباشد کہ مبنی انجام کند کہ رب الناس ام و در بوبیت من عام است مجتمع مان بخلاف مادر و پدر کہ روبیت خاص و لاد خود دارند و اگر عقل او بجد بلوغ رسیده است پادشاه و امیر را مالک امر میاند پس نیز این صفت در من بوجہ کمال متحقق است کہ پادشاه همیشیع مردم ام خاص بیک اقتداء و دو اقليم اگر بتجھر معلوم کرده است کہ پادشاه و امیر و پدر و مادر ہمہ محتاج بذات دیگرانہ کہ اور اللہ می نہمند و صحیح و شام نام اور اور زبر بان میسازند پس من موصوف بآن صفت ام غرض آنکہ در ہر حال التجا خانی

بچنابه باید کرد و اسباب فساد از نظر باشد لخت من شر او مسئولین از اثر خیال فاسد و این متعاقب است با خود یعنی پنهان میگیرم از بذی خیالات فاسده و خیال فاسد بخند و چه ضرر میکند تا این با فساد فراخ دوام و زندگی فرس سوم در معرفت چهارم در عبادت تجھم را سبب تقریب از ابتدای عمر آدمی تا انتهای آن همین کارها اور اور پیش است و چون این کارها مخلل گرد و عمر ارباب را در دلختان این اندک میگیرند و صفت و سواس است با اعتبار صاحب این پر که شیطان از ذکر آنی و از تلاوت قرآن از حضور ملائکه بالطبع میگیرند و آوردن این همفت برای آن است که کاششیطان که مشکل است از شر و محفوظانند بغیر التجا بجناب ب انسان هرگز ممکن نیست زیرا که هر دشمن چون در مقابله استاره شود درفع آن آسان میگرد و چون استادگی نکند و بار بار عداوت نمایند در هر وقت با خزان احتیاط باید کرد لاید و یعنی خیلی دشوار است و لبند ابر ارباب ملکه ولت ففع معانی که یکبار بجوم آورده جنگ صف نمایند آسان تر است از ففع قرآن و دزدان که در اوقات غابو کار خود کرد و غائب شوند و تدارک آنها و شوار افتاد الابر جالم العیب والخطیب **الذی یوْمَئِسْ صفت دیگرست برای سواس یعنی آن خیال فاسد آرنده که حظرات روی را القایمکند**

فِيْ مُهْدِ وَرِ النَّاسِ در سینه های مردم و وجه شخصیت سینه را آنست که در انجا آثار نفس ناطقه بجوانیست مخلوط شده رنگ فساد زود تر قبول میکنند به خلاف لعنتها همچویز که در جگر پائے خطرات رویه نیست لقى مخلوط بالنفس بناتی کار خود میگرد و در دماغ هر چند فساد متوجه است که قوت و همیه قوت عقلی پر الشوش میدند **فَإِنَّمَا يَرْتَفِعُ آثَارُ النَّفَسِ** جوانیه میباشد چنانچه بر ارباب حکمت پوشیده نیست هنک الحجه بیان سواس است یعنی صاحب خیالات فاسده خواهد از جنس جنبان باشد مثل شیاطین که سبب هلهه و خانیه طلاقه طبعی و ارادات مستقر در اسخ است و کنکاش های فاسده تدبیرات محله نظامات بالطبع خاصه نهاست و سبب استراج ناریت لطافت آن نفوذ آن جسم در فجای ار دل حیوانی انسان برع وہل میباشد و چون آن اجسم که حامل آن تدبیرات فاسده و آرامی باطله اند و با رواح مختلفی شوند اثر آنها بار و اح میسرد وار دل حامل آن تدبیرات و آرامی گردند و بحسب آن حرکت و سکون درین پیدا میکنند و معاصی سر بر میزند و لبند افرموده اند که از الشیطان نیزی من انسان بجزی الدل ر یعنی شیطان بجا ای خون در رگ پوست آدمی همید و داعونا اللئمه و سواس شیطان راحدی و نهایتی نیست و پیشتر بربدی و فسق و جور میخواهد و اگر گاهی بطرق مدت بطاعت و نیکی دعوت میکند لپس از دحال بیرون نمیباشد یا میخواهد که طاعت عمد و راشغول کردن بطاعت سهل فوت نماید مانند اندک وقت نماز را در عیادت هر لیستی بضرورت بگذارند میخواهند که نیکی سهل را بسب بدی عظیم ساز مثل خادن کان بفقیر و باز میان هفت هنادن هست هنادن هست هنوز خیز کردن حالابرخی از اقسام و ساوس او که پیشتر تخریب نمایند شمرده هی نماید از اینکه آنست که عوام مردم را خطره تحقیق ذات و صفات آنی و اسرار بتوت و امور اخروی و تحفیض

مسئلہ جبڑا اختیار و سر قضا و قدر و تقدیم حق در حرب صحابہ مشاجرات ایشان درول می انداز و تا پتندی رجح در عین تحقیق انکار آن حقائق نہ ہے زیرا کہ از مرتبہ فهم آنہا بالآخر اندو بعضے اثیبات و اہمیت مثل مبتدہ شفاعت از بزرگان و امید ثواب عظیم بطالعات سہلہ و عموم کرم الہی و امن از عذاب اتو تعالیٰ درول می انداز و بعضے را بالعكس نامیدی و یا سان ز رحمت و ثواب اتو تعالیٰ درول القائم یکند و بت پرستان بمقربانی اند فریب میدهد و در ترک عبادت بون در بیان و چنین از حقوق ضرر دینوی مثل فوت اطفال و نقصان مال میترساند و ماز خواندگان را اول در نیت ریاضلط میکند باز در شمارگفات و اداء ائمہ کان سہروں یان را راه میدهد و بعضے را در تحسین نیت و لغتمہ فرامت و تجوید مخابح حروف گرفتار میازد و در داون رکواۃ بفقیر می ترساند و اگر احیاناً زکوۃ داده باشد برای و مممعہ و محبت نہ اون بر فقیران باطل میازد و خیچ کردن را در حرم نیک و محسن مینماید و در خیال چنین می اندازد که لذت مخصوص در شہوت وجاہ است و در وقت خشم چنین بخاطر میگذارند کہ اگر امراضی غیظ نکنی داع غیر وزلت بر تو فان در عبادت آہی هرگاه مشقت وار و شود آنرا اضعاف مفاسد ساخته در نظر جلوه دهد و کفار را در عبادت فظت بہتان تحمل مشقتہا می شدیدہ را آسان و سهل در نظر آزاد و کشته شدن را در راه خدا مخدور و منور مینماید و بمحاجه جان فرماید و کافران را بقتل خود در راه بہتان و بر سوخته شدن در محبت پسر و شوهر پا انگیزد و کسے را که زنان خوش صورت و مزین و معطر ازو وجہ علاں موجود باشد بنیاد رچکلمه بازنان بدھسل و بغلق و بخیس و ناپاک عوت کند و امر ارباب حرص در اموال مردم با وجود وفور اموال نزد خود گرفتار حساس و در دلها آنہا تلف جان کردن باری خیال سهل گرداند و اینقدر کہ مذکور شد شتمہ الیت قلیل از نیز نجات و سوا س او و اگر شرح جمیع فسادات او کرده شود و فترے میباشد طویل علاج اینہمہ نیز نجات او سه چیزست اول شتن حیله ہائے تزویر او کہ مجرد دریافت آنکہ این عمل شدید طلاقیست شر او کمتر و زور او سرت ترمیش و بمنزلہ فرد کہ چون بیداری صاحبانہ را میداند فرا میکند و بمنزلہ عیار کہ چون شخصے را واقف بر تزویرات خود داشت ملیم شد دوم آنکہ وسوسہ اور اسہل انگار و التفات نکند کہ درین صورت نیز شر او کمتر شود بمنزلہ سگ بانگ کند کہ سہر قدر رسبو اوت التفات کند زیادہ تر بانگ کند والا خود بخود سکوت ورزد سوم آنکہ مادامت ذکر قلبی و اسلامی نہایند و دل را از صفات زدہ کہ شہوت و غصب است پاک سازند زیرا کہ در حالت سنتیاً شہوت و غصب اثر ذکر بخواشی قلب بیگر نزد لا جرم و سواس شیطان در وسط قلب چایمیگیر و کار خود میکند و النّاس و خواہ آنها و سوا س قوت متحیله مردم باشد کہ سبب احتیقا و فاسدہ و قلب شہوت و غصب خیالات در از حق در جمیع وی دار و راح پر آنکه گردہ بہترین مراجح باند بیرون یا مرجب کسل در عبادت و اسما ب تقریب یا مروج خطا و معرفت گردیداً مدد الشست کہ درین سورہ لفظ نا انس درین سخن مقام مکرر و اقتضدہ اما در لباب

گفته است که در حقیقت تکرار نیست زیرا که در مقام آول مراد از ناس اطفال اند و ذکر تربیت که معنی پروردش است مناسب جال ایشانست و در مقام دوم مراد جوانان اند و فقط ملک اشکه بقهر و سیاست میکنند مناسب شبان ایشان است که قوت شهروی و شخصیتی را ایشان بکمال خود رسیده محتاج بقهر و سیاست اند و در مقام سوم پیران زیرا که لفظ الکه مبنی است از طاعت و عبادت مناسب است بشان ایشان و در مقام چهارم صالحان زیرا که شیطان بشریت با غواص صالحان کرمی بند دو درصد در ایشان القاء و سواس هنگايد و در مقام پنجم مفسدان و شیاطین الان که غواص و سوسه کار آنهاست و نیز بعضی از مفسرین گفته اند که لفظ ناس را درین سوره برای آن پنج بار آورده اند که عدد پنج هم از جمیع طبیعت عدد کشرافت دارد و هم از جمیع معنو و داشترافت او از جمیع طبیعت عدد پس برای آنست که او عدد دو امر است و معنی داير آنست که چون او را در نفس او ضرب کند و حاصل باشد باز در ضرب باین دلیل غیر النهاية در هر صورت پنج اصلی او موجودی ماند و در نهایت آنقدر خود را می نماید لیست پنج و صد و سی و پنج و علی بذالتی اما از جمیع معنو و دیگر برای آنست که خبر حضرت حق در هر آن کلیبه که آنرا حضرات خمس خوانند خصر در پنج است و خلاصه مکنوزات که انسان است نیز انتها اے او باعضا خمسه است سر و دودست دو و پاده و دست و هر یا پنهانی پنج انگشت است و سرگرد طرف طو علاقه دشیز دارد ظاهرش بخواص خمسه ظاهري و باطنش پنج حسن بگفتی مشهور و نیز بعضی از محققان نوشته اند که ابتداء قرآن بلطفه باست انتها او بلطفه اینین این همه اشاره بیان است که قرآن مجید در گوئین بیان است چنانچه حکیم سنا ت فرموده است ۱۰۱ اول و آخر قرآن رجیم با آمد و میم همچنی اندر راه دین رهبر قرآن نیس :

فهرست کتاب تفسیر عزیزی ابتداء و پاره عجم

صفحه	مطالب کتاب	صفحه	مطالب کتاب	صفحه	مطالب کتاب
۶	بيان استعانت بغيره و هكایت	۴۴	مشکن ربابل اسلام خلاف است	۷	بيان استعانت بغيره و هكایت
۷	شيخ سفیان ثوری	۴۵	متعلق با بدنا الصراط المستقيم	۸	حقیقت شنی
۸	معنی صدقی و شدید وصالح	۴۶	بيان بدایت	۹	بيان فرق منکر طرق شیطان
۹	و آنچه متعلق به تسمیه است	۴۷	آرثی رأس قوت است	۱۰	آسلویه متعلق بالحمد است
۱۰	و آنچه متعلق به تسمیه است	۴۸	بيان صراط الذين	۱۱	شتعلق برب العالمین
۱۱	بيان فرق منکر طرق شیطان	۴۹	متعلق عز المقصوب	۱۲	اسلام فرشته
۱۲	و آنچه متعلق به تسمیه است	۵۰	آنچه متعلق به تفسیر تمام سوره است	۱۳	اسباب حصول سوارت
۱۳	آسلویه متعلق بالحمد است	۵۱	در سوره فاتحه ره چیز است	۱۴	بيان خواص خنز
۱۴	شتعلق برب العالمین	۵۲	پنج از صفات ربوبیت و پنج	۱۵	بيان رکن فلاحت
۱۵	از عبودیت	۵۳	قصد ابراهیم ادیم رحمة الله عليه	۱۶	حقیقت با الرحمن الرحيم
۱۶	قصاص ابراهیم ادیم رحمة الله عليه	۵۴	اسامی سوره فاتحه	۱۷	شتعلق با ملک یوم الدیول
۱۷	بيان رکن فلاحت	۵۵	بيان صناعات آدمی	۱۸	آنچه متعلق با ملک یوم الدیول
۱۸	حقیقت با ملک یوم الدیول	۵۶	بدائل شیطان ورول اربی سبب است	۱۹	آنچه متعلق با ملک نعمت
۱۹	شیخ با ملک یوم الدیول	۵۷	شہوت و غصب و هوا	۲۰	در رحم حمیص عبادت و استعانت
۲۰	شیخ با ملک یوم الدیول	۵۸	فتنا ملک اس سوره که در بخاری الح	۲۱	
۲۱	آنچه متعلق با ملک نعمت	۵۹	شیخ شیطان راجه رباربار و رک خود لذت خود	۲۲	
۲۲	آنچه متعلق با ملک نعمت	۶۰	رازی انفاق و افتاد	۲۳	
۲۳	در رحم حمیص عبادت و استعانت				

فهرست کتاب تفسیر عزیزی فارسی اخیر پر اکائے عجیب نیشن

صفحہ	عنوان	صفحہ	عنوان	صفحہ	عنوان	صفحہ	عنوان
۹۵	تفصیل اپنے سوہ عمروں ملک	۱۲۲	قصہ داشتہ کے از قدم صور	۲۲۵	جانب آدمی اب ریست فنا پذیر نیست	۱۸۳	دو سکھ شرعی
۹۶	درب زدن آن	۱۲۳	قصہ داشتہ کے از قدم صور	۲۲۴	عقل نہ کروزی کردن فوج تاز	۱۸۴	عقل نہ کروزی کردن فوج تاز
۹۷	حقیق لفظ عجم	۱۲۴	استنادہ از ازوی ریاست مذوقین	۲۲۵	اچوال شہاب شاہ	۱۸۵	فوج
۹۸	سوال جواب طلب	۱۲۵	فوج از دل سوہ عجیب نیشن	۲۲۶	اچوال شہاب شاہ	۱۸۶	فوج
۹۹	روزیات اچند چر لازم	۱۲۶	اچھا و اچھے میشور	۲۲۷	فقہ و فخر بے پرداز است	۱۸۷	فقہ و فخر بے پرداز است
۱۰۰	دریافت چڑھو کر کام کو ادا	۱۲۷	سورہ اذ الشکر	۲۲۸	نمکشہ درانوال حکم جہاد	۱۸۸	عمرۃ الاعلیٰ
۱۰۱	صورت خاک خواہند شد	۱۲۸	کفالت قلب انسان	۲۲۹	خوبی دین عبادت توجیہ اول تعالیٰ	۱۸۹	کفالت قلب انسان
۱۰۲	بیان حفہ	۱۲۹	دلیل درست حکایت و تعریف	۲۳۰	دیگر خویش بیم حکم جہت مرکوز	۱۹۰	اکھرت فرمودہ کپری ساخت
۱۰۳	بیان حفہ	۱۳۰	حکایت اکرم انسان و مصلحت	۲۳۱	دار دنیا جزو هفتاد سی مسیح	۱۹۱	مراین پیغورہ
۱۰۴	بیان حفہ	۱۳۱	بیان بیان حکایت و مصلحت	۲۳۲	سیکوئر سریش درازدار دار را	۱۹۲	بیان بیان حکایت و مصلحت
۱۰۵	بیان حفہ	۱۳۲	بیان بیان اصحابین	۲۳۳	دیگر خویش درازدار دار را	۱۹۳	بیان بیان اصحابین
۱۰۶	بیان حفہ	۱۳۳	سیورہ الشہقت	۲۳۴	دیگر خویش درازدار دار را	۱۹۴	سیورہ الشہقت
۱۰۷	بیان حفہ	۱۳۴	مسیلمہ شرعی	۲۳۵	دیگر خویش درازدار دار را	۱۹۵	کفالت پھر طور سان
۱۰۸	بیان حفہ	۱۳۵	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۳۶	دیگر خویش درازدار دار را	۱۹۶	کفالت پھر طور سان
۱۰۹	بیان حفہ	۱۳۶	بیان حفہ آید	۲۳۷	دیگر خویش درازدار دار را	۱۹۷	بیان حفہ
۱۱۰	بیان حفہ	۱۳۷	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۳۸	دیگر خویش درازدار دار را	۱۹۸	بیان حفہ
۱۱۱	بیان حفہ	۱۳۸	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۳۹	دیگر خویش درازدار دار را	۱۹۹	بیان حفہ
۱۱۲	بیان حفہ	۱۳۹	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۴۰	دیگر خویش درازدار دار را	۲۰۰	بیان حفہ
۱۱۳	بیان حفہ	۱۴۰	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۴۱	دیگر خویش درازدار دار را	۲۰۱	بیان حفہ
۱۱۴	بیان حفہ	۱۴۱	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۴۲	دیگر خویش درازدار دار را	۲۰۲	بیان حفہ
۱۱۵	بیان حفہ	۱۴۲	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۴۳	دیگر خویش درازدار دار را	۲۰۳	بیان حفہ
۱۱۶	بیان حفہ	۱۴۳	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۴۴	دیگر خویش درازدار دار را	۲۰۴	بیان حفہ
۱۱۷	بیان حفہ	۱۴۴	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۴۵	دیگر خویش درازدار دار را	۲۰۵	بیان حفہ
۱۱۸	بیان حفہ	۱۴۵	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۴۶	دیگر خویش درازدار دار را	۲۰۶	بیان حفہ
۱۱۹	بیان حفہ	۱۴۶	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۴۷	دیگر خویش درازدار دار را	۲۰۷	بیان حفہ
۱۲۰	بیان حفہ	۱۴۷	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۴۸	دیگر خویش درازدار دار را	۲۰۸	بیان حفہ
۱۲۱	بیان حفہ	۱۴۸	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۴۹	دیگر خویش درازدار دار را	۲۰۹	بیان حفہ
۱۲۲	بیان حفہ	۱۴۹	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۵۰	دیگر خویش درازدار دار را	۲۱۰	بیان حفہ
۱۲۳	بیان حفہ	۱۵۰	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۵۱	دیگر خویش درازدار دار را	۲۱۱	بیان حفہ
۱۲۴	بیان حفہ	۱۵۱	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۵۲	دیگر خویش درازدار دار را	۲۱۲	بیان حفہ
۱۲۵	بیان حفہ	۱۵۲	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۵۳	دیگر خویش درازدار دار را	۲۱۳	بیان حفہ
۱۲۶	بیان حفہ	۱۵۳	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۵۴	دیگر خویش درازدار دار را	۲۱۴	بیان حفہ
۱۲۷	بیان حفہ	۱۵۴	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۵۵	دیگر خویش درازدار دار را	۲۱۵	بیان حفہ
۱۲۸	بیان حفہ	۱۵۵	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۵۶	دیگر خویش درازدار دار را	۲۱۶	بیان حفہ
۱۲۹	بیان حفہ	۱۵۶	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۵۷	دیگر خویش درازدار دار را	۲۱۷	بیان حفہ
۱۳۰	بیان حفہ	۱۵۷	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۵۸	دیگر خویش درازدار دار را	۲۱۸	بیان حفہ
۱۳۱	بیان حفہ	۱۵۸	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۵۹	دیگر خویش درازدار دار را	۲۱۹	بیان حفہ
۱۳۲	بیان حفہ	۱۵۹	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۶۰	دیگر خویش درازدار دار را	۲۲۰	بیان حفہ
۱۳۳	بیان حفہ	۱۶۰	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۶۱	دیگر خویش درازدار دار را	۲۲۱	بیان حفہ
۱۳۴	بیان حفہ	۱۶۱	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۶۲	دیگر خویش درازدار دار را	۲۲۲	بیان حفہ
۱۳۵	بیان حفہ	۱۶۲	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۶۳	دیگر خویش درازدار دار را	۲۲۳	بیان حفہ
۱۳۶	بیان حفہ	۱۶۳	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۶۴	دیگر خویش درازدار دار را	۲۲۴	بیان حفہ
۱۳۷	بیان حفہ	۱۶۴	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۶۵	دیگر خویش درازدار دار را	۲۲۵	بیان حفہ
۱۳۸	بیان حفہ	۱۶۵	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۶۶	دیگر خویش درازدار دار را	۲۲۶	بیان حفہ
۱۳۹	بیان حفہ	۱۶۶	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۶۷	دیگر خویش درازدار دار را	۲۲۷	بیان حفہ
۱۴۰	بیان حفہ	۱۶۷	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۶۸	دیگر خویش درازدار دار را	۲۲۸	بیان حفہ
۱۴۱	بیان حفہ	۱۶۸	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۶۹	دیگر خویش درازدار دار را	۲۲۹	بیان حفہ
۱۴۲	بیان حفہ	۱۶۹	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۷۰	دیگر خویش درازدار دار را	۲۳۰	بیان حفہ
۱۴۳	بیان حفہ	۱۷۰	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۷۱	دیگر خویش درازدار دار را	۲۳۱	بیان حفہ
۱۴۴	بیان حفہ	۱۷۱	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۷۲	دیگر خویش درازدار دار را	۲۳۲	بیان حفہ
۱۴۵	بیان حفہ	۱۷۲	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۷۳	دیگر خویش درازدار دار را	۲۳۳	بیان حفہ
۱۴۶	بیان حفہ	۱۷۳	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۷۴	دیگر خویش درازدار دار را	۲۳۴	بیان حفہ
۱۴۷	بیان حفہ	۱۷۴	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۷۵	دیگر خویش درازدار دار را	۲۳۵	بیان حفہ
۱۴۸	بیان حفہ	۱۷۵	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۷۶	دیگر خویش درازدار دار را	۲۳۶	بیان حفہ
۱۴۹	بیان حفہ	۱۷۶	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۷۷	دیگر خویش درازدار دار را	۲۳۷	بیان حفہ
۱۵۰	بیان حفہ	۱۷۷	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۷۸	دیگر خویش درازدار دار را	۲۳۸	بیان حفہ
۱۵۱	بیان حفہ	۱۷۸	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۷۹	دیگر خویش درازدار دار را	۲۳۹	بیان حفہ
۱۵۲	بیان حفہ	۱۷۹	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۸۰	دیگر خویش درازدار دار را	۲۴۰	بیان حفہ
۱۵۳	بیان حفہ	۱۸۰	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۸۱	دیگر خویش درازدار دار را	۲۴۱	بیان حفہ
۱۵۴	بیان حفہ	۱۸۱	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۸۲	دیگر خویش درازدار دار را	۲۴۲	بیان حفہ
۱۵۵	بیان حفہ	۱۸۲	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۸۳	دیگر خویش درازدار دار را	۲۴۳	بیان حفہ
۱۵۶	بیان حفہ	۱۸۳	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۸۴	دیگر خویش درازدار دار را	۲۴۴	بیان حفہ
۱۵۷	بیان حفہ	۱۸۴	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۸۵	دیگر خویش درازدار دار را	۲۴۵	بیان حفہ
۱۵۸	بیان حفہ	۱۸۵	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۸۶	دیگر خویش درازدار دار را	۲۴۶	بیان حفہ
۱۵۹	بیان حفہ	۱۸۶	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۸۷	دیگر خویش درازدار دار را	۲۴۷	بیان حفہ
۱۶۰	بیان حفہ	۱۸۷	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۸۸	دیگر خویش درازدار دار را	۲۴۸	بیان حفہ
۱۶۱	بیان حفہ	۱۸۸	بیان حفہ از قابل موردودہ	۲۸۹	دیگر خویش درازدار دار را	۲۴۹	بیان حفہ

صفر	عنوان کتاب	مختصر کتاب	عنوان کتاب	صفر
۲۷۰	وزیر اور دنی خدا کریم	رسالہ شریعی	وزیر اور دنی خدا کریم	۲۷۰
۲۷۱	بيان قیامت	بيان خداوند	بيان اوصاف الخوارق	۲۷۱
۲۷۲	سودۃ الدار	سودۃ الدین	سودۃ الدار	۲۷۲
۲۷۳	امان و رزق غیرہ اکو	حصار عالم	بيان حکمت للادیٰ شیخ ویدی	۲۷۳
۲۷۴	اعمال سے دینہ	عیان کوادرست	کنز و میراث عالمی	۲۷۴
۲۷۵	جواب مشترکہ	جواب مشترکہ	فہرست مام زمان	۲۷۵
۲۷۶	سورۃ العاذیات	بيان خداوند	بيان حلقت آدمی	۲۷۶
۲۷۷	سورۃ العادیات	بيان خداوند	وصف مقنی	۲۷۷
۲۷۸	سودۃ النکار	صفات مکمل	فضیلت حضرت ابو بکر	۲۷۸
۲۷۹	سودۃ العصر	الذکر	الذکر	۲۷۹
۲۸۰	سودۃ الہسیۃ	حضرت علی زین	حضرت علی زین	۲۸۰
۲۸۱	سودۃ القیم	بيان انسام توحید ادن	حضرت علی زین	۲۸۱
۲۸۲	سودۃ فریش	قمعہ خواجہ جانی یا نہ	سروری عراق مخصوص بحضرت	۲۸۲
۲۸۳	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	در شریعت حضرت علی زین	۲۸۳
۲۸۴	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	حضرت علی زین	۲۸۴
۲۸۵	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۸۵
۲۸۶	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۸۶
۲۸۷	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۸۷
۲۸۸	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۸۸
۲۸۹	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۸۹
۲۹۰	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۹۰
۲۹۱	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۹۱
۲۹۲	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۹۲
۲۹۳	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۹۳
۲۹۴	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۹۴
۲۹۵	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۹۵
۲۹۶	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۹۶
۲۹۷	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۹۷
۲۹۸	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۹۸
۲۹۹	سودۃ مکھون	پیر کیفتات افظا کلام امراء	پیر کیفتات افظا کلام امراء	۲۹۹

